FÜGGELÉK I.

ESETTANULMÁNYOK

TARTALOMJEGYZÉK

A KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARÁK RENDSZERÉNEK BEMUTATÁSA (Bognár Fruzsina)....181
Vezetői összefoglaló....181
A szervezet története....182
A területi kamarák tagságáról....183
A Kereskedelmi és Iparkamarák, illetve a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara felépítése....186
Jelentősebb szervezeti tevékenységek....190
Partnerek....202
Eredmények és célok....205
Hivatkozások jegyzéke....206

A BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYEI KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA (BOKIK) (Béládi Olívia)....207
Vezetői összefoglaló....207
Módszertan....208
A szervezet küldetése....208
A szervezet története....209
A szervezet felépítése....213
A BOKIK szolgáltatásai....217
A szervezet környezete....222
Sikerek és kudarcok – a szervezet önértékelése....226
Hivatkozások jegyzéke....229

MAGYAR AGRÁRKAMARA (MA) (Bognár Fruzsina)....231
Vezetői összefoglaló....231
A Magyar Agrárkamara rövid bemutatása....233
A Magyar Agrárkamara történetének szakaszai....234
A Magyar Agrárkamara tevékenysége, feladatai....235
A Magyar Agrárkamara felépítése....238
A mezőgazdaságot érintő jelentősebb változások,....240
A főbb intézmények, és szereplők....240
Sikerek és kudarcok....241
Hivatkozások jegyzéke....243

AMERIKAI KERESKEDELMI KAMARA (AMCHAM) (Pocsarovszky Ráchel)....244
Vezetői összefoglaló....244
Módszertan....245
Az AMCHAM rövid bemutatása....245
Szervezeti felépítés....247

Az AMCHAM jelentősebb policy-javaslatai 252
Sikerek és kudarcok 254
Hivatkozások jegyzéke 257

INFORMATIKAI VÁLLALKOZÁSOK SZÖVETSÉGE (IVSZ) (Polyák Pálma) 258
Vezetői összefoglaló 258
Módszertan 259
A szervezet rövid bemutatása 260
A szervezet története 261
A szervezet felépítése 262
A szervezet finanszírozása, pénzügyei 266
Mit csinálnak? – a nyújtott szolgáltatások 266
A szervezet környezete 273
Sikerek és kudarcok – a szervezet önértékelése 274
Hivatkozások jegyzéke 276

IPARTESTÜLETEK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE (IPOSZ) (Béládi Olívia) 277
Vezetői összefoglaló 277
Módszertan 279
A szervezet rövid bemutatása 280
A szervezet története 280
A szervezet felépítése 282
Az IPOSZ által nyújtott szolgáltatások 287
A szervezet környezete 292
Sikerek és kudarcok – a szervezet önértékelése 296
Hivatkozások jegyzéke 298

MAGYAR GAZDAKÖRÖK ÉS GAZDASZÖVETKEZETEK SZÖVETSÉGE (MAGOSZ) (Bobonkov Nikolett) 300
Vezetői összefoglaló 300
Módszertan 301
A szervezet rövid bemutatása 302
A szervezet története 303
A szervezet felépítése 303
A szervezet döntéshozatali és vezetési struktúrája 304
A szervezet környezete 309
Sikerek és kudarcok – a szervezet önértékelése 311
Hivatkozások jegyzéke 312

MUNKAADÓK ÉS GYÁRIPAROSOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE (MGYOSZ) (Bognár Fruzsina) 313
Vezetői összefoglaló 313
Módszertan 314
Az MGYOSZ küldetése 315

Az MGYOSZ történetének főbb szakaszai 316
Az MGYOSZ tagsága és felépítése 317
Az MGYOSZ tevékenységei és szolgáltatásai....322
A szervezet környezete 325
Sikerek és kudarcok - a szervezet önértékelése 329
Hivatkozások jegyzéke....330
MAGYAR INNOVÁCIÓS SZÖVETSÉG (MISZ)
(Polyák Pálma) 331
Vezetői összefoglaló 331
Módszertan....333
A szervezet rövid bemutatása 333
A szervezet célja, stratégiája 334
A szervezet története....336
A szervezet felépítése 336
Szervezeti struktúra, hatáskörök....339
Mit csinálnak? – a nyújtott szolgáltatások 344
A szervezet környezete 347
Sikerek és kudarcok – a szervezet önértékelése 348
Hivatkozások jegyzéke....350

NÉMET-MAGYAR IPAR ÉS KERESKEDELMI KAMARA (DUIHK)
(Béládi Olívia) 351
Vezetői összefoglaló 351
Módszertan....352
A szervezet rövid bemutatása 352
A szervezet története....353
A szervezet felépítése 354
A szervezet költségvetése, a főbb finanszírozási források....358
A nyújtott szolgáltatások....358
A szervezet környezete 363
Sikerek és kudarcok - a szervezet önértékelése 365
Hivatkozások jegyzéke....366

ORSZÁGOS MAGYAR MÉHÉSZETI EGYESÜLET (OMME)....368
(Bobonkov Nikolett) 368
Vezetői összefoglaló 368
Módszertan....369
A szervezet rövid bemutatása 370
A szervezet története....371
A szervezet felépítése 373
A szervezet környezete 377
Sikerek és kudarcok – a szervezet önértékelése 379
Hivatkozások jegyzéke....383

VÁLLALKOZÓK ÉRDEKVÉDELMI SZÖVETSÉGE
(Puskás Zsuzsanna – Pocsarovszky Ráchel) 384
Vezetői összefoglaló 384

Módszertan 385
A szervezet története és céljai 385
A szervezet felépítése 388
A vész szolgáltatásai 390
A vész partnerei 390
Sikerek és kudarcok – a szervezet önértékelése 391
Hivatkozások jegyzéke 392
Függelék 394

VÁLLALKOZÓK ÉS MUNKÁLTATÓK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE (VOSZ)
(Pocsarovszky Ráchel) 398
Vezetői összefoglaló 398
Módszertan 399
Szervezeti történet 399
Szervezeti felépítés 401
Tagsági szolgáltatások 403
VOSZ gazdaságpolitikai javaslatai 407
Piaci környezet 408
Sikerek és kudarcok 410
Hivatkozások jegyzéke 412

ZALA MEGYEI VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNY (ZMVA)
(Kabai Gergely) 413
Vezetői összefoglaló 413
Bevezetés 414
Módszertan 415
Rövid bemutatás 415
A szervezet működése 417
Az alapítvány szolgáltatásai és tevékenységei 418
Együttműködések 427
Sikerek 429
Hivatkozások jegyzéke 430

A GAZDASÁGI KAMARÁKTÓL A TDM-IG
VÁLLALKOZÓI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK A BALATONNÁL
(Kabai Gergely) 431
Vezetői összefoglaló 431
Bevezetés 432
A kutatás módszertana 433
A bkü és a balatoni vállalkozások 433
A balatoni gazdasági kamara 436
A balatoni gazdasági fórum 438
A balatoni tdm modell 442
Hivatkozások jegyzéke 447

VÁLLALKOZÓI SZERVEZETEK VESZPRÉMBEN
(Bognár Fruzsina)....448
Vezetői összefoglaló....448
Módszertan....449
Gazdasági és társadalmi helyzetkép....450
Országos szervezetek veszprémi képviseleteiről....452
Helyi vállalkozói egyesületek....458
Sikerek és kudarcok....462
Hivatkozások jegyzéke....464

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉS-KEZDEMÉNYEK AZ EGRI BORÁGAZATBAN
(Polyák Pálma)....465
Vezetői összefoglaló....465
Módszertan....466
Az együttműködés ösztönzői a borászatban....467
A hegyközségi rendszer....470
A hegyközség szervezeti struktúrája....471
Egri bormíves céh egyesület....476
Egri borvidék szőlőtermelői értékesítő kft....480
Konklúzió....483
Hivatkozások jegyzéke....484

A KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARÁK RENDSZERÉNEK BEMUTATÁSA

Bognár Fruzsina

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

1. A kereskedelmi és iparkamarák rendszere hazánkban másfél évszázados múltra tekint vissza, a fejlődésük azonban nem volt folyamatos. A jelenlegi rendszert az 1994. évi XVI. törvény hozta létre. Jelenleg 23 területi kamara és az országos Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) működik hazánkban. A kereskedelmi és iparkamaráknak jelenleg országosan 27 ezer vállalkozás a tagja. Többségében mikrovállalkozások, de a nagyvállalkozásoknak köszönhetően a kamarai tagok a hazai GDP termelésnek a 2/3-át adják.

2. A kamarákat a törvény a „gazdasággal összefüggő közfeladatok egy részének a gazdálkodó szervezetek által köztestületi formában, önigazgatás útján történő ellátására" hozta létre. Feladatuk, „a gazdaság fejlesztésével, támogatásával, általános érdekeinek előmozdításával kapcsolatos tevékenységeket" végezzenek. Ennek megfelelően a kamara köztestület, amely köz- és közigazgatási feladatok ellátását is végzi.

3. A kamarák 2000 óta önkéntes tagsággal működnek, amikor számos közfeladat végzése elkerült tőlük. A kamara célja a gazdaságban betöltött szerepének a növelése, a gazdasággal kapcsolatos közfeladatok minél szélesebb körű ellátása, amelyhez elengedhetetlen a kötelező tagság visszaállítása. A közigazgatási feladatok bővítésének egyik legutóbbi eredménye az építőipari kivitelező vállalkozók kötelező regisztrációjának kamarai hatáskörbe vonása.

4. Az önkéntes tagság bevezetése óta a kamarák sikeresen bővítették a vállalkozások számára egyénileg vagy csoportosan nyújtott szolgáltatásokat. A kínált szolgáltatások palettája azonban nem központilag meghatározott, sokszor a helyi kamarák adottságai, a képviselt vállalkozói kör elvárásai befolyásolja. Így az egyes területi kamarák szolgáltatásai eltérnek.

5. 2000 óta a kamarák sikeresen szélesítették a szakképzésben betöltött szerepkörüket is. A kamarák kezelik a tanulószerződések rendszerét, amelyben a szakképző intézetek tanulói és gyakorlati képzőhelyek közti szerződéseket rögzítik. Emellett a 27 legnépesebb szakmának a vizsgáztatását szervezik.

6. Az MKIK tagjai a területi kamarák, amelyek önálló szervezetek. Az MKIK szervezeti felépítésében nagy szerepet kap a területi kamarák megfelelő képviselete: a

küldöttgyűlésben a területi kamarák a kamarán belül gazdasági súlyuk szerint delegálhatnak küldötteket, az elnökségbe pedig mindegyik területi kamara 1-1 elnököt delegál.

7. A szervezeti felépítésben fontos szerepe van a szakmaiság szempontjainak is, a területi kamarák kötelezően három tagozatba sorolják a tagvállalatokat: kereskedelmi, kézműves és ipar, amely mellet a területi kamarák jelentős részénél megjelentek a szolgáltató tagozatok is. Emellett az országos elnökség szakmai kollégiumok létrehozásával segíti elő a megalapozott kamarai álláspontok kidolgozását.

A SZERVEZET TÖRTÉNETE

Történeti előzmények

A kamarák létrehozásáról a 1850. március 18-án kelt császári parancs rendelkezett. A pátens alapján sorra alakultak a magyarországi kamarák, elsőként a soproni, a pozsonyi, majd a pest-budai kamarák jöttek létre, az év végéig összesen 11.[1]

Törvényesen csak a kiegyezés és a magyar alkotmányosság helyreállítása után, 1868-ban a VI. tc. alkotta meg hazánkban a gazdasági és kereskedelmi kamarákat. A kamarák akkori feladatai a maiakhoz lényegében hasonlóak voltak: véleményezés-javaslattevés, közhatósági feladatok (áruvédjegyek, áruminták lajstromozása, szállítók megbízhatósági tanúsítványainak kiállítása), felmérések, statisztikák készítése a gazdaságról. A kamarák képviselőket küldtek az egyes minisztériumi szakbizottságokba, nemzetközi konferenciákon vettek részt. Harmadik feladatcsoportjuk saját javaslataik előterjesztése és a tagság érdekképviselete volt.[2]

A pártállami időszak

A kamarák 1948-as államosítása után megszüntették azok autonómiáját. Helyettük egy centralizált, pártállami intézményt, a Magyar Kereskedelmi Kamarát hozták létre, amelynek elsősorban külkereskedelmi feladatai voltak. Tagjai csak külkereskedelmi vállalatok lehettek. A Magyar Kereskedelmi Kamara feladata egy osztály nélküli társadalomban nem is lehetett a különböző érdekek képviselete, feladatuk, szerepük fokozatosan átalakult, a gazdasági érdekek becsatornázóiból a központi akarat végrehajtóivá váltak. Beépültek az államigazgatásba, feladataikat a minisztériumok vették át.[3]

Változás csak a nyolcvanas évek fellazuló gazdasági körülményei közt állt be. 1985. évi XI. törvény létrehozta a Magyar Gazdasági Kamarát, mely már érdekképviseleti, érdekérvényesítési feladatokat is kapott az egész gazdaság területére vonatkozóan.

[1] Strausz-Zachar 2008. 36-37.
[2] Strausz-Zachar 2008.17-23., 38-39.
[3] Tölgyessy 1988. 11.

Ekkoriban a tagság a korszak nagyvállalataiból állt. Tóth Imre, a BKIK tiszteletbeli elnöke szerint: *„az ötvenfős elnökség a kor egyik legerősebb lobbiszervezete volt.”*[4]

A rendszerváltástól 2000-ig

A kamarák 1989-ben az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény alapján társadalmi szervezetként szervezték újjá működésüket. Az 1994. évi XVI. törvény a gazdasági kamarákról újra definiálta a kamarákat és működésüket. Kontinentális mintára köztestületként határozta meg a kamara feladatait, kötelező tagsággal. A preambulum alapján „a magyar nemzetgazdaság korszerű piacgazdasággá való átalakulásának egyik előfeltétele, hogy - az egyesülési jog alapján működő társadalmi szervezetek mellett, azok jogainak és törvényes érdekeinek sérelme nélkül - a gazdaság szereplői által alakított, önkormányzattal rendelkező, az állami igazgatás szerveitől elkülönülten működő szervezetek jöjjenek létre, amelyek törvényi felhatalmazással - és a gazdasági verseny szabadságának tiszteletben tartásával - végzik a gazdaság fejlesztésével, támogatásával, általános érdekeinek előmozdításával kapcsolatos tevékenységüket”. A kamara létrehozásának a törvényhozói szemszögéből tehát ez az elsődleges célja és oka.

A törvény három féle gazdasági kamara létrehozását írta elő: így alakult meg, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, a Magyar Agrárkamara és a Magyar Kézműves Kamara. A cégek, illetve vállalkozások automatikusan váltak valamely területi kamara tagjává.

2000-től napjainkig

Az országgyűlés 1999-ben fogadta el az új kamarai törvényt, amely az előzőt hatályon kívül helyezte. Az 1999. évi CXXI. törvény a vállalkozások önkéntes belépésén alapuló tagságát írja elő 2000-től, a hatályba lépést követően. A törvény bevezetését követően a legtöbb közigazgatási feladat elkerült a Kamara hatásköréből, a taglétszám pedig jelentősen visszaesett.

A kamarák ekkor a tagvállalkozások felé nyújtott szolgáltatások fejlesztése irányában kezdtek fejlődni. A 2000 óta tartó időszak eredménye a szakképzés szervezésében betöltött egyre szélesebb körű szerep is.

A TERÜLETI KAMARÁK TAGSÁGÁRÓL

A kereskedelmi és ipari kamarák (KIK) tagságát az 1994-es és az 1999-es törvények eltérően határozzák meg. A kamarai rendszer létrehozásakor a gazdasági kamarák tagsága, ahogy az előző fejezetben írtuk, kötelező volt. Ez azt jelentette, hogy egy területi kereskedelmi és iparkamara tagja lett minden olyan gazdálkodó szervezet, amely nem volt tagja kézműves vagy az agrárkamarának. Tehát a törvény szintén kötelező jelleggel meghatározta, hogy mely szervezetek válhattak az utóbbi két kamarai rendszer tagjává. Azok a vállalkozások, illetve vállalkozók, amelyeket a törvény hatálya nem sorolt egyik kamara tagságába sem, a gazdasági és kereskedelmi kamarában váltak

[4] Tóth 2007. 10.

taggá a cégjegyzékbevétellel, illetve egyéni vállalkozók esetében a vállalkozói igazolvány kiadásával.

Az 1999. évi CXXI. törvény egyrészt megszűntette a kézműves kamarai rendszert (ez első sorban kisiparos tagsággal rendelkezett), amely a kereskedelmi és iparkamarák rendszerében a kötelezően létrehozott kézműves tagozatként él tovább.

A tagság tehát jelenleg önkéntességen alapul, a gazdálkodó szervezet kérheti felvételét a területi kamarák valamelyikébe. Ez általában a székhely, illetve telephely szerint illetékes területi kamara, de a törvény nem írja elő, hogy hova jelentkezhet be a vállalkozó.

A taglétszám a kötelező tagság megszűnése után országosan az akkori 600-900 ezres tagságról drasztikusan lecsökkent: 2009-ben a kereskedelmi és iparkamaráknak országosan 27 179 vállalkozás volt a tagja, amely 2008-ban és 2009-ben is csökkent az előző évhez képest[5]. Azonban nem csak a tagság, de az országos kamarai szervezettség is csökken, 2007-ben a nem mezőgazdasági tevékenységet végző, hazai, regisztrált vállalkozásoknak 2,7 a volt kamarai tag országosan. Azonban az 1. ábrán láthatjuk, hogy ez az arány is csökkent a vizsgált 2 időszakban.

1. ábra: Országos szervezettség alakulása

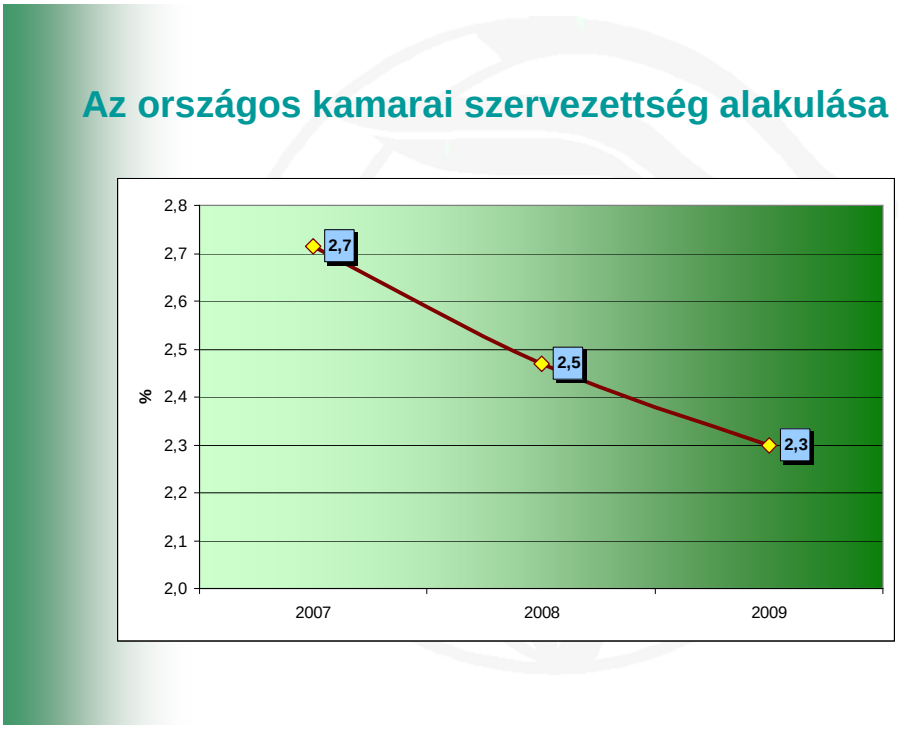

Forrás: Évkönyv 2009

Az önkéntes tagság ellenére, főleg a nagyvállalati tagságnak köszönhetően a kamarai tagok jelentős gazdasági erővel bírnak, a hazai (nem mezőgazdasági) GDP mintegy kétharmadát állítják elő.

[5] Évkönyv, 1. táblázat

A KIK-k tagjainak legnagyobb hányadát, országosan 73,6 százalékát a mikrovállalkozások adják. A kis-, közép- és nagyvállalatok ennél jóval kisebb arányban tagjai a kamarának, amit az 2. ábra mutat. A nagyvállalatok aránya a tagságon belül igen kicsi, mindössze 0,9 százalék.

2. ábra: Tagvállalkozások összetétele foglalkoztatottak szerint

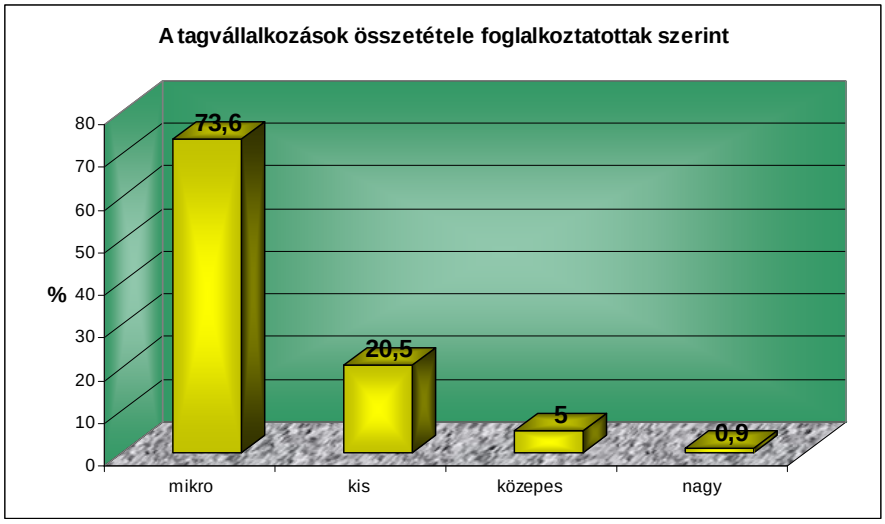

A tagság ágazat szerinti megoszlását tekintve a kereskedő cégek száma a legmagasabb (31,5 százalék) míg a kézművesek, kisiparosok aránya a tagságon belül a legalacsonyabb (18,6 százalék). A tagság ágazatok szerinti megoszlását országos szinten az 3. ábra mutatja.

3. ábra: A kamarai tagok megoszlása az ágazatok között (országos adat)

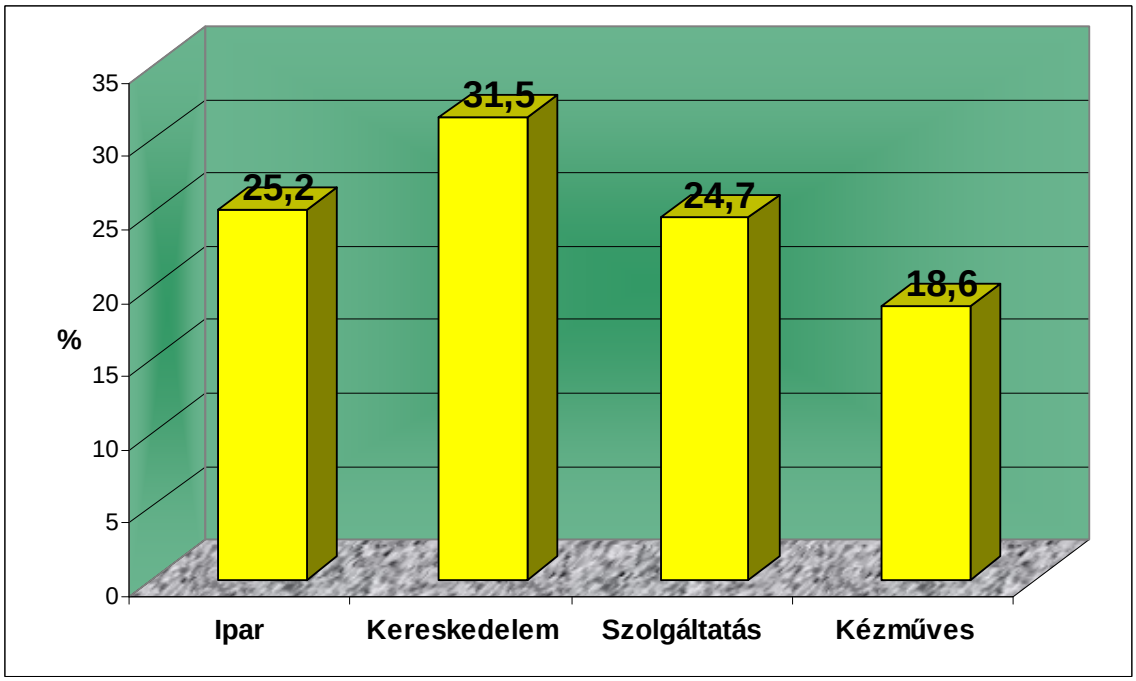

Forrás: Évkönyv 2009.

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) kvázi ernyőszervezetként fogja össze a területi kamarákat, közvetlen tagjait tehát a területi kamarák adják. Ez a 23 kamarát

jelent, amely a 19 megyei kamarát, valamint a Budapesti kereskedelmi és Iparkamarát (BKIK), a Dunaújvárosi Kereskedelmi és Iparkamarát, a Nagykanizsai Kereskedelmi és Iparkamarát és a Soproni Kereskedelmi és Iparkamarát öleli fel.

A KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARÁK, ILLETVE A MAGYAR KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA FELÉPÍTÉSE

Az előző fejezetben a KIK a tagságát vizsgáltuk. A következő fejezetben azt mutatjuk be, hogy területi kamarák a vállalkozásokat milyen rendszeren keresztül integrálják az országos szervezetbe, és ez milyen lehetőséget nyújt a vállalkozások számára a véleményük kormányzat felé történő becsatornázására.

A területi kamarák szervezeti felépítése

A területi kamarák felépítését részben a 1999. évi CXXI. törvény rendelkezései, részben alapszabályuk határozza meg.

A KIK-k legfőbb szerve a gazdálkodó szervezetek által választott küldöttgyűlés. A küldöttgyűlés alakítja a kamara alapszabályát és egyéb szabályzatait, határozza meg az éves költségvetését és fogadja el az éves beszámolót, valamint a választja meg a főbb tisztségviselőket (az elnököt, alelnököket, az elnökség, az ellenőrző és az etikai bizottság tagjait). Emellett a küldöttgyűlés határozza meg a tagok által fizetendő tagdíj mértékét. A küldöttgyűlést a törvény előírása szerint legalább évente egyszer össze kell hívni, de az alapszabály gyakoribb ülésezést is előírhat.

Az elnökség feladata a küldöttgyűlések közötti időszakban a kamara működésének irányítása, a küldöttgyűlés határozatainak megvalósítása, ennek koordinálása. Az élén az elnök áll, amely a gazdasági kamarát önállóan képviseli. Az elnökség testületi szerv, tehát tagjai egyenlő jogokkal bírnak, kifelé egy véleményt képviselnek.

Az ellenőrző bizottság a küldöttgyűlés által választott minimum három tagú testület. Feladata annak vizsgálata, hogy a kamara tevékenysége, gazdálkodása, megfelel-e a jogszabály és az alapdokumentumok által előírt szabályoknak. A tevékenységéről a küldöttgyűlésnek számol be évente, az elnökség felé felhívást intéz a megfelelő működés érdekében tett szükséges intézkedésekre.

Az etikai bizottság feladata, hogy a kamarák hagyományos közfeladatát az üzleti forgalom biztonságának a területén figyelemmel kísérje és erősítse. A kamara által alkotott etikai előírásokat így a törvény minden gazdálkodó szervezetre kiterjeszti. Azonban ennek megsértése esetén az etikai bizottság eltérő módon tudja szankcionálni a tagokat és a nem tagokat: nem tagok felé az etikai szabályzat megsértése esetén csak jelzéssel és figyelemfelhívással élhet, addig a tagok esetében az etikátlan piaci magatartás tényét nyilvánosságra is hozhatja. Ennek köszönhető, hogy a bizottság által tárgyalt ügyek száma a kötelező tagság megszűntetése után tizedére csökkent. A testület tagjait szintén a küldöttgyűlés választja meg.

A területi kamarák közvetlen tagjai tehát gazdálkodó szervezetek, amelyeket az 1999. évi CXXI. törvény rendelkezései alapján tagozatokba sorolnak. A törvény három tagozat létrehozását írja elő: kereskedelmi, ipari és kézműves tagozatot. Ezen kívül a területi kamarák az alapszabályukban foglaltak szerint további tagozatok létrehozását is

biztosítja, ezért a legtöbb KIK-nál létrejött szolgáltató tagozat is az ágazatba tartozó magas arányú tagság miatt.

Az MKIK felépítése, kapcsolódási pontok a területi kamarákhoz

Az MKIK tagságát közvetlenül tehát a területi kamarák alkotják. A területi kamarák az MKIK küldöttgyűlésébe küldötteket delegálnak. A KIK-k minden 500 tagi kötelezettségeit rendesen ellátó tag után 1-1 főt, illetve minden 1 millió forint - a tagdíjbefizetésekből az MKIK-nak juttatott - befizetéssel további 1-1 főt delegálhatnak. A küldöttgyűlés jelenleg 199 főből áll az alábbi eloszlásban:

1. Táblázat: Küldöttek száma az egyes területi kamarákból

Kamara	Küldöttek száma
Bács-Kiskun	10
Békés	7
Borsod-Abaúj-Zemplén	12
Budapest	24
Csongrád	12
Dunaújváros	4
Fejér	8
Győr-Moson-Sopron	10
Hajdú-Bihar	8
Heves	9
Jász-Nagykun-Szolnok	6
Komárom-Esztergom	6
Nagykanizsa	3
Nógrád	5
Pécs-Baranyai	11
Pest	16
Somogyi	7
Sopron	4
Szabolcs-Szatmár-Bereg	8
Tolna	8
Vas	6
Veszprém	9
Zala	6

Forrás: Évkönyv 2009

A küldöttek feladatukat társadalmi megbízásként teljesítik, így javadalmazást az ott végzett munkáért nem kapnak. A küldöttek megbízása személyhez kötött, tehát más által a küldöttgyűlésen nem helyettesíthetőek.

A küldöttgyűlés feladatai hasonlóak a területi kamarákéhoz: a kamarai szabályzatok megalkotása és szükség szerinti módosítása, a kamara éves költségvetésének és az előző évi beszámolónak a jóváhagyása, a kamara tisztségviselőinek megválasztása, illetve ezek éves munkájának az értékelése. A feladatai azonban bővebbek az alábbi pontokkal:

- a területi kamarák pénzügyi forrásaiból az MKIK-nak fizetett összeg meghatározása,
- a kamarai törvény által előírt adatgyűjtési és szolgáltatási kötelezettségéből fakadó statisztikai adatgyűjtések kezdeményezése,
- a választottbírói testület javaslata alapján a Választottbíróság elnökének megválasztása,
- a Választottbíróság elnökségének javaslatára és a választottbírói testület ezt követő állásfoglalása alapján az Állandó Választottbíróság bírói névjegyzékének megállapítása,
- egyéb feladatok ellátása, amelyet a területi kamarák az országos kamara kizárólagos hatáskörébe utaltak. Többek közt ilyen feladatok:
    - betölti a közvetítő szerepet a Magyar Agrárkamara, valamint az állami, kormányzati és egyéb országos szervezetek irányában;
    - a kamarai javaslatok, vélemények, tájékoztatások megalapozottsága érdekében – a statisztikai törvény rendelkezéseinek megfelelően – tagjain keresztül adatokat gyűjt, és az adatok alapján a gazdasági folyamatokról elemzéseket készít és hoz nyilvánosságra;
    - a területi kamarák indítványa alapján, velük egyeztetve kezdeményezi a vállalkozás jogának és a gazdasági verseny szabadságának érvényesülését, a piacgazdaság működését akadályozó vagy korlátozó jogszabályok, intézkedések módosítását vagy hatályon kívül helyezését, illetve az ilyen körülmények megváltoztatásához szükséges jogszabályok, intézkedések meghozatalát;
    - ellátja az európai uniós tagságból eredő tájékoztatással, képzéssel, különösen a pályázati útmutatók kiadásával, a pályázati lehetőségekről és feltételekről, és az egyes szakmákat érintő közösségi jogszabályokról, a közösségi intézmények egyéb aktusairól és az Európai Bizottság döntéseiről adandó tájékoztatással kapcsolatos koordinációs feladatokat;

Az elnökség a kamara döntés-előkészítő, irányító testülete. Két küldöttgyűlés között irányítja a kamara működését, véghezviszi a küldöttgyűlés határozatait. De abban a tekintetben több szélesebb jogosítványokkal bír a területi kamarák elnökségénél, hogy a kamarapolitika, stratégiaalkotás, nemzetközi szervezetben történő munka előkészítő és döntéshozó testülete is.

Az MKIK elnöksége 36 főből áll. A területi kamarák elnökei, illetve az MKIK választott elnöke 24 tagján kívül a mikro-, kis- és középvállalkozásokat, illetve a kereskedelmi, ipari, szolgáltatói és kézműves ágazatokat arányosan képviselő 12 másik tag. Az alapszabály szerint az elnökséget úgy kell megválasztani, hogy a hét régióból biztosított legyen a kézművesség képviselete.

Az elnökség éves munkaterv alapján, de évente legalább hatszor ülésezik, amelyet az elnök, az alelnökök, illetve a velük való egyeztetés alapján a főtitkár hív össze.

Elnökségi állásfoglalás kialakítása szükséges az alapszabály rendelkezése szerint abban az esetben, ha a gazdaság egészét, vagy a vállalkozások széles körét érintő kérdésekben alakít ki véleményt, illetve abban az esetben, ha a gazdaság széles rétegét érintő intézkedés egyes vállalkozói rétegek érdekeit súlyosan sérti.

Az elnökség a küldöttgyűlés jóváhagyásával szakmai kollégiumokat alakíthat, amelynek elsődleges célja és feladata, hogy a kamarára háruló feladatokat – szakmai javaslatok, koncepciók, egyeztetett kialakítását – a kamara gyorsan és hatékonyan tudja ellátni. Jelenleg 13 ilyen kollégium működik:

- E-gazdaság kollégium,
- Energiaügyi kollégium,
- Építésügyi kollégium,
- Ipari kollégium,
- Kereskedelmi kollégium,
- Kézműipari kollégium,
- Kisvállalkozási és Köztehervisel kollégium,
- Közlekedés és Logisztikai kollégium,
- Külgazdasági kollégium,
- Oktatási és Szakképzési kollégium,
- Regionális Fejlesztési kollégium,
- Szolgáltatási kollégium,
- Turisztikai kollégium.

Amennyiben a feladatok ellátása indokolja, a kollégiumokon belül szekciók hozhatók létre a kollégium javaslatára és az elnökség jóváhagyásával. A kollégiumokba minden területi kamara egy-egy tagot delegálhat, az elnökség által jóváhagyott kollégiumi elnök a kollégium nevében szakmai ügyekben nyilatkozhat.

Az elnök az MKIK-t önállóan képviseli. Az alapszabály az alábbi főbb feladatokat jelöli ki számára:

- a kamara folyamatos, átfogó, önálló képviseletez,
- a kamara és az elnökség tevékenységének irányítása és összehangolása,
- a gazdálkodók általános érdekeinek képviselete a Kormány irányában,
- kapcsolattartás a Magyar Agrárkamara elnökével, az országos szakmai kamarák, gazdasági érdekképviseletek és más társadalmi szervezetek elnökeivel, a kormányfővel és a többi közjogi méltósággal, valamint a minisztériumok és országos hatáskörű szervek vezetőivel,
- a kamara nemzetközi tevékenységének irányítása, külföldi kormányszintű küldöttségek fogadása, illetve részvétel a külföldre utazó kormányszintű delegációkban,
- kapcsolattartás a nemzetközi kamarai szervezetekkel és külföldi gazdasági kamarákkal,
- az egyszemélyes kamarai tulajdonban lévő közhasznú társaságok alapító okirata által meghatározott, az alapító kizárólagos hatáskörébe tartozó döntések meghozatala.

Az MKIK-ban egy általános alelnök, illetve nyolc alelnök választható. Az általános alelnök az elnök akadályoztatása esetében annak feladatait teljes körűen ellátja. A további nyolc alelnököt szakmai-területi elv alapján választják. Az alelnökök részt vesznek a szakterületükbe tartozó szakmai kollégiumok, elnökségi munkabizottságok irányításában, egyes kérdésekben elnökségi meghatalmazással önállóan képviselhetik a kamarát. Az alelnökök szakmai tevékenysége az alábbi nyolc területre oszlik:

- Oktatási és képzési alelnök,
- Ipari alelnök,
- Kézműipari alelnök,
- Nemzeti-fejlesztési alelnök,
- Szolgáltatási alelnök,
- Nagyvállalati alelnök,
- Külgazdasági alelnök,
- KKV fejlesztési alelnök.

Az MKIK és a területi kamarák, bár önálló jogi személyként működő szervezetek szorosan kapcsolódnak egymáshoz. A kamarai szervezet felépítésén belül igyekeznek mind az ágazati, mint a területi szempontokat érvényesíteni.

Az elnökség, illetve egyéb tisztségviselők a munkájukat, ahogy már említettük társadalmi szerepvállalásként, külön bérezés nélkül végzik. A kamarai funkció viselése presztízst, rangot jelent.

JELENTŐSEBB SZERVEZETI TEVÉKENYSÉGEK

Az MKIK feladatai sokrétűek, a működés területei 150 éves hagyományokkal rendelkeznek, emellett feladatköreit befolyásolják az európai hagyományok is. Ugyanakkor az MKIK és a területi kamarák feladatai mindig az adott jogszabályi kerettől függenek, tágulnak-szűkülnek azok a tevékenységek, amiket a mindenkori törvényhozás a Kamara hatáskörébe utal.

Szolgáltatások

Ebben a fejezetben elsősorban a vállalkozások által egyénileg igénybe vehető szolgáltatásokat vesszük górcső alá. A tagoknak, illetve a nem tagoknak járó szolgáltatások éppen a kamara köztestületi jellegéből fakadóan nem különülnek el élesen. Emellett a kínált szolgáltatások sem teljesen egységesek az egyes kamarák esetében. Van ugyan néhány szolgáltatás, amely minden kamaránál elérhető, de még nem sikerült kialakítani egy egységes „alapcsomagot”, amely minden területi kamaránál ugyanolyan minőségben elérhető.

Mivel a vállalkozások számára egyénileg igénybe vehető szolgáltatásokat tehát általában a területi kamarák nyújtják, a paletta kamaránként változik, nagyban függ a helyi kamara adottságaitól, és a tagok igényeitől is. Az alábbiakban ezért a teljesség igénye nélkül, olyan szolgáltatásokat sorolunk fel, amelyeket jellemzően az összes területi KIK kínál a tagsága, illetve a vállalkozók számára:

- jogi és adótanácsadás,
- pályázati tanácsadás,
- tájékoztató rendezvények jogszabályváltozás, adórendszer változás, vagy egyéb vállalkozásokat érintő kérdésekben,
- jogsegélyszolgálat a különböző hatóságokkal való vitás ügyekben,
- külpiaci információk,
- üzletember találkozók,
- hírlevél küldés.
- Széchenyi Kártya (lásd lentebb)

A legtöbb szolgáltatást a tagok ingyenesen vagy valamilyen kedvezménnyel vehetik igénybe.

A Széchenyi Kártya az MKIK és a területi kamarák egyik legfontosabb szolgáltatása, amelyet a Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetségével (VOSZ) együtt működtet. Ez a konstrukció 2002 óta létezik, a VOSZ és az MKIK közösen működteti a mindenkori gazdasági minisztérium támogatásával a KAVOSZ Zrt.-n keresztül. A Széchenyi Kártya célja a magyar mikro-, kis- és középvállalkozások olyan egyszerű és kedvezményes hitelhez juttatása, mely bankkártyával is igénybe vehető. A KAVOSZ Zrt honlapja szerint a hitelezésben jelenleg az OTP Bank, az MKB Bank, a Takarékszövetkezet, az ERSTE Bank és a Volksbank vesznek részt.[6]

Az MKIK központi, nem területi kamarák által nyújtott szolgáltatásai között találjuk az 1996 óta működtetett időszakosan megjelentetett saját országos lap, az *Üzleti 7* kiadását, amire a nem tagok is előfizethetnek. Az MKIK az APEH-hel közösen jelenteti meg évente a száz legnagyobb vállalkozást bemutató TOP 100 című kiadványt, hasonló kiadványt a területileg illetékes APEH igazgatóságokkal együttműködve a KIK is kiad. Emellett rendszeresen szervez különböző konferenciákat és egyéb rendezvényeket, pl. a „Kézművesség ezer éve a Kárpát-medencében" című, 2001-ben útjára indított konferenciasorozat vagy a „Posta-partner" Program keretében tartott tájékoztató rendezvények a kisposták privatizálásával kapcsolatban. Az MKIK számos díjjal kapcsolatos tevékenységben kiemelten is részt vesz, ilyenek például a területi kamarák bevonásával kiosztott a Regionális Minőségi Díjak (ahol a díjjal kapcsolatos teendőket koordinálja) és az Innovációs Díj (amely pályázaton különdíjat alapított).

A nemzetközi kereskedelmi kapcsolatok fejlesztése fontos szerepet tölt be az MKIK tevékenységében, amelyekről bővebben a Nemzetközi kapcsolatok című fejezetben írunk.

Az egyes tagok méretüktől, aktivitásuktól és tevékenységi körüktől függően mást-mást várnak el a kamarától mint szolgáltatótól. A kisvállalkozások leginkább a közvetlen vállalkozásra szóló szolgáltatásokat igénylik, amelyben kiemelt szerepe jut a Széchenyi Kártyának is. A nagyvállalkozások a kamara egyéb szolgáltatásait veszik igénybe, például nagyon hasznos lehet számukra a nemzetközi delegációkban való részvétel lehetőségének biztosítása.

---

[6] http://www.kavosz.hu/index.php?id=1&cid=146
http://www.kavosz.hu/index.php?id=1&cid=147
http://www.mkik.hu/index.php?id=74,
http://www.mkb.hu/uzleti/kisvallalkozoknak/bankkartyak/szechenyi_kartya/reszletek.html

A tevékenység alapján inkább azoknak a cégeknek tudnak közvetlenül hasznosan szolgáltatni a területi KIK-k, illetve az MKIK, akik exportálnak, gyakran pályáznak vagy üzleti partnert keresnek.

Érdekképviselet, érdekérvényesítés

Az MKIK szerepet kap minden gazdasági tárgyú előterjesztés és törvényjavaslat véleményezésében, ennek kapcsán együttműködik az kormánnyal. A területi kamarák pedig a helyi önkormányzatokkal működnek együtt a gazdaságfejlesztéssel, pl. a területfejlesztéssel kapcsolatos ügyekben.

Az MKIK az OÉT-nek nem tagja, érdekegyeztető tevékenységét egyrészt a kormánnyal való közvetlen egyeztetéssel, másrészt egyéb egyeztető fórumokon való részvétellel látja el (lásd 2. Táblázat). Témától függően más és más minisztériummal lép a Kamara kapcsolatba, az érdekérvényesítésben az általános partner a Nemzetgazdasági Minisztérium, de minden olyan kormányzati szerv partner lehet, ami a gazdaság valamely területével foglalkozik.

2. Táblázat: Az MKIK részvételével működő főbb egyeztető fórumok

Intézmény neve	Intézmény tagsága	Intézmény főbb feladatai
Gazdasági és Szociális Tanács (GSZT)	- gazdasági és befektetői szféra (18 fő): munkáltatói érdek-képviseletek (*KISOSZ, AMSZ, VOSZ, MGYOSZ, MOSZ, IPOSZ, OKISZ, STRATOSZ, ÁFEOSZ*); kamarák (MKIK, Agrárkamara); Országos Szövetkezeti Tanács, MNB Monetáris Tanács képviselője - munkavállalói szféra (6 fő): szakszervezeti konföderációk - civil szféra (11 fő) - tudomány (8 fő) Kormány megfigyelőként vesz részt.	Konzultatív, véleményező testület: nemzeti gazdasági és társadalompolitikai stratégiákról való konzultáció. Ennek főbb területei: - gazdaság és szociálpolitika - fejlesztéspolitika - foglalkoztatáspolitika és munkaügyek - társadalombiztosítás és egészségügy - egyéb társadalompolitikai kérdések
Nemzeti Fenntartható Fejlődés Tanács (NFFT)	kormány, parlamenti pártok, MTA, kamarák (*MKIK, Agrárkamara*), egyházak, szakszervezetek, munkáltatói szövetségek (*MGYOSZ, IPOSZ*), önkormányzati szövetségek, Magyar Rektori Konferencia, civil szervezetek	Az Országgyűlés által létrehozott egyeztető, véleményező, javaslattevő fórum a fenntartható fejlődés témakörében.
Gazdasági Egyeztető Fórum (GEF)	- gazdasági oldal: *VOSZ, MGYOSZ, MKIK, Magyar Agrárkamara, külföldi és vegyes kamarák képviselői, Kisvállalkozói Szövetségek (KÉSZ)* közös képviselői, Befektetői Tanács - kormányzati oldal (érintett miniszterek)	A Kormánynak a vállalkozásokat közvetlenül érintő döntései előkészítésében közreműködő konzultatív, véleményező, javaslattevő szerv.
Fogyasztóvédelmi Tanács	- fogyasztói oldal (fogyasztóvédelmi társadalmi szervezetek, OÉT munkavállalói oldal) - vállalkozói oldal (*MKIK, Magyar Agrárkamara*, Magyar Ügyvédi Kamara, gazdasági érdekképviseletek, OÉT munkáltatói oldal) - tárcaképviselők	A Kormány fogyasztóvédelemmel összefüggő döntéseit előkészítő konzultatív, véleményező, javaslattevő, érdekegyeztető fórum.

Intézmény neve	Intézmény tagsága	Intézmény főbb feladatai
Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Tanács (NSZFT)	- civil szervezetek, szakértők - OÉT munkáltatói (*MGYOSZ, VOSZ, IPOSZ, AMSZ, ÁFEOSZ, KISOSZ, OKISZ, MOSZ, STRATOSZ*) és munkavállalói oldalának szereplői - gazdasági kamarák (*MKIK, Agrárkamara*) - iskolafenntartók képviselői - tárcák képviselői	A szakképzéssel és felnőttképzéssel kapcsolatos feladatok ellátását segítő szakmai döntés-előkészítő, véleményező, javaslattevő szerv.
Országos Területfejlesztési Tanács (OTT)	- regionális fejlesztési tanácsok, főpolgármester - köztestületek, érdekszövetségek - országos gazdasági kamarák (*MKIK, Agrárkamara)* - OÉT munkáltató *(MGYOSZ, VOSZ, IPOSZ, AMSZ, ÁFEOSZ, KISOSZ, OKISZ, MOSZ, STRATOSZ*) és munkavállalói oldal képviselője, országos önkormányzati szövetségek) - tárcaképviselők	Az 1996-ban létrehozott testület területfejlesztéssel és területrendezéssel kapcsolatos feladatok ellátásában konzultatív, döntés-előkészítő, véleményező, javaslattevő szerv.
Közbeszerzések Tanácsa	- A Közbeszerzések Tanácsában a közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény alapelveinek és az egyes közérdekű céloknak érvényesítésére kijelölt személyek (legfőbb ügyész, GVH elnöke, európai uniós forrásokért felelős miniszter, gazdaságpolitikáért felelős miniszter, környezetvédelemért felelős miniszter, igazságügyért felelős miniszter) - az ajánlatkérők általános érdekeit képviselő személyek (egészségügyi miniszter, helyi önkormányzatok országos szövetségei, építésügyért felelős miniszter, országos *gazdasági* és *szakmai kamarák* és az MTA - az ajánlattevők általános érdekeinek képviseletében a munkáltatók országos érdekképviseletei és a gazdasági	1995-ben az Országgyűlés az első közbeszerzési törvény megalkotásakor a közbeszerzésekre szakosodott önálló szervezet, a Közbeszerzések Tanácsa létrehozása mellett döntött, amely jogállását tekintve kizárólag az Országgyűlésnek alárendelten működik. 18 tagját egyenlő arányban az ajánlattevői oldal, az ajánlatkérői oldal és egyes közérdekű célok érvényesítésére hivatott szervek képviselői alkotják. A Tanács főbb feladati az alábbiak szerint összegezhetők: - Közreműködés a közbeszerzési politika alakításában - A közbeszerzési eljárásokat támogató-segítő funkciók

Intézmény neve	Intézmény tagsága	Intézmény főbb feladatai
	kamarák által kijelölt személyek (*MGYOSZ, ÁFEOSZ, VOSZ, országos gazdasági kamarák*)	- A hirdetmények megjelentetése, ellenőrzése - Ellenőrzés, jogorvoslat - Névjegyzékek vezetése - Nemzetközi kapcsolatok
Országos Statisztikai Tanács	- a hivatalos statisztikai szolgálathoz tartozó szerv vezetője által kijelölt egy-egy tag - a munkáltatók érdekképviseletei által kijelölt két, az országos gazdasági kamarák által kijelölt egy-egy, a munkavállalók érdekképviseletei által kijelölt egy, valamint a helyi önkormányzatok képviseletei által kijelölt három tag - a társadalombiztosítás szervei által kijelölt egy tag - a tudományos élet képviselői közül, a Magyar Tudományos Akadémia Statisztikai Bizottsága által javasolt és a KSH elnöke által felkért legfeljebb öt szakember	A hivatalos statisztikai szolgálat működésének, munkája összehangolásának elősegítése, a társadalmi érdekek képviseletének és az adatfelhasználók igényeinek érvényre juttatása, az országos statisztikai adatgyűjtési program tervezetének véleményezésére, a KSH elnökének szakmai tanácsadó, véleményező szerveként.
Felsőoktatási és Tudományos Tanács	Tizenkilenc tagja van. Négy tagot delegálnak a kamarák, egy-egy tagot az Országos Érdekegyeztető Tanács munkáltatói, illetve munkavállalói oldala, hármat a Magyar Rektori Konferencia, kettőt a Magyar Tudományos Akadémia, kettőt a miniszter, egyet-egyet a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája, a Doktoranduszok Országos Szövetsége, a Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezete, a foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszter, az agrárpolitikáért felelős miniszter, valamint a gazdaságpolitikáért felelős miniszter.	A Felsőoktatási és Tudományos Tanács a miniszter - a felsőoktatás fejlesztési, finanszírozási és kutatás-fejlesztési kérdéseiben - döntés-előkészítő, véleményező és javaslattevő független szakértői testülete,;a felsőoktatás képzési és kutatási rendszerének társadalmi-gazdasági beágyazottságával, a rendszer fejlesztésével és finanszírozásával kapcsolatos döntések előkészítésében vesz részt, és azok végrehajtásának figyelemmel kísérésében működik közre. Figyelemmel kíséri és elemzi a felsőoktatás és a társadalom kapcsolatát, különösen a munkaerőpiac felsőfokú szakemberigényét. Javaslatot tesz az államilag támogatott képzésbe felvehető éves hallgatói létszámkeretre, annak képzési területek és képzési szintek szerinti elosztására. Állást foglal a felsőoktatás és a munkaerőpiac kapcsolatával összefüggő oktatáspolitikai kérdésekben, prognózisokat készít a várható munkaerő-piaci változásokról, és ezzel

Intézmény neve	Intézmény tagsága	Intézmény főbb feladatai
		kapcsolatban javaslatokat tesz a képzési rendszer korszerűsítésére.
Felnőttképzési Akkreditáló Testület	a miniszter, valamint az egyházak, a gazdasági kamarák, a munkaadók, a munkavállalók, a helyi önkormányzatok, a felnőttképzési szakmai szervezetek képviselőiből, továbbá a felnőttképzés elismert szakértői közül felkért személyek	Dönt a felnőttképzési tevékenységet folytató intézmények és a felnőttképzési programok akkreditációjáról, illetve azok visszavonásáról. Ellenőrzi az akkreditált intézmények felnőttképzési tevékenységét, az akkreditált programokban előírt feltételek rendelkezésre állását.
Országos Köznevelési Tanács	- Pedagógus szakmai szervezetek által megválasztott tagok - A pedagógusképző felsőoktatási intézmények által megválasztott tagok - Magyar Tudományos Akadémia által választott tagok - Az országos munkaadói szövetségek és munkaadói kamarák által megválasztott tagok - Az oktatásért felelős Miniszter delegáltjai	állást foglal a tantervi szabályozás kérdéseiben; figyelemmel kíséri és véleményezi az Óvodai nevelés országos alapprogramjának, a Nemzeti alaptantervnek, a kerettantervnek a kiadását, alkalmazását, egyetértési jogot gyakorol felülvizsgálatukkor; figyelemmel kíséri és véleményezi a tankönyvellátást és a tankönyvvé nyilvánítás folyamatát; figyelemmel kíséri a közoktatás színvonalának alakulását, a közoktatás fejlesztését szolgáló kutatási feladatokat kezdeményez; javaslatot tesz a közoktatást érintő szakmai kérdésekben, az oktatásért felelős miniszternek; évente közzéteszi a közoktatást érintő szakmai kérdésekben hozott javaslatait; figyelemmel kíséri és véleményezi a pedagógus-továbbképzés rendszerének működését, különös tekintettel a továbbképzések akkreditációs eljárására, javaslatot tesz az oktatási jogok miniszteri biztosának személyére, és évente véleményezi az oktatási jogok miniszteri biztosának beszámolóját, továbbá javaslatot tesz az oktatási jogok miniszteri biztosának felmentésére.

Intézmény neve	Intézmény tagsága	Intézmény főbb feladatai
Regionális Képző Központok Szakmai Felügyelő Tanácsa	A szakmai felügyelő tanács legfeljebb 12 tagból áll. A szakmai felügyelő tanács munkájában a Minisztérium, a tulajdonos önkormányzat, a gazdasági kamarák, a területileg illetékes regionális munkaügyi központ egy-egy képviselője, a képző központ székhelye szerinti megyei munkaadói és munkavállalói képviselet egy-egy képviselője, valamint a képző központ képviselője vesz részt.	A képző központ szakmai irányítását a képzés megfelelő színvonalának folyamatos biztosítását, a munkaerőpiac igényei és a regionális képzési szükségletek összehangolását a képző központ mellett működő szakmai felügyelő tanács segíti elő. Javaslatot tesz a regionális munkaerőpiaci igények alapján a képző központ képzési kínálatának kialakítására, Közreműködik a képző központ minőségbiztosítási rendszerének kialakításába.

Érdekképviseleti tevékenységét az 1999. évi CXXI. törvény alapján az MKIK mint gazdasági kamara, a gazdaság általános érdekeinek érvényesítéséért végzi. Az érdekérvényesítési tevékenység elsősorban gazdasági tárgyú előterjesztések és az egyes jogszabályok véleményezésén keresztül valósul meg. A gazdaságot érintő lényeges kérdésekről évente legalább kétszer szakmai konzultációt kell tartani a miniszterelnök által kijelölt miniszterekkel. A gazdasági kamarákról szóló törvény vonatkozó fejezete szerint a kamarának meg kell kapnia minden olyan jogszabályt, gazdaságot érintő tervezetet, intézkedéscsomagot, ami a gazdaság egészét érinti. Az kamarák azonban ágazati, szakmai, munkáltatói és munkavállalói érdekképviseletet nem láthatnak el, ezeket a feladatokat a törvény meghagyja a vállalkozói, szakmai érdekképviseleteknek.

A Kamara önálló gazdaságpolitikai javaslatokat is kidolgoz: így tett 2009-ben az adórendszer átalakítása, az adminisztrációs terhek csökkentése, a foglalkoztatás, a munkahelyteremtés elősegítése, az uniós források felhasználása, a KKV finanszírozás és a kereskedelemfejlesztés témakörökben. A javaslatok nagy része bekerült a kormány KKV stratégiájába.

A kamarai rendszer előnye, hogy a vállalkozók széles spektrumától be tudja gyűjteni a különböző véleményeket, ezért a megkapott jogszabálytervezeteket az MKIK ideális esetben elküldi területi kamaráknak, amelyek közvetlen vállalkozói kapcsolatokkal rendelkeznek. Ezt követően a jogszabályt jellegétől függően a területi kamarák az illetékes osztálynál, illetve országosan a szakmai kollégiumoknál vitatják meg. Az állásfoglalások kialakítása azonban sok esetben az idő rövidsége miatt nem tudja az imént vázolt teljes utat bejárni. Ebben az esetben a szakmai kollégiumok, illetve az MKIK munkaszervezet kénytelen az állásfoglalásokat a területi KIK-k, illetve azok tagjainak közvetlen bevonása nélkül elkészíteni.

Az érdekképviselet tehát elsősorban ezen a véleményezésen keresztül valósul meg, azonban a Kamara ezt követően is igyekszik figyelemmel kísérni a törvények útját a parlamentben. Ennek érdekében az egyes parlamenti bizottságok (pl. Gazdasági, Költségvetési Bizottság) ülésein is meghívottként szerepelnek a Kamara képviselői. Az MKIK jelen van a minisztériumok által létrehozott különböző testületekben, fórumokon, (lásd 2. Táblázat).

Problémát jelent, hogy jelenleg a vélemény elküldése után a Kamara már nem mindig tudja követni annak útját, az egyeztetések során történt módosításokról a szervezetet gyakran nem tájékoztatják. Általános probléma hogy a kormány, illetve a minisztériumok maguk sem tartják be a jogszabályalkotásra vonatkozó, illetve kamarai törvényben leírt jogalkotási szabályokat. Sokszor a törvényben előírttal ellentétben nagyon rövid határidővel küldik véleményezésre a jogszabályokat, amely idő alatt nehéz érdemi álláspontot kialakítani.

Egyéb közigazgatási és közfeladatok

A kamara egyedi jellege abban áll az önszerveződő érdekképviseleti csoportokkal szemben, hogy a gazdasági kamarákról szóló törvény szerint köztestület és a vállalkozások egészét képviseli, ebből adódik az is, hogy közigazgatási és közfeladatok oszthatóak rá. 2000-ben sok közigazgatási feladat átkerült a kamaráktól az okmányirodákhoz vagy minisztériumi háttérintézményekhez, pl. az Nemzeti

Szakképzési és Felnőttképzési Intézethez, a Magyar Kereskedelmi és Engedélyezési Hivatalhoz. Ezek az alábbiak voltak:

- Egyéni vállalkozói igazolványok kiadása, visszavonása, módosítása;
- Utazásszervező és utazásközvetítő tevékenységet folytató vállalkozások nyilvántartásba vétele;
- Idegenvezetők nyilvántartásba vétele és számukra idegenvezetői igazolvány kiadása;
- Egyes kereskedelmi tevékenységek gyakorlásához szükséges nyilvántartásba vétele;
- Vendéglátó és kereskedelmi szálláshelyek kategóriába, illetve osztályokba sorolásának nyilvántartása, a besorolási feltételek meglétének ellenőrzése és az ezzel kapcsolatos egyéb jogosítványok;
- Gázszerelők nyilvántartásba vétele és részükre a gázszerelői igazolvány kiadása;
- Ingatlanok időben megosztott használati jogát értékesítő vállalkozások nyilvántartásba vétele;
- Személyi-taxi tevékenység végzéséhez szükséges engedély, igazolvány és sárga rendszám kiadása.

Jelenleg kevesebb közigazgatási feladat ellátását végzik a területi kamarákban. Az Alapszabály elsősorban a törvényre hivatkozik a feladatok felsorolásakor, így a közfeladatok esetében is. A Kamarai Törvény kimondja, hogy bizonyos eltérések figyelembevételével, melyek csak tagokra vonatkoznak (lásd lentebb), a Kamara a közfeladatokat minden gazdálkodó szervezet vonatkozásában ellátja.

Az Alapszabályban szerepel, hogy a Kamara „eljár azon közfeladatokban, amelyek intézésére törvény vagy kormányrendelet számára felhatalmazást ad.” Ugyanitt olvasható, hogy kormányrendelet vagy törvény felhatalmazására a Kamara közreműködik a gazdasággal összefüggő államigazgatási ügyek ellátásában.

Az országos kamara hatásköre, hogy kidolgozza a kamarák részére átadott közfeladatok ellátásakor alkalmazandó egységes eljárásokra vonatkozó önkormányzati szabályzatot, valamint megállapítsa az ezekhez nyújtott költségvetési támogatás területi gazdasági kamarák közötti elosztásának elveit.

Az 1999. évi CXXI. törvény 10.§-a szerint az ipari és kereskedelmi kamaráknak emellett feladata, hogy az árukra vonatkozó származási igazolásokat, bizonyítványok és más okmányokat állítsanak ki és hitelesítsenek, valamint összeállítsák és közreadják a kereskedelmi szokványokat.

Itt a következő munkamegosztás alakult ki az MKIK és a területi kamarák között:

A területi kamarák végzik:

- az ATA igazolványok kibocsátását,
- a FORM „A” (GSP) származási bizonyítvány kibocsátását,
- az ORIGINAL (általános) származási bizonyítvány kibocsátását,
- a kereskedelmi számlák, valamint az árut kísérő egyéb kereskedelmi dokumentumok (pl: fuvarlevél, állategészségügyi bizonyítvány, minőségtanúsítvány stb.) láttamozását.

Az MKIK végzi:

- az okmányhitelesítéssel kapcsolatos kamarai feladatok nemzetközi és hazai koordinációját,
- ATA igazolványok (belföldi és nemzetközi) reklamációinak ügyintézését,
- szerződések hitelesítését,
- vis maior igazolások kibocsátását.

A 2009. év eredménye volt, hogy a kamarák megkapták az építőipari vállalkozások kötelező regisztrációját. Az 1997. évi LXXVIII. Építési törvény 39. § (2) alapján üzletszerű gazdasági tevékenységként építőipari kivitelezési tevékenységet (a továbbiakban: vállalkozó kivitelezői tevékenység) az folytathat:

- akinek az építőipari kivitelezői tevékenység a tevékenységi körei között szerepel, továbbá
- kivitelezési tevékenységhez alkalmas székhellyel, illetve telephellyel rendelkezik,
- aki rendelkezik az általa folytatott kivitelezési tevékenységi körének megfelelő szakképesítéssel, vagy legalább egy – vele tagsági, alkalmazott, vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló (pl: megbízás) – ilyen szakképesítéssel rendelkező szakmunkással és
- aki az 1997. évi LXXVIII. Étv. 39/A § alapján az építési hatósági engedélyhez kötött tevékenységek folytatása esetén felelős műszaki vezetői feladatok ellátására alkalmas személyt alkalmaz munkaviszonyban, tagsági, vagy megbízási jogviszonyban.

Az Építési Törvény alapján minden építőipari kivitelező vállalkozónak regisztráltatnia kell magát, a névjegyzékbe, mely különböző kötelezően feltüntetett és önkéntesen megadott adatokat tartalmaz. A rendszer lényege, hogy a megrendelők tisztában legyenek azzal, hogy a kivitelező cég önállóan vagy csak alvállalkozók bevonásával képes ellátni a megbízást. Az önkéntes adatok, információk megadásával a kivitelező a maga iránti bizalmat növelheti (pl referencia munkák). A szabályozással elsősorban a piac tisztítását, az építőiparban rendkívül elharapózó körbetartozásokat, hibás teljesítéseket kívánják visszaszorítani.

A kamarai törvény előírja, hogy a gazdasági érdekképviseleti szervezetek bevonásával a kamarák etikai szabályokat dolgozzanak ki a tisztességes piaci magatartásra és kereskedelmi gyakorlatra vonatkozóan és kísérjék figyelemmel ezek, valamint a tisztességtelen piaci magatartás és a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló törvények betartását. A kamarai etikai szabályok megsértése esetén a tagokat figyelmeztetik, az említett jogszabályokba ütköző magatartás esetén pedig a hatáskörrel rendelkező szervhez fordulhatnak. Etikai vétség esetén a nem kamarai tagok felé azonban csak jelzéssel, illetve figyelemfelhívással élhetnek. Így a kamra által kidolgozott etikai szabályok a vállalkozói kör egészére nézve nem tudnak azonos súllyal érvényesülni.

Az egyes közfeladatok elvégzéséhez szükséges állami finanszírozást a támogató minisztérium szerződés alapján biztosítja az MKIK számára. Jelenleg két ilyen feladatcsoport van: a békéltető testületek működtetése és a kamara részére átadott szakképzési feladatok ellátása.

A békéltető testületek a fogyasztói jogviták peren kívüli rendezése céljából működnek 1999 óta a megyei (fővárosi) kamarák mellett. A testületeket a fogyasztóvédelmi törvény azért hozta létre, hogy a fogyasztó és a kereskedő – szolgáltató között keletkező un. fogyasztói jogvitákat a bírósági út elkerülésével lehetőleg egyezség útján rendezze. A testületi tagok felét a kamarák a másik felét pedig a fogyasztóvédelmi civil szervezetek delegálják. Ügyszámuk folyamatosan növekedik, kezdetben alig haladta meg a 300-at, 2009-ben pedig már elérte a 6000-et. A szakképzési feladatokról, a következő fejezetben bővebben beszámolunk, hiszen ez az egyik olyan terület, amelyben az kamarák sikeresen bővítették feladatkörüket 2000 óta.

Szakképzés

A Kamarához szakképzési feladatok először 1994-es újjáalakulásukkor kerültek, s jelenleg a szakképzés az a terület, ahol a Kamara a legtöbb közfeladatot látja el. 2000 óta még funkció- és szolgáltatásbővítésre is képesek voltak. Jelenleg 1,1 milliárd forintból gazdálkodik a Kamara szakképzéssel foglalkozó része, beleértve a területi kamarákat, melyet a Szakképzési Alaptól pályázati úton, tehát nem automatikusan, költségvetési soron nyernek évente támogatás útján.

A Kamarának a szakképzésben azért kell fontos szerepet játszania, mert a vállalatokkal folyamatos közvetlen kapcsolatban áll, így aktuális információkkal rendelkezik arra vonatkozóan, hogy milyen igények jelennek meg a munkaerőpiacon. Az MKIK gazdaságkutató intézetének, a GVI-nek jelentős szerepe van a munkaerő-piaci kereslet felmérésében.

A Kamara dolgozta ki 1994 és 1996 közt az ún. tanulószerződések dokumentációját, adatbázisát és feltételrendszerét. Kezdetben 3000 tanulószerződést gondoztak, ma 48 000 tanulószerződést kezelnek 120 főállású tanácsadójukon keresztül.[7]

A tanulószerződés lényegében egy munkaszerződés, melyet a szakmát tanuló fiatal köt a gyakorlati képzőhelyével a képzés első éve után. A szakképzés ugyanis gyakorlatigényes, és a gyakorlatot leginkább a terepen, azaz élő, működő cégeknél, és nem az iskolai tanműhelyekben lehet megszerezni. A Kamara feladata a tanulószerződések megkötésekor a cégek ellenőrzése, akkreditációja, azaz hogy a tárgyi-személyi feltételek megfelelnek-e az adott cégnél a tanuló fogadására. Összesen 400 OKJ nyilvántartásban szereplő szakma van, ebből 200-at tanítanak szakközép- vagy szakiskolában. A többi érettségi vizsgára épülő képzés. Jelenleg ebből a 200 iskolarendszerű szakmából a 27 legnépesebbet a Kamara tartja kézben: meghatározza a vizsgakövetelményeket és a tananyagot, szervezi a vizsgáztatást, azaz a szintvizsgák és a záróvizsgák elnökeit delegálja.

A Kamara által gondozott 27 szakmában évente megrendezik a Szakma Kiváló Tanulója országos versenyt a Hungexpón (Szakma Sztár Fesztivál). Ennek célja a szakmunkás pályamodell népszerűsítése, mottója: „egy jó szakma felér egy diplomával”.

[7] Évkönyv 2009. 75.

2008 óta 5 régióban működnek a Regionális Fejlesztési és Képzési Bizottságok. Feladatuk az adott régió következő évi szakképzési arányszámainak és a szakképzési stratégiának a meghatározása. Feladatuk még, hogy a TISZK-ek (Térségi Integrált Szakképző Központok) számra megadják a beiskolázási arányszámokat. Döntenek a régiós szakképzéssel kapcsolatos pályázati pénzek felhasználásáról, ezek az ún. Decentralizált Képzési Alapok, melyek régiónként évente 10-12 milliárd forint pályázati pénzt jelentenek.

A 25-30 fős RFKB a munkaadói és munkavállalói érdekképviseletek, a minisztérium, az Oktatási Hivatal és a kamarák delegáltjaiból áll. A beiskolázási arányszámok eldöntését egy komoly felmérés és számítás előzi meg, melyet a Kamara Oktatási Igazgatósága a GVI-vel (az MKIK gazdaságkutató intézete) közösen végez. Ennek során 7000 céget kérdeznek meg, hogy milyen munkaerőre lesz a közelebbi és a távolabbi jövőben szükségük.

Az eredményeket a GVI egy értékelő tanulmány és különböző döntéstáblák formájában összesíti, mely adatok alapján az RFKB-k minden évben kidolgoznak egy javaslatot a szakképzésre vonatkozóan. A döntés-előkészítés nagy részét tehát a Kamara végzi, majd az RFKB-k négy kategóriába sorolják be a szakmákat: kiemelten támogatott, támogatott, fejlesztési forrás által nem támogatott és a régióban iskolarendszerben nem támogatott. [8]

PARTNEREK

Az MKIK-nak szertágazó tevékenységéből adódóan sokféle partnere van. Az érdekérvényesítésben a partner a mindenkori Gazdasági Minisztérium, vagy azok a kormányszervek, amelyek a gazdaság egy-egy részével foglalkoznak. A szakképzés esetében mindig az adott területért illetékes minisztérium, korábban a Szociális és Munkaügyi és az Oktatási Minisztériumok, most a Gazdasági Minisztérium. Egy termékdíj esetében azonban a Vám és Pénzügyőrségen keresztül a Nemzetgazdasági Minisztériummal is kapcsolatba kerülnek, az egyes szakmákkal kapcsolatban pedig az azokat gondozó szakminisztériumokkal.

Az országos érdekképviseletekkel is kapcsolatot ápolnak, az 2. Táblázatból is látszik, hogy több egyeztető fórumon is közösen képviselik a gazdasági szféra érdekeit. Szoros együttműködésben állnak az ÉVOSZ-szal, illetve a VOSZ-szal. Ez utóbbi szervezettel való kapcsolatnak eredménye a Széchenyi Kártya létrehozása. Szintén együttműködik a vegyes kamarákkal, így a Német Magyar Ipar és Kereskedelmi Kamarával vagy az Amerikai Kereskedelmi Kamarával. Bizonyos témákban közösen foglalnak állást más szervezetekkel, például a klímatörvénnyel kapcsolatban együttműködtek az MGYOSZ-szal.

[8] A tavalyi felmérési eredményekre lásd az MKIK GVI elemzését bemutató füzetet: A Munkaerő-piaci szereplők az iskolarendszerű szakképzés beiskolázási szerkezetének kialakításában 2009.

A Kamara partneri kapcsolataiban felmerülő konfliktusokat a szakképzés kapcsán lehet jól áttekinteni, ugyanis a sok szereplőből és a források szűkösségéből adódóan ezen a területen előfordulnak érdekütközések. A szakképzés irányításának feladatát mind a Kamara, mind a minisztériumi háttérintézményként működő Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet magáénak érzi, és több munkaadói szövetség is szeretne a korábbinál több szakképzési feladatot átvenni. Az MKIK álláspontja szerint azonban a szakképzés köz- és nem érdekérvényesítési feladat, melynek ellátása egy köztestületre, és nem egy önkéntes alapon szerveződő munkaadói érdekképviseletre tartozik. Az iskolákkal a szakképzési rendszert illetően nem ellentmondásmentes a Kamara kapcsolata, hiszen míg az oktatási intézmények igyekeznek megőrizni a tanulókat a saját felügyeletük alatt, addig a Kamara által szorgalmazott duális rendszert illetően nem ellentétesek az érdekek.

Nemzetközi kapcsolatok

2004 óta az MKIK az Eurochambres teljes jogú tagja, emellett a világ 220 kamarai szervezetével áll kapcsolatban. Az MKIK Brüsszelben saját irodával rendelkezik, Grazban is van képviselete. Tagja CEFTA országok kamaráinak multinacionális együttműködését biztosító egyezménynek, valamint ICC WCF-nek (International Chambers of Commerce, World Chambers Federation) is.

1996-tól működik Budapesten a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara Magyar Nemzeti Bizottsága (ICC Hungary), melynek elnöke 2006 óta Parragh László, és melynek bizottságaiban több kamarai tisztségviselő is dolgozik. Az ICC Hungary a párizsi központú International Chamber of Commerce tagja, közhasznú egyesületként működik, 58 tagszervezete van. Célja az, hogy a magyar gazdaság szereplői a világkereskedelem aktív részeseivé válhassanak és megfelelően artikulálhassák érdekeiket a nemzetközi kereskedelemi szabályok megalkotásában. Az ICC 130 országban van jelen 1920 óta, több ezer üzleti vállalkozást képvisel.[9]

A Kamara külföldi tevékenységét az MKIK Nemzetközi Igazgatósága koordinálja. E tevékenységei között nagy hangsúlyt kapnak a külgazdasági vonatkozású rendezvények, melyek megszervezését saját, illetve pályázati pénzekből finanszírozza. Ezek a rendezvények főként a szomszédos, illetve a hagyományos uniós partnerországokat célozzák (Németország, Olaszország, Ausztria). A rendezvények között nagy hangsúllyal szerepelnek az európai uniós csatlakozással, jogharmonizációval és egységes belső piaccal kapcsolatos, szakma-specifikus tájékoztatók és konferenciák, melyeken rendszeresen vesznek részt külföldi előadók. Az európai uniós pályázati lehetőségeket a kamarák egyébként aktívan használják, és rendszeres a magyar kamarai részvétel a regionális együttműködést segítő, az IPA-ból (Instrument for Pre-Accession) finanszírozott programokban.

Rendszeresen szervez különböző kereskedelemfejlesztési akciókat, megszervezi a részvételt az üzletember-találkozókon, kiállításokon és vásárokon, illetve üzleti fórumokat rendez a magyar vállalatok külpiaci pozíciójának javítása és a nemzetközi gazdasági, kereskedelmi kapcsolatok fejlesztése érdekében.

---

[9] http://www.icc.co.hu/index.php?akt_menu=490

Az MKIK-n belül működő tagozatok az egyes országokkal való kétoldalú relációkat koordinálják. A Kamarán belül jelenleg hat ilyen tagozat működik: magyar-arab, magyar-román, magyar-szlovén, magyar-orosz, magyar-kínai és magyar-szlovák tagozatok, melyek közül egyesek a Nemzetközi Igazgatóság alá, mások bizonyos megyei tagszervezetekhez tartoznak.

Lényegesen különböznek a tagozatoktól a vegyes kamarák, amelyek szintén kétoldalú relációban működnek. A vegyes kamarák viszonylag rövid idővel a rendszerváltás után megjelentek, mint például az 1992-es alapítású Svájci-Magyar Kereskedelmi Kamara, azonban az utóbbi időkben is rendszeresen alapítanak újakat, jó példák erre a 2009-es alapítású Magyar-Ukrán és a Magyar-Szerb Kereskedelmi és Iparkamara. Jelenleg 27 vegyes kamara létezik.

Bizonyos vegyes kamarák alapításában részt vett maga az MKIK is, egyeseket azonban alapvetően vállalkozások kezdeményeztek, utóbbira példa a kaliforniai székhelyű, a helyi magyar üzleti közösséget összefogó, illetve a magyarországi érdekeltségű kaliforniai cégeket is tömörítő Magyar-Amerikai Kereskedelmi Kamara. A vegyes kamarák tagságát alkothatják különböző vállalatok (magyar és külföldön működő, vagy magyarországi érdekeltségű külföldi), szervezetek (pl. egyéb kamarák) és magánszemélyek is. A kamaráknak a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara is tagjai közé tartozik, ugyanakkor a vegyes kamarai hálózat bizonyos tagjai (pl. Horvát-Magyar Kereskedelmi és Iparkamara) az MKIK szervezetének szerves részét képezik. A székhely szintén változó, bizonyos esetekben ez Magyarországon van (magyar-szerb, magyar-bolgár, magyar-ukrán), más esetekben az adott partnerországban.

A vegyes kamarák változatosak aktivitásukat tekintve, azonban vannak olyan alapvető tevékenységek, amelyeket mindegyikük végez. Így mindegyiküknek alapvető célja Magyarország és az adott partnerország közötti gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok ápolása, tagjai gazdasági érdekeinek előmozdítása információ, szakmai támogatás és esetenként különböző szolgáltatások nyújtásán keresztül. A környező országokban működő vállalatokkal, kamarákkal együtt létrehozott vegyes kamarákra jellemzőbb az itt működő magyar cégek, valamint a velük kapcsolatban álló külföldi cégek támogatása, míg a nyugati országokkal közösen létrehozott vegyes kamarákra jellemzőbb az adott partnerországból származó cégek magyarországi érvényesülésének elősegítése. Ennek megfelelően például a Magyar-román Kereskedelmi és Iparkamara a romániai magyar cégek és a magyar cégekkel kapcsolatban álló román cégek támogatását tűzte ki célul, míg a Svájci-magyar Kereskedelmi Kamara a svájci cégek magyar piacra való bejutását támogatja. Elmondható azonban, hogy mindegyik vegyes kamara esetében nagy hangsúly van a bilaterális kapcsolatok erősítésén, a tapasztalatok és az információ cseréjén. Ezen alapvető tevékenységek mellett az egyes kamarák eltérő szolgáltatásokat jelölnek meg, pl. az Amerikai-magyar Kereskedelmi Kamara (üzleti) partnerei kedvezményes jogi tanácsadást, szállítást és egyéb szolgáltatásokat kínálnak, míg a Holland-magyar és a Svájci-magyar Kereskedelmi Kamaráknál nagyobb szerepet kapnak a különböző rendezvények és a saját publikációk is, utóbbi esetében például a Magyar Info elnevezésű, rendszeresen megjelenő lap.

EREDMÉNYEK ÉS CÉLOK

A kereskedelmi és iparkamarák fejlődésének történetében törést jelentett, hogy 2000 óta nem kötelező a tagság. Ebben az időben nem csak a tagdíjak estek vissza jelentősen, de bizonyos közfeladatok ellátása is elkerült a kamaráktól (többségében minisztériumi háttérintézményekhez), ennek megfelelően munkaszervezeti dolgozók száma is jelentősen lecsökkent.

A kamaráknak új kihívásokkal kellett szembenézniük az által, hogy egy köztes állapotba kerültek: a köztestületi jelleg továbbra is megmaradt, feladatukat a gazdaság egészének képviseletében kell ellátniuk, de mindeközben a tagság önkéntes, amely a gazdaság teljes körére érvényes feladatok ellátását akadályozza. Ugyanis azóta problémát jelent az, hogy a Kamara által kidolgozott etikai szabályok, az üzleti forgalom biztonságát és a piaci magatartás tisztaságának megerősítését célzó szabályzatok bár a gazdaság összes szereplőjére érvényesek, de azok megsértését csak a kamarai tagokkal szemben tudják hatékonyan szankcionálni.

Ezért a kereskedelmi és iparkamarák célja, hogy a gazdaságban betöltött szerepét növelje, a gazdasággal kapcsolatos közfeladatokat hatékonyan tudja ellátni, aminek elengedhetetlen eszköze a kötelező tagság visszaállítása. A Kamarán keresztül a kormányzat reális képet kapna a működő vállalkozásokról, a gazdaság összes szereplőjéről. A mindenki számára kötelező szabályzatok, szabványok és okmányok előírásával pedig jobban ki lehetne szűrni a nem szabályosan működő vállalkozásokat, ami a gazdaság kifehérítésének eszköze lehetne. Ezért kiemelkedő eredmény az elmúlt évben, hogy a KIK-khoz delegálták az építőipari vállalkozók kötelező regisztrációját.

A kereskedelmi és iparkamarák, azonban a 2000 óta bevezetett önkéntes tagsághoz is adaptálódtak és megindultak a vállalkozások számára közvetlen szolgáltatások biztosítása felé. A szolgáltatások széles körűek, azonban szükséges lenne a jövőben, hogy egy világos, a vállalkozók számára egyértelmű szolgáltatási alapcsomag körvonalazódjon, amelyet minden kamara nyújt. Vagyis olyan egységes szolgáltatást tudjon nyújtani a rendszer, amelyben a kapott szolgáltatás és annak színvonala független attól, hogy mely területi kamarának tagja a cég.

Az MKIK és a területi kamarák sikere, hogy 2000 óta jelentősen bővítették a szakképzésben betöltött szerepüket. Nem csak a tanulószerződések nyilvántartásának a rendszerét fejlesztették tovább, de hozzájuk tartozó szakmák számát emelték. A GVI széleskörű munkapiac-keresleti felmérésére alapozva kerülnek meghatározásra az egyes szakmákhoz tartozó keretszámok, a Kamara kezdeményezte rendszeres felmérésekkel az oktatott tanagyagra is befolyással kívánnak lenni, hogy a szakképzés rendszeréből kikerülő tanulók valóban a szakmailag releváns ismereteket sajátítsák el.

Az MKIK és a területi kamarák tehát annak ellenére értek el több területen is sikereket, hogy 2000 óta jelentősen csökkent tagsággal és beszűkült lehetőségekkel rendelkeznek. A vállalkozások számára versenyképes piaci szolgáltatásokat nyújtanak, a szakképzésben bővítették szerepüket az építőipari regisztrációs rendszer kiépítésével újabb közigazgatási feladatot is kaptak.

HIVATKOZÁSOK JEGYZÉKE

Fazekas Mihály - Makó Ágnes – Nagyné Varga Katalin - Tóth István János: A munkaerő-piaci szereplők az iskolarendszerű szakképzés beiskolázási szerkezetének kialakításában. MKIK, 2009.

Dunai Péter: Az MKIK nemzetközi kapcsolatai, európai jelenléte. In: A kamarai tevékenység Magyarországon és az Európai Unióban. ELTE BTK, Budapest, 2007. 17-26.

Az MKIK Évkönyve 2009. Az MKIK Kiadványa. Szerkesztette: Az MKIK Koordinációs és Marketingigazgatóság, felelős kiadó: Dunai Péter főtitkár.

Laki Mihály - Szalai Júlia: Vállalkozók vagy polgárok? Osiris, Bp., 2004.

Póla Péter: Problémák és dilemmák a magyar kamarai rendszerben. In: Társadalmi és gazdasági érdekérvényesítés a XX. században. L'Harmattan, Budapest, 2010. 212-238.

Strausz Péter – Zachar Péter Krisztián: Gazdasági és szakmai kamarák Magyarországon és az Európai Unióban. L'Harmattan, Budapest, 2008.

Tóth Imre: A kereskedelmi és iparkamarák változásai Magyarországon 1980 és 2000 között. In: A kamarai tevékenység Magyarországon és az Európai Unióban. ELTE BTK, Budapest, 2007. 8-16.

Tölgyessy Péter: Gazdasági érdekképviseletek Magyarországon. Budapest, MSZMP KB Társadalomtudományi Intézete, 1988.

A KAVOSZ honlapjának információi; http://www.kavosz.hu/index.php?id=1&cid=146, *letöltés ideje*: 2010 – 08 – 30

A BOKIK honlapjának információi; www.bokik.hu; letöltés ideje: 2010-07-20

Széchenyi Kártya; http://www.mkb.hu/uzleti/kisvallalkozoknak/bankkartyak/szechenyi_kartya/reszletek.html; *letöltés ideje*: 2010 – 08 – 30

A BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYEI KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA (BOKIK)

Béládi Olívia

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

1. A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Kereskedelmi és Iparkamara (BOKIK) a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) tagja, önálló köztestület, a 23 területi kamara közül a harmadik legnagyobb taglétszámú. Jelenlegi formájában 1994 óta működik. Tagjai a megyei vállalkozások. A létszám alapján a megye vállalkozásainak 10%- át képviselik, ezek a cégek a megyei GDP 60-70%-át állítják elő. A tagság zömét a KKV-k teszik ki, de tag több miskolci autóipari beszállító és nehézipari üzem, a TVK, a BorsodChem is.

2. A működés területén a legsikeresebb szolgáltatások a Széchenyi Kártya és a szakképzés mellett a gazdasági stratégia alkotó, regionális gazdaságfejlesztési tevékenység. A szakképzés az állami feladatátadás miatt prosperáló ágazata a Kamarának, ez nem helyi jellegzetesség. A Békéltető Testület szintén egy jog által jól beszabályozott terület, melyet a helyi kamarák igyekeznek minél jobban működtetni. A BOKIK szinte az összes közelmúltbeli rendezvényét és akcióját sikeresnek értékeli. Leginkább a Kárpátok Üzleti Akadémiára, a Kárpáti Kamarák Szövetségében végzett tevékenységükre és két klaszterükre büszkék.

3. Kudarcos területnek tekinthető a Miskolci Önkormányzattal való együttműködés (a többi települési önkormányzattal jó a kapcsolat), és a tagságot zömében kitevő kisvállalkozók számára elégtelen lehetőségeket kínáló pályázati rendszer, valamint a helyi vállalkozások érdekében történő lobbizás a Miskolci Önkormányzatnál.

4. A gazdálkodás stabil, a vagyont a BOKIK Szolgáltató (nonprofit) Kft valamint a Kft-vel közös székház teszik ki. A bevételek számszerűen legnagyobb része a tagdíj, ugyanakkor a szakképzésre és a pályázatokra is jelentős összegeket kapnak.

5. A szervezet céljai és stratégiája a megye aktuális problémáira reflektál: a munkanélküliség és képzetlenség leküzdésére, a nehéz-, a vegy-, és a gépipar

fejlesztésének lehetőségeire, a lokális szemlélet erősítésére, a fiatal, képzett munkaerő megtartására, a földrajzilag közel fekvő északi régiókkal való együttműködésre.

6. A partnerségek főleg a megyétől északra és északkeletre fekvő külföldi országok közül kerülnek ki, ez egy reális és valóban tartalommal (gyakori találkozások, közös projektek) megtölthető együttműködés. Belföldön a többi északkelet-magyarországi kamarával működnek szorosabban együtt.

MÓDSZERTAN

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Kereskedelmi és IparKamara az Magyar Kereskedelmi és Iparkamara javaslatára került vizsgálatunkba, mint egy olyan szervezet, ami aktív, jól működik, és rajtuk keresztül jól bemutatható a területi kamarák tevékenysége.

A Borsodi megyeszékhelyen 7 interjút készítettünk a munkaszervezeti dolgozókkal (a főtitkárral, az etikai bizottsági és a békéltető testületi ügyintézővel, a pályázati referenssel, a tanulószerződéses tanácsadóval, a nemzetközi kapcsolatokért felelős munkatárssal).

Több, a működésre, a történetre vonatkozó anyagot, dokumentumot kaptunk a BOKIK munkatársaitól. Elemzésünkben nagyban támaszkodtunk ezekre a szervezettől kapott kiadványokra.[10] Megkaptuk a szervezet tavalyi gazdálkodási adatait, azaz az éves mérleget is, valamint több ppt prezentációt is a főtitkártól.

A SZERVEZET KÜLDETÉSE

A szervezet jelszava a szolgáltatói szemlélet, nemcsak a tagság, hanem a megye összes vállalkozójának minél jobb kiszolgálása, érdekeik minél hatékonyabb képviselete. A vállalkozóbarát szemlélet nyilvánul meg abban is, hogy segítenek a vállalkozásoknak a szankciók megelőzésében, például előre figyelmeztetik őket a befizetési, bejelentési és adminisztrációs kötelezettségeikre, még mielőtt hatósági büntetésre kerülne sor. Jogi státuszát tekintve a BOKIK köztestületi kamara, a központtól független, önálló jogi személy, tagsága önkéntes.

[10] Ezek a kiadványok: két, a BAZ megyei levéltárral közösen kiadott kötet a Miskolci Kamara történetéről, 2010-es gazdaságfejlesztési stratégia, a békéltető testületek éves működéséről részletes kimutatás és tájékoztató füzet, BOKIK tájékoztató csomag CD-ROM-mal a szervezet működéséről, mely tartalmaz egy „Miért jó tagnak lenni?” című, 5 oldalas összefoglalót is, a megyei lap Kamarai Melléklete

A SZERVEZET TÖRTÉNETE

Történeti előzmények

A Miskolci Kereskedelmi és Iparkamara a helyi iparos és kereskedőtársadalom kezdeményezésére 1880 elején alakult 13 ezer taggal. Az 1868. évi VI. tv alapján a tagság minden önálló iparűzőnek kötelező volt, így a 13 ezres taglétszám egyben Borsod, Gömör és Kishont vármegye (ez volt a Kamara illetékességi területe) iparos és kereskedői létszámát jelentette.

A Kamara feladatai hasonlóak voltak a maihoz: gazdasági elemzéseket, statisztikákat készítettek a helyi gazdaság helyzetéről, fejlesztették a szakoktatást, segítették a helyi iparos és kereskedő társadalmat az állami megrendelésekhez való hozzájutásban. A kamarának már a 19. században is voltak hatósági feladatai, például a védjegyek lajstromozása. Köztestületként működött, használhatta az állami címert hivatalos iratain, pecsétjein.

A 19. században a Kamara a kereskedelmi és ipari dolgozókat anyagilag is jutalmazta, ösztöndíjakat, pénzzel járó kitüntetéseket adományozott az erre érdemes tagoknak. A mai működésben a tagok közvetlen anyagi támogatása nem jellemző, legfeljebb a pályázati tanácsadáson keresztül a forrásokhoz való hozzájutást segítik elő.

A szocialista időszak

Nagy törés volt a Kamara történetében az államosítás 1948-ban. A Kereskedelem és Szövetkezetügyi Minisztérium két rendeletével megszüntette a kamarákat és feladataikat a Belkereskedelmi Igazgatóságok hatáskörébe utalta. Székházukat, berendezési tárgyaikat, ügyirataikat, és minden vagyonukat át kellett adniuk az utódszervezetnek. Maga a Kamara ugyanebben az évben Magyar Kereskedelmi Kamara néven alakult újjá, de egészen más funkciókkal. Korábbi kiterjedt feladatait elvesztette, 1967-ig tagjai csak külkereskedelmi vállalatok lehettek.

Egy 1977-es minisztertanácsi rendelet kissé tágította a Kamara funkcióit (lehetővé vált a választott bíróság működtetése, árukra vonatkozó származási igazolványok, bizonyítványok kiadása, formatervezési kiállítás szervezése), de feladatai elsősorban a külkereskedelemmel kapcsolatosak voltak. Az ország akkori vezetésének felfogása szerint a gazdaságnak belső érdekképviseletre nem, csak külsőre van szüksége.

1976-ban a Kereskedelmi Kamara Heves, BAZ és Nógrád megyei tagvállalatai megalakították az Észak-magyarországi összekötő Bizottságot, ez tekinthető a BOKIK közvetlen elődszervezetének.

1980-ban a fellazuló szocializmus keretei között ismét lehetővé vált a kamara funkcióinak bővítése: egy 1980-as minisztertanácsi rendelet szerint feladatukká vált a tagság tájékoztatása, érdekképviselete, érdekegyeztetés a tagvállalatok közt és

érdekközvetítés a gazdaságirányító szervek és a vállalatok közt, valamint a kereskedelemfejlesztés is.[11]

Újjáalakulás, a kötelező kamarai tagság időszaka, feladatai és nehézségei

A Kamarák életében a következő mérföldkő nem a rendszerváltó 1989-es év volt, hanem az 1994.évi XVI. törvény, ami alapvetően átalakította az 1991-től már önálló jogi személyként működő Észak-Magyarországi Gazdasági Kamara működését és funkcióit.

Először is ekkor vált szét az Észak-Magyarországi Gazdasági Kamara három önálló megyei kamarává. A BOKIK 1994. november 29-én alakult meg, 12 szakmai osztállyal, 15 elnökségi taggal, Etikai és Ellenőrző Bizottsággal és érdekképviseleti tagokkal. A tisztségviselők mandátuma 3 évre szólt.

A köztestületi jogállással és kötelező kamarai tagsággal, sok új közfeladattal és egy ugrásszerűen megnőtt tagsággal kezdte meg az új szervezet a működését. A törvény életbe lépésekor a Borsodi Kamarának 340 tagja volt, ez két év alatt 20-21 ezerre nőtt.[12] A munkaszervezet 40 fősre bővült, a Kamara 7 megyei városban (Ózd, Mezőkövesd, Encs, Kazincbarcika, Szerencs, Tiszaújváros és Sátoraljaújhely) alakított ki területi irodákat. Így elérték azt, hogy minden kamarai iroda 30 km-en belül elérhetővé vált a megyei vállalkozók számára.

A mostani főtitkár asszony az indulásról írott tanulmányában[13] kiemeli és a vele készült interjúban is kiemelte: helyzetük 1995 januárjában különösen nehéz volt, ugyanis az Antall-Boros kormány által létrehozott törvény előírásait (1994. április) 1994. december 29-én, az indulás előtt 2 nappal a Horn-kormány számukra kedvezőtlenül módosította. Egyrészt a működésre nem kaptak az 1995-ös költségvetésből pénzt, másrészt nem voltak jogutódai a korábbi kamarának, így annak vagyonát nem vehették át, és nem kapták vissza a korábbi székházukat sem.

További probléma volt, hogy a tagdíj nem volt leírható a vállalkozó adójából, hanem csak az adóalapot csökkentette. Érthetőnek írta le a főtitkár a vállalkozások kezdeti ellenszenvét, tiltakozását a Kamara ellen, amelynek tevékenységéből nem érzékeltek semmit, csak a fizetési felszólítást. További probléma volt, hogy a kezdeti működésüket olyan állami, kamatmentes hitelre kellett elkezdeniük, melynek folyósítása akadozott vagy meg sem érkezett, illetve hogy a közfeladatok átadása és az ehhez kapcsolódó cégadatbázisok, nyilvántartások átadása az állami szervek részéről nagyon vontatottan haladt. Fő eredményként látja mind a jelenlegi főtitkár, mind egy másik munkaszervezeti tag azt, hogy a Kamara a kilencvenes évek végére elérte, hogy a

[11] Sugár 1997. 163- 180.

[12] Sugár 1997. 206.

[13] Szilágyiné Baán Anna: A Miskolci Kereskedelmi és Iparkamara története 1994-2004.
In: A Miskolci Kereskedelmi és Iparkamara 125 éve. A BOKIK és a BAZ Megyei Levéltár közös kiadása, Miskolc, 2004. 187-218.

vállalkozásokról egy helyen, egy kézben náluk koncentrálódott a lehető legtöbb adat. A Kamaránál a társas és az egyéni vállalkozások adatai egy rendszerben szerepeltek. 1994-től kezdődően lassanként ki tudták szűrni a megyében azokat a vállalkozásokat, amelyek nem működtek. Ugyanis a Kamarának volt egy olyan lehetősége, hogy amely céget két-háromszor nem tudott a munkahelyén elérni, azt jelezhette a Cégbíróság felé, hogy esetleg egy fantom cég lehet, és a Cégbíróság ezeket a cégeket akár meg is szüntethette. Ez alatt az időszak alatt a Kamara a megyei vállalkozások egy részére jó rálátást tudott szerezni, ugyanis mindenhonnan próbálták a cégekről az adatokat beszerezni és emellett szisztematikusan keresték meg levelekkel a vállalkozásokat. Ez az egységes rálátás 2000 után elveszett, mert a nyilvántartások egy része átkerült az Okmányirodához, más a Cégbíróságnál marad, később pedig az APEH felé is keletkeztek a vállalkozásoknak a cégük adataival kapcsolatos bejelentési kötelezettségeik.

Mivel a Kamara gazdasági tevékenységet nem folytathatott, 1996-ban Kht.-t alakítottak, mely fő feladatai az oktatás, a szakképzés és az ingatlan-hasznosítás.

1998-tól a következő szolgáltatásokat látta el a helyi kamara:

- egyéni vállalkozói igazolványok kiadása, módosítása, megszüntetése;
- több termék kereskedelmével foglalkozó gazdálkodó szervezetek és ezek telephelyeinek nyilvántartásba vétele és törlése (ilyen termékek: különféle fémhulladékok, új és használt autók, motorok, fűszerpaprika-őrlemény, valamint a csomagküldő kiskereskedelem);
- különböző szakmai engedélyek kiadása: az idegenvezetői jogosítványok, taxis engedélyek, gázszerelői engedélyek kiadása, nyilvántartása, visszavonása;
- kereskedelmi szálláshelyek osztályba sorolása;
- ATA Carnet[14] származási igazolványok hitelesítése;
- kárszakértői tevékenység;
- szakképzéssel kapcsolatos feladatok: mesterképzés és vizsgáltatás, tanulószerződések kötése;
- Választott Bíróság működtetése.

A szervezet vezetése igyekezett e szolgáltatásokat vállalkozóbarát módon nyújtani. A tagság kezdeti ellenérzése így fokozatosan enyhült a Kamarával szemben. A cégek azonban sokszor természetesnek, adottnak vették az egyablakos ügyintézést. Csak később jöttek rá a vállalkozók, hogy ez egy számukra előnyös, valódi szolgáltatás volt, mert ma sokkal többet kell sorban állniuk az ügyintézések miatt. A BOKIK több dolgozója is kiemelte és a mai tevékenységükkel kapcsolatban is hangsúlyozta, hogy

[14] Olyan nemzetközi vámokmány, amely egy éven keresztül lehetővé teszi az áruk vámmentesen történő ideiglenes behozatalát. http://www.skik.hu/index.php?id=984

semmiképpen sem akarnak hivatalként működni, hanem a vállalkozókat segítő szolgáltatókként.

A tagság létszáma a kötelező időszakban 25 ezer vállalkozásra nőtt, a munkaszervezet a Kézműves Kamara beolvadása után 80 emberből állt.[15]

A tagdíjak 3000 Ft-tól-2 millió Ft-ig terjedtek, a termelő vállalkozások a nettó árbevétel 0,5, míg az egyéb vállalkozások az árbevétel 0,75 ezrelékét fizették ki tagdíjként.[16]

Újabb fordulat: az önkéntes kamarai tagság időszaka 2000-től máig

Az 1999. évi CXXI törvény megszüntette a kötelező kamarai tagságot. E törvény azon része, mely a Kézműves Kamarák Kereskedelmi és Iparkamarákba olvadását rendelte el, 2000. március 31-én lépett hatályba, az összes többi rendelkezése, így a kötelező tagság megszűntetése 2000. november 1-jén lépett életbe. A törvény vegyes és záró rendelkezéseiben elő is írta, hogy addig a Kamara köteles ellátni korábbi közigazgatási feladatait[17].

A törvényi szabályozás változása következtében a BOKIK tagsága a korábbinak a 6-7%-ára csökkent. Azoknak a vállalkozásoknak a száma, akik ekkor az önkéntes tagság mellett döntöttek, 1870 volt a megyében. A tagdíjbevétel az egyötödére esett vissza, a munkaszervezet 80-ról 20 fősre zsugorodott. A Kamara hatósági, közhivatali funkcióit különböző minisztériumokhoz, hatóságokhoz, pl. főleg az Okmányirodába telepítették. A tagdíj egységesen a vállalkozás korrigált nettó árbevételének 0,5 ezreléke lett.

A törvényben fontos előírás és változás egy konkrét feladattal nem járó, a választási rendszerrel kapcsolatos bővülés: a kamarai választásokon nem csak a tagok, hanem minden helyben regisztrált vállalkozás részt vehet és szavazhat, de csak a tagok választhatóak meg. Ennek kapcsán a Kamara egy, az összes vállalkozást tartalmazó választási jegyzéket és egy tagjegyzéket is vezet. (tehát ma is nyilvántartják a vállalkozásokat, ehhez a Cégbíróságoktól kapnak adatokat). Ezt azért fontos kiemelni, mert ez adja az alapját annak a felfogásnak, miszerint a Kamara nem szigorúan a tagságát, hanem a vállalkozók összességét képviseli.

Fokozatosan és lassan funkcióbővülések is voltak a szakképzéssel kapcsolatos feladatok, illetve a Széchenyi Kártyával kapcsolatos ügyintézés területén.[18]

---

[15] A Kézműves Kamarákat 2000. március 31-ével olvasztották be a Kereskedelmi és Iparkamarákba a kötelező tagságot megszüntető 2000 évi CXXXI. sz. törvénnyel. Szilágyiné 2004¹ 203.

[16] Szilágyiné 2004¹ 192.

[17] http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99900121.TV

[18] Szilágyiné 2004¹ 204-206.

A SZERVEZET FELÉPÍTÉSE

A szervezet tagjai

A BOKIK tagja lehet bármelyik működő vállalkozás, nem előírás a megyében lévő székhely. A tagoktól a tagdíj rendszeres megfizetését várják el. Csak akkor zárnak ki valakit, ha ezt nem teljesíti. Korábban végeztek szúrópróbaszerű ellenőrzéseket, a Kamarának leadott éves bevétel adatát összevetették a netre feltöltött éves mérleggel, ahol ez elérhető volt. De még ha tapasztaltak is esetleg nagyobb eltérést, szankcióra nem volt joguk. A tagok előszűrésére 2000 óta már nincs lehetőségük, sok nyilvántartáshoz már nem férnek hozzá. Az éves mérlegen túl más adatot nem is tudnak ellenőrizni. Ha valaki súlyos etikai vétséget követ el, sok a körbetartozása, azt nem veszik fel, de kizárásra az elmúlt években alig volt példa. Még a kötelező tagság idején sem zártak ki senkit, bár akkor a kizárásnak akár a cég megszűnése is lehetett volna a következménye, hisz a tagság elő volt írva – számolt be róla a szervezet egyik munkatársa.

Kilépés megszűnés vagy székhelyváltoztatás miatt fordul elő. Az elmúlt évben volt olyan nagyvállalat, amely költségcsökkentési okból, a külföldi központban történt döntés nyomán adta vissza tagságát.

A tagdíj jelenleg a cég korrigált éves nettó árbevételének 0,6 ezreléke, minimum 10 ezer, maximum 1,2 millió Ft. Két éve a válság miatt ebből 10%-os kedvezményt adnak, tehát a befizetett összegek jelenleg 9 ezer Ft és 1 millió Ft közt mozognak.

A tagdíj 51%-ka az Ipari Tagozatból, 26%-a a Szolgáltató Tagozattól folyik be. Létszámban a tagok legnagyobb részét, 30%-át a Kereskedelmi Tagozat, 28%-át a Szolgáltató Tagozat és 25%-át az Ipari tagozat adja.

A taglétszám alakulása

A BOKIK-nak jelenleg 2500 fizető és 100 pártoló tagja van. A taglétszám az önkéntessé válás óta 2500-2700 közt fluktuált, a kötelező időszak 25 ezres tagságának tehát az egytizedét tudják stabilan tartani. Ezzel a BOKIK a BKIK (Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara) és a PMKIK (Pest Megyei Kereskedelmi és Iparkamara) után a harmadik legnépesebb kamara az országban. A tagság körébe tartozik – a főtitkár asszony elmondása szerint – a térség szinte összes meghatározó nagyvállalata, aki nem, az csak azért nem, mert a székhelye a fővárosban van, és ott tag, vagy mert a külföldi tulajdonos messze van, nem látja a tagság előnyeit és nem is lehet őt arról meggyőzni, a helyben lévő képviselő pedig nem dönthet a belépésről.

A helyi aktív vállalkozások nagyjából 10%-a a BOKIK tagja, ez az országos 4-8%-os szervezettséghez képest jobb arány. A megyei GDP 65-70%-át állítják elő a kamarai tagvállalkozások.[19]

A taglétszám-növelés, tagtoborzás módja helyi jellegzetesség, a megye gazdasági helyzetével függ össze. A BOKIK-nál úgy gondolják, hogy először térítésmentesen szolgáltatnak, segítenek a nem-tag vállalkozásnak is. Miután az adott vállalkozás már két-három alkalommal is igénybe vette a kamarai szolgáltatásokat, akkor jelzik neki, hogy érdemes lenne tagként is belépnie.

A tagsággal való kapcsolattartás leginkább közvetlen formában működik: az egyik dolgozó elmondta, hogy a rendezvényekre nem elég az e-mailes meghívó kiküldése, mindig személyesen is felhívja a rendezvény témájában érdekelt cégek vezetőit. A főtitkár asszony számára is fontosak a személyes kapcsolatok, a legtöbb tagot, vállalkozót és politikust ismeri a megyében.

Munkacsoportok, tagozatok – tagi csoportok

A tagság aktivitását elsősorban az ágazati tagolódás befolyásolja. Vannak hagyományosan aktív szakmák, ilyenek a fodrászok, akik hosszú évek óta rendezik a Kézműves Kupa Országos Fodrász-Kozmetikus Bajnokságot 5-600 résztvevővel és 3000 látogatóval.

Általában egy-egy aktuális esemény mobilizálja a hasonló érdekű, hasonló helyzetben lévő tagokat. Miskolcon legutóbb ilyen eset volt a város főutcájában üzlettel rendelkező kiskereskedők ügye. Mivel a városban a főutcában villamospálya-felújítási munkálatok zajlanak, az itt található boltok forgalma egyharmadára csökkent. Ezért most az ebben érintett, Kamarán belüli tagság aktivizálódott, el szeretnék érni a Miskolci Önkormányzatnál, hogy üzleteik bérleti díjait az Önkormányzat a munkálatok idejére mérsékelje.

Az autóipari beszállítókat 4 éve a Kamara szervezte klaszterré (North Hungarian Automotive Cluster, Észak-Magyarországi Autóipari Klaszter, NOHAC) nyilvánította, ennek ma már a Kamarán belül önálló klasztermenedzsere van. A kezdeményezést a BOKIK főtitkára a Miskolci Egyetemmel közösen találta ki, a lehetséges tagszervezeteket a Kamara kérdőíves felmérés segítségével toborozta. A klasztertagoknak több felvilágosító, tájékozató rendezvényt tartottak. Ezt a klasztert egy közös pályázati lehetőség hozta létre, másrészt az a felismerés, hogy a piacszerzéshez több, részegységet, motort, lemezt gyártó cégnek kell összefognia ahhoz, hogy közös termékkel egy nagy autóipari cég beszállítójává válhassanak. Ha az együttműködés fontosságát a tagcégek felismerik, a klaszter jó esetben önjáróvá is válhat, de a valódi együttműködéstől ezek a klaszterek az egyik munkatárs szerint még messze járnak (bár

[19] A főtitkár asszony közlése és a BOKIK tevékenységét bemutató CD ROM adata.

már az is eredményként értékelhető, hogy egyes résztevékenységekben egyáltalán együttműködnek).

A megyében sok más klaszter is működik. Klasztert bárki alakíthat, a Kamara a megyei klaszterek közül csak a NOHAC-ban és a BORHOK-ban, a Borsodi Hotel Klaszterben vesz klasztermenedzserként részt. Az autóipari klaszterrel külön főállású munkatárs foglalkozik a Kamaránál, a BORHOK felelősének emellett gazdaságfejlesztési feladata is van (ő a gazdaságfejlesztési szakigazgató a Kamaránál) Mindkét klaszternek van honlapja, a NOHAC-én a legfrissebb bejegyzés kéthetes, a BORHOK-én két évvel ezelőtti.

Működik egy Energia Klubjuk is, ahol az energetikai szakemberek találkoznak és mondják el egymásnak ilyen irányú tapasztalataikat.

A szervezet költségvetése, a főbb finanszírozási források

Az éves költségvetés 260 millió Ft körül mozog. 2009-ben a mérleg szerint ebből 72 milliót fedezett a tagdíj, 51 milliót nyertek pályázatokon, 57 milliót kaptak a Szakképzési Alapból a szakképzési feladatokra. 21 millió származott az okmányhitelesítési tevékenységből, 22 millió a Széchenyi Kártyából és 15 millió a békéltető testületi támogatásból.

A bevételi oldalon a legnagyobb tétel a tagdíjbevételből származik, ezen kívül jelentős a pályázatokból és a szakképzési feladatokból származó bevétel is.

A pályázati referens szerint pályázataiknak átlagosan 75%-a sikeres. Konkrét projektek megvalósítására szoktak pályázni, de ezek egy részénél a projektben részt vevő kamarai munkatárs bérköltségének egy része is elszámolható, így ezek a pályázati pénzek egyes működési költségeket is fedeznének.

A tagdíjakon és a pályázatokkal nyert forrásokon kívül a Kamara tulajdonában lévő székház alsó szintjének hasznosításából származó jövedelem egészíti ki a bevételeket.

A kiadásaik legnagyobb része a munkabér. Az épület üzemeltetése ezen felül évi 15 millió Ft-ba kerül, de általában még egyszer ennyit rá szoktak költeni (például felújítási munkálatokra, legutóbb a vizesblokkot cserélték ki) – mondta el a szervezet főtitkára. Az MKIK számára a bevételek 8%-kát kell befizetniük.

A szervezet döntéshozatali és vezetési struktúrája

A BOKIK struktúrája kettős: ügyintéző (végrehajtó) és a társadalmi (döntéshozó) szervezetből áll. Fő szerve a 120 fős Küldöttgyűlés. Küldöttet minden, a kamarai névjegyzékben szereplő vállalkozás választhat, de csak a tagok választhatóak. A szavazati joggal rendelkező vállalkozások mindegyikét beosztják a Kamara négy tagozatába (lásd lejjebb), itt zajlanak a küldöttválasztások. Minden gazdálkodó szervezetet egy szavazat illet meg. Mind a 4 tagozatot megilleti alanyi jogon 10-10 küldötti hely. A fennmaradó 80 küldötti hely 60%-át a Kamara az egyes tagozatok

gazdasági súlyának alapján (a befizetett tagdíjak mértéke), a 40%-át pedig a tagozat létszámának figyelembevételével osztja szét a négy tagozat között.[20]

A Küldöttgyűlés feladatai: a költségvetés elfogadása, határozathozatal gazdaságpolitikai kérdésekben, az alapszabály módosítása. Az évi két Küldöttgyűlésből az elsőt általában március 5-én tartják. A másodikra mindig november 29-én, a miskolci Kamara Napján kerül sor.

Az Elnökség a 23 szakosztály[21] vezetőiből áll. Az elnök mellett egy általános alelnök, és négy tagozati alelnök tevékenykedik (Ipari, Kereskedelmi és Turisztikai, Kézműipari és Szolgáltatási Tagozatok vannak). A társadalmi szervezethez tartozik még az Etikai Bizottság (9fős), az Ellenőrzési Bizottság (3 fős) és az Önkormányzati Szekció elnöke.[22]

A társadalmi testület javadalmazást nem kap, aktívan tevékenykedik, még sosem volt határozatképtelen egy elnökségi ülés sem. A főtitkár szerint a sok szakosztály azt a célt szolgálja, hogy legyen elégséges tér azoknak a tagoknak, akiket a közéleti tevékenység, aktivitás vonz. Az Elnökség évente 6-8-szor ülésezik, általában a cégeknél, legutóbb pedig a Miskolci Egyetemen volt elnökségi ülés.

Az ügyintéző szervezetnek jelenleg 25 teljes állású alkalmazottja van, a helyi statisztika szerint 90%-uk diplomás, 50 százalékuk beszél idegen nyelven. Bihall Tamás 1994 óta a BOKIK elnöke, 1990 óta az Észak-Magyarországi Gazdasági Kamara titkára volt. Közgazdász végzettségű, három vállalkozás tulajdonosa, az egyik pályázatírással foglalkozik. Élénk közéleti tevékenységet folytat, sok pozíciót visel nemcsak az MKIK-n belül (az MKIK egyik alelnöke, az Oktatási és Szakképzési Kollégium elnöke), hanem egyéb gazdasági, államigazgatási és tudományos szervezeteknél is: az MTA Miskolci Területi Bizottságának tagja, emellett a Tokaj Kereskedőház Rt.-ben a felügyelőbizottság elnöke, a Ka-Vosz Rt.-ben a Felügyelőbizottság tagja, több közcélú alapítvány kuratóriumi tagja, valamint az Országos és a Regionális Szakképzési Bizottság és az Országos Felnőttképzési Tanács tagja.[23] Legutóbb 2008 őszén egyhangúlag választották újra a BOKIK elnökévé (a mandátumok a Kamaránál 4 évre

[20] A BOKIK Választási Szabályzata. Letölthető innen: http://www.bokik.hu/index.php?id=50

[21] A Szakosztályok a következők: az **Ipari tagozatban**:1. Nehézipari és energiaipari osztály, 2. Vegyipari osztály, 3. Gépipari osztály, 4. Könnyűipari osztály, 5. Élelmiszeripari osztály, 6. Építőipari és fővállalkozási osztály. **Kereskedelmi és Turisztikai tagozatban**: 7. Nagykereskedelmi osztály, 8. Élelmiszer - kiskereskedelmi osztály, 9. Ruha-iparcikk kereskedelmi osztály, 10. Gépjármű- kereskedelmi osztály, 11. Idegenforgalmi és vendéglátó-ipari osztály. A **Kézműipari tagozatban**: 12. Építési és szakipari osztály, 13. Egészségügyi Szolgáltató osztály, 14. Villamos és járműszerelési osztály, 15. Fa-, papír- és nyomdaipari osztály, 16. Élelmiszeripari, ruhaipari és iparművészeti osztály, 17. Épületgépészeti és fémmegmunkáló osztály. A **Szolgáltatási tagozatban:** 18. Közlekedési és szállítási osztály, 19. Közszolgáltató osztály, 20. Pénzügyi és gazdasági szolgáltató osztály, 21. Üzleti szolgáltatási osztály, 22. Ingatlanügyi osztály 23. Lakossági és közösségi szolgáltatási osztály.

Forrás: http://www.bokik.hu/index.php?id=2202 és a BOKIK Alapszabálya

http://www.bokik.hu/index.php?id=50

[22] A szervezet rajza letölthető innen: http://www.bokik.hu/index.php?id=2202 és Szilágyiné 2004[1] 210.

[23] Pozícióinak felsorolását lásd: http://oktatas.magyarorszagholnap.hu/wiki/Bihall_Tam%C3%A1s. A lapon nincs feltüntetve a dátum, így nem lehetünk tisztában azzal, vajon ma is viseli-e ezen tisztségek mindegyikét Bihall Tamás.

szólnak) más jelölt az elnökségre nem volt.[24] A jelenlegi főtitkár Szilágyiné Baán Anna 1993 óta dolgozik a Kamaránál, 1998-ban választották főtitkárrá.

A BOKIK SZOLGÁLTATÁSAI

Magánjószágok – piaci szolgáltatások

Magánjószágok, azaz fizetős szolgáltatások nincsenek a BOKIK-nál. Amit a tagok kapnak, azt általában ingyen, azaz a tagdíjért cserébe kapják, sőt legtöbbször még a nem tagokat sem zárják ki a szolgáltatásokból, a tanácsadásból. Bármelyik vállalkozó, aki bejön, ingyen kap pályázati, jogi, nemzetközi ügyekben segítséget, bár elméletileg óránként 1500 Ft-ot kellene fizetniük, de ezt az összeget sosem kérik el.

Klubjószágok

A főtitkár asszony a következőképpen csoportosította a kamarai szolgáltatások körét: pénzt, piacot és információt biztosítanak a vállalkozóik számára.

A piacszerzéshez a nemzetközi üzleti partnerkeresés, közvetítés és a beszállítói napok szervezése tartozik.

Előbbi úgy zajlik, hogy a Kamara nemzetközi ügyekkel foglalkozó munkatársa kitöltet az érdeklődővel egy adatlapot, hogy melyik országban, milyen típusú partnert keres, ezt lefordítja, majd megküldi az adott országban lévő külföldi kamarának. Ha hozzájuk érkezik hasonló külföldi megkeresés, akkor sok esetben személyesen fel is hívják azokat a cégeket, akiket szerintük érdekelhet az adott ajánlat.

A beszállítói napok nagyon fontosak a tagság számára, mert sok kisebb cég szeretne egy nagy nemzetközi leányvállalat beszállítójává válni, ugyanakkor ez nagy kihívás a kisvállalkozók számára, mert az elvárások igen magasak. A nagy cégek üzletkötőihez egyedül nem, csak összefogva, pl. 30 cég közösen tud eljutni. Ebben úgy segít a Kamara, hogy évi egy-két alkalommal szervezetten beviszi tagjait egy-egy nagy nemzetközi céghez bemutatkozó látogatásra. Nagy sikerként értékelhető, ha aztán a 30 bemutatkozóból eggyel a későbbiekben beszállítói szerződést kötnek.

A BOKIK próbálja tagvállalkozásait úgy is segíteni, hogy egy-egy rendkívüli helyzetben, amikor gyors beruházásokra, újjáépítő, helyreállító munkákra van szükség (ilyen alkalom volt a 2010. májusi árvíz, mely Borsod megyét különösen sújtotta) igyekszik a tagjai közül az egyes helyi önkormányzatok figyelmébe ajánlani egy-egy alkalmas vállalkozót. Ilyen alkalmakkor már előre felkészül a Kamara: adatokat gyűjt a közreműködni kívánó tagvállalkozóktól és az egyes önkormányzatok szükségleteiről, majd listákat állít össze az újjáépítési, rendbehozatali munkálatokban részt venni kívánó

[24] http://miskolc.hir6.hu/cikk/19831/080930_ismet_bihall_tamas_a_borsodi_kamara_elnoke

cégekről, mely listákat aztán eljuttatnak az érdeklődő önkormányzatok részére. A 2010-es tavaszi árvíz kapcsán is igyekeznek a saját tagjaikat ajánlani, ha bármilyen munkálathoz vállalkozókra van szükségük.

Üzletember-találkozókat, konferenciákat, gazdasági fórumokat is tartanak. Sokszor hívnak egy-egy aktuális témában előadót, aki általában egy külföldi ország magyarországi nagykövetségének kereskedelmi tanácsosa, attaséja, vagy hazánk külföldön dolgozó külgazdasági diplomatája, esetleg valamely külföldi regionális kereskedelmi és iparkamara, vagy egy-egy magyar-külföldi vegyeskamara vezető tisztségviselője. Ők az ún. Ország-napok keretében egy-egy külföldi piacot mutatnak be. A csoportosan szervezett külföldi kiállítás-látogatásokra ma már talán kevesebb igény van (a határok átjárhatósága, az interneten könnyen megszerezhető információk miatt), azonban a piacfeltáró utak, kül- és belföldi üzletember találkozók továbbra is népszerűek, mert az új üzleti lehetőségeket kereső cégek koncentráltan találkozhatnak potenciális partnereikkel, és saját bevallásuk szerint ilyen utakat önállóan nem tudnak maguknak szervezni. A külföldi kiállításokon olyan esetben azonban a hazai vállalkozók is szívesen részt vesznek, ha az a adott rendezvény a profiljukba vág, azon kiállítóként szerepelnek, és főleg ha a Kamara valamilyen forrásból támogatni is tudja a külföldi megjelenésüket.

Szolgáltatásnak tekinthető a tavaly óta kötelezően 5000 Ft díj ellenében végzendő építőipari vállalkozói regisztráció is, mely elsősorban arra szolgál, hogy kiszűrhetőek legyenek a piacról azok az építőiparban tevékenykedő cégek, amelyek nem közvetlenül, hanem alvállalkozókon keresztül végeznek építőipari tevékenységet, mert nincs meg a tevékenység végzéséhez szükséges képesített szakembergárdájuk. E cégek esetében nagy a kockázata a lánctartozás kialakulásának, valamint a fogyasztó számára is nagyobb kockázatot és áttekinthetetlenebb, ellenőrizhetetlenebb működést jelent a hosszú alvállalkozói lánc kialakulása. A legálisan működő és a megfelelő képesítéssel rendelkező cégek 5000 Ft-ért regisztráltathatják magukat egy kamarai adatbázisban, ahol mindenki ellenőrizheti, hogy az adott vállalkozás rendelkezik-e az általa megrendelt munkához szükséges szakképesítéssel.

Pályázati és jogi tanadással, jogsegéllyel is szolgálnak, a Kamara jogásza munkaidőben ingyen a tagok rendelkezésére áll bármilyen, a vállalkozással kapcsolatos jogi kérdésben, hasonlóképpen a pályázati referens és a külkereskedelmi munkatárs is.[25]

Az információszolgáltatásra térve, heti hírlevelet működtetnek, melynek látogatottságát le is mérik: a hírlevélbe csak egy-egy hír első felét teszik bele, míg a második felét egy linkre kattintva a Kamara honlapján lehet elolvasni. Kedden, amikor hírlevél kimegy, mérhetően megugrik a Kamara honlapjának látogatottsága, szerda estére – csütörtök reggelre eléri az 1000 kattintást, amely a maximum értéket jelenti. Mivel a 2500 fős tagság felének nincs E-mail címe, számukra az Észak-Magyarország című lapban megjelenő melléklet jelent tájékozódási pontot (korábban saját, csak a tagsághoz

[25] Az ügyfélszolgálat 2004-ben napi 50-70 embert fogadott. Szilágyiné 2004 211.

eljuttatott, de nagyobb terjedelmű újságjuk volt, ez a négy oldalas melléklet viszont így a megye minden tagjához eljut).

A nagy cégek számára az EU-n kívüli exporthoz szükséges származási bizonyítványok, igazolások féláron való kiadása teszi kifizetődővé a tagságot. Egyes nagyvállalatok számára ez akár évi 9 millió Ft-os megtakarítást is jelenthet, így a BOKIK-ból való kilépés egyáltalán nem éri meg, még abban az esetben sem, ha a maximális, évi 1,2 millió Ft-os tagdíjat is fizeti egy-egy nagy cég.

Ugyanakkor az egyik munkatárs elismerte: „*olyan sokféle tagunk van, hogy mindenkinek nem is tudunk a kedvében járni. A varrónőtől a Borsodchemig itt van mindenki, a fodrászok, stb. Nehéz helyzetben vagyunk a fórumok szervezésénél, hogy kinek kedvezzünk? Egy varrónőnek szerintem mi nem sokat tudunk adni. Főleg inkább kereskedőknek, szolgáltatóknak, akit érdekel az export, nekik vannak lehetőségeik, vagy akik belföldön multiknak akarnak beszállítani. Másoknak nem lesz annyira érezhető a segítség*.” Ez az idézet lényegre törően foglalja össze a Kamara köztestületiségéből származó nehézségeit: mivel a tagság nagyon heterogén, és a Kamara az összes vállalkozást képviseli, így senkinek sem tudnak igazán személyre szabottan és hatékonyan szolgáltatni. Az érdekképviselet is nehézkessé válik, mert a vállalati érdekek és igények méret és ágazat szerint nagyon különbözőek lehetnek. Ugyanakkor látható, hogy sokrétű, színes kínálattal a szolgáltató működést jól lehet optimalizálni.

Érdekképviselet, lobbizás

A lobbitevékenységet az a kamarai jogosítvány teszi lehetővé, mely szerint minden gazdasággal összefüggő rendelet és törvény tervezetét kötelezően véleményezésre meg kell küldeni a Kamarának. Az MKIK véleménye a területi Kamarák véleményeinek összegzéséből születik meg.

Működik egy ún. Lobby Kollégium is a BOKIK-nál ahol elsősorban a megye gazdasági folyamatait beszélik meg. Volt kamarai tagokból, hozzájuk közel álló, ma már az országos politikában részt vevő megyei vállalkozókból, politikusokból áll, akiket évente kétszer a BOKIK azért hív össze, hogy a kívülálló szemével véleményezzék a Kamara munkáját, valamint hogy megbeszéljék, hogy mit lehet a megye vállalkozásainak érdekében tenni. Ezek a befolyásos vállalkozók főként hasznos tanácsokat adnak, véleményeznek, esetleg kapcsolataikkal segítenek a helyi vállalkozók érdekében.

A helyi lobbitevékenységet sem ítéli túl sikeresnek a Kamara. A Miskolci Önkormányzatot hosszú évek óta, minden törekvése ellenére sem sikerül rávenniük, hogy a nagyobb beruházásoknál – például a jelenlegi a villamos-építésnél – a helyi vállalkozásokat részesítsék előnyben.

Állami szabályozási feladatok átvállalása

Etikai Bizottság

Az Etikai Bizottság működése az önkéntes tagság bevezetése óta gyakorlatilag elhalt, évi egy-két esetre redukálódott a működése (1994–98 között az ezzel foglalkozó munkatárs szerint valós és élénk tevékenységet látott el). Jelenleg csak a tagokat vizsgálhatják, abban az esetben, ha a vizsgálatba mindkét fél beleegyezik és aláír egy alávetési nyilatkozatot. Csak nem-gazdasági jellegű döntést hozhatnak, tehát kimondhatják, hogy valamilyen magatartás nem volt etikus.

Békéltető TestületMíg az Etikai Bizottság a vállalkozók egymás közötti panaszait vizsgálja, addig a kamarák mellett működő békéltető testületek a fogyasztók és a vállalkozók közti viták alternatív vitarendező fórumai. A békéltető testületi eljárás igénybevételével az állami bíróság elkerülhető. Ez a fajta jogérvényesítés különösen a fogyasztó számára lehet előnyös, hiszen mint köztudott, a bírósági út lassú és drága, továbbá többnyire ügyvédi közreműködést igényel. E felismerés, továbbá az Európai Unióhoz történő csatlakozás előkészítése vezetett oda, hogy az 1997-ben elfogadott fogyasztóvédelmi törvény alapján 1999-től megkezdhették működésüket a békéltető testületek. Létrehozásuk célja, hogy a fogyasztói jogviták olcsó, gyors, hatékony vitarendezési eljárás keretében, lehetőleg a felek megegyezésével rendeződjenek. A békéltető testületek a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény alapján végzik tevékenységüket, termékszavatossági, jótállási, termékfelelősségi ügyekben, valamint a szerződések kötésével, teljesítésével kapcsolatos, magánszemély és vállalkozók közti jogvitákban illetékesek.

2004-ig a panaszosnak 1.000.- Ft eljárási díjat kellett fizetnie az eljárás megindításával egyidejűleg, ez a jelképes összeg arra is szolgált, hogy meggondolatlanul, jelentéktelen ügyekben ne adjanak be panaszokat. Az Európai Uniós csatlakozás óta viszont az eljárás minden panaszosnak ingyenes. A Békéltető Testület elsősorban a panaszos lakóhelye vagy tartózkodási helye szerint illetékes, de a fogyasztó kérelmezheti a szerződés teljesítésének helye, vagy a vállalkozás székhelye szerinti illetékesség megállapítását is. Fontos megszorítás, hogy a békéltető testület nem járhat el olyan jogvitákban, amelyek tekintetében valamely jogszabály egy másik szervet, szervezetet, hatóságot ruház fel eljárási jogosultsággal, illetőleg abban az esetben, sem ha az ügyben pl. bírósági eljárás van vagy volt folyamatban. Előfeltétele a panasz benyújtásának, hogy a panaszos már az eljárást megelőzően bizonyíthatóan megpróbálta rendezni a vitát a vállalkozóval, és ennek sikertelensége esetén fordult a testülethez. A békéltető testülethez benyújtott kérelemhez csatolni kell minden, a kérelmet alátámasztó dokumentumot fénymásolatban, illetve közölni kell a bepanaszolt vállalkozó elérhetőségeit.

A B-A-Z. Megyei Gazdasági Kamarák mellett működő Békéltető Testület 14 tagú, az elnöke jogász végzettségű. A testület mandátuma 3 évre szól, a tagok megbízatásukat követően a testület elnökét egyszerű szavazással választják meg. A testület 7 tagját a Fogyasztóvédelmi Egyesület delegálja, ebből választhat Eljáró Tanács tagot a fogyasztó, 7 tagját a BOKIK és az Agrárkamara delegálja, ebből választhat Eljáró Tanács tagot a vállalkozó. Alapesetben tehát 3 tagú az Eljáró Tanács, de ha a felek hozzájárulnak, akkor a testület elnöke egyedül is eljárhat a meghallgatáson.

A békéltető eljárásban négyféle határozat születhet: egyezség, ajánlás, kötelezés vagy megszüntetés. Az első az optimális eset, hisz a felek mindkettőjük érdekeinek megfelelő egyezséget tudnak kötni. Ajánlás abban az esetben születik, ha a bepanaszolt nem tett alávetési nyilatkozatot, vagy nem vett részt az eljárásban, de az Eljáró Tanács álláspontja szerint a panaszos kérelme megalapozott. Ilyenkor az Eljáró Tanács

határozatában javaslatot tesz a probléma megoldására, de az ajánlásban foglaltakat a vállalkozás nem köteles végrehajtani. Ilyenkor célszerű bírósági úton érvényesíteni a felmerült igényt. Kötelezés akkor születik, ha a bepanaszolt vállalkozás az eljárás megindításakor tett alávetési nyilatkozatot, azaz az Eljáró Tanács döntését magára nézve kötelező érvényűnek tekinti. A kötelezésnek ugyanolyan hatása van, mint egy esetleges bírósági ítéletnek, nem teljesítés esetén bírósági végrehajtási eljárás során kikényszeríthető. Ez azonban évente csak 1-2 esetben fordul elő. Az Eljáró Tanács megszüntető határozatot abban az esetben hoz, ha a fogyasztó a kérelmét visszavonja, ha a fogyasztó és a vállalkozó megállapodik az eljárás megszüntetésében, ha az eljárás folytatása lehetetlen, vagy a Tanács megítélése alapján az eljárás folytatására nincs szükség. A határozatok közül a megszüntetések aránya a legnagyobb - az összes ügy egyharmada -, kötelezés szinte alig van, az egyezség és az ajánlás viszont elég gyakori.

2009. évben 249 ügyet zárt le a Békéltető Testület, 2010. augusztusáig 160 eljárás indult. A 10 éves működés alatt megfigyelhető az ügyszámok dinamikus emelkedése: 2002-ben még csak 23 ügy volt, 2005-ben 104, 2008-ban már 210 – tudtuk meg a Békéltető Testület ügyintézőjétől, illetve a testület 2009. évi tevékenységéről készült beszámolóból. A Békéltető Testület ismertsége egyre nő, a fogyasztók tudják, hogy vitás ügyeikkel ide is fordulhatnak. Jelenleg az üzletekben kötelező kifüggeszteni a Békéltető Testület elérhetőségét is.

Szankciók alig állnak a Békéltető Testület rendelkezésére, ha a vállalkozó önként nem teljesíti a határozatban foglaltakat. Amennyiben a vállalkozó semmilyen visszajelzést nem tesz az eljárás során, akkor nevét, székhelyét és a panasszal érintett tevékenységét a Békéltető Testület közzéteheti a www.bekeltetes.hu honlapon az „együtt nem működő vállalkozások” között. Az ajánlási határozatokat anonimizálva lehet feltenni erre a honlapra. A határozatok egy példányát a Békéltető Testület megküldi a helyi Fogyasztóvédelmi Felügyelőségnek, amelynek ez is egy eszköz lehet a szabálytalanságok felderítésére.

A jellemző ügycsoportokat 6 fő kategóriába sorolják: építőipari szolgáltatás, utazási szerződés, pénzügyi és biztosítási szolgáltatás, termékszavatosság, közüzemi szolgáltatás és egyéb szolgáltatás – derül ki a BOKIK Békéltető Testületének 2009. évi tevékenységéről készült statisztikai adatlapból (belső anyag). A békéltető testületek működési költségeit állami forrásból fedezik, az infrastruktúrát a kamarák biztosítják.

Szakképzés

A szakképzés a kamara egyik legszélesebb körű, jogszabályokkal is a leginkább megalapozott és körülbástyázott működési területe.

A Borsodi Kamara tavalyi évről szóló beszámolója szerint 599 vizsgához delegáltak vizsgaelnököt, 21 szakmában rendeztek szintvizsgákat, 149 fővel részt vettek a Szakma Kiváló Tanulója Versenyen. Öt szakképzési tanácsadójuk 3084 tanulószerződést gondozott, 360 esetben ellenőrizték, minősítették a gyakorlati szakképző helyeket.[26] A Regionális Fejlesztési és Képzési Bizottságok munkájában a régió középtávú

[26] A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Kereskedelmi és Iparkamara 2009.évi munkatervének és költségvetési tervének teljesülése. (Belső anyag, a szervezet főtitkára bocsájtotta a rendelkezésemre.)

szakképzési stratégiájának elkészítésében koordinátor munkatársukon keresztül vettek részt.

A Kamara a Térségi Integrált Szakképző Központok vezetésébe is delegál tagokat, valamint tavaly 26 mestervizsgáztatást is végzett.

A tanulószerződéses tanácsadók fő munkája a vállalkozókkal való szerződés megkötése, a diák érdekképviselete, sérelmeinek orvoslása, kapcsolattartás az iskolával. Toborzást, új képzőhelyek, vállalkozók keresését célzottan nem végeznek, bár tudják, hogy egyes szakmákban, pl. a vendéglátóiparban lenne kereslet. Ilyenkor egy-egy információs, nyílt nappal próbálják a szakképzést népszerűsíteni, ennek előnyeire felhívni a vállalkozók figyelmét.

A vállalkozóknak csak a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézettel kapcsolatban akadt gondjuk, ugyanis a vállalkozóknak oda is be kell jelenteniük az összes tanulót, de ez a hivatal sokszor támaszt az adminisztrációval kapcsolatban nehézségeket (például formai kifogások miatt nem fogadja be, visszaküldi a tanulószerződéseket) – számolt be a megyei vállalkozók tanulótartással kapcsolatos fő nehézségeiről a Kamara egyik tanulószerződéses tanácsadója.

Széchenyi Kártya

A szervezet Széchenyi Kártyával kapcsolatos tevékenysége nagyon élénk (a konstrukció részletesebb bemutatását lásd a Magyar Kereskedelmi és Iparkamaráról szóló esettanulmányban). Az átlagos éves új igénylés 1000 darab a BOKIK-nál, a kumulált igénylés 2008-ban 7500 volt (akik meghosszabbították). 2004-ben a BOKIK a regisztrált kártyák tekintetében Budapest után második helyen állt, de az egyes munkatársak szerinti lebontásban a legtöbb Kártyát a BOKIK munkatársa rögzítette.[27]

A SZERVEZET KÖRNYEZETE

A megye bemutatása[28]

Borsod-Abaúj-Zemplén megye és azon belül Miskolc évszázadok óta hagyományos bányászati, nehézipari, kohászati centrum. Az ötvenes évek erőltetett iparosítása még inkább hozzájárult a nehézipar túlsúlyához, ez volt az egyik oka annak, hogy 1990-es gazdasági szerkezetváltás után Borsod az ország egyik válságrégiójává vált. A megye, illetve a régió gazdaságát ma is sok probléma terheli: az alacsony foglalkoztatottság, a

[27] Szilágyiné 2004¹ 211.

[28] Az adatok forrása: BOKIK saját kiadványai: a 2007-ben készült bemutatkozó anyag CD-ROM-on, Gazdaságfejlesztési Stratégia (lásd lejjebb), illetve az Északmagyarország című lap havi mellékleteként megjelenő Gazdasági Iránytű című négyoldalas BOKIK újság 2010. február 17-ik száma. A Kamara kiadványaiban APEH és KSH adatokat használt fel.

kistérségek közti nagy területi, népességbeli és gazdasági egyenlőtlenségek, az alacsony hozzáadott érték aránya.

Szinte minden mutatóban csak az országos átlag 60-70%-át érik el (GDP, beruházási teljesítmények, vállalkozások sűrűsége). Különösen rossz helyzetben vannak az innovációs tevékenységek (a K+F ráfordítások országos átlagban a GDP 1%-át teszik ki, BAZ megyében csak a 0,4%-át).[29]

A munkanélküliek aránya a megyében tartósan magas: 2009 végén ez 24%-os volt, 2010 januárjában 26,7%-os. 2010 elején 76.000 álláskereső volt Borsodban, a munkanélküliek száma tehát emelkedett az elmúlt év során. (nagyjából 12 ezer fővel) Nagy probléma, hogy az álláskeresők fele csak 8 általános iskolai osztályt végzett, 10%-uk még ezt sem, tehát nagyon magas a képzetlenek aránya.[30]

A fejlettebb régiók az autópálya vonalában helyezkednek el (Mezőkövesd, Kazincbarcika, Miskolc, Tiszaújváros), azon kívül sok az elmaradott, aprófalvas térség, ahol a lakosság immobil, helyben munka nincs, a lakók pedig nem tudják a házukat eladni és a munkavállalás érdekében máshova költözni. A legfejlettebb térségek egy főre jutó személyi jövedelemadója háromszorosa a legfejletlenebbekének.[31]

Problémát jelent továbbá a képzett fiatal munkaerő elvándorlása.

Ugyanakkor a mostani válság nem sújtotta olyan mértékben a régiót, mert amint a Kamara 2010. márciusi kiadványa megjegyzi: *„a válság hatása e térségben relatíve kisebb volt, mint az ország nyugati felén, hiszen itt már húsz éve folyamatos válság van.”*[32]

A megyei vállalkozások csak 0,4%-a nagyvállalat, 1,6%-a középvállalat, a megye gazdasági teljesítményét itt is, mint az országban általában a KKV szektor biztosítja.

A vezető ágazatok ma a gépipar, a mechatronika, a nanotechnológia, a vegyipar, a környezet- és energiaipar, – ezekben van a legtöbb fejlesztési lehetőség.

A megye meghatározó nagyvállalatai: a vegyiparban a TVK és a Borsodchem, ezeket sok műanyagipari cég veszi körül. A gépiparban a Robert Bosch, a GE, a Remy Automotive, a Jabil Circuit, a Sanmina, a Sinwha a meghatározóak, ezek közül több az autóipari beszállító cég. Az energiaipar 10%-os hozzáadott értéket termel (RWE, AES), az élelmiszeriparban a Tokaji Kereskedőház Rt., a Borsodi Sörgyár és a Miskolci Likőrgyár a fontosabbak.

A megyében 14 ipari park működik.

---

[29] Javaslat 2010 10., Bihall Tamás a BOKIK elnökének 2009. január 30-án Lillafüreden tartott előadásának anyaga. Letölthető: www.hkik.hu/download.php?id=2354. A 2010-es gazdaságfejlesztési stratégiához a BOKIK, a KSH, az APEH és a Regionális Munkaügyi Központ adatait használta fel – áll a szervezet 2010. évi munkatervében.

[30] Javaslat 2010 10-11. Gazdasági Iránytű, a BOKIK Melléklete az Északmagyarország című lapban. 2010. február 17-i szám. 1. oldal.

[31] APEH adatok alapján: Javaslat 2010 33. oldal

[32] Javaslat 2010. 18.

Fontos tudás- és K+F centrum a Miskolci Egyetem, ami egykor a Selmecbányai Bányászati Akadémia utódaként alakult, majd a szocialista időszakban nehézipari egyetemként működött, ma viszont 9 karral már a képzés teljes palettáját kínálja. Az elmúlt években nagymértékű, főleg infrastrukturális fejlesztés irányult az egyetemre, mely eredményeként egy modern egyetemi campust alakítottak ki.[33]

Partnerek

A belföldi kapcsolatok érthető módon a korábbi társkamarákkal a legszorosabbak. Nógrád, Heves és Borsod 1994-ig közösen alkotott egy kamarát. A három megyei kamara közt ma írásbeli megállapodás van érvényben, a 3 titkár és a 3 elnök negyedévente találkozik, hogy megbeszéljék a közös ügyeket, a Brüsszelbe történő látogatásokat is közösen bonyolítják.

A nyíregyháziak a Kamarával a Plátó Programot szervezték közösen. Ez egy flamand program adaptációja, melynek keretein belül egy nagyvállalat fontos embere vesz a szárnyai alá több kisvállalkozást, oktatást, előadást, beszélgetést tartva nekik, tőle kérhetnek segítséget a kisebbek.

Az Észak Magyarországi Autóipari Klaszteren keresztül – melynek a BOKIK-on kívül alapítója volt a Miskolci Egyetem, a Remy Automotive Hungary Kft, a Delphi Calsonic Hungary, a ZF Hungária (nemzetközi autóipari beszállító cégek) és a Technoplast McD Kft. – a Kamara jelenleg 45, fém és műanyag-megmunkáló, tervező, gépgyártó és szolgáltató az autóipar területén tevékenykedő céggel került közelebbi kapcsolatba.[34]

A Miskolci Egyetem az Autóipari Klaszteren kívül az Űripari Klaszteren, az Energiaklubon és a mérnökképzésre vonatkozó reformterveken keresztül is komoly partnere a Kamarának.

A Miskolci Önkormányzattal még nem sikerült szorosabb együttműködést kialakítania a szervezetnek, bár erre több erőfeszítést is tettek, ezek egyelőre nem vezettek eredményre. A helyi önkormányzattól elsősorban a helyi vállalkozások támogatását, megrendelésekkel való jobb ellátását várnák el.

Nemzetközi kapcsolatok

A külkapcsolatok elsősorban kelet – észak-kelet felé irányulnak, ennek a pályázati rendszer is részben oka. Ugyanis minden szervezet csak az ő közvetlen földrajzi szomszédjával közösen pályázhat. Ezért jó kapcsolatot ápolnak a lengyel, a romániai, ukrajnai és szlovákiai, főleg magyarlakta területek kamaráival.

1993-ban Miskolcon jött létre a *Kárpáti Kamarák Szövetsége*, melynek jelenleg 5 országból 13 területi kamara a tagja:

- BOKIK
- Bihor megyei KIK, Oradea - Nagyvárad (Románia)
- Ivano-Frankivski KIK (Ukrajna)
- Maramures megyei KIK, Baia Mare - Nagybánya (Románia)

[33] A főtitkár asszony ugyanakkor megjegyezte, hogy szerinte jobb lett volna, hogyha a külsőségek helyett tartalmi fejlesztésekre, pl. mentorprogramok, a mérnökképzés színvonalának emelése- költik el ezeket a pénzeket.

[34] http://www.nohac.hu/index.php/hu/tagjaink

- Rzeszówi KIK (Lengyelország)
- Lvivi KIK (Ukrajna)
- Szlovák KIK Regionális Irodája, Kosice - Kassa (Szlovákia)
- Kárpátaljai Ipari és Kereskedelmi Kamara, Kroszno (Lengyelország)
- Kárpátaljai KIK, Uzhgorod - Ungvár (Ukrajna)
- Satu Mare megyei KIK, Satu Mare- Szatmárnémeti (Románia)
- Hargitha megyei KIK, Miercurea Ciuc- Csíkszereda (Románia)
- Suceava megyei KIK, Suceava (Románia)
- Chernivtsi KIK (Ukrajna)

A szövetség a BOKIK vezetésével alakult (elnöke tavaly a Nagybányai Kamara elnöke volt, idén az Ungvári Kamara vezetője) abból a célból, hogy a határon túli nagyrészt magyarlakta régiók gazdasági kapcsolatait erősítse. Tavaly szeptemberben az akkor még kilenctagú szövetség az együttműködési szerződést módosította, annak érdekében, hogy a gazdasági válság enyhítésére még szorosabban tudjanak együttműködni. Ekkor döntöttek a Szövetség bővítése mellett is. Az együttműködési megállapodás értelmében a tagok nemzetközi üzletember találkozókat, kiállításokat és vásárokat szerveznek. Emellett olyan webfelületeket alakítottak ki, melyek segíthetik a különböző nemzetiségű vállalkozók egymásra találását, megkönnyítik az üzletkötéseket.[35]

Szintén a Kárpáti Kamarák Szövetségének tagjaival került megrendezésre a BOKIK szervezésében a *Kárpátok Üzleti Akadémia.* Az egyhetes, bentlakásos tanfolyamokon ekkor 150 hazai, felvidéki, kárpátaljai és erdélyi vállalkozó vesz részt (ebben az évben sikerült nagyobb összegű támogatást nyerni a rendezvény megszervezéséhez) A képzés tematikája a nemzetközi fuvarozás, a vám, a külkereskedelem, az EU-n belüli munkavállalás területeit fedi le. A résztvevők kicserélik tapasztalataikat az uniós csatlakozással kapcsolatos szabályozásokról, elvárásokról és megnyíló lehetőségekről. A félnapos modulokból álló képzés során szóba kerülnek a minőségbiztosítással, a környezetirányítási rendszerekkel, a megfelelő munkaerő-kiválasztási módszerekkel vagy az uniós pályázatok nehézségeivel, buktatóival, a vállalkozói hálózatokkal, klaszterek működésével kapcsolatos kérdések is. A különböző országokból érkező vállalkozók megmutatják egymásnak az interneten elérhető legfontosabb pályázatfigyelő rendszereket, üzleti partnerkereső technikákat. A tanfolyamot kétszáz résztvevős Kárpát-medencei üzleti találkozóval zárták**.**[36] E sikeres év óta a kisebb léptékű, Kárpát-medencei gazdasági fórumot mindig megtartják, az itt megszerzett tapasztalatokat és tudást pedig esetleg más pályázatok keretein belül hasznosítják.

Kassával közös rendezvénye Miskolc városának és a BOKIK-nak a Kassa-Miskolc Expo. A négynapos magyar-szlovák kis- és középvállalkozói kiállítást és vásárt először 2008 őszén rendezték meg Miskolcon. Akkor mintegy 100 kiállító vett részt az eseményen a bútoripar, az építőipar, a szerszámgépgyártás, az egészséges életmódhoz kapcsolódó cikkek és szolgáltatások, valamint a pénzügy területéről. A kiállítás mellett egy konferencia is zajlott a két város egyetemeinek tudományos-kutatási eredményeiről. Az expót magyar-szlovák gazdasági fórum és üzletember-találkozó is kísérte. Az öt évre tervezett rendezvénysorozat tavalyi állomása elmaradt, ugyanis a recesszió miatt nem jelentkezett elegendő számú kiállító. A Borsod Megyei

[35] http://www.minap.hu/mivid.php?ext.a17486., Szilágyiné 2004 213.

[36] http://www.vallalkozoinegyed.hu/newsprint.php?page=newsprint&id=3455, és a BOKIK főtitkárának közlése

Kamara tervei között szerepel idén ősszel az expo újbóli megszervezésében való részvétel. A tervek közt szerepel 2013-ra az is, hogy Miskolc és a Kamara közös rendezvényekkel segítséget nyújt Kassának az Európa Kulturális Fővárosa cím betöltésében. [37]

A Kamara 2010-es munkaterve szerint többek között Cserkasziba (Ukrajna), Vologdába (Oroszország), Wrocławba (Lengyelország) terveznek piafeltáró utakat valamint üzleti találkozókat.

A szlovákiai partnerek között szerepel még a Nagykaposi Vállalkozói Szövetség és Nyugat-Szlovákiai Autóipari Klaszter is.

A BOKIK részt vesz egy magyar-szlovák-román energetikai témájú pályázatban, nemrég vonták be őket egy román kezdeményezésű munkakeresési adatbázis-kiépítő, -tanácsadó szolgáltatást megcélzó pályázatba – tudtam meg a szervezet pályázati referensétől.

A BOKIK kapcsolata jó a nagybányai, szatmárnémeti és a sepsiszentgyörgyi Kamarákkal is, akikkel szintén közös gazdasági fórumokat és üzleti napokat szerveznek – áll a szervezet idei munkatervében.

Egy-egy nyugat-európai területi kamarával is tartanak fenn kapcsolatokat, de ezek sok esetben személyfüggők. A Párizsi vagy a Wiesbadeni Kamarához szoros kötődés alakult ki, ugyanis az ottani elnökök magyar származásúak. De a Grazi, Linzi Kamarákkal is jó a kapcsolat, az Észak-Vesztfáliai Autóipari Klaszterrel közös projektjeik vannak. A szervezet idén a Stájer Autóipari Klaszterrel és a Grazi Kamarával tervez személyes találkozást az idei munkaterv szerint.

SIKEREK ÉS KUDARCOK – A SZERVEZET ÖNÉRTÉKELÉSE

Sikerek

A kamarai munkaszervezet tagjai szerint az elmúlt év legnagyobb sikerei a következők voltak: a *Kárpátok Üzleti Akadémia* rendezvénye, egy-egy sikeres beszállítói napot követő beszállítói szerződés kötése, a taglétszám és a munkaszervezet létszámának, valamint összetételének állandósága. A szervezet stabil anyagi hátterét és a kiegyensúlyozott működést fontos eredménynek tekinti a titkár asszony. Csakúgy, mint azt, hogy a szervezetet elhagyó egykori munkatársak,más területeken, például a Minisztériumokban később szakmai sikereket értek el.

A 14 tagból álló, két éve szervezett *Űripari Klasztert* megalakításában a Miskolci Egyetem mellett a BOKIK és Miskolc Városa is részt vett. Magját dr. Bárczy Pál egyetemi kutató- és fejlesztőmérnök ADMATIS Kft nevű vállalkozása képzi, mely a NASA-nak gyárt speciális, a súlytalanság állapotában is használható fém alapanyagokat, melyeket műholdakhoz vagy repülőkhöz használnak fel. A hasonló területeken tevékenykedő térségi vállalkozásokat klaszter formában szervezték

[37] http://www.novico.hu/_EXPO/KM2009/kassa_ajanlo.html,
http://miskolc.hir6.hu/cikk/21543/081016_megnyilt_a_miskolc_kassa_euroexpo

egységbe, az első évben még kamarai finanszírozással működtetve. Ma már a szerveződés a BOKIK-tól függetlenül pályázati pénzekből képes magát fenntartani, sikeresen vesz részt európai tendereken.

Sikeresnek bizonyult a *Vedd és Védd* akció, mely a helyi termékek védelmére és népszerűsítésére szolgál. Ennek keretében a Kamara helyi cégeknek biztosít ingyenes termékbemutatási és árusítási lehetőséget. A cél, hogy a vásárlókban tudatosítsák, hogy később is ezeket a termékeket keressék és részesítsék előnyben. Cégregisztereket, jegyzékeket készítenek a helyi önkormányzatok számára a megbízható, jól dolgozó helyi vállalkozókról, hogy a közbeszerzéseknél ezeket a vállalkozókat válasszák.

Az *Adjunk munkát egymásnak*![38] egy olyan cégadatbázis, melyben a helyi vállalkozásokra lehet az általuk megadott kulcsszavak alapján keresni. A cél az, hogy a helyi vállalkozók helyi vállalkozóknak adjanak megbízásokat.

A BOKIK részt vesz a Robert Bosch cég támogatásával elindult *„Jövő mérnökeiért”*-programban, mely a mérnökképzés gyakorlat-orientáltabbá alakításáért, a vállalatok igényeinek jobban megfelelő képzési program elkészítéséért fáradozik. Elsősorban a gyakorlati ismeretek, a nyelvtudás, a társas-kooperatív technikák területén vannak hiányosságok. A Kamara a képzés javítását kérő cégek és az Egyetem között vállalt közvetítő szerepet. Ennek eredményeként több olyan cég, mint az E.ON, a Bosch, a MOL hajlandóak évi 1,5 millió Ft-tal támogatni a programot.

Egy másik nagy siker a vállalkozásindítást támogató *Miből lesz a cserebogár?* nevű program. Ez felkészítő tanfolyamokból, képzésekből, felvilágosító rendezvényekből áll. Egy aktív közös webes felület segítségével távoktatás formában működik, melynek célja, hogy a kezdő kisvállalkozókat segítsék abban, hogy minél sikeresebben indítsák be vállalkozásukat.

A közelmúltban 20 diplomás pályakezdő fiatalt segítettek cégeknél elhelyezkedni, úgy hogy az *Üzlet a hálón*-t az ő segítségükkel töltötték fel adatokkal. Ennek indirekt eredménye volt, hogy a fiatalok közvetlen kapcsolatba kerültek a vállalkozásokkal, melyek valamelyikénél sikerült is végül munkát találniuk.

Az idei első fél éves aktivitásaik közül kiemelték a Bosch beszállítói nap szervezését, a cseh és lengyel napokat, a svéd nagykövet látogatását, az építőipari regisztrációval kapcsolatos felvilágosító rendezvényeket.

A 2010. májusi árvizekkel kapcsolatban is – mely Borsod megyét különösen sújtotta – sok tennivalójuk akad: gyűjtést szerveznek, lobbiznak a károsult vállalkozók érdekében, hogy egy darabig ne kelljen adót fizetniük. Az Nemzeti Fejlesztési Ügynökségnél próbálnak közbenjárni, hogy a telephely-fejlesztési támogatásra kiírt pályázatot az újjáépítésre és rendbehozatalra alkalmazni lehessen. A károsult vállalkozók kaphassanak munkahely-megőrző támogatást, hogy az árvíz sújtotta térségben jelenleg is 30-35%-os munkanélküliség ne növekedjen tovább. Azt igyekeznek megszervezni, hogy a helyi vállalkozók telephellyel, megrendelés-átvállalással, eszközkölcsönzéssel vagy ajándékozással segítsék egymást.

Kudarcok

Kudarcként elsősorban a Miskolci Önkormányzattal való kapcsolatot értékelik, akikkel nem sikerül a helyi vállalkozások preferálása érdekében semmilyen eredményt elérniük, véleményük szerint első sorban a helyi politikai akarat hiánya miatt.

---

[38] A szolgáltatás elérhető a http://munka.bokik.hu/ cím alatt.

A másik kudarc a KKV-kel kapcsolatos pályázatok, illetve ezek hiánya. Kis összeggel, kis önerővel, eszközökre nem létezik számukra pályázati lehetőség, minden érdeklődőt el kell tanácsolniuk. Ennek következtében a kisvállalkozók kedve mára teljesen elment a pályázástól.

Jövőbeni célok, tervek

A gazdasági versenyképesség, a foglalkoztatás-növelés, a kistérségi különbségek csökkentése, a megye megtartó-képességének növelése tartoznak a szervezet fő stratégiai céljai közé. A versenyképesség növeléssel kapcsolatban a következő célok olvashatóak a BOKIK által készített 2010-es gazdaságfejlesztési stratégiában: az adó- és járulékterhek, a bürokrácia és az adminisztráció csökkentése a vállalkozók számára, alacsonyabb energiaárak. A Fejlesztési Tanácsokban elvesztett szavazati jogát is szeretné a Kamara visszaszerezni.

Helyben erre a *Vedd és védd* akciók, az Önkormányzatokkal szembeni lobbizás a példa. Az innovációt kiemelten kezelik, a stratégiai iparágakban (vegyipar, mechatronika, gépipar, energetikai ipar) terveznek együttműködéseket, pl. klaszterek szervezését. A K+F fejlesztések érdekében a Miskolci Egyetemmel szeretnék a kapcsolatokat még szorosabbra fűzni.

Cél, illetve ellátandó feladat lehet a jövő évre, az automatikus kamarai tagságra visszavezetésének elérése, illetve az erre való felkészülés. Fontosnak tartják, hogy az ebben az esetben beáramló hatalmas tagság számára se váljanak hivatallá, mindenkivel tudjanak egy személyes, emberi szót váltani és pár szóban megismertetni az új tagokkal a kamarai tagság előnyeit, hogy a regisztrációs díjért milyen szolgáltatások járnak a vállalkozónak.

A BOKIK jövőbeli tervei közt szerepel a miskolci mérnökképzés megreformálása a Miskolci Egyetemmel együttműködésben. A koncepciót a Kamara jelenlegi vezetése már kidolgozta: eszerint középiskolai matematikaversenyekkel kellene a reáltárgyakból legtehetségesebb tanulókat kiválasztani, majd a legjobbakat az egyetemi környezetben, a miskolci egyetem különleges világát és hangulatát a gimnazistákkal megismertetve kellene az egyetemi felvételire felkészíteni. Az egyetemista mérnököket plusz ösztöndíjjal kellene motiválni arra, hogy a szaktárgyakat idegen nyelven hallgassák, a Kamara segítene őket a cégekhez kiközvetíteni gyakorlatra, támogatná a szakdolgozat vagy TDK munka megírására. A végzett mérnököket az Önkormányzat kedvezményes, fecskeház-szerű, 5 éves olcsó bérlakás programjával lehetne helyben tartani. Sajnos a program kialakításának pontosabb részleteiről egyelőre nem sikerült megegyezniük a Miskolci Egyetemmel.

HIVATKOZÁSOK JEGYZÉKE

A BOKIK honlapjának információi; www.bokik.hu; letöltés ideje: 2010-07-20

A BOKIK szervezeti felépítése; http://www.bokik.hu/index.php?id=2202; letöltés ideje: 2010-07-20

Ismét Bihall Tamás a borsodi kamara elnöke; http://miskolc.hir6.hu/cikk/19831/080930_ismet_bihall_tamas_a_borsodi_kamara_elnoke; letöltés ideje: 2010-07-26

Bihall Tamás; http://oktatas.magyarorszagholnap.hu/wiki/Bihall_Tam%C3%A1s; letöltés ideje: 2010-07-23

Kárpáti Kamarák Szövetségének találkozója; http://www.minap.hu/mivid.php?ext.a17486; letöltés ideje: 2010-07-25

Megnyílt a Miskolc-Kassa EuroEXPO; http://miskolc.hir6.hu/cikk/21543/081016_megnyilt_a_miskolc_kassa_euroexpo; letöltés ideje: 2010-07-20

1999. évi CXXI. törvény a gazdasági kamarákról; http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99900121.TV; letöltés ideje: 2010-08-01

ATA Carnet; http://www.skik.hu/index.php?id=984; letöltés ideje: 2010-07-20

Gazdasági Iránytű. A BAZ-Megyei Iparkamara havi melléklete az Északmagyarország című lapban. 11. és 15. szám. 2010. február 17., 2010. június 16.

BOKIK [2010]: Javaslat BAZ megye középtávú gazdaságfejlesztési stratégiájának kialakítására. Miskolc; http://www.bokik.hu/index.php?id=3892; letöltés ideje: 2010-07-20

FAZEKAS, J [2002]: A békéltető testületekről, avagy vitarendezés másként. MKIK, Budapest.

FARKAS, Gy [2000]: Kamarák és vállalati érdekképviseletek az integrációs felkészülésben. Osiris, Budapest.

SZILÁGYINÉ Baán, A [2004]: A Miskolci Kereskedelmi és Iparkamara története 1994-2004.

In: A Miskolci Kereskedelmi és Iparkamara 125 éve. A BOKIK és a BAZ Megyei Levéltár közös kiadása, Miskolc, 2004. 187-218.

SZILÁGYINÉ Baán, A [2004]:: Kamarai hagyományok ápolása a BAZ megyei Kereskedelmi és Iparkamarában. In: A Miskolci Kereskedelmi és Iparkamara 125 éve. A BOKIK és a BAZ Megyei Levéltár közös kiadása, Miskolc, 2004. 237-239.

Sugár, J [1997]: A Magyar Kereskedelmi Kamara, a Magyar Gazdasági Kamara és a BAZ Megyei Kereskedelmi és Iparkamara története 1949-1997. In: A Kereskedelmi és Iparkamara Miskolcon 1880-1997. BAZ Megyei Levéltár, 1997. 163-208.

G. JAKÓ, M [1997]: A Miskolci Kereskedelmi és Iparkamara megalakulása és működése 1918-ig.

In: A Kereskedelmi és Iparkamara Miskolcon 1880-1997. BAZ Megyei Levéltár, 1997. 7-52.

MAGYAR AGRÁRKAMARA (MA)

Bognár Fruzsina

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

1. A Magyar Agrárkamara (MA) küldetése, hogy elősegítse az állam gazdasági szerepvállalásának csökkentését köztestületként való működésükkel. Ezzel összhangban célja az agrárgazdaság fejlesztése, a piaci magatartás tisztaságának és az agrárgazdálkodók általános együttes érdekeinek a védelme és érvényesítése. Javaslatok, vélemények, tájékoztatások adásával előmozdítja a gazdálkodás országos szabályainak, kormányzati programjainak, intézkedéseinek a gazdálkodó szervezetek fejlődéséhez, szervezettségéhez fűződő érdekekkel összhangban álló kidolgozását. Munkája azért is kiemelten fontos, mert a mezőgazdaság egy olyan terület, amely rengeteg embert érint közvetlenül vagy közvetetten, és szerepe túlmutat a termelésen.

2. A Magyar Agrárkamara felépítését tekintve egy ernyőszervezet, amelyben 19 megyei és egy fővárosi kamara önálló köztestületként tagja. A megyei kamarák önálló köztestületekként működnek, amelyek egyenlő arányban delegálnak a tagokat az agrárkamara döntési, „parlamentáris" szervezetébe, a Közgyűlésbe.

3. Az MA-nak tehát a területi kamarákon keresztül közvetetten önkéntes alapon tagjai lehetnek mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetek és gazdálkodók. Tagjai vállalkozások, illetve egyéni vállalkozók, a gazdasági kamarákról szóló törvény alapján jött létre, és ez szabályozza működését. A tagjaik száma a törvény 1999-es módosítása és az önkéntes tagság megszűntetése után jelentősen lecsökkent. Az akkor 140-160 ezres tagság, 11 ezerre csökkent, amely egyharmada őstermelő, egyharmada egyéni vállalkozó és egyharmada jogi személyiséggel rendelkező gazdálkodó szervezet. A tagság azonban a mezőgazdasági GDP 60%-át termeli.

4. A Magyar Agrárkamara az Európai Unióhoz való csatlakozással vett új lendületet, amely az önkéntes tagság óta állandó finanszírozási gondokkal küszködött. A jogszabályok véleményezése mellett ezért egyre fontosabb szerepet kap a gazdálkodóknak való tanácsadás, az Európai Unióban való érvényesülés segítése, pályázati és támogatási rendszerről való tájékoztatás. Ezeket a feladatokat együttműködési megállapodás keretében kapja az FVM-től, amelyben a feladatok ellátásához szükséges költségvetési támogatást is rögzítik. 2007 után ez a funkció kiemelt szerepet kap, mivel az agrárkamara megnyerte a 2007–2013-as finanszírozási ciklusra a gazdálkodói információs szolgálat kiépítését. A rendszer mára bejáratottá

vált a mezőgazdasági tevékenységet végzők körében, és a kamara ezt a funkciót a jövőben is szeretné megtartani.

5. A MA ágazatban betöltött szerepe indukálja, hogy a szervezet főbb szolgáltatásait nem csak a tagok, hanem minden gazda igénybe veheti. Ez azonban abból is fakad, hogy ezeket a feladatokat, illetve a hozzájuk tartozó költségvetési finanszírozást az FVM-től együttműködési megállapodás keretében kapják. Ezért elvárás is, hogy bárki számára elérhető szolgáltatást nyújtsanak.

6. A másik egyre fontosabbá váló szerepkör a szakképzés, amelyben a kamara 2010-ben újabb sikereket ért el: 45 agrárszakma szakképzésének a szervezése és ezzel együtt finanszírozási forrása került hozzájuk.

7. Az agrárkamara által ellátott feladatokat, illetve a hozzájuk tartozó finanszírozási kereteket alapvetően az FVM-mel kötött megállapodások szabják meg, a tagdíjak jelentős része pedig az utófinanszírozásból fakadó banki hitelek törlesztését fedezi. Mindezekből pedig következik, hogy az agrárkamarának igen fontos a kormányzattal való jó viszony, amelyre jogállásából és feladataiból adódóan törekszik is. Valamint ebből fakad, hogy a fent említett kiosztott feladatokat nem kizárólag a tagok, hanem bárki igénybe veheti.

8. A kamara legnagyobb problémáját az önkéntes tagság bevezetése óta a finanszírozás jelenti. Ez egyrészt azzal jár, hogy a feladatok attól függően változnak, milyen megállapodás születik a minisztériummal. Másrészt pedig azt jelenti, hogy mivel ezek általában utófinanszírozott feladatok, ezért a tagdíj legnagyobb része a 2-3 hónapos csúszás banki költségeinek fedezésére szolgál.

9. Az agrárkamara az Európai Unióhoz való csatlakozás után ugyanakkor fontos szerepet tölt be a mezőgazdaságban, mivel maga a mezőgazdaság és a Közös Agrárpolitika is az Unió egyik legfontosabb központi témája.

9. Az esettanulmányban a Magyar Agrárkamara tevékenységét és működését, sikereinek és kudarcainak okait igyekszünk feltárni. A kamara működésének megismeréséhez a kamara főtitkárával, illetve főtanácsosával készített interjúkat használtuk fel. Emellett az agrárkamara honlapján található dokumentumokat (pl. alapszabály) és egyéb sajtóorgánumokban található információkat használtuk fel.

A MAGYAR AGRÁRKAMARA RÖVID BEMUTATÁSA

A magyar kamarai hagyományok egészen az 1868-as VI. törvénycikk alapján létrejött Kereskedelmi és Iparkamaráig nyúlnak vissza, tehát 136 éve alkották az első e témájú magyarországi jogszabályt.

Csaknem 40 évet kellett várni ahhoz, hogy 1907-ben, az akkori mezőgazdasági miniszter megbízásából elkészüljön „A mezőgazdasági érdekképviselet szervezéséről és a földművelésügyi kamarák megalakításáról" szóló törvényjavaslat. Cserháti Sándor erről azt írja „szükséges egy olyan intézmény, amely mindaddig míg az Alföldön a bajok meg nem szűnnek küzdjön, fáradjon, cselekedjék, hogy a viszonyok jobbra forduljanak. Ez az intézmény nem lehet más, mint a mezőgazdasági kamara." Végül is 1922. július 22-én Debrecenben megalakult a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara, melynek első elnöke Gróf Andrássy Imre volt.

A magyarországi újkori gazdasági kamarák megalakításának igénye és szükségessége a rendszerváltás előtti időszakban erősödött fel. Tíz megye agrár szereplőinek szándékai vezettek el 1989. november 29-éhez, amikor megalakult az un. Egyesületi Magyar Agrárkamara. (Közgazdasági igazgatója Dr. Mészáros Gyula , a MA későbbi főtitkára.)

Az agrárkamarát a gazdasági kamarákra vonatkozó 1994. évi XVI. számú törvény hozta létre. A Magyar Agrárkamarát (MA) 20 területi kamara alkotja, amelyek önálló jogi személyiségek. Így a MA-nak nincsenek közvetlen tagjai, a 20 területi kamara küldötteiből áll a küldöttgyűlés. Így a törvényben rögzített módon a kamara javaslattételi és véleményezési joggal rendelkezik a mezőgazdaságot érintő kormányrendeletek, illetve törvényjavaslatokkal kapcsolatban.

A Magyar Agrárkamara a szabályozás alakítása során azt a célt kívánja elérni, hogy az agárszektorral kapcsolatos szabályozásokhoz szakmai hátteret biztosítson a törvényhozó számára. Ezért a jogszabályokat véleményezi, illetve a mezőgazdasággal kapcsolatos szabályozásokra javaslatokkal él az illetékes minisztérium felé. Célja, az agrárium szakmai érdekei mentén, annak fejlődésének előmozdítása. Ezért elsődlegesen egy szakmailag felkészült szervezet kiépítésére helyezik a hangsúlyt, amely releváns és naprakész információt tud nyújtani az agrárszektort érintő kérdésekben.

A MAGYAR AGRÁRKAMARA TÖRTÉNETÉNEK SZAKASZAI

A Magyar Agrárkamara (MA) fennállásának 15 éve alatt három jól elkülöníthető részt különböztethetünk meg. Az agrárkamarákat az 1994. évi XVI. számú törvény hozta létre, amely alapján egészen 1999-ig kötelező tagsággal rendelkezett a MA. Ez alapján a területi agrárkamarák (TAK) tagja volt minden olyan mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdálkodó szervezet, amely a területi kamarák illetékességi területén rendelkezett székhellyel, vagy választása szerint olyan gazdálkodó szervezet, amely a nettó árbevételének legalább 50%-a mezőgazdasági tevékenységből származik. Ebben az időszakban 140-160 ezer taggal rendelkeztek az agrárkamarák. A minisztériumtól több feladatot átvesz, amelyhez kiépíti az infrastruktúrát. Ilyen feladatok a különböző igazolványok (például: egyéni vállalkozói igazolvány, őstermelői igazolvány) kiadása vagy az egyablakos ügyintézés, amelyben az ügyfél egyszerre el tudta intézni az adminisztratív teendőit.

A feladatok között meghatározó volt a termelőkkel való közvetlen kapcsolattartás, a velük kapcsolatban levő információk összegyűjtése, illetve a feléjük való információnyújtás. Az akkori Földművelésügyi Minisztérium által működtetett falugazdászi hálózat így átkerült a kamarához és gazdajegyző hálózatként működött tovább. A feladatok nagyjából azonosak maradtak:

- segítség nyújtás a támogatások igénylésénél
- helyi szinten szakmai témájú előadások szervezése (pld: vetőmag használat, növényvédelem),
- segítségnyújtás alakuló terméktanácsoknak
- közhivatali feladatokat ellátása (pl. őstermelői igazolványok kiadása).

Ezen a hálózaton keresztül a kamara napi kapcsolatba került a gazdálkodókkal.

1999-ben a CXXI. törvény megszüntette a kötelező tagságot. Ezzel egy időben rengeteg feladat és a falugazdászi hálózat[39] is visszakerült a kormányzat kezébe (ezeket a feladatokat jelenleg a Vidékfejlesztési Minisztérium látja el). Ekkor a tagság jelentősen visszaesett, körülbelül a 6-8 százalékára. Azóta a taglétszám stagnál, 11 ezer körül alakul. Azonban a jelenlegi tagságról elmondható a kamaránál készített interjúk alapján, hogy a legtöbb gazdálkodó azért maradt a MA tagja, mivel fontosnak érezte az ágazat jövője érdekében a kamara tevékenységét. Kiemelték, hogy a mezőgazdasági GDP 60%-át a MA tagok állítják elő. Az önkéntes tagság óta a tagok összetétele nagyjából egyenletesen oszlik el: egyharmada őstermelő, egyharmada egyéni vállalkozó, egyharmada jogi személyiséggel rendelkező gazdálkodó szervezet. Emellett a főtitkár kiemelte, hogy rendkívüli jelentősége van a területi kamarák és a tagok közti személyes kapcsolatnak. Ez azért is fontos, mert ebben az időszakban a kamara működése forráshiányossá vált, a tagokkal kapcsolatos közvetlen teendőket is viszonylag nehezen látta el. A gazdák sok esetben a területi képviseletekkel való személyes kapcsolatnak köszönhetően maradtak a kamarák tagjai.

[39] 1163/1998. (XII. 19.) Kormány határozat, 204/1998. (XII. 19.) Kormány rendelet alapján

A fenti második szakasz tehát a kötelező tagság megszűnésével kezdődött 2000-ben és 2003-2004-ig tartott, amikor az Európai Unióhoz való csatlakozás, illetve az ehhez való felkészülés elindult. Az elsődleges feladata a magyar gazdálkodók felkészítése volt a csatlakozással nyíló lehetőségekre, pályázatokra és feladatokra.

2005-től a szervezet a főtitkár szerint egyre sikeresebbnek mondható. A területi kamarák több hatósági feladatot kapnak, amelyet azonban továbbra is éves megújítási együttműködési szerződésben rögzítenek a minisztériummal.

2007-ben az Új Magyarország Vidékfejlesztési Tervben a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal közbeszerzési eljárás keretében tanácsadói rendszer létrehozására írt ki pályázatot, amelyet a MA nyert meg. Ebben egy olyan rendszer kialakítására és üzemeltetésére kaptak megbízást, amely a mezőgazdaságban tevékenykedőket közvetlenül és szakszerűen látja el a gazdálkodáshoz szükséges mindennemű információval.

Az FVM-el egyeztetett feladatokat továbbra is évenként megújított együttműködési megállapodásban rögzítik.

A MAGYAR AGRÁRKAMARA TEVÉKENYSÉGE, FELADATAI

Az előző fejezetből következik, hogy az agrárkamarák feladatai a különböző szakaszokban jelentősen változtak. Ennek megfelelően a finanszírozási helyzete is más és más volt a különböző időszakokban.

A kötelező tagság idején nagyjából a tagdíjakból el tudta látni a feladatait. Ezek a következők voltak:

- szakképzés és vizsgáztatás szervezése,
- tagnyilvántartás, adatgyűjtés és közlés,
- vásárok, kiállítások szervezése,
- szabványok, minőségvédelmi rendszer kidolgozása, ehhez kapcsolódóan egységes etikai szabályzat kidolgozása,
- gazdaságfejlesztés, ennek érdekében a külföldi kamarákkal és nemzetközi szervezetekkel való kapcsolattartás,
- kereskedelmi forgalomban szükséges okmányok kiadása, és hitelesítése (pl. származási igazolás),
- a gazdálkodók tájékoztatása a jogszabályokkal, gazdasági információkkal kapcsolatban,
- jogszabályok, agrárgazdasággal kapcsolatos kormányzati programok véleményezése, jogszabály módosítások kezdeményezése.

A gazdajegyző hálózat 1995-ben jött létre, és az 1996-os költségvetési törvény a MA hálózatának a támogatásáról rendelkezett, így a minisztérium által létrehozott falugazdászi hálózat gyakorlatilag átkerült a MA-hoz, mivel gyakorlatilag ugyanazt a tevékenységet látták el (szaktanácsadás, támogatás igénylésénél tanácsadás, stb.), amelyet tehát nem a tagdíjakból, hanem a költségvetésből finanszíroztak. Az új kamarai törvény (1999. évi CXXI. törvény a gazdasági kamarákról) 2000 novemberétől megszüntette a kötelező kamarai tagságot. A változások kapcsán a korábban kamarai

hatáskörben elvégzett közigazgatási feladatok elkerültek a gazdasági önkormányzattól. Az újonnan alakult szervezet az eddigiekhez képest eltérő jogokkal és kötelezettségekkel rendelkezik.

A falugazdász hálózatot 1999-ben visszarendelték a földművelésügyi hivatalok alá, így egyúttal a gazdajegyzői hálózat támogatása is megszűnt, aminek következtében körülbelül 500 fővel csökkent a gazdajegyzők száma. Emellett bizonyos hatósági feladatokat is visszavettek a kamarától, amelyek ellátásához a gazdajegyző hálózat adta az infrastruktúrát. Ez a kiépült infrastruktúra visszakerült a földművelésügyi hivatalokhoz.

A lecsökkent tagság mellett ebben az időszakban az agrárkamarák nehezen maradtak életben. A tagsággal kapcsolatos közvetlen feladatok ellátása is nehézségekbe ütközött, mivel a tagdíjak drasztikus csökkenése mellett a gazdajegyzői hálózat költségvetési támogatása is megszűnt.

2000-től a csökkenő bevételeket a szakképzésre kapható támogatásokból ellensúlyozzák. Ezzel kapcsolatban a MA, illetve a területi agrárkamarák a következő feladatokat látják el:

- Meghatározza azoknak a szakképesítéseknek a körét, amelyben mesterképzés folytatható
- Kidolgozza a mesterképzés követelményrendszerét
- Gondoskodik a mesterképzés és vizsgáztatás feltételeitől
- Közreműködik a szakképzésben
- Vezeti a tanulószerződéseket
- Nyilvántartja a gyakorlati képzőhelyeket
- Ellenőrzi a gazdálkodó szervezeteknél történő gyakorlati képzést (amelyhez a forrást az Országos Szakképzési Tanács biztosítja évente elnyert pályázat útján).

45 szakképesítés esetében az FVM-től együttműködési megállapodás keretében a kamara 2010-ben megkapta a következő feladatokat:

- A szakmai vizsgaelnökének jelölési jogát (az FVM által közölt jegyzékből)
- A szakmai és vizsgakövetelmények rendszerének kidolgozását
- Az állami akkreditációra vonatkozóan javaslattételek kidolgozását
- A szakmai versenyek koordinálását
- A versenyek helyszínén a szakmák, illetve gazdálkodók bemutatkozásának szervezését.

Ezen tevékenységre az FVM-től évi körülbelül 14 millió forint támogatást kapnak.

2003 után új feladatokat jelentett a Magyar Agrárkamara számára a gazdálkodók felkészítése az európai uniós csatlakozásra. Ennek legfontosabb eleme az új finanszírozási rendszerre való felkészítés, tájékoztatás a pályázási lehetőségekről és az új kihívásokról, amellyel a mezőgazdaság a csatlakozás következtében szembesült. Emellett különböző projektekre 2004-től a kamarák is tudtak pályázni.

A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv keretében a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium pályázatot hirdetett az „NVT tanácsadók foglalkoztatására”, amelyben 400 tanácsadói pozícióra az alábbi 7 szervezet pályázott sikeresen:

Magyar Agrárkamara	200 tanácsadó
Dunántúli Mezőgazdasági Szaktanácsadók Szövetsége	95 tanácsadó
Biokultúra Egyesületek Szövetsége	20 tanácsadó
Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetségek Országos Szövetsége	20 tanácsadó
Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége	25 tanácsadó
Magyar Növényvédő Mérnöki és Növényorvosi Kamara	20 tanácsadó
Műszaki és Természettudományi egyesületek Szövetsége	20 tanácsadó

2007-ben a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal közbeszerzési pályázatot írt ki az Új Magyarország Vidékfejlesztési Terv keretében ingyenes tanácsadási feladat ellátására. Ezt a feladatot a Magyar Agrárkamara nyerte el, amely létrehozta és működteti a „Gazdálkodói Információs Szolgálatot", amelyben jelenleg 202 tanácsadó dolgozik. A rendszer és a tanácsadók feladata, hogy gyors és egységes információt nyújtson a gazdálkodók számára az alábbi területeken:

- A kölcsönös megfelelés[40] követelményeiről;
- A közvetlen támogatások igénybevételéhez szükséges információkról;
- A vidékfejlesztési támogatások igénylésében segítséget nyújtson: itt főleg az ÚMVP 1-es és 2-es tengelyébe tartozó támogatásokról van szó. Az 1-es tengelybe tartoznak a gazdaságfejlesztéséhez szükséges beruházások támogatása (pl. gépbeszerzések, gabonatárolók építése, kertészeti fejlesztések. A 2-es tengelybe többek között a Natura2000 természetvédelmi program tartozik;
- A pályázatot elnyerő gazdálkodókat a hálózat tovább segíti a pályázati kötelezettségek betartásában, az esetleges értelmezési nehézségek, hibák javításában;
- Egyéb a Közös Agrárpolitika (KAP) rendszerébe tartozó támogatások megismertetése, az igénybevételhez szükséges információk átadása;
- Egyéb az agrárpolitikához, agrárgazdasághoz tartozó kérdésekről való tájékoztatás.

A MA az elnyert támogatást nem csak a tanácsadók foglalkoztatására, hanem egy modern információs rendszer kiépítésére is fordította, amelyen keresztül egységes információt tudnak adni a gazdálkodók felé. Emellett a főtitkárral készített interjú során kiderült, hogy a rendszert nem csak a gazdák felé irányuló, hanem az onnan jövő visszajelzések gyűjtésére is igyekeznek felhasználni.

[40] A Közös Agrárpolitikához való csatlakozás előtt (2003) a támogatásokat a termeléshez kötötték. Ez azt eredményezte, hogy a termelőket a gazdasági döntéseikben nem a piac, hanem a támogatáshoz való hozzáférés motiválta. 2003 után a közvetlen támogatások rendszere teljesen átalakult és az új tagállamokban bevezették az egyszerűsített terület alapú támogatási rendszert (Single Area Payment System, SAPS), amelynek célja, hogy a termelői döntéseket ne befolyásolja a támogatás mértéke. Mintegy a támogatásért cserébe a gazdálkodóknak egységes terméket kell előállítania, amely a környezetvédelmi, állategészségügy, állatjóléti és élelmiszerhigiéniai előírásoknak is megfelel. Ez a kölcsönös megfelelés (cross-compliance rendszere).

A rendszer fő erénye az, hogy nem csak a kamara tagjainak, hanem az összes agrárágazatban tevékenykedő gazdának igyekszik segítséget nyújtani. Ennek köszönhető, hogy 2010-re már 65 ezer emberrel kerültek kapcsolatba, ami azt jelenti, hogy ők személyesen vették igénybe a tanácsadók szolgáltatásait. Ami a rendszer másik erősségét, a személyes kapcsolattartás fontosságát is mutatja.

Emellett az irodákban nem csak az információs rendszer elérhető, hanem a kamara által kiadott évi 55-60 szakkönyv is több példányban, amelyek ingyenesen kikölcsönözhetőek. Ezáltal a MA igyekszik elérni azt, hogy ezek az irodákat területi centrummá váljanak, ahol a legújabb szakmai információk érhetők el a gazdák számára.

A kamara által felvállalt feladatokat tehát az önkéntes tagság óta leginkább az határozza meg, hogy mely tevékenységekre biztosított a külső finanszírozás.

A MAGYAR AGRÁRKAMARA FELÉPÍTÉSE

A Magyar Agrárkamarát 19 megyei, és a fővárosi területi agrárkamara a tagja. A kamarák önálló köztestületek, amelyek tagsága mezőgazdasági tevékenységet végző gazdálkodó szervezetek. A területi kamarák egyenként 10 küldöttet delegálnak a küldöttgyűlésbe, amely a MA legfőbb irányító szerve. A közgyűlés általában évente egyszer ülésezik és a legfontosabb hatáskörei közé tartozik az alapszabály, az önkormányzati szabályzat és az etikai szabályzat módosítása; a tagdíjra vonatkozóan a területi kamarák pénzügyi forrásaiból a MA-nak járó rész megállapítása; illetve az éves beszámoló és az előirányzatok elfogadása. Emellett 4 évre megválasztja a kamara legfőbb tisztségviselőit (elnök, alelnökök, elnökség, ellenőrző és etikai bizottság tagjai).

Az elnökségnek 25 tagja van. Ebben a területi kamaráknak egy-egy helyet biztosítanak. Az elnök és a három alelnök mellett a főtitkár is az elnökség tagja. Az elnökség a két küldöttgyűlés között irányítja a kamara működését, évente legalább négy alkalommal ülésezik, és fő feladata, hogy végrehajtja a küldöttgyűlés határozatait. A két elnökségi ülés között az elnökből, az alelnökökből és a főtitkárból álló ügyvezető-elnökség jár el. Az elnökség együttműködik a gazdálkodók érdekképviseleteivel Az érdekképviseletekkel való együttműködés azokra a területekre terjedhet ki, ahol az adott érdekképviseletnek és a kamarának egyaránt törvényben foglalt hatásköre van. Az együttműködés a kamara és az érdekképviselet között kiterjedhet gazdasági programjaik azon területeire, ahol célkitűzéseik közösek. Ezek egyeztetését az elnökség, az ügyvezető-elnökség és az elnök végzik. A végrehajtás az ügyvezető-elnökség tagjainak a feladata.

Az elnök a küldöttgyűlés és az elnökség munkáját irányítja, képviseli a Magyar Agrárkamarát, a külföldi kapcsolatok kialakításában és megtartásában képviseli a kamarát, nemzetközi szerződéseket köt és a főtitkár felett a munkáltatói jogot gyakorolja. Az elnöki tisztséget a megalakulástól 2008-ig Dr. Csikai Miklós töltötte be, majd Dr. Forgács Barnát addigi alelnököt választották elnökké. Jelenleg azonban az elnökségi poszt nincs betöltve mivel Dr. Forgách Barna lemondott tisztségéről 2010 júniusában.

A három alelnök között feladatmegosztást alakított ki a kamara: az egyik alelnök a Magyar Szabványügyi Tanácsban és a Nemzeti Minőségi Díj Tanácsban képviseli a kamarát, a másik alelnök tisztségviselőként felügyeli a Fogyasztóvédelmi Tanáccsal és a Versenyhivatallal kapcsolatos munkát végzi, a harmadik alelnök tisztségviselőként képviseli a testületeknek a szövetkezeti szervezeti kérdéseiben kialakított álláspontot.

A főtitkár a kamara ügyintéző szervezetét vezeti és a kamara hatáskörébe utalt közigazgatási feladatokat látja el. A főtitkári teendőket 2002 óta Ebele Ferenc látja el, aki a Veszprém Megyei Agrárkamara elnöke.

A kamara a működését osztályok kialakításával strukturálja. Az alapszabály szerint 5 osztályt kell kialakítani. Ezen belül alosztályok alakíthatók ki, ahova minden területi kamara egy főt delegálhat. Jelenleg 5 osztály működik:

1. Növénytermelési Osztály
2. Kertészeti Osztály
3. Állattenyésztési Osztály
4. Erdészeti, Vadászati, Halászati Osztály
5. Innovációs és Anyagi, Műszaki Osztály

Az osztályok a kamara által képviselt álláspontok kialakítását végzik.

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programhoz kapcsolódó legfontosabb szerv a Központi Szakmai és Koordinációs Iroda, amely a tanácsadó tevékenység során szolgáltatandó információk tartalmi háttéranyagainak egységes központi összeállítását végzi, emellett értékeli a tanácsadók munkáját, a gazdálkodók részéről összegyűjti és értékeli a felmerülő kérdéseket és felvetéseket, közvetíti azokat az MVH, illetve az FVM felé. A tanácsadók eredményes munkájához szükséges képzéseket szervezi, és mind a tanácsadók mind az ügyfelek felé ügyfélszolgálati tanácsadást végez.

Az agrárkamara felépítésének célja, hogy minél közelebb kerüljön helyi szinten a gazdálkodókhoz. Ennek egyik fontos eleme a területi kamarák kialakítása volt, a másik pedig a tanácsadói irodák hálózatának működése.

A MEZŐGAZDASÁGOT ÉRINTŐ JELENTŐSEBB VÁLTOZÁSOK, A FŐBB INTÉZMÉNYEK, ÉS SZEREPLŐK

Hazánk rendkívül jó adottságai miatt az ország 9,3 millió hektár összes területének 83%-a termőterület, melynek döntő hányada, az összes terület majdnem fele, szántóként hasznosul. Azonban a rendszerváltás után a mezőgazdaság romló helyzete miatt a művelés alól kivett területek gyorsuló növekedése jellemző, és a közel 10%-kal csökkent szántóterületből is egyre nagyobb rész marad vetetlen.

Magyarországon két alapvető gazdálkodási forma létezik: a gazdasági szervezetek, ezek többségében a korábbi nagyüzemek jogutódjai, és az egyéni gazdaságok (lásd. 1. számú melléklet). Vagyis a mezőgazdaságot nagy mértékben jellemzi a dualitás, egyrészt a nagy birtokkoncentrációjú, kevés számú gazdasági társaság, másrészt az egyéni gazdaságok nagy száma mellett jellemző kis – az estek majdnem felében a gazdasági küszöböt el sem érő – birtoknagyság, amelyek túl kicsik a biztonságos megélhetésre. Éppen ezért ennek az elaprózott struktúrának kettős hatása van: egyrészt az alapvető élelmiszerek megtermelésével tompítja az éles szociális feszültségeket, de egyúttal lassítja is a mezőgazdaság versenyképességének kialakítását.

A magántulajdonba vétel a kárpótlási jegyek rendszerével került kiosztásra. A kárpótlási törvények (1991. évi XXV., 1992. évi XXIV. és XXXII. törvény) úgy alakították ki a rendszert, hogy ne csak az eredeti földbirtokosok, hanem a földet a termelőszövetkezetekben ténylegesen művelő parasztság is kaphasson parcellát. Ez viszont a birtokok rendkívüli mértékű elaprózottságához vezetett. Meghatározóvá vált a 2-5 hektáros parcellaméret, amely megélhetésre nem alkalmas, nem biztosít elegendő jövedelmet és munkaalkalmat. Az 1992-es szövetkezeti vagyon nevesítés során mind a gépek, mind a szakosított telepek állatállományának jelentős részét szétosztották, széthordták. Lényegében néhány év alatt kiderült, hogy a jogosultak jókora része nem tud mit kezdeni a földdel tőkéje nincs, a gazdálkodáshoz szükséges ismeretekkel alapszinten sem rendelkezik. Összességében a földtörvény és a privatizációs ígéret megvalósult - „szétszedik a régi struktúrát”. Néhány év alatt elveszítettük keleti piacainkat (élelmiszerexportunk háromnegyedét, ahová a piacnyitással bevonulnak a fejlett államok mezőgazdaságai feleslegeikkel), a piac kihívásaira teljesen felkészületlen struktúra alakul ki, több millió új tulajdonossal.

A problémát konzerválja az 1994. évi LV. törvény (földtörvény). A földtörvényben a jogalkotó azért szorítja korlátok közé a termőföldszerzés jogalanyait és mértékét, mert indoklása szerint a föld mint természeti érték nem szaporítható, így szabad piaci kereskedelme nem kivitelezhető oly módon, mint más árucikké, ami elvileg korlátlan mértékben áll rendelkezésre. Ezért szerzési maximumot állít fel, ezt 300 hektárban, (ami mennyiségi) ill. 6000 aranykoronában (ami minőségi korlát) állapította meg. Emellett kiköti, hogy termőföld tulajdonjogát csak belföldi természetes személy veheti meg, ezzel kizárja a belföldi jogi személyeket és jogi személyiség nélküli gazdasági társaságokat, illetve a külföldi természetes és jogi személyeket a szerzési körből. Ezt a megkülönböztető kategóriát az Európai Uniós csatlakozással fel kellett volna oldani, mivel a közösségen belül minden állampolgárnak azonos jogai vannak a tagországokban, valamint csak így valósul meg maradéktalanul a tőke szabad áramlásának az elve. Magyarország azonban a csatlakozási tárgyalások során 7 éves

derogációt kért, és kapott. A földvásárlási moratóriumot ugyanakkor a továbbiakban is fenn kívánják tartani, legalább 2014-ig, amelyről jelenleg is folynak a tárgyalások.

Az agrárkamara a földbirtoklás átláthatóvá tétele érdekében 2008-ban a földtörvény olyan módosítására nyújtott be javaslatot, amely lehetővé teszi, hogy a belföldi magánszemélyek mellet a jogi, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek is – amelyek árbevétele több mint 50%-ban mezőgazdasági tevékenységből származik – termőföldet szerezhessenek Magyarországon, valamint a földhasználat tekintetében a törvénytervezet erősítené a bérlők jogait, hogy így gazdálkodásuk stabilitását jobban garantálja a jogszabály[41].

A második problémát, az ismeretek hiányát hivatott orvosolni kezdetben a falugazdász, a gazdajegyző, majd az NVT tanácsadói, és végül a MA tanácsadói hálózat. Ezek jelenleg is párhuzamosan látnak el feladatokat, ezért szükséges lenne ezeknek a rendszereknek a feladatait jól elhatárolni, így hatékonyabban és gazdaságosabban végeznék a különböző feladatokat. Emellett a szakképzés további szélesítését (dán példa) tűzte ki a kamara hosszú távú célnak, mivel jelenleg az agrárképzettséggel rendelkezők aránya az agrártevékenységet végzők körében 20% körül alakul a főtitkár szerint, amelyben a legalacsonyabb képesítés is benne foglaltatik.

Az egységes fellépést a problémák megoldására nehezíti, hogy rengeteg mezőgazdasági érdekképviselet létezik. A Gazdasági és Szociális Tanácsban a Magyar Agrárkamara mellet további két agrárszövetség van jelen: az Agrár Munkaadói Szövetség (AMSZ) és a Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége (MOSZ).

Az FVM több szervezettel is együttműködik, illetve egyeztet, azonban így nehéz az egységes álláspont kialakítása bizonyos kérdésekben. Ezért az agrárkamara szeretné elérni, hogy állásfoglalásaik a jogszabályalkotásban nagyobb súllyal jelenjenek meg, mivel egy olyan szakmailag jól kiépített elemzői apparátus áll mögöttük, amely gyors és pontos visszajelzéseket tudna adni a kormányzat számára.

SIKEREK ÉS KUDARCOK

A jogszabályalkotásban az agrárkamara több sikert és kudarcot is maga mögött tudhat. Az egyik ilyen a nemzeti kárenyhítési rendszer, illetve törvény (2008. évi CI. törvény), amely célja, hogy a rendszerbe önként belépők (őstermelők, családi gazdaságok), illetve belépésre kötelezettek befizetéseiből olyan alap képződjön, amely a költségvetési kiegészítéssel hatékonyan tudja pótolni a gazdák elemi károkból származó hozamkiesését.

A másik fontosabb jogszabályalkotásban elért siker, amit az agrárkamaránál kiemeltek az interjúk során, a földtörvény módosítása volt, amely a külföldiek földszerzése során kialakult visszaéléseket kívánta visszaszorítani.

[41] http://hvg.hu/gazdasag/20080314_agrarkamara_foldbirtok_torveny

Ugyanezen a területen azonban sok kudarccal is szembesül az agrárkamara. Sokszor nagyon rövid határidővel, 1-2 napos átfutással kell véleményezni a jogszabályokat. Ennyi idő alatt nehezen lehet szakmailag megalapozott állásfoglalást készíteni. Ezért elmondható, hogy sikeresebbek az agrárkamara által benyújtott módosítási javaslatok, amelyeket szakmailag jobban ki tudnak dolgozni.

Kiemelkedő eredmény az elmúlt években a Gazdálkodói Információs Szolgálat, és ezzel együtt egy rendkívül jó informatikai infrastruktúra és tanácsadói rendszer kiépülése. A rendszer működtetésében céljuk, hogy tovább mélyítsék a beágyazottságát a gazdák körében, és hogy a 2013 után következő finanszírozási rendszerben is náluk maradjon ez a feladat.

Ezzel együtt szeretnék elérni, hogy a jelenleg tapasztalható párhuzamosságok bizonyos feladatok ellátásában megszűnjenek. Ezt a kamaránál a következő módon képzelik el:

Szervezet	**Feladat**
Vidékfejlesztési Minisztérium	Törvényhozás
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal	Kifizetés
Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal	Ellenőrzés
Magyar Agrárkamara	Tanácsadás

Ehhez tartozik a szakképzésben elért siker, mivel jelenleg már 45 agrárszakma tartozik az agrárkamara kezelésébe. Szeretnék tovább szélesíteni az agrárképesítettséggel rendelkező gazdálkodók arányát a mezőgazdaságban, ami jelenleg európai szinten az egyik legalacsonyabb hazánkban. Ezért hosszú távú cél, hogy az összes mezőgazdasági szakma a szervezethez kerüljön, így egységes és a legújabb eredményeket is feldolgozó tananyagot és követelményrendszert tudnának kidolgozni.

HIVATKOZÁSOK JEGYZÉKE

SZ.-SZ.-B. MEGYEI AGRÁRKAMARA [2007]: Tájékoztató az agrár- és vidékfejlesztési információs és tanácsadási rendszer működési tapasztalatairól Szabocs-Szatmár-Bereg megyében.
http://www.szszbmo.hu/tartalom/dokumentumok/eloterjesztesek/20071220/27_071220.pdf

Lecke a vidékfejlesztési irodákról, falugazdászokról és a szociális földprogramokról.
http://www.vetesforgo.hu/index.php?menu=cikkek&cikkid=166&temaid=11&

FÖLDMŰVELÉSÜGYI ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI MINISZTÉRIUM [2006]: A magyar mezőgazdaság és élelmiszeripar számokban.
http://www.fvm.gov.hu/doc/upload/200703/mmsz_hu_2006.pdf

DR. KURUCZ MIHÁLY[2008]: Gondolatok a termőföldjog szabályozás kereteiről és feltételéről, II. rész. Geodézia és Kartográfia http://www.fomi.hu/honlap/magyar/szaklap/2008/10/1.pdf

A Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetségének Kifogás benyújtása az Alkotmány Bírósághoz [2007] http://www.gazdakorok.hu/documents/Beadv%E1ny%2007-08-03.pdf

[2008]: Kevés a szakképzett munkaerő az agráriumban.
http://hrportal.hu/index.phtml?page=article&id=70903

[2008]: A földtörvény módosítását tervezi az FVM. http://www.agroland.hu/?hir=2498

A Magyar Agrárkamara bemutatása.
http://www.agrarkamara.hu/Bemutatkoz%C3%A1s/MagyarAgr%C3%A1rkamarabemutat%C3%A1sa.aspx

AMERIKAI KERESKEDELMI KAMARA (AMCHAM)

Pocsarovszky Ráchel

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Az Amerikai Kereskedelmi Kamara (American Chamber of Commerce - AmCham) a rendszerváltást követően azzal a céllal jött létre, hogy az amerikai, valamint a nemzetközi üzleti élet fő képviselőjévé válva hazánk nemzetközi versenyképességének növekedéséhez hozzájáruljon.

Célját elérve mára tagjai között tartja számon számos amerikai nagyvállalat, illetve azok itthoni képviseletei mellett Magyarország legnagyobb vállalatainak 90%-át. Szintén a kamara jelentőségével kapcsolatos két árulkodó szám, hogy tagvállalatai a hazai működő tőke 60%-át, a külföldi tőkebefektetéseknek pedig 55%-át adják.

Az AmCham keretein belül működő szakbizottságokban – a tagok önkéntességén alapuló munkavégzés eredményeként – megszülető állásfoglalások és intézkedési javaslatok túlnyomó részét a honatyák is rendszeresen megvitatják, és számos esetben alapjává válnak valamely új jogszabály megalkotásnak vagy egy már létező módosításának.

Húsz év alatt elért eredményeit az AmCham több tényező együttes érvényesülésének köszönheti. Sikerének egyik legfontosabb megalapozója az Egyesült Államokban működő Kereskedelmi Kamara mintájára megvalósuló szervezeti felépítése. Az igazgatótanács tagjainak kétévente esedékes választása nemcsak új energiát visz a kamara életébe, de az elszámoltathatóságot, és így a jogszerű működést is elősegíti. Ezen értékek követését a kamara a tagjaitól is megköveteli, és etikai kódexének betartatásával igyekszik a gazdasági élet „kifehérítéséhez” is hozzájárulni.

Másik sikertényezője, hogy hathatós tagtoborzói tevékenységet tud végezni. Legnagyobb vonzereje, hogy tagjai olyan vállalkozói hálózathoz nyerhetnek összeköttetést, amely számos üzleti partnerkapcsolat alapjául szolgálhat, így mindegyik fél növekedésének hatékony elősegítőjévé válik. Bár a magyar munkaadói szövetségek tagsági körében is működnek az egymást segítő kedvezmények, az AmCham vállalatai (feltehetően az amerikai cégek, és így a nemzetközi kapcsolatok kiépítésének lehetősége miatt) nagyobb motivációs tényezőt jelentenek a csatlakozás szempontjából.

Emellett az AmCham sikeresen fel tudta építeni magáról azt a képet, miszerint az állam és tagjai között hatékony közvetítő csatornaként képes funkcionálni – a hozzá csatlakozó vállalkozók tehát nagyobb eséllyel bízhatnak abban, hogy az ő érdekeiknek megfelelőn hoznak meg egyes jogszabályokat, mint ha például az OÉT munkaadói szövetségeinek egyikéhez csatlakoztak volna. Az amerikai szervezet más külföldi kamarákkal szemben is irányadónak számít – ez elsősorban annak köszönhető, hogy míg az AmCham-nél a csoportos érdekérvényesítés a hangsúlyos, a többi kamaránál inkább szolgáltatói tevékenység zajlik. Ennek az egyik legfontosabb eszköze a tagok által megszerkesztett policy paper-ek, amelyekben javaslataikat fogalmazzák meg, majd juttatják el a döntéshozóknak.

A pozitívumok mellett ugyanakkor az AmCham-nek is szembe kell néznie néhány nehézséggel. A problémák zöme különféle jogszabályokból adódik – ezek közül a kamara számára kiemelkedő jelentőségű a jelenleg hatályos lobbitörvény, ami az AmCham-et nem ismeri el lobbiszervezetnek. A törvény a kamara szerint zavaros körülményeket teremt, és jogszerűtlen érdekérvényesítési folyamatok veszélyét is magában hordozza. A problémák másik nagy szeletét a hazai munkavállalói szövetségekkel fenntartott viszony jelenti; miközben jó néhány területen párhuzamos tevékenységet végez a kamara a szövetségekkel, együttműködésre csak kevés példa akad.

MÓDSZERTAN

Tanulmányunkban az Amerikai Kereskedelmi Kamara (AmCham) működését, tevékenységét és felépítését vizsgáljuk meg azzal a céllal, hogy feltárjuk eredményeinek okait, és bemutassuk, hogy mely tényezők szolgálhatnak más szervezetek számára is követhető gyakorlatként.

Elemzésünk elkészítéséhez a sajtóban megjelent tájékoztatókon és a honlapon elérhető információkon kívül a szervezethez köthető személyekkel készült interjúkra támaszkodtunk.

AZ AMCHAM RÖVID BEMUTATÁSA

A társadalmi szervezetként működő magyarországi Amerikai Kereskedelmi Kamara (AmCham) az Egyesült Államokban megalapított kereskedelmi kamara mintájára és annak társszervezeteként jött létre. A washingtoni székhelyű U.S. Chamber of Commerce-t 1912-ben állította fel néhány vállalat azzal a céllal, hogy összefogva folytassanak lobbitevékenységet. A kamara azóta a világ legnagyobb üzleti hálózatával rendelkező lobbiszervezetévé vált – az USA-ban több mint 3 millió tagvállalattal rendelkezik –, és befolyásos szereplője lett a gazdasági élet mellett a pártpolitikai eseményeknek is. Ma már a világ minden táján van kihelyezett szervezete (összesen több mint 90) – Közép-Kelet Európában elsőként hazánkban alakult meg

társintézménye. A magyarországi szervezetet 1989. november 30-án alapította meg 32 amerikai vállalat, hogy érdekeiket az összefogás segítségével könnyebben tudják érvényesíteni. E célkitűzéshez később társították a versenyképesség növelésének gondolatát is, így a mára kialakult megfogalmazás szerint az AmCham célja, hogy „az amerikai, valamint a nemzetközi üzleti élet fő képviselője legyen Magyarországon és növelje az ország nemzetközi versenyképességét”.

A magyar AmCham tagja az Amerikai Kereskedelmi Kamarák Európai Tanácsának (ECACC) is, amit 1963-ban Olaszországban hozott létre 7 amerikai kamara. Az ECACC célja, hogy elősegítse az Egyesült Államok és az Európai Unió együttműködését, valamint az európai üzleti élet élénkítését. A kamarák évközi találkozója mellett az európai ernyőszervezet kertén belül az AmCham szervezetek vezetői minden évben összejövetelt tartanak Washingtonban is.

Az AmCham tevékenysége Magyarországon

Nonprofit módon végzett tevékenységei az alapszabályban foglaltak szerint a következők:

(1) a befektetési körülmények elősegítése és folyamatos javítása Magyarországon;

(2) állásfoglalás a tagok véleménye alapján a társaságokat érintő gazdaságpolitikai kérdésekben, különösen a kormányzati döntésekkel kapcsolatosan;

(3) tagságának képviselete és segítése az őket érintő gazdasági kérdésekben;

(4) törekvés a magyar-amerikai üzleti kapcsolatokat befolyásoló kereskedelmi és gazdasági problémák konstruktív megoldására;

(5) azoknak az intézkedéseknek a támogatása, amelyek a tagok előnyére és érdekeinek védelmére szolgálnak;

(6) a társaságok működését ok nélkül nehezítő jogszabályok megváltoztatásának vagy megszűntetésének kezdeményezése;

(7) véleménynyilvánítás a tagok összehangolt fellépése alapján minden olyan egyéb kérdésben is, amely a tagok jogait, érdekeit vagy presztízsét érintik;

(8) állásfoglalásainak nyilvánosságra hozatala az ügyek érdeméhez képest szükséges módon és mértékben, illetve azok eljuttatása a megfelelő fórumokhoz;

(9) baráti kapcsolatok fenntartása a magyar kamarákkal, a magyar minisztériumokkal, az Amerikai Egyesült Államok Kereskedelmi Kamarájával és hasonló szervezetekkel az Egyesült Államokban és külföldön;

(10) erőfeszítések tétele a jogszerű és becsületes üzleti magatartás biztosítása érdekében;

(11) információk gyűjtése és továbbítása a tagok részére annak érdekében, hogy hozzásegítse a tagokat az őket érintő szabályok megismeréséhez;

(12) előadások, vitaülések és szemináriumok rendezése és propagandatevékenység kifejtése

(13) azok támogatása és segítése, akik még csak tervezik, vagy már részesei a magyar gazdasági életnek;

(14) a megfelelő szervezetekhez való csatlakozás, mint például az Egyesült Államok Kereskedelmi Kamarája illetve az Amerikai Kereskedelmi Kamarák Európai Tanácsa.

A kamara jelentőségét jól mutatja, hogy – képviselőjének elmondása szerint – tagjai között van Magyarország legnagyobb vállalatainak 90%-a, és bár kisebb szervezetként működik, mint például az OÉT munkájában részt vevő szövetségek[42], tagjai a külföldi tőkebefektetések 55%-át adják hazánkban.

Tagtoborozásának keretén belül az AmCham hangsúlyozza, hogy tagjai számára:

(1) széleskörű hozzáférést biztosít olyan információhoz, szolgáltatásokhoz és kapcsolati tőkéhez, amely elősegíti a taggá vált üzlet növekedését és fejlődését;

(2) a kamara szakbizottságaiban való aktív részvétel révén olyan közös érdekek meghatározására, fejlesztésére, megvitatására és megvalósítására teremt lehetőséget, amelyek az adott vállalakozás működésére is hatással lehetnek;

(3) Magyarország egyik legbefolyásosabb és legkiterjedtebb üzleti közösségéhez való tartozást teszik elérhetővé;

(4) a tagságon belül ideális terep adódik a marketing célok megvalósítására, a cég márkanevének erősítésére a magyar üzleti közösségben és azon túl;

(5) részvételi lehetőséget kínál magas szintű üzleti eseményeken, ahol vendégelőadóként a magyar és nemzetközi üzleti élet, illetve a politikai szféra vezetői jelennek meg;

(6) emellett pedig hozzáférést biztosít az AmCham magazinjához, illetve weboldalához, amik hasznos információkat nyújtanak a kiemelkedően fontos politikai és gazdasági trendekről.

SZERVEZETI FELÉPÍTÉS

Interjúalanyaink többször kiemelték az AmCham szervezeti felépítésének fontosságát, mint ami hozzájárul a hatékony érdekérvényesítéshez és a tagság irányába történő bizalom növeléséhez is. Ennek okán fontosnak tartjuk, hogy esettanulmányunkban is alaposabban ismertessük a kamara alapszabályának pontjait.

Közgyűlés (General Assembly)

A szervezet legfőbb döntéshozó szerve az évente legalább egyszer összehívott közgyűlés, amelyen minden tag jogosult részt venni. A belső szabályzat szerint a közgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik:

[42] 2009. novemberi adat szerint a kamarának 459 tagja van. (2009. évi éves jelentés)

(1) az alapszabály megállapítása és módosítása;

(2) az elnök, az első és a második elnökhelyettes, a kincstárnok és a rendes igazgatótanács tagjainak megválasztása és visszahívása;

(3) valamint az elnök, a kincstárnok és a vezérigazgató közgyűlésen bemutatott beszámolóinak elfogadása.

A közgyűlést az elnök hívja össze akkor, ha azt a kincstárnok vagy az igazgatótanács kezdeményezi, bírósági határozat elrendeli vagy a tagok egytizede írásban kéri.

A szervezeti szabályzat rendelkezik arról is, hogy a közgyűlésre az elnök aláírásával ellátott meghívót legalább a gyűlés napja előtt 30 nappal el kell küldeni a tagoknak. Pontos utasítások vonatkoznak a meghívó tartalmára is: fel kell tüntetni rajta a közgyűlés helyét, kezdési időpontját és napirendjét, valamint az igazgatótanács tagjainak megválasztására szolgáló szavazólapok átvételnek időpontját. A szavazati joggal rendelkező tagok számára ez a szavazólap legkésőbb a választási procedúra kezdetéig vehető át. A szabályzat rendelkezése szerint az a tag, amelyik a közgyűlésre később érkezik, mint a választási ügymenet kezdete, nem jogosult a szavazólap átvételére.

A szavazati joggal rendelkező tagok, ha személyesen nem tudnak jelen lenni a közgyűlésen, akkor a kamarai szabályok értelmében szavazatukat elküldhetik a közgyűlést megelőző munkanapon magyar idő szerint délután 2 óráig postai úton, e-mailben vagy faxon a kamarai irodába.

A közgyűlés számára minden tag tehet napirendi javaslatot. Ennek módja, hogy a javasolt pontokat legalább 15 nappal a közgyűlés időpontja előtt benyújtja a kamarai irodába. A közgyűlés napirendjéről az igazgatótanács dönt, de ha egy tag olyan napirendi pontra vonatkozó javaslatot tesz, amelyet a tagságnak legalább 10%-a írásban támogat, akkor ezt a pontot fel kell venni a napirendbe. Amennyiben a kamarai irodába érkezett ilyen javaslat következtében a közgyűlés előtt 30 nappal kiküldött meghívón szereplő napirend megváltozik, akkor a módosított napirendet a közgyűlés előtt legalább öt nappal ki kell küldeni a tagoknak.

A közgyűlés akkor határozatképes, ha azon a szavazati joggal rendelkező tagoknak legalább 20%-a jelen van. Amennyiben a közgyűlés határozatképtelen, az elnök – az eredetileg kitűzött időponthoz képest legalább fél órával későbbre, de legfeljebb 30 napon belül, azonos napirenddel – újabb közgyűlést hívhat össze, és ez a megismételt közgyűlés határozatait a megjelent tagok egyszerű szavazati többségével jogosult meghozni, amennyiben a közgyűlés ily módon való megismétlésének lehetősége fel volt tüntetve az eredeti közgyűlésre szóló meghívón.

A közgyűlés a határozatait a megjelent tagok egyszerű szavazati többségével hozza. A gyűlést levezető elnököt a résztvevő tagok választják meg, a társelnöki tisztet a vezérigazgató látja el. A közgyűlésekről jegyzőkönyv készül, a jegyzőkönyvvezető személyét egyszerű többséggel a közgyűlés választja meg.

Igazgatótanács (Board of Governors)

A közgyűlés után a legfontosabb kamarai szerv az igazgatótanács, melynek tagja a kamara elnöke, az első és második elnökhelyettes, a kincstárnok, hét rendes igazgatótanácsi tag, a hivatalból bekerült igazgatótanácsi tagok, valamint a

vezérigazgató. A vezérigazgatót leszámítva az igazgatótanács tagjai önkéntes tevékenységként, kompenzáció nélkül végzik munkájukat. Az igazgatótanácsi tagjelöltekkel szemben szabályzatban rögzített elvárás, hogy legalább 10 kamarai tag írásban javasolja a tagságra, illetve évente legalább kilenc hónapot Magyarországon töltsön.

Az igazgatótanácsban szavazati joggal rendelkező tagokat – akik között a hivatalból bekerült igazgatótanácsi tagok nem szerepelnek – a közgyűlés két évre választhatja; ugyanaz a személy legfeljebb két egymást követő ciklusban választható újra az igazgatótanács tagjává. Mindez felmutatható eredmények elérésére ösztönzi a vezetőséget és üzleti arcot kölcsönöz a szervezetnek.

Az igazgatótanács alapszabály szerinti hatáskörébe tartozik:

(1) a kamara munkájának irányítása, különösen a kamara és tagjai érdekeinek képviselete;

(2) a kamarai állásfoglalások kialakítása vagy módosítása;

(3) a kapcsolattartás más szervezetekkel és az álláspontok egyeztetése;

(4) a lobbi-kezdeményezésekre és lobbi-tevékenységekre történő felhatalmazás megadása;

(5) az állandó és eseti bizottságok létrehozása és azok elnökeinek, illetve tagjainak kijelölése;

(6) a választási szabályok, a beszerzési szabályzat, az etikai kódex és az üzleti gyakorlat, a lobbi-szabályzat vagy a kamara működésére és felelősségére vonatkozó mátrix (vagyis a „kulcsfontosságú szabályzatok”) kétharmados többséggel történő elfogadásának, illetve módosításának a jóváhagyása;

(7) a kamara nemzetközi tevékenységének irányítása;

(8) döntés más országos és nemzetközi szervezetekkel való együttműködésről;

(9) döntés a vezérigazgató alkalmazásáról, munkaviszonyának megszüntetéséről, a kamara részéről a munkáltatói jogok gyakorlása vele szemben;

(10) a tiszteletbeli tagok felvétele;

(11) a döntés a tagfelvételi bizottság határozata elleni fellebbezések ügyében;

(12) a kamara mindenkori, illetve javasolt éves költségvetésének jóváhagyása, illetve folyamatos ellenőrzése, valamint a korábbi éves költségvetéssel kapcsolatos költségvetés végrehajtásáról szóló jelentés elfogadása;

(13) az éves tagdíj meghatározása;

(14) a kamara székhelyének megváltoztatása;

(15) a könyvvizsgáló(k) kijelölése a mérleg magyar számviteli előírások szerinti ellenőrzésére;

(16) és az igazgatótanács hivatalbóli tagjainak jelölése, illetve megválasztása.

Az igazgatótanács ülését az elnök köteles összehívni, ha az igazgatótanács tagjainak egyharmada azt írásban - a cél megjelölésével - kéri. A tanács határozatait nyílt szavazással, a jelenlévő szavazó tagok száma szerint számított egyszerű többséggel hozza. Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt, az ülésekről a közgyűléshez

hasonlóan jegyzőkönyvet kell felvenni. Emellett az igazgatótanács minden évben jelentésben számol be a kamarának.

Minden olyan ügyben, ami nem tartozik a közgyűlés vagy az igazgatótanács kizárólagos hatáskörébe, az elnök jogosult a döntést meghozni. Ő gondoskodik a közgyűlésen és az igazgatótanács ülésein hozott határozatok végrehajtásáról is. A kamara külső kapcsolatait köteles a vezérigazgatóval együtt intézni és azokról az igazgatótanácsot haladéktalanul értesíteni.

Az igazgatótanácsba hivatalból bekerült tagok közé tartozik a kamara utolsó két korábbi elnöke, az Egyesült Államok magyarországi nagykövetségének kereskedelmi attaséja, továbbá az igazgatótanács által megválasztott más hivatalból bekerülő tagok. Ők ugyan részt vehetnek a kamara rendezvényein, az igazgatótanács ülésein és a közgyűlésen, ám sem az igazgatótanács ülésein, sem a közgyűlésen nem szavazhatnak.

A vezérigazgató a kamara alkalmazottja, aki a kamarai iroda munkájának irányításáért felelős; az alapszabályban meghatározott feladata, hogy közreműködjön a kamara feladattervének, tevékenységi stratégiájának kialakításában és végrehajtásában. A vezérigazgatót terheli ezen kívül a végső felelősség a kamara pénzügyi helyzetének ellenőrzéséért is, és köteles legalább félévente a pénzügyi beszámolókat beterjeszteni az igazgatótanács részére.

A kamara használatára gyűjtött vagy kapott összegek ellenőrzéséért azonban alapvetően a kincstárnok felel. Ő ellenőrzi a kamara pénzügyeit és törvényes előírásoknak megfelelő, korrekt könyvvitelt. Lemondása, visszahívása vagy bármilyen okból történő tartós akadályoztatás esetén egy, az igazgatótanács által kijelölt igazgatótanács tag helyettesíti a távozó kincstárnokot mandátumának lejártáig.

Bizottságok (Comittees)

Az igazgatótanács létrehozhat állandó funkciókat ellátó bizottságokat, illetve különleges, eseti feladatokat ellátó bizottságokat.

Ezek működtetése az AmCham lételemének számítanak, hiszen a tagok önkéntes tevékenységén alapuló munkálatok eredményeként a kamara ezen szerveiben születnek meg az érdekérvényesítéshez elengedhetetlen állásfoglalások és a döntéshozóknak megküldött javaslatok, akció tervek.

Jelenleg az állandó bizottságként létrehozott végrehajtó és tagfelvételi bizottságok mellett még tíz állandó bizottság tevékenykedik. Ezek olyan témák mentén alakultak, amelyek fontos szerepet játszanak a versenyképesség mértékének növelésében. Így szerveződhetett meg a feketekereskedelem elleni bizottság, a vállalatirányítással, a vám- és adóügyekkel, az energiaüggyel, az egészségüggyel, az emberi erőforrás menedzsmenttel, az információs technológiával, a szabályozással, valamint a kis- és középvállalkozásokkal foglalkozó bizottság.

A bizottságokéhoz hasonlatos funkciókat töltenek be a tanácsok is – a tanácsok elnökei a vezérigazgató irányítása alatt dolgoznak. Az amerikai kamarában jelenleg négy tanács – az adóügyi, a foglalkoztatási és oktatásügyi, az átláthatósággal foglalkozó, valamint a tagsággal kapcsolatos tanács – működik.

Kamarai iroda (Chamber Office)

A kamarai iroda az AmCham adminisztratív, végrehajtó szerve, melynek élén a vezérigazgató áll. Az iroda feladata, hogy végrehajtsa a vezérigazgató által meghatározott célokat és feladatokat, szolgáltatásokat nyújtson a tagoknak és a nem tagoknak a vezérigazgató által megállapított módon és mértékben.

Azoknak a személyeknek, akik a kamarai tagságért folyamodnak, az alapszabály szerint először ki kell tölteniük egy belépési nyilatkozatot, majd alá kell írniuk az alapszabály elfogadásáról, illetőleg a kamara etikai kódexének, üzletviteli szabályzatának és összeférhetetlenségi szabályzatának elolvasásáról szóló nyilatkozatot. A taggá váláshoz rendelkezni kell a tagsági kérelmet támogató két tag ajánlásával is. A tagfelvételi kérelem benyújtását követően a tagfelvételi bizottság 30 napon belül döntést hoz; ha a kérelmet elutasítják, a tagságért jelentkező 15 napon belül fellebbezhet az igazgatótanácsnál. Ezt az igazgatótanács 60 napon belül felülvizsgálja; az itt meghozott döntés már végleges, és minden tekintetben kötelező érvényű.

A szervezetnek tagjai lehetnek a Magyarországon vagy külföldön bejegyzett gazdasági társaságok, a külföldi gazdasági társaságok Magyarországon vagy külföldön bejegyzett képviseletei és fióktelepei, a Magyarországon vagy külföldön bejegyzett nonprofit szervezetek,[43] valamint természetes személyek is.

Jelenleg az AmCham tagjainak közel 40%-a amerikai cég, a teljes tagságban nagy- és kisvállalkozások egyaránt megtalálhatóak. A befizetendő tagdíj sávosan változik a vállalat méretétől függően: a KKV-k számára 250 ezer Ft, a „business" kategóriás nagyobb cégeknek 500 ezer Ft a tagdíj, míg a legnagyobb 20 tagvállalkozás (az ún. „patrónusok"[44]) számára 1 millió Ft a kiszabott tagdíj. A nonprofit szervezetek számára az igazgatótanács lehetővé teheti, hogy az adott időpontban bármely tagtól beszedhető legalacsonyabb tagdíjat fizessék.

Társadalmi szervezetként a kamarának fontos pénzügyi forrását adják a tagdíjak: bevételeinek közel 70%-át jelentik. Alacsonynak számító – kb. 100 millió Ft-os – költségvetésének bevételi oldalán a fennmaradó 30%-ot a különféle támogatások, a rendezvényekből befolyó összegek, szolgáltatásaik és kiadványaik révén jelentkező tételek teszik ki.

A rendes tagokon kívül a szervezetnek olyan tagjai is lehetnek, akik annak tekintélyt szereznek, vagy a kamara érdekében folytatott, kiemelkedő tevékenységük miatt kimagasló személyiségek – őket nevezi az alapszabály tiszteletbeli tagoknak. Nekik tagdíj-befizetési kötelezettségeik nincsenek, de szavazati joggal sem rendelkeznek a közgyűlésben. A kamara minden volt elnöke tiszteletbeli tagnak minősül.

---

[43] Nonprofit szervezetként az AmCham tagja volt 2009-ben a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium háttérintézményeként működő, állami tulajdonban lévő ITD Hungary Zrt. is.

[44] A patrónus tagokat az igazgatótanács választja ki minden évben; a jelenlegi 20 patrónus tag: ABB Kft., AES Hungary, ALCOA-KÖFÉM Kft., Citibank Europe plc Magyarországi Fióktelepe, Coca-Cola HBC Magyarország Kft., Deloitte Zrt., EMERSON, Ernst & Young Tanácsadó Kft., Exxonmobil Business Support Center Hungary Ltd., GE Hungary Kft., Guardian Magyarország Kft., Hewlett-Packard Magyarország Kft., IBM Hungary, Johnson & Johnson Kft., Magyar Telekom Nyrt., MOL Nyrt., Oracle Hungary, PricewaterhouseCoopers Kft., SAP Hungary Kft., Telenor Magyarország Zrt.

Az AmCham minden rendes tagja jogosult részt venni a bizottságok tevékenységében, szavazhatnak a közgyűlésen, jelöltethetik magukat választott kamarai tisztségre, javaslatokat tehetnek a kamara felé, illetve kamarai tagságának tényét levélpapírján, illetve fejléces ügyiratain feltüntetheti a kamara által meghatározott módon.

Jogosultságaik mellett a tagok kötelesek a tagdíj befizetésén túl támogatni a kamara céljait, a szervezet alapszabályát betartani, önként vállalt kötelezettségeinek eleget tenni, illetve etikus magatartást tanúsítani. Az etikus vállalatvezetés elsősorban a biztonságos és egészséges munkakörülmények biztosítását, a fair foglalkoztatási gyakorlatot, a felelős környezetvédelmet, a törvények és vonatkozó szabályok betartását, illetve a közösségért elkötelezett tevékenykedést jeleni.[45]

A tagsági viszony megszűnik, ha a tag ki szeretne lépni; ha gazdasági társaságként megszűnik jogi személyként létezni, ha a természetes személyként meghal, ha a tagságból kizárják vagy ha a tagdíjat nem fizeti ki az esedékességet követő 90 napon belül.

Látnunk kell, hogy az AmCham alapszabálya nagyban hasonlít más érdekképviseleti szervezetek szabályzatához, ám működése néhány ponton eltér a hazánkban jellemzőtől: igazgatótanácsának és bizottságainak működése az AmCham-et élénk, menedzser típusú szervezetté formálja.

Döntéshozatalainak szabályzatban rögzített módja eséllyel teremt átlátható folyamatokat, ugyanakkor a szigorú, több napot igénylő jóváhagyási procedúrák – a jogalkotók által rendelkezésre bocsátott idő esetleges rövidsége miatt – egy-egy új jogszabálytervezet vagy módosító javaslat véleményezésében egyúttal problémaként is jelentkeznek.

AZ AMCHAM JELENTŐSEBB POLICY-JAVASLATAI

Az AmCham bizottságaiban megalkotott állásfoglalásai számos témakörre kiterjednek. Ezek egyike az egészségügy, amit a kamara egyéb kérdések mellett kiemelkedő jelentőségűnek tart a versenyképesség növelésében.

Ezen a téren a szervezet tevékenysége – mint írják – arra irányul, hogy az egészségügyi szektor állami megítélése megváltozzon: profitorientált üzleti körből egy nagy tudással rendelkező, tapasztalt és megbízható partnerré váljon. Álláspontjuk szerint az állam az ellátórendszer működési feltételeinek meghatározásából és biztosításából nem vonulhat ki, mivel a közkiadások dominanciáját a hatékonyság érdekében fenn kell tartani. Ugyanakkor hangsúlyozzák azt is, hogy mára bebizonyosodott, az állam nem finanszírozhat minden felmerülő egészségügyi kiadást, ezért helye van a jövőt alakító fejlesztési tervekben a lakosság egészségcélú megtakarításait támogató elképzeléseknek is.

[45] Etikai kódexében az AmCham előírja azt is, hogy tagjai nem fogadhatnak el 25 eurónál nagyobb értékű ajándékot.

Az AmCham szerint az energiapolitika szintén a nemzeti versenyképesség egyik tartóoszlopának tekinthető. Ezzel kapcsolatos főbb javaslatai a következők:

(1) világos, konzisztens, a politikai döntéshozataltól és a szociálpolitikától független szabályozás megalkotására van szükség;

(2) minimalizálni kell a keresztfinanszírozást és szükséges az energiaágazat további vertikális tulajdonosi szétválasztása;

(3) az ökológiai lábnyom csökkentése érdekében az energiahatékonyságot növelni kellene minden szférában, beleértve ebbe az infrastruktúra fejlesztését is;

(4) támogatni kell a kutatás-fejlesztési és energiatakarékossági befektetéseket;

(5) ösztönözni kell a megújuló és a nukleáris energia termelését;

(6) az energiaszektorba történő befektetéseket nem állami infrastrukturális beruházásokon keresztül kellene ösztönözni;

(7) az energiapolitika, ill. az infrastrukturális hálózatok összekapcsolhatóságára vonatkozó döntések összehangolására van szükség a régiós szomszédokkal.

Az AmCham felvetette azt a lehetőséget is, hogy az amerikai és a német mintához hasonlóan össze lehetne vonni a szabályozó hatóságokat egy politikamentes közműtanács felügyelete alá. Véleményük szerint ez által egy olyan "árhatóság" jönne létre, amely korlátozhatná az árak rövid és hosszú távú emelkedését, illetve optimalizálná az energiaközművek működési és beruházási költségeit.

A logisztika területén az AmCham javaslatai közé tartozik:

(1) a magas költséggel járó fejlesztések alacsonyabb költségű, de nagy kihatású projektekkel való kombinációja,

(2) a folyami szállításban rejlő lehetőségek kiaknázása, a Duna hajózhatóságának javítása,

(3) a szolgáltatásorientált adminisztráció meghonosítása és fejlesztése,

(4) a logisztikai oktatás és kultúra javítása, a logisztikai szakemberek új generációjának kiképzése,

(5) a magyar közép- és hosszú távú logisztikai fejlesztési stratégia kidolgozása,

(6) az ország által kínált logisztikai lehetőségek tudatos népszerűsítése.

A kamara a versenyképesség egyik legfontosabb pillérének az adórendszert tartja, éppen ezért hangsúlyosan foglalkozik annak működésével, és több javaslatot is megfogalmazott átalakítására vonatkozóan. A társasági adóval kapcsolatos javaslatuk volt, hogy a társasági és a helyi nyereségadó összesen 16%-ot tegyen ki, amiből 4%-ot kapnának meg a helyi önkormányzatok. Emellett a helyi iparűzési adót és az innovációs járulékot megszüntetnék, a társadalombiztosítási és munkaadói járulékokat csökkentenék, a személyi jövedelemadó rendszerét egyszerűsítenék. A forgalmi adókkal kapcsolatban úgy gondolják, szükséges lenne mind a felső, mind az alsó áfakulcsot közelíteni az európai átlag felé, és, hogy megtörténjen az áfarendszer összehangolása az egyéb, végső fogyasztást terhelő adókkal.

Az oktatással kapcsolatban az AmCham fontosnak tartja, hogy az angol nyelvtanulási folyamatot megerősítsék hazánkban; a szakemberek képzését, mint írják, a piaci

igényekhez kellene igazítani, a felsőoktatási intézményeknek pedig javaslatuk szerint a pénzügyeiket tekintve is az államtól függetlenül kellene működniük.

SIKEREK ÉS KUDARCOK

Az AmCham egyike a legsikeresebb Magyarországon működő érdekérvényesítéssel foglalkozó szervezeteknek. E kép kialakulását jelentősen segítette az ezt hordozó üzenet sikeres közvetítése a közvélemény felé – részben ennek eredményeként válhatott a kamara „sikeresebbé" más érdekképviseleti intézményeknél. E szerint az üzenet szerint javaslataik 2/3-át a parlament rendszerint megvitatja, és az új kormány programjába is számos ajánlásuk bekerült. Hasonló eredmény, hogy a közbeszerzési törvény módosításánál – interjúalanyunk szerint – a szervezet javaslatainak 70%-át figyelembe vették.[46]

Az AmCham – bár jóval kevesebb taggal rendelkezik egyes külföldi kamarák hazai szervezeténél – az érdekérvényesítés kapcsán irányadónak számít a külföldi kamarák között is. Egyik erre vonatkozó példaként az interjúk során a Transparency International által benyújtott pártfinanszírozásra vonatkozó törvényjavaslat került említésre: bár az amerikai szervezet rendszeresen nyomatékosítja az átlátható közélet megteremtését, a javaslatot ezúttal nem támogatta, így a többi kamara sem pártolta azt. Az AmCham és a többi külföldi kamara között gyakoriak az együttműködések, ám ebben az esetben nagy szerepe volt annak is, hogy míg az amerikai szervezet elsődleges feladatának a jogalkotók felé történő közvetítést tekinti, a többi kamara inkább szolgáltató szervezetként jelenik meg, ezért könnyen követhették amerikai társukat.

A kamara sikerét mindazonáltal már önmagában az „amerikai" jelző is megalapozza, a „nyugati kultúrához" és „nyugati gazdasághoz" való tartozás továbbra is vonzó tényező. Egyik interjúalanyunk szerint az eredményes működést az is segítette, hogy a kamara elnökei eddig mindig karizmatikus vezetőként álltak a szervezet élén. Ezt a megállapítást interjúalanyunk szerint a jelenlegi elnök személye is igazolja. A jogász végzettségű Bienerth Gusztáv volt a megalapítója Arthur Young magyarországi irodájának, vezetője volt a Price Waterhouse (PW) budapesti irodájának, majd a Pricewaterhouse Coopers (PWC) vezérigazgatójaként dolgozott. Társadalmi munkában a Budapesti Olimpiai Mozgalom munkáját is segítette, és hozzájárult a Transparency International tevékenységéhez is.

[46] „Ha jól végezzük a munkánkat, akkor komolyan vesznek minket és kikérik véleményünket mondjuk a közbeszerzési törvény módosításánál. Bár nem vagyunk ügyvédi iroda, az ajánlásaink majd' kétharmadát azonban mégis befogadták a Parlamentben, ami szerintem nagyon komoly eredmény. Egy másik példa a Shared Service Centerek ügye, amelyekből már több mint 130 van Magyarországon, Ezek a cégek azért jönnek ide, mert itt találnak olyan értelmes, nyelveket beszélő fiatalokat, akik képesek a megterhelő körülmények között is jól teljesíteni. Ezeknek a cégeknek például az a fontos, hogy a Munka Törvénykönyve tegye lehetővé azt, hogy a dolgozók hétvégén vagy nemzeti ünnepen is bemenjenek dolgozni, mert különben megbénítanák a vállalat működését. Ezért az Outsourcing Szövetséggel közösen kezdeményeztünk a Miniszterelnöki Hivatalban egy tárgyalássorozatot. Az eredmény az lett, hogy a törvénymódosítás után a munkáltató már behívhatja akár hétvégén is az alkalmazottját. Ez a két eset is nagyon jó példa arra, hogyan tudjuk az ország versenyképességét növelni, és tagjaink érdekeit érvényesíteni." – nyilatkozta Dávid Péter, az AmCham vezérigazgatója a Kitekintőnek. (http://kitekinto.hu/europa/2010/03/11/nagyon_sokat_koszonhetunk_a_multiknak&lap=2)

Az AmCham számára a tagtoborzás – a legtöbb magyar munkaadói szövetséggel ellentétben – nem jelent elsődleges problémát. Mint már utaltunk rá, kommunikációjában a szervezet kiemeli, hogy a csatlakozó tagok számára olyan szolgáltatásokat[47] és kapcsolati tőkét biztosít, amelyek elősegítik azok növekedését és fejlődését. Egyik leghangsúlyosabb vonzereje az új tagok számára a nagy tőkét képviselő vállalkozásokkal való üzleti kapcsolat létesítésének lehetősége.

A kamara ennek biztosításáért havi rendszerességgel szervez rendezvényeket („Business Forums", „Seminar & Cocktails"), rendszeresen tart konferenciákat többek között az adózással, az energiaüggyel és az oktatással kapcsolatban; ad hoc üzleti eseményekre invitálja tagjait („Global Leaders on the AmCham Podium", „AmCham Career Academy"), speciális rendezvényeket tart (ilyen egyebek mellett a Valentin napi, a július 4-i, a hálaadásnapi, vagy az amerikai elnökválasztás napján tartott összejövetel); de kifejezetten a kapcsolatépítést szolgáló eseményeket is szervez („Speed Business Meeting", „Business After Hours", „After Summer Cocktails", „Family Sports Day").

Bár a kamarába néhány cég (főként az amerikaiak közül) inkább a külső elvárás miatt lép be, többen pedig azért, mert a versenytársak is tagjai a szervezetnek, a taggá váló KKV-k nagy része a könnyebben kialakítható üzleti kapcsolatok miatt áldoz a tagdíjfizetésre – így nagyobb eséllyel válhatnak a multinacionális cégek és nagyvállalatok beszállítójává, szolgáltatási partnerévé. A tanácsadói szervezetek többsége hasonló okokból – a potenciálisan elérhető ügyfélkör miatt – csatlakoznak. Ugyanez azonban más szervezetek esetében is érvényes, hiszen a tagsági bázis mindenütt vonzó tényező lehet. Úgy látjuk, hogy az AmCham esetében inkább a felhasznált PR-eszközök különböznek ennek közvetítésére, és modern menedzser-szervezetként szólítja meg potenciális tagvállalatait.

Tagjai számára az AmCham kedvezményes szponzorálási és hirdetési lehetőségeket is biztosít. Mindezen túl a kamara hatékony érdekérvényesítő tevékenysége is számos taggal gyarapította a szervezetet. Az AmCham elsődleges funkciójának tekinti, hogy a tagság és kormány, illetve a jogalkotó szervek között közvetítő csatornaként működjön, ezért is tekinti kudarcnak, ha egy általa szervezett fórumra a meghívottak nem mennek el.[48] Mindez azonban megfordítva is érvényes: ha egy, az AmCham által szervezett eseményre a meghívottak mindegyike vagy legalább a zöme elmegy, azt a kamara részben saját „győzelmeként" értékeli. Hiteles érdekérvényesítőként, valamint annak bizonyításával, hogy az adott ügyben befolyással bíró felet képes elérni és tárgyalásra kérni, az AmCham-nek sikerült azt is elérnie, hogy tagjait bevonja a véleményezési folyamatokba és a díjazás nélküli bizottsági munkákba: mivel a tagok számíthatnak rá, hogy javaslataikat a döntéshozók meghallgatják és megfontolják, az állásfoglalásokat is szívesebben, több időráfordítással és nagyobb körültekintéssel készítik el.

A kamara működésében problémát jelentő nehézségeket ma már inkább csak a külső tényezők teremtik, ezek is leginkább jogszabályokból fakadnak. A jelenleg hatályos

[47] Ilyen fontos szolgáltatás például a tagsági kártya, amivel a tagtársak szolgáltatásaiból is kedvezményben részesülhetnek az AmCham vállalkozói.

[48] Ez történt például 2010-ben, amikor a párt- és kampányfinanszírozásról az AmCham egy időközi politikai fórumot szervezett, ám az egyik parlamenti párt nem vett részt az eseményen. A szervezet kudarcaként egyik interjúalanyunk ezt az ügyet említette.

lobbitörvény[49] például nem definiálja lobbiszervezetként az AmCham-et és egyéb vállalkozói érdekképviseleti szövetségeket – ezen (és általánosságban a lobbitevékenység szabályain) az AmCham szeretne változtatni. Sok cég ugyanis az amerikai szervezet és más érdekképviseleti szövetség mögé bújva próbál meg saját érdekeiért lobbizni, ami átláthatatlanná és sokszor jogellenessé teszi a lobbizás folyamatát. A gazdasági társaságok törvényes működését és a közélet átláthatóságát zászlajára tűző kamarának így komoly aggályai vannak a törvénnyel kapcsolatban – szerintük az érdekképviseleti szervezetek törvényalkotási folyamatokba való bevonását új alapokra kell helyezni.

Problémát jelent ezen kívül az is, hogy a hazai munkavállalói szövetségekkel számos esetben párhuzamos tevékenységet folytat az AmCham. Talán ennek köszönhető az az ellentmondásos tény is, hogy valódi együttműködés ritka esetben jön létre a szövetségek és a kamara között. Egyik interjúalanyunk az új Munka Törvénykönyv tervén keresztül mutatott rá a jelenségre: az AmCham egy egycsatornás munkajogi lobbi megteremtésére tett javaslatot, és ennek megvalósításáért kezdeményezte az új törvénykönyv megalkotását – a Foglalkoztatók Munkajogi Fórumának megszervezést és az új jogszabálytervek kidolgozását követően azonban csak a fórum tagjai, vagyis a külföldi kamarák fogadták el a javaslatot; a magyar munkaadói szövetségek egyike sem támogatta a tervezet jogerőre emelését.

[49] 2006. évi XLIX törvény a lobbitevékenységről (http://www.opten.hu/jogiforum/light/torvtar/torvlist.php?twhich=130)

HIVATKOZÁSOK JEGYZÉKE

Vitán felül – Hogyan tovább egészségügy?. Amerikai kereskedelmi kamara kiadványa; 2010. április, különszám.

AmCham Position Brief, VIII. szám; 2010. március

AmCham Position Brief, VII. szám; 2007. június

AmCham Position Brief, IV. szám; 2004. szeptember

AmCham Position Brief, IV. szám; 2004. augusztus

AmCham Position Brief, II. szám; 2004. február

AmCham Annual Report 2009

Business Hungary 2009/XX/6. szám

Business Hungary 2009/XX/8. szám

Az Amerikai Kereskedelmi Kamara honlapjának információi; www.amcham.hu; letöltés ideje: 2010-07-30

Az Amerikai Egyesült Államok Kereskedelmi Kamarájának honlapján lévő információk, http://www.uschamber.org; letöltés ideje: 2010-07-30

Az AmCham Europe honlapjának információi; http://www.amchamseurope.com; letöltés ideje: 2010-07-30

Új energiahivatalt szeretne az AmCham; http://index.hu/gazdasag/magyar/2010/03/29/uj_energiahivatalt_szeretne_az_amcham/ (letöltés ideje: 2010-07-03)

„Nagyon sokat köszönhetünk a multiknak”; http://kitekinto.hu/europa/2010/03/11/nagyon_sokat_koszonhetunk_a_multiknak&lap=2 (letöltés ideje: 2010-07-10

INFORMATIKAI VÁLLALKOZÁSOK SZÖVETSÉGE (IVSZ)

Polyák Pálma

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

1. Az esettanulmány az Informatikai Vállalkozók Szövetségét mutatja be, amely az információs és kommunikációs technológiával foglalkozó iparág legnagyobb hazai szakmai érdekvédelmi szervezete. Egy folyamatosan fejlődő, és a gazdaság GDP-arányosan is legjelentősebb ágazatai közé tartozó szektor érdekeit képviseli, az ország üzleti szférájának jelentős, fajsúlyos szereplőinek részvételével. A szervezet 1991-ben alakult, és az évek során mindig rugalmasan alkalmazkodott a környezeti változásokhoz – ez szervezeti struktúráján is nyomon követhető. Tagozatai, munkacsoportjai az iparág aktuális kérdései köré szerveződnek, 2008-ban például külön „Válságkezelés munkacsoport" alakult.
2. A szervezetet aktív tagság jellemzi, számos szakmai rendezvény, megnyilvánulás fűződik a nevükhöz, illetve hazai és nemzetközi színtéren is rengeteg szakmai munkaprojektben vesznek részt. Itthoni projektjeik közül az informatikusképzés népszerűsítését, informatikai oktatás fejlesztését célzó kampányokat kell kiemelni (*Született informatikus* vagy *TITÁN* programok), illetve az IVSZ részt vesz számos Európai Unió által szervezett projektben is. A tevékenységi körök közül, a szervezet saját bevallása szerint is, az iparágfejlesztés mondtató a legsikeresebbnek. Az imént említett projekteken keresztül az IVSZ-tagvállalatok bekapcsolódnak az európai uniós „vérkeringésbe", illetve a szervezet kampányok, népszerűsítő akciók eredményeképp a képzés, oktatás területén is sikerekkel büszkélkedhet.
3. Az iparágfejlesztésnél kevésbé sikeres tevékenységi kör a jogalkotó felé irányuló nyomásgyakorlás, az érdekérvényesítőt tevékenység (lobbi). A szervezet – az alelnök elmondása szerint – jó kapcsolatokat ápol a szektorral foglalkozó szakpolitikusokkal párthovatartozástól függetlenül, a tagok számára szervezett „kapcsolatépítő" rendezvényeiken, például az *Üzleti Reggeli* sorozaton miniszterek is megfordulnak. Fő problémának azt tartják, hogy az apparátuson, kormányzati szerveken (így a Központi Szolgáltatási Főigazgatóságon, a Nemzeti Fejlesztési Ügynökségen, a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatalon, a Magyar Befektetési és Kereskedelemfejlesztési Kht.-n) nem jutnak át a szakértői javaslataik, erre számos pályázat, közbeszerzési eljárás szolgálhat például.

4. A Szövetség fórumot biztosít a hálózatépítésre: a tagok közti „networking”[50] üzleti kapcsolatok létesítésére is alkalmas eszköz, minderre számos lehetőség adódik a szervezet országos és ágazati rendezvényein, valamint különböző projektekben. A formális, szakmai rendezvényeken, pl. konferenciákon, előadásokon, szakmai projekteken kívül számos informális esemény is szerveződik az IVSZ keretein belül, az egyesület „klubként” is működik, számos klubjószág jellegű szolgáltatást nyújt a tagoknak. Az információcsere, kapcsolatfelvétel sokféle csatornán megvalósulhat.
5. Az IVSZ partnerkapcsolatban áll számos más Magyarországon működő szakmai érdekvédelmi szervezettel (pl. Magyar Kereskedelmi- és Iparkamara, Amcham, Magyar Tartalomipari Szövetség, Hírközlési Érdekegyeztető Tanács, Magyar Innovációs Szövetség, Mérnökszövetség) – ez főként közös szakmai lobbiban, közös állásfoglalásokban megnyilvánuló együttműködést jelent. Az IVSZ tagja az IKT szektor európai ernyőszervezetének, a DigitalEurope-nak. Az euróapi uniós szintű projektekben, szervezetekben való munka külön kiemelendő a szövetség esetében, mivel finanszírozási rendszere a tagdíjak mellett épít a közvetlenül EU-s projekteken keresztül pályázható pénzekre is.
6. Az érdekérvényesítő tevékenység sikereit és kudarcait mérlegelve az IVSZ továbbra is aktív részt vállal az iparági stratégia kidolgozásában, lobbitevékenységével, nyomásgyakorló eszközeivel, politikai kapcsolathálóján keresztül próbálja az európai uniós stratégiai irányelveknek megfelelően tagságának érdekei felé befolyásolni a jogalkotót.

MÓDSZERTAN

Az Informatikai Vállalkozások Szövetsége az iparág kikerülhetetlen vállalkozói hálózata, érdekképviseleti-, érdekegyeztető- és lobbiszervezete. Kutatásunk számára különösen érdekessé teszi, hogy a gazdasági szféra fajsúlyos szereplőit, nagyvállalati vezetőket, a közéletben is jól ismert személyeket tudhat tagjai között.

Az esettanulmány forrásaként szolgált a szervezet alelnökével (korábbi elnökével), Keresztesi Jánossal készült interjú, emellett a módszertan része volt a dokumentumelemzés (pl. az egyesület Alapszabálya, Szervezeti és Működési Szabályzata, közgyűlési beszámolói), továbbá hazai online és nyomtatott sajtótermékek elemzése. Az egyedi vonások, sajátosságok bemutatása mellett az esettanulmány nagy hangsúlyt helyez a szervezeti struktúra, és a tevékenységi körök alapos ismertetésére.

[50] kapcsolatépítés és -ápolás

A SZERVEZET RÖVID BEMUTATÁSA

Az Informatikai Vállalkozások Szövetsége státuszát tekintve „az 1989. évi II. törvény rendelkezései alapján létrejött önálló jogi személyiséggel rendelkező közhasznú célokat követő, politikai pártoktól és egyházaktól független társadalmi szervezet."[51] A szervezet Alapszabályában, státuszának meghatározásakor külön hangsúlyos a politikamentesség, a pártoktól való függetlenség.

Az IVSZ-en belül az együttműködés többrétű, szakmai és üzleti síkon is megvalósul. A tagok közt kommunikációs csatornákként, a networking és az érdekaggregáció fórumaiként szolgál az a számos rendezvény és projekt, amelyet a szövetség szervez.

Az érdekképviselet/lobbi, iparágfejlesztés és piacbővítés céljai mentén szerveződő tevékenység rengeteg programot magában foglal, a szakpolitikai testületekben delegáltak útján való részvételtől kezdve a szakmai kutató- és projektmunkán keresztül a nemzetközi kapcsolatok építéséig. Mindez tevékeny, proaktív tagságot feltételez (bár ez az aktivitás főként a nagyvállalatok képviselőire igaz, a forráshiánnyal küszködő KKV-knál néha kevésbé).

Érdekes vonás, hogy a Szövetség bevallottan és hangsúlyozottan pártpolitika-mentes szervezet, pártoktól függetlenül működik, viszont markáns gazdaságpolitikai krédóval rendelkezik, amelyet a kormányzat felé megvalósuló lobbitevékenységében is következetesen képvisel (szabadpiac-pártiság, kevesebb állami beavatkozás). Fontos kiemelni, hogy a Szövetség működése számára hatalmas előny, hogy az Európai Unió az infomatikai-távközlési iparágban kivételes aktivitást fejt ki irányelvekkel, projektekkel, pályázatokkal.

Az IVSZ célja a nemzetközileg integrált, innovatív, globális viszonylatban is versenyképes, és a magyar gazdaság húzóágazataként működő hazai infokommunikációs szektor megteremtése.[52] Az IKT ágazat cégeinek aggregált érdeke tehát a szektor fejlődése, jövője. Ez a jól felfogott közös érdek készteti együttműködésre a konkurens, egymással versengő tagvállalatokat.

Az Alapszabály a Szövetség céljainak meghatározásakor kiemeli ezen kívül az IKT szakterület fejlődésének, megismertetésének elősegítését, a tagszervezetek szakmai, iparági érdekeinek hatékony képviseletét, az iparág hazai és nemzetközi elismertségének növelését, az IKT kutatás-fejlesztés és innováció elősegítését, támogatását és végzését. A szektor fejlődésének előmozdításakor a szervezet kiemelt prioritásként kezeli az innovációs képesség, a motiváció fejlesztését, valamint az oktatás, képzés iparági igényekhez igazítását.

Szintén megemlíthető stratégiai irányvonalként az explicite megfogalmazott versenypártiság, a szabadpiaci liberalizmus támogatása. A szervezet „krédójában" ez hangsúlyozottan szerepel: „A verseny versenyképességet szül. Az egyenlő pályák nyílt versenyfejlődést teremtenek. […] az iparág versenyképessége a cégek versenyében

[51] A szervezet Alapszabálya
[52] www.ivsz.hu

alakul és fejlődik. Tagjaink közötti verseny erősebbé teszi az IVSZ-t, és a tagság érdekeinek képviselete legjobban a tiszta verseny támogatásával valósítható meg. Ehhez minél kevesebb állam, de az informatikai fejlesztéseket elsőrendű prioritásként kezelő állam, és minél több tiszta piac megteremtése a legfontosabb. Így válhat az IVSZ az infokommunikációs ipar de facto kamarájává, legmagasabb etikai, aktívan piacot formáló szövetséggé, megkerülhetetlen véleményvezérré."[53] Az IVSZ tevékenységének egyik alappillére a szakmai, politikai lobbi – kifejezetten gazdaságpolitikai ajánlások, a politika felé irányuló nyomásgyakorlás formájában. A szervezet erős verseny melletti elkötelezettsége konkrét javaslataikban is visszaköszön: pl. az alacsonyabb adók melletti vagy az „internetadó"[54] elleni erős lobbi.

A SZERVEZET TÖRTÉNETE

Az Informatikai Vállalkozások Szövetsége 1991-ben alakult, saját definíciója szerint „a Szövetség az információs és kommunikációs technológiai vállalkozások és non-profit társ- és szakmai szervezetek tevékenységét összehangoló, segítő és támogató demokratikus, önkormányzati elv alapján működő szakmai érdekvédelmi és -képviseleti szervezete."[55]

A Szövetség, illetve az általa érdekképviselt infokommunikációs szektor történetében fontos környezeti változásnak tekinthető az európai uniós csatlakozás. Az EU kiemelt prioritásként kezeli az iparágat, és számos projektet, pályázatot működtet, amelyhez az IVSZ is kapcsolódni tud.

2007 áprilisában tartották meg azt a közgyűlést, amely Alapszabály-módosításokkal nagyjából a jelenleginek megfelelő szervezeti struktúrát hozott létre. 15 fősre bővült az elnökség, létrejött a mikro- és startup, illetve a telekommunikációval foglalkozó vállalatokat tömörítő tagozat, az elnökségi tagok beszámolási kötelezettséggel járó szakmai területeket és felelősségi köröket kaptak.[56] A szervezeti struktúra az IVSZ esetében dinamikusan változik, mindig a külvilág eseményeire, a környezetre rezonálva jönnek létre új munkacsoportok, tagozatok. 2009-ben megalakult az Elektronikai tagozat, létrejött az új, Válságkezelő munkacsoport, az egyre növekvő igényekre reagálva átalakult a korábbi e-Bevallás munkacsoport tevékenysége és fókusza.[57]

A 2008-ban kezdődő gazdasági válság fontos környezeti változás, külső sokk volt a szövetség életében. Elsősorban az informatikai iparágra gyakorolt negatív hatást kell kiemelni. Az IKT szektort, főleg az alultőkésített beszállító ipart rosszul érintette a kifizetések késleltetése és az árfolyam-ingadozás. Az IVSZ megbízásából az IDC

[53] Krédó. IVSZ Közgyűlési Beszámoló. 2009. április 21., „Krédó", 2. o.

[54] A kormány 2008-ban tervezte, hogy kulturális járulékot vet ki az internetre, internetezőkre, de a javaslat még a törvénytervezeti stádium előtt elbukott, többek közt az erős civil ellenállás hatására.

[55] Informatikai Vállalkozások Szövetségének Alapszabálya I. pont

[56] Új elnökség és szervezeti átalakítás az IVSZ-ben. Prim Online, 2007. április 16.http://hirek.prim.hu/cikk/60567/

[57] Mérföldkövek, sikerek 2009. http://www.ivsz.hu/engine.aspx?page=ivsz2009

Magyarország Kft. egy kutatást is végzett a válság iparágra gyakorolt hatásairól, illetve a magyar informatikai szektor helyzetéről. Ebből kiderült, hogy a magyar informatikai piaccal szerkezeti problémák vannak – magas a hardware, és alacsony a szolgáltatások aránya, tehát az infrastrukturális beruházások vannak túlsúlyban. A válság a kutatás előrejelzései szerint a kis- és középvállalkozásokat érinti a legérzékenyebben, ők tudják ugyanis a legnehezebben kezelni a piacvesztéssel járó bevételkiesést, különösen mivel banki kölcsönöket is nehezebben kapnak.[58] A szövetség iparfejlesztő tevékenysége keretében nagy hangsúlyt helyez a KKV-fejlesztésre – ennek része a válságkezelő szakértői tanácsadó csoportok, rendezvények munkája (pl. a Válságkezelő munkacsoport szolgáltatásai) is. Az IVSZ tagvállalkozásai közül 34 lépett ki 2008-ban, 21 a válságra hivatkozva.

A SZERVEZET FELÉPÍTÉSE

Az IVSZ tagsága

Az Informatikai Vállalkozások Szövetsége az IKT szektorban tevékenykedő cégeket, vállalkozásokat várja tagjai közé, vállalkozásokat összefogó szakmai érdekképviseleti szervezetről van tehát szó (ellentétben pl. az Innovációs Szövetséggel, melynek tagjai lehetnek a felsőoktatási, kutatói vagy nonprofit szféra képviselői is). Az IVSZ-nek jelenleg 289 tagja van (2010. június 22-i adat), ez Keresztesi János elmondása szerint folyamatosan cserélődik, nagy a fluktuáció. A következő bontásban:

- Mikro-KKV tagozat: 193 tag
- Nagyvállalati tagozat: 40 tag
- Multi tagozat: 19 tag
- Távközlési tagozat: 11 tag
- Elektronikai tagozat: 9 tag
- Társult tagok: 17 (a társult tagok nem választhatók és nincs szavazati joguk, ezek tipikusan az egyetemek, kutatóintézetek, más szövetségek képviselői) tag

Ahogy Keresztesi János elmondta, az országban az iparág multicégeinek 99%-a tag, a nagyvállalatok 90%-a. A mikrovállalatok és KKV-k esetében a Magyarországon tevékenykedő kb. 5000 IKT-cégből 10% IVSZ-tag, ennek az alacsony aránynak az oka, hogy az 5000 ilyen cég között rengeteg az egy személyes vállalkozás vagy pl. a bolt.

A szervezet terjeszkedési törekvéseire, tagtoborzási stratégiájára rákérdezve az alelnök elmondta: az IVSZ-nek nem célja, hogy tömegszervezetté váljon, a mostani még pont egy olyan létszám, amivel működőképesek lehetnek, szakmai, politikai, súlyuk, erejük van. Romániában pl. 4 IVSZ van egyenként 1-2 ezer taggal, a politikai jelentőségük természetesen minimális. Az angol példa szintén érdekes, ott parlamenti képviselete van a helyi IKT szövetségnek. A parlament informatikai bizottsága maga a helyi IVSZ, fele politikus, fele cégvezető. Az alelnök kiemelte: szintén a túlterjeszkedés ellen szól, hogy

[58] Szegő Péter: Válság az informatikai piacon: kicsik a legnagyobb vesztesek. hvg.hu, 2008. november 7. http://hvg.hu/kkv/20081107_ivsz_legnagyobb_vesztesek_kicsik

hatalmas taglétszámmal az egyesület demokratikus működése is nehezebb – ilyenkor jellemző, hogy egy „diktatórikus” elnök rátelepszik a szervezetre. Az IVSZ-nél ez a demokratikus működés biztosított, 2 (most 3) évente cserélődnek az elnökök, és jellemzően az elnökségi tagok a legaktívabbak.

Az IVSZ struktúrája

A szervezeti struktúra a társadalmi szervezetek általános szervezeti modelljét követi. Az IVSZ szervezeti egységei:

A Közgyűlés a legfőbb döntéshozó szerv, a tagok (tagdíjat befizetett tagvállalatok) összessége. Évente, illetve szükség szerint többször összehívandó

Az Elnökség a Közgyűlések között irányítja a Szövetséget és képviseli a tagságot, tagjait a Közgyűlés választja. A tizenhat tagú Elnökség a két évre választott Elnökből, 5 két évre választott Alelnökből, 10 két évre választott szakterületi Elnökségi Tagból áll. Az Elnökségi Tagok a 2007-es Alapszabály-módosítás óta a következő szakterületek képviseletéért, az Elnökség által megjelölt feladatok ellátásáért, és a meghatározott munkacsoportok vezetéséért felelősek: Piacbővítés, Export-Import, Iparágfejlesztés, Közbeszerzés, K+F Innováció, Online tartalomszolgáltatás, Szoftver, Hardver, IT szolgáltatások, telekommunikációs szabályozás, szélessáv.

Az Elnökség ülésein a Szövetség mindenkori Főtitkára és minden korábbi Elnök tiszteletbeli elnökként szavazati jog nélkül, tanácskozási joggal vesz részt. Az Elnökség szükség szerint, de legalább negyedévente ülésezik.

A tagozatok a Szövetség tagjainak szakmai és meghatározott minősítési szempontok szerint differenciáltan meghatározott alapegységei. Ilyen szempontok a tagok által foglalkoztatott főállású alkalmazottak száma, éves nettó árbevétel, a magyarországi piacon történő működés időtartama, valamint a tagok által az IKT piacon belül kifejtett fő tevékenysége.

1. táblázat: tagozatok neve és bemutatása[59]

Tagozat neve	**A tagozat bemutatás**
Mikro-, kis- és középvállalkozások tagozata	▪ Legfeljebb 1-49 fő főállású alkalmazottal, vagy 1,5 milliárd forint alatti éves nettó árbevétellel rendelkező cégek alkotta tagozat. ▪ A 2008-as évet értékelő jelentésekben kiemelték, hogy a kis cégméretből adódó erőforrás-szűkösség miatt a legkevésbé aktív tagozatok a mikro- és kisvállalkozásokéi, ezért fontos lenne biztosítani számukra a közvetett képviseletet. ▪ A tagozat fő céljai: adminisztratív terhek, adók csökkentése, ennek érdekében lobbizni.

[59] IVSZ Közgyűlési Beszámoló, 2009. április 21.

Tagozat neve	A tagozat bemutatás
Nagyvállalkozások tagozata	▪ Legálabb 50 fő főállású alkalmazottal, vagy legálabb 1,5 milliárd forint éves nettó árbevétellel rendelkező gazdasági társaságok. ▪ Aktív tagság, eredményes érdekképviselet és lobbitevékenység (pl. internetadó, jogszabály-előkészítések).
Nemzetközi, multinacionális vállalkozások tagozata	▪ A nemzetközi gyakorlatban elismerten multinacionális cégként ismert vállalkozások magyar képviselői, leányvállalatai ▪ Jellemzően az adópolitika kedvező irányba mozdításáért lobbiznak.
Telekommunikációs vállalkozások tagozata	▪ Egyéni vállalkozók, valamint gazdasági társaságok, amelyek főtevékenysége a távközlés. ▪ A „Telko” a legaktívabb tagozat (8 tagozati ülést tartott 2008-ban, a többi 2-t, a Nagyvállalati tagozat 1-et)
IKT Elektronikai gyártó és forgalmazó vállalkozások tagozata	▪ 2009-től működő, újonnan alakult tagozat; egyéni vállalkozók, valamint gazdasági társaságok, amelyek fő tevékenységi területe az infokommunikációs elektronikai termékek gyártása es/vagy forgalmazása.

Munkacsoportok

Munkacsoportot bárki létrehozhat, a szervezet biztosítja számukra az infrastruktúrát (Keresztesi János megfogalmazásában: „a termet, süteményt, kávét”). A kérdéseiket, véleményeiket a központ továbbítja pl. az illetékes minisztériumnak vagy kormányzati szervnek. A munkacsoportok alakulása egy dinamikusan változó folyamat, a külvilág eseményeire, gazdasági környezetre, politikai helyzetre, felmerülő problémákra és természetesen felmerülő igényekre rezonál. (A válság miatt pl. szintén létrejött egy munkacsoport.)

E-Health

- Kiemelten sikeresnek mondható részleg, a legaktívabb munkacsoport.
- Célja: az egészségügyben használt informatikai rendszerek korszerűsítése.
- Biztosítási rendszer átalakítását külön célként emelik ki – 2008 folyamán elkötelezettek voltak az egészségügyi reform mellett, a koalíció felbomlása után felvették a kapcsolatot az új egészségügyi miniszterrel.
- Eredményes szakmai lobbi a minisztériumnál – a javaslataikat figyelembe vették a stratégiaalkotáskor.
- „Egészségügyi kártya projekt” – konzultációkat folytatnak a kormányzati képviselőkkel, az OEP főigazgató-helyettessel.

- Több cég kifejezetten az E-Health munkacsoport miatt lépett be az IVSZ-be.

Központi Szolgáltatási Főigazgatóság

- Közbeszerzést érintő ügyekben tevékenykedik.
- Az egyeztetésre konferenciákat, munkacsoport üléseket, klubnapokat szervez.
- Fontos előny: a vevői és szállítói oldal is egy asztalnál ül.
- Szolgáltatások: közbeszerzés-értesítési figyelő, jogsegély, jogi tájékoztatás.
- Siker a jogszabályok szakértői véleményezése terén: az IRM magától is gyakran kért véleményt az IT-t érintő jogszabály-módosításokkal kapcsolatban.

Nemzeti Fejlesztési Terv 2 munkacsoport

- Célja, hogy segítse az EU-források felhasználását IVSZ tagok számára.
- Tevékenységi körök:
    1. Pályázatok figyelése (információk a honlapon, Üzleti Akadémiák szervezése)
    2. Pályázatok véleményezése (módosítási javaslatok benyújtása)
    3. Kormányzati projektek kidolgozásában való részvétel (kormányzati workshopokon, üléseken való részvétel – siker: az IVSZ természetes egyeztetőpartnerré válik)
    4. Iparágfejlesztési programok továbbítása a kormány felé

2. táblázat: további munkacsoportok

Munkacsoport neve	**Leírás**
Szoftverexport munkacsoport	Célja az exportképesség növelése.
E-Bevallás munkacsoport.	Belső szakmai fórum a tagoknak, illetve kapcsolatok az APEH felé
IT Biztonsági munkacsoport	IT Biztonsággal kapcsolatos piackutatási tanulmány készítése, ajánlások megfogalmazása a közbeszerzésbe beemelendő termékek és szolgáltatások köréről.
Innovációs munkacsoport	Innovációbarát piaci környezet, piacépítés
Tanácsadó munkacsoport	Tancsadók szerepének hangsúlyozása az IT fejlesztések előkészítésében.
Oktatási munkacsoport	Oktatási/képzési szektort képviseli
Védjegy munkacsoport	A Védjegy projekttel kapcsolatos előkészítő munkák
Válságkezelés munkacsoport	A válságkezelésre kormányzati beavatkozásokat javasolnak.

A SZERVEZET FINANSZÍROZÁSA, PÉNZÜGYEI

A szervezet működési költségei finanszírozásának alapja a tagdíjrendszer – tagdíjat iparűzési adó alapján fizetnek a tagvállalatok. A minimum tagdíj 38 ezer Ft, a mikrovállalkozások, KKV-k esetében, a maximum pedig 609 ezer Ft – ez évi 80 millió Ft tagdíjbevételt jelent. Költségvetési támogatást a szervezet nem kap (az alelnök említése szerint még az Informatikai és Hírközlési Minisztérium létezése és Kóka János minisztersége alatt fordult elő egyetlen alkalommal, hogy az IVSZ pályázati támogatásban részesült). A szervezet sokkal inkább az EU-s szövetségeknek meghirdetett pályázatok felé orientálódik, a számos korábban felsorolt EU-s projektben való részvételéhez kapcsolódóan (pl. az E-Skills vagy az ICTrain prokjektekben, emellett az IVSZ látja el a koordinátori feladatokat az EU szoftverfejlesztési stratégiájának kidolgozásában) kap forrást. Vállalkozási tevékenységet nem folytat.

- 2008-as összes bevétel: 235 512 000 Ft
- 2008-as összes kiadás: 230 136 000 Ft[60]

MIT CSINÁLNAK? – A NYÚJTOTT SZOLGÁLTATÁSOK

A Szövetség feladatai, tevékenységi köre megmutatja, hogy az IVSZ hogyan operacionalizálja, fordítja le konkrét lépésekre, akciótervekre és eszközökre a célokat, stratégiai irányelveket (saját megfogalmazásban a víziót, missziót és krédót).

Az Alapszabályban megfogalmazott feladatok a következők:

- „[A Szövetség] koordinálja és szervezi a Tagokat a Szövetség céljának a megvalósítása érdekében,
- felkérés esetén aktívan részt vesz és részt vállal az IKT szakterülettel kapcsolatos jogi, törvénykezési, kormányzati döntések előkészítésében, képviselve a Tagok érdekeit,
- a Tagok, valamint az IKT szakterület érdekeinek szakmaetikai képviselete és védelme,
- kapcsolattártas a gazdasági, kormányzati és más állami döntéshozó testületekkel, kormányzati szervekkel és külföldi/nemzetközi szakmai és társszervezetekkel,
- a Tagok rendszeres tájékoztatása és Tagok közötti szakmai információcsere elősegítése, valamint a Tagok közötti esetlegesen felmerülő szakmai, etikai kérdések megoldása,
- az IKT szakterület fejlődésének elősegítése, kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenység végzése
- a szakterület/iparág nemzetközi kapcsolatainak bővítése, fejlesztése,
- szakmai fórumok, rendezvények és gyakorlati – elméleti képzések, továbbképzések szervezése.”[61]

[60] Beszámoló az IVSZ gazdálkodásáról. IVSZ Közgyűlési Beszámoló 2009. április 21. 45. oldal

Az IVSZ saját tevékenyégét az alábbi ábrában foglalja össze:[62]

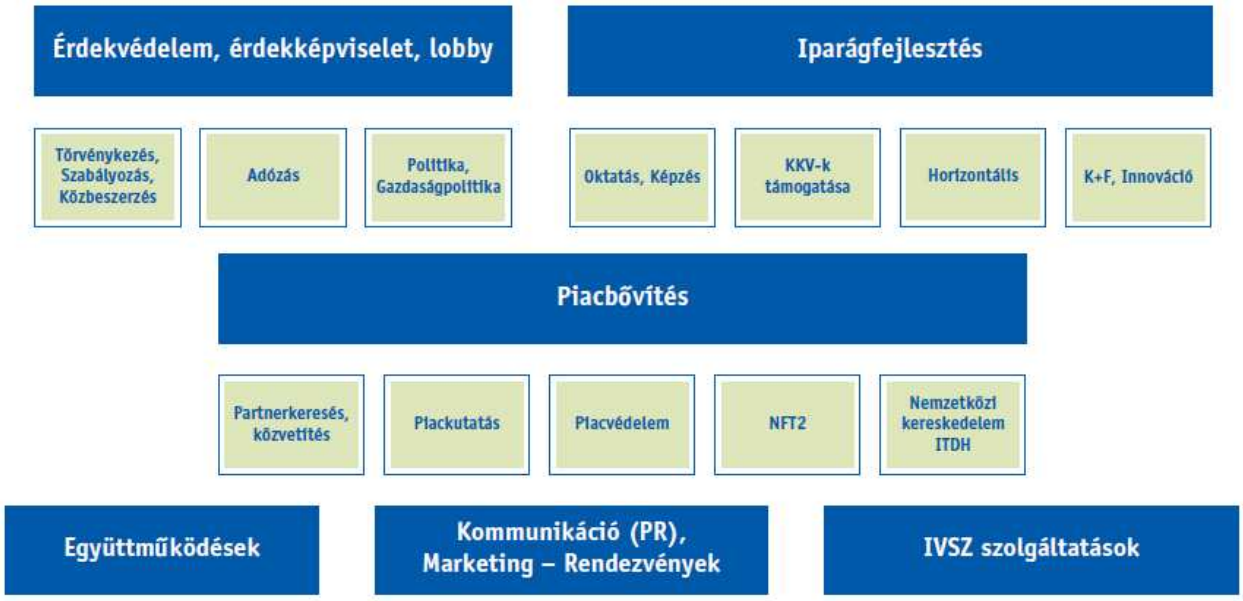

Érdekvédelem, érdekképviselet, lobbi

Az érdekképviseleti, érdekvédelmi munka egyik kézenfekvő eszköze a szakmai, parlamenti testületekben delegáltak útján való részvétel. Ilyen testület és hivatalok:

- Gazdasági és informatikai Bizottság
- Nemzeti Hírközlési és Informatikai Tanács
- Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal
- Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

Illetve együttműködik egyéb, pályázatokat kiíró állami és közigazgatási szervekkel is. Pályázatok odaítélésénél a Szövetség képviselői szakértőként részt vesznek a bíráló bizottságok munkájában.

Az iparágnak nincsen külön tárcája, és pl. az NFÜ pályázati rendszerében nincsenek különválogatva a szektorhoz kapcsolható pályázatok, szükség van viszont arra, hogy a tagvállalatok megkapják az őket érintő pályázati híreket. Éppen ezért az IVSZ tagoknak nyújtott szolgáltatások közt szerepel a pályázatfigyelés is. Ahogy Keresztesi János, a szervezet korábbi elnöke és jelenlegi alelnöke is elmondta, az operatív programok közül az IVSZ szorosan kapcsolódik az Elektronikus Közigazgatás Operatív Programhoz és a Gazdaságfejlesztési Operatív Programhoz, de emellett szinte minden pályázathoz rendelhető informatikai tartalom, egy építőipari projektben pl. a Szövetség által szorgalmazott elem lehet az elektronikus könyvelés bevezetése. A Szövetség a tagok érdekeit azzal képviseli, ha minél több projektben szerepet kap az ágazat.

A lobbitevékenység lényege a törvényi, jogszabályi környezet, a szabályozások vagy az adópolitika az iparág érdekeinek megfelelő irányba alakítása, illetve a pályázatok,

[61] Informatikai Vállalkozások Szövetségének Alapszabálya 4. §
[62] Az IVSZ tevékenységének áttekintése. IVSZ Közgyűlési Beszámoló 2009. április 21., 9. o.

költségvetési pénzek, közbeszerzések befolyásolása. A szakmai lobbi – a volt IVSZ elnök véleménye szerint – Magyarországon igen nehézkes. Ideális esetben a társadalmi egyeztetés hivatalos szakaszában lehetne a Szövetséghez hasonló szakmai érdekképviseleti szervezeteknek lehetőségük arra, hogy módosító javaslatokat, szakvéleményeket fűzzenek egy adott javaslathoz (ezen vélemények nyilvánosságra hozásával, pl. portálon való közzétételével). Ez azonban a jelenlegi kormányzati szervek számára inkább egy „kipipálandó sor a listán", nem veszik komolyan a társadalmi egyeztetést – ez abban is megnyilvánul, hogy lehetetlenül kevés időt hagynak egy-egy szakmai anyag elbírálására. Keresztesi János példaként említett számos olyan fontos szakmai problémát, amelyet a Szövetség felvetett egy kormányzati szakpolitikai javaslattal kapcsolatban, a javaslatokon utólagosan azonban már nem változtatnak. „A Szövetség pl. megpróbált a tanulói laptop program közbeszerzési kiírása során lobbizni, hogy ne az eredeti "csak az ár számít" kritérium érvényesüljön, hiszen egy általános iskolában nyilvánvalóan erősebb, strapabíróbb eszközökre van szükség, nem a legolcsóbb változatra – de sajnos falra hányt borsó volt, és számos ilyen példát említhetnék."

A lobbitevékenység sokkal inkább a szakpolitikai intézkedés kidolgozásának ezt megelőző szakaszában lehet sikeres, személyes kapcsolatok útján. Ezen személyes kapcsolatok építését a Szövetség számos „networking rendezvénye" biztosítja, ilyen pl. a Szövetség által szervezett Üzleti Reggeli nevű program, amely a Nagyvállalati, Multi és Telekommunikációs Telko tagozatok számára biztosít kapcsolatépítési lehetőséget a kormányzat, iparág döntéshozóival. A tagvállalatok vezetői kötetlen hangulatú találkozók formájában egyeztethetnek prominens parlamenti szereplőkkel. 2008-ban a programsorozat meghívott vendégei voltak pl. Baja Ferenc, kormánybiztos, Bajnai Gordon, miniszter, Bálint Ákos, NFÜ főigazgató. Keresztesi János elmondása szerint ezek a politikai szférával való kapcsolatok kiválóak – és ez igaz mindkét politikai oldalra. Az iparág kapcsán nincsenek nagy pártpolitikai alapú törések, a témában érdekelt szakpolitikusok egymással is együttműködnek. Az új kormánnyal az alelnök szerint szintén jók a szakmai és személyes kapcsolatok – a Fidesz informatikai bizottságában pl. van IVSZ-tag. Kiemelte: a valódi „csatákat" a kormányzati intézményi szinteken kell megvívni, a Központi Szolgáltatási Főigazgatósággal, a Nemzeti Fejlesztési Ügynökséggel, a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatallal, a Magyar Befektetési és Kereskedelemfejlesztési Kht.-vel (ITDH).

Hasonlóan networking célokat szolgálhat számos egyéb rendezvény is. Ilyen lehet a Gyúrós Tibor Díjátadó Gála (az IVSZ által alapított díj, amellyel a szektor kiemelkedő teljesítményt nyújtó vállalatvezetőit ismerik el), a KSZF, vagy MENTA konferenciák[63], „lencsepartik"[64], Klubnapok, előadások, szakmai fórumok (akár egyes projektekhez kapcsolódva). A „Közbeszerzési konferenciák" programsorozat keretében érdekegyeztető munka folyik a közbeszerzési eljárások javításának érdekében.

[63]A MENTA a szervezet legfontosabb hagyományos éves konferenciája a Menedzsertalálkozó, ahol az épp legaktuálisabbnak, legjelentősebbnek tartott szakmai kérdést vitatják meg a résztvevők. Az idei MENTA-t 2010. augusztusban tartják „Sikeres infokommunikáció Magyarország sikeréért" címmel.

[64]A szintén hagyományos rendezvénynek számító IVSZ „lencseparti" klasszikus informális kapcsolatépítésre, kapcsolatápolásra szolgáló közösségi rendezvény a tagok számára.

A politikai és gazdasági szféra közti közvetítő szerep Európában is általános módon az IVSZ-hez hasonló szervezetek feladata. A közvetítő szerep része pl. olyan szakmai anyagok készítése, amelyek a politikusok „nyelvén" fogalmaznak meg az iparággal kapcsolatos problémákat: elmagyarázzák, hogy miért fontosak egyes döntések (ha pl. szerepelnek benne olyan kulcsszavak, mint „munkanélküliség" vagy „távmunka", nagyobb az esély, hogy eljusson az üzenet – fogalmazott Keresztesi János). Ilyenkor az az elsődleges feladat, hogy a politika megértse a szakmai üzeneteket, mindazt, ami az üzleti, gazdasági szféra számára fontos. „A politikusok természetesen azzal foglalkoznak, amivel választókat lehet nyerni. És amíg egy a miénknél sokkal jelentéktelenebb iparág problémáit (pl. egy tüntetés kapcsán) azonnal felkapja a sajtó, és része lesz a közbeszédnek, olyan nagy horderejű, egyébként költségvetési pénzekben is mérhető dolgok, mint az, hogy a közigazgatásban dolgozók tanuljanak meg 10 ujjal gépelni, vagy hogy minden otthonba jusson el a szélessáv, egyelőre nem lehet a közbeszédbe bevinni." Az említett problémák azonban európai uniós szinten hasonló formán jelen vannak.

Az IVSZ fontos feladatának tartja az érdekvédelmet külföldön is európai uniós szervezetekben való munkán keresztül, pl. a szövetség tagja a Digital Europe-nak, amely a legnagyobb IKT cégeket tömörítő európai szervezet. A piacbővítéshez kapcsolódó tevékenységi körök kapcsán is nagy hangsúlyt fektetnek a külföldi kapcsolatok építésére, a meglévők fenntartására.

Iparágfejlesztés

Az iparágfejlesztés a szervezet tevékenységének talán legsikeresebb területe, az IVSZ hatalmas aktivitást fejt ki, számos sikert tudhat magáénak. Ennek eszközei, legfőbb prioritásai a vállalatok K+F, innovációs hajlandóságának növelése, a KKV-fejlesztés (rendezvények, oktatás útján), kisebb hazai cégek pozícióba hozása, segítése. A Szövetség képzéseket, fórumokat, rendezvényeket szervez nekik, segítséget kapnak pl. adózási kérdésekben vagy közbeszerzési projektekben.

Az egyik az e célból megvalósuló programok közül az „IVSZ Tanúsító Védjegy", ami egy IVSZ-kezdeményezés a versenytisztaság, az etikus üzleti magatartás díjazására. Célja versenyelőnyhöz juttatni a minőségi szolgáltatást nyújtó vállalatokat, jelenleg is munkacsoport dolgozik rajta. Az Üzleti Akadémia és Termékértékesítés Akadémia rendezvénysorozatokon pl. sikeres magyar és külföldi cégek vezetői mutatják be saját vállalatukat, szakmai és gazdasági háttér-információkkal látják el a workshopon résztvevő tagokat, beszámolnak pl. kedvező hitelkonstrukciókról, pályázati tapasztalatokról.

Az iparágfejlesztésben szintén szerepet kap a lobbitevékenységnél említett networking, ez esetben a tagok közti kapcsolatok. A tagvállalatok, elsősorban a KKV-k havi rendszerességgel találkoznak. Találkozhatnak pl. multicégek és KKV-k képviselői is. Az együttműködés e formájának van egyfajta klubjellege, a Szövetség rendez pl. KKV-kocsmákat, ahol egy este zsíros kenyér és sör mellett ülnek össze a tagok, hogy megvitassanak egy aktuális szakmai kérdést. Itt természetesen cél, hogy üzleti kapcsolatok szövődjenek.

Az iparágfejlesztés másik fontos területe az oktatási-tudományos szféra. Az IVSZ által azonosított egyik legsúlyosabb jelenlegi probléma a műszaki szakemberhiány, ezt Keresztesi János szintén kiemelte. Szerinte a munkanélküliség jelenlegi mértékét

tekintve elgondolkodtató, hogy az iparág 10 ezer munkavállalót tudna foglalkoztatni, ha lennének megfelelően képzett szakemberek a magyar munkaerőpiacon.

Az oktatási, felsőoktatási területen megvalósuló programok:

- szuletettinformatikus.hu webes kampány középiskolásoknak, pályaválasztás előtt állóknak. A program honlapján összegyűjtötték az informatikus szakma felsőoktatási, ösztöndíj és továbbtanulási lehetőségeit, a kapcsolódó blogokat, fórumokat. Emellett cégvezetők látogattak el középiskolákba. A projekt az európai informatikai szervezet, a Digitaleurope-pal együttműködésben zajlott, velük szervezte az IVSZ az E-Skills nevű programot is. A projekt költségvetése 2 éve 5 millió Ft volt, idén 3 millió Ft, és ehhez jött még az E-Skillsre 4 millió Ft uniós forrásból.
- Az IVSZ megalapította a MEFIT (Magyar EU Fejlesztési Igazgatótanács) Alapítványt, amely a TITÁN programot működteti a hazai informatikai oktatás megreformálására. A TITÁN program a Szövetség saját kezdeményezése, miniszterelnöki jóváhagyással indult el. Célja, hogy 200 ezer ember felhasználói szintű informatikai képzésben részesülhessen, növekedjen pl. a KKV-szektor informatikai tudásszintje, pl. könyvelő vagy számlázó programok használatával stb.

A szövetség kiemelkedően aktív a különböző projektek szervezésében, és mind hazai, mind külföldi projektek felkutatásában, az ezekben való részvételben. A nemzetközi projektek közvetlen gyakorlati haszna a kapcsolatépítés külföldi partnerekkel, illetve ezen keresztül megvalósulhat a magyar vállalkozások érdekképviselete az EU-ban, a cél, hogy az EU-s IKT stratégiában integrálják a magyar vállalatok érdekeit is.

3. táblázat – IVSZ projektek[65]

Projekt	**Leírás**
Nemzeti Technológiai Platformok (NTP-k)	▪ A Szövetség bevallott módon vezető szerepet kíván játszani a hosszú távú nemzeti K+F stratégia kialakításában. ▪ NTP-k feladata: vállalatok közti érdekegyeztető fórumokként működnek, közös K+F+I-projekteket kezdeményeznek, ezekhez forrást teremtenek ▪ a vállalatok mellett egyetemekkel, kutatóközpontokkal való közös munka ▪ 2 NTP-t az IVSZ irányít – Artemis Magyarország Beágyazott rendszerek NTP, NESSI Magyarország Szoftver és szolgáltatások NTP (további 4 munkájában közreműködik)
IT-mentor program (EQUAL IT)	▪ Célja a hátrányos helyzetű munkavállalók kompetenciafejlesztése – a digitális írástudás oktatására, mentori munkára képzik ki őket távoktatás segítségével, az e-learning tanfolyam végén OKJ-s IT-mentor szakma

[65] Sikerek, mérföldkövek'08 – pillanatfelvétel a 2008-as év kiemelt, átfogó projektjeiről. IVSZ Közgyűlési Beszámoló, 2009. április 21. 18-23. o.

Projekt	Leírás
	szerezhető. ▪ közhasznú tevékenység (az ismert probléma ellen küzd: jelenleg 5 millióra teszik a digitálisan írástudatlan magyar felnőttek számát, ők kimaradnak az információs forradalomból) ▪ Ezzel a projekttel kapcsolatban is születtek a jogalkotó felé megfogalmazott szakmai vélemények.
SFERA (Structural Funds for the European Research Area), Európai Uniós projekt	▪ Célja: ajánlások készítése a szélessávú elérés elmaradott területeken való kiépítéséhez (szintén közhasznú tevékenység). ▪ a régió döntéshozói felé végzett szakmai lobbitevékenység ▪ az IVSZ által végzett feladat: üzleti minta esetek kidolgozása
E-Skills (E-készségek) kampány	▪ az Európai Bizottság Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatósága által indított európai méretű kampány a digitális készségek terjesztéséért ▪ Ebbe az IVSZ is bekapcsolódott, megrendezte pl. az „Európai e-készségek Hét” („European e-Skills Week) nevű rendezvényt 2010. március 1-5. között.
ICTtrain	▪ Újonnan belépett EU-s országok IKT cégeinek felkészítése az EU-s jogszabályi környezetre. Korábban az IVSZ mint célország vett részt a projektben, most egyszerre adja át tapasztalatait az új EU-tagállamoknak, és segíti a lemaradásban levő magyar vállalatokat.
3S	▪ EU közös hosszú távú szoftver-szolgáltatási stratégia kidolgozására létrejött projekt
Secure Force	▪ IKT-biztonsággal foglakozó EU-s támogatási program
TACMON	▪ látáskorlátozott emberek számára költséghatékony technológiai megoldások

Piacbővítés

A piacbővítés elsősorban exportfejlesztést, külföldi piacokra való bejutást jelent, ennek eszköze a nemzetközi kapcsolatok építése, részvétel EU-s és külföldi programokban, szervezetekben. Az IVSZ által ismert, felkutatott jó gyakorlatok (pl. portugál PC-program[66], dán KKV-k) átvételére, aztán javaslatokkal élnek a döntéshozók felé. Az

[66] A portugál Magellán program egy kivételesen sikeres állami kezdeményezés a szélessávú internet és számítástechnikai eszközök oktatási célú elterjesztésére. Minden iskolába juttattak speciális, oktatási célú és a fiatal diákok igényei szerint gyártott hordozható gépeket. A programra számos európai ország felfigyelt, illetve többek közt Venezuelába is szállítanak számítógépeket. Forrás: Dojcsák Dániel: A portugálok gyártanák a magyar Classmate PC-t is. 2009. május 18.

IVSZ-tagvállalatok kiállításokra járnak (a Szövetség ilyen programokban is együttműködik pl. az ITDH-val). Külföldi üzletember delegációk érkezésekor az IVSZ gyakran résztvevőként vagy előadóként van jelen.

A tagvállalatok közötti piacépítés szintén jelentős: az IVSZ Üzletember-találkozókat szervez heti rendszerességgel, ezekre sokan eljönnek, és így sikeresen megvalósulhat pl. a partnerközvetítés.

Marketingtevékenység

Az ágazat népszerűsítésének fontos csatornái a hírlevél, az egyesületi weboldal (rengeteg, folyamatosan frissülő tartalommal, melyek egy része csak a tagvállalatok számára elérhető – a portál a szervezet és a tagok közti kommunikáció talán legfontosabb eszköze), kampányok, felmérések. Külön hangsúlyt kap a sajtóban való megjelenés. 2008-ban összesen 301 sajtómegjelenése volt a szervezetnek, a Szövetség közgyűlési beszámolójában kiemelt ezek közül néhányat, médium szerinti bontásban:

4. táblázat – Sajtómegjelenések 2008[67]

Sajtóorgánum	Téma
Computerworld	▪ IKT felmérés Sokba kerülhet a forrásátcsoportosítás – interjú Keresztesi Jánossal Védjegy a minőségi informatikai szolgáltatóknak – interjú Keresztesi Jánossal ▪ Lassuló növekedés a hazai ICT szektorban (kutatás) – 1 oldal ▪ Egy év múlva derül ki, sikeresen kezeljük-e válságot (Bajnai Gordon üzleti reggeli dec. 15.)
IT-Business	▪ ICT felmérés – interjú Klotz Tamással ▪ ITBN felmérés „Torzításmentes tükör” ▪ Központosított zökkenők – KSZF téma – november 4. ▪ Napirenden az összevonás – november 11. ▪ Díjazott kereskedők – interjú Klotz Tamással ▪ Digitális deficit – digitális írástudás november 18. Sokba kerülhet a forrásátcsoportosítás – interjú Keresztesi Jánossal
Piac és Profit	▪ Még nincs baj – IKT felmérés – novemberi szám – interjú Klotz Tamással
ECHO TV:	▪ KKV magazin: Üzleti Akadémia és IVSZ KKV üzenetek – interjú Fürjes Balázzsal
Figyelő	▪ Dotcom sokk 2.0 – Keresztesi János – vélemény

http://www.hwsw.hu/hirek/42073/classmate-intel-magyarorszag-oktatas-magellan-portugalia-politika.html

[67] PR-Kommunikáció. IVSZ Közgyűlési Beszámoló 2009. április 21. 28. o.

Sajtóorgánum	Téma
HVG	▪ Dinamizálni kell a gazdaságot – vélemény a gazdasági válságról – interjú Keresztesi Jánossal
Duna TV II.	▪ EQAUAL: interjú Balogh Istvánnal december 9-21. között naponta
Gazdasági Rádió	▪ Interjúk Keresztesi Jánossal (IKT felmérés, Védjegy, Nyíltlevél) és Klotz Tamással – (a gazdasági válság és kitörési pontok)
IT-Business Anno	▪ Évértékelő interjú Keresztesi Jánossal az iparág és az IVSZ egy évéről

A Szövetség által a tagoknak biztosított szolgáltatásokkal, hozzáadott értékkel kapcsolatban Keresztesi János elmondta: „általában a belépő kisvállalkozások elsősorban kapcsolatépítésre akarják használni a Szövetséget, mert nagyvállalatok vezetőivel találkozhatnak, azt remélik, hogy ettől több üzletük lesz. Sokan fontosnak tartják, hogy tartozzanak valahova, szakmailag beleszólhassanak dolgokba, hallathassák a hangjukat. Aztán előfordulnak tagok, akik csalódottan konstatálják, hogy nem kötöttek több üzletet azzal, hogy beléptek – ők rájönnek, hogy ez nem erről szól, vagy ki akarnak lépni. De igazság szerint az ingyenes rendezvényeinken (lencseparti, a KKV-kocsma sörrel és zsíroskenyérrel, a MENTA-konferenciák, Üzleti Akadémiák stb.) való részvétellel már megtérül a befizetett 38 ezer Ft tagdíjuk."

„A multicégeknek, nagyvállalatoknak azért éri meg belépni, mert pl. direkt lobbitevékenységet nem fejthetnek ki a kormányzatnál, csak egy érdekvédő szervezeten keresztül. A HP európai elnöke pl. azzal kereste meg az IVSZ-t, hogy lépjünk fel a magyar Artisjus ellen: a szerzői jogokat szabályozó törvényünk egész Európában a legkreatívabb azt tekintve, hogy hogyan lehetne plusz jogdíjat beszedni."

A SZERVEZET KÖRNYEZETE

Az IVSZ rengeteg más vállalkozói szövetséggel van partneri kapcsolatban. A kamarák közül Keresztesi János kiemelte a Magyar Kereskedelmi- és Iparkamarát, melynek vannak informatikával foglalkozó tagozatai, ilyen pl. az E-gazdaság Kollégium. Az IVSZ szintén kapcsolatban áll nemzeti iparkamarákkal, pl. az Amchammel. Szakmai szövetségek közül jelentős pl. a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság, a Magyar Tartalomipari Szövetség, a Hírközlési Érdekegyeztető Tanács, a Magyar Innovációs Szövetség, a Mérnökszövetség.

Az alelnök elmondása szerint saját munkaidejének 60%-át a partnerekkel való kapcsolattartás teszi ki. A partnerkapcsolatok bizonyos témákban, közös érdekek mentén való közös megjelenéseket, közösen, egy-egy kiáltvány erejéig történő összefogásokat jelent.

Magyarországon nincs másik, az egész ágazatot lefedő versenytárs-szervezet. Európai szinten létezik viszont a Digitaleurope, amely az Unió hasonló tevékenységi köröket végző szervezeteit fogja össze. Így az IVSZ részt vesz az európai iparági stratégia

kidolgozásában. A szervezet kapcsolatban áll a régió más IKT szövetségeivel (19 országgal – 2008-as adat), fontos feladatának tartja új kapcsolatok építését.

SIKEREK ÉS KUDARCOK – A SZERVEZET ÖNÉRTÉKELÉSE

A szövetség fontos sikere, hogy a kormányzat kiemelt iparággá nyilvánította az informatika területét, és hogy elkészült az iparági akcióterv is, melyben az IVSZ által megfogalmazott 26 javaslati pontból 14 szerepel. Az akcióterv kidolgozásában az IVSZ aktív szerepet vállalt. A stratégiai dokumentum felsorol bizonyos fókuszterületeket – a hardver, szoftver és szolgáltatási területre, illetve a távközlési piac adatátvitellel, internettel kapcsolatos részeire kiemelt figyelmet fordít.[68] Bár mindez az IVSZ számára csak részeredményként értékelhető, mégis fontos előrelépés.

Ahogy Keresztesi János a 2008-as évet értékelve fogalmazott: „Sikerült kimondatnunk a kormányzat vezetőivel, hogy az IKT szektor egyike az 5 legfontosabb iparágnak". A Szövetség súlya, presztízse az erősségek közé tartozik, a szektorban kikerülhetetlen, igyekszik minden az ágazatot érintő szakpolitikai kérdésben megszólalni. A kormányzati szervek az egyes szakmai anyagokat automatikusan, kérés nélkül megküldik szakértői véleményezésre. A Szövetség saját, a lobbi terén elért sikerének tekinti, hogy sikerült elhárítani a 2008-ban tervezett „internetadó" bevezetését.

Szintén jelentős sikerek említhetők az oktatás területén. A 2 éve elindított, 16-17 éves generációt megcélzó szuletettinformatikus.hu kampány (amelynek célja az informatikus szakma népszerűsítése) a kiemelten sikeres programok közé tartozik, az alelnök elmondása szerint részben ennek is köszönhető, hogy az informatikus szakma a pályaválasztáskor ma már számokban mérhetően népszerűbb, mint 2 éve volt – 5%-kal nőtt az ilyen irányba továbbtanulók száma. Hasonló sikerek említhetők az iparfejlesztési tevékenységek számos más területeiről is.

Keresztesi János elmondása szerint viszont kudarcként értékelhető a tevékenységeknek azon az a része, amely a kormányzati szervek együttműködésén (is) múlik. Az IVSZ érdekképviseleti tevékenységét tehát az alelnök inkább kudarcként éli meg. „A szervezet rengeteg energiát fektet bele, viszont komoly áttörést nem sikerült elérnünk, kevés ráhatásunk van pl. az uniós források elosztására. Fontos siker az iparági stratégia elfogadása, de a helyzetre szintén jellemző, hogy a javaslataink közül megvalósuló pontok éppen azok voltak, amelyekre nem kellett plusz forrást biztosítani. Különösen forrásoldalra lefordítva nehézkes az érdekérvényesítés. Az említett, akkori gazdasági minisztériummal közösen alkotott akciótervben pl. szerepelt az IVSZ TITÁN programja, amelyhez a szervezet 20 milliárd Ft Európai Uniós támogatásra pályázott – de éppen ezt kihúzták az akciótervből. Az érdekérvényesítő és lobbitevékenységben a fent említett tendenciák érvényesülnek, nehéz áttörést elérni."

Mivel azonban épp a törvényi, jogszabályi környezeten, illetve a támogatási rendszeren (főként európai uniós viszonylatban) van mit javítani, az IVSZ jövőbeni céljai éppen ezekhez a nehézségekhez igazodnak. Laufer Tamás elnök közelmúltban a szektor számára alapvető fontosságú első lépésként 2010. július 1-jén az IVSZ és az NHH az

[68] Kormányzati fókuszban a hazai infokommunikációs technológia, 2009. 11. 06., IVSZ sajtóközlemény http://www.ivsz.hu/engine.aspx?page=showcontent&content=sajtokozlemeny_IKTakcioterv_061109

informatikai szektor jelenlegi helyzetét elemző, közös szervezésű konferenciáján a következő lépéseket sorolta fel (ezek tekinthetők a szervezet érdekérvényesítés terén kitűzött céljainak is):

- Az iparági kockázati tőke elbírálásánál illetve az iparágat érintő támogatások kihelyezésénél az IVSZ legyen a szakmai partner: a szakma által hitesített testület döntsön a szakmát érintő kérdésekben, szakmai alapon.
- Ne legyen egy 5 millió forint alatti pályázat 30-40 oldalas, ne kelljen hozzá külön pályázatíró; legyen fontosabb a személyes prezentáció a döntés előtt.
- Legyen külön K+F+I program a kezdőknek, középhaladóknak és a haladóknak: a javaslat egy inkubációs modell felállítása, de a támogatás ne a házépítés, inkább a szolgáltatás biztosítása legyen (mint ügyvitel, marketing, stratégia, jogi tanácsadás).
- KKV informatikai hitel program létrehozása 50%-os támogatási intenzitással, ahol legalább 5000 cégnek 5 millió forint körüli informatikai csomag beszerzését tesszük lehetővé. Itt is az IVSZ lehet a szakmai partner.
- Csak a készségek fejlesztésén keresztül növelhető hosszú távon a foglalkoztatottság. A nemzeti e-oktatási és nevelési program beindítása ehhez alapvető fontosságú.
- A globális piacon olyan iparágak felfuttatásával kell versenyezni, amelyek speciálisan képzett munkaerőt és nem mindenhol egyforma mennyiségben és minőségben megtalálható speciális kompetenciát igényelnek.[69]

Az IVSZ az új kormánypárttal közösen az iparág helyzetét mérlegre tevő közös nyilatkozatot készített. A legfontosabb, az előző kormányzat által elhanyagolt vagy sikertelenül kezelt problémák a dokumentum szerint:

- szakemberhiány mérnökökből, informatikusokból
- a K+F alacsony részesedése a nemzeti össztermék viszonylatában
- az informatikai jellegű kiadások az infrastruktúráról szólnak és nem a tartalomról
- digitális írástudatlanok és informatikai eszközöket használók közt nő a szakadék
- az utóbbi években a kormányzat fejlesztési projektjei közt számos sikertelen infokommunkikációs program volt.[70]

Az IVSZ tehát civil eszközökkel, személyes és politikai kapcsolathálóján keresztül aktív részt vállal az iparági stratégia kidolgozásában, és továbbra is lobbitevékenységével, nyomásgyakorló eszközeivel próbálja az európai uniós stratégiai irányelveknek megfelelően (aktuálisan a az Európai Bizottság néhány hete bemutatott Európai Digitális Menetrendben megfogalmazott célok mentén) tagságának érdekei felé befolyásolni a jogalkotót.

[69] Kihívásokkal küszködik a magyar informatika. Bitport, frissítve: 2010.07.02. 14:28 http://www.bitport.hu/trendek/kihivasokkal-kueszkoedik-a-magyar-informatika
[70] Uo.

HIVATKOZÁSOK JEGYZÉKE

Az IVSZ Alapszabálya, Szervezeti és Működési Szabályzata

IVSZ 2009-es Közgyűlési Beszámoló

Kormányzati fókuszban a hazai infokommunikációs technológia, 2009. 11. 06., IVSZ sajtóközlemény http://www.ivsz.hu/engine.aspx?page=showcontent&content=sajtokozlemeny_IKTakcioterv_061109; letöltés ideje: 2010-08-10

Mérföldkövek, sikerek 2009.; http://www.ivsz.hu/engine.aspx?page=ivsz2009; letöltés ideje: 2010-08-10

IVSZ, azaz az Informatikai Vállalkozások Szövetsége, Tranzitonline http://tranzitonline.eu/1/it/2005/1/2005-01-01/ivsz-azaz-az-informatikai-vallalkozasok-szovetsege; letöltés ideje: 2010-07-28

Kihívásokkal küszködik a magyar informatika, Bitport, http://www.bitport.hu/trendek/kihivasokkal-kueszkoedik-a-magyar-informatika; 2010-07-10

Új elnökség és szervezeti átalakítás az IVSZ-ben Prim Online, 2007. április 16. 16:40 http://hirek.prim.hu/cikk/60567/; letöltés ideje: 2010-07-28

Válság az informatikai piacon: kicsik a legnagyobb vesztesek, hvg.hu 2008. november 07, http://hvg.hu/kkv/20081107_ivsz_legnagyobb_vesztesek_kicsik; letöltés ideje: 2010-07-28

IPARTESTÜLETEK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE (IPOSZ)

Béládi Olívia

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

1. Az IPOSZ az 1884-ben a céhek feloszlatása után alakult ipartestületek – ha nem is jogfolytonos – de infrastruktúrájában, szervezetrendszerében, feladataiban utódszervezetének tekinthető. Az ipartestületeket és vagyonukat 1948-ban államosították, és KIOSZ (Kisiparosok Országos Szövetsége) néven alakították újjá. A szocializmus 40 éve alatt a KIOSZ a magánkisiparosokat, a magánszektor kisvállalkozóit tömörítette. Az KIOSZ 1990. szeptember 23-án hozott határozattal IPOSZ-szá átalakulva szűnt meg. Az IPOSZ a KIOSZ jogutódjaként, a szervezet és a vagyon tovább üzemeltetésével, önkéntes egyesületi formában alakult meg. Jelenlegi fő feladatának a családi vállalkozások képviseletét és érdekvédelmét tekinti. (az Európai Uniós szóhasználat miatt ezeket a vállalkozásokat gyakran a mikrovállalkozásoknak, KKV-knek is nevezik, ezek szinonim fogalmakként értendőek).

2. E fő célcsoportjuk számára az érdekvédelmen kívül széleskörű szolgáltatásokat is kívánnak nyújtani, ugyanakkor a gondjaikat-bajaikat megértő, azt kifejező, visszhangozó szervezetként is igyekeznek fellépni. Problémáik igen kiterjedtek, lényegében az egész jelenlegi gazdasági berendezkedést kritizálják, mert nem eléggé figyelnek oda a „kicsikre." Ezt a szemléletet szeretnék megváltoztatni. A lobbizásban nincsenek szerencsés helyzetben, mert az általuk képviselt réteg nagyon elaprózott, nehéz őket összefogni, és egyesével jelentéktelen gazdasági erőt képviselnek.

Nagyon gyakoriak a fórumok, a konferenciák, az elnökség PR és reprezentációs munkája nagyon élénk. Saját statisztikájuk szerint tavaly az IPOSZ az országos és regionális sajtóterv alapján 110 témát, dokumentumot ajánlott a közvélemény figyelmébe. A legnépszerűbb sajtótéma a hazai kis- és mikrovállalkozások nehéz helyzete, túlélésükért folytatott harc volt.[71]

3. A szervezet tagja az Országis Érdekegyeztető Tanácsnak(OÉT) , ezt a jogosítványt a KIOSZ-sztól, a működés folyamatosság okán kapta meg. Az itt, és a többi

[71] Iposz XXII.Közgyűlési Beszámoló

érdekegyeztető fórumon folyó munka (pl. Ágazati Párbeszéd Bizottságok (ÁPB), képzési tanácsok) megítélése nehéz, ugyan valódi párbeszéd folyik, de az itt hozott határozatok végrehajtása nem megy mindig zökkenőmentesen.

4. A szervezet forrásait nagyrészt a célpályázatok biztosítják. Az elnyert pályázati összegek nagysága évről évre változik, a kiírt releváns pályázatok számának függvényében. A tagdíjak mindössze 3 millió Ft-ot tesznek ki az éves 160 millió Ft-os költségvetésből. Fontos bevételi forrás még az érdekképviseleti, érdekvédelmi, szakértői munkára juttatott költségvetési támogatás, melyet a szervezet a Munkaerőpiaci Alapból igényelhet az OÉT-ben és az ÁPB-ben folyó munkájának fedezésére. A Szövetség rendelkezik még egy budapesti székházzal, három üdülővel, ezek bérbeadásából illetve üzemeltetéséből is származik jövedelem. A Szövetség szakképzési tevékenységeit az elkülönülten gazdálkodó IPOSZ Kft. végzi, mely fő feladata az akkreditált felnőttképzési tevékenység ellátása, továbbképzések szervezése, szakvélemények szolgáltatása.

5. Az IPOSZ állítása szerint 40-50 000 tagjuk van a tagszervezeteken keresztül. A taglétszám meghatározása magának a szervezetnek is nehézkes, mert nem minden tagjuk szolgáltat adatot a helyi ipartestületi létszámról, és az országos szövetség nem kötelezheti őket adatszolgáltatásra. Az Alapszabály szerint a tagság önkéntes, így a helyi ipartestületek számára az Országos Szövetség nem írhat elő semmit. A tagszervezetek kapcsolódásának szorossága az adott ipartestület vezetésének, összetételének és aktivitásának függvénye. Az országos szövetségnek nem célja a tagszervezetek ellenőrzése, egységesítése. Kifejezetten kerülni szeretnék a régebbi időszakra jellemző, központosított irányítást. 1989 előtt ugyanis minden iparos a központi KIOSZ-nak volt a tagja a helyi alapszervezeteken keresztül, jelenleg pedig minden helyi ipartestület jogilag teljesen önálló, az 1989. évi II. tv, az egyesülési jog alapján létrejött egyesület. A területi és a szakmai szövetségek között a tagok megnyerése kapcsán kommunikációs nehézségek keletkezhetnek, ugyanis nem mindig sikerül megértetni a vállalkozásokkal, hogy a területi és a szakmai szervezetnek milyen elkülönült feladata, szerepe van. A területi ipartestület feladata a helyi állammal (önkormányzatok) való kapcsolattartás, például a helyi munkák vagy közmunkák megszerzése, illetve a helyi adók nagyságáról való egyezkedés, míg a szakmai szövetségek a szakma végzéséhez fontos technológia ismeretek meghatározásával, továbbadással, az utánpótlás képzésével foglalkoznak.

6. Az elnök szerepe és szemlélete fontos a szervezet számára, hiszen a felkérések nyomán már 20 éve folyamatosan vezető, társadalmi munkában. A hosszú működés okán jó és szoros kapcsolatokkal rendelkezik és a nagyobb létszámú, idősebb tagság körében is nagy népszerűségnek örvend. Sokszor látogat a helyszínre, gyakran ad át elismeréseket, kitüntetéseket a jó mestereknek. A vidéki fórumokon mindig tájékozott, tud a kérdésekre válaszolni, érthetően tudja elmagyarázni a jogszabályokat.

7. Ugyanakkor a szervezetben kialakulni látszik egy olyan reformszárny, mely egy jobb „átjárhatóságot" akar elérni a kormányszervek felé, azt szeretnék, hogy a tagság problémái közvetlenebbül juthassanak el az ország vezetéséhez. A jelenlegi vezetőség véleménye azonban az, hogy az évi 2100 róluk szóló cikkel és nyilatkozattal, valamint az összes lehetséges érdekegyeztető fórumon való részvétellel jelenleg is igen nagy aktivitást és kezdeményezőkészséget mutatnak. Az már nem a szervezet hibája, hogy az ő véleményeikkel a politika nem az elvárt módon foglalkozik, azaz nem, vagy nem eléggé veszi azokat figyelembe.

8. Az IPOSZ Kft. munkája fontos a szervezet számára, ugyanis a szakképzést, és a felnőttképzést valósítja meg, mely a legnagyobb és leginkább dokumentálható, bemutatható területe az IPOSZ működésének. Az érdekképviseleti tevékenység is nagyon fontos a szervezetnek, de annak eredményei nem annyira reprezentatívak, mint az oktatásé, melyet az idei Közgyűlési Beszámoló ábrái, grafikonjai mutatnak be. A működés kereteit ugyanakkor maga az IPOSZ biztosítja az érdekképviseleti munkával, illetve azokra a nyílt pályázati forrásokra való jelentkezés lehetőségének megteremtésével, melyeket a vállalkozások segítésére írnak ki.

MÓDSZERTAN

Először a szervezet honlapját dolgoztuk fel. Majd az IPOSZ budapesti regionális tanácskozásán vettem részt résztvevő megfigyelőként. A 9 tagú elnökségen kívül 28 jelenlévő vett részt az ülésen a különböző vidéki ipartestületektől. Az aktuális problémákról voltak felszólalások, majd az elnök válaszai. Itt a szervezet több dolgozójával is sikerült felvenni a kapcsolatot, akik a tevékenységük több fontos területéről is beszámoltak.

A szervezet megismerését ezért első sorban az IPOSZ elnökével, munkatársaival, illetve tagszervezeteinek néhány vezetőjével készített interjú során igyekeztük feltérképezni. Emellett a sajtó anyagait, illetve a 2009. május 28-i, illetve a 2010. május 27-i éves közgyűlések beszámolóit használtuk fel a szervezet megismeréséhez.

A SZERVEZET RÖVID BEMUTATÁSA

Küldetése, célja

Leginkább a 10 fő alatti kézműves, iparos mikrovállalkozók érdekeit igyekszik képviselni, és védeni. Valódi kézművesnek, iparosnak azt tekintik, aki több generáció óta végzi a tevékenységét, tehát már apja és a nagyapja is iparosként, kézművesként kereste a kenyerét, azaz a családi hátteréből adódóan ismeri a szakma hagyományait. Fontos kritérium a szervezet számára, hogy a valódi kisvállalkozó mindig megfogható, állandó telephellyel rendelkezik. Az általuk képviselni kívánt vállalkozók a nyilvántartott 500 OKJ-s szakmából a 200 kézműves szakmában tevékenykednek. A szervezet fő feladatának a 10 fő alatti mikrovállalkozások érdekvédelmét tartja, valamint képviseletüket a társadalmi párbeszéd magyar intézményrendszerében. A szervezet fontos célja még a családi és mikro kézműipari vállalkozások számára a legmegfelelőbb gazdasági környezet létrehozása (hitel és garanciarendszerek biztosítása), szolgáltatások nyújtása ezen vállalkozások számára az ipartestületek és szakmai szövetségek országos hálózatán keresztül, nemzetközi képviseletük az EU-s szövetségekben és szervezetekben, valamint tájékoztatásuk az EU-val kapcsolatos ügyekről.[72]

Jogi státusza

Az IPOSZ önkéntes országos munkaadói, szakmai és gazdasági érdekképviseleti szövetség. Tagjaik területi ipartestületek, szakmai szövetségek és területi szövetségek. *Csak jogi személy tagjaik vannak.* Az 1989. évi II. tc., azaz az egyesülési törvény alapján alakult egyesület, önkéntes, alulról építkező szövetség.

A SZERVEZET TÖRTÉNETE

Történeti előzmények

Az 1884-ben, a céhek megszűnése után alakultak meg az ipartestületek, mint a helyi iparosság önszerveződő egyesületei.

A 100 főnél nagyobb vállalkozói létszámmal rendelkező településeken kötelező volt ipartestület alakítása, amelybe elméletileg minden iparosnak be kellett lépnie, de a gyakorlatban ezt a rendelkezést nem mindig hajtották végre.[73] Az ipartestület bizonyos iparhatósági és közigazgatási jogosítványokat is kapott ilyen volt például a mestervizsga szervezése, a tanulószerződtetés, az alkalmazottak ki- és bejelentésével kapcsolatos

[72] Az IPOSZ 8 oldalas saját füzete szerint

[73] L Nagy 1997. 190-190, Weis 1930 170.

kisegítő, hatósági jellegű tevékenységek. Az iparhatósági megbízott (akit a legtöbb adót fizető iparosok közül választottak) ellenőrizte az iparlajstromok vezetését, a tanonciskolákat, a kisipari műhelyeket, sőt a szakrendeleteket is ő véleményezte. Az ipartestület tömörítette egy-egy település egész iparostársadalmát, saját vagyona, székháza, tanonciskolája is volt. 24 tagú választott vezetőtestülete (elnök, alelnök, jegyző, aljegyző, pénztárnok), többféle szakmából rekrutálódott. Kisebb településeken általános, míg a fővárosban szakma szerinti ipartestületek alakultak.[74]

1932-től törvényi előírásra létezett az IPOK, az Ipartestületek Országos Központja, ami az IPOSZ elődszervezetének tekinthető.

A korabeli taglétszámra és szervezettségre jellemző, hogy akkoriban 275 ipartestület működött, és az iparosok 47%-ka volt ezekben tag.[75]

Főbb átalakulási szakaszok

1945-ben jött létre a Kisiparosok és a Kiskereskedők Szabadszervezete, mely 1946-ban kettévált KISOSZ-ra (Kiskereskedők Országos Szabadszervezete) és KIOSZ-ra (Kisiparosok Országos Szabadszervezete). Mivel az ipartestületek 1948-ban megszűntek, ettől kezdve a kisiparosok egyedüli érdekvédelmi szerve a KIOSZ lett, amelybe a belépés (1958-tól) minden kisiparos számára kötelező lett. A KIOSZ érdekvédelmi tevékenysége valójában névleges volt, a szervezet 1948 és 1958 között iparigazgatási ügyekben csak véleménynyilvánítási joggal rendelkezett. A KIOSZ a magánkisiparosokat tömörítő, felülről kijelölt érdekvédelmi szervezetként működött a szocializmus idejében, kezdetben helyi kirendeltségeiből, majd saját jogi személyiséggel nem rendelkező területi alapszervezeteiből tevődött össze. Szervezettségi foka Tölgyessy Péter szerint igen alacsony volt, mégis, a ’80-as években a kisvállalkozók, gmk-k, vgm-k felfutásával egy vagyonos, erős szervezetté vált. Ekkoriban 167 ezer tag volt, 700 adminisztratív munkatárs működtette a szervezetet, évi költségvetése 1988-ban több mint 400 millió Ft volt, melynek 42%-át az országos központ használta fel.[76]

1989 és 1990 szeptembere közt a KIOSZ területi szervezetei átalakultak önkéntes tagságú területi és szakmai ipartestületekké, valamint megyei szövetségekké. Ez az átalakulás nem automatikusan történt, komoly vitákkal, átalakító munkával, akár még harcokkal is járt. 1990 szeptember 10-én és 23-án két külön ülésen mondta ki a KIOSZ az átalakulva megszűnést, és a régi szervezet IPOSZ-ba olvasztását. A 216 KIOSZ alapszervezetből kezdetben 238 ipartestület alakult, ugyanis volt olyan település, ahol a demokratikus átalakulás után az egy KIOSZ alapszervezetből több ipartestület is alakult.

1995-ig a Magyar Kézműves Kamara nevet használták, majd ezt az elnevezést a Kamarai Törvény miatt törölni kellett. 1991. január 29-én a szervezet befejezte a vagyon felosztását. A jelenlegi elnök kiemelte: az IPOSZ minden, a szocializmusból örökölt vagyonát szétosztotta a tagjai közt. Ennek elve a következő volt: minden

[74] Gervai 1960. 58-63., Magyar Kézművesipar 2005. 245-249.
[75] Magyar Kézművesipar 2005. 294-295.
[76] Tölgyessy 1988. 42., 117.

ipartestület megkapta a helybeli vagyont, a székházat, a berendezéseket, valamint a megyei vagyon arányos részese lett. Az országos vagyon kezelésére Vagyonkezelő Kuratóriumot hoztak létre. A vagyon felosztásának alapja taglétszám arányosan történt, az 1989. december 31-i létszámállapot alapján. 1993-ra az ipartestületekre való vagyonátírás és a jogorvoslatok is befejeződtek, bár a vagyonfelosztás a személyi súrlódásoktól, érdekellentétektől sem volt mindig mentes – tudtam meg a részleteket a szervezet jelenlegi elnökétől. 1994-ben az országos szövetség a szakmai szövetségek részére 12,5 millió Ft-os támogatást nyújtott, az akkor megalakult 12 szakmai ipartestület munkájának beindítását segítendő. A taglétszám a kilencvenes években folyamatosan nőtt, 1994-ben már 301 tagszervezetük volt, bár maguk is úgy érzékelték, ez főként az elaprózódás következménye volt.[77]

A SZERVEZET FELÉPÍTÉSE

Kik a tagok?

Alapvetően azok a kisvállalkozók, akik kisiparosok, tehát kézműipari tevékenységet folytatnak, és legfeljebb 2-3 alkalmazottal dolgoznak. Van néhány nagyobb tag is. A tagság 60%-a nyugdíjas, a fiatalságot nem nagyon sikerül megnyerniük, amit a szervezet problémának tekint. Ugyanakkor magában az iparos társadalom összetételében mennek végbe olyan kedvezőtlen folyamatok, melyek a szakma általános elöregedését, és így a tagság átlagéletkorának növekedését okozzák. Ezek a fizikai szakmák presztízsének, jövedelmezőségének csökkenése, a kézműves szakmák nagy szaktudás- és befektetés-igénye (egy-egy iparos tevékenység beindításához nagyobb beruházás szükséges, például munkaeszközöket kell venni). Ezek a tényezők okozzák, hogy a szakmunkás fiatalok manapság inkább a kereskedelmi és a szolgáltató szakmák, tevékenységek felé mozdulnak el.

Az Ipartestületek Budapesti Szövetségének kerületi tagszervezeteiben például az az egyéni vállalkozó, gazdasági társaság vagy ipartestület lehet tag, melynek hazai telephelye van, elfogadja az alapszabályt, közreműködik a szövetség munkájában, és betartja az elvárt etikai és szakmai normákat. A belépéshez egy belépési szándéknyilatkozatot kell kitölteni, valamint a kerületi ipartestület két tagjától támogató nyilatkozatot kell kérni.

A taglétszámról hiteles, pontos adat a szervezet felépítéséből, az önkéntességből adódóan nem áll rendelkezésre. A szövetség maga csak a tagszövetségeinek a számát, ezek területi elhelyezkedését vizsgálhatja, azt már nem mérheti, hogy az egyes területi szervezetekben hány tag van, pedig az országos szövetség számára is fontos lenne tudni, hogy összesen hány taggal rendelkezik. A különböző megrendelőkkel, állami szervekkel való egyezkedések, együttműködési megállapodások kötése kapcsán az országos szövetségnek is jó lenne tudnia, hogy hány adott szakmájú taggal számolhat.

[77] Kézműiparosok az EU-ban. 16-18.

Többször küldenek ki különböző témájú kérdőíveket, felmérő lapokat a területi szervezetek részére, de ezekre nem kapnak teljes körűen válaszokat.

Kiadványaikon a következő meghatározás szerepel a tagságukra vonatkozóan: „az IPOSZ-t 238 tagszövetség alkotja, ezekben 42 ezer vállalkozás van, melyek közel 250 ezer alkalmazottat és segítő családtagot foglalkoztatnak, 200 kézműves és kisipari szakmát képviselnek, valamint 7-8 ezer szakmunkástanulót képeznek."

Az IPOSZ XXII. Közgyűlésének anyaga szerint a szervezetnek 238 jogilag önálló tagszervezete van: ebből 189 az egyes településeken működő helyi szervezet, 30 darab az országos szakmai szövetség, 19 pedig megyei szintű szövetség.

1990 óta a tagszervezetek számát tekintve a helyi szervezetek száma 222-ről 189-re csökkent, míg az országos szakmai szövetségek száma 7-ről 30-ra nőtt, a megyei szövetségek száma értelemszerűen nem változott. Sajnos ez az adat nem sokat mond arról, vajon az egyes helyi ipartestületekben mekkora a tagság.

A legtöbb tagszervezet Pest megyében van (itt 2009-ben 27 ipartestület működött), ezt követi Budapest és Békés megye 13-13 ipartestülettel, Baranyában, Bács, Szabolcs és Szolnok megyékben 10-10-10 tagszervezet működik.[78]

Az IPOSZ-nak jelenleg 3 hazai, 1 külföldi pártoló, 1 társult és 5 regisztrált tagja van. Az pártoló tag pártolói tagdíjat fizet, amelynek mértékét és a részére biztosítandó szolgáltatásokat az Elnökség állapítja meg, a regisztrált tag pedig ún. regisztrációs díjat. A regisztrált tag számára a Szövetség a tagsága körében biztosít hirdetési lehetőséget (honlapon, az Iparos Újságon keresztül), ugyanakkor nem veszi fel szavazati és képviseleti joggal rendelkező rendes tagnak. (mert az adott szervezet ezt nem, csak a hirdetési lehetőséget igényli). A regisztrációs tagdíj magasabb, mint az évi rendes tagdíj, 30. 000 Ft/év. [79]

[78] Iposz XXII.Közgyűlési Beszámoló

[79] Iposz XXII.Közgyűlési Beszámoló. Tóth 2005. 52., illetve az Elnök Úr közlése.

Taglétszám alakulása

A szervezet taglétszáma a rendszerváltáskor 167 000 volt – tudtam meg a szervezet egyik munkatársától. Az akkori KIOSZ a teljesen magánkisipart és magán-kiskereskedelmet tömörítő szervezet volt. Aki a magánszektorban vállalkozóként tevékenykedett a rendszerváltás előtt, az a KIOSZ-ban vagy a KISOSZ-ban volt tag. A szervezet a magas taglétszám és magas költségvetés miatt vagyonosnak volt mondható. Az egyik kérdezettem véleménye szerint a taglétszám stagnál, külső vélemények szerint folyamatosan fogy. A májusi regionális gyűlésen az elnök elismerte, hogy a rendszerváltás óta nagy visszaesés volt tapasztalható a taglétszámot illetően. A tagszövetségek számában kisebb ingadozások tapasztalhatóak évről-évre, 2009-ben 5 tagszervezetet töröltek a Szövetség tagjai közül a tagdíjfizetés elmaradása miatt. Új belépő nem volt.

A tényleges taglétszám megállapítása a többszörös tagságok miatt sem könnyű, ugyanis az IPOSZ-nak vannak ágazati és területi szervezetei is, és elképzelhető, hogy a vállalkozó mindkét szervezetben tag (de ha a vállalkozó tagja mind a területi mind a szakmai ipartestületnek, akkor jelentős tagdíjkedvezményt kap). Több országos szakmai szervezetnél, így az IPOSZ-nál is felmerül a kettős vagy többszörös tagság problémája, mely tovább nehezíti a tagság létszámának pontos meghatározását. Például egy építőipari vállalkozás lehet tag az IPOSZ-ban és az ÉVOSZ-ban is (Építőipari Vállalkozások Országos Szövetsége). A kettős, vagy többes tagságot egyik szervezet sem tiltja, sőt ahogy egyik az egyik interjúalany fogalmazott: jó, ha valaki minél több szervezetben tag.

A taglétszám alakulásának megállapítása azért nem könnyű, mert a képviselt réteg létszáma sem könnyen kideríthető, az IPOSZ szerint körülbelül 220 ezer kézműves kisvállalkozó van ma Magyarországon, ebből ők 50 000-et tudhatnak tagként magukénak.

Az egyes tagszervezetek taglétszáma nagyon változó lehet. A legnépesebb ipartestület a győri, 950 taggal. A legalacsonyabb taglétszám az egyesülési törvény által előírt minimum, a 10 fő, ahol ez alá esik a létszám, ott be kell szüntetni az egyesületi formában, ipartestületként való működést. Az jelenlegi elnök szerint az ország minden táján vannak nagyobb létszámú és sikeresebb és kevesebb eredményt elérő ipartestületek is. Az eredményesség és a taglétszám egyrészt nagymértékben függ a helyi társadalomtól, az abban lévő iparosság, vállalkozások sikerességtől, erejétől. Ezt a helyi politikai vezetés befolyásolja leginkább, pontosabban az, hogy a helyi politikusok mennyire tudnak a kérdéses városba, régióba megrendeléseket, tőkét, beruházásokat akkumulálni – fejtette ki a szervezet jelenlegi elnöke. A munkaszervezet egy másik tagja elmondta: a területi szervezet sikerességét befolyásoló másik fontos tényező az adott ipartestület vezetősége, ennek szellemisége, aktivitása. Ha úgy látják a helyi iparosok, hogy a helyi ipartestületnél az ő érdekükben munkálkodnak, érdemi tevékenység folyik, szívesebben lépnek be a területi szervezetekbe. Hasonlóan a Kamarához, az országos szövetség itt sem érzi szerencsésnek - épp a regionális eltérések miatt - hogy előírásokkal, elvárásokkal lépjen fel a tagszervezetek felé az szervezettséget illetően, mert olyan nagyok a helyi eltérések.

A tagszervezeteket csak abban az esetben zárják ki, ha nem fizetnek tagdíjat, emiatt tavaly 5, megszűnés miatt 2 ipartestületet törölt a tagjai sorából az IPOSZ. A két szervezetet megszűnés miatt kellett törölni. 2009-ben új tagszervezetet nem vettek fel. [80]

A szervezet döntéshozatali és vezetési struktúrája

A szervezet struktúrája, akárcsak a Kamaráé, kettős: egy társadalmi és egy munkaszervezetből áll. A társadalmi szervezet tagjai gyakorló vállalkozók, a munkaszervezet tagjai fizetést kapnak.

A szervezet meghatározó alakja az 1990 óta az elnöki posztot betöltő Szűcs György. Bizonyos szempontból ő a szervezet arca, „brand"-je, ahogy találóan az egyik tagszövetség vezetője fogalmazott, vele azonosítják az IPOSZ munkáját. Szerszámkészítő géplakatos és esztergályos mester, 1972 óta önálló vállalkozó, jelenleg is két vállalkozást vezet. 30 éve aktív közéleti szereplő, elnöki tevékenységét társadalmi munkában, nem fizetett alkalmazottként végzi.[81] A három alelnök szintén gyakorló vállalkozó.[82] Az Országos Elnökségnek 25 tagú: a 19+1 megyei és budapesti elnökből, egy szakmai szervezeti elnökből, a három alelnökből és az elnökből áll. A Felügyelő Bizottság 8 tagú, elnöke Vonnák Sándor. A vezetőség összetételére nagyfokú kontinuitás jellemző, az alakulás időszakában a tisztségviselők nagyrészt a maiakkal voltak azonosak, a munkaszervezetben is található olyan tag, aki már harminc éve van a szervezetnél.

Az éves működést, költségvetést, alapszabály-módosítást, a terveket és a célok módosítását az éves közgyűlés fogadja el. A közgyűlésen minden ipartestület, aki fizeti a tagdíjat, egy szavazati joggal rendelkezik. A szervezet ülései, gyűlései általában nyilvánosak, rendezvényeikre kifejezetten meg szokták hívni a sajtó képviselőit is.

Az elnökség kéthavonta ülésezik, de tavasszal még ennél is aktívabbak, ugyanis májusban van az európai KKV hét, és ennek keretében minden évben az összes régióban tart az IPOSZ vezetősége konferenciát, évenként más településeken. Gyakran látogat a vezetőség „terepre", sok rendezvényen, konferencián, megbeszélésen vesznek részt, sokat is nyilatkoznak.[83]

A munkaszervezet a központban 22 fős, a területen mindenhol legalább egy-két fő látja el a teendőket, de ez nagyon változó lehet. (pl. Borsodban egy nyugdíjas titkár van,) A szervezet költségvetése jelenleg nem teszi lehetővé külön munkaszervezeti vezető, ügyvezető alkalmazását, így jelenleg e pozíció betöltetlenségének időszakára az elnök

[80] Iposz XXII.Közgyűlési Beszámoló

[81] Néhány fontosabb pozíciója: az Országos Fémipari Ipartestület elnöke, KIOSZ Országos Vezetőségének tagja volt 1980-85 között, majd 1990-től az IPOSZ elnöke lett, korábban a Dorogi Ipartestület vezetője is volt. Az Országos Egészségbiztosítási Felügyelőbizottság elnökeként is tevékenykedett , volt a Magyar Településfejlesztők és Felújítók Társaságának is elnöke, a Közbeszerzési Tanács tagja volt.

[82] Géresi József, egy nyíregyházi hidraulikai cég tulajdonosa, Károlyi Gyula soproni kőfaragó mester, Zilahi Sándor festő-mázoló.

[83] A médiamegjelenéseket rendszeresen és pontosan mérik, nyilvántartják, lásd lejjebb.

koordinálja az országos szövetség ügyintéző szervezetének munkáját. A munkaszervezet létszáma az összes tagszövetségnél együttesen 400 fő.[84]

Mivel az IPOSZ maga nem hitelképes, forgótőkéje nincs, gazdasági tevékenységeit az 1999-ben alakult IPOSZ Kft. Kutatások, legfőképp a szakképzési feladatok megvalósítása, szakmai rendezvények megszervezése, együttműködési megállapodások kidolgozása tartozik a feladataik közé. Fontos alapelv, hogy az elvégzendő munkákra ipartestületeket, vagy hozzájuk közel álló szakértőket kérnek fel.

Munkacsoportok, tagozatok – tagi csoportok

A tagok, azaz az ipartestületek közt van egyfajta rétegződés. A 240 tagszervezetből nagyjából 40-60 működik jól, „mintaszerűen", a többi szervezet hagy kívánnivalókat maga után a munkaszervezet egyik vezetője szerint.

A központ és a tagszervezetek viszonya elég laza, főleg a szakmai tagozatok esetében, ahol némely esetben formálisnak is tűnik (vendéglátós ipartestület). Az országos szövetség nem ír elő semmit, nem szól bele a helyi szervezetek működésébe, azok önálló gazdálkodással, közgyűléssel, ellenőrző bizottsággal rendelkeznek, és működési adataikról sem kell beszámolniuk. A szövetség leginkább segítésként értelmezi a feladatát, tagszövetségeivel a közös érdekeltség alapján működik együtt. Az OÉT és az egyéb kormányszervek felé az érdekegyeztetést a központ végzi, a helyi működésbe, például az egyes ipartestületek helyi önkormányzatokkal való kapcsolatának kialakításába nem szól bele. Ezt a kapcsolatot ugyanis az határozza meg, hogy az adott településen milyen nagy az ipartestület súlya, mennyire tekintélyes vállalkozók a vezetői és a tagjai, és mennyire tekinti partnernek az ipartestületet a helyi államhatalom. (például milyen gyakran bízza meg munkákkal az ipartestületi vállalkozókat). Hogy a tagszervezetek olyan jellegű ügyekkel fordulhatnak az országos szövetséghez segítségért, amit a helyi ipartestület már nem képes megoldani. Az IPOSZ munkatársai, úgy fogalmaztak, hogy ha a tagszervezeteknek bármi gondjuk akad, ők megpróbálnak nekik segíteni.

A szervezet költségvetése, a főbb finanszírozási források

A finanszírozással kapcsolatban a következő adatok állnak rendelkezésre: A 2010-es beszámoló szerint a szervezet évente 160 millió Ft-ból gazdálkodik. Évente általában 120-130 millió Ft-os költségvetést terveznek be, ennek megvalósulása az elnyert pályázatok számától függően változhat. A 2009-es Közgyűlési Beszámoló adatai szerint[85] a 2008-as 130 milliós tervezett bevételből 147 millió Ft valósult meg. A bevételek a következőképen oszlottak meg: 2,8 millió Ft a tagdíjbevétel, majd ugyanennyi bevétel érkezett a pártoló tagoktól és az önkéntes szövetségi hozzájárulásból (6 millió Ft). Az irodahelyiségek bérbeadásából 52 millió Ft származott. A tervezhető pályázatokból 80 millió Ft bevételre tettek szert. Ezeket a pályázati pénzeket az érdekképviseleti munkával kapcsolatosan, az OÉT-ben, az ÁPB-ben, a szakképzési tanácsokban végzett szakértői, érdekérvényesítői feladatainak ellátásáért igényelheti a szervezet.

[84] Tóth 2005 55.

[85] A 2010-es Beszámoló ezen adatai nem voltak elérhetőek.

Már 2009-re térve, a tavalyi évben az IPOSZ 227 millió Ft-ot kapott tavaly rendezett munkaügyi kapcsolatokra, ezek voltak a konkrét célok megvalósítására elnyert pályázati összegek. Ez az éves költségvetéstől külön kezelendő összeg, ezzel a pénzzel ugyanis nem a Közgyűlés, hanem a kiíró szervezetek, a monitoring bizottságok, valamint az APEH felé kell az IPOSZ-nak elszámolnia. Ezek a pályázaton elnyerhető céltámogatások évről-évre nagyon változó összegűek lehetnek, van, hogy egy évben csak 60 millió Ft-ot jelentenek. Az IPOSZ saját vagyonának hasznosításából (székház bérbeadás, üdülők üzemeltetése) is rendelkezik jövedelemmel.

A tagdíjakból származó bevétel jelképes, minden ipartestület egységesen 12 000 Ft alaptagdíjat fizet az IPOSZ-nak. (a tagszervezetek ezen felüli többlet tagdíj megfizetésére is kötelezettséget vállalhatnak)[86] Ha ezt beszorozzuk a tagszövetségek számával, évi 3 millió Ft-nyi összeget kapunk, mint tagdíjból származó bevételt Az egyes ipartestületek tagdíjbevétele a létszámtól függően nagyon különböző lehet, a központ felé azonban egységes díjat fizetnek. A fizetendő tagdíjakat a tagság felé a helyi szervezetek egyénileg határozzák meg. A vendéglátósok ipartestületénél például egyéni vállalkozók részére évi 24 000 Ft a tagdíj, társas vállalkozásoknak évi 36 000 Ft.

Jelentős bevételi forrást jelent az ingatlanvagyon, az ingatlanhasznosítás. Egyrészt az IPOSZ-nak a Parlament közelében az V. Kálmán Imre utcában van egy 3 emeletes székháza, ennek alsó szintjeit bérbe adják, a szervezet csak a 3. emeletet és a tetőteret használja. Valamint a III. kerületben is rendelkeznek egy 200 nm-es irodahelyiséggel, melyet szintén bérbe adnak. A szervezeti vagyont gyarapítja három üdülő is: a négycsillagos Hotel Fit Hévízen, a kétcsillagos Hotel Manuela Balatonfüreden[87] és a szintén kétcsillagos Hotel Jäger Mátraszentistvánon.[88] Az szállodákból származó jövedelem teljes egészében az országos szövetségé a tagszövetségek úgy segítik az IPOSZ munkáját, hogy lemondtak az ingatlanhasznosításból rájuk eső részről. A helyi tagszervezet mindegyikének saját székháza van, a szervezeti infrastruktúra tehát adott.

AZ IPOSZ ÁLTAL NYÚJTOTT SZOLGÁLTATÁSOK

Magán és klubjószágok

A magán és klubjószágok közt nehéz a határt meghúzni, ugyanis az országos szövetség álláspontja szerint a tagság önkéntes, az alaptagdíjért cserébe az érdekképviselet, érdekérvényesítés jár, minden egyéb szolgáltatást a tagoknak is meg kell fizetniük. Fontos különbség azonban a tagok és a nem tagok közt, hogy az IPOSZ által nyújtott szolgáltatásokat az előbbi csoport önköltségi, míg a szervezeten kívüli megrendelők piaci áron kaphatják meg.

Az IPOSZ saját kiadványának tanulsága szerint alapszervezetei összesen több, mint 100 féle szolgáltatást nyújtanak tagjaiknak, amelyek közül néhány példa:

---

[86] Az IPOSZ Tagdíjszabályzata.

[87] http://balatonfured.egykor.hu/kioszk-udulo/849

[88] http://www.fithotel.hu/hu/forhotels-group

- segítségnyújtás adó és tb-ügyekkel kapcsolatosan (nyomtatványok, bevallások kitöltése, adótanácsadás),
- a vállalkozás jogi, adminisztrációs, pénzügyi menetével kapcsolatos segítség (pl. rezsiszámítás, könyvelés, a tagok számára segítségnyújtás számítógépes feladatokban, például szövegszerkesztésben, levelezési tanácsadás, szakhatósági vizsgák, engedélyek szerzése, biztosítási ügyek intézése),
- jogsegélyszolgálat, pályázatírás, hiteltanácsadás,
- konferencia és kiállítás szervezés, tanácsterem bérbeadás, iparos bálok, üdültetés, kirándulásszervezés,
- fénymásolás, bélyegzőkészítés, reklámszervezés,
- mestervizsgára való felkészítés.

A szolgáltatási paletta ipartestületenként változó, van ahol 3, van ahol akár 40 féle szolgáltatást is nyújtanak. Az országos szövetség ezt sem próbálja szabályozni, azt viszont szorgalmazzák, hogy a feladatokat network-szerűen osszák meg, mert a magas szintű, pl. a környezetvédelmi szolgáltatásokat nem éri meg mindenhol, csak egyes területi centrumokban kínálni.

Az Iparos Újság mindenkinek (a tagoknak is) 1000 Ft-ba kerülő, igényes kialakítású, színes lap. Tartalmaz adózási információkat, egyes tagszervezetek, de leginkább az elnökség tevékenységéről beszámolókat, bemutatkozásokat (pl. egy-egy sikeres vállalkozó, mester, illetve a különböző szakmák, ezek képzésének bemutatása).

Fontos tevékenység a szakképzés, ennek egy része a Szakképzési Törvény által előírt, az IPOSZ által kötelezően elvégzendő szakoktatási feladat, például egyes szakmákhoz szükséges követelményrendszer kialakítása. Másik része (felnőttképzés, tanfolyamok) piaci alapon zajlik, de ehhez is vehetnek igénybe támogatásokat. Az előbbiért az IPOSZ oktatási igazgatósága, míg az utóbbiért az IPOSZ Kft felel.

Az OKJ-s alapon végzett, akkreditált képzések anyaga állandó, hiszen tartalma kötelezően elő van írva. A piaci alapon, egyes vállalatok, vállalkozói csoportok megrendelésére, például konkrét technikák, tudások megszerzése céljából készülő tanfolyami anyag viszont nem állandó, hanem esetről-esetre egyedileg, testre szabottan összeállított.

Erre az IPOSZ Kft egyik munkatársa két konkrét példát említett. Az egyik esetben például egy optikai üzlethálózat eladói számára állítottak össze és szerveztek meg egy speciálisan az ő szókincsigényeikre szabott üzleti angoltanfolyamot. Egy másik eset, amikor a Kft innovatívan közreműködött a képzés megtervezésében, a Tiszai Vegyi Kombinát egyik üzemével kapcsolatban történt. Egy ottani cég új turbinát helyezett üzembe, és tanácsot kért tőlük, hogy a turbina működtetéséhez milyen képzettségű és tudású szakemberekre lesz szükségük. A Kft munkatársai felkeresték a hatóságokat, ahol megtudakolták, hogy a turbina üzemeltetésének milyen biztonsági feltételei vannak és a hatóságokkal is egyeztettek, milyen biztonságtechnikával kapcsolatos modulokat kell a képzési anyagnak tartalmaznia. Kiegészítették a képzési anyagot egy villamossági turbina modullal is, majd az IPOSZ köreiből kerestek olyan szakembert, aki szívesen vállalta az oktatást.

A szakképzés tehát nem kizárólag az ipartestületi tagok felé irányuló szolgáltatás, de a tagoknak, tagszövetségeknek még olyan formán is kedvezhet, hogy számukra megbízásokat adnak, például oktatási vagy szakértői tevékenységek keretében.

A Magyar Kézművességért Alapítvány - melyet 1994 óta az IPOSZ égisze alatt Gergely Imre vezet- egy látványos tevékenységeket végez: évi kétszer állandó kiállítást szervez 200 állandó kézműves kiállítóval a kézművesek munkáiból. Minden évben van betlehemi jászol kiállítás, augusztusban pedig a Kézműves Remekek című kiállítás, melyről reprezentatív album is készül. Ennek idei témája a kézművesség az egyházművészetben, tavaly a magyar regék és mondák, 2008-ban pedig a reneszánsz kézműves hagyományok voltak. [89]

A potyautas probléma nem jelent kiemelkedő kérdést a szervezetnél. A szervezeti szolgáltatásait ugyanis mindenki térítés ellenében veheti igénybe, csak a tagok kedvezményes díjért. Ami a (jelképes) tagdíjért jár, az az érdekvédelmi, érdekképviseleti tevékenység és a tájékoztatás. Az IPOSZ például a mikrohitelezést is segíti tájékoztatók szervezésével: meghívják a különböző hitelintézetek képviselőit a rendezvényeikre, hogy tartsanak tájékoztatást a szolgáltatásaikról. Pl. ilyen az Únió Garancia Biztosító Zrt., a Signal Biztosító, a MIFIN Zrt.[90], vagy a Pannónia Biztosító Zrt. A KÖBE, a Közlekedési Biztosító Egyesület alapító tagja volt az IPOSZ, mely egyesület 1996 óta gépjármű-felelősségbiztosításokkal foglalkozik. Az ő ajánlataikat a honlapra is felteszik, vagy a rendezvényeken kínálnak számukra bemutatkozási lehetőséget. Ezek a bankok, biztosítók speciálisan kisvállalkozások számára kínálnak hiteleket, biztosításokat (balesetbiztosítás, befektetési jellegű életbiztosítás, előtakarékosság). Az IPOSZ a Széchenyi Kártya működtetésében 65 együttműködő területi ipartestülete révén is részt vesz.

Az üzleti partner közvetítéssel nem foglalkoznak, a tagok számára azonban havi rendszerességgel tartanak tájékoztató napokat a legfrissebb pályázati lehetőségekkel, a pályázati követelményekkel kapcsolatban.

Gyakoriak a különböző fórumok. Ilyenek például az Európai KKV Hét keretében májusban rendezett országjáró rendezvények; egy-egy ipartestület jubileumi ünnepsége (legutóbb július 10-én a Mindszenti Ipartestület 100 évvel ezelőtti alakulásának alkalmából volt megemlékezés az elnökség több tagja részvételével). Július 7-én az Európai Unió Duna Stratégiájának kapcsán tartott a szervezet sajtótájékoztatót, Szűcs György elnökletével.[91] A rendezvényekre az ipartestületi tagok mellett eljöhetnek más érdeklődők is, ahol elmondhatják a problémáikat, és ezekre valamilyen formában válaszokat is kapnak. Rendezvényeikre mindenkit várnak, több fórumon is hirdetik összejöveteleiket, ahová a sajtó képviselőit is elvárják.

Érdekképviselet, lobbizás

[89] http://www.amka.hu/

[90] A MIFIN-t (Mikrofinanszírozó Pénzügyi Szolgáltató Zrt.) és az Únió Garanciaszövetkezetet a kisvállalkozások hitelfelvételi nehézségeinek orvoslására a KÉSZ (Kis és Középvállalkozások Érdekvédelmi Szervezete) tagjai hozták létre 2007-ben és 2008-ban. Részletesebben lásd: lejjebb a Szervezet környezete –Partnerek című résznél.

[91] http://www.iposz.hu/aktualis-hireink

Az érdekképviseleti tevékenységet a szervezet fő feladatának érzi. Ugyanakkor elég nehéz helyzetben van, mert azokon a fórumokon, ahol az IPOSZ is tag, nem mindig van az érdekegyeztetésnek kézzelfogható eredménye. A Kormány nem érzi magára nézve kötelezőnek, hogy az ott elfogadott érdekképviseleti álláspontot beépítse a törvényekbe, rendeletekbe, így például az Országos Érdekegyeztető Tanácsban született megállapodásoknak, egyezségeknek sokszor nem lesz gyakorlati megvalósulása.

Egy tagszervezet elnöke elmondta, sokszor van, hogy látszólag megegyeznek, majd a törvénybe mégis más kerül bele. Az érdekképviseleti munkáról a szervezet más tagjai viszont másképp vélekednek: sikeresnek értékelik azt, az érdekérvényesítésre szolgáló fórumokat pedig megfelelő terepnek tartják. Úgy gondolják, minden olyan esetet sikernek kell értékelni, amikor az IPOSZ tiltakozása miatt nem valósult meg egy törvénytervezet, ilyenre pedig számtalan esetben volt példa. Végső jogorvoslatként több esetben fordultak már az Alkotmánybírósághoz is.

A szervezet sok javaslatot, koncepciót, követelést, „pontokat" dolgoz ki. Ezek közül az egyik legutolsó, melyet 2010 májusában juttattak el az országgyűlési képviselőkhöz, a következő javaslatokat tartalmazza:

1. Korszerűsítsék a törvény és rendeletalkotási folyamatokat. Itt alkalmazzák az EU-s irányelv, a Small Business Act pontjait. Ennek jelszava: Gondolkozz először kicsiben! Minden törvényjavaslat előtt egyeztessenek külön a kisvállalkozók képviselőivel, legyen a Parlament Gazdasági Bizottságában egy külön KKV szekció és egy államtitkári szint foglalkozzon külön csak a KKV szektorral. (ebben a részben egyébként még szerepel olyan vágyott pont is, hogy legyen újra Kétkamarás Parlament Magyarországon, ahol az Alsóházban a gazdálkodó szervezetek képviselői is jelen lennének);
2. Gyűjtsenek külön adatokat a mikrovállalkozókról, ebben az IPOSZ hajlandó lenne a struktúrájával részt venni. Az egyik kérdezettünk szerint is súlyos probléma, hogy a kamara felmérései, de általában is a gazdaságról szóló felmérések a kicsiket kihagyják. Egy egyéni vállalkozónak nincs se ideje, se tudása a bonyolult és hosszú kérdőíveket kitölteni, melyek pontjai nem is relevánsak számára. Célzottan nekik szóló, legfeljebb 1-2 oldalas kérdőívekkel kell őket felkeresni, melyek kitöltésében sem ártana segédkezni. Csak így lehet számukra megalapozottan intézkedéseket tervezni.
3. A szakmai képzéssel kapcsolatban is több elvárásuk van a kormány irányában: a duális képzés bevezetése, ebben a mikro vállalkozások jobb bevonása, egy negyedik, tisztán gyakorlati év bevezetését a képzésbe, a hagyományos, kézműves szakmák jobb gondozása, a TISZK[92]-ek szerepének tisztázása. Azt is szeretnék elérni, hogy a mestervizsga elismertsége nőjön. A mestervizsgákra való felkészítést ne ugyanaz az intézmény csinálja, mint a vizsgáztatást (itt valószínűleg a kamara monopolpozíciójára gondolnak a mestervizsgákkal kapcsolatban)

[92] Térségi Integrált Szakképző Központok. A szakképzésben részt vevő képzőhelyek, közoktatási intézmények önkéntes társulásai, melyek 2008 szeptembere óta hozhatóak létre. Céljuk a szakképzés feladatainak a korábbinál hatékonyabb formában történő megszervezése. http://fppti.hu/tiszk/tiszk_gyik.html

4. A javaslatok/kérések negyedik csoportja a mikro vállalkozások jobb pénzügyi és pályázati lehetőségekkel való ellátottságához kapcsolódik. Külön pályázatok kiírását kérik a kicsik számára, támogassa a kormány a garanciabiztosítók hálózatának kiépítését (speciálisan a kicsiknek kínálnak hiteleket úgy, hogy nem ingatlan vagy pénzügyi fedezetet, önrészt kérnek, melyet egy kisvállalkozás nem tud biztosítani, hanem egymásért vállal kezességet több kisvállalkozó.) Mindenképpen a kicsik igényeihez és lehetőségeikhez szabott hitelezésre lenne szükségük a fejlődéshez.
5. Át szeretnék venni a kézműves szakmák esetében a kamarai feladatokat. Ahogy írják az „IPOSZ és ipartestületei meglévő tagjaik, évszázados tapasztalataik alapján illetékesnek tartják magukat a kisvállalkozások szakmaiságának megjelenítésére". Ezeket a feladatokat az ipartestületi infrastruktúra tudja a legolcsóbban és legkompetensebben ellátni.
6. Az IPOSZ a saját működésére is szeretne egy pályázatot kiírva látni. Ebben tőkét kapnának, így nem csak a tagok érdekképviseletét tudnák ellátni, hanem a gazdálkodásukat is segíteni tudnák. A mezőgazdaságban működő TÉSZ-ekhez és a nagyipari klaszterekhez hasonló beszerző-értékesítő hálózatot szeretnének a kisipar számára kiépíteni.

Az IPOSZ ún. 12 pontja sokban hasonló követeléseket tartalmaz. Ez a négyoldalas dokumentum lényegében az IPOSZ Cselekvési Tervének kiegészítése és esszenciája 12 pontba sűrítve, melyet 2009. szeptember 10-én, a XVIII. Magyar Kézművesség Napján fogadott el a szervezet.[93] Alcíme: „Gondolkozz először kicsiben! Az IPOSZ követelései a legkisebbek érdekében". Ennek lényege, hogy a kisvállalkozások számára külön bánásmódot, külön odafigyelést és támogatásokat követelnek. A mikrovállalatok számára kiemelt fejlesztéseket, támogatásokat, pályázatokat kell biztosítani, valamint az EU-s forrásokhoz is jobb hozzájutási lehetőséget, ezen kívül véleményük nagyobb figyelembe vételét és jogszabályba építését várják el.

Fontos értékének érzi a szervezet, hogy mivel egyesületi, önszerveződő alapon működik, ezért a valós problémákat, igényeket képes becsatornázni, és azokat a kormány felé továbbítani. Több sikeres akciójuk is volt, amikor alulról, összefogással, a központi akarat ellenében át tudták vinni a saját akaratukat. Ahányszor a vállalkozók támogatásával (pl. aláírásgyűjtéssel) nyújtottak be módosító indítványt, azt az illetékes szervezetek általában tekintetbe vették és elfogadták.

Egy jellemző szolgáltatás: sajtó és médiamunka

A médiában való szereplés, az önreprezentáció nagyon fontos a szervezet életében. A közgyűlési beszámoló külön részben foglalkozik a médiában való megjelenések összegzésével, értékelésével, a tevékenység részletes, felsorolás szintű ismertetésével (melyik lapban a szervezet melyik képviselője hány alkalommal nyilatkozott, hányszor volt szó az IPOSZ-ról).

[93] Word formátumban letölthető innen: http://www.iposz.hu/kozlemenyek/sajto-figyelmebe

Például tavaly az írott sajtóban 2100 IPOSZ-szal kapcsolatos cikk jelent meg, míg az elektronikus médiában 1000 ilyen tudósítás volt. A sajtófigyelés eredményéről a szervezet vezetői minden elnökségi ülés előtt egy fénymásolt anyagot kapnak. Ha bármilyen eseményt szerveznek, felhívják a megyei, vagy az országos lapokat, hogy közöljék le egy-egy rendezvényük hírét és a szervezet fő célkitűzéseit. Az adott rendezvény súlyától, jelentőségétől függ, hogy az IPOSZ sajtófőnöke megyei vagy országos lapokat értesít-e, általában megvannak a bevett, több évtizedes kapcsolatai minden sajtóorgánumnál. Az újságírókkal való jó kapcsolatot mutatja, hogy az IPOSZ Sajtó Nívódíjjal szokta évente jutalmazni azokat az újságírókat, akik a Szövetség érdekében sokat tettek, sok, számukra fontos tudósítást írtak. Az IPOSZ sajtófőnöke fontos pozícióban van a kézművesség és az iparosság médiában történő reprezentációjában. Mivel régi, jól működő kapcsolatai vannak a különböző médiumokkal, először neki telefonálnak, ha iparos vagy kézműves szakembert keresnek egy-egy konkrét szakkérdés kapcsán. Ilyenkor a sajtófőnök a területi tagszervezetekhez fordul, hogy ajánljanak egy jó, és nyilatkozni szerető szakembert, de sok esetben maga is ismer olyan kisiparosokat, kisvállalkozókat, akik már többször szerepeltek, szívesen és jól nyilatkoznak. Akkor is hozzá fordulnak, ha a kisvállalkozók, kisiparosok problémáiról kell általában beszélni, tehát ha politikai kérdések kapcsán kell megnyilvánulniuk: ilyenkor az adott kérdés szakmai felelősét keresi meg az elnökségből vagy magát az elnököt. Ha egy iparost keresnek, akinek a médiában kellene nyilatkoznia vagy egy olyan iparosvezetőt, aki politikai kérdésekben nyilatkozni tud, akkor a különböző médiumok az IPOSZ „sajtórészlegéhez" fordulnak: ennek vezetője keres olyan iparosokat, vagy a Szövetség egyik vezetőjét, munkatársát, aki az adott kérdésben kompetens lehet.

A SZERVEZET KÖRNYEZETE

Partnerek

Az IPOSZ természetes szövetségesei az OÉT azon tagszervezetei, melyek szintén kisvállalkozásokat képviselnek: a KISOSZ (Kereskedők és Vendéglátók Érdekképviseleti Szövetsége), az OKISZ (Magyar Iparszövetség) és az ÁFEOSZ (Általános Fogyasztási Szövetkezetek Országos Szövetsége). Ezekkel a szervezetekkel 1998-ban közösen létrehozták a Kis és Középvállalkozások Érdekképviseleti Szervezetét, a KÉSZ-t. Ez a szervezet nem önálló jogi személy, csak a négy szervezet által közösen működtetett fórum egyes tevékenységek megvalósítására[94]: közösen működtetik az országos jogsegélyhálózatot, a Jogpontot, valamint közösen hozták létre és működtetik 2007 óta MiFin Zrt. pénzintézetet (Mikrofinanszírozó Pénzügyi Szolgáltató Zrt.)[95], valamint az Únió Garanciaszövetkezetet.

Az Únió Garanciaszövetkezet 2007-ben alakult, a KÉSZ tagjai mellett a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium alapította, jelenlegi elnöke dr. Antalffy Gábor, a KISOSZ

[94] Tóth 2005 48.

[95] http://www.mifin.hu/?id=02

elnöke. Fő szolgáltatása a kisvállalkozók hiteleihez való biztosíték nyújtása, úgy, hogy a tagok a közös vagyonnal egymásért vállalnak felelősséget. Leginkább a pályázatok mögötti fedezetet tudják a tagok egymás számra biztosítani. A szolgáltatás igénybevételéhez a szövetkezet tagjává kell válni, ehhez valamelyik alapító érdekképviselet ajánlása szükséges. Az elnökség jelenleg 9 tagú, ebből 5 tag a GKM képviselője.[96]

Az OÉT munka kapcsán is általában az KISOSZ, az ÁFEOSZ és az OKISZ azok, melyekkel az IPOSZ hasonló álláspontot szokott elfoglalni. Ilyen kérdés pl. a minimálbér, ahol a szakszervezetek azt szeretnék elérni, hogy 106 000 Ft-re emeljék. Ez azonban ellentétes az IPOSZ tagjainak érdekeivel.

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara az IPOSZ egyik legfontosabb partnere a munkaadói szervezetek közül közjogi feladatainak végrehajtásában. Ez a fontos közjogi feladat a szakképzés. Az IPOSZ tovább kívánja szélesíteni a szakképzésben végrehajtott feladatait, de még a jelenlegi működésben is vannak kisebb zökkenők: úgy vélik, a kamarával való szakképzési együttműködés nem minden megyében folyik „szervezetszerűen".[97] Nem tartják helyesnek, hogy a kamara saját magán keresztül akarja finanszírozni egy országos szervezet munkáját. A Szakképzési Törvény azt mondja ki, hogy az országos munkaadói érdekképviseletek közösen hajtsák végre a szakképzési feladatokat, de az IPOSZ álláspontja szerint ez ma nem valósul meg, ezt a kamara ma nem tartja be. *„Látszólag együtt hajtjuk végre, de a pénzügyi források kizárólag a kamarához érkeznek. Most az elosztás elve változni fog, talán már majd mi is pályázhatunk közvetlenül a Szakképzési Alaphoz"* –számol be a probléma magváról az IPOSZ munkaszervezetének egyik tagja.

A kamara álláspontja természetesen ettől eltérő. Nem értik, hogy az IPOSZ miért kér saját jogon is részt a szakképzési feladatok ellátásából, miért nem elégszik meg a neki a kamara által leosztott szereppel. *„Mi mindig mondtuk, hogy ez nem így működik, mert a Kamara egy köztestület, az IPOSZ egy érdekképviseleti szerv, a szakképzés nem egy érdekvédő feladat, hanem egy szakmai feladat, amit az állam egy köztestületnek átadhat, mint állami feladatot"* – foglalja össze a kamara IPOSZ-szal kapcsolatos álláspontját a kamara egyik vezető munkatársa.

Mégis, az IPOSZ részt vesz a szakképzési feladatokban: például benne van az RFKB-ben, szakmunkás vizsgabizottsági tagokat delegál, a szakképzés gyakorlati helyein oktató szakmunkások pedagógiai felkészítésében is közreműködik, szakképzési konferenciákat is szervez. A Foglalkozási és Szociális Hivatallal is van megállapodásuk képzések, továbbképzések végzésére, az NSZFI-vel is együttműködnek.

Az IPOSZ úgy véli, fontos együttműködniük a kamarával, ugyanis mindketten a gazdasági élet két alappillérét jelentik. „Az egyik egy köz- a másik egy magánjogi, az egyik egy általános gazdasági kamara és közjogi feladatot lát el, ellenőriz, regisztrál, de a szakmai szervezést, a szakmai munkát, mindent, ami szakmai, azt mi látjuk el" – fogalmaz a szövetség egyik munkatársa. A kettős tagságot sem ellenzik, sőt üdvözlik, ha valaki mindenhol tag, nem egymás rovására akarnak terjeszkedni – állítják.

---

[96] http://www.uniogsz.hu/company-aid-2.htm

[97] IPOSZ XXII. Közgyűlés Beszámoló. 29. oldal

Riválisok

Az IPOSZ fő versenytársának is a kamara tekinthető. A két szervezet viszonyában sok az ellentmondás – olvasható az IPOSZ 2010. évi beszámolójában is. A munkaadói érdekképviseletek, ezek közül is különösen az IPOSZ és az Magyar Kereskedelmi és Iparkamara közötti rivalizálásnak a kilencvenes évek közepéig visszamenő okai vannak. 1994-ben a kötelező kamarai tagság bevezetésével ugyanis a kamarai törvény néhány olyan feladatot is a kamara hatáskörébe utalt, melyet addig tradicionálisan az ipartestületek láttak el. Ilyen volt például a mesterképzés, melyet a kamara – a feladat ellátásáért járó állami támogatással együtt – 1995-ben átvett. „Ezeket a feladatokat előtte az IPOSZ látta el, és amikor kamarai rendszert létrehozták, akkor az összes jogosítványt, amit az IPOSZ jogelődje ellátott, áthúzták a kamarai rendszerbe" – fogalmazott egy kamarai dolgozó. Ezen kívül a kötelező kamarai tagság és az ezzel járó tagdíjfizetési kötelezettség első sorban azt a kisvállalkozói réteget érintette hátrányosan, akiket az IPOSZ képvisel, másodsorban pedig jelentős taglétszámcsökkenést is okozott az IPOSZ számára.[98]

Az IPOSZ-nál úgy vélik: jó lenne, ha a kamara a nyilvántartási, regisztrációs és ellenőrzési tevékenységeket látna el, az érdekvédelmi feladatokat pedig egyéb munkaadói szervezetek végeznék. Többször is kiemelték, hogy a kamara elnökét a miniszter nevezi ki, legitimitásukat tehát az államtól nyerik.

A másik probléma a kamarával az IPOSZ szerint, hogy nem tud és nem is akar a kisvállalkozókkal foglalkozni, egyrészt mert főleg nagyvállalatok a kamara tagjai. A kamarákba olvasztott Kézműves Kamara aránya szerintük elenyésző az MKIK tagságán belül. Emellett a kisvállalkozók problémái egyediek, ágazati, szakmai szinten kezelendőek, nem lehet velük általában, csak helyileg, területileg foglalkozni. Ehhez pedig az IPOSZ rendelkezik a legmegfelelőbb, kistelepülési szintig lemenő hálózattal. A kamara mindent magába akar integrálni, ugyanakkor a családi, mikrovállalkozások problémáit nem tudja felvállalni, a szakmai szolgáltatások széles körét nem tudja ellátni –írják az idei közgyűlési Beszámolóban is. Ugyanitt azt is kiemelten kijelentik, hogy az IPOSZ ugyan egyre több szakképzési feladatot szeretne átvenni az államtól, de nem a kamara ellenében, hanem a mellett kér ehhez támogatásokat.

Együttműködés az állammal

Az IPOSZ megalakulása óta tagja az OÉT-nek (akkor még ÉT-nek). Az itt, az ÁPB-ben, illetve a nemzetközi fórumok zajló érdekképviseleti tevékenységre, az itt folyó szakértői munka elvégzésére az Elnök közlése szerint az IPOSZ évente 70-80 millió Ft-ot kap. Az OÉT-ben való működésre a 9 munkaadói oldalt képviselő szövetség összesen 1 milliárd 700 millió Ft nagyságban pályázhat a Munkaerő Piaci Alapból származó pénzre, ehhez egy együttműködési megállapodást kell aláírniuk. Az összeg az elosztás nagyjából egyenlő arányban történik, az elosztási elv alapjainak felülvizsgálatát azonban a szervezet időszerűnek tartja.

Elméletileg az OÉT-ben csak olyan munkaadói szövetség lehet benne, amely legalább két nemzetgazdasági ágban és legalább hat alágazatban tevékenykedő tagszervezettel

[98] Tóth 2005. 48-49.

rendelkezik, tagszervezetei legalább három régióban vagy tíz megyében működő területi szervezettel rendelkeznek, amely tagszervezeteinek tagságát legalább ezer munkáltató, illetve vállalkozás alkotja, vagy tagsága legalább százezer főt foglalkoztat, valamint tagja európai munkáltatói szövetségnek.[99] A szükséges kritériumokat egy Országos Részvétel Megállapító Bizottság vizsgálja, a legitimizációs folyamat 2010 elején az IPOSZ számára kedvezően zárult, megőrizték mandátumukat az OÉT-ban – olvasható a szervezet 2010-es beszámolójában.

Emellett a 2004 óta működő Ágazati Párbeszéd Bizottságokban is tag az IPOSZ, melyek 2009-ben újjáalakultak. Az IPOSZ ennek Építőipari PB-jében vesz részt.

Az IPOSZ tagja a Regionális Fejlesztési és Képzési Bizottságoknak, a Nemzeti Szak és Felnőttképzési Tanácsoknak, a Kistérségi Fejlesztési Tanácsoknak, az Országos Köznevelési Tanács Szakképzési Bizottságának, az Euró bevezetését vizsgáló Tanácsnak.

A szakképzés területén az IPOSZ a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézettel (NSZFI), valamint az Oktatási Minisztériummal (OKM) és a Foglalkoztatási és Szociális Hivatallak (FSZH) is együttműködik. Az OKM-mel a Zánkai Szakképző Szolgáltató Centrumon keresztül is kapcsolatban állnak, mely szervezet a Minisztérium képzési feladatainak végrehajtását és előkészítését segíti elő, egyben javaslatokat dolgoz ki a felmerülő képzési problémák megoldására.[100]

Nemzetközi kapcsolatok

A legfontosabb az UEAPME tagság, ez a Kis és Középvállalkozások Európai Szövetsége, melynek az IPOSZ 2005 óta tagja. E szervezet alelnöke Kassai Róbert, aki az IPOSZ-hoz nagyon szorosan kötődik, belső elnöki tanácsadó. Az UEAPME-val így viszonylag szoros a kapcsolat, a hírlevelüket az IPOSZ lefordítja, közzéteszi a honlapján. Az UEAPME teljes vezetése októberben Magyarországra fog látogatni, ahol az IPOSZ egy nagy kongresszust tart, a német, olasz és észak-rajna-vesztfáliai társszövetségek részvételével.

Egyéb szervezeti tagságok: északi EU-országokat tömörítő Hanza Parlament, Európai Építőipari Szövetség (EBC) és az Európai Fémipari Unió (EMU).

Folyamatos, kétoldalú együttműködésük van Németországgal, Franciaországgal, Olaszországgal, Hollandiával, Belgiummal, Dániával, Svédországgal, Finnországgal és Ausztriával. Ezek közül kiemelten fontosak a németországi Észak-Rajna-Vesztfália és a Bajor tartományokkal ápolt kapcsolatok, valamint az olasz kézműves szervezetekkel való kapcsolat (Confartigianato és a Confesercenti), illetve az osztrákokkal és a visegrádi négyekkel való együttműködés.[101]

[99] http://www.origo.hu/uzletinegyed/allas-karrier/munkajog/20061124szabalyozzak.html
[100] IPOSZ XXII. Közgyűlés Beszámoló
[101] IPOSZ XXII. Közgyűlés Beszámoló

SIKEREK ÉS KUDARCOK – A SZERVEZET ÖNÉRTÉKELÉSE

A szervezet belső önértékelése nem egységes. Az idősebb vezetők a tevékenységet eredményesnek ítélik. Egy-egy megakadályozott, szerintük téves állami rendelkezés véleményük szerint nagy sikernek számít. Sikernek tartják, hogy állandóan szakanyagokat továbbítanak a kormány felé, így a kormánynak már egységes képe lehet a kisvállalkozók problémáiról, az ebben a rétegben folyó történésekről.

Nagy kudarcokról nem tudnak beszámolni, inkább késlekedésről beszélnek: a kormány még nem teremtette meg a azt a stabil gazdasági környezetet, ahol a mikro-, kis- és középvállalkozások versenyképesen tudnának termelni.

Kudarcnak tekinti, hogy a LEADER programból[102] kihagyták a kisvállalkozókat. Ennek a felülvizsgálatát még nem sikerült elérni.

Ugyanakkor az elnökség egy tagja szerint nem mindig kellően sikeres a szervezet érdekérvényesítő és érdekképviseleti tevékenysége, ugyanis az IPOSZ szervezeti felépítése még további nagy lehetőségeket rejt magában, hiszen minden jelentős fórumon jelen vannak, valamint területileg is mindenhol vannak szervezeteik.

A tervek többrétűek: egyrészt az elnökség egy részének[103] fő célja a szervezeti megújulás elérése, míg a jelenlegi vezetés elképzeléseit az IPOSZ 2007–2011-es Cselekvési Programja foglalja össze. [104] Ebben a kisvállalkozók jelenlegi problémáira pontonként javaslatokat fogalmaznak meg:

- Szűnjenek meg a körbetartozások. Az áfa törvényben el kell érni, hogy a nemfizető cégek ne igényelhessék vissza az áfát, a részükre kiállított számlák áfatartalmát ne kelljen befizetni;
- Biztosítsanak mikrohiteleket a KKV-knek, fejlesszék tovább a Mikrohitel Programot;

---

[102] Az EU Leader Programja 1991-ben született, a hagyományos EU agrárfejlesztési politika átalakításának érdekében. A program neve egy francia szókapcsolat rövidítéséből származik: Liaison Entre Actions pour le Development de ł'Economie Rurale, ami magyarul a Közösségi Kezdeményezés a vidék gazdasági fejlesztése érdekében- t jelent. A program újdonsága hogy egy-egy terület fejlesztési stratégiáját nem központilag határozzák meg, hanem egy, a helyi Önkormányzatokból, a térség vállalkozóiból és a helyi civil szervezetek képviselőiből álló ún. Helyi Akciócsoport állítja össze. A finanszírozás, a menedzsment is helyi szintű, az elkészült stratégiára a döntéshozó csak egy keretösszeget határoz meg, melynek pályázat útján való elosztásáról a helyi Akciócsoport dönt. Az EU-ban jelenleg a negyedik LEADER program fut: Leader I (1991-1994), LEADER II (1994-1999). LEADER+ (2000-2006), A jelenlegi LEADER 2007–2013 között aktuális. Hazánk 2002 óta vesz részt a LEADER programban, két évig csak kísérleti fázisban, 2004-ben a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium koordinálásával teljes jogon csatlakoztunk a LEADER + programhoz. Ez utóbbi program keretében 96 település részesült 6,7 Mrd Ft-nyi támogatásban, melynek 75%-át az EU, 25%-át a magyar állam finanszírozta.

http://www.umvp.eu/?q=leader/a-leader-tortenete, http://www.fvm.hu/main.php?folderID=908

[103] Egyik kérdezettem szerint a 25 tagú Elnökségből 11 fő kíván változásokat elérni. A jövő évi elnökválasztásokig terveznek további támogatókat gyűjteni az Elnökség soraiból.

[104] http://www.iposz.hu/magunkrol/az-iposz-cselekvesi-porgramja-2007-2011. Ennek jelszavai: A magyar kézműipar a magyar gazdaság legnagyobb vállalkozása. Szolgáltató ipartestületekkel a régiók gazdasági fejlesztéséért. Nagyobb felelősség – nagyobb lehetőség.

- Egyszerűsítsék a szabványokat;
- Módosítsák a PTK-t és a csődtörvényt;
- Az adó és a járulékfizetés legyen egyszerűbb. El kívánják érni, hogy a vállalkozóknak a pályázati igazolások megszerzéséhez ne kelljen több hivatalnál sorban állniuk, valamint az egyes adókat és járulékokat ne több, hanem egy számlára utalhassák;
- Átláthatóbb és tervezhető vállalkozói környezet: Megalapozott hatástanulmányok és az érintett országos érdekképviseletek bevonása nélkül ne lehessen év közben hirtelen a gazdaságra kiható jogszabály-változtatásokat kezdeményezni;
- A pályázatkiírásnál vegyék külön figyelembe a KKV-kat (gyorsítsák fel a kifizetéseket, a vissza nem térítendő támogatásoknál ne limitálják 5 főben az alkalmazotti létszámot);
- Enyhítsenek a KKV-k jogszabályi terhein;
- A munkaügyi ellenőrzések ne a „tévedőket sújtsák, hanem a valódi rosszhiszemű kontárokat”;
- Jusson érvényre a minőségi áru, a fogyasztóvédelmi szabályoknak megfelelő szemlélet. Az építőipari vállalkozások részesüljenek az őket megillető megbecsültségben;
- Javaslatot kell kidolgozni arra nézve, hogy a mikro-, kis- és középvállalkozások egyenrangú félként vehessenek részt a közbeszerzési eljárásokban;
- Szükség lenne egy, a mikro- és kisvállalkozások szakmai szövetségeit összefogó és együttműködésüket szabályozó konzorciumi megállapodásra, így lehetővé válna a nagyobb beruházást és hátteret igénylő munkák elvállalása is.

A szervezet a következő tevékenységekkel segíti elő céljai megvalósulását:

- Továbbra is közre kíván működni a törvények megalkotásában, különös tekintettel a vállalkozókra és egyéni cégekre vonatkozó jogszabályokéban;
- Továbbra is részt vesz az OÉT szakbizottságainak munkájában, itt együttműködik a többi munkaadói és munkavállalói érdekképviselettel, és az eredményesség érdekében kompromisszumok vállalására is hajlandó;
- Gondoskodnak arról, hogy a tagszervezeteik továbbra is naprakész információkat kapjanak a készülő és hatályba lépett jogszabályokról;
- Erősítik a kapcsolataikat a kistérségi, megyei és regionális területfejlesztési tanácsokkal, különösen azokon a helyeken, ahol az IPOSZ tagjai is képviseltetik magukat a tanácsokban;
- Céljaik megvalósítása érdekében eljuttatják észrevételeiket az Európai Unió illetékeseihez, a magyar kormányzati szerveknél pedig minden lehetséges fórumon szorgalmazzák ezek megvalósulását.

HIVATKOZÁSOK JEGYZÉKE

Ágazati párbeszéd bizottságok (alágazati és szakágazati bizottságokkal együtt) és a résztvevő szociális partnerek
http://www.szmm.gov.hu/main.php?folderID=13698&articleID=20881&ctag=articlelist&iid=1; letöltés ideje: 2010-07-23

Ismertető az ágazati szociális párbeszédről
http://www.szmm.gov.hu/main.php?folderID=13698&articleID=30564&ctag=articlelist&iid=1; letöltés ideje: 2010-07-23

LEADER-típusú Kísérleti Vidékfejlesztési Program Magyarországon (2001-2004); http://www.fvm.hu/main.php?folderID=908; letöltés ideje: 2010-07-23

Cselekvési program, Small Business Act; http://www.iposz.hu/magunkrol/az-iposz-cselekvesi-porgramja-2007-2011; letöltés ideje: 2010-08-30

IPOSZ [2007]: A magyar kézműipar a magyar gazdaság legnagyobb vállalkozása. Szolgáltató ipartestületek a régiók gazdasági fejlesztéséért. Az IPOSZ 2007-2011. közötti programja.
http://www.iposz.hu/documents/iposz_fuzet_pdf_693_20070913211911_266.pdf;
letöltés ideje: 2010-07-23

Szűcs György
http://www.szmm.gov.hu/main.php?folderID=21048&articleID=40058&ctag=articlelist&iid=1; letöltés ideje: 2010-07-23

Az IPOSZ XXI. Közgyűlésének beszámolója. 2009 május 28. Budapest. (belső anyag)

Az IPOSZ XXII. Közgyűlésének beszámolója. 2010 május 27. Budapest. (belső anyag)

Az Ipartestületek Országos Szövetségének Tagdíjszabályzata. Elfogadta az IPOSZ Közgyűlése, Bp. 2008. május 29-én.

GERVAI Béla [1960]: A kisipar fejlődése, helyzete és szerepe népi demokráciánkban. Bp., A Kisiparosok Országos Szervezete kiadása.

Kézműiparosok az Európai Unióban. Az IPOSZ saját kiadványa, Bp. 2005.

L. NAGY Zsuzsa [1997]: A haszonból élő kispolgár. Debrecen.

SZULOVSZKY János [2005]: A magyar kézművesipar története. Magyar Kereskedelmi és Iparkamara kiadványa.

TÓTH András: A munkáltatói szövetségek helyzete és szerepük a munka világába. In: FAZEKAS Károly, KOLTAY Jenő: Munkaerőpiaci Tükör 2005.. MTA

Közgazdaságtudományi Intézet – Országos Foglalkoztatási Közalapítvány. Budapest 2005. 46-65.

TÖLGYESSY Péter [1988]: Gazdasági érdekképviseletek Magyarországon. MSZMP KB Társadalomtudomány Intézete, Bp.

WEIS István [1930]: A mai magyar társadalom. Bp., Magyar Szemle Társaság.

MAGYAR GAZDAKÖRÖK ÉS GAZDASZÖVETKEZETEK SZÖVETSÉGE (MAGOSZ)

Bobonkov Nikolett

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

1. Az esettanulmányban a Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetségének (MAGOSZ) működését és tevékenységét vizsgáltuk meg. A MAGOSZ tagjai az agráriumban tevékenykedő gazdálkodók, akik önkéntesen csatlakoztak a szervezethez az ágazat működésének támogatása érdekében, a gazdák közötti széleskörű és virágzó együttműködés elősegítésének reményében. A MAGOSZ tagsága mintegy 40 ezer főt tömörít. A MAGOSZ-hoz nemcsak magánszemélyek, hanem gazdakörök és egyéb szervezetek is csatlakozhatnak, amennyiben az alapszabály, illetve egyéni megállapodások útján támogatják az ágazatot, illetve a szervezet munkáját.

2. A MAGOSZ feladata speciális, ugyanis működésének fókuszában az érdekképviselet áll, a tagok számára effektív szolgáltatásokat nem nyújt – tehát konkrét előnyökkel nem jár a tagság – mint az az interjúk során is kiderült. A MAGOSZ jelentősége abban rejlik, hogy a gazdák érdekeinek képviseletében – annak különböző döntéshozói szintek felé történő becsatornázásával - tevékenyen részt vesz az ágazat munkájának segítésében, szervezésében.

3. A MAGOSZ egy olyan nyolc pontból álló célrendszert dolgozott ki, melynek alappillérei között szerepel a magyar föld védelme, a gazdálkodók értékesítési feltételeinek javítása, új értékesítési csatornák kiépítése, illetve a fogyasztóvédelem. Továbbá feladatának tekinti a magyar gazdálkodók és gazdakörök érdekeinek megjelenítését a különböző nemzetközi, elsősorban európai uniós fórumokon is. Utóbbi azért különösen fontos, mert mint minden szervezet életében, a MAGOSZ (és egyben az agrárium) számára is erőteljes környezeti változást hozott az Európai Unióhoz való 2004-es csatlakozás. Az eseményt a MAGOSZ negatív történésként értékelte, álláspontjuk szerint a csatlakozás nem megfelelő előkészítése, illetve a gyenge alkupozíció következtében a magyar agrárium komoly hátrányba került. Ez az értékelés azt mutatja, hogy a MAGOSZ tevékenyen kíván fellépni az Európai Unió különböző

fórumain is, mely ezzel szükségszerűen az érdekképviselet egy újfajta dimenzióját nyitja meg.[105] (A csatlakozással megnyíló piac illetve az ebből fakadó versenyhátrányra adott válasz a Szociális Bolthálózat kiépítése is, mely a magyar termelők közvetlen értékesítését biztosítja, illetve a fogyasztók jó minőségű, magyar termékekkel való ellátást).

3. Az agrárágazatban működő érdekképviseleti intézményekre igaz, hogy nem feltétlenül jutnak konszenzusra (ha alapvetően egyetértenek is), ugyanakkor egyéni alkupozícióik függvényében is képesek hatni a különböző döntéshozatali fázisokra, folyamatokra.

Az agrárium különböző érdekképviseleti szervezetei bizonyos tekintetben a pluralista, versenyelvű érdekképviseleti modell szerint működnek.[106] Az agrárium különböző szereplőit képviselő szervezetek politikailag független intézmények, a mindenkori kormánytól függetlenül is képesek érdekeik szakmai alapú érvényesítésére. Ugyanakkor a különböző megegyezések és a különböző politikai pártokkal való együttműködés időszakosan jobb alkupozícióval látja el az egyes szervezeteket. A MAGOSZ és a Fidesz 2006-ban kötött választási együttműködése alapján az agráriumot érintő kérdések megvitatásában nagyobb mozgásteret biztosít a szervezetnek, illetve vezetőségnek. A MAGOSZ vezetőségének parlamentbe való bekerülése révén a szervezet közvetlenül vehet részt a közpolitikai folyamatokban, a különböző bizottsági munkákban, a szakpolitikai kérdések kidolgozásában.

MÓDSZERTAN

Az esettanulmányban arra kerestük a választ, hogy a Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetsége hogyan épül fel, milyen környezetben, milyen tagsággal, milyen intézményi háttérrel, milyen stratégiák és célok mentén működik.

Az esettanulmány keretében a szervezet működésének vizsgálatával átfogó képet kaptunk a tagvállalkozások együttműködéséről, azok szervezeti kereteiről, meghatározó sajátosságaikról. A tanulmány során a szervezet gyakorlati működésének vizsgálatával, illetve a vezetőséggel és tagsággal készített interjúk során megismertük és értékeltük a szervezet piacszervező, érdekérvényesítő erejét. Utóbbit abban a tekintetben értékeltük sikeresnek, hogy a tagság aktívnak mondható és sok kezdeményezés alulról érkezik.

A szervezetről alkotott kép teljességéhez nemcsak a szervezettel kapcsolatos jogi dokumentációkat elemeztük (szervezeti alapszabály, egyéb törvények, jogszabályok átfogó értékelése), hanem az online, illetve a nyomtatott sajtóban megtalálható híreket is figyelembe vettük. Utóbbi a szervezet nyilvánosság előtt való szerepléséről nyújtott olyan képet, mely alapján kiderült, hogy a médiában megjelenő ágazattal kapcsolatos hírek tematizációjára is képes, bizonyos ügyekből képes olyan nagy hírértékkel bíró média-eseményt építeni, melyek tovább növelik presztízsét, sikerességét. Ilyen volt a

[105] Gazdakörök.hu honlapja
[106] Gallai – Kurtán [2005]

szociális bolthálózat köré épített kampánya, vagy éppen a 2005-ös tüntetés a Parlament előtt.

A SZERVEZET RÖVID BEMUTATÁSA

A Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetsége (továbbiakban MAGOSZ) a magyar agráriumban dolgozókat, a magyar gazdaságokat hivatott támogatni azáltal, hogy tagjai érdekképviseletét tekinti legfontosabb feladatának.

A MAGOSZ egy olyan speciálisan működő szervezet, amelynek profilja tagjai érdekeinek aggregálása és képviselete a különböző döntéshozatali fórumokon, nemcsak Magyarországon, hanem az Európai Unióban is.

A MAGOSZ alapszabályában a következő célokat jelölte meg: „képviseli a magyarországi gazdaköröket, valamint az ezekbe tömörült gazdákat és a gazdaszövetkezeteket az országos érdekegyeztetésben. Képviseli a szövetség tagjait állami szervezetek, hatóságok, bíróságok, intézmények és más harmadik személyek előtt. Előterjeszti és képviseli az ország gazdaköreinek és ezek tagjainak, a magyar gazdáknak, valamint gazdaszövetkezeteknek az állásfoglalásait, javaslatait és kérelmeit az országos politikai és gazdasági döntéshozó szerveknél. Segítséget nyújt a szövetség tagjainak európai uniós ismeretek, információk megszerzéséhez, szakmai és tudományos előadások, tapasztalatcserék, találkozók, tanulmányutak megszervezéséhez: nemzetközi, országos és regionális találkozókat szervez. Folyamatosan tájékoztatja a szövetség tagjait az európai uniós és nemzeti jogszabályok változásairól, az agrár- és vidékfejlesztést segítő programok lehetőségeiről, az európai uniós kutatási eredményekről és fejlesztési lehetőségekről és e tevékenységekhez kapcsolódó termelési, kereskedelmi és pénzügyi konstrukciókról. Folyamatosan tájékoztatja a szövetség tagjait, tagszervezeteit a MAGOSZ képviselőinek az egyes bizottságok munkájában végzett tevékenységéről és a döntések eredményeiről.”[107]

A MAGOSZ tevékenységének más érdekképviseleti szervezethez képest specifikus tulajdonságai az általa kijelölt stratégiában, illetve célrendszerben is megmutatkozik. A szervezet nyolc olyan pontot jelölt meg, melyben az agráriumban működő különböző ágazatok képviseletén túl olyan konkrét és aktuális problémákkal is foglalkozni kíván, mint a földkérdés, a fogyasztóvédelem és a gazdákat folyamatosan veszélyeztető időjárási viszontagságok okozta károk enyhítése.

[107] MAGOSZ alapszabály

A SZERVEZET TÖRTÉNETE

„A Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetsége az egyesületi törvény alapján működő mezőgazdasági érdekképviselet, amely örököse annak az agrárius mozgalomnak, melyet 1880-1890 között gróf Károlyi Sándor indított útjára. A jogelőd szervezet működését a politikai önkény 1945 után, a többi hasonló szervezettel együtt betiltotta, vagyonát államosította. 1989-ben alakult újjá a szervezet. A Szövetség tevékenységét politikai pártoktól függetlenül fejti ki."[108]

Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetsége olyan társadalmi szervezet, melynek specifikuma az érdekképviselet, tagjai működésének koordinálása, rendszeres informálása, támogatása.

A szövetség fő feladata a kis- és közepes magángazdaságok, valamint a független gazdák által az egyérdekűség alapján szervezett és irányított beszerző, értékesítő és szolgáltató gazdaszövetkezetek érdekeinek képviselete és védelme. Kiemelt feladata, hogy ellássa a tagságot szakmai, piaci, banki információkkal, segítse a hitelhez jutást, a különböző pályázatok megismertetését és elkészítését.

A SZERVEZET FELÉPÍTÉSE

A MAGOSZ tagsága önkéntes; „rendes tagja lehet minden jogi személyiséggel rendelkező, társadalmi szervezetként működő gazdakör és egyéb társadalmi szervezet, amely a szövetség alapszabályát elfogadja és betartja, valamint a megállapított tagdíjat rendszeresen fizeti. Pártoló tagja lehet minden egyéb jogi személy (gazdaszövetkezet vagy ezek szövetségei) vagy természetes személy, aki a szövetség alapszabályában megfogalmazott alapelveivel és célkitűzéseivel egyetért és azok megvalósítása érdekében anyagilag vagy más módon – külön megállapodás szerint – támogatja a szövetség munkáját."[109]

A tagság bizonyos kötelezettségekkel is jár, így köteles törvényes vagy delegált képviselője útján a szövetség szervezeti életében, munkájában részt venni, az előírt tagdíjat rendszeresen megfizetni, illetve a szövetség alapszabályát és egyéb szabályzatát, valamint határozatait betartani.[110]

Az interjúk során kiderült, hogy a belépő gazdákat az információhoz jutás, az ágazat érdekeinek hatékonyabb képviselete, az összefogásból származó, potenciálisan erőteljesebb alkupozíció megszervezése motiválja. Mivel a szervezet az érdekképviseletre specializálódott, így kifejezetten szolgáltatásokat nem nyújt tagjai

[108] Jómagyaráru.hu honlapja
[109] MAGOSZ Alapszabálya
[110] MAGOSZ alapszabály

számára, hanem bizonyos privilégiumokat biztosít, illetve kommunikációs csatornákat teremt.

A tagszervezetek száma meghaladja a 800-at, a taglétszám eléri a 40 000-et, a gazdaszövetkezetek száma 153. 19 megyei szövetséggel rendelkezik, a megyei szövetséghez a helyi gazdakörök csatlakoztak.[111] 2006-ban Magyarországon 766 ezer egyéni gazdálkodó volt regisztrálva, a tagsági arányt tehát ehhez kell viszonyítani. Mivel a tagság önkéntes, a szervezet által biztosított „szolgáltatások" mellett kötelezettségekkel is jár. Így kötelezettsége a törvényes vagy delegált képviselője útján a szövetség szervezeti életében, munkájában való részvétel, az előírt tagdíj rendszeres megfizetése, a szövetség alapszabályának és egyéb szabályzatának, valamint határozatainak betartása.

A SZERVEZET DÖNTÉSHOZATALI ÉS VEZETÉSI STRUKTÚRÁJA

A következő fejezetben a MAGOSZ alapszabályában deklaráltak alapján az szövetség operatív működését koordináló intézményeket mutatjuk be. Az esettanulmány szempontjából ezt azért tartjuk fontosnak, mert a MAGOSZ elsődleges feladatának a gazdák érdekképviseletét tekinti, így az ennek hátterében működő vezetőségi/szervezeti struktúra megismerése kiemelkedően fontos. A szervezet demokratikus intézményrendszerének bemutatása mellett az egyes funkciókra, a tagok kötelezettségeire is kitérünk.

A Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetsége a hatékony munkavégzés szempontjából intézményi struktúráját úgy alakította ki, hogy az céljainak elérését minden tekintetben támogassa. A MAGOSZ legfontosabb szervezeti egysége az Országos Küldöttgyűlés, mely előtt többek között operatív ügyek, jogi szabályozással kapcsolatos kérdések (véleményezés, javaslattétel előkészítése) kerülnek megvitatásra. Az alapszabály módosításának jogától az egyéb más szervezetekkel történő együttműködés megkötéséig számos kérdésben a Küldöttgyűlés rendelkezik döntési joggal.

„Az Országos Küldöttgyűlés a szövetség legfőbb szerve, amely a szövetség tagjai által delegált küldöttek összességét foglalja magában. Hatáskörébe tartozik a szövetség országos elnökének, az Országos Elnöksége 19 tagjának, és a 10 országos alelnökének, valamint a Számvizsgáló és Etikai Bizottsága tagjainak, a szövetség főtitkárának, továbbá a szövetségi igazgatónak, 4 évre titkos szavazással történő megválasztása és felmentése."[112]

Az Országos Választmány fontos feladatokat lát el, melyek meghatározóak a szervezet életére, elsősorban operatív működésére nézve. Az Országos Elnökség által elkészített éves program elfogadásával a szövetség éves stratégiáját hagyja jóvá. A program teljesítésének ellenőrzése is a Választmány hatáskörébe tartozik, ugyanis az éves

[111] Jómagyaráru.hu honlapja
[112] MAGOSZ alapszabálya

beszámoló elfogadása is az OV feladata. A költségvetéssel kapcsolatos kérdéseket, ügyeket is az OV hatáskörébe sorolja az alapszabályzat. Az OV az a testület, mely az Országos Szövetség éves költségvetésének kidolgozásával foglalkozik. Az OV hatáskörébe tartozik a szövetség egyéb szervezeti egységeihez tartozó „belső ügyek" ellenőrzése, jóváhagyása is. Így például a Számvizsgáló Bizottság éves beszámolójának megtárgyalása egyben azt is jelenti, hogy a Bizottság munkájának értékelése, visszacsatolások és a jövőbeni tevékenységre vonatkozó ajánlások megfogalmazása is az OV hatáskörébe eshet. Az etikai kódex felett az OV őrködik abban az értelemben, hogy hatáskörébe tartozik annak módosítása, illetve az eljárási szabályok elfogadása. A költségvetés témaköréhez tartozik a tagdíj megállapítása is, mely komplex feladat, annak rendszer szintű kidolgozását, működtetését illetően. A tagdíjak kiszabása mellett oly módon is beleszólhat az Országos Szövetség működésébe, hogy bizonyos belső szabályzatok kialakítása, módosítása is az OV hatáskörébe tartozik.

Az OV továbbá az Országos Elnökség döntései ellen érkező jogorvoslati kérelmek elbírálója is, ami különösen fontos szerep, hiszen mintegy szelekciós lépcsőként működik a jogorvoslati kérelmek rendszerében.[113]

Az Országos Elnökség tagságában helyet kap valamennyi országos tagozat elnöke, emellett 19 elnökségi tag, egy főtitkár, egy szövetségi igazgató alkotják ezt a testületet. Utóbbi tagok választással kerülnek az Elnökségbe, mandátumuk 4 évre szól. Tehát az Elnökség munkája különösen fontos, melyet mutat a tagság kiválasztásának mechanizmusa is, mely egyértelműen a teljes legitimációra törekszik.

Az Országos Tagozatokat a tagszervezetek megyei önkormányzati képviselői, települési önkormányzati képviselői, valamint ifjú gazda és nő tagjai alkotják.[114] A tagozatok célja a tagszervezeteken belül jelentkező eltérő tagi érdekek érvényesítése.[115]

A MAGOSZ célrendszerében nyolc olyan pillért jelölt meg, melyet kiemelt prioritásként kezel és számos lépést tett az ügyek előmozdítása érdekében:

1. A termőföld: a magyar gazdák, a gazdálkodó családok kezében legyen a föld.
2. A birtokpolitika: középpontjában a családi gazdaságok és azok társulásai álljanak.
3. A gazdák önkéntes összefogása: beszerzési, tárolási, feldolgozási, értékesítési társulásaik támogatásával javítani kell a gazdák piacra jutását, versenyképességét, piaci alkupozícióját.
4. Az agrár-szerkezetpolitika, a termeléspolitika: a racionális földhasználat, a többfunkciós mezőgazdaság, a minőségi élelmiszertermelés, a tájgazdálkodás, a környezet- és élelmiszerbiztonság, a népegészségügyi helyzet javítása, valamint a vidéki munkahelyteremtés céljait szolgálja.
5. A piacszabályozás és piacvédelem: a helyi élelmiszer-feldolgozás, értékesítés erősítésére, külön nemzeti szabályrendszerének kialakítására, termelői-

[113] MAGOSZ alapszabálya

[114] *[Ifjú gazda minden 40. életévét be nem töltő (férfi, nő) gazdálkodó. A tagszervezetek nő tagjai külön Országos Tagozatot alkotnak.]*

[115] MAGOSZ alapszabály

fogyasztói közösségek létrehozására valamint a belső piac védelmére és a külső piac bővítésére irányuljon!

6. A közgazdasági szabályozás, támogatási és adórendszer valamint a hitelpolitika: a családi gazdaságokat illetve a – részben vagy egészben – mezőgazdaságból élő háztartásokat, családokat, e családok és helyi közösségeik megerősödését szolgáló gazdálkodási formákat támogassa.
7. Az intézményrendszer: a gazdák kiszolgálását, az információkhoz és a forrásokhoz való hozzájutását kell, hogy szolgálja. Az intézményrendszernek partnerségi alapon kell működnie
8. A vidék és a termelés biztonság: ennek előmozdítása érdekében vagyonbiztonsági intézkedéseket és kárenyhítési, kockázatcsökkentési rendszert kell kidolgozni és bevezetni.[116]

A MAGOSZ az érdekképviselet területén túl, megjelölt olyan feladatköröket, melyek mint szolgáltatások vannak jelen és a gazdák előrehaladását közvetlenül igyekeznek szolgálni. Azonban, amint az interjúk során is megtudtuk, a MAGOSZ erőssége elsősorban érdekképviseleti profiljában rejlik és a szolgáltatások terén relatíve gyengébben teljesít.

- Rendszeresen tartanak területi alapon is szerveződő fórumokat, melyek nemcsak a gazdáknak, hanem szélesebb körben a lakosságnak is szólnak
- Konferenciákon az aktuális kérdéseket, ad hoc felmerülő, nagy horderejű problémákat illetve azok megoldási lehetőségeit vitatják meg
- Területi/országos/nemzetközi vásárok, szakmai találkozók szervezése[117]

Azonban a küldetés széles spektruma ellenére az interjúk és a médiában fellelhető információk is rámutattak arra, hogy a MAGOSZ elsődleges feladatának az agrárium érdekeinek és szükségleteinek döntéshozók felé történő becsatornázását látja elsődleges feladatának. A fent említett lehetőségek egyértelmű outputja az ágazatról történő információgyűjtés, a problémák azonosítása és megoldási javaslatok kidolgozása. Erről 2010-ben különösen az árvíz okozta károk kapcsán beszélhetünk, amikor a MAGOSZ felé erőteljes elvárásként fogalmazódott meg a különböző támogatások, bizonyos esetben fizetési kötelezettségek enyhítése (például bizonyos gyomnövények irtását lehetetlenné tette az ár- és belvíz, így a büntetéstől bizonyos területeken eltekintettek).

A MAGOSZ működésében a hangsúlyt az érdekképviseletre helyezi, és a más szervezeteknél tapasztalható, tipikus szolgáltatások a MAGOSZ esetében csak korlátozottan jelennek meg. A MAGOSZ-ba való belépés ilyen értelemben nem jár előnnyel, a motiváció elsősorban a potenciális tagok öntevékeny, proaktív hozzáállásából fakad. Ami tehát mégis kiemelhető, az az információáramlásban való részvétel, mely a tagság velejárója.

Az érdekartikuláció mellett a MAGOSZ kiemelt feladatának tekinti a gazdakörök és azok tagjai, a gazdálkodók folyamatos informálását. Az interjúk alapján megtudhattuk, hogy a gazdálkodók számára a legnagyobb értéket az naprakész információk birtoklása jelenti, melyek egyaránt vonatkozhatnak mindennapi életüket, gazdaságukat,

[116] Gazdakorok.hu honlapja
[117] Gazdakorok.hu honlapja

termelésüket befolyásoló tényekre, ugyanakkor az Európai Unióból érkező know-how befogadása is kiemelten fontos. A MAGOSZ segítséget nyújt a szövetség tagjainak európai uniós ismeretek, információk megszerzéséhez, szakmai és tudományos előadások, tapasztalatcserék, találkozók, tanulmányutak megszervezéséhez: nemzetközi, országos és regionális találkozókat szervez. A MAGOSZ folyamatosan tájékoztatja a szövetség tagjait az európai uniós és nemzeti jogszabályok változásairól, az agrár- és vidékfejlesztést segítő programok lehetőségeiről, az európai uniós kutatási eredményekről és fejlesztési lehetőségekről, és az e tevékenységekhez kapcsolódó termelési, kereskedelmi és pénzügyi konstrukciókról.[118]

A MAGOSZ a fent megjelölt tevékenységekkel is bizonyítja, hogy a külföldről érkező impulzusok becsatornázása létfontosságú az ágazat fejlődésének szempontjából, mely egyrészt a szakmai munka támogatását jelenti, másrészt a különböző pályázatokon és egyéb pénzügyi forrásokon keresztül a gazdaságok fejlesztésére is lehetőséget teremt.

A MAGOSZ-szal kapcsolatos interjúk során megtudhattuk, hogy a szervezet versenyelőnye az érdekképviseleti tevékenységben, a lobbizásban rejlik. E tekintetben a szövetség olyan közjószágot állít elő, mely az ágazat egészére nézve jár pozitív hatással. Lobbitevékenysége azonban nem merül ki a kormányzati oldallal való aktív együttműködésben. A MAGOSZ komolyan épít tagjai aktivitására, öntevékenységére, mely részben a 2005-ös budapesti gazdatüntetést is eredményezte. Az eseményt komoly sikernek értékelte a szervezet, melynek jelentősége az interjúk során is megerősítésre került. A MAGOSZ egy olyan jól kiépült információs hálózattal rendelkezik, mely alkalmas a gazdák mozgósítására és ilyen volumenű események lebonyolítására. Amikor a nyilvánosság erejét is szükségszerű bírnia egy ilyen típusú érdekképviseleti szervezetnek, nagyon fontos, hogy képes-e médiaeseménnyé duzzasztania különböző megmozdulásait, projektjeit és képes-e az ügy tematizálásával, életben tartásával is támogatást szerezni céljainak. A következőkben a MAGOSZ belső és külső, azaz a honlapján és a médiában zajló kommunikációját értékeljük és emelünk ki olyan ügyeket, melyek a nyilvánosság érdeklődését hosszabb távon voltak képesek fenntartani.

A gazdák, termelők, akik a MAGOSZ honlapjáról tájékozódnak, azt tapasztalhatják, hogy a hírközlés terén jóval nagyobb aktivitás mutatkozik, mint hónapokkal ezelőtt. A honlapon közzé tett hírek, illetve tájékoztatások jelentős hányada az árvízzel és a szélsőséges időjárás okozta károkkal foglalkozik, mely problémák kezelése nemcsak rövid, de hosszú távon is meghatározza számos gazda jövőjét.

A különböző időjárás okozta katasztrófák következtében a legaktuálisabb kérdés a gabonabetakarítás és -felvásárlás problémája, amellyel kapcsolatban a MAGOSZ folyamatosan tájékoztatja az oldal olvasóit. A betakarítást nehezítik vagy éppen teljesen lehetetlenné tették az árvizek, illetve belvizek okozta károk. A 2010-es évben a termés mennyisége mintegy 50%-kal lesz kevesebb, így bár az ország ellátása nem veszélyeztetett, de az árak, a felvásárlások, illetve az export terén is nagy a bizonytalanság. A megtermelt javak mennyiségében történő visszaesés egyben a gazdálkodók jövedelem kiesésével is együtt jár. Utóbbi csoport kompenzációja, támogatása jelenleg prioritást élvez, ugyanis a gazdálkodók létét fenyegeti. De

[118] Gazdakörök.hu honlapja

felmerülnek olyan technikainak tűnő kérdések is mint a parlagfű irtás, ami azonban egy komplex szabályozási problémából, a rendszer rigiditásából következik. A gyomnövény irtására ugyanis az állam törvényben kötelezi a gazdálkodókat, ami azonban bizonyos területeken nem teljesíthető az időjárási viszontagságok, az ár- és belvizek következtében. Habár a feladat fizikailag kivitelezhetetlen, a törvény passzusa nem tér ki a vis maior esetére. A MAGOSZ többek között ezt és az ehhez hasonló helyzeteket próbálja kezelni türelmi idő és egyéb könnyítések útján, mivel a büntetések tovább rontanak a gazdálkodók amúgy is nehéz helyzetén.

Ahogyan a fenti példa is mutatja, az árvízkárosultak vagy a szélsőséges időjárás miatt egyéb kárt szenvedők támogatása még most is megoldatlan. Országosan közel 100 milliárd forintra becsülhető a gazdálkodókat ért kár mértéke. A jelenleg működő rendszer, mely szerint az állam annyival járul hozzá a kárenyhítéshez, amennyivel a gazda is hozzájárul, részben újragondolásra szorul, hiszen rengeteg gazda került annyira nehéz helyzetbe, hogy a rá eső részt nem képes előteremteni. Megoldást a támogatási rendszer finomítása jelenthetne, illetve különböző európai uniós támogatások bevonása.

Ehhez a problémához szorosan köthető az élelmiszerbiztonság kérdése. A mezőgazdaság szempontjából fontos megemlíteni a Közös Agrárpolitika (KAP) jövőjét, hiszen ez most egy globális probléma az EU-n belül. Az élelmiszerellátás, illetve -biztonság kérdése komoly prioritást élvez ma, nemcsak az EU-ban, hanem a világ bármely pontján. A növekvő népesség és az olyan szélsőséges időjárási viszonyok, melyek visszavetik a megtermelhető élelmiszer mennyiségét, komoly ellátási problémákat szülhetnek. A KAP kapcsán szintén fontos kérdés az ingadozó mennyiség következtében a felvásárlási árak kiszámíthatatlansága, ebből fakadóan a termelők kiszolgáltatottsága. Részben töredezettségük, részben tőke- és információs hiányuk következtében alkupozícióik nagyon gyengék a felvásárlókkal szemben. Egységes felvásárlási rendszerre lenne szükség; az ezt támogató országok lassanként felsorakoznak, azonban a probléma tényleges megoldása csak hosszú távon lehetséges.

A régebbi (2009-2010. első negyedév) hírek között a MAGOSZ fókuszában a különböző „földbotrányok” álltak. A szövetség honlapján közzétett állásfoglalását tükrözik a médiában megjelent nyilatkozatok is. A földkérdés, illetve a fent említett ügyek egyaránt megjelennek a médiában és a MAGOSZ-hoz köthetően számtalan esetben hallhatjuk a szervezet állásfoglalását, láthatjuk vezetőségének interjúit. Ez azt jelenti, hogy a MAGOSZ bizonyos ügyekben képes tematizálni a híreket, vezetői komoly presztízzsel és hitelességgel bírnak, mivel a legtöbb ügy kapcsán véleményüket rendszeresen kikérik.

Tehát a MAGOSZ honlapján szereplő hírek a különböző hírportálokon –nemcsak online, hanem a nyomtatott sajtóban is megjelennek.

A fent említett témák, így az árvíz és időjárás okozta károk és a terméskiesésen túl a külföldiek földvásárlásának tilalma, illetve ennek meghosszabbításának kérdése is a MAGOSZ fontos „ügye”, melynek megoldását a hazai birtokszerkezet átalakításában látják és egy más típusú birtokpolitikában.

A földbotrány kapcsán a bábolnai és a sukorói földügylet esetében is a kivizsgálás élére állt a MAGOSZ, melynek során állami tulajdonú földek (egyes álláspontok szerint) jogellenes bérbe-, illetve eladása történt 2008-ban. A sukorói ügyben szintén állami földek eladásával kapcsolatban történt visszaélés, felmerült a gyanú, hogy az

ingatlanokat piaci ár alatt értékesítették, illetve adták bérbe; az ez által okozott kár megközelíti az 1 milliárd forintot.

A MAGOSZ tehát prioritásként kezeli a magyar föld ügyét, mint ahogyan az célrendszerében és gyakorlati tevékenységében is megvalósul.

Érdemes megemlíteni még a MAGOSZ kapcsán a szociális boltok fogadtatását és megítélését a sajtóban. Pozitív visszhang övezi ezeket a boltokat, jó kezdeményezésnek tartják a mezőgazdaság, a gazdák szempontjából, és az érdeklődés is egyre nagyobb irántuk. Fontos kiemelni, hogy nemcsak a közvélemény, hanem a gazdák is hasonlóan vélekednek a kezdeményezésről – ahogyan az interjúkból is kiderült.

A lobbizás Parlament falain kívül történő kivitelezésében is jól pozícionált szervezet a MAGOSZ. Erre példa a 2005-ös gazdatüntetés, mely a Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetségének Rendkívüli Kongresszusának eredményeképpen született meg. A Kongresszus nyilatkozatában a gazdák kilátástalan helyzetét, a kormány nem megfelelő agrárpolitikáját elítélve 2005 februárjában felállította az Országos Demonstrációs Bizottságot. Követeléseik között nemcsak adózással, hitelezéssel, korábbi termelési rendszerek megtartásával, illetve visszaállításával kapcsolatos követelések szerepeltek, hanem mindennapi életüket megkönnyítő intézkedések is, így például munkagépek használatát segítő módosítások. Megállapodás 2005. március 13-án született, amikor miniszteri ellenjegyzéssel létrejött az a dokumentum, mely a gazdálkodók petíciójának szinte minden pontjára megoldást kínált és annak megvalósítását is garantálta. Habár ez nagy előrelépés volt, a segítség, a pályázati pénzek kifizetése csúszott, és gyakorlatilag csak részleges teljesítése történt az ígéreteknek. Utóbbiakról a MAGOSZ honlapján találhatunk információkat az elnökség elégedetlenségének hangot adó írásában, mely a támogatások kifizetését kívánta ösztönözni. A kifizetések lassú lefolyása ellenére a MAGOSZ hatalmas eredményt ért el. A közel három héten át tartó demonstráció eredményeképpen történhetett előrelépés az agrárium ügyében: olyan „csomagot” dolgoztak ki a gazdák számára, mely a nyilvánosság, a demonstráció nélkül nem sikerülhetett volna.

A SZERVEZET KÖRNYEZETE

A MAGOSZ számos hazai és nemzetközi érdekképviseleteket tömörítő szerveződésben vesz részt annak érdekében, hogy az ágazatban működő gazdálkodók érdekeit maximális hatékonysággal és eredményességgel tudja képviselni.

Az Országos Szövetkezeti Tanácshoz (OSZT) 1996-ban csatlakozott a MAGOSZ is. Az OSZT 1971-ben jött létre és a magyarországi szövetkezeti ágazatokat tömöríti egységbe, egyfajta ernyőszervezetként. Egyértelmű célként fogalmazta meg az OSZT a szövetkezeti termelési, illetve szerveződési forma népszerűsítését; az egyes szövetkezetek közötti együttműködés koordinálását, a tagok érdekképviseletét. Az Országos Szövetkezeti Tanács adja a képviseletet a Szövetkezetek Nemzetközi Szövetségében.

A MAGOSZ alapítója a Magyar Mező- és Erdőgazdasági Érdekképviseleti Tanácsnak (MAÉT). A MAÉT ernyőszervezetként működik, mely önmagát a következőképpen határozza meg: „célja, hogy a tagszervezetek önállóságának megtartása mellett, összefogja a polgári értékrend alapján álló érdekképviseleti szervezetek tevékenységét. A szervezetek tagságát a rendszerváltás után létrejött, alapvetően új agrárszervezeti formákban tevékenykedők alkotják”[119]. A MAÉT is az érdekképviseletet jelölte meg elsődleges feladataként, illetve az európai uniós érdekképviseletben a COPA-COGECA munkálataiban való részvételre segít felkészülni az érintett magyarországi szervezeteknek. A COPA-COGECA azért különösen jelentős, mivel az Európai Unió által elismert szervezet, mely a tagországok agráriumának érdekképviseleteit tömöríti és az ágazatért folyó lobbitevékenység egyetlen hivatalos fórumaként szolgál.

A MAGOSZ igyekszik lépést tartani a korral, így az információs forradalom vívmányainak használatából sem maradhat ki. A MAGOSZ 2001-ben csatlakozott a Magyar Agrárinformatikai Szövetséghez (MAGISZ). „Az agrárinformatika nemcsak az ágazatirányítás rendszereinek fejlesztését, hanem a termelők termesztési, szervezési, piaci információinak szerzését és közlését szolgálja. A vidékfejlesztéshez kapcsolódó informatikai kutatásokat és fejlesztéseket Brüsszel is támogatja.”[120]

Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetségének elsődleges feladata tehát a magyarországi gazdakörök és gazdálkodók érdekképviselete. Az érdekartikuláció nemcsak az országos érdekegyeztetésre terjed ki, hanem az Európai Unióban való fellépést is feladatának tekinti a szervezet. A gyakorlat azt mutatja, hogy az Agrárkamara illetve a MOSZ mellett harmadik szereplőként képviseli hazánk agrárszektorát. Utóbbira példa a COPA-COGECA-ban való részvétele. Ez a szervezet azért különösen fontos, mert ez a tagországok érdekvédelmi szervezeteit tömörítő Európai Unió hivatalos fóruma, melynek a MAGOSZ is tagja.

Az Európai Mezőgazdasági Termelők Szövetségében (Commission Europeene D'Agriculture) is rendelkezik tagsággal a MAGOSZ, ami azért különösen fontos, mert a közös agrárpolitika kialakításában vehet részt. A KAP, vagyis a közös agrárpolitika az Európai Unió egyik szakpolitikája, amely nemcsak a gazdálkodások működéséhez szükséges feltételek és biztonság megteremtését tűzte ki célul, hanem a fogyasztóvédelmet is kiemelkedő prioritásként kezeli.[121]

A MAGOSZ kezdeményezésére jött létre a Közép-Európai Gazdatanács, mely a régió országainak érdekképviseleti szervezeteit tömöríti. Tagjai között van a Cseh Magántermelők Szövetsége (Csehország), a Gazdakörök és Gazdaszervezetek Szövetsége (Lengyelország), a Magán Földtulajdonosok és Mezőgazdasági Gazdálkodók Szövetsége (Szlovákia)-Magyarországi Gazdakörök.

[119] Gazdakörök.hu honlapja
[120] MAGISZ honlapja
[121] Ec.europa.eu honlapja

SIKEREK ÉS KUDARCOK – A SZERVEZET ÖNÉRTÉKELÉSE

A szövetség életéből két olyan projektet kívánunk kiemelni, mely a MAGOSZ sajátos eszközeire mutat rá az érdekképviselet terén. Az egyik esemény a 2005-ös gazdademonstráció, mely nemcsak nagy médiavisszhangot váltott ki, hanem a szervezet által is sikeresnek ítélt megmozdulás. Utóbbit nemcsak a hivatalos nyilatkozatok, sajtóban megjelenő anyagok támasztják alá, hanem az interjúkban is egyaránt mérföldkőnek tekintik a megkérdezettek. A másik nagy volumenű projekt a Szociális Bolthálózat létrehozatala volt, mely a gazdák helyzetét közvetlenül hivatott támogatni – ezt a média szintén központi témaként kezelte a MAGOSZ-szal kapcsolatban.

A MAGOSZ a Szociális Bolthálózatát elsősorban az EU-s csatlakozás hívta életre. A szövetség szerint az Európai Unióhoz történő csatlakozást Magyarország nem megfelelő felkészültségi szinttel bonyolította le, így az a gazdálkodók számára károkat okozott, elsősorban súlyos hátrányt az agrárium versenyképességének tekintetében.[122] A MAGOSZ Szociális Bolthálózata elsősorban a zöldség- és gyümölcstermelők számára teszi lehetővé a fogyasztók felé történő közvetlen értékesítést

Ma már nemcsak vidéken, hanem Budapesten is működnek szociális boltok, számuk több mint húszra tehető és egyre nagyobb népszerűségnek örvendenek. A program támogatottsága szervezeten belül is magas és sikeresnek tekintett kezdeményezés, melynek kiterjesztését és további népszerűsítését a szövetség célul tűzte ki.

A Szociális Boltok mintájára annyiban hasonlít a 2005-ös gazdademonstráció, hogy a tagok aktivitását, támogatását igényelte és részben alulról jövő szerveződésként alakult. A demonstráció országos kiterjedtségű volt, majd 31 helyszínen folyt. Az egyes helyszíneket összesítve 2346 mezőgazdasági gépet vonultattak fel a gazdák Magyarország szerte, mindezt 4261 hivatalos résztvevővel. A demonstráció Budapesten volt a legnagyobb volumenű, mind a gépek, mind a résztvevők tekintetében. A fővárosban 1000 munkagép és 2000 gazda demonstrált helyzetük jobbításának reményében. Habár a tagság teljes létszámát tekintve a szám csekélynek tűnhet, ám mivel az esemény szervezett és fókuszált volt, az esemény így is ütőképes lehetett. Az eseménnyel kapcsolatosan fontos megemlíteni, hogy közel három héten át tartott és 2005 március 13-án zárult le egy megállapodással.[123]

Az esemény nagyon nagy volumenű volt, idejét és kiterjedtségét is tekintve. A mozgósított gazdák részvétele és aktivitása is kiemelkedő volt. Egy ilyen nagy volumenű demonstráció lebonyolításához kiterjedt és professzionális hálózatra volt szükség. Ez alátámasztja azt, hogy a gazdák elsősorban a szövetség által biztosított információs áramban tudnak és kívánnak részt venni a belépéskor, mely valóban a MAGOSZ fő tevékenységi területe.

[122] Gazdakörök.hu honlapja
[123] Gazdakorok.hu honlapja

HIVATKOZÁSOK JEGYZÉKE

Ec.europa.eu [2010]: Európa mezőgazdasága és a közös agrárpolitika (KAP); http://ec.europa.eu/agriculture/faq/facts/index_hu.htm; letöltés ideje: 2010. július 16.

GALLAI Sándor – KURTÁN Sándor [2005]: Intézményes érdekegyeztetés. In: Gallai Sándor – Török Gábor (szerk.) [2005]: Politika és Politikatudomány. Aula Kiadó, Budapest, 479-503 old.

MAGOSZ alapszabálya; http://www.gazdakorok.hu/hir_29.htm; letöltés ideje: 2010. július 16.

Interjú Konrád Istvánnéval, a MAGOSZ Gazdaasszony Tagozatának elnökével 2010. július. 08.

MAGOSZ körkép; http://jomagyararu.hu/a-magyar-videk-hirei/gazdasagi-hirek/magosz; letöltés ideje: 2010. július 16.

MUNKAADÓK ÉS GYÁRIPAROSOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE (MGYOSZ)

Bognár Fruzsina

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

1. A Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége az OÉT tagjaként kilenc munkaadói szervezettel együtt képviseli a vállalatok érdekeit. Feladatait többek között az OÉT-ben, illetve egyéb bizottságokban való részvétellel látja el.

2. Az MGYOSZ unikális a hazai munkaadói szervezetek körében a tekintetben, hogy két szervezet egyesüléséből jött létre: a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége, illetve a Magyar Munkaadói Szövetség olvadt egybe 1998-ban. Azonban ahogy az MGYOSZ vezető beosztású munkatársaival készített interjúk során kiemelték: Európában általános, hogy a munkaadók és a gyáriparosok képviseletét egy szervezetben végzik, ezért az egyesülés logikus lépés volt a két szervezet részéről.

3. Az MGYOSZ tagsága az összeolvadt szervezetekhez hasonlóan kettős rendszert követ. Egyrészt rendelkezik közvetlen tagokkal, akik hazai, illetve nemzetközi nagyvállalatok. Emellett vannak területi és szakmai alapon szerveződött tagszövetségei. A tagszövetségek autonómiáját a lehető leginkább igyekeznek figyelembe venni, a képviselet során a szövetségekkel konszenzust kialakítani. Emellett azonban problémája a szervezetnek, hogy a tagok részéről a különböző képviseleti kérdésekben egyre kevesebb visszajelzés érkezik a szervezet felé, így a vélemények aggregálását nem tudják teljes hatékonysággal ellátni.

4. Az MGYOSZ elsődleges profilja a gazdasági és munkaadói érdekképviseleti, érdekvédelmi, érdekközvetítői és érdekegyeztető feladatok ellátása.

5. A hatékony háromoldalú érdekegyeztetésben a széttagolt munkaadói képviseletet az MGYOSZ problémának tartja. A kilenc munkaadói szövetség nem tudja az egységes képviseletet a vállalatok felé reprezentálni, a szervezet értékelése szerint nem világos, hogy mely tagok és vállalkozások képviseletét célozza egy-egy szervezet.

6. Az érdekegyeztető tevékenységen kívül az MGYOSZ által nyújtott egyéb szolgáltatásokat, ezért két csoportra bonthatjuk: a szervezet presztízsét növelő szolgáltatások, illetve a pályázati úton megvalósuló projektekhez kapcsolódó szolgáltatások. Az első csoportba tartozik az MGYOSZ által szervezett programsorozat, ahol miniszteréket, pártvezetőket, egyéb gazdasági döntéshozásban fontos szerepet

betöltő személyeket hívnak meg. Kiterjedt nemzetközi tevékenysége is jelentősen növeli a szervezet jó hírét.

7. Az uniós támogatásokhoz kapcsolódó projektekben az MGYOSZ konferenciák szervezésében, kiadványok, honlapok készítésében, szakmai fórumok képzések szervezésében vesz részt. Emellett a szakképzés szervezésében is rendszeres feladatokat lát el, bizonyos szakmákban vizsgabizottsági tagok delegálását, a kereslet felmérését, illetve továbbképzéseket végez, amelyek finanszírozását a központi költségvetésből kiutalt összegből biztosítják.

8. A tagdíjakból befolyt összegek a költségvetés kisebb hányadát teszik ki. A nagyobb részt a pályázatok során elnyert összegek, illetve a szervezet tulajdonában álló ingatlanokból származó bevételek adják.

MÓDSZERTAN

A Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége két nagy szervezet, a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének és a Magyar Munkaadói Szövetségnek az egyesülésével jött létre 1998-ban. A szervezet jelen van az Országos Érdekegyeztető Tanács és egyéb érdekegyeztető fórumok munkaadói oldalán. Az MGYOSZ ernyőszervezetként funkcionál az érdekegyeztetésben, több területi, illetve szakmai munkáltatói föderációt képvisel.

Az esettanulmányt a szervezet két főmunkatársával készített interjúk és a honlapon megtalálható dokumentumok (pl. alapszabály, éves beszámolók) elemzése alapján készítettük el. Emellett a nagyobb hírportálok (vilaggazdasag.hu, fn.hu, hvg.hu) híreit elemeztük, amelyet dokumentumanyagok (többek között a szervezet környezetét szabályozó törvények) feldolgozásával egészítettünk ki.

AZ MGYOSZ KÜLDETÉSE

A Gyáriparosok Országos Szövetsége a 20. század elején azért alakult, hogy a magyar ipar érdekeit képviselje. A második világháborút követő megszűnése után a szervezet 1990-ben éledt újjá, az eredetihez hasonló céllal. A rendszerváltáskor már magántőkével rendelkező vállalatvezetők, a betelepülő multinacionális cégek helyi vezetői, illetve az állami cégekből a versenyszférába kilépő vállalatok vezetői alapították a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségét (GYOSZ), amely önállóságát 1991-ben deklarálta. A jogállását tekintve az 1989-es egyesülési törvény alapján hozták létre. Ez azt jelenti, hogy az MGYOSZ társadalmi szervezetként kezdte működését, amelyet azóta is ez a törvény szabályoz. Eszerint az MGYOSZ „olyan önkéntesen létrehozott, önkormányzattal rendelkező szervezet, amely az alapszabályban meghatározott célra alakul, nyilvántartott tagsággal rendelkezik, és céljának elérésére szervezi tagjai tevékenységét.”[124]

A gazdasági környezet, illetve az azt meghatározó mechanizmusok az 1990-es évekre jelentősen megváltoztak a második világháborút megelőző korszakhoz képest, ezért nem kizárólag a termelő, gyáriparos szektort kívánta képviselni, hanem a nemzetgazdaság minden ágát (az agráriumot leszámítva). Így vannak közvetlen és közvetett tagok a kereskedelemből, feldolgozó iparból, banki szférából is.

Bár a közvetlen tagok továbbra is a nagyobb tőkével rendelkező hazai és nemzetközi vállalatokból kerülnek ki, de emellett a tagszövetségeken keresztül kis- és középvállalkozásokat is képviselnek, így közvetetten a képviselt vállalkozások által foglalkoztatott munkavállalók száma saját bevallásuk szerint eléri az 1,2 millió főt.[125]

A szervezetben a prioritások az elmúlt húsz évben nem változtak. Az általuk reprezentált munkaadói oldalt a szövetség a szociális párbeszédben több fórumon képviseli. Ennek legfőbb helyszíne az Országos Érdekegyeztető Tanács (OÉT), ahol a tripartit egyeztetés három fél között zajlik: a munkaadói oldal, a munkavállalói oldal és a kormányzat között. Az OÉT-ben mind a munkavállalói, mind a munkaadó oldal meglehetősen széttagolt, 6 szakszervezet és 9 munkaadói szervezet vesz részt az egyeztetésben. Emellett többek között tagja a Gazdasági és Szociális Tanácsnak, és a munkaadói szervezetek, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, valamint a Tudományos Akadémia által létrehozott és azóta feloszlatott Reformszövetségnek is tagja volt.

[124] Részlet a 1989. évi II. törvény szövegéből.
[125] Az MGYOSZ kiadványa alapján.

AZ MGYOSZ TÖRTÉNETÉNEK FŐBB SZAKASZAI

A Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége a legtöbb országos vállalkozói szövetséghez hasonlóan több évtizedre vezeti vissza a történetét. A Gyáriparosok Országos Szövetsége 1902-ben alakult, az akkori magyar ipar meghatározó szereplői alapították. A szervezet megalakulásának fő célja az volt, hogy a magyar gyáripar érdekeit képviselje az Osztrák-Magyar Monarchiában.

1945 után gyakorlatilag két év alatt felszámolták a magánkézben lévő gyáripart, az üzemeket fokozatosan állami tulajdonba vonták. Ennek következtében a szervezetet 1947-ben feloszlatták az akkori vezetői, nem látták értelmét a további tevékenységnek.

A rendszerváltást megelőző néhány évben azonban már a magántőkének is engedtek némi teret, illetve a nyugati külföldi tőke beáramlása felé is nyitott a gazdaság. Ezért amikor 1990-ben a rendszerváltáskor Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége névvel újjáalakult a szervezet, akkor már ez a réteg, illetve az állami vállalatok vezetőiből lett vállalatvezetők biztos bázist nyújtottak a szövetség életre hívásához. A szervezet deklarált célja, hogy a nemzetgazdaság szuverenitását és kapitalista fejlődését segítse elő.[126]

Ennek érdekében a szervezet az 1991–1998 közötti időszakban a gazdasági intézményrendszerek, gazdasági környezet, illetve a tripartit érdekegyeztetés fórumainak alakításában vett részt. Ekkor a gazdaság irányítóinak az állami vállalatok privatizálása, a gazdasági stabilitás megteremtése volt az elsődleges célja.

1998-ban a szervezet egyesült a Magyar Gazdasági Kamara utódszervezetével, az 1985-ben létrejött Magyar Munkaadói Szövetséggel. Az egyesülés fő oka, hogy a két szervezet tagsága meglehetősen nagy átfedésben volt.

Az egyesüléssel nem csak a tagság, és ennek megfelelően a szervezet súlya növekedett, a nemzetközi trendeknek is nagyban megfelelt, Európában ugyanis a legtöbb országban a gyáriparos és munkaadói szövetségek hasonló minta alapján egy szervezetbe tömörülnek. Emellett a Magyar Munkaadói Szövetségen, illetve az MGK-n keresztül jelentős ingatlanvagyont is örökölt az MGYOSZ, amely a jelenlegi költségvetésben is nagy jelentőséggel bír.

Az 1998–2002-es időszakban az érdekegyeztetés rendszere meglehetősen átalakult. Az Érdekegyeztető Tanács 1999-ben átalakult Országos Munkaügyi Tanáccsá, majd 2002-ben Országos Érdekegyeztető Tanáccsá. Az Érdekegyeztető Tanács 1999-es kormányhatározattal való átalakításának elsősorban az volt a célja, hogy a különváljon a munka világához kötődő érdekegyeztetés, illetve az általános gazdasági és szociális kérdésekről való egyeztetés.[127] Előbbinek adott teret az Országos Munkaügyi Tanács.

2002-ben az új kormány megválasztásával az OÉT, illetve ezzel együtt a benne helyet foglaló szervezetek állásfoglalásai ismét nagyobb jelentőséget kaptak, amit a

[126] Az MGYOSZ története. (letöltve 2010. július 22.) http://www.mgyosz.hu/progr/pr.php

[127] Országos Munkaügyi Tanács 1999–2002 (letöltve: 2010. július 22.) http://www.polhist.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=75&Itemid=85

1094/2002. (VI. 8.) kormányhatározatban deklaráltak.[128] Ezzel az MGYOSZ is nagyobb szerephez jutott a bérmegállapodások kérdésében, amelyben általában a többi munkaadói szervezettel konszenzusban lép fel.

2004-óta, Magyarország Európai Unióhoz csatlakozása óta teljes jogú tagja a BUSINESSEUROPE nevű, az Európai Unió országaiban működő munkaadókat képviselő szervezetnek, amelynek jelenlegi alelnöke Dr. Futó Péter, az MGYOSZ elnöke.

2008-ban a kilenc munkaadói szövetség, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara és a Magyar Tudományos Akadémia megalapítja a Reformszövetséget. A Reformszövetség célja, hogy olyan átfogó gazdasági javaslatcsomagot dolgozzon ki a kormányzat számára, amely beépíthető a 2009–2013 közötti évek gazdaság- és társadalompolitikai programjába. A Reformszövetség javaslatait az akkori kormányzat nem fogadta el, a 2010-es választásokon kormányra került FIDESZ akkori miniszterelnök-jelöltje, Orbán Viktor szintén más gazdaságpolitikai elképzelést kívánt megvalósítani nyilatkozata alapján.[129]

Fontos esemény volt a szervezet életében, hogy a 2009-es OÉT-t szabályozó törvény szerint is biztosította a helyét a Tanácsban.

AZ MGYOSZ TAGSÁGA ÉS FELÉPÍTÉSE

A szövetség tagsága

Az MGYOSZ tagsága szerteágazó, hisz két szervezet összeolvadásából jött létre a szervezet: a Magyar Gyáriparosok Szövetségének nagyvállalatok voltak a tagjai, így ma is 99 közvetlen taggal rendelkezik. A közvetlen tagság kritériuma, hogy a vállalat éves árbevétele meghaladja 500 millió forintot, vagy az alaptőkéje 50 millió forintnál több legyen. A közvetlen tagság a Magyarországon működő jelentősebb cégekből áll, mint pl. az OTP Bank Nyrt, a Chinoin Zrt, a Magyar Posta Zrt. Emellett azonban KKV-k is tagjai. A közvetlen tagok számára a tagdíj[130] évi 300 ezer forint[131].

A Magyar Munkaadói Szövetségtől örökölte meg az MGYOSZ a föderatív felépítést. A tagok másik csoportját nem közvetlen vállalatok, hanem tagszervezetek képezik. Ezek lehetnek regionális, megyei alapon szerveződött munkáltatói szövetségek (pl.

---

[128] Országos Erdekegyeztető Tanács 2002- . (Letöltve: 2010. július 22.) http://www.polhist.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=76&Itemid=86

[129] Orbán: A Reformszövetség nem hárítja el a rendszerhibát. Index, 2009. március 5. (Letöltve: 2010. július 30.)
http://index.hu/gazdasag/magyar/2009/03/05/orban_a_reformszovetseg_javaslatai_nem_haritjak_el_a_rendszerhibat/

[130] A tagdíjak pontos összegét az interjúk során vagy a beszámolókból nem sikerült megtudnunk, ezért a szervezeteket vizsgáló régebbi tanulmányra hagyatkoztunk.

[131] Koltay, J – Neumann, L.: Munkaügyi Kapcsolatok Magyarországon. Közelkép. (Letöltve: 2010. július 22.) http://tudasbazis.org.hu/doktar/kollektiv_szerzodes/Munkaugyi_kapcsolatok_Magyarorszagon.pdf

Munkaadók és Gyáriparosok Dél-dunántúli Regionális Közhasznú Szövetsége, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Munkaadók és Gyáriparosok Szövetsége), vagy szakmai alapon szerveződött szövetségek (pl. Magyar Bútor és Faipari Szövetség, Élelmiszerfeldolgozók Országos Szövetsége, Építési Vállalkozók Országos Szakszövetsége).

Az MGYOSZ-nak jelenleg 67 tagszervezet a tagja[132]. Ezen belül 49 szakmai szövetség és 18 területi alapon szerveződő szövetség tartozik hozzá. A tagszervezeteken keresztül az MGYOSZ mintegy 6 ezer vállalkozást képvisel, amelyek összesen 1,2 millió munkavállalót foglalkoztatnak.

A szervezetek önkéntesen csatlakoznak az MGYOSZ-hoz, elsősorban az érdekegyeztető fórumokon betöltött szerepe, különösen az OÉT tagsága miatt. A tagok az MGYOSZ-on keresztül ezeken a fórumokon konkrét ügyekben lobbizási lehetőséggel is élhetnek, és élnek is. A tagszervezetek tagdíja évi 360-960 ezer forint között mozog[133], amely az általuk képviselt vállalatok foglalkoztatottainak számától, a tagszövetség tagdíjbevételeitől és a képviselt szervezetek számától függ.

A szervezeti felépítésben fontos szerepe van, hogy ezek a tagszervezetek teljes autonómiával rendelkeznek. Az MGYOSZ tehát, amikor a munkáltatói érdekek képviseletét végzi, csak a tagok beleegyezésével köthet megállapodást, és tevékenységével nem sértheti a tagszervezetek önállóságát, döntési és képviseleti szabadságát. Ezért a képviselt ügyekben igyekszik kikérni az összes tag véleményét. A tagszervezetekhez tartozó tagok listája, illetve elérési listája az MGYOSZ apparátusának is a rendelkezésére áll, de csak ritka esetben fordulnak közvetlenül ezek tagságához. A kommunikációt igyekeznek a tagszervezeteken keresztül végezni. Az egyeztetési folyamat általában nem bonyolult a tagszervezetek között, könnyű kialakítani a konszenzust.

A tagok és tagszervezetek csatlakozását az elnökség hagyja jóvá.

A szövetség felépítése

Az MGYOSZ legfőbb testülete a közgyűlés, ahol a tagok, illetve tagszervezetek képviselői egy-egy szavazattal rendelkeznek. A közgyűlés évente legalább egyszer, de szükség szerint többször is ülésezhet az elnökség összehívására. A közgyűlés módosíthatja az Alapszabályt és az Etikai Kódexet. Megválasztja vagy visszahívhatja a szervezet főbb tisztségviselőit: az elnököt, a társelnököt, az alelnököket és az elnökségi tagokat, valamint az etikai, *az* ellenőrző és a mandátumvizsgáló bizottsági tagokat.

A közgyűlés dönt a szervezet nagyobb összegű (50 millió forint feletti) ügyeiben, elfogadja az éves pénzügyi beszámolót, illetve mérlegbeszámolót és a következő évi tervezett költségvetést.

Emellett a szervezet a közgyűlés hozzájárulásával csatlakozhat más társadalmi vagy nemzetközi szervezethez.

---

[132] Az MGYOSZ kiadványa alapján

[133] Koltay, J – Neumann, L.: Munkaügyi Kapcsolatok Magyarországon. Közelkép. (Letöltve: 2010. július 22.) http://tudasbazis.org.hu/doktar/kollektiv_szerzodes/Munkaugyi_kapcsolatok_Magyarorszagon.pdf

Az elnökség az MGYOSZ operatív szerve, amely két közgyűlés között irányítja az MGYOSZ munkáját. Az elnökség tagjai feladataikat társadalmi munkában végzik. Az elnökség tagszáma 39 fő: egy elnökből, egy társelnökből és 37 elnökségi tagból áll. Az elnökségi tagok közül legfeljebb 16 alelnök választható.

Az elnök az MGYOSZ képviseletét látja el, ezért ezt a tisztséget a gazdasági élet vezető szereplői töltik be. Az MGYOSZ-t az 1990-es megalakulás után 1998-ig Széles Gábor vezette, aki a Videoton többségi tulajdonosa, illetve az Ikarus Rt. elnöke volt. 1998-ban az MMSZ-szel való egyesüléskor a munkaadói szövetség akkori elnöke dr. Orbán István vette át tőle ezt a pozíciót, de továbbra is társelnök maradt a szervezetben. 2000-től 2008-ig ismét elnöki pozíciót tölt be. Jellemzően a közgyűléseken az elnök választásakor nem volt ellenjelölt, 2008-ban saját elhatározásából távozott a szervezet éléről, de továbbra is tiszteletbeli tag maradt.

A szervezet jelenlegi elnöke Dr. Futó Péter, szintén a magyar gazdaság egyik meghatározó alakja. A Napi Gazdaság által vezetett „A 100 leggazdagabb" listán jelenleg a tizenegyedik helyen áll. Az általa alapított Fundy élelmiszeripari cég az 1990-es évek közepére az édesipari termékek egyik Közép-Európában is meghatározó cégévé vált. Ennek értékesítése után Dr. Futó Péter az ingatlanpiac felé fordult, Futureal nevű cége az egyik legnagyobb hazai ingatlanfejlesztő vállalatok közé tartozik.

Az elnökségi tagok közül többen is megtalálhatóak a 100 leggazdagabb magyar embert tartalmazó listán. Emellett egyéb prominens személyiség is a tagja az elnökségnek, így az MKIK jelenlegi elnöke is. Az elnökségi tagok nagy része állandó tag. Személyváltásra általában akkor kerül sor, ha az általa képviselt vállalat vagy szervezet éléről távozik az illető. Az elnökségben ülők presztízse a szervezeten belül abból is látszik, hogy a tagszervezetek elnökei, képviselői szavazati jog nélkül is gyakran részt vesznek az elnökség ülésein.

Az alelnökök az elnököt és a társelnököt helyettesítik, az elnökség állandó és ad hoc bizottságait vezetik. Az alelnökök munkamegosztásban működnek, egy-egy témában vezetik az MGYOSZ képviseletét. Ilyenek témák például:

- gazdaságpolitikai képviselet a szociális párbeszéd fórumain,
- a munka világát érintő képviselet a szociális párbeszéd fórumain,
- a szövetség EU-tevékenységének irányítása,
- a nemzetközi tevékenység irányítása, képviselet nemzetközi szervezetekben,
- környezetvédelem,
- közbeszerzés,
- oktatás, felsőoktatás, szakképzés, kutatás,
- területfejlesztés, regionális tevékenység koordinálása,
- infrastruktúrafejlesztés,
- társadalombiztosítási önkormányzatokban gyakorolt képviselet koordinálása.

A főtitkár gondoskodik az elnökség és a közgyűlés határozatainak végrehajtásáról, és vezeti a szövetség 15-17 fős ügyintéző szervezetét. A szervezet bevételeinek nagysága és ingadozása határozza meg leginkább az apparátus működését, illetve létszámát. Ezért

az MGYOSZ-nál is a tagdíj bevételek mellett a különböző pályázati pénzek illetve az ingatlanvagyonnal[134] való gazdálkodás az, ami stabil hátteret ad a működésnek.

Az MGYOSZ állandó bizottságai és feladataik

Az Ellenőrző Bizottság az elnökből és további négy tagból áll, akiket a közgyűlés 4 évre választ. Feladata, hogy ellenőrizze a szövetség alapszabály szerinti működését és gazdálkodását, illetve az MGYOSZ szervezetek határozatának végrehajtását. Ezért a bizottság tagjai a szövetség valamennyi iratába betekintést nyerhetnek, amiről éves átfogó jelentést készítenek a közgyűlés számára. Ezt az elnökségnek az előterjesztés előtt meg kell tárgyalnia, illetve az ellenőrző bizottságnak csak javaslati joga van, konkrét végrehajtó joggal nem rendelkezik az MGYOSZ ügyeiben.

Az Etikai Bizottság szintén 5 tagból áll: egy elnökből és négy tagból, akiket a közgyűlés választ meg 4 évre. A bizottság feladata az Etikai Kódex kidolgozása, illetve állásfoglalás a tagok vagy képviselőik etikai vétsége ügyében. Az Etikai Kódexet, illetve módosításait a közgyűlés hagyja jóvá. Az állásfoglalásokat az elnökség felé továbbítják és javaslatokat tesznek a szankciókra is. A beszámolókból az derül ki, hogy az Etikai Bizottság felé az évek folyamán nem történt megkeresés, nem tapasztalt az Etikai Kódexet sértő magatartást.

Az MGYOSZ Környezetvédelmi Bizottsága az általunk elérhető források alapján az egyetlen állandó szakmai bizottság a szövetségen belül, amely 1992-ben alakult. A bizottság 38 tagszervezet munkáját fogja össze és nemzetgazdasági szintű pártsemleges szakmai fórumot kíván biztosítani környezetvédelmi és környezetgazdálkodási témában. A bizottság az alábbi elérendő célokat fogalmazta meg:

- A környezetgazdálkodási szemlélet elterjesztése;
- A gazdasági és politikai döntéshozók naprakész, rendszeres tájékoztatása a témában;
- A vállalkozók érdekvédelmének érvényesülése a környezetvédelem terén;
- A környezetterhelési-díj rendszere csak egy átfogó adóreformmal együtt érvényesülhessen;
- Az törvényi szabályozások EU-konformmá tétele (pl. hulladékgazdálkodás, termékdíj szabályozás);
- Erősödjön és stabilizálódjon a hulladékkezelést koordináló szervezetek működése;
- A környezetvédelemmel kapcsolatos jogharmonizáció során a vállalati versenyképesség megtartható legyen.

A bizottság ezen célok elérése érdekében részt vesz a kormányzat törvény előkészítő, illetve szakmai egyeztető munkájában az előbb említett témakörökben. Szakmai fórumok szervezésével és szakértők delegálásával biztosítja a helyét a következő bizottságokban és munkacsoportokban:

[134] A Magyar Munkaadói Szövetség a Magyar Gazdasági Kamara jogutódjaként több ingatlant is örökölt. Az egyesülés után ezek az ingatlanok is az MGYOSZ tulajdonába kerültek.

- Országos Környezetvédelmi Tanács
- A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium (KvVM) Környezetvédelmi Munkabizottság
- KvVM Hulladékértékelő Bizottság
- KvVM Fejezeti Monitoring Bizottság
- KvVM Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia Tanácsadó Testülete
- KvVM adó-zöldítés munkacsoport
- KvVM Környezetünkért Díj Bizottság
- KvVM Termékdíj felülvizsgálati munkacsoport
- KvVM Csomagolási- és Akkumulátorhulladék csökkentésével foglalkozó Munkacsoportok
- ÖKO Pannon Kht.
- ÖKOPACK Kht.
- HUNGAKKU Kht. Tanácsadó Testülete
- Fenntartható Fejlődés Tárcaközi Bizottság
- EURÓPATERV „Élhető környezet" Munkabizottság
- ICC Hungary Nemzeti Bizottság Környezetvédelmi és Energia Szakbizottsága
- Környezetbarát Termék Közhasznú Társaság
- KIOPP Monitoring Bizottság
- Környezetbarát Autósportért Alapítvány
- VPOP Stratégiai Termékdíj szakbizottság

Az MGYOSZ felépítése és működése összefoglalva követi az egyesülési törvényben meghatározott formát, illetve magán hordozza azt a sajátosságot, hogy két szervezet összeolvadásából jött létre.

A szervezet költségvetése

A szervezet költségvetésére vonatkozó közvetlen adatok nem állnak rendelkezésünkre. Az MGYOSZ munkatársai kiemelték, hogy a költségvetés kisebb részét biztosítja a közvetlen tagok, illetve a tagszövetségek által befizetett tagdíj. A fenntartáshoz az ingatlangazdálkodásból származó saját bevételek, illetve a pályázati pénzekkel való kiegészítés szükséges. Ezért a szervezet 2010-es közgyűlési beszámolója alapján 2008. szeptember 1. és 2010. december 31. között 8 nyertes pályázat megvalósításában vesz részt. Ezek kiírói egyrészt európai uniós szervek (Európai Bizottság DG Employment és DG Enterprise and Industry) másrészt hazai szervezetek (Foglalkoztatási és Szociális Hivatal, MKIK, Nemzeti Fejlesztési Ügynökség, Miniszterelnöki Hivatal). A pályázattal nyert összegekről nem sikerült adatot gyűjteni, a beszámolóból annyit tudtunk meg, hogy a szakképzéssel kapcsolatos tevékenységeire az MGYOSZ körülbelül 52 millió forintot kap.

Az OÉT működésének feltételeit az OÉT-ben kötött megállapodás alapján a kormány biztosítja. 2010-től a Munkaerőpiaci Alapba történő munkaadói, illetve munkavállalói befizetések 0,6 százalékát kapja pályázati úton a hat munkavállalói, ill. 9 munkaadói

szervezet. Ez az összeg körülbelül 1,8 milliárd forint[135], de sajnos arra vonatkozóan nem találtunk adatot, hogy ebből az összegből milyen arányban részesülnek az egyes szervezetek.

AZ MGYOSZ TEVÉKENYSÉGEI ÉS SZOLGÁLTATÁSAI

Az MGYOSZ hangsúlyozottan az érdekegyeztetésben való részvételt tartja fő profiljának, ezért a tagvállalkozásoknak nyújtott közvetlen szolgáltatások nem jellemzik a szervezet tevékenységét.

Az MGYOSZ szerepe az érdekegyeztetésben

Az országos tripartit érdekegyeztetésben való részvétel gazdasági és munkajogi szabályalkotás befolyásolására nyújt lehetőséget, de teret biztosít a szervezet számára arra is, hogy közvetlenül tárgyaljon a kormánnyal, emellett más tripartit fórumokba való belépésre is utat nyit. Fontos, hogy ezáltal a különböző testületekben való részvétellel a szervezethez tartozó vállalatok konkrét ügyekben is lobbizni tudnak. Az OÉT-ben való részvétel során a szervezet a központi államapparátussal is működő kapcsolatrendszert tud kiépíteni.

Az MGYOSZ az érdekegyeztető tevékenységét alapvetően 5 főbb területre bontja:

1. Általános gazdasági és munkaadói érdekképviselet
2. Munkaügyi kapcsolatok, bértárgyalások
3. Oktatás, képzés
4. Környezetvédelem, infrastruktúra
5. Munkavédelem

1. Az általános gazdasági és munkaadói érdekképviseleti tevékenység során a nemzetgazdaság egészét érintő kormányzati stratégiák véleményezése, javaslattétel zajlik első sorban az OÉT és a Gazdasági Egyeztető Fórum platformjain. Az elmúlt évek legfontosabb témái az MGYOSZ beszámolói alapján:

- a nyugdíjrendszer átalakítása,
- adórendszer reformja,
- költségvetés megtárgyalása,
- egészségügy átalakítása,
- a kormányprogram értékelése,
- részvétel az NFT programjainak kidolgozásában.

A gazdasági válság kezelését szolgáló javaslatcsomag kidolgozására hozták létre a Reformszövetséget 2008-ban. Az MGYOSZ a 9 munkaadói oldalt képviselő szövetséggel az Magyar Kereskedelmi és Iparkamrával, illetve a Magyar Tudományos Akadémiával alapította a szövetséget, amely három területre fókuszálva dolgozta ki

[135] A Szociális és Munkaügyi Minisztérium honlapján található Munkaerőpiaci Alap éves beszámolója alapján (letöltve: 2010. július 30.) http://www.szmm.gov.hu/main.php?folderID=13434&articleID=33183&ctag=articlelist&iid=1

javaslatait a kormány 2009–2013-ig tartó stratégiájára. A javaslatokat három munkacsoport dolgozta ki: a reálgazdasági, a gazdaságpolitikai valamint az adó és járulék munkacsoport.

Ez a területe az érdekegyeztetésnek sikertelenebb az MGYOSZ munkájában, az elképzelések legtöbbször a politikai akarat hiánya miatt nem valósultak meg, például a vállalkozások adóterheinek a csökkentése. De van sikeres történet is, például 2007-ben az illetéktörvény módosítását érte el az MGYOSZ, amely a vállalkozások kiadásait jelentősen csökkentette.

2. A munka világával kapcsolatos érdekképviseleti tevékenységet két részre lehet bontani: a törvényalkotás befolyásolására és a bértárgyalásokra. A jogalkotási folyamatokat elsősorban az OÉT-en keresztül, illetve az Ágazati Párbeszéd Bizottságban való szerepvállalással végzi az MGYOSZ.

Ide tartoznak a munkaidő-szervezéssel kapcsolatos kérdések, amelyben az MGYOSZ sikeresen tárgyalt a kormányzattal. E területen ugyanakkor több kudarc is érte a szervezetet az utóbbi időben, például az „Alkalmi munkavállalói könyv" megszűntetése és a helyébe lépő „egyszerűsített munkavállalás" bevezetése. Ez a vállalatokra előre láthatóan rengeteg többletterhet ró ki, mivel rendkívül bonyolítja az alkalmi foglalkoztatás adminisztrációját.

A bértárgyalások hagyományosan az OÉT keretében zajlanak, amelyen a szakszervezetek és a munkaadói szervezetek a makrogazdasági előrejelzéseket figyelembe véve megállapodnak a minimálbér és a garantált bérminimum összegéről. Ennek a sikere hullámzó. A legutóbbi tárgyalássorozaton a szakszervezetek ajánlásánál alacsonyabb bérminimumot sikerült elérni, azonban a garantált bér megszűntetését nem tudták kiharcolni a munkaadói oldal képviselői.

3. Az oktatás és képzés területén az MGYOSZ az OÉT Képzési Bizottságában, a Parlamenti Oktatási Bizottságban és Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Tanácsban való részvételével igyekszik jogszabály-előkészítés, illetve véleményezés során a tagjait képviselni. Ezen a területen elsősorban a felnőttképzés és a szakképzés szabályozása kerül megtárgyalásra. Az MGYOSZ célja, hogy az akkreditáció és az ellenőrzés rendszerének kialakítása során a minőséget és a fogyasztóvédelmet jobban biztosítsa az intézményrendszer.

A szakképzési hozzájárulásról szóló törvény módosításaként szerették volna elérni, hogy a munkavállalók számára szervezett továbbképzések a szakképzési hozzájárulás terhére elszámolhatók legyenek, de nem sikerült keresztülvinni a javaslatot.

4. A környezetvédelemmel kapcsolatos kérdések képviselete a már bemutatott Környezetvédelmi Bizottságon keresztül zajlik. A bizottság több, a kibocsátási kvótákkal kapcsolatos javaslatot is benyújtott, illetve sikeresen képviselt hazai és nemzetközi szinten (a BUSINESSEUROPE-on keresztül). Emellett fél siker, hogy a tiltakozások ellenére 2009-ben hatályba lépett 27/2009. (VI.25) KHEM kormányrendelet 2011. július 1-én hatályát veszti. A rendelet a közüzemi nagykereskedelmi ellátás során fellépett 66 milliárd forintos bevételhiányt (amely a hatósági ár és a piaci ár közötti eltérésből fakadt) terheli rá azokra a fogyasztókra is, akik 2005. július 1. után hagyták el a közüzemet. A kormány nyilatkozata alapján a hiány nagy része 2008 után keletkezett, ezért méltánytalannak tartotta az MGYOSZ a szabályozást, amit több fórumon is hangoztatott.

5. A munkavédelemhez kapcsolódó érdekképviseletben 2009-ben nagy siker volt, hogy az MGYOSZ előterjesztésében elfogadásra került az OÉT-ben a Nemzeti Munkavédelmi Politika. Az érintettek körében végzett kérdőíves felmérésre, illetve a kommunikálására az Európai Bizottság DG Employment által kiírt pályázatból kaptak pénzt.

Az MGYOSZ egyéb tevékenységei

Az MGYOSZ a szakképzésben különböző pályázatok elnyerése során vesz részt. 2009-ben az munkaerő-piaci igények felmérésére, illetve regionális szakmai konzultációk szervezésére körülbelül 36 millió forintot kapott a szövetség a Munkaerőpiaci Alapból.

Az MKIK szakképzési pályázatán 15 millió forintot nyert a szervezet oktatók gyakorlati tréningjére, az MGYOSZ-hoz tartozó szakmák záróvizsga bizottságának delegálására, illetve egyéb koordinációs és szervezési költségek finanszírozására. Emellett egy regionális koordinátori hálózatot fejlesztett ki, hogy a regionális munkaerő-piaci keresletet összehangolja a kínálattal, és egy keresletvezérelt szakképzést valósítson meg. Érintett szakmák: informatika, építőipar, vízgazdálkodás, környezetvédelem, ahol az MGYOSZ által szervezett 28 szakmai fórumon összesen 739 fő vett részt.

Emellett a különböző pályázatokhoz kapcsolódó projektet végzi el a szövetség. Ilyen például az aktív öregedés projekt, amelyben honlap-fejlesztés, szakmai szemináriumok szervezése és kiadvány készítése szerepelt a feladatok között.

A Munka Törvénykönyvének változásairól, illetve a hozzá kapcsolódó magyarázatokról minden évben kiadványt készítenek, ami a tagság körében nagy népszerűségnek örvend. Emellett évente tíz alkalommal megjelenő kiadványuk a Magyar Gyáripar, amelyben rendszeresen tájékoztatják a tagokat az aktuális hazai gazdaságpolitikai és nemzetközi hírekről, a szervezet környezetében történtekről.

Emellett állandó külképviseletet tartanak fenn Brüsszelben. A Brüsszeli Irodának a legfontosabb feladata a BUSINESSEUROPE, illetve az Európai Parlament Foglalkoztatási Munkabizottságának ülésein történtekről az elnökség tájékoztatása. Emellett rendezvényeket, tanulmányutakat szervez az iroda.

Kiemelt eseményei a szervezetnek a „Csúcstalálkozók az MGYOSZ-ban”, amely eseményeken rendszeresen száz fő vesz részt. A meghívott előadók miniszterek, pártelnökök. Így az MGYOSZ vendége volt Bajnai Gordon, Gyurcsány Ferenc, Orbán Viktor, Dávid Ibolya, Fodor Gábor, Simor András. A rendezvények után kötetlen beszélgetés alakul ki a résztvevők között, de üzleti kapcsolatok ritkán alakulnak ki a rendezvényeknek köszönhetően.

Az MGYOSZ tehát tevékenységében legnagyobb hangsúlyt az érdekegyeztetésre helyezi, amelyben részsikereket tudhat magáénak. Ebből a szempontból tehát elsődlegesen közjószágot állít elő. Az ezzel járó potyautas problémát a szervezetnek a munkatársakkal folytatott beszélgetések szerint nem célja kezelni.

Az MGYOSZ által előállított klubjószágok a szakmai fórumok, illetve üzletember-találkozók szintén fontosak a szervezet életében. Az előbbire pályázati forrásokat is tudnak szerezni, utóbbi pedig a szervezet presztízsét, illetve PR-ját is biztosítja.

Ahogy láttuk a szervezet a tagok számára olyan magánjószágokat kínál, mint a Munka Törvénykönyv változásait összefoglaló ismertető kiadvány. Azonban a magánjószág

szolgáltatása nem kap kiemelt szerepet a tevékenységben. Ezt a megkérdezett munkatárasak azzal magyarázták, hogy a szervezet közvetlen tagjai olyan nagyvállalatok, akik ezt a fajta szolgáltatást nem várják el az MGYOSZ-tól.

A költségvetésében hangsúlyt kapnak a pályázati pénzekből elnyert összegek is, amelyek különböző feladatokat finanszíroznak. A beszámolók alapján azt állapítottuk meg, hogy a szakképzési feladatok ellátására kapja a szervezet a legmagasabb összeget. A tagok számára közvetlenül nyújtott szolgáltatások azonban nem hangsúlyosak a szervezet tevékenységében, ilyen kevés is van.

A SZERVEZET KÖRNYEZETE

Az MGYOSZ az alábbi országos hatáskörű döntés-előkészítő testületek munkájában vesz részt:

- **Országos Érdekegyeztető Tanács** (OÉT) és annak bizottságai: 1988-ban alapították, több lépcsőben alakult át. Működését 2009. évi LXXIII. törvény szabályozza. A törvény alapján az OÉT-n belül három oldal konzultál: a munkaadókat képviselő szervezetek, a munkavállalókat képviselő szakszervezetek, illetve a kormány részéről a társadalmi párbeszédért felelős miniszter vagy megbízottjai. Az OÉT-n a következő témakörök kerülnek megvitatásra a felek között: foglalkoztatáspolitika, bérpolitika, munkajogi szabályozás, munkavédelem, munkaügyi ellenőrzés, munkaügyi kapcsolatok, oktatás- és képzéspolitika, szociálpolitika, társadalombiztosítási befizetések és ellátások, vállalkozásokat és munkajövedelmeket terhelő adók és járulékok, az éves költségvetés, gazdaságpolitika.
- **Munkaerőpiaci Alap Irányító Testülete** (MAT): tripartit szervezet, amelyben a munkaadói és a munkavállalói oldal, illetve a kormány 6-6 taggal rendelkezik. A MAT feladata, hogy a Munkaerőpiaci Alappal (MpA) kapcsolatos kérdéseket megtárgyalja. Működését, illetve az MpA létrehozását 1991. évi IV. törvény szabályozza.
- **Országos Foglalkoztatási Alapítvány** (OFA) Felügyelő Bizottsága: az OFÁ-t a Munkaügyi Minisztérium hozta létre a 1992-ben, hogy a foglalkoztatás bővítését segítse elő. Az OFA ennek keretében pályázati rendszert működtet innovatív projektek támogatására, illetve munkaügyi tárgyú kutatások támogatására. Az OFA Felügyelő Bizottságában a munkaadói oldalt az MGYOSZ képviseli.
- **Nemzeti ILO Tanács**: Az 1996-ban létrehozott s tripartit egyeztető fórum, amely az ENSZ Nemzetközi Munkaügyi Szervezetének egyezményeivel, hazai érvényesülésükkel foglalkozik.
- **Közbeszerzések Tanácsa**: A Tanács legfőbb feladata, hogy a közbeszerzési politika kialakítását segítse, a közbeszerzési eljárásokat támogassa és ellenőrizze. Közvetlenül az országgyűlés felügyelete alatt áll.
- **Országos Környezetvédelmi Tanács**: a környezetvédelmi törvénnyel létrehozott kormánytanácsadó testület, amely javaslatokat dolgoz ki a környezetgazdálkodással és környezetvédelemmel kapcsolatban.

- **Országos Felnőttképzési Tanács**: 21 fős testület, amelyben a felnőttképzésben érintett tárcák képviselői, civil szervezetek, a gazdasági kamarák, a felnőttképzést folytató intézmények érdekképviseleti szervezeteinek képviselői és a munkaadói és munkavállalói szövetségek képviselői kapnak helyet. Véleményezi és értékeli a felnőttképzést érintő stratégiai kérdéseket, a felnőttképzés támogatási elveit, a felnőttképzést érintő jogszabályok tervezeteit.
- **Egészségbiztosítási Felügyelet Felügyeleti Tanácsa**: A 10 tagból álló testület az Egészségbiztosítási Felügyelet munkáját koordinálja és ellenőrzi.
- **Gazdasági Egyeztető Fórum (GEF):** A GEF 2008-ban alakult, a kormány vállalkozói szférát közvetlenül érintő döntéseinek előkészítésében közreműködő konzultatív, véleményező, javaslattevő testület. Elnöke a nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter.

Az érdekképviselet elsődleges fóruma az OÉT. Az OÉT tagjainak 2010-ben az Országos Részvételt Megállapító Bizottság előtt igazolni a kellett reprezentativitását[136] a Tanácsban való részvételhez. Az Országos Érdekegyeztető Tanácsban a munkáltatói oldalt az MGYOSZ-szal együtt jelenleg kilenc szervezet képviseli. Ez a kilenc szervezet:

- Agrár Munkaadói Szövetség (AMSZ)
- Általános Fogyasztási Szövetkezetek és Kereskedelmi Társaságok Országos Szövetsége (ÁFEOSZ)
- Ipartestületek Országos Szövetsége (IPOSZ)
- Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviseleti Szövetsége (KISOSZ)
- Magyar Iparszövetség (OKISZ)
- Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége (MOSZ)
- Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége (MGYOSZ)
- Stratégiai és Közszolgáltató Társaságok Országos Szövetsége (STRATOSZ)
- Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége (VOSZ)

A különböző szervezetek valamennyire igyekeznek ugyan lehatárolni a tagságukat, de nagy mértékű átfedések találhatók e tekintetben. Ráadásul a legtöbb szervezetnek viszonylag alacsony a tagdíja, így gyakran előfordul a többes tagság – ez leginkább az ernyőszervezet jellegből adódik. Tehát van olyan tagszervezet, amely több munkaadói képviseletnek is a tagja.

Ezért is lenne előremutató a szervezetek egyesülése az MGYOSZ szerint, mivel a párhuzamos működés rendkívül széttagolttá teszi a munkát, a tárgyalópartnerek (főleg a kormány), illetve a társadalom felé a szervezetek reprezentativitása nem egyértelmű. A sok szervezet jelenléte az érdekegyeztető partnerek súlyának csökkenéséhez vezet. 1998-ban az MGYOSZ egy tervezetet dolgozott ki[137], amelyben a munkaadói képviseletek összeolvadását javasolta. Ennek célja, hogy a folyamat végén három nagyobb szervezet képviselje az akkori Érdekegyeztető Tanácsban a munkaadói

[136] A 2009. évi LXXIII. törvény szerint.

[137] Beszámoló a Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége alakuló közgyűlése óta végzett tevékenységről (Letöltve: 2010. július 22.) http://www.mgyosz.hu/kozgyulesek/19990928/beszamolo.htm

érdekeket. A három szervezet különböző érdekek mentén más és más csoportot képviselt volna a következők szerint felbontva:

1. mikro-, kis- és középvállalkozókat képviselő szervezet,
2. az ipari és egyéb nem mezőgazdasági tevékenységet folytató nagyvállalkozások képviselete (akik az adott ágazat termelését döntően befolyásolják),
3. az agrárszférát képviselő szervezet.

A javaslat alapján egyedül az MGYOSZ és az MMSZ egyesülése történt meg, illetve négy egyéni és kisvállalkozókat tömörítő szervezet[138] létrehozott egy közös érdekképviseletet ellátó ernyőszervezetet a Kis-és Középvállalkozások Érdekképviseleti Szervezetét (KÉSZ). A KÉSZ azonban nem vált önálló jogi személlyé, inkább egy fórumot biztosított a négy szervezet számára. Ekkor a Mezőgazdasági Termelők és Szövetkezők Országos Egyesülete, illetve az AMSZ is hasonló összeolvadásra készült, ami azonban nem valósult meg. A VOSZ és a STRATOSZ között is együttműködési tárgyalások indultak meg, 2000-ben egy együttműködési szerződés aláírásáig jutott a két szervezet közti kooperáció. 2004 környékén újra az egyesülés felé mutató irány bontakozott ki, különösen a VOSZ és az MGYOSZ kapcsolatában, ami így egy jóval erősebb lobbiszervezetté tudott volna előrelépni. A két szervezet újraválasztott elnöksége végül elvetette az ötletet.[139]

A munkatársaktól kapott információk alapján a VOSZ-szal ezzel együtt is jó az együttműködése a szervezetnek. Több szakmai ügyben is együttműködnek, illetve elnöki megbeszélések és egyeztetések is történnek a két szervezet között. A két szervezet tagsága régebben nagyobb eltérést mutatott. Kezdetben a VOSZ-nak csak közvetlen tagjai voltak és inkább a kis- és középvállalkozások képviseletét látta el. Ma már több tagszervezettel rendelkezik, és a nagyvállalatok is hangsúlyosabbak a tagságon belül. Az MGYOSZ pedig bár inkább ernyőszervezet, amely tagszövetségeket tömörít, de közvetlen tagokat is toboroz. Az MGYOSZ azonban kétségtelenül jobb nemzetközi kapcsolatokkal rendelkezik, mint a VOSZ.

A kilenc szervezet képviseli továbbra is munkáltatói fórumot és egyelőre nem mutatkozik jele, hogy a szervezetek külső behatás nélkül elindulnának a koncentráció felé. Az MGYOSZ egyrészt kudarcként értékeli azt, hogy továbbra is ilyen széttagolt az érdekképviselet, másrészt azt is kiemelték, hogy a különböző szervezetek eltérő profillal rendelkeznek, ezért sincsenek komolyabb súrlódások közöttük. A munkaadói oldalt általában az együttműködés jellemzi. A konkrét ügyek tekintetében szinte mindig képesek egyeztetett álláspont kialakítására. Amennyiben a vélemények eltérőek bizonyos kérdésekben, az MGYOSZ nem vétózza meg az adott pontot, hanem tartózkodik az állásfoglalástól.

Ahogy már említettük az MGYOSZ a nemzetközi kapcsolatok tekintetében rendkívül sikeres szervezet. 2004 óta tagja a BUSINESSEUROPE nevű szövetségnek, amely az európai munkaadói szervezeteket fogja össze és közvetlenül tárgyal az Európai Parlamenttel. Ez azért fontos, mert rengeteg uniós szabályozás és ajánlás van

---

[138] IPOSZ, KISOSZ, OKISZ, ÁFEOSZ

[139] Erősebb képviseletet akarnak. Világgazdaság. 2004. november. 26. (Letöltve: 2010. július 22.) http://www.vilaggazdasag.hu/gazdasag/erosebb-kepviseletet-akarnak-71788

érvényben, illetve születik foglalkoztatáspolitikai kérdésekben. Ezekre az MGYOSZ a BUSINESSEUROPE-on keresztül közvetlenül hatással tud lenni, különösen most, hogy a szervezet alelnökévé választották Futó Pétert, az MGYOSZ elnökét. A szervezeten belül a munkaerőpiac rugalmasságnak növelésére irányuló kezdeményezések mellett az „élethosszig tartó munkaképesség" elterjesztését támogatják, amely a rugalmasabb munkavállalói szemléletmódot igyekszik elterjeszteni.

A BUSINESSEUROPE-nak köszönhetően az alábbi bizottságok munkájában vett részt az MGYOSZ:

- Gazdasági és Pénzügyi Munkacsoport (ECOFIN)- regionális munkacsoport
- Szociális és Munkaügyi Bizottság (SAC) – Oktatás, Munkaügyi kapcsolatok
- Ipari Bizottság (IACO) – fenntartható termékpolitika
- Állandó Képviselők Tanácsa kétheti ülései (DP)
- Irányító Bizottság (Executive Committee)
- Elnöki Tanács (Council of Presidents)

Emellett a szervezet több tanulmányúton és brüsszeli szakmai fórumon is részt vett (2009-ben 10 ilyen rendezvényen képviseltette magát az MGYOSZ).

A BUSINESSEUROPE-on kívül az MGYOSZ a következő nemzetközi szervezetek munkájában vesz részt:

International Organization of Employers (IOE): Az szervezet jelenleg 1472 nemzeti munkáltatói szövetséget tömörít a világ valamennyi kontinenséről. A munka világával kapcsolatos valamennyi területtel foglalkozik, támogatja a cégek fejlődéséhez és a munkapiac bővüléséhez szükséges környezet kialakítását. Különösen az ENSZ ügynökséggel és más nemzetközi szervezetekkel tart kapcsolatot. Az International Labour Organization (ILO) tripartit fórum keretében az IOE aktív szerepet tölt be.

Business and Industrial Advisory Committeee to OECD (BIAC): A BIAC az OECD üzleti és ipari tanácsadó testülete, amelynek az MGYOSZ 2006 óta tagja. A szakbizottságokba a tagszövetségek szakértőket, vállalati képviselőket delegálhatnak.

International Congress of Industrialists and Enterpreneurs (ICIE): A 26 kelet-európai ország vállalkozói tömörítő ICIE-nek az a MGYOSZ alapító tagja. Célja annak felmérése, hogy a Szovjetunió szétesését követően milyen lehetőségek nyílnak a vállalkozók számára, illetve a vállalkozók közti bizalom és kapcsolat helyreállítása.

International Chamber of Commerce (ICC): A Nemzetközi Kereskedelmi Kamarának ma több mint 130 ország kereskedelmi kamarája, vállalkozói és gyáriparos szövetsége, vállalata a tagja. Az ICC Hungary közhasznú egyesület 1995-ben alakult, tagjainak a száma 56, amelyben országos szervezetek, kamarák, vállalatok, bankok a tagjai. Az MGYOSZ az alapítók közé tartozik.

European Laboratory for Practicle Physics (CERN): a CERN-nek Magyarország 1992 óta tagja, a hazai vállalatokkal történő kapcsolattartás az MGYOSZ-on keresztül történik.

Az MGYOSZ nemzetközi tevékenységének fontos eleme a fenti szervezetekben való részvételén kívül a különböző országok munkaadói, illetve gyáriparos szövetségeivel fenntartott kétoldalú kapcsolatok, küldöttségek fogadása, illetve kiküldése, amely a résztvevő országok vállalkozóinak együttműködési lehetőségeit tárja fel.

SIKEREK ÉS KUDARCOK - A SZERVEZET ÖNÉRTÉKELÉSE

A szervezet a legnagyobb hangsúlyt a tevékenységében az érdekegyeztető munkára fekteti. Ennek több helyszíne is van, de legfontosabb terepe elsősorban az OÉT. Az OÉT-ben való részvétel rengeteg további lehetőséget biztosít az érdekképviseletre. A munkaadói szövetségeknek, bár továbbra is nagy számmal vannak jelen a háromoldalú egyeztetésben, legtöbbször sikerül konszenzusra jutniuk a vitás pontokat illetően. A szervezet az elmúlt időszakban több részsikert ért el. Legfontosabb sikerének a hazai kormányzattal való szoros kapcsolatrendszert, illetve a nemzetközi kapcsolatok széles skáláját értékelte a szervezet. Ezzel a tagok számára a közvetlen lobbizást is elérhetővé teszi az MGYOSZ.

A közvetlen tagok között prominens hazai, illetve nemzetközi vállalatok találhatóak, ezen keresztül az MGYOSZ befolyása is nagy az érdekegyeztető fórumokon, a többi szervezethez képest. A VOSZ-szal együtt az egyik legerősebb munkaadói szervezet. A tagok, illetve tagszervezetek száma nem csökken, így a sikeres pályázatokkal és az ingatlanvagyonnal kiegészítve stabil pénzügyi háttérrel rendelkezik a szervezet.

Mivel az érdekegyeztetés a fő profilja a szervezetnek, ezért a tagok számára kevés szolgáltatást nyújt a szervezet. Emellett mivel főleg nagyvállalatok a közvetlen tagok, ezért ők az interjúk során elhangzottak szerint nem is várják el az MGYOSZ-től, hogy közvetlen szolgáltatást nyújtson. A szervezetnek nem célja, hogy a potyautas magatartást megakadályozza, ezért szolgáltatásokat (konferenciák, kiadványok, stb.) elsősorban akkor nyújt, ha erre pályázott projekt során finanszírozási forrást kap.

A szervezet több területen is elégedetlen az eredményeivel. Egyrészt az érdekegyeztetésben, amelyben leginkább az a célja, hogy a vállalkozások adó- és adminisztrációs terheit csökkentse, hogy a rendkívül bonyolult szabályozási hátteret egyszerűsítse – ezeket eddig csak részben sikerült elérni.

Emellett kudarcként értékelte a szervezet, hogy a széttagolt munkaadói oldal az érdekegyeztetésben gyakorlatilag konzerválódott, a szervezetek továbbra sem mutatnak hajlandóságot egy koncentráltabb képviseleti rendszer létrehozására. Ezáltal azonban mind a kormányzat, mind pedig a képviselni kívánt vállalkozások felé kevésbé egyértelmű a szervezetek létjogosultsága. Ez a széttördelt munkaadói képviselet ugyanakkor több országban is jellemző, különösen Kelet-Európában.

A többi munkaadói szervezettel ellentétben azonban az MGYOSZ (a VOSZ mellett) sikeres PR-tevékenységet valósít meg. 2009-ben 1715 sajtómegjelenésük volt[140], amely első sorban az OÉT ülésekről, illetve a kormányintézkedésekkel kapcsolatos állásfoglalásaikról tudósított. Emellett az MGYOSZ által szervezett csúcstalálkozók is nagy médiafigyelemnek örvendtek.

A jövőbeli célokról és tervekről keveset tudtunk meg a készített interjúk során. A kormányváltás miatt még nem épültek ki az új kormányzat felé a kapcsolatok, illetve az

[140]Beszámoló az MGYOSZ XI. Közgyűlése óta végzett tevékenységéről (letöltve: 2010. július 22.) http://www.mgyosz.hu/progr/pr.php?fo=0&al=1

érdekegyeztetés további formája is még változhat. Ezért a szervezet jövőképére vonatkozóan annyit tudtunk meg, a prioritások maradnak továbbra is a régiek, és ezeket a kialakuló rendszerben is igyekeznek majd képviselni.

HIVATKOZÁSOK JEGYZÉKE

1989. évi II. törvény az egyesülési jogról

2009. évi LXXIII. Törvény az Országos Érdekegyeztető Tanácsról

27/2009. (VI.25) KHEM kormányrendelet

MGYOSZ: Az MGYOSZ története. http://www.mgyosz.hu/progr/pr.php?fo=1&al=2#teteje. (letöltve 2010. július 22.)

COMPLEX JOGTÁR [2002]: Országos Munkaügyi Tanács 1999-2002 http://www.polhist.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=75&Itemid=85. (letöltve: 2010. július 22.)

COMPLEX JOGTÁR [2009]: Országos Érdekegyeztető Tanács 2002- . http://www.polhist.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=76&Itemid=86. (Letöltve: 2010. július 22.)

KOLTAY, JENŐ – NEUMANN, LÁSZLÓ [2005].: Munkaügyi Kapcsolatok Magyarországon. Közelkép. http://tudasbazis.org.hu/doktar/kollektiv_szerzodes/Munkaugyi_kapcsolatok_Magyarorszagon.pdf. (Letöltve: 2010. július 22.)

MGYOSZ [2010]: Beszámoló a Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége alakuló közgyűlése óta végzett tevékenységről. http://www.mgyosz.hu/kozgyulesek/19990928/beszamolo.html (Letöltve: 2010. július 22.)

VILÁGGAZDASÁG [2004]: Erősebb képviseletet akarnak. 2004. november. 26 http://www.vilaggazdasag.hu/gazdasag/erosebb-kepviseletet-akarnak-71788. . (Letöltve: 2010. július 22.)

MGYOSZ [2010]: Beszámoló az MGYOSZ XI. Közgyűlése óta végzett tevékenységéről. http://www.mgyosz.hu/progr/pr.php?fo=0&al=1, (letöltve: 2010. július 22.)

MAGYAR INNOVÁCIÓS SZÖVETSÉG (MISZ)

Polyák Pálma

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

1. Az esettanulmányban vizsgált Magyar Innovációs Szövetséget 1990-ben a kutatás-fejlesztésben és innovációban érdekelt, de különböző területeken (az üzleti, oktatási-tudományos, nonprofit szférában) tevékenykedő 12 intézmény hozta létre azzal a céllal, hogy érvényre juttassák a gazdasági növekedés legfontosabb hajtóerejének tartott innováció, folyamatos megújulásra törekvés gazdaságélénkítő szerepét. A Magyar Innovációs Kamaraként megalapított szervezet az 1994-es kamarai törvény óta működik Magyar Innovációs Szövetség néven. A szervezet elnöki tisztjét a kezdetektől 2007-ig dr. Pakucs János töltötte be, akit 16 év után váltott Prof. Dr. Szabó Gábor, a Szegedi Tudományegyetem jelenlegi rektora.
2. A Szövetség célja az innováció – vagyis a kutatás, a műszaki fejlesztés és a tervezés során az állandó megújulásra való törekvés – gazdaságélénkítő hatásának érvényre juttatása. Ennek elérése érdekében a Szövetség stratégiájának része tagintézményeinek szakmai érdekképviselete, a Magyarországon létrehozott szellemi termékek számának növelése, az innovációs hajlandóság serkentése, innováció-barát törvényi, jogszabályi környezet létrehozása, az innovációs teljesítmények elismertségének növelése, az innováció népszerűsítése.
3. A célokhoz, stratégiákhoz illeszkedő konkrét tevékenység 2 síkon zajlik: az első a szakmai érdekképviselet lobbitevékenysége, a második az innováció népszerűsítése. A lobbitevékenység a tagok érdekeit szolgáló, már említett innovációbarát környezet (pl. kedvező adószabályok, innovációt serkentő támogatási rendszer) megteremtésére irányul, a kormányzat lépéseinek véleményezése, civil eszközökkel megvalósuló nyomásgyakorlás formájában. Az innovációt népszerűsítő akciók egyrészt a kiemelt fontosságúnak tartott oktatási szférába koncentrálódnak (fontos céljuk a műszaki, természettudományos pályák népszerűsítése, a szakemberképzés fejlesztése), másrészt maguk a rendezvények a tagok közti hálózatépítés, kapcsolatápolás eszközei, ezeken keresztül valósulhat meg pl. az oktatási és üzleti szféra találkozása. A hálózatépítés biztosítása mellett a szervezet tagoknak nyújtott szolgáltatása még az információközlés (a hírlevélen,

egyesületi portálon keresztül), különböző rendezvények lebonyolítása, ágazati és regionális tagozatok működtetése, stb.

4. A szervezet felépítése a hagyományos egyesületi formát követi. A szervezet ágazati és regionális alapon is tagozatokra oszlik, a tagok közti kapcsolatokat a tagozatok, tagozatvezetők szervezik. A Szövetségre nem jellemző a központosított vezetés, a regionális vezetők teljesen autonóm módon rendelkezhetnek a rájuk bízott regionális tagdíjjal. A Szövetség öntevékeny alapon működő, hagyományos értelemben vett egyesület, a tagok számára nyújtott hozzáadott érték leginkább a tagok aktivitásától, agilitásától függ. A Szövetség 20 alapított szervezetet is működtet, ezek nonprofit kft.-k, alapítványok, egyesületek, stb. A helyi és ágazati tagszervezetek elsődleges feladata, hogy összefogják, katalizálják a területükhöz tartozó, innovációhoz kapcsolódó kezdeményezéseket.

5. Magyarország a nemzetközi innovációs mutatókban rend szerint alul teljesít – a szervezet munkájára a „piaci igény" tehát mindenképpen megvan. A MISZ egy horizontális együttműködés (nem egyetlen ágazatot, illetve nem csak vállalatokat tömörít, hanem az innovációban érdekelt összes szereplőt a kutatótól a nagyvállalati vezetőig), Európa szerte is egyedülálló – hasonló szervezetekre ugyan találni pár példát, de a Szövetség főbb jellegzetességeit egyik sem foglalja magában, magyar versenytársa ugyanezen a piacon nincs. Számos partnerszervezettel dolgozik viszont együtt – a partnerség közös akciók, közös megnyilvánulások, állásfoglalások formájában valósul meg. Nemzetközi példa hasonló szervezetre a Német Gazdasági Innovációs Szövetség, amely szintén az innovációban érdekelt szereplőket fogja össze egy ágazatokon átívelő együttműködés formájában, viszont csak vállalatok lehetnek tagjai.

6. A Szövetség fontos sikere, hogy kikerülhetetlen szereplő az innovációt érintő szakmai, szakpolitikai kérdésekben – a kormányzati szervektől immár automatikusan, kérés nélkül megkapják a szakmai anyagokat véleményezésre. Számos rangos, jól ismert kezdeményezés, verseny fűződik a Szövetség nevéhez. A 20 éves működés során kialakított személyes kapcsolatháló szintén erősség, a jogalkotó felé való nyomásgyakorlás hatásfoka viszont nem mondható sikeresnek, ez részben lemérhető a magyarországi innováció helyzetéből. A Szövetség azonban civil nyomásgyakorló eszközeivel reaktív szereplőként pozícionálja magát, az adott környezet adta lehetőségekhez és saját erőforrásaikhoz viszonyítva határozza meg saját céljait, és éppen ezért inkább lehetőségként, jövőbeli cselekvési térként éli meg a hazai kutatás-fejlesztés és innováció jelenlegi problémáit, mint személyes kudarcként.

MÓDSZERTAN

Az esettanulmányban a Magyarországon működő gazdaságszervező, vállalkozásokat összefogó, érdekeiket képviselő intézmények közül a Magyar Innovációs Szövetséget mutatjuk be részletesebben. A kutatás során arra keresünk választ, hogyan működik, milyen elvek alapján épül fel egy hasonló szervezet, milyen sikereket, kudarcokat könyvelhet el tevékenysége során. A munkaszervezet vezetőjével készült interjú mellett a kutatás forrássául szolgáltak az egyesületi portálon, a szervezet hivatalos évkönyveiben, illetve az online sajtóban talált információk.

A SZERVEZET RÖVID BEMUTATÁSA

A Szövetség munkájának és felépítésének vizsgálata elsősorban azért értékes kutatásunk szempontjából, mert nem azonos ágazatban tevékenykedő vállalkozókat vagy cégvezetőket tömörítő szervezetről van szó, hanem a gazdasági innováció mint összetartó erő köré szerveződő horizontális együttműködésről, amely az innovációban érdekelt összes szereplő (dolgozzanak akár az oktatási, akár a vállalati szférában) szakmai kérdésekről alkotott véleményét próbálja aggregálni és az innováció ügyének előmozdításán keresztül igyekszik tagjainak gazdasági és szakmai érdekeit képviselni.

Ahogy a dr. Antos Lászlóval, a szervezet ügyvezető igazgatójával készült interjúból is kiderült, az említett horizontális jelleg (melyhez talán a környezetvédelmi szervezetek felépítési logikája áll a legközelebb) Európa szerte egyedivé teszi a Magyar Innovációs Szövetséget. Szintén kiemelendő sajátosság, hogy a Szövetség civil szerveződés, „hagyományos értelemben vett egyesület", ahol a tagság közös érdekek mentén, önkéntes alapon szerveződik, ebből következően az egyesület által nyújtott hozzáadott érték tagság aktivitásának függvénye. A vállalkozások szempontjából a Szövetség „core competence"-eként elemzésünk alapján kiemelhető a hálózatépítés lehetősége. A rendkívül heterogén tagság a Szövetségben, illetve számos belső hálózat részeként is, akár konkrét üzleti haszonná formálható, értékes kapcsolatokat szerezhet.

A MISZ által egyesületi célként a középpontba állított innováció szempontjából azért is kiemelten fontos, mert üzleti kapcsolatba léphet a felsőoktatás és a gazdasági szféra, így az oktatás innovációs eredményei a gyakorlatban hasznosulhatnak.

Mivel Magyarországnak a kutatás-fejlesztés és innováció területén jócskán van lemaradása, a Szövetség munkájára van „piaci igény". A European Innovation Scoreboard a 2006-2007-es adatok alapján vizsgálva az uniós mezőnyt, hazánkat a sereghajtók közé sorolta 29 mutatót vizsgáló összesített innovációs indexének összehasonlításakor. Magyarország gyengesége: az alacsony teljesítmény, alacsony innovációs kibocsátás, illetve nagyon alacsony az innovátorok száma. Erőssége az EIS

jelentése szerint, hogy az elmúlt öt évben a közösségi védjegyek, a trademarkok erősödtek, illetve a tudásintenzív szolgáltatásexportnak nőtt a szerepe.[141] Az OECD legutóbbi, innovációról szóló jelentésében kiemelte, hogy Magyarországon (bár tapasztalható egy lassú javulási folyamat az innovációs tevékenységben) még mindig alacsony az innovációs index a nemzetközi, régiós összehasonlításokban. A jelentés is az üzleti szektorban megmutatkozó alacsony innovációs hajlandóságot és a tudományos szférából jövő inputok hiányát emeli ki. Megoldásként a pontos tényadatokon alapuló, széleskörű igény- és potenciál-felmérésre alapuló kormányzati innovációs politika megalkotását említi.[142]

A SZERVEZET CÉLJA, STRATÉGIÁJA

A szervezet saját maga által megfogalmazott célja, hogy „a kutatás, a műszaki fejlesztés és a tervezés során az állandó megújulásra való törekvés elősegítse a magyar gazdaság növekedését." Ahogy dr. Pakucs János (tiszteletbeli elnök) fogalmazott, a Szövetség alapítói felismerték, hogy az innováció a gazdaság növekedésének legfontosabb hajtóereje és ebből az előfeltételezésből kiindulva azt a célt állították maguk elé, hogy érvényre juttassák ennek a „hajtóerőnek" a versenyképesség-növelő hatását.[143]

Ez konkrétan azt jelenti, a Szövetség saját feladatának tartja, hogy népszerűsítse a gazdasági (iparban, mezőgazdaságban, szolgáltatások terén megvalósuló) innovációt és ezzel hozzájáruljon az innovációs hajlandóság növekedéséhez, illetve hogy közbenjárjon, lobbitevékenységet folytasson azért, hogy az innováció számára kedvező környezet alakuljon ki Magyarországon a törvényi, jogszabályi háttér vagy az állami támogatások és pályázatok tekintetében.

Szintén a Szövetség céljaként említhető, hogy saját tevékenységével, az általa nyújtott szolgáltatásokkal, az általa biztosított lehetőségekkel is hozzájáruljon a kedvezőbb innovációs környezet megteremtéséhez – mindig is explicit cél volt például, hogy a Szövetség keretein belül integrálják az innovációban, kutatás-fejlesztésben érdekelt összes szereplőt a kutatótól a nagyvállalati vezetőig. Emellett az innovációt, és ezzel a tagság érdekeit szolgálja az is, ha az oktatási, tudományos szférában, illetve a lakosság körében növekszik az innováció presztízse, népszerűsége. Ezt a Szövetség különböző programok, kampányok, rendezvények, akciók révén kívánja elérni.

---

[141] European Innovation scoreboard 2007: Summary of the situation in the 27 Member States http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/08/87&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en

[142] OECD Innovációpolitikai Országtanulmányok, 2009, https://hirkozpont.magyarorszag.hu/hatteranyagok/oecd20090903

[143] Dr. Pakucs János: 10 éves a Magyar Innovációs Szövetség (Jubileumi konferencia megnyitó előadás) letöltve: 2010. augusztus 4. http://www.inco.hu/inco6/innova/cikk0.htm

A célok eléréséhez választott eszközöket és stratégiát a Szövetség az alábbi pontokban foglalja össze:

- a tagvállalatok érdekeinek szakmai és gazdasági szempontból való hatékony érdekképviselete;
- Magyarországon a létrehozott, illetve hasznosított szellemi termékek számának és értékének növelése;
- a hazai termékekben, gyártmányokban, nagyobb mértékben realizálódjanak a szellemi termékek, elsősorban a hazai innovációs eredmények;
- a technológiatranszfer segítse a gazdasági eredmények javulását;
- az innovációs eredmények létrehozásának finanszírozási rendszere egyértelműen ösztönző legyen, a jogi szabályozás támogassa és védje az innovációs eredmények létrehozóit és hasznosítóit;
- széles körű elismertséget kapjanak a kiemelkedő innovációs teljesítmények.

A Szövetség céljai elérésének érdekében kereteket, fórumot biztosít a tagságnak az integrált munkára, lehetőséget biztosít arra, hogy az innovációs élet minden szereplője egy asztalhoz üljön. Viszont Dr. Antos László ügyvezető igazgatót idézve nem tekinti feladatának, hogy közvetítsen, üzletet hozzon létre a tagok között.

A munkaszervezet vezetője szerint az Innovációs Szövetségnek szintén nem célja az, hogy megalkossa a nemzeti innovációs stratégiát – ez a jogalkotó feladata, erre vannak a minisztériumok. „Nem feladatunk az innovációs tevékenység feltételeinek megteremtése, az önálló stratégiaalkotás. Nem nekünk kell kitalálni – de véleményt mondunk, elmondjuk, hogy szerintünk hogy kéne. Reagálunk. Nem dimenzionáljuk túl a saját szerepünket."

Ahogy több más lobbiszervezetnek, a MISZ-nek is negatív tapasztalatai vannak a kormányzati szervek receptivitásával kapcsolatban, szakértői véleményeiknek, módosító javaslataiknak ritkán van konkrét eredménye pl. a költségvetési források elosztásakor. Mindebből szintén levezethető az ügyvezető igazgató által említett „reaktív" stratégia – a „gördülő tervezés", vagyis hogy a Szövetség céljainak eléréséhez mindig a saját erőforrásaihoz és a szituációhoz, körülményekhez mérten választ eszközt. Ahogy ő fogalmaz: „Az adott körülményekre, az adott szituációra reagálunk. Az előző években az első számú cél pl. a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap megmentése volt, tehát nem azt követeltük, hogy az innováció állami támogatásának mértékét az európai uniós átlag szintjére hozzák, először is az eltörlése ellen kellett tiltakoznunk. A MISZ régóta megfogalmazott javaslata például, hogy szükség lenne egy külön K+F-fel, innovációval foglalkozó tárcára, hogy egy kézben legyen az irányítás. A közelmúltban a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség és több különböző tárca is foglalkozott innovációs kérdésekkel, ezeknek nem volt összehangolva a működésük, valószínűleg egy önálló tárca sokat javítana a helyzeten. De jelenleg kutatás-fejlesztési helyettes államtitkár sincsen, nem ez a megfelelő pillanat az ilyen jellegű ajánlások megfogalmazására."

A SZERVEZET TÖRTÉNETE

A Magyar Innovációs Szövetség státuszát tekintve „szakmai és munkaadói érdekvédelmi szervezet, munkáját a szövetségi alapon működő Magyar Munkaadók és Gyáriparosok Szövetsége (MGYOSZ) tagjaként végzi. Az innovációval kapcsolatos kérdésekben az MGYOSZ képviselője." A Fővárosi Bíróság által nyilvántartott társadalmi szervezet, a szervezetbeli tagság önkéntes.

A Szövetség 1990. december 14-én alakult, Magyar Innovációs Kamara néven. Az 1994-es kamarai törvény (1994/XVI.) elfogadása után a Szövetség nem működhetett tovább kamaraként, ezért nevet és részben profilt váltott. A törvény köztestületként határozta meg a kamarákat, melyek törvényben meghatározott közfeladatot látnak el és szintén törvénybe foglalt jogosítványokkal rendelkeznek. A törvény árom megyei és országos szinten létrejövő kamara alakításáról döntött, ezek a kereskedelmi és iparkamara, a kézműves kamara és az agrárkamara voltak. A többi, addig kamara státuszban működő szakmai és gazdasági érdekképviseleti szervezet betagozódott a felállított három kamarába vagy társadalmi szervezetté alakult – ez utóbbi utat választotta a Magyar Innovációs Kamara.

A MISZ 1990-es megalakulása óta szervezeti struktúrája nagyjából ugyanaz maradt, csak kisebb változtatások történtek. Az 1994-es kamarai törvényhez mérhető, a szervezet munkáját jelentős mértékben megváltoztató környezeti változást dr. Antos László ügyvezető igazgató nem említett. A Szövetség életében természetesen fontos változás volt, hogy 2007-ben az elnöki posztot 16 évig betöltő dr. Pakucs János leköszönése után új elnököt választott Prof. Dr. Szabó Gábor személyében. A „stafétabot-átadás" sikeresen lezajlott, belső konfliktusok vagy a szervezet működését akadályozó viták nem voltak és azóta sem jellemzők.

A SZERVEZET FELÉPÍTÉSE

A Szövetségnek 610 közvetlen tagintézménye van (2010-es adat, forrás: a szervezet honlapja), a tagok összetétele kivételesen heterogén – közéjük tartoznak pl. a felsőoktatás szereplői (egyetemek, egyetemi karok vagy tanszékek, tudásközpontok), kutatóintézetek, kis- és középvállalkozások, nagyvállalatok, tanácsadó és innovációs szolgáltató cégek, egyetemi transzferközpontok vagy akár az iparvédelmi irodák képviselői. A MISZ emellett „szövetségek szövetsége", 451 „közvetett" tagintézmény az alábbi szerveződések tagjaiként kapcsolódik a Szövetséghez:

- Ipari Parkok Egyesülete (83 közvetett tag)
- Vállalkozói Inkubátorok Szövetsége (44 tag)
- Tudományos és Technológiai Ipari Parkok Szövetsége (10 tag)

- Magyar Tanácsadó Mérnökök és Építészek Szövetsége (113 tag)
- Magyar Tudományos- Technológiai és Ipari Parkok Szövetsége (48 tag)
- Magyar Kockázati és Magántőke Egyesület (72 tag)
- Magyar Biotechnológiai Szövetség (92 tag)

A Szövetség szervezeti struktúrája a társadalmi szervezetek általános szervezeti modelljét követi, a taglétszámhoz és a hatékony működéshez illeszkedve (a legfontosabb szerv a tagok összességéből álló közgyűlés; különálló elnökség, választmány és operatív vezetés; ágazati és regionális alapú decentralizáció).

A tagfelvétel a Magyar Innovációs Szövetség esetében nincs kemény kritériumrendszerhez kötve. A Szövetség tagjai jogi személyek lehetnek önkéntes alapon, tehát magánszemélyek (egyéni vállalkozók kivételével) nem, illetve hatóság, hivatal szintén nem.

„A Szövetség tagja lehet minden - tevékenységét cégszerűen folytató - Magyarországon bejegyzett, székhellyel vagy telephellyel rendelkező vállalat, vállalkozás, gazdasági társaság, intézmény, alapítvány, egyesület, szövetség, egyéni vállalkozó, amely a Magyar Innovációs Szövetség céljaival egyetért, és annak Alapszabályát, valamint határozatait magára nézve kötelezően elismeri.”[144]

A taglétszám növekedő tendenciát mutat. A Szövetség explicit célja, hogy törekedjenek a taglétszám növelésére – ez 2008-ban és 2009-ben a Felügyelő Bizottság évértékelő jelentésében is szerepelt.

Az innovációban való érdekeltség a jelenleginél nagyobb piacot feltételez, több okból kifolyólag. Egyrészt nehezen körvonalazható a belépési korlát: az innováció tág fogalom, a szervezet meghatározott célja egy általános irányelv – „hogy a kutatás, a műszaki fejlesztés és a tervezés során az állandó megújulásra való törekvés a magyar gazdaság növekedését elősegítse”. Másrészt, mivel a MISZ szervezeti felépítését tekintve 7 regionális képviseletből áll, ez a struktúra szintén lehetővé teszi a viszonylag nagy taglétszámot. A tagok regionális megoszlása mutat aránytalanságokat (magas a budapesti tagság aránya, a közvetlen tagok több mint 1/6-a budapesti székhelyű). Ez főleg abból fakadhat, hogy maga a K+F tevékenység eloszlása is egyenetlen az országban, amint azt az alábbi ábra is szemlélteti:

[144] Részlet az alapszabályból.

1. ábra: K+F ráfordítások eloszlása a hét tervezési-statisztikai régióban, 2007.

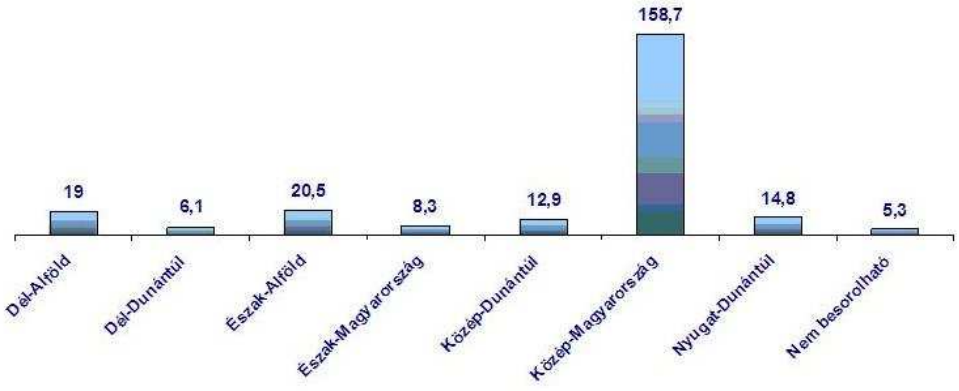

Forrás: Dr. Kolber István Kutatás-fejlesztési államtitkár: Innovatív Magyarország – A kutatás-fejlesztés és innováció helyzete, 2009. február[145]

Néhány képviselet esetében problémaként fogalmazódik meg az alacsony taglétszám. A tagság heterogén, egyetemek, kutatóintézetek, különböző méretű és diverz profilú vállalatok, illetve kisebb szövetségek (akár más vállalkozásszervező, érdekképviseleti szövetségek, pl. inkubátorok, ipari parkok) egyaránt szerepelnek a taglistán. Ezt jól demonstrálja az alapító tagok/tagszervezetek listája:

1. Geodéziai és Térképészeti Zrt.
2. BORSODCHEM Zrt.
3. Debreceni Tudományos Műszaki Park Nonprofit Közhasznú Kht.
4. INNOTECH Műegyetemi Innovációs Park Kft.
5. Fortis Lease Hungaria Zrt.
6. INTERMARK Marketing Tanácsadó-Szervező Kft.
7. COVENT Tőke Befektető Zrt.
8. Iparfejlesztési Közalapítvány
9. OLAJTERV Fővállalkozó és Tervező Zrt.
10. Papíripari Kutatóintézet Kft., PAKI
11. TESCO Nemzetközi Együttműködési és Tanácsadó Kft.
12. GE Hungary Zrt.

Az új tagok felvételéről az Elnökség dönt.

A tagok közti formális és informális csatornákat országos szinten a Szövetség központi rendezvényei jelentik, elsősorban a Közgyűlés, illetve ilyen rendezvény az Innovációs Nagydíj. Már említett módon a Szövetség nem biztosít konkrét kommunikációs csatornákat, fórumokat a tagok számára üzleti tranzakciók lebonyolítására (pl. nem adhatnak fel apróhirdetéseket a Hírlevélben), de kereteket biztosít minderre: a

[145] www.mtesz.hu/071menu_2009/DrKolberIstvan_innov090204.ppt

tagintézmények képviselői találkoznak, az ágazati és regionális tagozatok rendezvényein is kapcsolatba léphetnek egymással.

Ahogy az ügyvezető igazgató is kiemelte, a MISZ társadalmi szervezet, melynek keretein belül 70-80 önkéntes végez társadalmi munkát. Javadalmazásban csak a munkaszervezetben dolgozó, főállású alkalmazottak részesülnek, munkájáért az elnökség is csak minimális költségtérítést kap – a Szövetség nem finanszíroz pl. külföldi utazásokat tagdíjból.

Az operatív vezetés fontos feladata „mozgatni a szálakat", önkéntes alapon működő szervezetről lévén szó a tagok aktivitásán, öntevékenységén alapul a szervezeti munka. Egy hagyományos értelemben vett egyesületről van szó, ahol (az anyagiakat, erőforrásokat tekintve) a tagok vannak az egyesületért, és nem fordítva. A tagság aktivitása azonban megfelelőnek tekinthető. Jó mérőszám, hogy a Szövetség mindeddig 21 közgyűlést tartott (a közgyűlés a tagság legfontosabb megnyilvánulási fóruma), és ezek mindegyike a kezdéskor határozatképes volt.

A tagozatok aktivitása személyfüggő, a tagozatvezetők agilitásán múlik. Ugyanez igaz a regionális képviseletekre is – az egyes régiókban a régiós vezetők szervezik a tagságot (rendezvényeket, vacsorákat, előadásokat tartanak). A Dél-Dunántúli Régió a legaktívabb.

SZERVEZETI STRUKTÚRA, HATÁSKÖRÖK

A közgyűlés a tagok összessége, a Szövetség legfőbb szerve, a Szövetség tagjainak összességéből áll, legalább évente egyszer ülésezik, illetve szükség esetén évente többször összehívható, a részvétel minden tag számára kötelező. A közgyűlés adott év februárjában ül össze. A közgyűlés jogosítványai az Alapszabály szerint a következők:

- a Szövetség Alapszabályának jóváhagyása és módosítása,
- az elnökség éves beszámolójának elfogadása,
- a tagsági díj megállapítása,
- a Szövetség tisztségviselőinek: elnökségének, választmányának és felügyelő bizottsági tagjainak megválasztása, felmentése,
- állásfoglalás azokban a kérdésekben, amelyekről a programban a közgyűlés határozott,
- minden olyan feladat, melynek megtárgyalását a Szövetség elnöksége a közgyűlés elé javasol,
- a tagok gazdasági érdekeit jelentősen befolyásoló Szövetségi ajánlások és állásfoglalások elfogadása,
- döntés a Szövetség névváltoztatásáról, a Szövetség esetleges megszűnéséről és a vagyon felosztásáról, valamint más szervezettel való összevonásáról.

Az elnökség a szervezet szakmai stratégiaalkotó szerve, a Szövetség 4 évre választja. Tagjai: az elnök, a tiszteletbeli elnök, az általános elnökhelyettes, a Magyar Innovációs Alapítvány elnöke, hat alelnök, 4 választott elnökségi tag (összesen 14 fő).

Az elnökség által ellátott feladatok a következők:

- Felügyeli és ellenőrzi a Szövetség titkárságának munkáját, közgyűlések között intézkedik a Szövetséget érintő ügyekben és munkájáról minden választmányi ülésen beszámol. Az elnökség tagjai képviselik a Szövetséget és nevében nyilatkoznak.
- Az elnökség hagyja jóvá a Szervezeti és Működési Szabályzatot, hozza létre a tagozatokat, regionális képviseleteket.
- Az elnök összehívja és vezeti a fő döntéshozatali szervet, a Közgyűlést. A választmányi ülések között a testület nevében ő intézkedik, erről utólag tájékoztat.

Szakmai kérdésekben az elnök hoz döntést (illetve az általa kijelölt személy), ezen döntésekért ő felel. Az elnök kontrollálja az elnökség munkáját.

A Szövetség 2007. évi (2008. február 22.) az előző évet lezáró, és egyben tisztújító közgyűlésen megválasztotta az új elnökséget. Az elnöki tisztet azóta a korábbi alelnök, Prof. Dr. Szabó Gábor, a Szegedi Tudományegyetem egyetemi tanára (2010 óta rektora) tölti be.

2007-ben létrehozták a tiszteletbeli elnöki pozíciót, amely a Szövetség elnöki tisztjét az alapítás óta betöltő dr. Pakucs János leköszönéséhez köthető. A Szövetség számára fontos volt a kontinuitás fenntartása, a dr. Pakucs János személyén keresztül a MISZ-hez kötődő kapcsolatok megtartása, az egyesület múltjával való kapcsolat ápolása, illetve a „stafétabot-átadás" gördülékeny lebonyolítása, ezért magától értetődő lépés volt, hogy a leköszönő elnök egy reprezentatívabb, „tiszteletbeli" funkcióban segíti tovább a Szövetség működését. A közgyűlés nyílt szavazással egyhangúlag választotta tiszteletbeli elnöknek, és mint tiszteletbeli elnök tagja lett a Magyar Innovációs Szövetség új elnökségének.

Az új funkciót a következőképp határozták meg: „a tiszteletbeli elnök segíti a Szövetséget céljai megvalósításában, hozzájárul különösen az értékteremtő hagyományok ápolásához, az innováció társadalmi súlyának és tekintélyének növeléséhez, illetve a hazai és nemzetközi kapcsolatok fejlesztéséhez."

A Szövetség regionális és ágazati alapon is decentralizált szervezet, emellett inkább a civil, öntevékeny, egyesületi jelleg dominál, nem jellemző a központosított irányítás. Az elnök, és főként a tiszteletbeli elnök funkciói inkább a szakmai munka, a stratégiaalkotás, illetve a külvilággal való kapcsolattartás felé orientálódnak, mint a belső, centralizált szervezetirányítás felé.

A 42 fős Választmány irányítja, felügyeli a Szövetség szakmai tevékenységét, megvitatja a fontosabb szakmai koncepciókat, figyelemmel kíséri a Szövetség

elnökségének munkáját, kidolgozza és meghatározza a Szövetség közép- és hosszú távú stratégiáját. A Választmány delegált tagokból, (társult szövetségek elnökei, regionális igazgatók, tagozati elnökök) és a közgyűlés által választott tagokból áll, évi 2-szer ülésezik, elsősorban tanácsadó szervként működik.

A Felügyelő Bizottság ellenőrzi a Szövetség pénzügyi gazdálkodását és elszámolási fegyelmét. Az FB másik feladata, hogy megvizsgálja, a MISZ az alakuláskor kitűzött céljainak megfelelően tevékenykedik-e, az adott év során milyen erőfeszítéseket tett az alapszabályban rögzített célok eléréséhez.

A Felügyelő Bizottság évente a közgyűlésre készíti el a Szövetség éves teljesítményét értékelő jelentését, amelyben megfogalmazza a feladatköréhez kapcsolódó kritikai véleményeket, a jövőre nézve akciótervekre, előrelépési lehetőségekre tesz javaslatot. Emellett 2007 óta a FB minden évben átvilágít egy regionális képviseletet, és részletes értékelést készít az ott zajló munkáról.

Az Etikai Bizottságról a Szövetség Alapszabálya a következőképp rendelkezik:

„2. § / 2. 2.5. Szövetségi, indokolt esetben tagozati szinten szakmai-etikai bizottságot működtet, amely a gazdasági kamarák, valamint a munkaadói szövetségek etikai bizottságaival együttműködve, etikai kódexeinek figyelembevételével tevékenykedik.”

A szervezet nem rendelkezik tehát állandó testületként működő Etikai Bizottsággal vagy saját Etikai Kódexszel, hasonló szervezetek etikai normáit tekinti magára nézve kötelezőnek.

A Szövetség ágazati és regionális alapon is tagolt, a tagok közti kapcsolatokat főleg a tagozatok, regionális képviseletek szervezik. A MISZ tehát hozzájárul ahhoz, hogy az innovációban érdekelt szereplők hálózatot építsenek ki, kapcsolatokat létesítsenek. A tagozatok vezetőinek agilitásán múlik, hogy milyen intenzitással zajlik az egyesületi élet. Ugyanilyen feladatot látnak el a Szövetség regionális képviseletei a regionális elnökökkel.

A Szövetség jelenleg működő tagozatai:

- Kutatás-Fejlesztési Tagozat
- Felsőoktatási Intézmények Tagozat
- Innovációs-Nonprofit Intézmények Tagozat
- Vállalkozásfejlesztési Tagozat
- Innovatív KKV-k Tagozat
- Innovációs Marketing Tagozat
- Agrár Innovációs Tagozat

Jelenleg hét regionális igazgató által vezetett regionális képviselet működik az egyes régiós központokban. A regionális irodák feladata, hogy katalizálják és összefogják saját területükön a sokfelől induló, innovációhoz kapcsolódó kezdeményezéseket. A regionális irodák rendszere lassan indult be, eleinte, főleg inaktivitásuk miatt sokat kritizálták őket. 2004-től kezdve kapnak inkább pozitív visszajelzéseket az éves értékelésekben (pl. a Felügyelő Bizottság jelentéseiben). Erősödött a tekintélyük és proaktívabbak lettek, a regionális vezetők szervesen beépültek a térségek innováció-

szervező munkájába. A regionális irodák központi szerepet töltenek be az információáramlásban, a Szövetség központja felől gyűjtik az innovációval kapcsolatos információkat, és továbbítják a helyi vállalatok, tagintézmények felé, így a hálózatépítés, tagok közti kapcsolatépítés fontos fórumai és eszközei.

A FB részéről folyamatos kritika a regionális irodákkal kapcsolatban, hogy gazdálkodásuk, pénzügyeik nem transzparensek. További probléma az információk továbbítása a regionális képviseletről a tagok felé: gyakran csekély az érdeklődés a programjaikra, a Hírlevelek elosztása nem megfelelő.
A Szövetségnek összesen 20 alapított szervezete van, köztük innovációval foglalkozó nonprofit kft.-k, alapítványok, egyesületek. Ide tartozik pl. a speciális nagyvállalati érdekek egyeztető és aggregáló fóruma, a MISZ Nagyvállalati Klub. Ez utóbbi szervezet azon igény kielégítésére jött létre, hogy „a nagyvállalatok kutatással, fejlesztéssel és innovációval foglalkozó vezetői rendszeresen találkozhassanak és kötetlen formában tárgyalhassanak meg egy-egy, a köz érdeklődésére számot tartó témát". A Nagyvállalati Klub különlegesen aktív szervezet, kéthavonta tartott találkozói nagy érdeklődésre tartanak számot.
A Nagyvállalati Klub sikeres működésével szemben az innovatív kis- és középvállalkozásokat tömörítő tagozat aktivitását többször érte már kritika – ez valószínűleg rámutat egy háttérben húzódó fontos problémára, mégpedig a kis- és nagyvállalatok innovációs kedvében a pénz és erőforrás-különbségek miatt mutatkozó törésvonalra.
Szintén a Szövetség által alapított szervezet pl. a Magyar Fiatal Tudósok Társasága (MAFITUD), a Magyar Innovációs Alapítvány vagy a Magyar Innovációs Klub, amely az elmúlt években innovációs díjat nyertek kb. 100 fős társasága.
Az alapított szervezetek tagsága nem szükségszerűen a MISZ tagja, az Innovációs Klub esetében ez az arány kb. 60%, a Nagyvállalati Klub rendezvényeit bármely nagyvállalati vezető is látogathatja.

Az operatív feladatokat a Titkárság látja el, ennek vezetője dr. Antos László ügyvezető igazgató, aki a Magyar Innovációs Szövetség irodájában a szervezet napi ügyeit intézi 2 főállású munkatárs, illetve technikai feladatokat végző külső partnerek segítségével.

A titkárság feladatkörei (részlet a Szervezési és Működési Szabályzatból):

- „A titkárság feladata a Szövetség gazdálkodási rendjének, szabályszerűségének biztosítása, valamint a MISZ testületei, tisztségviselői tevékenységével kapcsolatos szervezési és igazgatási feladatok ellátása.
- A titkárság irányítása, ezen belül a belső munkamegosztás meghatározása az ügyvezető igazgató feladata."
- Éves árbevétel, finanszírozás
- A Magyar Innovációs Szövetség pénzügyeivel kapcsolatos dokumentumokban többször megemlítik, hogy szerény költségvetésből dolgozó szervezetről van szó (a havi átlagos készpénzforgalom kb. 50-80 ezer Ft). A legfőbb pénzügyi forrásként az ügyvezető igazgató a magán és állami forrásból származó szponzori adományokat emelte ki – ezen támogatások tárgyát a MISZ által

szervezett díjak, versenyek, rendezvények képezik. A Szövetség maga is pályázik.

- A 2008. évben az összes bevétel 90 422 ezer Ft, az összes kiadás 94 448 ezer Ft volt. Bár az évértékelő kiadvány a likviditást megfelelőnek ítélte, a 2009. évre meghatározott költségvetés a bevételek-kiadások egyensúlyát irányozta elő.
- Az alaptevékenység összes bevétele 2008-ban 65 814 ezer Ft volt. (Ez a következőket tartalmazza: titkárság személyi költségei - 2 főállás, 1 félállás, a Hírlevél és a kiadványok nyomdai előállítása, posta és telefon költségek, irodabérlet, irodaszer-kiadások stb.)
- Ebből 25 525 ezer Ft származott a tagdíjakból. A regionális tagdíjak felhasználásáról teljes egészében a regionális igazgatók rendelkeznek.
- A vállalkozási tevékenység bevétele 2008-ban 24 608 ezer Ft volt összesen. Ebből 10 362 ezer Ft származott a Tudományos, Hasznos Emberi (THE) c. tudománynépszerűsítő program reklámbevételeiből, a többi más pályázatokkal kapcsolatban kötött reklámszerződésekből, valamint egyéb tevékenységből (szabadalom-hasznosítás) eredt. A Szövetség nonprofit szervezet, a vállalkozási tevékenységből származó bevételeit saját alaptevékenységének finanszírozására fordítja.
- A Szövetség 2008. évi hivatalos mérlege és pénzügyi beszámolója 2009. április végére készült el.

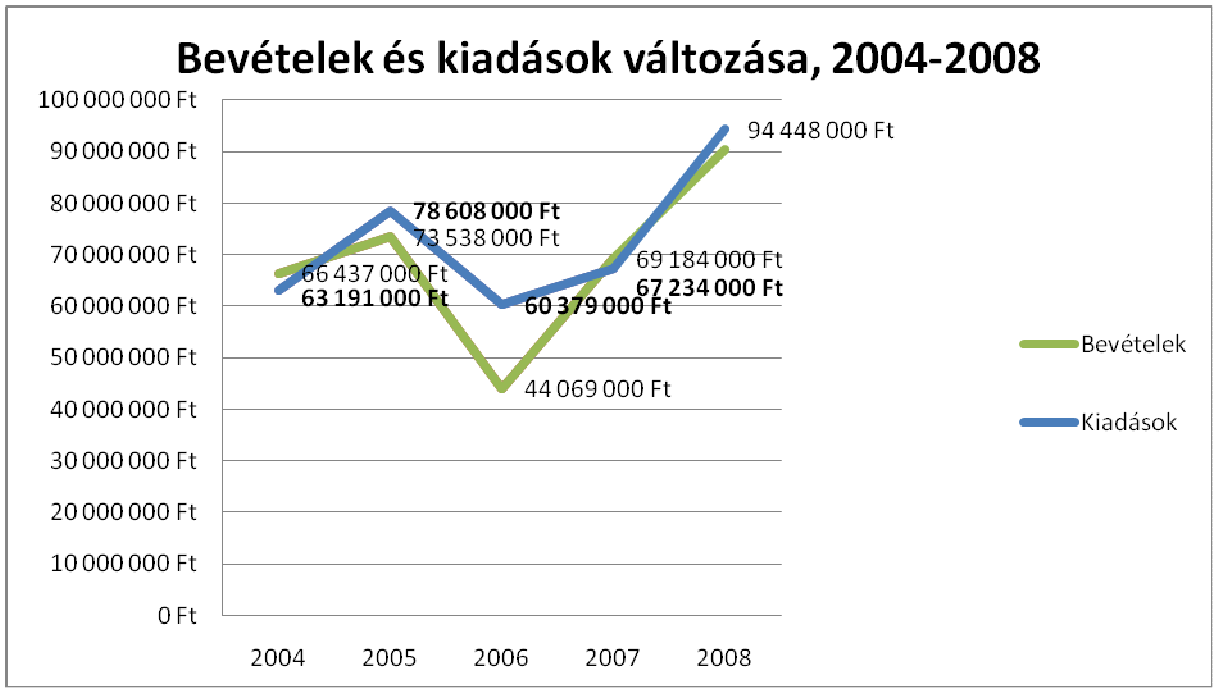

2. ábra: a Magyar Innovációs Szövetség bevételeinek és kiadásainak változása (forrás: Innováció 2005-2009 - az egyesületi portálon elérhető évkönyvek)

MIT CSINÁLNAK? – A NYÚJTOTT SZOLGÁLTATÁSOK

Az egyesületi tevékenységből látszik, hogy az egyesület hogyan operacionalizálja, fordítja le konkrét cselekvési tervekre célját (amely az innováció – vagyis a kutatás, a műszaki fejlesztés és a tervezés során az állandó megújulásra való törekvés – gazdaságélénkítő hatásának érvényre juttatása). Az Innovációs Szövetség saját megfogalmazása szerint 2 síkon képzeli el a céljai megvalósításához illeszkedő tevékenységi kört.

Szakmai érdekképviselet, érdekérvényesítés

Lobbitevékenység, az országos, innovációval kapcsolatos ügyek, a kormányzati innovációs politika alakítása különböző eszközökkel:

Az eszköz	**Példa**
Minisztériumoktól érkező szakmai anyagok, így kormányrendeletek, javaslatok szakértői véleményezése	Vélemény az Európai Partnerség a Kutatókért című uniós kezdeményezéshez kapcsolódó Nemzeti Akciótervről (2010. június 11.)
Előadások, szakmai rendezvények	„Mérnök Színház”
Részvétel szakmai bizottságok munkájában delegáltak útján	Kutatási Technológiai és Innovációs Tanács, Versenyképességi Tanács, MGYOSZ elnökség, MKIK Innovációs Szekciója, illetve több közalapítvány, kuratórium, a Bolyai-díj, a Kármán Tódor-díj, a Gábor Dénes-díj elbíráló bizottságai
Megnyilvánulások a sajtóban	Prof. Dr. Szabó Gábor ellenvéleménye a kormány 2010. júniusi döntéséről, miszerint 17 milliárd Ft-ot zárol az innovációs alapból
Elemző- és kutatómunka	Innovációval kapcsolatos tanulmányok publikálása az egyesületi portálon – „Az üzleti tanácsadási ágazat jellemzőinek és innovációs modelljeinek felvázolása”, 2009.

Az innováció élénkítését támogató akciók, rendezvények, szolgáltatások (az innováció népszerűsítése a lakosság körében)

Az eszköz	**Példa**
Díjak, versenyek	Ifjúsági Tudományos és Inovációs Tehetségkutató Verseny, Üzleti Terv Verseny, Harsányi-díj
Kampányok, akciók	THE – Tudományos, Hasznos, Emberi tudománynépszerűsítő program
Publikációk	Folyóiratok, könyvek publikálása

A MISZ tagjai számára elsősorban gazdasági, szakmai, üzleti információkat szolgáltat a Hírlevélben, a portálon, egyes pályázatokról tájékoztató kiadványokon keresztül, illetve előfordulnak direkt megkeresések, kérdések is. A tagoknak nyújtott főbb szolgáltatásokat maga a szövetség az alábbi pontokban foglalja össze:

- Kéthetente hírlevélben számol be az innovációs tevékenységet érintő, illetve meghatározó gazdaságpolitikai koncepciókról és döntésekről, jogszabályokról;
- Felhívja a tagok figyelmét olyan eseményekre, amelyek segítik a szellemi termékek létrejöttével kapcsolatos tevékenységüket. Pl. innovációs vásárok, kiállítások, tanulmányutak;
- Segít bel- és külkereskedelmi piacépítési lehetőségek, nemzetközi kapcsolatok, lehetséges hazai és külföldi innovációs partnerekkel való kapcsolatok kiépítésében;
- Üzleti, marketing, pénzügyi, technológiai és jogi tanácsadást biztosít;
- Szakmai konferenciákat, szimpóziumokat, kerekasztal-beszélgetéseket, kiállításokat, innovációs menedzsment tréningeket és hasonló rendezvényeket szervez;
- Támogatja a fiatal, tehetséges újítók, illetve kezdő innovatív vállalkozókat;
- Évenként meghirdeti és lebonyolítja az Ifjúsági Tudományos és Innovációs Tehetségkutató Versenyt, a Magyar Innovációs Nagydíj pályázatot, az Innoforumokat (szellemi termékbörzék);
- Innovációs ügynökséget működtet, amely – nagyobb részt térítésmentesen – szolgáltatásokat nyújt (pl. találmányok bejelentése és hasznosítása, üzleti partnerközvetítés, társas vállalkozások létrehozása, kockázati tőke, üzleti angyalok bevonása, ill. közvetítése);
- A tagintézmények igénybe vehetik (részben térítés nélkül, részben kedvezményes térítéssel) a Magyar Innovációs Szövetség információs bázisát, oktatási, tanácsadói és szolgáltatási rendszerét, technikai hátterét.

Ingyenes a Közgyűlésen való részvétel – ami komoly szervezést igénylő esemény tartalmas programmal: 2009-ben pl. miniszterek részvételével zajlott. A Szövetség meghívja a tagokat az Innovációs Nagydíjra és minden általa szervezett rendezvényre. A tagok számára a tagság nem jár közvetlen haszonnal – de kapcsolatépítési lehetőségeket biztosít.

A Magyar Innovációs Szövetség Innovációs Ügynökséget is működtet, ez a szervezeti struktúrában a titkárság hatáskörébe tartozik, és főként térítésmentesen nyújt különböző szolgáltatásokat a tagságnak. Az Ügynökség szolgáltatásai a következők:

- találmányok bejelentése és hasznosítása,
- üzleti partnerközvetítés,
- társas vállalkozások létrehozása,
- kockázati tőke, üzleti angyalok bevonása, ill. közvetítése,
- üzleti, marketing, pénzügyi, technológiai és jogi tanácsadás,
- szakmai konferenciák, szimpóziumok, kerekasztal beszélgetések szervezése,
- kiállítások, innovációs menedzsment tréningek szervezése,
- innovációs vásárokon, kiállításokon, tanulmányutakon való részvétel megszervezése,
- fiatal, tehetséges újítók, illetve kezdő innovatív vállalkozók támogatása,
- az Ifjúsági Tudományos és Innovációs Tehetségkutató Verseny évenkénti meghirdetése és lebonyolítása,
- az Innovációs Nagydíj pályázat évenkénti kiírása és lebonyolítása,
- szellemi termék börzék megrendezése Innoforum címmel,
- a szolgáltatások keretében a tagvállalatok igénybe vehetik – részben térítés nélkül, részben kedvezményes térítéssel – a Magyar Innovációs Szövetség teljes információs bázisát, oktatási, tanácsadói és szolgáltatási rendszerét, technikai hátterét.

A Szövetség a médiában leggyakrabban versenyeivel, pályázataival jelenik meg. Ezek legutóbb a NOVATech.com 5.0 technológiai üzletiterv-verseny, illetve a 19. Ifjúsági Tudományos és Innovációs Tehetségkutató Verseny voltak. A Tudományos, Hasznos, Emberi nevű tudománynépszerűsítő program aktívan jelen van pl. a Facebook nevű internetes közösségi oldalon is. A 2009-es Évkönyv szerint az előző évben a nyomtatott és elektronikus sajtóban több, mint 500 megjelenésük volt, az egyesület portálját pedig közel 50 000-en látogatták meg, és hozzávetőleg 22,5 GB adatot töltöttek le.

A jogalkotó felé kifejtett szakmai lobbi terén a Szövetség legutóbbi állásfoglalásai és javaslatai az innovációs járulék[146] eltörléséről, illetve a Gazdaságfejlesztési Operatív Program egyes pályázatairól szóltak. 2010. júniusban pl. a Szövetség elnöke az innovációs alapból történt 16 milliárd Ft-os zárolással kapcsolatban fejtett ki

[146] Az innovációs járulék a Kutatási és Technológiai Innovációs Alapról szóló 2003. évi XC. törvény által létrehozott adónem, a K+F tevékenységet végző közép- és nagyvállalkozásoknak kell fizetniük (KSH adatok szerint a vállalatok kevesebb, mint 1%-át érinti) A befolyt pénzösszeget alapszerűen kezelik, innovációs célokra használható fel. – Viták az innovációs járulékról
http://www.vallalkozoinegyed.hu/20100601/innovacios-jarulek-jovoje

ellenvéleményt. Ahogy az évértékelésben a szervezet kiemeli: a média „a Magyar Innovációs Szövetség Elnöksége által elkészített szakmai állásfoglalásokon túlmenően kiemelten foglalkozott a februári közgyűléssel, a THE programmal, a XVI. Magyar Innovációs Nagydíj pályázat átadási ünnepségével, a 2007/2008. évi Ifjúsági Tudományos és Innovációs Tehetségkutató Verseny díjátadási ünnepségével, a NOVATECH – Innovációs Technológiai Üzleti Terv Versennyel, ill. a 2008/2009. tanévre meghirdetett Ifjúsági Tudományos és Innovációs Tehetségkutató Verseny meghirdetésével."[147]

A SZERVEZET KÖRNYEZETE

A MISZ egy horizontális együttműködés (nem egyetlen ágazatot, illetve nem csak vállalatokat tömörít, hanem az innovációban érdekelt összes szereplőt a kutatótól a nagyvállalati vezetőig), Európa szerte egyedülálló, Magyarországon sincsen a Szövetség által lefedett területen még egy hasonló funkciókat betöltő szervezet, versenytárs. Dr. Antos László a MISZ partnerszervezeteiként az Informatikai Vállalkozók Szövetségét, a Biotechnológiai Szövetséget, a Menedzserek Országos Szövetségét emelte ki. Az MGYOSZ-ban az Innovációs Szövetség is tagintézményként szerepel. A partnerintézmények olyan „természetes szövetségesnek" tekinthetők, akiknek szintén szakmai vagy üzleti érdekük fűződik a Szövetség által érdekképviselt kérdésekhez.

A partnerekkel való együttműködés alatt alkalmankénti, konkrét akciók keretében megvalósuló partnerséget kell érteni – pl. egyes szakmai kérdésekben közös állásfoglalásokat, a jogalkotó felé megfogalmazott szakértői vélemények, tiltakozások megfogalmazását, akár a sajtó nyilvánossága előtt. A partnerség oka egyszerűen abban áll, hogy több aláíróval nagyobb súlya van a hasonló állásfoglalásoknak. A Szövetség ügyvezető igazgatója kiemelte, hogy ezek a partneri kapcsolatok nem elsődlegesen személyes, ismertségi, sokkal inkább szakterületi alapon létrejövő kapcsolatokat jelentenek.

Más országban működő, hasonló tevékenységet folytató szervezet a Német Gazdasági Innovációs Szövetség (Innovationsvereinigung für die Deutschen Wirtschaft (IDWI)), amely egy 2006-ban alakult szervezet, nevéből következően tekinthető a MISZ külföldi megfelelőjének. Fontos különbség azonban, hogy a németországi szervezet csak vállalatokat (főként nagyvállalatokat) tömörít; a Magyar Innovációs Szövetség egyik fő előnye éppen az, hogy minden innovációban érdekelt szereplő, így a kutató is tag lehet. Hasonlóság viszont, hogy a német szervezet szintén felismerte, hogy az innováció támogatása ágazatokon átívelő együttműködést igényel.

[147] Innováció 2009, 111. o. http://innovacio.hu/evkonyv_pdf/innovacio_2009.pdf

A MISZ aktívan épít nemzetközi kapcsolatokat, kapcsolatban áll pl. a Digitaleurope-pal[148], de korábban említésre került, nincs más, összeurópai innovációs szövetségként működő szervezet. A Szövetség részt vesz külföldi versenyek szervezésében és szorgalmazza pl. az Európai Innovációs Nagydíj megalapítását.

SIKEREK ÉS KUDARCOK – A SZERVEZET ÖNÉRTÉKELÉSE

A Szövetség az érdekvédelmi, szakmai munka terén elért egyik nagy sikere: 20 év alatt eljutott odáig, hogy a kormányzat, jogalkotó felől érkező szakmai anyagokat automatikusan, kérés nélkül megküldik a Szövetségnek szakértői véleményezésre.

Az innováció népszerűsítését célzó területen is említhetők sikertörténetek. Az Ifjúsági Tudományos és Innovációs Tehetségkutató Verseny igen rangos, és sikerességét demonstrálja, hogy az Európai Unió által szervezett nemzetközi megfelelőjében Magyarország az éremtáblázat előkelő 3. helyét foglalja el. A verseny legutóbbi díjátadója az Országház Főrendiházi Termében került megrendezésre, a nagydíjat dr. Sólyom László köztársasági elnök adta át – ahogy dr. Antos László fogalmazott, ez egy civil díjátadó esetében nagy elismerés, azt mutatja, sikerült a politika érdeklődését is felkelteni. Az Üzleti Terv verseny győztese szerepelt a kaliforniai világdöntőben, a menedzsment területére fókuszáló, 2004 óta létező Harsányi-díjra pedig az idei évben 40 pályázat érkezett.

Sikerként könyvelhető el, hogy a Szövetség képviselői jelen vannak a főbb döntéshozatali testületekben, pl. a Kutatási Technológiai és Innovációs Tanácsban, a Magyar Akkreditációs Bizottságban, illetve a Versenyképességi Tanácsban, így hatékonyan tudnak ajánlásokat, állásfoglalásokat megfogalmazni, nyomást gyakorolni a törvényhozóra, hogy javuljanak az innováció törvényi, szervezeti feltételei.

A Szövetség delegáltjai számos szakmai bizottságban, kormányzati és parlamenti szerv, munkájában vesznek részt, képviselik a MISZ tagságának érdekeit – ilyen országos szervezetek pl. a Kutatási Technológiai és Innovációs Tanács, a Versenyképességi Tanács, Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetségének Elnöksége, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Innovációs Szekciója, illetve több közalapítvány, kuratórium, a Bolyai-díj, a Kármán Tódor-díj, a Gábor Dénes-díj elbíráló bizottságai. A Szövetség 20 éves működése során kialakított széleskörű kapcsolatrendszere mindenképpen a fontos szervezeti erősségek közé tartozik.

[148] A Digitaleurope az európai Információs és Kommunikációs Technológiai ágazat érdekvédelmi ernyőszervezete, a nemzeti ágazati szövetségek és a tagvállalatok érdekeit képviseli. 29 európai ország 62 multinacionális cégét és 42 nemzeti szövetségét tömöríti – köztük a magyar IVSZ-t is. http://www.digitaleurope.org/

Mivel a Magyar Innovációs Szövetség fontos eredményei az oktatási, tudományos szférába koncentrálónak, a Szövetség előtt álló nagy kihívás, hogy hatékony koordinációval elő tudják segíteni az ezekből a szférákból származó innovációs eredmények gyakorlatbani, az üzleti szférában hasznosulását.

A jogalkotásra gyakorolt nyomás, a lobbierő hatásfoka azonban saját bevallásuk szerint nem ítélhető sikeresnek. Az utóbbi 5 évben elkészült éves jelentésében a Szövetség mindannyiszor kiemelte, hogy a jogszabályi ösztönzőrendszer az innováció számára nem megfelelő, és nem sikerült érdemi előrelépéseket tenni ennek megváltoztatására. Komoly problémaként merül fel, hogy a Szövetség által megfogalmazott szakértői javaslatok és állásfoglalások (még ha a kormányzat el is fogadja őket) ritkán jutnak el konkrét cselekvési tervekig. Ahogy a 2006-os felügyelőbizottsági jelentés fogalmaz: a rokonszenv és jóindulat megvan, de számokban ez nem realizálódik. Nincs például jelentős javulás az innovációra jutó támogatások, költségvetési pénzek összegét tekintve.

A dr. Antos Lászlóval készült interjúnkból az derült ki, hogy az egyesület nem tekinti saját kudarcának az ország innovációs mutatókban nyújtott teljesítményét. Az egyesület céljainak, stratégiájának bemutatásakor már említett módon a Szövetség nem tartja saját feladatának, hogy a jogalkotó helyett nemzeti innovációs stratégiát alkosson. Az ő szerepük, eszközeiknek megfelelően reaktív; „a nép hangjaként", civil nyomásgyakorló eszközökkel, szakértői véleményeikkel és az adott szituációhoz viszonyulva próbálják a politikai, gazdasági, jogszabályi környezetet az innováció számára kedvezőbb irányba mozdítani; működésük sikerességét saját lehetőségeikhez mérten értékelik.

Az egyesület jövőbeli céljai ehhez kapcsolódóan a magyarországi kutatás-fejlesztés és innováció terén tapasztalható lemaradások csökkentése. Ahogy az ügyvezető igazgató fogalmazott; „Az, hogy az Innovációs Szövetség megélt 20 évet, még nem jelenti azt, hogy a magyarországi innováció jó helyzetben lenne. A törvényi, jogszabályi háttér vagy az állami támogatások mértéke nem tekinthető kedvezőnek az innováció számára, nincsenek jól működő pályázatok. A Szövetség nem elégedett, jócskán van tér a cselekvése."

HIVATKOZÁSOK JEGYZÉKE

Magyar Innovációs Szövetség honlapjának információi; www.innovacio.hu, letöltés ideje: 2010-07-30

Innováció 2003-2009 évkönyvek.

A MISZ Alapszabálya, Szervezési és Működési Szabályzata.

Dr. PAKUCS János: 10 éves a Magyar Innovációs Szövetség (Jubileumi konferencia megnyitó előadás); http://www.inco.hu/inco6/innova/cikk0.htm, letöltés ideje: 2010-07-30

European Innovation scoreboard 2007: Summary of the situation in the 27 Member States; http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/08/87&format=HTML&aged=1&language=EN&guiLanguage=en; letöltés ideje: 2010-07-30

OECD Innovációpolitikai Országtanulmányok [2009]; https://hirkozpont.magyarorszag.hu/hatteranyagok/oecd20090903; letöltés ideje: 2010-07-30

IVSZ [2010]: Viták az innovációs járulékról, Vállalkozói Negyed; http://www.vallalkozoinegyed.hu/20100601/innovacios-jarulek-jovoje; letöltés ideje: 2010-08-10

A DigitalEurope honlapjának információi; http://www.digitaleurope.org/; letöltés ideje: 2010-08-10

NÉMET-MAGYAR IPAR ÉS KERESKEDELMI KAMARA (DUIHK)

Béládi Olívia

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

1. A Német-Magyar Kereskedelmi és Iparkamara hazánk legnagyobb vegyeskamarája, 1990 óta működik Magyarországon, 1920-ra visszamenő előzményekkel. A német-magyar közös történelmi múlt, a több száz éves gazdasági kapcsolatok meghatározzák a német-magyar kapcsolatok kiemelt jelentőségét. Németország Magyarország legjelentősebb külgazdasági partnere, és hogy hazánk is fontos szerepet játszik a német gazdaságban, azt az is mutatja, hogy bár Magyarország lélekszáma kicsi, nagyság szempontjából a DUIHK mégis az első 15 között van a 80 országban 120 képviselettel rendelkező német külföldi kamarából.

2. A DUIHK küldetése a német-magyar kapcsolatok elősegítése, a német vállalatok érdekeinek érvényesítése a magyar környezetben.

3. A DUIHK szolgáltató kamaraként határozza meg magát, elsődleges célja „ügyfelei" minél jobb kiszolgálása. Hogy ez nem csak szólam, mutatja, hogy a Kamarát elsősorban a szolgáltatási díjakból származó bevétel tartja el (a tagdíjbevétel másodlagos, míg a német állam támogatása harmadlagos jelentőségű). A kifejezetten üzleti szolgáltatásokért a tagoknak is díjat kell fizetniük, általában kedvezményt kapnak. Térítésmentesen főleg kiadványokat és egyes rendezvényeket vehetnek igénybe.

4. Ma a DUIHK fő tevékenysége a vállalatok működésének támogatása (business support). Elsősorban a német vállalatok magyar piacra lépését igyekeznek elősegíteni: partnerközvetítés, információgyűjtés, jogi tanácsadás. Az érdekérvényesítés másodlagos, de fontos tevékenység, ebben a DUIHK – tagvállalatainak gazdasági súlya révén – erős pozíciókkal rendelkezik. A szakképzés a jövő fontos ágazata. Ennek oka, hogy a DUIHK tagjai évek óta elégedtlenek a hazai munkaerő-utánpótlással, a szakmunkások képzettségének színvonalával. Másrészt azért is áll nagy jövő előtt ez a terület, mert Magyarországon a közeljövőben tervezik bevezetni a szakképzésbe a német duális képzési rendszert.

5. A taglétszám az induló 47-ről mára 900 körül stabilizálódott. A tagok közt, leképezve a hazai szerkezetet, a KKV-k vannak túlsúlyban, és a DUIHK (pl. az AmCham-mel ellentétben) rájuk is koncentrál a tevékenysége során. Elsősorban német vállalatok hazai leányvállalatait találjuk a taglistában, de 10-15%-uk olyan vállalat, amely nem

rendelkezik közvetlen német érdekeltségekkel. Ez azt mutatja, hogy a német kapcsolat megléte nem kizárólagos elvárás a tagság felé. A tagok elsősorban a kapcsolatépítésben várnak és kapnak is segítséget a Kamarától, főként a népszerű rendezvényeken keresztül.

6. A DUIHK tagja a német külkereskedelemi kamarák hálózatának, így a 80 országban 120 kirendeltségből álló, világszerte jelen lévő vegyeskamarai rendszerrel, valamit a 3,6 millió vállalkozást képviselő német belföldi kamarai hálózattal is szoros munkakapcsolatban áll. A délnémet tartományokkal a legszorosabb a kapcsolat. A bajor, a hesseni és a szász tartományokat a Kamara képviseli Magyarországon. A német Kereskedelemi- és Beruházásfejlesztési Társasággal, a Germany Trade and Investtel is közösen dolgoznak. A belföldi kapcsolatok közül a legszorosabb az együttműködésük a Budapesti Német Nagykövetséggel, az EU vegyes kamaráival, az AmCham-mel és a Joint Venture Szövetséggel. A hazai érdekképviseletekkel eseti, egy-egy ügyre szerveződő szövetségek, közös fellépések vannak.

MÓDSZERTAN

A Német-Magyar Kamarával kapcsolatos adatok elsődleges forrása a honlap és a Kamara saját kiadványai.

Emellett két interjú is készült, egy az Elnökség egyik tagjával, aki egy amerikai tulajdonú tanácsadó cég hazai igazgatója, egy pedig a Kommunikációs Osztály német, de magyarul tökéletesen beszélő vezetőjével.

A SZERVEZET RÖVID BEMUTATÁSA

A DUIHK fő küldetése a német-magyar gazdasági kapcsolatok minél jobb elősegítése. Emellett bizonyos, az elnökség által esetről-esetre eldöntött kérdésekben képviseli a tagjait, de ennek jelentősége mérsékeltebb, mint a gazdasági kapcsolatok katalizálása, vagy mint a szolgáltatások nyújtása a tagság felé. Ez utóbbi, a tagok minél jobb (általában térítési díjért történő) kiszolgálása a leghangsúlyosabb tevékenysége a DUIHK-nak.

A DUIHK magyar jog alapján bejegyzett Kamara, köztestület. Tagsága önkéntes, politikától függetlenül működik, azaz pártpolitikai befolyást nem gyakorol.

A SZERVEZET TÖRTÉNETE

Történeti előzmények

Már 1920-tól 1945-ig működött egy Német-Magyar Kereskedelmi Kamara (DUHK) Magyarországon. A rendszerváltáskor, 1990 novemberében alakult meg a Német Gazdasági Delegációs Iroda hazánkban. Az alapító 47 cég 1993 májusában döntött úgy, hogy a számukra legmegfelelőbb társulási forma a német külkereskedelmi kamarai hálózatba integrálódva lenne elképzelhető; megalakították a DUIHK-ot, és kérték felvételüket a német kamarai hálózatba. Jelenleg a DUIHK a Német Ipari és Kereskedelmi Kamarák Szövetségének tagja (DIHT, mai néven DIHK). Vagyis a Kamarát nem a német állam alapította, hanem a hazai leányvállalatok szövetségéből alakult egy kamara „formájú" érdekvédelmi testület. Az első elnök Hans Messer volt.

A német kamarai rendszer Kereskedelmi és Iparkamarákból, IHK-kból áll (Industrie- und Handelskammer), 80 regionálisan szervezett kamara működik Németországban, közös csúcsszervezetük a DIHK (Deutscher Industrie- und Handelskammertag - Német Ipari és Kereskedelmi Kamarák Szövetsége). A DIHK ellátja a német gazdaság teljes érdekképviseletét a Szövetségi szervekben és az EU-s testületekben. E szervezet úgy fogalmazza meg saját tevékenységének lényegét, hogy: „olyan gazdasági testületek, melyek olyan közjogi köztestületek, melyek a hozzájuk tartozó vállalkozások érdekeit képviselik a városi önkormányzatokkal, a tartományi kormányzatokkal, a politikával és nyilvánossággal szemben".

A német gazdaság külgazdasági kapcsolatait a Német Külkereskedelmi Kamarák hálózata (Deutsche Ausslandshandelskammern, AHK) támogatja 80 ország 120 helyszínén. A kamarák üzleti szolgáltatásait 2006 óta egy egységes név és logó alatt fogják össze (DE International). Az ebben részt vevő tagok szolgáltatásai egységesek. Fontos kiemelni, hogy az ágazati érdekképviseletekkel szemben az IHK rendszere a gazdaság egészének általános érdekeit képviseli. A magyar helyezettel szemben az a különbség, hogy az IHK ezt egy igen széles bázison tudja végrehajtani: mintegy 3,6 millió vállalkozást képvisel Németország-szerte, ami annak is köszönhető, hogy a német kamarai rendszer a hazaitól némileg eltér. Ez azért fontos megfogalmazásuk szerint, mert így elszakadhatnak az egyedi érdekektől, ez különös súlyt is ad a szervezetnek a politikai hatalommal szemben, valamint arra kényszeríti az IHK összes döntéshozóját, hogy az érdekeket kiegyenlítve döntsön.[149]

Látható tehát, hogy ezzel a döntéssel az 1990-es évek elején a hazai német érdekeltségű vállalkozások egy világszerte jelen levő rendszerbe illeszkedtek bele. A német gazdasági külképviseletek valóban minden földrészen jelen vannak, és mintegy franchise-szerűen működve mindenhol azonos követelményeknek kell megfelelniük. [150]

[149] http://www.ihk.de/

[150] Lásd: http://ahk.de/ahk-standorte/. Hogy mik pontosan ezek a követelmények, azt a kommunikációs vezető nem részletezte, annyiról tett említést, hogy pl. ezt az egységes logót kell használniuk.

Főbb átalakulási szakaszok

A szervezet fő tevékenysége kezdetben az információszolgáltatás volt a német befektetők felé. Ugyanis az átalakulás kezdeti időszakában még nem lehetett tudni, hogy a hazai változások milyen irányban fognak folytatódni és a jogi környezet is ismeretlen volt. Ez később egyre inkább letisztult, majd Magyarország EU-s csatlakozásával a jogi környezet teljesen átláthatóvá, egységessé vált, az információk is összegyűltek a magyar piacról. Így a súlypont áthelyeződött a tagoknak nyújtott szolgáltatások, főleg az üzleti partnerek keresése, a vállalat-alapításban való segédkezés felé.

A SZERVEZET FELÉPÍTÉSE

Kik a tagok?

A taglétszám a kezdeti 47 vállalatról már az első év végére 350-re nőtt. A mai 900 taggal a DUIHK a legnagyobb hazai kétoldalú vállalati tömörülés. A taglétszám az utóbbi két évben mérsékelten ingadozott: 2008-ban 905 volt, 2009 végén csak 865. A tagok közt túlnyomó többségben vannak a KKV-k. A tagok listája az interneten is megtekinthető[151], azonban a tagok részletes adataihoz a hozzáférés csak a tagok számára biztosított. A részletes taglista nyomtatott formája, a Kontakter, mely Magyarországon a külső érdeklődőknek 100 EUR-ba kerül.

A tagokról a következő adatokat lehet megtudni: pontos cím és telefonszám, ügyvezető elérhetősége, a végzett tevékenység NACE besorolása[152], (mely ágazatban tevékenykedik a cég), hány foglalkoztatottja van.

A DUIHK saját felmérése szerint a tagok közt az átlagos alkalmazotti létszám 60 fő. A tagok 95%-ka KKV.[153] Az is leszűrhető, hogy alapvetően a német cégek hazai leányvállalatai a tagok, ők adják a tagság magvát. Emellett vannak szállodák, ügyvédi irodák, tanácsadó cégek és elvétve egy-két szellemi szolgáltató (iskola, kutatóintézet), A tagság kb. 40%-a gyártó, míg 60%-uk szolgáltató vagy kereskedelmi tevékenységet végez.[154]

---

[151] http://www.ahkungarn.hu/hu/mitgliederverzeichnis/

[152] A NACE a gazdasági tevékenységek statisztikai besorolása az EU-ban (mint nálunk a TEÁOR). Lásd: http://www.euvonal.hu/index.php?op=kerdesvalasz_reszletes&kerdes_valasz_id=1116

[153] Az egyik munkatárs közlése a belső felmérés adatai alapján.

[154] Magyarországi AUDI (5155 alkalmazott) , az Allianz Hungária (2400 alkalmazott), az Axel Springer Budapest Kiadó (232 alkalmazott), a Budapesti Elektromos Művek, a DHL Expressz Magyarország (400 alkalmazott), Dr Oerker (400), Eon (1000), az ERSTE Bank Hungary (3000), a Graphisoft Zrt (180), nagyjából 60 német kereskedelmi és iparkamara, több hotel, pl. a Kempinski, a Knorr Bremse több cége (1500), a Lufthansa és leányvállalatai (1200 dolgozó), a Magyar Telekom (12 000 dolgozó), a Mátrai Erőmű (2470), a Mercedes Benz Hungaria, a Metro (3000), MKB Bank (2259), az OBI Hungária (1600), a Parragh Kereskedelmi és Holding Zrt, a Penny Market (1777), Porsche Hungária (176), Praktiker (1570), PricewaterhouseCoopers (650), Raiffeisen Bank (3500), ProfiPower (35), Ranstad (35), Quelle

A tagság rendes, tiszteletbeli és rendkívüli tagokból áll. Az Alapszabály szerint: „rendes tagok lehetnek a Németország és Magyarország közötti gazdasági forgalomban érdekelt, németországi vagy magyarországi székhelyű természetes személyek, jogi személyek, vagy azzal nem rendelkező magán vagy közjogi vállalatok vagy szervezetek”[155] (tehát jogi értelemben szinte bárki). Feltételezik, hogy a cég tevékenységének valahol valami köze van Németországhoz, de ez nem kizáró kritérium. Ez abból is látszik, hogy 100 tisztán magyar cég is van a tagjaik közt. Rendkívüli tag lehet, aki a Kamara céljait igazolhatóan támogatja. A felvételkor formális átvilágítást végeznek azzal kapcsolatban, hogy a cégnek vannak-e nyilvántartott fizetési hátralékai, fizetőképes-e. A tagság későbbi időtartama alatt már nem végeznek ellenőrzést, csak abban az esetben, ha valami rendellenességet tapasztalnak a cég tevékenységében – de szinte soha nem fordul elő, hogy valakit nem formai, hanem erkölcsi okok miatt kellene elutasítaniuk. A tagfelvételről az Elnökség dönt.

A tagoknak a tagdíjfizetésen kívül nincsenek különösebb kötelezettségeik, csak annyi, hogy a német-magyar kapcsolatokat erősítsék, legalábbis ezt az elvet ne sértsék meg. Tagdíjfizetési elmaradáson kívüli ok a gyakorlatban eddig szinte soha nem fordult elő. Ha bármilyen etikai probléma adódna esetleg az egyik taggal, akkor azt az ügyvezető jelzi az Elnökségnek, és ők tárgyalják meg, nincs külön Etikai Bizottság, sem Választott Bíróság.

A tagok jogai: részt vehetnek az éves Taggyűlésen, ott indítványokat tehetnek, szavazhatnak. A Kamara segítségét és tanácsát kérhetik a Kamara illetékességébe tartozó ügyek esetén. Ha a tanácsadás nagyobb mértékű ráfordítást igényel, akkor honoráriumot kell fizetni a Kamarának egy, az Ügyvezető által jóváhagyott díjszabás alapján, amely a Kamara által végzett munka volumenétől (idő és munkaerőigényétől) függ. A tagok általában minden szolgáltatásból (tanácsadói díj, rendezvényen való részvétel, publikációk) 25%-os kedvezményt kapnak a nem tag ügyfelekhez képest. Néhány szolgáltatóval is szerződésben állnak (szálloda, autókölcsönzés, étterem), de hogy kikkel és milyen kedvezményekre, ezt csak a tagok láthatják.[156]

Az éves tagdíj 75 ezer Ft-tól (más kamarai szervezetek számára), 300 000 Ft-ig terjed. (1 milliárd Ft alatti éves árbevétel esetén: 150 ezer Ft; 1-5 milliárd Ft: 200 ezer Ft; 5-10 milliárd Ft: 250 ezer Ft; 10 milliárd Ft felett 300 ezer Ft). A külföldi vállalatok évi 600 EUR-t fizetnek.[157] Állításuk szerint a tagdíj összege az alapítás éve óta nagyjából konstans.

---

(53), a Robert Bosch 3 vállalata összesen 5200 alkalmazottal, számos ügyvédi iroda, a Siemens több tagvállalata 1400 alkalmazottal, a Sió Eckes (182), a Thyssen Krupp több vállalata 400 alkalmazottal, az UniCredid Bank Hungary (1900), a Villeroy és Boch (950), a Videoton Holding Zrt (7341 dolgozó), a Zwack Unikum, a berlini és a leipzigi vásár, a Zsigmond Király Főiskola, a Kopint Datorg Tárki konjunktúrakutató. Kontakter 2009/2010. Das Mitgliederverzeichnis der DUIHK.

[155]http://www.ahkungarn.hu/fileadmin/user_upload/Dokumente/Mitgliederbetreuung/Beitrittsunterlagen/UE1_DUIHK_Satzung_hu.pdf

[156] http://www.ahkungarn.hu/hu/mitglieder/mitglieder-rabatte/

[157]http://www.ahkungarn.hu/fileadmin/user_upload/Dokumente/Mitgliederbetreuung/Beitrittsunterlagen/Mitgliedsbeitrag_hu.pdf

Taglétszám alakulása

A taglétszám az utóbbi években 900 körül ingadozott. A válság hatása lehetett, hogy míg 2007 végén 895 tag volt, 2008-ban már 905 és 2009-re ez 865-re csökkent. A szervezet szerint ez nem drasztikus fogyás, azonban most még jobban törekszenek új tagok megnyerésére.

A szervezet döntéshozatali és vezetési struktúrája

A Kamara fő döntéshozó szerve a Taggyűlés, irányító testülete pedig a tiszteletbeli tagokból álló társadalmi szervezet, az Elnökség, a struktúra tehát itt is kettős, akárcsak egy hazai kamaránál.

A Taggyűlés évente egyszer ülésezik, elfogadja az éves beszámolót (elnökségi, pénzügyi), három évre megválasztja az elnökségi tagokat, az Elnököt egy évre, valamint a könyvvizsgálót (kivétel az Ügyvezető igazgató, az Ügyvezető Elnökségi Tag. Őt ugyanis a Német Kereskedelmi és Iparkamarák Szövetség elnökségének javaslatára nevezi ki a szerződésben rögzített időtartamra. A posztot 2006 óta Gabriel A. Brennauer tölti be). A Taggyűlés kinevezheti a tiszteletbeli tagokat, a tagság egynegyedének egyetértése esetén módosíthatja az Alapszabályt.

Az Elnökség jelenleg 22 tagból áll: 16 elnökségi tag, egy Kincstárnok, az Ügyvezető Elnökségi Tag, a 3 alelnök és az Elnök. Az Elnökség mellett egy 25 tagú Tanácsadó Testület is működik (2010-es adat). Az Elnökségi munka önkéntes, a tagok fizetést nem kapnak, feladatukat saját cégük vezetése mellett látják el.

Az Elnököt 2 évre választják, egyszer lehet újraválasztani. A jelenlegi elnök 2007 óta Vahl Tamás, számítástechnikai szakember. Németországban tanult, majd a Siemens szoftvereit értékesítette, később a Berliner Bank hazai kereskedelmi vezetője is volt (az IBM-é, majd az SAP Hungary-é is). 2008 óta navigációs szoftvereket fejlesztő Nav 'n Go vezetője.[158] A korábbi elnök Straub Elek volt, aki akkor a Magyar Telekom akkor elnöke volt. 1990 óta összesen 6 elnök volt, ebből kettő volt német (az Alapszabály azt ajánlja, hogy az elnökök felváltva német és magyar üzletemberek legyenek). A jelenlegi alelnökök: Emmerich Endresz (Budapesti Elektromos Művek Nyrt elnöke), Kásler Péter (Penny Market ügyvezető igazgató), Straub Elek (SÜDWIND Zrt ügyvezető).

Az Elnökség évente minimum négyszer, a gyakorlatban 5-6-szor ülésezik. Ezeken illik részt venni, hacsak nem az illetőnek fontos, a cégével kapcsolatos ügye van, vagy beteg. Az a tapasztalat, hogy általában az Elnökség 80%-a van jelen, és érdemi dolgokról esik szó, érdemi vita folyik. A feladatai közé tartozik az Elnökhelyettesek megválasztása, az Ügyvezető Elnökségi Tag kinevezése, a Taggyűlés előtti beszámoló, a tagdíj mértékének meghatározása, az éves gazdálkodási terv elfogadása. (melyet az Ügyvezető terjeszt elő)[159]. Az Elnökségi ülés – az egyik tag elmondása szerint- három napirendi pontból szokott állni. Először az elnökségi tagok a saját üzleti tapasztalataikat mondják

[158] http://www.navngo.com/pages/global/hun/management_team

[159] http://www.ahkungarn.hu/fileadmin/user_upload/Dokumente/Mitgliederbetreuung/Beitrittsunterlagen/UE1_DUIHK_Satzung_hu.pdf

el, majd a második pont a futó akciók, ügyek, a konjunktúrajelentés. A harmadik pont a szervezet aktuális eseményeiről, programjairól, munkaszervezeti aktualitásairól szól. Az elnökségi tag elmondása szerint ezeket az üléseket mindenki komolyan veszi, rendesen, strukturáltan folynak le, és egyáltalán nem érzik időpocsékolásnak a tagok az ezen való részvételt. Az Elnökségbe leginkább úgy lehet bekerülni, hogy 2-3 korábbi tag javasolja az embert, mint akit már jól ismernek. Azért éri meg elnökségi tagnak lenni, mert ez egy jó kapcsolatépítő, információs, és tapasztalatcsere-fórum.

Munkaszervezet

A főállású munkaszervezet 30 tagból áll. 5 osztályra tagolódik, Gabriel A. Brennauer, a német kamarai szövetség küldötte vezeti. Ő az Elnökségben is tag, a folyó ügyeket igazából ő viszi, kéthetente egyeztetést tart az Elnökkel. Vannak olyan ügyek, melyek az Alapszabály szerint az Elnökségre tartoznak, de ezek közül néhányat delegáltak az ügyvezetőnek. Ezek olyan operatív kérdések, melyekben az elnöki ülések gyakoriságánál gyakrabban, hamar kell dönteni (az Elnökség kéthavonta ülésezik).

A munkaszervezet 5 osztálya a következő: a legnagyobb, 10 fős a Vállalkozási tanácsadási és kereskedelemfejlesztési osztály. Jelenleg a tagságnak nyújtandó összes szolgáltatással foglalkozik. A fizetős szolgáltatások vannak túlsúlyban.

A Jogi Osztály három fős, beruházás ügyekkel, munkajogi tanácsadással, áfa-visszaigényléssel segítik tagvállalatok eligazodását a magyar jogrendszerben, pl. hogy formailag helyes nyomtatványokat nyújtsanak be.

A Kommunikációs Osztály három fős, a DUIHK tevékenységét közvetíti a magyar közönség felé, a vállalatok felé nyújt információkat, illetve kapcsolatot teremt a többi magyar kamarával, illetve a nálunk működő többi külföldi érdekképviselettel (AmCham, EU Cham, Joint Venture Szövetség).

A négyfős Gazdasági Osztály a szervezet belső gazdálkodásait intézi.

Van egy külön Szak- és Továbbképzési Osztály is négy fővel. Ez egyfajta leányvállalatként, külön bejegyzett Egyesületként működik (Német-Magyar Képző Központ Egyesület)[160]

[160] Évkönyv 2009/2010 232-240.

A SZERVEZET KÖLTSÉGVETÉSE, A FŐBB FINANSZÍROZÁSI FORRÁSOK

Az induláshoz szükséges forrásokat a Német Kamarai Szövetség valamint a Szövetségi Gazdasági és Technológiai Minisztérium biztosította. Ahogy a „Magunkról" címszóhoz tartozó oldal alján olvassuk: „a DUIHK-at a Szövetségi Gazdasági és Technológiai Minisztérium támogatja a Német Szövetségi Parlament határozata alapján", valamint a Minisztérium logója is megtalálható az oldal alján. A kamara kommunikációs osztályvezetője elmondta: a minisztérium által adott támogatási összeg jelenleg viszonylag kevés az összbevételhez képest. Információi szerint a más országokban működő külkereskedelmi kamarák esetén különböző mértékű az állami támogatás összege illetve ennek aránya a teljes bevételhez képest. A támogatás konkrét mértéke a helyi adottságoktól függ.

A bevételek nagyságrendileg a következőek: túlnyomó részét a szolgáltatásokból befolyt díjak képezik, ezután következik a tagdíjbevétel, és csak a harmadik a sorban a központi támogatás.[161]

A NYÚJTOTT SZOLGÁLTATÁSOK

Magánjószágok

A szervezet szinte összes szolgáltatása piaci alapú, azaz a tagok számára térítés ellenére vehető igénybe (25%-os kedvezménnyel). A kommunikációs igazgató elmondása szerint ez a német tagoknál néha meglepetést okoz, kinn ugyanis kötelező a kamarai tagság, így a tagdíjért cserében ezek a szolgáltatások gyakran ingyen járnak, itt azonban ebből kell a szervezetnek fenntartania magát.

Ingyenes szolgáltatások

Amit a tagok ingyenesen kapnak:

- a legtöbb rendezvényen ingyen vehetnek részt
- a honlap bizonyos tartalmaihoz exkluzíve hozzáférhetnek (innen letölthetőek az egyes kiadványok)
- megkapják a havi gazdasági magazint, a WIU Kompaktot (Wirtschaft in Ungarn, 8 oldalas, aktuális gazdaságpolitikai témák), a WIU Magazint (ez kéthavonta jelenik meg, hosszabb cikkeket, interjúkat is tartalmaz, többek közt a Kamara tevékenységéről, tagjairól, nem csak a gazdasági helyzetről).

[161] Pontos, számszerű adatokhoz nem jutottunk hozzá.

A DUIHK egyéb kiadványai is kedvezményesek a tagok számára. A legdrágább tanulmánykötet a 14 000, hazai német vállalatnál foglalkoztatott munkavállaló valós bérezési adatain alapuló Bérezési Tanulmány, amely a kutatásban részt nem vett, nem Kamarai tagoknak 600 EUR-ba kerül, míg azoknak a vállalatoknak, akik részt vettek a felmérésben és DUIHK tagok, 150 EUR. [162]

A tagokat a hazai gazdasági helyzetről folyamatosan információkkal látják el: minden hónapban készítenek egy konjunktúrajelentést, ami a WIU Kompakt középső oldalán helyezkedik el. Ez a gyorsjelentés a tagok számára valódi ingyenes, ám értékes szolgáltatást jelent. A Kommunikációs vezető elmondta: sok német cégnek kell havi gazdasági jelentést küldenie a központba. Ehhez nyújtanak segítséget a DUIHK elemzései, ráadásul ezek hitelesebbnek is számítanak, mint például az esetleg valamilyen irányban elfogult piackutató vagy tanácsadó cég által előállított anyagok.

Az új tagokat kiemelten hirdetik, bemutatják a tagság felé, üzleti partnerként elsősorban saját tagjaik közül ajánlanak cégeket.

Fizetős szolgáltatások

A fizetős szolgáltatások igen széles körűek és magas színvonalúak. A DUIHK rendszeresen méri, monitorozza saját tevékenységét, a saját adataik segítségével írom le a tevékenységeket. A kommunikációs igazgató szerint a legfontosabb szolgáltatás ma - és az Évkönyvben is az első helyen szerepel- az üzleti partnerkeresés, illetve a német cégek számára információ szolgáltatás a hazai piacról. Ha egy német cég jön hazánkba, mert valamit itt akar gyártatni, vagy egy nagyobb projektet megvalósítani, akkor a Kamara előszűri neki a szóba jöhető cégeket. A Kamara kigyűjti, majd felkeresi a szóba jöhető cégeket, de nem csak egy egyszerű címlistát szolgáltat. Megnézi a kapacitásaikat, fizetőképességüket, hitelképességüket, megtudakolja a hajlandóságukat az együttműködésre. Tavaly 258 német vállalat számára közvetítettek üzleti kapcsolatokat, vásárok és projektek alkalmával, tehát célzottan 1054-et, míg tavaly összesen 2300 magyar és német megkeresést dolgoztak fel. A kiközvetített kapcsolatok számában 2007-hez képest enyhe visszaesés tapasztalható, mely a Kamara szerint egyértelműen a válságnak tulajdonítható.[163]

Egyéb szolgáltatások: vásári tanácsadás, külföldi szakvásárokra utaztatás, a vásári stand megtervezése; ÁFA visszatérítés intézése; telephely-kiválasztásban segédkezés, cégjogi, cégalapítási tanácsadás (mi kell ehhez Magyarországon), rendezvényszervezés, gazdasági mediáció, szakemberközvetítés. [164]

A Kamara a Németországban piacot kereső magyar cégeket is maximálisan segíti. A magyar vállalkozásokat inkább szakmai napok, rendezvények, bemutatók alkalmával próbálják a németek felé „kiközvetíteni", például ha egy német cég beszállítót keres. De ha kinn keres valaki partnert, abban is tudnak segíteni, hiszen a teljes német kamarai

[162]http://www.ahkungarn.hu/fileadmin/user_upload/Dokumente/Bereich_CC/Publikationen/Marketing/Publikationsliste_2010_hu.pdf

[163] Évkönyv 2009/2010 186-187.

[164] Évkönyv 2009/2010 202-208.

hálózattal kapcsolatban állnak. Sokan tudják már, hogy magyarként a kinti ITDH-t[165] kellene keresniük, de a DUIHK-hoz is szoktak fordulni. De arányaiban sokkal több a német megkeresés.

A rendezvények a Kamara második legfontosabb, egyben legnépszerűbb szolgáltatása. A kamara véleménye szerint a tagok elsősorban a kapcsolatteremtés lehetősége miatt lépnek be, érthető tehát, hogy a rendezvényeknek nagy jelentősége van. Több csoportba sorolhatóak. Ezek a következők:

- Egy-egy fontos, aktuális témában megtartott előadások, szemináriumok, workshopok pl. energiahatékonyság, környezetvédelem, munkajog kérdésekben, vagy hogy mi a teendő egy világméretű H1N1 járvány idején, mi lesz az ipari robotika jövője. Az általunk megkérdezett Elnökségi tag általában évi négy ilyen előadásra megy el, olyan témakörökben, ami őt érdekli. Nagyon színvonalasnak és érdekesnek tartotta legutóbb például a Záhonyi logisztikai centrumról tartott előadást.
- Egy-egy nevesebb politikust hívnak meg, vele van egy Üzleti Ebéd vagy Vacsora elnevezésű rendezvény részben más vegyes kamarák közreműködésével. Legutóbb Oszkó Péter, Varga Mihály, Dávid Ibolya, vagy Bajnai Gordon voltak a meghívottak. Ahogy a kommunikációs igazgató mondja, nekik nem okoz nehézséget egy nagy terem hallgatósággal való megtöltése, másrészt pedig a tagság el is várja a prominens vendégeket.
- Vannak gyár-, üzemlátogatások is, pl. legutóbb a győri AUDI gyárban járt egy delegáció a DUIHK-tól.
- A legnépszerűbb rendezvény az ún. Jour Fixe nevű kötetlen vacsora, mely 2000-ben indult rendezvény és általában 6 hetente kerül megrendezésre. Ennek nincs „szakmai" része, mindig más étteremben van, fizetős, mégis nagyon népszerű. Nagyjából 150-en vesznek rajta részt, vannak külföldi vendégek is, nemcsak a cégvezetők, hanem a cég egyéb irányító tagjai is eljönnek.

A DUIHK felmérése szerint tavaly 29 rendezvényt csináltak a tagoknak, ezeken 1336 résztvevő volt (2008-ban 28 rendezvény volt viszont 1702 résztvevő, az érdeklődés csökkenését egyértelműen a válságnak tulajdonítja a DUIHK)[166]

Közjószágok: Érdekképviselet, lobbizás

A hazai DUIHK érdekképviseleti tevékenységét közepes erősségűnek írta le egyik kérdezettünk. Ahogy ez a Kamara egy évi programját áttekintve látható is, viszonylag gyakori a Kamara Elnökségének, vagy akár a tagságának a találkozása, megbeszélések egy-egy miniszterrel, prominens pártpolitikussal.

[165] Magyar Befektetési és Kereskedelemfejlesztési Ügynökség, melynek feladata a magyar vállalkozások külpiaci tevékenységének segítése.
[166] Évkönyv 2009/2010 188-189.

Közvetlen érdekképviseletbe tagjaik érdekében általában csak olyan esetben bocsátkoznak, ha a problémát kellően általánosnak, kiterjedtnek érzékelik. Általában a jogszabályok értelmezésével, a hivatalokkal szokott a tagjaiknak problémája lenni. A DUIHK egyes esetekben, ha a problémákat megalapozottnak ítéli, akkor akár el is kíséri a tagvállalatot a Minisztériumba egyeztetésre –számol be érdekképviseleti munkájuk egy fontos szeletéről a Kamara kommunikációs osztályvezetője. A DUIHK jelenléte a tagi panasznak nagyobb súlyt adhat. Általában, ha beavatkoznak valamelyik tagjuk érdekében, akkor ez sokszor sikeres is, el tudják intézni a panaszokat. De vannak olyan jellegű problémák, ahol a Kamara már kevés befolyással bír. Előfordulhat az is, hogy a külföldi vállalatok számukra szokatlan vagy hazai gyakorlatukkal ellentétes szabályozással találkoznak Magyarországon, holott ezek összhangban állnak az uniós joggal és a magyar jogviszonyok közt koherens szabályozásról van szó. Ezekben az esetekben a Kamara akkor mérlegelheti a közbenjárást, ha a javasolt módosítások a magyar üzleti környezet egészét szolgálhatják, tehát a külföldi és a hazai (magyar) cégek érdekeit egyaránt szolgálják.

Az érdekvédelmi tevékenység egyébként tipikus közjószág, ami azt is jelenti, hogy nemcsak a Kamara tagjai élvezhetik ennek eredményét, hanem azt a Kamara a teljes üzleti közösség érdekében végzi. A Kamara kommunikációs osztályvezetője úgy véli: nem minden tagjuknak van szüksége a Kamara közbenjárására, ha lobbizni szeretne, ugyanakkor a Kamara lobbitevékenységéből olyan cégek is profitálhatnak, akik nem tagjai a szervezetne

A szolgáltatások miként alakultak át az EU csatlakozás után

A szolgáltatásokban, vagyis a fő tevékenységben az EU-s csatlakozás után egy fokozatos, tudatos hangsúly-áthelyeződés ment végbe. Az egyszerű információszolgáltatások helyett ma már inkább konkrét szolgáltatásokat nyújtanak, a business support került előtérbe: cégalapítási szerződések kidolgozása, ügyvédek keresése, a lehetséges partnerek előszűrése, ezek a legfontosabb tevékenységek. A jogi környezetről az egységesítés miatt már nem kell felvilágosítást nyújtani.

Egy jelentősebb szervezeti tevékenység részletes bemutatása: Szakképzés

A képzés és oktatás a Kamara működésének egyik olyan területe, melyet a jövőben nagyobb szerephez kívánnak jutni. Ez egy tudatos stratégiai döntés eredménye, amely a vállalatok által érzékelt problémákhoz igazodik, és ahol megfelelő tapasztalattal, know-how-val rendelkezik a Kamara. A Kamara tagvállalatai panaszkodtak, hogy nem találnak megfelelően képzett munkaerőt, ezért döntött úgy a kamara, hogy tevékenységének ezt az oldalát hangsúlyosabbá teszi.

Már 1991 óta foglalkozik hazai szakképzéssel a Német-Magyar Képző Központ Egyesület[167], mely 2001 óta a DUIHK képző központja. A szakképzés elsődlegesen a magyar állam felé történő segítségnyújtást, mintaadást jelentette. Az alapítók közt volt az Augburgi Kamara és az ottani Képző Központ, a Magyar Kolping Szövetség (Adolf Kolping német katolikus pap volt, aki a 19. század elején felkarolta a német

[167] http://www.nmkepzo.hu/indmagunkrol.html

munkásgyerekek szakképzését).[168] Kezdetben a német Gazdasági Minisztérium nagyban támogatta anyagilag is a munkát. Eszközöket, valamint továbbképzéseket biztosítottak a tanárok számára, hogy a képzés valóban minél gyakorlatorientáltabb legyen.[169]

Ma már inkább a tagság felől érkező problémák, visszajelzések motiválják a Kamarát a szakképzésbe való minél nagyobb bekapcsolódásra.

A Kamara képzési tevékenységének két fő ága van.

Az egyik a vállalati továbbképzések és tréningek területe. Itt 5 fő terület van:

- vállalati vezetőknek szóló tréningek (hogyan interjúzzunk, hogyan értékeljünk, hogyan menedzseljünk projekteket)
- ún. „csapatépítő" tréningek (kommunikáció, interkultúrális tréning, konfliktuskezelés, kreatív gondolkodás, érzelmi intelligencia)
- egyéni személyiségjegyeket fejlesztő képzések (tárgyalástechnika, időgazdálkodás, coaching, prezentáció, stresszkezelés)
- az üzleti nyelv fejlesztése (német, angol prezentációk készítése, üzleti angol, üzleti német, írásbeli készségek fejlesztése)
- konkrét gyártástechnológiával kapcsolatos tanfolyamokn (fogácsolási, megmunkálási továbbképzés, CNC gépkezelés alapképzés Siemens gépekre, eszterga és marógép vezérlési tanfolyam, CNC programozás haladóknak). [170]

Ezek a tréningek ma már teljesen személyre, azaz vállalatra szabottak, vagyis mindig egyedileg tervezik meg őket, és a képzések a vállalaton belül, azaz in house formában zajlanak le. A Kamarának nagy tapasztalata van a témában, főleg tagoknak szervezik meg (némi kedvezménnyel) a képzéseket, de vannak a nem tagok közül is megrendelőik. Például japán autóipari szakembereket hoznak Magyarországra, akik a beszállító cégeknek tartanak a vállalaton belül workshopokat arról, hogy hogyan tudnak veszteség nélkül termelni.

A képzés másik területe a hivatalos magyar iskolarendszerű szakképzésben való részvétel. Ehhez 1998 óta egy Szakiskolát is üzemeltet a Képző Egyesület, ennek neve GtB Szakképző Iskola.[171] Itt kiadványszerkesztői, protokoll-ügyintézői, idegenvezetői, utazásszervezői, logisztikai ügyintézői OKJ-s szakmákban folynak felsőfokú szakképzések évi 130 fővel. Középfokú szakképzés keretében a vendéglős, kereskedelmi ügyintéző és marketing és reklámügyintézői szakmákat kínálják. OKJ-n kívül képzésként szerveztek nyelvtanfolyamok, gépírói tanfolyamok, ECDL tanfolyamok is. Erre a tevékenységre természetesen megkapják a hazai fejkvótákat. Korábban német nyelvű szakképzés is folyt, amire kétnyelvű diplomákat is kiadtak, de ez elhalt, főleg a nyelvi nehézségek, akadályok miatt. A képzőközpont szolgáltatásait eddig 13 000-ren vették igénybe.[172]

---

[168] http://www.ahkungarn.hu/hu/aus-und-weiterbildung/

[169] http://www.gtb-bp3.sulinet.hu/Csak_video/indkep_v.html

[170] http://www.ahkungarn.hu/fileadmin/user_upload/Dokumente/Bildungzentrum/Tovabbkepzesi_katalogus_2008_-HU.pdf

[171] http://www.gtbbp.hu/index.html

[172] http://www.ahkungarn.hu/hu/aus-und-weiterbildung/

Az, hogy a német Kamarák iskolákat üzemeltessenek, nem egyedi jelenség, megteszik ezt Németországon belül, valamint más külföldi telephelyeiken, pl. Portugáliában is. A hazai szakképzésbe a Német Kamara tanácsokkal, stratégiaalkotással is besegít, hiszen a magyar szakképzési modell eredete, mintája, a duális modell, német eredetű. Ezt a gyakorlatorientált szakképzési formát a német vállalatok egyébként megszokták saját dolgozóiknál, és mivel ez nálunk a gyakorlatban nem nagyon valósul meg (lásd MKIK esettanulmányt), ezt problémaként jelzik a DUIHK-nak.

2003-ban az új magyar szakképzési törvény megalkotásában a DUIHK aktívan részt vett. A Képzőközpont országos munkaerő-piaci felmérést végzett a cégek munkaerővel kapcsolatos igényeinek feltárására. Német példákat hoztak a duális képzési modellre, sokinformációs rendezvényt csináltak a magyar hivataloknak, bevonták a cégeket is, előadták a témát a Parlamenti Oktatási Bizottságában. Jelenleg, hogy a kormányváltással ismét aktuálissá vált a szakképzés reformja, a témában ismét folynak tárgyalások, egyeztetések a jelenlegi gazdasági miniszterrel.

A SZERVEZET KÖRNYEZETE

Hazai partnerek

A szervezet fő partnere a Budapesti Német Nagykövetség. Az Amerikai Nagykövetséggel és az AmChammel ellentétben a németeknél az összes kereskedelemfejlesztési feladatot delegálta a Követség a Kamarának, a DUIHK kezeli a céges, ún. „match-making" adatbázist, míg ugyanezt a tevékenységet az amerikaiak esetében a Nagykövetség Külkereskedelmi Osztálya üzemelteti. A Kamara főleg a Nagykövetség Gazdasági Osztályával működik együtt. Elsősorban akkor lépnek fel a német gazdaság, a német vállalatok érdekében, ha a jogi környezetet nem megfelelőnek ítélik, problémákat látnak a közbeszerzéseknél vagy a gazdaságpolitikában.

A DWC Budapest (Deutscher Wirtschaftsklub Budapest) is természetes partnernek számít. A Német Üzletemberek Klubja 1992-ben alakult, ma 140 tagból áll, akik német anyanyelvű, Magyarországon tartósan tevékenykedő cégvezetők, dolgozók. A klubtagok általában a Hotel Mariottban gyűlnek havonta össze, aktuális témákról előadásokat hallgatnak meg. A klub célja, hogy a nívós előadásokon túl kellemes, bensőséges találkozóhelyként funkcionáljon a tagság számára.[173]

A hazai szervezetekkel az együttműködés eseti, egy-egy aktuális ügyre szól, ha a DUIHK úgy dönt, hogy ez egy őket érintő kérdés, amibe nekik is érdemes bekapcsolódni. Például a 2006-os választások második fordulója előtt 16 hazai érdekképviseleti szervezet egy közös kiáltványt fogalmazott meg. Ebben az állt, hogy a reformok megvalósítása érdekében a választások után az új kormány tagjai üljenek le az érdekképviseletekkel tárgyalni. A közös fellépést Parragh László katalizálta, és mivel a csatlakozó szervezetek úgy látták, a kormány külön-külön nem veszi figyelembe a reformjavaslataikat, fontosnak tartották, hogy egységesen lépjenek fel, például a

[173] http://www.dwc.hu/index.php

konvergencia-program megvalósításának érdekében. A cél az volt, hogy induljanak végre meg itthon a gazdasági reformok, de ezek megkezdése előtt történjen egyeztetés a gazdasági érdekképviseletekkel is.[174] Ehhez a kezdeményezéshez más külföldi kamarák (AmCham, BCCH, SwissCham, stb.) is csatlakoztak, ezért a Német Kamara is közösen lépett fel a magyar szervezetekkel – számolt be a részvételük okáról a DUIHK kommunikációs osztályvezetője. Ahogy a fenti példa is mutatja, a magyarországi külföldi érdekképviseletek közül elsősorban az EUCham a partner, de az AmChammel és a Joint Venture Szövetséggel is együttműködnek.

Benne vannak az ún. Befektetői Tanácsban is, melynek társelnöke a gazdasági miniszter, tagjai pedig egy bizonyos értékhatár feletti külföldi befektetők. A Tanács a Gazdasági Minisztérium kezdeményezésére 1998-ban jött létre azzal a céllal, hogy folyamatos párbeszédet tartson fenn a kormányzat és a befektetők között, biztosítsa a cégek hatékony hazai működéséhez a kedvező gazdasági környezetet. Több mint 70 tagja van, irányító testülete az AmCham, a DUIHK, a Joint Venture Szövetség, a Nemzetközi Vállalatok Gazdasági Társasága és az Európai Kereskedelmi Kamarák Állandó Bizottságának képviselőiből áll.[175]

Külföldi partnerek

Mint feljebb láttuk, a DUIHK az egységes német kamarai hálózat szerves része, így tehát a németországi kamarákkal szoros kapcsolat van. Ha egy német cég ki akar lépni a magyar piacra, akkor az ottani Kamara a DUIHK-hoz irányítja a céget. Így már itt helyben folytatódhat a személyre szabott tanácsadás. A másik irányba pedig a DUIHK, olyakor a Kelet-Európai régió szervezeteivel közösen, gyakran szervez Németországban az országot, a régiót bemutató rendezvényeket.

Van egy szövetsége, együttműködése az európai vegyes-kamarai hálózatnak, abban is részt vesznek.

A Germany Trade and Invest (GTAI) is fontos partner, a tevékenységük minimális átfedést mutat a DUIHK-kal. A GTAI elsősorban ágazati, nemzetgazdasági szinten végez adatgyűjtést, valamkint gazdasági tanulmányok írását, a külpiacok felmérését, információk gyűjtését (váminformációk, jogi környezet, vállalatokkal szembeni elvárások), az AHK hálózatával együttműködve. (Ezzel szemben a DUIHK főleg konkrét vállalati megkeresésre nyújt segítséget) A DUIHK-nak jó a kapcsolata a GTAI-vel, rendszeresen egyeztetik, hogy a szervezet a kutatásaiba milyen, a Kamara számára releváns kérdéseket vegyen bele. Közösen adják ki évente a „Magyarország Számokban" című kiadványt. 50 országban vannak helyi tudósítóik, 3000 információs kiadványt készítettek eddig. Emellett azonban GTAI vállalati tanácsadást is nyújt a német piacra lépő külföldi vállalatok számára, amely a DUIHK-nak is az egyik főbb profilja.

Egy partnerségi kapcsolatok harmadik területe a 16 német tartomány közül a bajor és Baden-Württenberg tartományokkal való szorosabb kapcsolat. A legtöbb német

[174] http://www.managermagazin.hu/magazin.php?page=article&id=513

[175] http://tranzitonline.eu/2/hirek/hirek/2005-06-14/a-befektetoi-tanacs-ulese-es-befektetoi-oklevelek-atadasa

tagvállalat ugyanis ebből a régióból érkezik. A Bajor és a Szász Szabad Államnak és Hessen-nek hazánkban a DUIHK a hivatalos képviselője. (Emellett a három német vásárt (Berlini, Nürbergi és a Játékvásárt), valamint a Német Turisztikai Központot is ők képviselik hazánkban).Az ezekből a tartományokból érkező miniszterek vagy más hivatalos személy útját a budapesti német nagykövetség mellett hanem a DUIHK is szervezi.

A magyar állammal az együttműködés főleg a szakképzés területén, illetve a Befektetői Tanácson keresztül megfigyelhető.

SIKEREK ÉS KUDARCOK - A SZERVEZET ÖNÉRTÉKELÉSE

Sikerek

Sikerként értékeli a szervezet a szolgáltatás színvonalának állandó emelkedését, a honlap nagy látogatottságát, azt, hogy a „hűvös gazdasági környezet" ellenére a taglétszám nem csökkent jelentős mértékben.

A legsikeresebb szolgáltatási terület a megbízható információnyújtás, a tagok véleménye szerint, az információszolgáltatás. A Magyarországról szóló gazdasági adatok a DUIHK-tól megbízható módon kaphatóak meg. A kötetlen üzleti vacsorák (Jour Fixe) is nagyon sikeresek.

Kudarcok

Igazi saját kudarcokról a szervezet nem tud beszámolni. Bizonyos gazdaságpolitikai kérdésekben korlátozott a beleszólásuk. A 2003-as szakképzéssel kapcsolatos munkájuknak, vagy a 2006-os választások idején kiadott kiáltványuknak ugyan nem lett a cégek számára kézzelfogható eredménye, de ez inkább az általános gazdaságpolitikai környezetnek tudható be. A Kamara elsősorban a befektetők elvárásait, javaslatait tudja közvetíteni, a végső döntés viszont ezekben a kérdésekben is a magyar politikáé.

A válság is negatív hatásokat gyakorolt a működésre (enyhe taglétszám visszaesés, az átlagosan kiközvetített kapcsolatok számának visszaesése 2007-hez képest), azonban ez nem belső szervezeti kudarcnak tekinthető.

Jövőbeni célok, tervek

A jövő évi stratégiát a július eleji elnökségi ülés már elfogadta, erről csak annyit sikerült megtudnunk, hogy 2011-ben a szakképzés egy súlyponti téma lesz.

A 2010-es év súlyponti témái a vállalatok erősítése (energiahatékonyság, CSR, dolgozói továbbképzés, környezetbarát technológiák alkalmazása, piaci esélyek jobb megtalálása és felhasználása révén) valamit a befektetői környezet javítása voltak. Ez utóbbit a

transzparencia javítása, a tisztességes verseny, a protekcionizmus elkerülése révén, valamint egy növekedésorientált gazdaságpolitikai segítségével lehet elérni.[176]

HIVATKOZÁSOK JEGYZÉKE

A DIHK honlapjának információ; http://www.ihk.de/; 2010-08-01

A Deutche Auslandshandelskammer honlapjának információi; http://ahk.de/ahk-standorte/; letöltés ideje: 2010-07-30

A DUIHK alapszabálya
http://www.ahkungarn.hu/fileadmin/user_upload/Dokumente/Mitgliederbetreuung/Beitrittsunterlagen/UE1_DUIHK_Satzung_hu.pdf; letöltés ideje: 2010-07-20

A DUIHK honalapjának információ
http://www.ahkungarn.hu/hu/mitglieder/mitglieder-rabatte/; letöltés ideje: 2010-07-20

Tagdíjak a DUIHK-nál;
http://www.ahkungarn.hu/fileadmin/user_upload/Dokumente/Mitgliederbetreuung/Beitrittsunterlagen/Mitgliedsbeitrag_hu.pdf; letöltés ideje: 2010-07-20

Vahl Tamás; http://www.navngo.com/pages/global/hun/management_team; letöltés ideje: 2010-08-01

DUIHK: Továbbképzési programok; A kamara saját kiadványa
http://www.ahkungarn.hu/fileadmin/user_upload/Dokumente/Bildungzentrum/Tovabbkepzesi_katalogus_2008_-HU.pdf; letöltés ideje: 2010-07-20

DUIHK: 2010 Zukunft gestalten
http://www.ahkungarn.hu/fileadmin/user_upload/Bilder-Logos/Bereich_CC/Publikationen/Flyer_Vorschau2010/FlyerVorschau2010.pdf; letöltés ideje: 2010-07-20

Kormányzó erők; Manager Magazin 2006/6
http://www.managermagazin.hu/magazin.php?page=article&id=513; letöltés ideje: 2010-08-01

A Befektetői Tanács ülése és Befektetői Oklevelek átadása
http://tranzitonline.eu/2/hirek/hirek/2005-06-14/a-befektetoi-tanacs-ulese-es-befektetoi-oklevelek-atadasa; letöltés ideje: 2010-07-20

[176]http://www.ahkungarn.hu/fileadmin/user_upload/Bilder-Logos/Bereich_CC/Publikationen/Flyer_Vorschau2010/FlyerVorschau2010.pdf

Évkönyv 2009/2010. A DUIHK Évkönyve. 2010 árpilis 10-én kiadta a Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara Kommunikációs Osztálya

Kontakter 2009/2010. Das Mitgliederverzeichnis der DUIHK. A Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara tagjegyzéke

ORSZÁGOS MAGYAR MÉHÉSZETI EGYESÜLET (OMME)

Bobonkov Nikolett

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Az esettanulmány során a magyar méhészeti ágazatot mutatjuk be, a hazai működés lehetőségeit, a mézpiac legfontosabb sajátosságait, sikereit és problémáit. Az elemzés kapcsán érintjük az ágazatban érdekelt szereplőket, a fogyasztókat, illetve a felvásárlókat egyaránt. Az esettanulmány során az egyes csoportok érdekeinek azonosításával világítjuk meg tevékenységük motivációját, szükségleteik forrását.

Az elemzés során kitérünk az ágazatot meghatározó intézményi környezetre is, melyben nemcsak a hazai, hanem az európai uniós szabályozási, illetve piaci környezetet is bemutatjuk bizonyos problémák mentén. Az esettanulmány fókuszában az Országos Magyar Méhészeti Egyesület áll, mint az ágazat első számú érdekképviseleti szervezete. Az Egyesület munkája nemcsak az ágazat érintettjeinek szempontjából kiemelkedő, hanem a fogyasztóvédelem szempontjából is jelentős. A feladatkörök széles spektruma az Egyesület közhasznú szervezetként való működéséből fakad, ahol a szakmai, érdekvédelmi szerepvállaláson túl a fogyasztókkal kapcsolatos érdekképviselet is az OMME feladata.

Az esettanulmány rávilágít arra, hogy a szervezet életében bekövetkező legerőteljesebb környezeti változás az Európai Unióhoz történő csatlakozás volt. Az Egyesület számára ez nagy kihívással járt, egy újfajta bürokratikus rendszerben való eligazodást és érvényesülni tudást kívánt meg. Ez utóbbi feltétel pedig szükségszerűen hozta a különböző nemzetközi szervezetekben való még aktívabb munkát és együttműködést.

Az OMME működésének vizsgálata kapcsán megismertük a szervezet gyakorlati feladatait és megtudhattuk, hogy a legértékesebb dolog ebben a szektorban is az up-to-date felkészültség, mely megszerzéséhez mindenekelőtt (pro)aktivitásra van szükség.

Az OMME számos saját programot működtet, illetve egyéb európai uniós megaprojektben vesz részt, a méhészeti ágazat munkájának segítése érdekében.

Az esettanulmány keretében a minőségbiztosítás területét választottuk ki, mint legfontosabb fókuszt, mivel a területen az elmúlt öt évben szakmatörténeti szempontból

létfontosságú események zajlottak le. Ennek keretében a Magyarországon forgalomba hozott mézek tételes ellenőrzésére és az eredmények nyilvánosságra hozatalára lett jogosult az OMME. Másfelől a hamisítási botrányokra adott válaszban a termelői méz közvetlen értékesítését jelölte ki célként a fogyasztók felé. Erre eszköz gyanánt a termelői mézesüveg, illetve a zárszalagos forgalomba hozatalt dolgozta ki az Egyesület.

Az új projektek megfelelő sajtóvisszhangot kaptak, ám a közvélemény pozitív fogadtatása ellenére egyenlőre mégsem tettek eleget az Egyesület várakozásainak. A méhészeknek kevesebb mint egytizede használja a zárszalagos rendszert, annak ellenére, hogy célja éppen a termelők megóvása, a magyar méz mint brand építése. A hatalmas volumenű projektet tehát egyszerre övezi siker és kudarc. A következőkben ez egy olyan terület a méz minőségvédelméért folytatott küzdelemben, ahol az OMME-nek komoly kihívást fog jelenteni a tagság mozgósítása, a program kardinális jelentőségének megismertetése.

Az esettanulmányban arra jutottunk, hogy az OMME egy kiemelkedően jól működő gazdasági szervezet, mely helyt áll nemcsak a hazai, hanem az európai uniós környezetben is. Sikerének titkát a proaktivitásban, az elköteleződésben látjuk, a nemzetközi minták és program átvételének szorgalmazásában, a külföldről érkező impulzusok szakadatlan becsatornázásában.

Az esettanulmányban arra a következtetésre jutottunk, hogy az OMME sikeres működésének titka a managementben keresendő. Habár a méhészeti ágazat speciális tudást igényel, mellyel az egyes állami intézmények nem (feltétlenül) rendelkeznek, ez önmagában mégsem predesztinálja az ágazat érdekképviseleti szervezetét a sikeres és hatékony működésre.

Azt gondoljuk, hogy az OMME egy sikeresen működő gazdasági szervezet, mely elérte, hogy a méhészek 90%-a csatlakozzon a szervezethez. Tagjai számára olyan privilégiumokat biztosít, melyek nemcsak a hazai, hanem a nemzetközi összehasonlításban is egyedülállóak. Így például bizonyos gyógyszerek csak Magyarországon érhetőek el, de a méhészetek számára biztosított EU-s források is csak a tagok számára állnak rendelkezésre. Szakmai támogató rendszere, a magyar méz értékesítési lehetőségeinek javítása, a minőségbiztosítási rendszerben történő szakmatörténeti előrelépések mind-mind olyan projektek végeredményeként jöttek létre, melyekhez előfeltétel volt a management proaktív fellépése, a tagság és vezetőség közötti szoros kapcsolat, megfelelő információáramlás.

MÓDSZERTAN

Az esettanulmányban arra kerestük a választ, hogy az Országos Magyar Méhészeti Egyesület hogyan épül fel, milyen környezetben, milyen tagsággal, milyen intézményi háttérrel, milyen stratégiák és célok mentén működik.

Az esettanulmány keretében a szervezet működésének vizsgálatával átfogó képet kaptunk a tagvállalkozások együttműködéséről, azok szervezeti kereteiről, meghatározó sajátosságaikról. A tanulmány során a szervezet gyakorlati működésének vizsgálatával, illetve a vezetőséggel és tagsággal készített interjúk során megismertük és értékeltük a szervezet piacszervező, érdekérvényesítő erejét. Utóbbit különösen erősnek és sikeresnek értékeltük, amit a managementnek tulajdonítjuk.

A szervezetről alkotott kép teljességéhez nemcsak a szervezettel kapcsolatos jogi dokumentációkat elemeztük (szervezeti alapszabály, egyéb törvények, jogszabályok átfogó értékelése), hanem az online, illetve offline sajtóban megtalálható híreket is figyelembe vettük. Utóbbi a szervezet nyilvánosság előtt való szerepléséről nyújtott olyan képet, mely alapján kiderült, hogy a nyilvánosság előtt, az ágazattal kapcsolatos hírek tematizációjára is képes: bizonyos ügyekből olyan nagy hírértékkel bíró média-eseményt épít, melyek tovább növelik presztízsét, sikerességét.

A SZERVEZET RÖVID BEMUTATÁSA

Az Országos Magyar Méhészeti Egyesület feladatai olyan komplex célrendszerben kerültek meghatározásra, melyekben nemcsak az ágazat szereplőinek (azaz a méhészeknek), hanem a fogyasztók érdekeit is egyaránt figyelembe kell vennie, azaz fogyasztóvédelemmel kapcsolatos tevékenységet is ellát.

Az OMME az egyesületi törvényi kötelezettségéből fakadóan közhasznú tevékenységet lát el. Feladata tudományos tevékenység, kutatás végzése, nevelés, oktatás, képességfejlesztés, továbbá a fogyasztóvédelem kérdése, illetve az euro-atlanti integráció elősegítése. Ennek jegyében különböző hazai (kormányzati, illetve saját kezdeményezésű) és európai uniós megaprojektekben vesz részt az Egyesület.

Az Országos Magyar Méhészeti Egyesület a magyar méhészeti ágazatban tevékenykedő termelők tevékenységét igyekszik figyelemmel követni és érdekeit nemcsak Magyarországon, hanem az Európai Unió különböző fórumain is figyelemmel kísérni. A tudományos képzés, illetve kutatás témakörében az Egyesület elsődlegesen a méhegészségüggyel kapcsolatos területen végez kiemelkedő munkát. Részt vesz számos olyan projekt lebonyolításában, melyek az e területen történő előrelépést kívánják segíteni.

A tudományos képzést illetően a szakmai felkészültséget, a szakmai támogatást tartjuk fontosnak kiemelni. A különböző rendezvényeken, fórumokon, méhészgyűléseken lehetőséget teremt az Egyesület a szakmai fejlődésre, az új információk becsatornázására nagy hangsúlyt fektet, így egyaránt hasznos tudást nyújt nemcsak a kisebb állománnyal rendelkezők, hanem a professzionális méhészeknek számára is. A szakmai munka segítésére létrehoztak egy olyan tanácsadói hálózatot, mely regionális alapon működik, így országosan biztosítja a méhészek számára a gyors és hatékony

segítséget a tanácsadók felől. Ez a fajta tevékenysége részben összekapcsolódik az oktatási, nevelési tevékenységgel is, ami a gyakorlati szakmai felkészültséget jelenti.

A fogyasztóvédelem kapcsán az Egyesület feladata a forgalomba hozott termékek minőségellenőrzését jelenti, a fogyasztók biztosítását arra nézve, hogy az általa megvásárolt méz valódi, nem tartalmaz idegen anyagot, azaz jó minőségű. E tevékenységéből kiemelkedő programja a már 5 éve működő minőségbiztosítási rendszere. Ennek keretében az OMME évente laboratóriumi vizsgálat alá veti a boltok polcain található mézeket a vizsgálati eredmények nyilvánosságra hozatala mellett. A program eredménye, hogy 5 évvel ezelőtt a forgalomba hozott mézek 70%-ával voltak minőségbeli problémák, míg mára ez az arány mintegy 5%-ra csökkent. Fontos kiemelni a zárszalagos, speciális mézesüvegbe kiszerelhető, termelők által megtermelt mézekre vonatkozó minőségbiztosítási rendszert is. Utóbbi arra kívánja ösztönözni a fogyasztókat, hogy válasszák a termelői mézet, mely extra biztosítékokkal ellátott, szintén ellenőrzött, különböző mézkárosító eljárásoknak ki nem tett méz.

A SZERVEZET TÖRTÉNETE

A legelső magyar méhész egyesület 1844-ben alakult, amiből látható, hogy az ágazat komoly történelmi múltra tekint vissza nemcsak a termelést, hanem az azt támogató érdekképviseleti szervezetek meglétét illetően is. Méhészeti szaklapok megjelenéséről már az 1874-es időkből rendelkezünk adatokkal, forrásokkal, s ez ismételten egy jól működő, professzionalizmusra törekvő szervezetet feltételez.

A ma ismert Országos Magyar Méhészeti Egyesület néven működő érdekképviseleti szervezet elődje 1892-ben alakult meg, mai formáját pedig *Országos Méhészegyesület* és a *Magyar Méhészek Egyesülete* összeolvadásából nyerte el. Az Egyesület elődje elsősorban szaklap kiadásával és szakmai-oktatói tevékenységgel foglalkozott. Az OMME jelenlegi, relatíve tág mozgásterét, illetve bizonyos privilégiumait hosszú és szakadatlan munka előzte meg.

A szervezet életében két jelentősebb politikai esemény volt meghatározó, melyek természetesen Magyarországra nézve is történelmi jelentőséggel bírtak. A rendszerváltást követően az OMME egészen új környezetben, új szervezeti formában kezdhette meg működését. Az első lépéseket nehezítette, hogy az Egyesület az előző politikai rendszerben számos sérelmet szenvedett el az államosítások következtében. A szervezet elveszítette vagyonát, székházát, melyért sohasem kárpótolták. Az Egyesületnek saját erőforrásaiból kellett pótolnia veszteségét, új székházat biztosítani és pénzügyi tartalékokat felhalmoznia. Ennek a projektnek a lebonyolítása a jelenlegi elnök, Bross Péter nevéhez köthető.

A másik jelentős változás az Európai Unióhoz történő csatlakozás volt, mely elsősorban az érdekképviseleti munkában jelentett kihívást, az EU sajátos mechanizmusainak, bürokratikus metódusainak kiismerését és használni tudását követelte meg. A

csatlakozással együtt járt a jogharmonizáció folyamata is, melyek az ágazatra érvényes jogszabályok átvételét jelentették.

Az OMME bizonyos értelemben ernyőszervezetként is működik, ugyanis szakmaspecifikus szervezetbe történő tömörlései lévén tagsága szakmai alapon is jól elkülöníthető.

Ilyen szervezet például a *Méhanyanevelő* Magyar Méhtenyésztők Országos *Egyesülete is, vagy éppen a vándorméhészeket tömörítő szakcsoport.*

Habár jogi státuszát tekintve különböző, *d*e szakmailag ugyanennyire fontos a számos változáson is keresztülment, 1998 óta Kisállattenyésztési és Takarmányozási Kutató Intézet Méhtenyésztési és Méhbiológia Osztálya. A több mint 100 éves intézmény kezdett foglalkozni először és rendszeresen a méhek betegségeivel, azok laboratóriumi meghatározásával, a betegségek méhesekben történő diagnosztizálásával, a védekezési eljárások gyakorlati kidolgozásával.

Az OMME alapszabályát tekintve a következőkben határozta meg feladatait és az azokon keresztül nyújtott szolgáltatásokat:

- A méhészek szakmai képviselete az állami, társadalmi, gazdálkodó és egyéb, valamint nemzetközi szervek előtt és szervezetekben: javaslataival, programjaival elősegíti a méhészek szakmai érdekeinek érvényre juttatását.
- Szakmai ismeretek összefogása, kutatása, oktatása, az ehhez szükséges szervezeti keretek kialakítása, működtetése.
- Kapcsolattartás az állami, társadalmi, nemzeti nemzetközi szervekkel, szervezetekkel feladatai megvalósítása céljából, igényt tartva anyagi és erkölcsi segítségükre.
- Jogszabály(ok)ban ráruházott feladatok ellátása (alvállalkozók esetleges bevonásával is), ideértve a tagok központi- és európai uniós költésvetési támogatásával kapcsolatos kérelmeinek elbírálását, azok véleményezését és a mértékükre való javaslattételt.
- Felhatalmazás alapján igazolások kiadása és adatszolgáltatás a támogatásokat folyósítóknak, elbírálóknak és egyéb illetékes, érdekelt vagy érintett szerveknek.
- Szakmai közreműködés és véleményezés, valamint ezen feladatok ágazati képviselete a hazai és nemzetközi testületekben, nemzetközi, hazai és szakmai szabványok, előírások jogszabályok kidolgozásában, honosításában, adaptálásában.
- A méhészet marketing tevékenységének összehangolása és végzése, (alvállalkozók bevonásával is), melynek során bemutatókat, kiállításokat is szervez és kivitelez.
- Összejövetelek rendezése, melyek alkalmat adnak arra, hogy a méhészek az aktuális elméleti és gyakorlati kérdéseket megvitassák és megismerjék, pályázati lehetőségeikről tájékoztatást kapjanak.
- Az egyesület tagjait szakmai ismeretek bővítése érdekében videofilmekkel könyvkiadással és könyv terjesztésével segíti.

- Eljuttatja az egyesületi keretek között kialakított szakmai álláspontokat az arra illetékes intézményekhez, szervezetekhez.
- Közreműködik az állami feladatokat képező méhegészségügy gondjainak megoldásában, valamint a méhvédelemben.
- Támogatja a tájmegőrzési, természetvédelmi és fogyasztóvédelmi törekvéseket. A méz és méhészeti termékek népszerűsítése érdekében bemutatók, mézkóstolók szervezése, valamint kiállításokon való megjelenés.[177]

A SZERVEZET FELÉPÍTÉSE

Az Országos Magyar Méhészeti Egyesület tagsága önkéntes. A tagok lehetnek alapító, illetve rendes, tiszteletbeli, ifjúsági és pártoló tag státuszban.

Alapító tag az, aki 1984. június 23.-ig lépett be az Egyesületbe. Rendes tag lehet minden nagykorú magyar és nem magyar állampolgár, továbbá szervezet, aki nincs eltiltva a közügyek gyakorlásától, kéri tagfelvételét, vállalja a tagdíj fizetését és magára nézve kötelezőnek tekinti az Alapszabály rendelkezéseit. A nem természetes személy tagok képviselőik útján gyakorolják és teljesítik jogaikat, kötelezettségeiket. Az alapító és rendes tag jogállása azonos: részt vehetnek az Egyesület minden tevékenységében, rendezvényein, választhatnak és választhatóak, kötelesek eleget tenni tagdíjfizetési kötelezettségének.

A tiszteletbeli tag az – méhész szervezetenként legfeljebb kettő személy – akit saját szervezetében tiszteletbeli tagnak választanak. A tiszteletbeli tagok a tagdíjfizetési kötelezettség alól mentesülnek.

Pártoló tag az, akit szervezetük ilyen tagsági megnevezéssel vesz fel. Tagdíjfizetési kötelezettsége mértékét esetenként külön kell felvételekor meghatározni annak a szervezetnek, aki a tagot felveszi. Gyűléseken, rendezvényeken részt vehet. Nem választhat és nem választható.

Az egyesület rendes, ifjúsági és pártoló tagja maga határozhatja meg, hogy melyik szervezetben kívánja gyakorolni tagsági jogait. Évközben ezen nem változtathat. Változtatási szándékát minden év december 1-ig írásban kell bejelentenie.

Szervezeti felépítését tekintve a tagság (méhészeti tevékenység típusától függően) szakmai, illetve regionális alapon tagolódott, melyhez az Egyesület strukturálisan is igazodott. „Létezik az ún. Professzionális Méhészek Egyesülete, ahová a nagy, főállású méhészek csatlakozhatnak; ide lakhelyüktől függetlenül tartoznak, a Méhanyanevelő Magyar Méhtenyésztők Országos Egyesülete, stb. Elmondható, hogy ma Magyarországon kb. 15 ezer méhész van, ebből 11 ezer az OMME tagja, azaz 75%-os a

[177] OMME alapszabály

tagsági arány, viszont ez a 11 ezer tag birtokolja a magyarországi méhállomány 90%-át. Tehát aki tart méheket, aki árumézeket termel, az tagja az Egyesületnek."[178]

A szervezet döntéshozatali és vezetési struktúrája

A következő fejezetben az OMME alapszabályában deklaráltak alapján az Egyesület operatív működését koordináló intézményeket mutatjuk be. Az esettanulmány szempontjából azért tartjuk fontosnak, mert az OMME sikerét a managementben látjuk, így lényegesnek látjuk a vezetőség szervezeti hátterének megismerését is. A szervezet demokratikus intézményrendszerének bemutatása mellett az egyes funkciókra, a tagok rekrutációjára is kitérünk.

Az OMME működésének egyik pillérét adja a Küldöttgyűlés. Küldöttgyűlésen az Intéző Bizottság által javasolt, illetve a jelenlevő küldöttek által megválasztott személy elnököl. Az alapszabály értelmében küldöttnek minősülnek a területi és önálló méhész szervezetek elnökei, valamint a méhész szervezetekben minden megkezdett 50 fő után választott egy fő. A küldötti létszám jelenleg 280 fő. Küldöttnek csak az Egyesület tagja választható. Minden küldött egy szavazattal rendelkezik. Minden küldött választ és választható. Választhatók továbbá mindennemű tisztségre - tisztújítások alkalmával - azok az egyesületi alapító és rendes tagok, akiket a Jelölő Bizottság vagy a Küldöttgyűlés szótöbbséggel jelöl. A Küldöttgyűlés által választott tisztségviselő küldötti jogállását a helyi szervezet nem vonhatja meg. A jelenlévő küldöttek legalább 10%-ának indítványára, bármely ügyet fel kell venni a Küldöttgyűlés napirendjére. Tanácskozási és szavazati jogokkal vesznek részt a Küldöttgyűlésen az Országos Vezetőség tagjai, az Egyesület ügyvezetője, valamint a küldöttek.[179]

További fontos intézmény az Országos Vezetőség, amely az Egyesület testületi szerve, mely a Küldöttgyűlésnek alárendelve működik. Üléseit évente legalább egyszer össze kell hívni, illetve indokolt esetben rendkívüli ülést tart. A hatáskörébe tartozó kérdésekben a megjelentek egyszerű szótöbbséggel határoznak. Az Országos Vezetőség létszáma a méhészszervezetek számához igazodik. Az Országos Vezetőség tagjai az IB tagok, az Etikai Bizottság elnöke és tagjai, továbbá a területi és önálló méhészszervezetek elnökei. Fontos megjegyezni, hogy országos vezetőségi taggá csak az egyesület tagja választható. Az Országos Vezetőség a Küldöttgyűlés határozatainak megfelelően irányítja az Egyesület tevékenységét. Dönt minden olyan kérdésben, amely nem tartozik a Küldöttgyűlés kizárólagos hatáskörébe. Összehívására, határozatképességére, határozatainak hozatalára, nyilvánosságára és közzétételére a küldöttgyűlési szabályok vonatkoznak.[180]

Az Országos Vezetőség feladata és jogköre kiterjed bizonyos operatív feladatok ellátására is. Így kitűzi a Küldöttgyűlés időpontját, összehívja azt, összeállítja és előkészíti napirendjét, megválasztja a Jelölő és Szavazatszedő Bizottságot. Elkészíti az egyesület éves munkájáról, közhasznú tevékenységéről az éves beszámolót, jelentést

[178][178] Interjú Bross Péterrel [2010]
[179] OMME alapszabály
[180] OMME alapszabály

terjeszt elő az egyesület vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről. Beszámoltatja az Intéző Bizottságot. Megállapítja a belépési és az éves tagdíj mértékét, ezzel összefüggő kedvezményeket. Dönt bizottságok megalakulásáról, működésének szüneteltetéséről és újraindításáról. Dönt másodfokon az IB-nek az Egyesület Helyi és Területi Szervezetei döntéseit megsemmisítő határozatairól, azaz az Intéző Bizottság ilyen típusú döntéseit felülbírálni jogosult; végleges döntést az Országos Vezetőség hozhat ez ügyben. Az Országos vezetőség üléseire az Ellenőrző Bizottság elnökét meg kell hívni, napirend szerint szakértők is meghívhatók.[181]

Az Egyesület szűkített testületi szerve a 11 tagú Intéző Bizottság, amely az Országos Vezetőségnek fenn nem tartott ügyekben dönt. Az IB tagjai a Küldöttgyűlés által választott elnök, elnökhelyettesek és további hat tag, valamint a tiszteletbeli elnök. Az IB az Országos Vezetőségnek van alárendelve; szükség szerint, de évente legalább 6 alkalommal ülésezik, üléseire az Ellenőrző Bizottság elnökét és az ügyvezetőt meg kell hívni. Az IB-t az Egyesület elnöke írásban vagy elektronikus úton legalább öt nappal korábban a napirend közlésével hívja össze.

Az IB határozatképes, ha tagjainak legalább fele az ülésen megjelenik. Az ülés nyilvános, határozatait a jelenlévők egyszerű szótöbbségével hozza. A határozatok nyilvántartására, nyilvánosságára és közlésére – a személyes jellegű határozatok kivételével – az általános szabályok vonatkoznak. Az IB éves munkatervet készít és a Küldöttgyűlés jóváhagyása után gondoskodik annak megvalósításáról. Feladatai:

- Az IB tagjai szakmai területüknek megfelelő programokat, javaslatokat dolgoznak ki és terjesztenek az IB elé.
- Az elnök javaslata alapján dönt az ügyvezető alkalmazásáról és munkaviszonya megszüntetéséről.
- Szabályozza a magyar méhészeti nemzeti program[182] végrehajtásának feladatait.
- A feladatok megvalósítása érdekében gazdálkodik a Küldöttgyűlés és az Országos Vezetőség által jóváhagyott pénzügyi keretekkel.
- Beszámoltatja az ügyvezetőt, gazdasági vezetőt.
- Jóváhagyja az Egyesület belső szabályzatait.
- Dönt az Egyesület Helyi és Területi Szervezetei Jogszabály- és az Alapszabály-ellenes, valamint az OMME érdekeivel ellentétes határozatok megsemmisítéséről.
- A megsemmisítő határozatok ellen 15 napon belül az Országos Vezetőséghez lehet jogorvoslatért fordulni.
- Kitűzi az Országos Vezetőségi Ülés időpontját, összeállítja tárgysorozatát.

[181] OMME alapszabály

[182] A nemzeti program keretében a méhészeknek nyújtanak szakmai támogatást, a különböző szakmai folyamatokhoz biztosítanak anyagi forrást. Ez elsősorban pályázati keretek elérhetőségét jelenti, mind kormányzati, mind európai uniós oldalról.

- Ajánlást készít az Ellenőrző Bizottság részére a tisztségviselők tiszteletdíjáról.

Működik még az Ellenőrző, illetve az Etikai Bizottság is, mely a szervezet törvényes működése felett őrködik.

Az OMME 300 millió forintos átfolyó költségvetéssel gazdálkodik, ami azt jelenti, hogy a különböző európai uniós és hazai pályázatok jelentik az elsődleges „bevételeket" és „kiadásokat". Ezek a pályázatok a méhészetek fejlődését szorgalmazzák elsődlegesen, különböző technológiai fejlesztéseket tesznek lehetővé, illetve a mindennapos költségeiket igyekeznek támogatni ezeken keresztül.

Ezeken felül az Egyesület működtetésének bér- és egyéb járulékos költségeinek, a különböző rendezvények, események, felmerülő ad hoc kiadásoknak a finanszírozását kell megoldani. Az OMME kiadásit tehát tagdíjakból és különböző pályázatokból finanszírozza.

„Az Egyesületben három főállású alkalmazott bére kerül teljes egészében kifizetésre pályázati forrásokból és további három alkalmazott bérét pedig a tagdíjakból finanszírozzák. Felállítottak egy szaktanácsadó rendszert, akik bérét szintén pályázati forrásokból biztosítják. A pályázati pénzekből való finanszírozásnak is köszönhetően a tagdíjaknak csak mintegy ötöde kerül felhasználásra a bérköltségek fedezésére, így a fennmaradó összeget másra tudják fordítani."[183]

Az elmúlt években azonban elsődleges céllá vált az is, hogy a szervezet vagyona is gyarapodjon, mely jelenleg megközelíti a 70 millió forintot. Az Egyesület – ingatlanokban, készpénzben és egyéb eszközökben meghatározott – vagyona évente 10-15%-kal nő. Ez óriási előrelépés a szervezet életében.

Az OMME tágabb vonatkozásban a méhészeti ágazatot, így annak minden tagját képviseli, mivel az általa elért eredmények nem korlátozhatóak kizárólagosan a tagságra, tekintettel azok globális hatására. Ugyanakkor van egy olyan aspektusa is az OMME tevékenységének, melynek outputja egyértelműen a tagság számára elérhető privilégiumokat biztosít, azaz az érdekképviselet tekintetében közjószágot, míg a szolgáltatások és információ-átadás/terjesztés tekintetében klubjószágot állít elő.

Az OMME előállít olyan speciális klubjószágot is, melyeknek hozzáférhetősége korlátozott. Ez nemcsak szakmai tudást- és ismeretátadást jelent, hanem hírleveleken és egyéb csatornákon keresztüli információ-szerzést, továbbá különböző hazai és európai uniós pályázatokon való részvételt is biztosít a tagsággal rendelkező méhészek számára.

[183] Interjú Bross Péterrel [2010]

A SZERVEZET KÖRNYEZETE

A piaci szereplők és helyzetük megismerése előtt fontos a magyar mézpiac rövid ismertetése annak érdekében, hogy képet kapjunk az ágazat súlyáról és jelentőségéről, a termékek értékesítési csatornáiról, illetve mennyiségéről, mind hazai, mind nemzetközi (elsősorban európai uniós) viszonylatban.

A különböző statisztikai adatokból kiderül, hogy „a magyar méhészet a mezőgazdaság bruttó termelési értékének 1%-át, az állattenyésztés 2,2%-át adja. A méhészeti ágazat jelenleg mintegy 16 000 család megélhetéséhez nyújt kiegészítő vagy fő jövedelemforrást, így közvetve hozzájárul a vidék népességmegtartó képességéhez. A méhészetek létfontosságú szerepet töltenek be az ökológiai egyensúly fenntartásában.”[184]

Kiváló minősége a magyar méz egyik legfontosabb attribútuma, így a nemzetközi piacokon is versenyképes termék, a megtermelt méz nagy része exportálásra kerül; 2005-ben a 19 700 tonnából 18 989 tonnát értékesítettek tovább külföldön, azaz a megtermelt mennyiség mintegy 80%-át. A célországok között elsősorban nyugat-európai országok: Németország, Franciaország, Olaszország és az Egyesült Királyság szerepelnek az exportálásra kerülő hazai méz célállomásai között. A kereskedelem, illetve értékesítés egyik legfőbb sajátossága, hogy a méz gyakorlatilag mint „alapanyag” kerül értékesítésre, azaz a teljes mennyiség 83%-át hordókban vásárolják fel.

A hazai, átlagosan 5000 tonnára tehető mézfogyasztás 90%-a kisfogyasztók (lakosság) számára kerül értékesítésre, mely átlaggal Magyarország az európai uniós átlagtól elmarad.

Együttműködés az állammal

Mivel az ágazat speciális tudást igényel, mellyel értelemszerűen nem rendelkeznek a mindenkori kormányzati oldalon, ezért szoros és jól működő kapcsolat alakult ki az OMME és a mindenkori államapparátus között.

„Erre példa, hogy az idei árvízkárok esetében is, az hogy az ágazatot milyen típusú és mértékű károk érték az OMME-nak kellett leadni az adatokat. Azt, hogy a kormányzattól milyen segítségre van szükségük a méhészeknek, szintén az OMME-től kérték. Bármilyen nagy méhészeti rendezvényen, bármilyen hivatalos személy jelenjen meg (akár miniszter, államtitkár, főosztályvezető beszél), tőlük kérik meg az információkat, melyekre az adott beszédben támaszkodhatnak. Ha bármilyen méhészeti témájú, tárgyú interpelláció elhangzik a Parlamentben, az arra adandó válaszhoz tőlük

[184] FVM honlapja

kérik az információt, az adatokat. Tehát nagyon jó és nagyon szoros a kapcsolat az illetékes Minisztériummal**.”**[185]

Nemzetközi kapcsolatok

A feladatok a 2004-es Európai Unióhoz történő csatlakozással változtak, illetve bővültek. Ez az OMME érdekképviseleti rendszerének, feladatainak egy másfajta természetű működését követelte meg, mely az EU okozta környezeti változás eredménye volt. Az EU-val kapcsolatban fontos megemlíteni az OMME munkásságát a COPA-COGECA-ban, melyben az Egyesület közvetlenül képviseli a magyar méhészeti ágazatot a munkacsoporti üléseken a Magyar Termelői Értékesítő és Szolgáltató Szervezetek/Szövetkezetek Együttműködésével (HANGYA csoport) kötött megállapodás alapján. Ez azért különösen jelentős, mert Magyarországot a MAGOSZ, a MOSZ, illetve az Agrárkamara képviselik hivatalosan, azonban mivel az ágazat speciális tudást igényel, az OMME vesz részt a szervezet méhészetekkel kapcsolatos munkájában. A COPA-COGECA-val kapcsolatban fontos kiemelni, hogy ez az egyetlen érdekképviseleteket tömörítő szervezet, melyet az Európai Unió is elismer, mint tárgyalópartnert.[186]

Az OMME számos nemzetközi szervezetben rendelkezik tagsággal annak érdekében, hogy a külföldről érkező impulzusokat, információkat is képes legyen becsatornázni a haza méhészeti ágazat számára.

Az OMME többek között tagja az Apimondia-nak, amely a méhészek világszervezete. Fő tevékenysége, hogy kongresszusai, konferenciái és szemináriumai alkalmával lehetőséget teremt a világ méhészeinek a találkozásra, a legújabb technológiák megismerésére, a legkorszerűbb méhegészségügyi készítményekről való tájékozódásra. A kétévente megrendezésre kerülő világkiállítás résztvevőinek sorába tartozik Magyarország is.

Az Egyesület tagja az Európai Professzionális Méhész Egyesületnek, mely tagság azért különösen fontos, mert az Európában működő érdekképviseleti szervezetek vezetőivel való találkozásra ad lehetőséget évente kétszer, a közgyűlések alkalmával.[187]

Az OMME tagja az Apislavianak is, mely szervezet a kelet-európai méztermelők egyesületét jelenti. Habár a tagság részben a politikai rendszer „örökségekének” köszönhető, az Egyesület mégis mint a hasznos és fontos együttműködés lehetőségének tekinti.

Az Egyesület több olyan megaprojektben is részt vesz, melyek az egyes európai uniós tagállamok között jönnek létre, a méhészeti ágazat fejlesztésének érdekében. Ilyen program a Clean Hive is, melynek célja hogy a nosema ceranea nevű méhbetegség kimutatására alkalmas gyorstesztet fejlesszenek ki. Ez óriási előrelépés lenne a méhészetek számára a méhbetegségek felismerése és kezelése területén.

---

[185] Interjú Bross Péterrel
[186] Interjú Bross Péterrel [2010]
[187] Interjú Bross Péterrel [2010]

SIKEREK ÉS KUDARCOK – A SZERVEZET ÖNÉRTÉKELÉSE

A mézzel, mint sok más prémiumkategóriás termék értékesítésével kapcsolatban az elsődleges probléma-forrás a minőségből/eredetiségből fakadóan keletkezik. Számtalan olyan esettel találkozhatott a közvélemény, illetve a szakma, mely arra hívta fel a figyelmet, hogy a mézzel kapcsolatban is felmerülnek olyan minőségrombolási tevékenységek, melyek az ágazat érdekeit súlyosan sértik, és ezzel együtt a fogyasztói bizalmat is rombolják.

A problémára egyértelműen egy jól szervezett minőségbiztosítási rendszer a megoldás. Ez nemcsak a termelők felőli nagyobb odafigyelést, a forgalmazók/kereskedők rendszeres ellenőrzését, hanem fogyasztói tudatosságot is feltételez. Ennek kiépítéséhez azonban szükség van közvetítőkre, olyan érdekképviseletekre, melyek képesek a három fél „tevékenységének" összehangolására.

Az esettanulmányban ennek a minőségbiztosítási rendszernek az alapjait vizsgáltuk és legfőbb hazai mozgatórugójának, az Országos Magyar Méhészeti Egyesületnek a munkájára koncentráltunk. Az esettanulmány azért is különösen fontos a dolgozat egészének szempontjából, mivel a minőségbiztosítási rendszer kiépítése –bármilyen területen – olyan feladat, melyben a kapcsolatteremtéshez szükség van közvetítőre – jelen esetben érdekképviseleti szervezetre – a különböző hazai kormányzati szervek, illetve az Európai Unió és a termelők között.

Ahogyan korábban említésre került, a magyar méz értékesítésének egy sajátos adottsága, hogy nagy tételben (hordókban) történik a megtermelt javak felvásárlása. Ebből több probléma is következik, melyek elsősorban a megtermelt méz minőségét veszélyeztetik. A következő fejezetben ezzel a területtel foglalkozunk, nemcsak termelői, hanem fogyasztói oldalról is, mind hazánkban, mind az Európai Unióban. A minőségbiztosítással kapcsolatos szabályokat, sikeres és kevésbé sikeres intézkedéseket gyűjtjük össze, melyek részben az OMME, részben az Európai Unió munkájának eredményeként jöttek létre.

Mielőtt azonban rátérnénk az egyes intézkedések bemutatására, fontos azonosítani az ágazatban érintett csoportokat és az őket érintő közvetlen károkat, melyek a méz hamisításából származnak.

Az egyik legérzékenyebb csoport a lakossági fogyasztók köre, akik részéről azonban fokozott tudatosság figyelhető meg a mézes termékek vásárlása esetén. A fogyasztók sok esetben tájékozatlanok a tekintetben, hogy mely termékek vásárlása garantálja a jó minőséget, a „valódi mézet". A fogyasztók részéről erőteljes igény mutatkozik egy olyan megbízható visszajelző rendszer létrehozására, mely alapján beazonosíthatóvá válik a megvásárolt termék, illetve annak minősége. Egy egyszerű adatbázison túl, melyben nyilván van tartva az egyes méhészetek által előállított méz minőségére vonatkozó vizsgálatok eredménye, a forgalmazók megbízhatósága, önmagában nem

elegendő. Szükség van nyilvánosság erejére is, azonban egy ilyen ügy tematizációjának képességével rendelkeznie kell az adott érdekképviseleti szervezetnek, esetünkben az OMME-nek. Ez azért fontos, mert a médiabotrányok hatására akár pozitív irányba is elmozdulhat egy-egy ügyért folytatott küzdelem, ahogyan ezt a későbbiekben majd részletesen be is mutatjuk a mézzel kapcsolatban.

A magyar méhészek az általuk megtermelt méz mintegy 83%-át értékesítik nagy tételben, azaz hordóban. Ez egyben azt is jelenti, hogy az általuk megtermelt méz gyakorlatilag „alapanyagként" kerül értékesítésre, mely nem feltétlenül mézként kerül a boltok polcaira. Ennek oka az, hogy a felvásárlás előtt a méz minőségét szigorú, tételes laboratóriumi ellenőrzésnek vetik alá, így annak minősége kiváló kell, hogy legyen. Ezt követően azonban a boltok polcain kerül ismét ellenőrzésre a termék, mely már nem feltétlenül csak mézet, hanem egyéb adalékanyagokat is tartalmazhat. Ezzel gyakorlatilag tudatosan rombolják a magyar mézet mint brandet, mely súlyosan ártalmas az ágazatra nézve: megrengeti a fogyasztói bizalmat. Ez hosszú távon is a keresett mennyiség csökkenését eredményezheti.

Azonban az Európai Unió határain túlról érkező mézekkel szemben is szükséges a belső piacok védelme, ugyanis az elsősorban Törökországból és Kínából érkező mézek rosszabb minősége és alacsonyabb ára komolyan ronthatja a magyar méz versenyképességét, mely valójában kiváló minőségű, azonban ár-érték arányban ez nem feltétlenül mutatkozik meg.

A felvásárlók arra törekednek, hogy kiváló minőségű mézhez jussanak, alacsony áron. Az, hogy mit kezdenek a felvásárolt alapanyaggal, gyakorlatilag a vállalat policy-jén múlik. A méz nem megfelelő feldolgozásának komoly következményekkel járó szabályozással, illetve rendszeres ellenőrzéssel lehetséges elejét venni. A minőségrombolás nemcsak adalékanyagok hozzáadásával történhet, hanem rosszabb és kiváló minőségű mézek egalizálásával is, mely szintén extra profitot eredményezhet az egyes vállalatok számára. A rosszabb minőségű mézeket általában külföldről – Törökországból és Kínából – importálják, ami előrevetíti azt a problémát is, hogy az Európa határain kívülről érkező mézek behozatalát, ellenőrzését is szükségszerű orvosolni.

Mindhárom esetben fontos szerepet kap az OMME, mely nemcsak a fogyasztók, hanem a termelők érdekeit is szolgálni kívánja a közhasznúság jegyében. A fent említett problémák megoldására tehát olyan javaslatokat, illetve megoldásokat kellett kidolgoznia, melyek a méz minőségét Magyarország határain belül és kívül is képesek megóvni. Utóbbi az Európai Unióba történő behozatal szabályozását jelenti, melynek esetében a méhészeti érdekképviselteknek komoly összefogásra van szükségük.

A minőségbiztosítási kérdés kapcsán tehát szükségszerűen említésre szorul az Európai Unióhoz történő csatlakozás, mely a méhészeti ágazat piaci környezetében a legerőteljesebb változások egyike volt. A kiszélesedett térben a méz minőségének megóvása elsődleges prioritást élvező feladat, mely a mai napig sem került megoldásra. Ez a probléma nemcsak Magyarországon, hanem az Európai Unió valamennyi tagállamában megoldatlan.

A felvázolt helyzetre az OMME egy olyan stratégiát dolgozott ki, melynek egyik pillérét a forgalomba hozott mézek tételes ellenőrzése jelentette, a másikat pedig a fogyasztók termelői méz vásárlására történő ösztönzése. A kidolgozott projekt szabályozási hátterének meglétén túl óriási szerepe van annak is, hogy a vizsgálatok eredményei nyilvánosságra hozhatóak, mely az OMME egyik legfőbb törekvése volt.

Mindenekelőtt az OMME a hamisítások és egyéb mézes botrányok kapcsán fogalmazta meg azt a célt, hogy a fogyasztókat arra kívánja ösztönözni, közvetlenül a termelőktől vásároljanak mézet. 2009-ben elindított kampányának legfőbb üzenete a magyar méz kiváló minősége, a termelői méz megbízhatósága lett. Azonban ezt a megbízhatóságot szükségszerűen igazolni is tudni kellett. Az OMME ezért dolgozta ki minőségbiztosítási rendszerének alappilléreit jelentő termelői üvegét, illetve a zárszalagos mézek rendszerét, mellyel egy nagy volumenű sajtótájékoztatón debütált az OMME és a O-I Manufacturing Magyarország Üvegipari Kft. is. A közvélemény részéről a fogadtatás pozitív volt, a média a mézesüveg-kampánytól volt hangos. A kampány negatív oldala, hogy idáig 1000 méhész csatlakozott hozzá, mely szám marginális a kiskereskedelemben is árusító méhészek számához képest. A disszonancia oka, egyenlőre nem ismerhető, a vezetőség szerint a méhészek nem ismerik fel, „nem értik”[188] a rendszer fontosságát.

A speciális emblémával ellátott mézesüveg belső ellátásra készült, azaz csak az OMME tagjai számára elérhető. Ez a lépés azt szolgálta, hogy a magyar méz csomagolása megkülönböztetett „jelzéssel” legyen ellátva, ezáltal is felhívva arra a fogyasztók figyelmét. A jelzés design-ja és maga az ötlet annyira sikeres volt, hogy a Hungaropack 2009 csomagolási verseny díjátadásán, az O-I Orosházi Üveggyár által tervezett mézesüveg a Földművelődési és Vidékfejlesztési Minisztérium különdíjában részesült. Továbbá Szlovákiából is érkezett az Üveggyár felé hasonló megrendelés, szintén a szlovák termelők mézeinek azonosíthatóságára.[189] „Az OMME termelői mézesüveg (mind a fél- és egy kilógrammos) illetve a zárszalag létrehozása szakmatörténetileg óriási előrelépés volt.”[190]

Azonban a törekvés pozitív fogadtatása ellenére a magyar méhészek töredéke kezdte csak el használni az új mézesüveg mellett a zárszalagos rendszert is. Utóbbi fontossága abban rejlik, hogy a zárszalagot használók méze is ellenőrzésre kerül, annak eredményének nyilvánosságra hozatalával pedig potenciálisan tovább erősíthető a termelői méz brandje, azaz a fogyasztók megbizonyosodhatnak arról, hogy az általuk megvásárolt méz a rendszeres ellenőrzésnek, szigorú szabályozásnak rendszeresen alá van vetve és a megkülönböztető csomagolásban forgalomba hozott termelői méz garantáltan jó minőségű. Sajnálatos módon a közel 15 ezer méhész közül mindösszesen

[188] *Nterjú Bross Péterrel [2010]*
[189] Elelmiszer.hu honlapja
[190] Interjú Bross Péterrel [2010]

1000 ismerte fel az OMME innovációjának jelentőségét, melyet az Egyesület elnöke úgy kommentált, hogy a méhészek nem értik a rendszer lényegét.[191]

Míg a speciális termelői mézesüveg és a zárszalagos rendszer a termelői mézek minőségét hivatott garantálni, addig a rendszeres és tételes hazai ellenőrzések a mézpiacon kapható termékek teljes palettájának minőségellenőrzését biztosítják. Ez a program is az OMME kezdeményezésére született. „Ennek hatására például elmondható, hogy 5 éve még 70%-a a magyar polcokon lévő méznek minőségi problémás volt. Ez az arány a legutóbbi vizsgálatok tükrében mára 5%-ra csökkent. Ez óriási dolog, hiszen az Egyesület nyilvánosságra hozta az eredményeket. A legnagyobb erő ma Magyarországon – és talán a világon bárhol – a média, a nyilvánosság és ennek hatására a magyar mézkiszerelők egy része be is zárta üzemeit. Konkrétan három cégről tud az OMME, mely a botrányok következtében tönkrement, a többiek pedig megpróbáltak felhagyni a mézek tudatos minőségrombolásával."[192]

Az ellenőrzés során tehát a különböző mézes termékek évente tételes laboratóriumi vizsgálatra kerülnek, a már említett zárszalagos és bolti mézek esetében egyaránt az OMME koordinálja, bonyolítja le a vizsgálati folyamatot.[193] A 2010-es vizsgálat eredményeit az OMME Méhészet c. szaklapjában idén is közzé adta, ahol az egyes forgalmazók megjelölésével ismertették az általuk forgalomba hozott mézek laboreredményeit. Az esemény pikantériáját adta, hogy a közjegyző jelenlétében történő mintavételekre „hagyományos módon" meghívást kaptak a Magyar Mézkereskedők és Csomagolók Egyesületének tagjai is, de a megadott helyszínen végül senki sem jelent meg képviseletükben."[194] Ez az Egyesület a mézkereskedők, mézüzemek érdekképviseletét látja el, azt a piaci szegmenst, melyben korábban gyakorta jelentkeztek minőségbeli problémák, az általuk előállított termékekkel kapcsolatban. Az üzemekkel kapcsolatos rendszeres és szúrópróba szerű ellenőrzéseket az élelmiszer-ellenőrző hatóság is végez.

A hazai mézek tételes ellenőrzésének mintájára történő rendszer kiépítését szorgalmazza többek között az OMME is, az Európai Unió mézpiacának védelme érdekében. „Ez a gyakorlatban azt jelentené, hogy csak olyan mézek léphetnék át az EU határát, melyek megfelelnek a különböző előírásoknak, minőségi követelményeknek. Jelenleg vannak olyan mézek, melyek ezeknek nem tesznek eleget, elsősorban Kínából, illetve Törökországból érkeznek. Ez egy nagy volumenű projekt, melynek célja tehát az, hogy az EU-ba érkező mézeket tételesen ellenőrizzék. Egy-két mezőgazdasági termékkel kapcsolatban már sikerült elérni azt, hogy akkor legyen forgalomba hozható, hogyha tételes ellenőrzésen esett át és megfelelt a követelményeknek. A méz kapcsán is ezt kívánják elérni úgy, mint ahogyan például a pisztácia esetében működik."[195]

---

[191][191] Interjú Bross Péterrel [2010]

[192] Interjú Bross Péterrel [2010]

[193] „121/2009 (IX.11.) FVM-rendelet 14. §-ában foglalt alapján „ a méz fizikai-kémiai tulajdonságai elemzésének támogatása" jogcímnek eleget téve ezzel." Méhészet 2010/05

[194] Méhészet 2010/05 szám

[195] Interjú Bross Péterrel [2010]

A szervezet sikereit tekintve tehát a magyar méz minőségbiztosítási rendszerének felállítása érdekében az OMME szakmatörténeti szempontból óriási előrelépést tett a zárszalagos rendszer, illetve az évenkénti minőségellenőrzési program létrehozásával. A kezdeményezésekről a nyilvánosság is értesülhetett, a projekt fejleményeit figyelemmel követheti. A pozitív sajtóvisszhang és a fogyasztói tudatosság, illetve bizalom növekedése ellenére azonban a magyar méhészek töredéke használja a zárszalagos rendszert. Ennek okait az OMME vezetősége abban látja, hogy az ágazat szereplői egyelőre nem értették meg, nem ismerték fel a létrehozott lehetőség fontosságát. A jövőben tehát a jelenleg még akadozó program résztvevői számának bővítése a cél, a zárszalagos opció további népszerűsítésén keresztül.

HIVATKOZÁSOK JEGYZÉKE

Díjat nyert a magyar mézesüveg
http://www.elelmiszer.hu/cikk/dijat_nyert_a_magyar_mezesuveg/index.php
Letöltés ideje: 2010. július 13.

Interjú Bross Péterrel, az Országos Magyar Méhészeti Egyesület elnökével, Budapest, 2010. július 06.

FVM honlapjának információi
http://www.fvm.gov.hu/doc/upload/200801/152_2007_fvm_melleklet.pdf
Letöltés ideje: 2010. július 13.

OMME alapszabálya; www.omme.hu Letöltés ideje: 2010. július 13.

OMME [2010]: Bolti és zárszalagos mézek vizsgálata. *Méhészet* 2010/07 szám, 12-15 old.

VÁLLALKOZÓK ÉRDEKVÉDELMI SZÖVETSÉGE

Puskás Zsuzsanna – Pocsarovszky Ráchel

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

1. A Vállalkozók Érdekvédelmi Szövetség (VÉSZ) 2008-as alapszabálya szerint minden vállalkozás jogosult az általa nyújtott szolgáltatás vagy termék ellenértékének birtoklására, és az mindaddig az ő tulajdona, amíg azt a vevő ki nem egyenlíti. A VÉSZ működésének másik fontos alapelve szerint a szervezet nyitott mindennemű társadalmi csoport vagy vállalkozás megsegítésére. Míg az első elv az építőiparon belüli körbetartozások miatt fogalmazódott meg, a szolidaritás elve a szövetség jelenlétének kiterjesztésére adott lehetőséget.

2. A szervezet alapítója az első építőipari (visszabontási) akciókat saját cége érdekében tette, ám a komoly sajtójelenlét arra ösztönözte, hogy a megmozdulásokat szervezetten folytatassa és mások érdekeinek védelme érdekében is fellépjen.

3. A VÉSZ felépítésére rendkívül erős elnöki pozíció jellemző. Ez részben az alapító karizmatikus személyiségének köszönhető, a tagok tevékenysége miatt minden felelősséget az elnök vállal. A tagok így a háttérben maradhatnak, viszonylag zavartalanul vezethetik vállalatukat, és nem ijesztenek el megrendelőket azzal, hogy az újságban megjelenik a nevük. Mivel a szervezethez az elmúlt években rengeteg új tag csatlakozott, a szervezés a korábbinál lényegesen több munkát igényelt. Az érdekvédelmi, szervező munkát ma már területi vezetők is irányítják, akik a területük alá tartozó tagokat a VÉSZ szabályai alapján vezetik.

4. A jogi személyiségű tagok száma jelenleg százhúszra tehető, a természetes személyek száma viszont három-négyezer között mozog. A tagok között ma már többségben vannak azok, akik azért csatlakoztak a szervezethez, mert egyetértenek tevékenységével, és kevesebben azok, akik vállalkozása szorult helyzetbe került vagy ettől tartanak.

5. A VÉSZ Jelenleg a tagdíjakból tartja fenn működését, székháza nincs, és senki nem áll náluk alkalmazotti jogviszonyban. Azoktól a vállalkozásoktól, amelyeknek érdekében eljártak, nem várják el, hogy segítségükért cserébe jelentősen támogassák a szervezetet.

A VÉSZ a különböző nyilvános események mellett több ízben nyújtott be petíciót, követeléseket hivatalos szervezetekhez. Közzétették a kis- és középvállalkozások helyzetének rövid- és középtávú stabilizálásáról szóló koncepciójukat is, és tervezik egy versenyetikai kódex kidolgozását is.

A VÉSZ akciói általában nagy médiavisszhangot kapnak, a legtöbb helyen, ahol megjelennek, sikerrel lépnek fel (pl. követelések behajtása, kilakoltatások felfüggesztése). A döntéshozói körök a legtöbb esetben viszont nem hallgatják meg követeléseiket, nem fogadják el a VÉSZ-t tárgyalópartnerként.

MÓDSZERTAN

Az esettanulmányban a Vállalkozók Érdekvédelmi Szövetségének (VÉSZ) tevékenységét, kialakulásának előzményeit és okait igyekszünk feltárni, kiemelt figyelmet fordítva a tagság aktivitásának lehetséges okaira. A tanulmányban emellett részletesen bemutatunk néhány, a VÉSZ elnöke által sikeresnek tartott akciót.

A VÉSZ bemutatásához a szövetség honlapján található dokumentumok és sajtóorgánumokban található információk mellett a szervezet elnökével készített interjút használtuk fel.

A SZERVEZET TÖRTÉNETE ÉS CÉLJAI

A Vállalkozók Érdekvédelmi Szövetsége az építőipari megoldatlan problémákra adott reakció, egy egyéni kezdeményezés, ami mögé pillanatok alatt sok százan, majd több ezren beálltak. Hosszas fővállalkozói hitegetés, várakozás és utánajárás után a megalázó helyzet és a korábbi eszközök eredménytelensége 2008-ban arra az elhatározásra késztette a VÉSZ alapítóját és jelenlegi elnökét, hogy új eszközhöz folyamodjon érdekei érvényesítésében. Úgy gondolta, hogy amennyiben a megrendelő nem fizetett, a leszállított termék értelemszerűen még a szállító tulajdonát képezi – e gondolat mentén jelképesen visszabontotta egy épület tetejét, és maga is meglepődött, hogy egyéni akcióján máris megjelent öt-hat sajtós, noha ő, elmondása szerint, senkit nem értesített. A bontás híre az építőipari berkeken belül hamar elterjedt, majd az „Építés” című folyóiratban megjelent cikkében vetette fel az elnök a VÉSZ megalapításának ötletét. A cikk után sokan felkeresték az elnököt, majd 2008. szeptember 15-én jogerősen be is jegyezték 22 alapító taggal a szervezetet.

A VÉSZ küldetésének érzi, hogy az egyetemes erkölcsi normák alapján fellépjen a bajba jutott vállalkozók védelme érdekében, nem mindennapi, sőt a legkevésbé sem szokványosnak mondható eszközök alkalmazásával. A szövetség önálló jogi személy,

amely a saját nevében szerezhet jogokat és vállalhat kötelezettségeket. Céljai elérése érdekében szakmai, gazdasági és érdekvédelmi tevékenységet folytat.

A társadalmi szervezet megalakulásának előzményeiként és okaiként olyan indokokat soroltak fel a szervezet alapszabályában, például hogy a magyar vállalkozások a tőkehiány és a forgó pénzeszközök hiánya miatt kiszolgáltatott helyzetben vannak: nincs időbeli tartóképességük, ezért fel kell lépniük a késedelmes fizetések, körbetartozások ellen, különösen az egyre gyakrabban előforduló ki nem fizetések ellen. További problémának tarják, hogy a jelenlegi jogrend kizárólag időigényes jogorvoslati lehetőségeket biztosít. A látszólag gyors eljárásokat (fizetési meghagyás, jelzálogjog-bejegyzés, stb.) kivétel nélkül hosszú időtartamú (általában többéves), kétes kimenetelű perré alakíthatja át az ellenérdekű fél, amely időközben önmagát pénzeszközeiből kiüresítheti, és a bírósági ítéletet lényegében már nem lehet végrehajtani.

Az első építőipari akciók sikere után mozgásterüket, jelenlétüket kiterjesztették. A szolidaritás elve alapján akkor „lépnek akcióba”, ha valaki erre felkéri őket és mindig az elesett oldalára állnak, függetlenül attól, hogy építőipari szereplők-e vagy sem, hívatlanul pedig semmibe sem avatkoznak bele. Jelen voltak például az egri Markhot Ferenc Kórház „visszafoglalásakor”, és a tömeges kilakoltatások ellen is felléptek.

Napjaink építőiparának sajátos problémái

A VÉSZ az építőiparban jelenlévő problémákra próbált sajátos megoldásokat találni. Az építőipari szerződésstruktúra a következőképpen épül fel: a megbízó kivitelezői fővállalkozói szerződést kötnek a kiválasztott fővállalkozóval (Ptk. 401. §), a fővállalkozó pedig köteles az általa elvállalt projektet teljes mértékben megvalósítani, ideértve a beruházás tervezését, megszervezését és a megrendelőnek történő kulcsrakész átadását, üzembe helyezését, valamint teljes körű garanciát vállalását a létesítményre, akár a törvényi előírásokon túlmenően is. Ennek keretében megteremti a létesítményen dolgozó többi vállalkozó összehangolt munkájának alapvető feltételeit, megköti az ezekhez szükséges szerződéseket. A fővállalkozó felelőssége kiterjed minden kivitelezéssel kapcsolatos feladatra, a megbízó irányába alvállalkozói és beszállítói szerződésszegéseiért is ő tehető felelőssé, így jelentős kockázatot vállal magára. A fővállalkozó az alvállalkozóval alvállalkozói szerződést köt (Ptk. 402- 405. §); az alvállalkozó felelőssége mindössze saját termékére terjed ki, ami azonban nem feltétlenül jelenti a fővállalkozó kiszolgáltatottságát.

Az építőipar szereplői közé a megbízók, a lebonyolítók (műszaki ellenőr, mérnök), fővállalkozók és alvállalkozók mellett az ipari érdekvédelmi szervezetek, elsősorban az Építési Vállalkozók Országos Szövetsége (ÉVOSZ) a Magyar Építész Kamara, illetve közvetetten az állam és a bankok, valamint egyéb finanszírozók tartoznak. *Megbízó* gyakorlatilag bárki lehet az államtól kezdve az önkormányzatokon és a gazdaság egyéb szereplőin át egészen a természetes személyekig. A *fővállalkozók* körébe általában az építőipari nagyvállalatok vagy direkt az adott célra alakult projektcégek tartoznak. Az *alvállalkozók* körébe vehető gyakorlatilag a teljes építőiparban tevékenykedő kis- és középvállalkozói szektor, valamint a szállítók és az építőanyag-gyártók. Az állami

szabályozás kimunkálása a Nemzetgazdasági Minisztérium Építésügyi és Építészeti Főosztályának a feladata, operatív megvalósítása pedig az építésügyi és építésfelügyeleti hatóságok hatáskörébe tartozik. A bankok szerepe a finanszírozás kapcsán válik relevánssá, hiszen bizonyos építőipari beruházások sok esetben olyan nagy volumenű erőforrások befektetését igénylik a vállalkozóktól, amilyeneket aligha volnának képesek önerejükből, még a követeléseik rendezését megelőzően biztosítani. Az érdekvédelmi szervezetek köre is rendkívül kiterjedt, tevékenységi körük azonban nehezen behatárolható. Az iparági érdekérvényesítést az 500-at is meghaladó számú tagszervezetének rendszeres információs és lobbizási segítséget nyújtó ÉVOSZ dominálja. Az ágazat szempontjából fontosabb eredmények elérése többnyire az említett szervezet tevékenységéhez köthető.

Intézetünk munkatársainak egy korábbi – „Jelentés a magyarországi kapitalizmus állapotáról 2008" című – tanulmánykötetében[196] az építőipar vizsgálata kapcsán több mint hétszáz különböző hazai vállalkozót kérdeztünk meg az ország különböző részeiről internetes kérdőív felhasználásának segítségével, valamint személyesen. A kutatás eredményei szerint, az építőiparban tevékenykedők 80%-a vélte úgy, ritkán jár eredménnyel, ha az üzleti vitákat valaki a bíróság elé viszi. A megkérdezett vállalkozók amellett, hogy az ügymenetet túlságosan hosszúnak találták, szkeptikusak voltak annak eredményességében is. A felmérésből kiderült, hogy a legtöbb cég az esetleges csődeljárás után sem tud hozzájutni a korábban szerződött pénzmennyiséghez. Voltak olyanok is, akik nyíltan vallották, hogy esetenként az erőszakos megoldás sokkal hatékonyabb. Érdemes kiemelni azt a vállalkozói meglátást, miszerint „fejétől bűzlik a hal", azaz az állam fizetési fegyelme a leggyengébbek közé tartozik. Az állam és az önkormányzatok esetében kiemelten gyakori a kötelezettségek késedelmes rendezése, amelynek tovagyűrűző hatásai keményen sújtják az ágazat különböző szereplőit.

Az építőipari vállalkozók szerint a viták jogi útra történő terelése éppen a nem fizető megrendelő célja, mivel az egyrészt rendkívül hosszadalmas, másrészt pedig sok esetben végül a megrendelőnek adnak igazat, aki szinte bármikor ellenőrizhetetlenül hivatkozhat az elvégzett munka gyenge minőségére. A tipikus reakció nemfizetés esetén a teljesítés leállítása, ritkább esetben pedig a beruházás visszabontása. Számos építési vállalkozó számításaiba már eleve bekalkulálja a nemfizetés valószínűségét.

[196] Harkányi Máté: Az építőipar 2008-ban c. műhelytanulmány

A SZERVEZET FELÉPÍTÉSE

A VÉSZ szervezeti felépítése – fiatal szövetségként – főleg a nagyobb érdekképviseleti szervezetekhez viszonyítva még nem igazán megcsontosodott, és ez működésének jellegére is magyarázatot ad.

A szervezet felépítése az alapszabályban megfogalmazottak alapján a következőkből áll:

- a legfőbb szerv, amíg a tagok létszáma nem éri el a kétszázat, a tagok összességéből álló Közgyűlés, afelett pedig Küldöttgyűlés. A Közgyűlés ülését legalább egyszer össze kell hívni, hogy a tagok elfogadják a Szövetség előző évi pénzügyi beszámolóját, és a tárgyév költségvetését jóváhagyják;
- az *Elnökség* öt főből áll, az Elnökből, az Elnökhelyettesből és három Elnökségi tagból. Előbbi kettőt határozatlan időre választják, míg az utóbbi hármat öt évre. Az Elnök feladata a szervezet képviselete a hatóságok előtt és harmadik személy felé, a szövetség működéséhez szükséges dologi és szervezeti feltételek biztosítása a költségvetési kereteken belül, a szövetség alkalmazottai felett ő gyakorolja a munkáltatói jogokat. Az Elnökhelyettes feladata az Elnök akadályoztatása esetén jogainak gyakorlása és feladatainak teljesítése. Az Elnökség tevékenységével az Elnök munkáját segíti;
- *Felügyelő Bizottság:* három évre választják és három tagból áll. Feladata, hogy ellenőrizze a szövetség alapszabály szerinti működését és gazdálkodását;
- *Etikai és Fegyelmi Bizottság,* öt évre választják és három főből áll. Feladata a vállalkozási verseny etikai kódexének kidolgozása, az Elnök által kezdeményezett fegyelmi ügyek kivizsgálása és arról a Közgyűlés tájékoztatása;
- *Tényfeltáró Szakértői Bizottság*, elnökét határozatlan időre választják. Feladata a Bizottság tagjainak megszervezése és a Bizottság munkájának irányítása.

A VÉSZ egyike azoknak a társadalmi mozgalmakra emlékeztető szervezeteknek, ahol – az elnökkel készített interjú tanúsága szerint – a választott tisztségviselők és a tagok az előírtnál jóval aktívabban részt vesznek a szervezet életében. A tagok rendszeresen találkoznak, szoros informális kapcsolat alakult ki közöttük, számukra a tagság többet jelent, mint egy bizonyos nagyságú tagdíjért cserébe bizonyos mennyiségű és minőségű szolgáltatást kapni.

Az Alapszabályból kitűnik, hogy a szervezet tevékenységében a legnagyobb felelősség az elnökre hárul. Az elnök előtérbe helyezése „védelmi” jellegű, azt a célt szolgálja, hogy a többi tag háttérben maradhasson, hogy a VÉSZ-ben vállalt pozíciók miatt a vezetők vállalkozásait ne érje negatív következmény. Az elnök saját vállalkozása még az első akciók után több problémával is szembekerült: a fővállalkozók nem mertek vele szerződni, sőt előfordult, hogy szerződést bontottak vele. Bár voltak olyan tapasztalatok

miszerint a tagviszony az adott vállalkozás esélyeit nemhogy gyengítette a pozícióvállalás, hanem épp ellenkezőleg, erősítette; 2009 augusztusában a VÉSZ egyik alelnökének házát és lovardáját – miután személygépkocsijukat két héttel megelőzően savval öntötték le – felgyújtották, odaveszett minden értékük és bennégett tíz ló is az istállóban. Nem sokkal a tragédia után tartott VÉSZ sajtótájékoztatón az alelnök elmondta, hogy amennyiben a VÉSZ-akciók miatt történt a gyújtogatás, nem fogják eltűrni, és a VÉSZ segítségével megtalálják a „bűnösöket".

Korábban az elnök felelt minden akcióért, azonban a taglétszám növekedése, az akciók sűrűsödése és a reagálási idő gyorsasága miatt jelenleg már országos hálózattal rendelkeznek, és akár fél órán belül az ország bármely pontján akcióba tudnak lépni. A területi vezetők viszonylag önállóak, az ő feladatuk a beléptetés, az akciók megszervezése.

A jogi személy státuszú tagok száma 120, a természetes személyek száma három-négyezer között mozog. Az Elnök elmondása szerint ma már sokkal erősebbek, mint amire szükségük van az akcióik sikerességéhez, érdekeik érvényesítéséhez. A szervezet nem csak a pórul járt vállalkozók tömörülése, vannak, akik egyszerűen fontosnak érezték ennek a sokak által erkölcsileg helyesnek tartott célkitűzésű szervezetnek a támogatását és ezt aktív tagságukkal erősítik. A VÉSZ életében sokszor előfordult, hogy baráti körök, társaságok együttesen ajánlották fel segítségüket. A tagság kiterjedtségéhez és aktivitásához nagyban hozzájárult a szervezet vezetőjének fellépése, vezetői kompetenciája, elvekhez[197] való ragaszkodása.

A VÉSZ finanszírozása ingatag lábakon áll: a szövetség tagjai tipikusan kis- esetleg közepes vállalkozások, azok közül is jellemzően csőd közeli időket már átélt vagy éppen abban élő vállalkozások – ahogyan az elnök fogalmazott, ők a „rongyos sereg". Interjúnkon elhangzott, hogy a csődbemeneteltől sikeresen megmentett vállalkozások és azok visszaszerzett vagyonának értéke körülbelül félmilliárd forintot jelent.

Az alapszabályt illetően a tagok csak tagdíjat kötelesek fizetni, a szövetség tartozásaiért saját vagyonukkal nem felelnek. Az alapszabályban felsorolt források közt szerepelnek még a tagok egyéb hozzájárulásai és adományai, illetve a külső jogi- és természetes személyek hozzájárulása és adománya, valamint rendezvények és esetleges vállalkozások bevételei.

[197] Így az erőszakmentességhez; valamint ahhoz, hogy magánszemélyek ellen nem, csak szervezetek ellen „harcolnak"; és a kilakoltatások esetén is csak akkor lépnek fel, ha a család egyetlen lakóingatlanáról van szó

A VÉSZ SZOLGÁLTATÁSAI

A VÉSZ legfontosabb tevékenysége jelenleg az egyes érintett vállalkozások csődbemenetelének megakadályozása. Emellett egyre nagyobb szerepet kap a banki adósok védelmére irányuló tevékenységük is.

A vállalkozások érdekében a VÉSZ törvénymódosításért is lobbizik. Azt próbálják elérni, hogy ha egy vállalkozót nem fizet ki a megrendelője, akkor térítsék vissza az adót azon számlák után, melyeket a megrendelők nem fizettek ki a vállalkozóknak. Ezért demonstráltak a VÉSZ aktivistái 2009. május 20-án az APEH Váci úti épülete előtt, ahol egy új módszerhez folyamodtak: a bejáratnál építési törmeléket halmoztak fel.

A KKV-kra vonatkozó koncepciójában a VÉSZ amellett, hogy bemutatja a KKV-k szerepének fontosságát, felhívja a figyelmet az adórendszer visszáságaira is. Mint írják, a KKV-knak azon benyújtott számláik után kell adót fizetniük, amit a megrendelő még nem egyenlített ki (nem ritka példa, hogy a KKV-k adófizetési kötelezettségüket hitelfelvétellel próbálták meg orvosolni, ami még inkább rontott helyzetükön). Ezért javasolják, hogy minden vállalkozási formában csak a realizált árbevétel után kelljen adót és járulékokat fizetni. Koncepciójukban szintén említik a „0”-ás igazolások problémáját. A szabály szerint közbeszerzéseknél, vagy közpénzen megvalósuló beruházásoknál a teljesítő vállalkozás számláit ugyanis csak 15 napnál nem régebbi ún. „0”-ás APEH-igazolás esetén fizetheti ki a megrendelő, azonban a körbetartozások miatt nagyon nehéz 0-s igazolással rendelkezni. A VÉSZ szerint ezt a módszert mihamarabb meg kellene szüntetni és javaslatuk szerint csak a KKV-k konszolidációja és stabilizációja után lehetne újra bevezetni. Javaslataik között szerepel emellett a Kis- és Középvállalkozások Konszolidációs Hivatalának létrehozása, amely a működőképes, ám fizetésképtelenné vált vállalkozásoknak nyújtana segítséget:

- tisztázza az önhibájukon kívül tönkrement, de élet- és teljesítőképes KKV-k körét;
- érdekükben eljár a társhatóságoknál az adófizetési és felszámolási moratóriumnak a konszolidációs időszakra érvényes meghirdetéséért;
- „konszolidációs pályázatot” hirdet számukra a kötelezettségek határidős meghatározása mellett, amely vissza nem térítendő támogatást jelentene a gyakorlatban.

A VÉSZ PARTNEREI

A VÉSZ elnöke 2009 áprilisában alapította meg a Gyorsreagálású Önvédelmi Zónák (GYŐZ) nevű szövetséget, amelyet a VÉSZ egyetlen partnereként nevezett meg. A szervezet legfőbb célja a kilakoltatások megakadályozása. A GYŐZ jelentős tagi

átfedésben van a VÉSZ-el, amit annak „VÉSZ után GYŐZ” neve is jelez; az elnök szerint ma már a GYŐZ tevékenysége hangsúlyosabb, noha a sajtóban még mindig inkább VÉSZ-ként jelennek meg. A GYŐZ és partnerei (az „Otthonvédők” néven együttműködő Magyar Szociális Fórum, Civil Nemzeti Csúcs és Civil Összefogás Fórum) a törlesztésképtelen devizahitelesek problémájára többféle megoldási javaslatot vetettek fel. Fontosnak tartanák a törlesztőrészletek csökkentését; a futamidők kitolását, az adó bérlővé válását. A kilakoltatás ellen a „VÉSZ után GYŐZ” népszavazást is kezdeményezett, de kezdeményezésüket az Országos Választási Bizottság elutasította.

Az akciók megszervezése során a mozgalom tagjai az adott lakóterületen riadóláncszerűen értesítik egymást, és ha értesülnek róla, hogy valahol kilakoltatás készül, a helyszínre vonulnak és megkísérlik annak megakadályozását. A szervezet alapelve a lehető legnagyobb erő felmutatása és a lehető legkisebb erő alkalmazása, azonban, ha más megoldást nem látnak, nem utasítják el a fizikai erő bevetését sem.

A mozgalom eddigi működése igen eredményesnek mondható. Egy hónap alatt országszerte több száz otthonvédő csoport alakult. Egy részvénytársaság árverezésén például nyolcvannégy ingatlant szerettek volna elárverezni, de – a mozgalom tagjainak fellépése eredményeképpen – csak kettőt tudtak. Hosszú távon azonban azt tekintik eredménynek, ha elérik, „hogy a magyar társadalom nem lesz közömbös, és nem nyugszik bele ebbe a szociális katasztrófába.”

SIKEREK ÉS KUDARCOK – A SZERVEZET ÖNÉRTÉKELÉSE

A VÉSZ néhány eredménytelen kezdeményezése mellett számos látványos sikert tudhat maga mögött. A szervezet legnagyobb sikereként az egri kórház „visszafoglalását” említették. A VÉSZ a Kórházvédők felkérésére csatlakozott az akcióhoz, melynek eredményeként 2009 augusztusában a Heves Megyei Önkormányzat szerződést bontott az üzemeltető HospInvesttel. Szintén saját sikerüknek tartják a VÉSZ-ben, hogy egyelőre megakadályozták a tömeges kilakoltatásokat. Nemcsak a kilakoltató „kommandókat” sikerült „elkergetniük”, de a legtöbb banknál elérték azt is, hogy az önhibájukon kívül, a bankok egyoldalú szerződésmódosítása vagy a törlesztés nehezítése miatt fizetésképtelenné vált adósok egyetlen otthonára hirdessenek árverezési és kilakoltatási moratóriumot. Az elnök az interjú során megemlítette azt is, hogy a szervezet egyik nagy eredménye az, hogy mára – tagságának aktivitása révén - olyan nagy erővel rendelkezik a VÉSZ, hogy sokszor már ki sem kell ahhoz vonulniuk, hogy elérjék azt, amit akarnak.

A VÉSZ számára a legnagyobb nehézséget a szervezet finanszírozási problémái jelentik. A másik égető gond a VÉSZ tagvállalatok piaci megítélése. A tagságon belül ugyan kialakult egyfajta bizalmi légkör, a VÉSZ-ben végzett tevékenység miatt azonban ezek a vállalatok több korábbi üzleti partnert is elveszítettek. Interjúnk során az elnök a nehézségek közé sorolta a koordinálási feladatokat is, hogy megmaradjon az egyensúly

a megalkuvást nem ismerő harcosság, valamint a türelem és az erőszakmentesség között.

HIVATKOZÁSOK JEGYZÉKE

HARKÁNYI M. [2009]. Építőipari Jelentés - 2008. In B. S. (szerk.), *Jelentés a magyarországi kapitalizmus állapotáról - 2008.* Közjó és Kapitalizmus Intézet Alapítvány.

Durvul a helyzet: Ha jön a kilakoltató, zavarják el!
http://hetivalasz.hu/itthon/durvul-a-helyzet-ha-jon-a-kilakoltato-zavarjak-el-22778/; letöltés ideje: 2010-07-24

„Ez háború: megsemmisítjük a legtöbbet ártó bankot”
http://www.hirszerzo.hu/cikkprint.116762.; letöltés ideje: 2010-07-26

Lehetnek mások a bankok? - Önkormányzatok a bérlakásprogramról
http://www.hirszerzo.hu/cikk.lehetnek_masok_a_bankok_-_onkormanyzatok_a_berlakasprogramrol.111861.html; letöltés ideje: 2010-07-26

Érvénytelen a Hospinvest egri pályázata
http://index.hu/belfold/hsp5030/; letöltés ideje: 2010-07-20

Maffiózók az építőiparban: felgyújtják a vállalkozókat, legyilkolják a lovakat + videó
http://www.ingatlanmagazin.com/10322/Maffiozok_az_epitoiparban_felgyujtjak_a_vallalkozokat_legyilkoljak_a_lovakat_video; letöltés ideje: 2010-07-16

Gyorsreagálású önvédelmi osztagokat állítanak fel a kilakoltatások ellen az emberek
http://www.ingatlanmagazin.com/9062/Gyorsreagalasu_onvedelmi_osztagokat_allitanak_fel_a_kilakoltatasok_ellen_az_emberek; 2010-07-24

VÉSZ: Bérlakás program csőd ellen
http://ingatlanmagazin.com/10482/VESZ_berlakas_program_a_csod_ellen; letöltés ideje: 2010-07-26

KELEMEN [2005]: A civil szervezetekés a területfejlesztési politika. In K. I. (szerk.), *A civil szektor Magyarországon* (old.: 3. old). Magyar Tudományos Akadémia Politikai Tudományok Intézete.

A VÉSZ az egri kórház "visszafoglalásáról”
http://belfold.ma.hu/tart/cikk/a/0/29534/1/belfold/A_VESZ_az_egri_korhaz_visszafoglalasarol; letöltés ideje: 2010-07-26

"Nem félek senkitől"
http://www.demokrata.hu/heti-hir/%E2%80%9Enem-felek-senkitol%E2%80%9D; letöltés ideje: 2010-07-26

A Gyorsreagálású Önvédelmi Zónák (GYŐZ) működésének alapjai

http://www.magyarokszovetsege.hu/content/letrehozhatsz-gyorsreagalasu-oenvedelmi-zonat; letöltés ideje: 2010-07-26

Szakszervezetek joga
http://munkajog.com/szakszervezetek-joga.html; letöltés ideje: 2010-07-27

Gyorsreagálású otthonvédő csoportok a kilakoltatás megakadályozására
http://www.nol.hu/belfold/20090521-vesz_-_helyzetben; letöltés ideje: 2010-07-26

NGM Építésügyi és Építészeti Főosztály
http://ngm.gov.hu/feladataink/terfejl/epitesugyi_foo.html; letöltés ideje: 2010-07-26

Ketrecharcot is bevállalna a VÉSZ
http://www.origo.hu/itthon/20090602-vallalkozasok-erdekvedelmi-szervezet-a-vesz-tevekenysege-es-celjai.html; letöltés ideje: 2010-07-27

Vállalkozások Érdekvédelmi Szövetsége [2009]: A Kis-és Középvállalkozások Helyzetének Rövid- és Középtávú Stabilizálásáról szóló koncepció.

Vállalkozások Érdekvédelmi Szövetsége [2008]: Vállalkozások Érdekvédelmi Szövetsége Alapszabálya

Természetben fizetik meg az adót – VÉSZ
http://www.youtube.com/watch?v=J0D1HdmDnRs; letöltés ideje: 2010-07-21

FÜGGELÉK

1. sz. függelék: Az adórendszer megítélése

Forrás: (Harkányi M., 2009)

Az állítással (részben vagy teljesen) egyetértők aránya	
Állítás	Építőipar
Az adórendszer bünteti azokat, akik tisztességesen szeretnének vállalkozni.	92%
Ha kisebb lenne az adó, és így kevesebb is lenne az állam által nyújtott szolgáltatás, akkor kiderülne, hogy az emberek sokkal jobb célokra tudják fordítani a pénzt, mint az állam.	84%
Akinek a vállalkozása már elég nagy, annak sokkal több legális adócsökkentési lehetőséget ad az adórendszer, mint akinek a vállalkozása kicsi.	82%
Magyarországon az adózás csak azoknak a cégeknek nem okoz gondot, akik az adófizetés terheinek nagy részét a szállítóira tudják áthárítani.	78%
Az adózás alóli kibújás nem bűn, hanem kényszer a vállalkozásoknak.	75%
Egy cég üzleti tisztességét megkérdőjelezi, ha adószabálysértésért megbüntetik.	57%
Aki az adószabályok miatt egy adóparadicsomba viszi át vállalkozását, vagy annak egy részét, az tisztességtelen.	46%
Az adóhatóság az adószabályokat kényszerből megsértőkkel méltányosabb, mint a nyerészkedésből tisztességtelenül adózókkal.	34%
A vállalkozásom által befizetett adót a költségvetés jól használja fel.	10%

2. sz. függelék: Gyorsreagálású Önvédelmi Zónák 12 pontja

Forrás: (Magyarok Szövetsége)

A Magyarok Szövetsége Nemzetvédelmi tagozatának és Hitelesek csoportjának javaslatai alapján összeállításra került az a program, mely alapján a közösségek meg tudják védeni tagjaikat az árverezésektől, kilakoltatásoktól…

A Gyorsreagálású Önvédelmi Zónák (GYŐZ) működésének alapjai

1. A Zónák az egymást megismerni és segíteni akaró emberek szabad, önszerveződő, önigazgató, területi közösségei. Nem cél a Zónák magasabb szervezeti egységekbe tömörítése, de a Zónák korlátlanul együttműködhetnek.

2. A Zónák kialakításában és működésében mindenki szabadon, mindennemű kényszer nélkül vesz részt.

3. A Zónákban nem lehetséges semmiféle alá-fölérendelt viszony a résztvevők között. Mindenki, személyes adottságainak és érdeklődési területeinek megfelelő tevékenységet folytat benne, abban a mértékben, ahogyan szabad akaratából, önként együtt kíván működni társaival.

4. A Zónák morális alapelve: egy mindenkiért, mindenki egyért. Aki elvárja, hogy társai segítsenek rajta, annak morális kötelessége, hogy ő is segítsen a társain.

5. A Zónák elsőrendű feladata az önvédelem feltételeinek megteremtése. Az adott Zónában jelentkező bármilyen jellegű veszélyre, az egymásra figyelő, egymást segítő emberek megtalálják a közös önvédelem hatékony megoldását.

6. A Zónák, önvédelmi reagálásuk gyorsasága érdekében, riadóláncszerű belső mozgósítási rendet alakítanak ki.

7. Éles önvédelmi helyzetekben az ittas, bizonytalan elme-, vagy idegállapotú személyeket távol kell tartani; olyanok sem vehetnek részt a közös akciókban, akik bármilyen erőszakos bűncselekményt elkövettek már. Ezekre a szabályokra nagyon kell vigyáznia a Zónának. Kizárólag tiszta tudatú, egészséges ítélőképességű zónatagok vehetnek részt az önvédelmi akciókban.

8. A kilakoltatásokkal szembeni önvédelmi akciókban nincs helye a vitának. Semmilyen hivatkozással nem engedhető meg, hogy bárkit kilakoltassanak jogszerűen elfoglalt egyetlen otthonából. Nem fogadható el a kilakoltató személyektől az az esetleges érvelés sem, hogy ők csak a munkájukat végzik. Senki nem végezhet Magyarországon mások súlyos kárára hóhérmunkát.

9. Azokról, akik megkísérlik a kilakoltatást, fénykép- és videofelvételeket kell készíteni, nevüket és az őket küldő cég nevét meg kell tudni, gépkocsijaik rendszámát föl kell írni.

10. A Zónák önvédelmet teljesítenek, sem támadás, sem bosszú senki ellen nem engedhető meg, a védelemnek azonban határozottnak, bátornak, elszántnak kell lennie, ha a kilakoltatók megkísérlik a kilakoltatást, vagy támadást kísérelnek meg a Zóna közössége ellen. Olyan túlerőt kell produkálni, amely biztosítja a kilakoltatás békés megakadályozását. Az akciókkal bizonyítani kell, hogy a társadalom nem hagyja magukra a veszélyeztetett személyeket és családokat.

11. A rendőrség hivatalos állásfoglalása szerint kizárólag jogerős bírósági ítéleten, vagy jogerős önkormányzati határozaton alapuló kényszer-kilakoltatáshoz ad a rendőrség karhatalmi segítséget. Nem tartozik ebbe a kategóriába a közvetlen banki végrehajtás, vagy közjegyzői okirat alapján kibocsátott bírósági végrehajtási záradék. Csak olyan bírósági dokumentum számít, amelyből kitűnik, hogy a határozat jogerős. Az a rendőr tehát, aki a banki kilakoltató-kommandókat segíti, illegálisan van jelen, felvételt kell róla készíteni, és fel kell jelenteni.

12. A sajtóval és a hatóságokkal együtt kell működni. A sajtóval már az akciót megelőzően kapcsolatot kell kialakítani, hogy kivonulás esetén rögtön a helyszínre érkezhessen a média képviselője is

3. sz. függelék: A VÉSZ akcióinak visszhangja a sajtóban

Akciók	Hol jelent meg	Száma
2009. május 22. – Építőipari törmelékkel adóznak az APEH előtt	Hírszerző; HUNHÍR.hu; Hvg.hu; Index.hu; Ingatlan Magazin; Magyar Nemzet Online; Népszabadság Online; Objektív Hírügynökség; Szentkoronarádió; Tények.hu; Vállalkozónegyed;	11
2009. április 24. VÉSZ akció a City Center Parkban a nem fizető Coral Holding ellen	IngatlanMagazin.com	1
2009. április 06. Kezdődnek a kilakoltatások, a VÉSZ megvédte egy család otthonát	ATV; Delmagyar.hu; EuroAstra Internet Magazin; Független Újságírók Szövetsége; Gazdasági Tükörkép Magazin; HKL Online; Kecskeméti TV; Magyar Nemzet Online; Magyarok Szövetsége; Vállalkozói negyed;	10
2009. 02 .12. VÉSZ sajtótájékoztató (2009. február 12. 11 óra) visszhangok:	Hír TV; Ingatlan Magazin; HVG.hu; HG.hu; Napionline.hu; Hírszerző; Logportál.hu; Gondola; Híradó online; Polgár infó; Local info	11
2008. 12. 10. VÉSZ gyülekezik az Auchan parkolóban – két vidéki és két budapesti akció	E-gépész; Hír TV; Népszabadság Online; RtlHírek.hu	4
2008. 10. 21. 2008 október 21. bontási akció Szegeden	Duna TV; Echo TV; Hírszerző.hu; Ingatlanmagazin.com; Magyar Nemzet; Népszabadság Online;youtube.com;	7
2008. 09. 23. - 2008. szeptember 11-ei bontási akció	Hír TV; HVG Online; Ingatlan Magazin; TV2.hu;	4
2008. 11. 20. Hospinvest székház elleni akció	IngatlanMagazin.hu; ma.hu; Mi történt.hu; stop.hu;	4

VÁLLALKOZÓK ÉS MUNKÁLTATÓK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE (VOSZ)

Pocsarovszky Ráchel

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

1. Esettanulmányunkban az 1988-ban alakult Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetségének (VOSZ) működését vizsgáljuk, miként illeszkedik a hazai és a nemzetközi munkaadói érdekvédelmi struktúrába, és milyen problémákat teremt számára a piaci és jogszabályi környezet.

2. 20 éves múltjára visszanézve arra a következtetésre juthatunk, hogy a VOSZ sikeresen közelít eredeti céljához: a hazai érdekegyeztetői fórumok és nemzetközi szervezetek tagjaként a modern szövetséggé alakulás útjára lépett.

3. Működésének első három éve alatt a szövetség sikeresen kiépítette országos szakmai szekcióit és megyei szintű szervezeteit, amelyek ma is meghatározóan hozzájárulnak tevékenységének sikeréhez, hiszen rajtuk keresztül a legtöbb vállalkozót képesek megszólítani.

4. A Szövetség 1998-ban jelentős változáson ment keresztül: vezetősége mellett átalakult alapszabálya és így belső struktúrája is. Ennek a folyamatnak egyik következménye, hogy míg az első tíz éves fennállása alatt elsősorban a kis- és közepes méretű társas magáncégeket tömörítette (akik főként szellemi területen vállalkoztak), a belső reformok után vezetésébe bekerültek a közepes- és nagyvállalkozások vezetői is. Tagságának további bővítésében a VOSZ-nak nagy segítségre volt a ma is legnagyobb sikerének számító Széchenyi Kártya konstrukció, amit még 2002-ben a Magyar Kereskedelmi és Iparkamarával (MKIK) összefogva hoztak létre.

5. A szervezet ismertségét és elfogadottságát növelte, hogy az elismert üzletember, Demján Sándor került a szervezet élére, aki a Prima Primissima díj működtetésével is hozzásegítette a VOSZ-t hírnevének növeléséhez.

6. A szervezet legnagyobb problémáját a tagtoborzás nehézségei adják, ami főleg a „potyautas” effektus eredménye. A taglétszám növelése egyrészt fontos a szervezet által

betölthető pozíciók (Országos Érdekegyeztető Tanács tagja, nemzetközi szervezet tagja), illetve a finanszírozási kérdések miatt.

7. A problémák miatt az érdekképviseleti szövetségek közötti ágazati szempontok szerinti tagmegosztottság mára szinte teljesen eltűnt, illetve azóta a VOSZ-nál is megjelentek az ernyőszervezeti funkciók más szövetségekkel kötött közös tagelismerések révén. A probléma megoldásáért a VOSZ egyre inkább szolgáltatói tevékenységét erősíti, így –„a versenyben maradásért küzdve" – az érdekképviseleti feladatok ellátása mellett a szolgáltató szervezetekre jellemző profil kialakítása is hangsúlyossá válik.

MÓDSZERTAN

Esettanulmányunkban a Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetségének (VOSZ) működését vizsgáljuk meg, különös tekintettel arra, hogyan illeszkedik a hazai és a nemzetközi munkaadói érdekvédelmi struktúrába, és milyen problémákat teremt számára a piaci és jogszabályi környezet, illetve ezekhez mennyire tud hatékonyan alkalmazkodni, tevékenysége mennyire tekinthető sikeresnek.

Elemzésünk során a szövetség munkatársaival készített interjúkra, a VOSZ kiadványaira, a honlapon megtalálható információkra, valamint a sajtóban megjelent hírekre támaszkodunk.

SZERVEZETI TÖRTÉNET

A szövetség fejlődésében kettő, illetve egy kvázi harmadik jól elhatárolható „életszakaszt" körvonalazhatunk. Az első szakasz 1988-tól 1994-ig, a második – válságkorszakként definiálható szakasz – 1994-től 1998-ig, a harmadik pedig 1998-tól egészen mostanáig tartó időszakot öleli fel.

Első szakasz

A VOSZ még a rendszerváltást megelőzően, 1988-ban alakult meg. Létrejöttét közvetetten az 1983-ban elfogadott kisvállalati törvény rendelkezései váltották ki, amely számos új cég megalapítását tette lehetővé. Az így megalakult – érdekképviselet nélküli – vállalkozásokat eleinte a Magyar Kereskedelmi Kamara (MKK) – illetve később Magyar Gazdasági Kamara – tömörítette, azonban az új magántulajdonú vállalatok számának gyors növekedése miatt a Kamara Kisvállalkozói Tagozatának mérete olyannyira megnőtt, hogy a kamarától különálló szervezetként – eredetileg Vállalkozók

Országos Szövetsége néven – az akkori egyesületi törvény keretei között átalakult egy országos gazdasági munkaadói érdekképviseletté.

A megalakulást követő első 10 évében fiatal szervezetként a VOSZ saját stratégiáját, jövőképét, működésének kereteit igyekezett meghatározni; a cél alapvetően egy, a nyugat-európai mintán alapuló modern szövetség kialakítása volt.

Elsősorban az állampárt „jóváhagyását" élvező megalakulási folyamatnak köszönhető, hogy a VOSZ-nak a rendszerváltás után több tagja is részt vett képviselőként az országgyűlés munkájában. A Parlament a Szövetség képviselői által benyújtott törvényjavaslatoknak közel egyharmadát elfogadta.

Fontos szerepe volt a szervezetnek a „taxisblokád" tárgyalásos megoldásában is. 1990 őszén, miután a kormány 65%-os benzináremelést jelentett be, több ezer taxis és fuvarozó három napra megbénította Budapest és az ország több városának közlekedését. A kormány és a taxisok között megindultak ugyan a tárgyalások, de az itt körvonalazódó megállapodás, amelynek megfelelően szabadárassá vált volna az üzemanyag, később – miután a köztársasági elnök azt javasolta, hogy a kormány függessze fel az áremelést – már nem volt elfogadható a fuvarozók számára. A tárgyalások ezért az Érdekegyeztető Tanács (ÉT) keretében folytatódtak tovább, ahol Palotás Jánosnak, a VOSZ akkori elnökének végül sikerült a megegyezést tető alá hoznia. A kompromisszumos megállapodása szerint átlagosan 12 forinttal csökkentették a benzinárakat, és megegyeztek abban is, hogy az üzemanyag termelői árát a világpiac alakítja, azt ezt terhelő fogyasztási adót pedig fixálták. Az elfogadott dokumentumok szakmai előkészítése révén – az itt szerzett tapasztalatokat a VOSZ később az OÉT munkájába is beépítette.

1993-tól egészen azok megszüntetéséig a társadalombiztosítás két önkormányzatába is küldött képviselőket a szövetség. Nem kis mértékben ezek is hozzájárultak a VOSZ mai ismertségéhez. A kezdeti „állami háttér" – az a tény, hogy egy állami intézmény keretiből kinőve, az állam „beleegyezésével" és elvi támogatásával alakult meg, illetve hogy tagjainak aktív pártpolitikusként beleszólási joguk volt a közéleti kérdések eldöntésében – némiképp biztosítéka volt a VOSZ működőképességének; könnyen elképzelhető, hogy nélküle ma számottevően kisebb szervezetként tevékenykedne.

A reformokat követően a társadalmi szervezet sikeresen kiépítette megyei szintű szervezeteit és országos szakmai tagozatait[198], amelyek ma is meghatározóan hozzájárulnak tevékenységének sikeréhez, hiszen potenciálisan minden vállalkozót képes megszólítani. A jelenlegi rendszer szerint a kihelyezett megyei irodák végzik a VOSZ tevékenységének lényegi elemeit, ugyanakkor nem önálló szervekként, hanem a szövetség egységes arculatába beolvadva végzik munkájukat.

[198] A jelenleg működő országos szekciók az alapszabály szerint: Egészségügyi Szekció; Ifjúsági és Diákvállalkozási Szekció; Hírközlési Szekció; Ipari, Építőipari Szekció; Kereskedelmi és Szolgáltató Szekció; Oktatási és Szakképzési Szekció; Pénzügyi Szekció; Szállítói Szekció; Textil és Ruházatipari Szekció; Idegenforgalmi, Szálláshelyszolgáltatók és Vendéglátóipari Szekció.

Második szakasz

A VOSZ történetének már a második – válságidőszakaként is nevezhető – korszakának eseményei közé sorolható a Privát Expo megrendezése. Az expo egyedülálló módon lehetőséget adott a magánvállalkozásoknak, hogy saját cégimázzsal mutatkozhassanak be a piacon, ennek köszönhetően pedig komoly hírnevet teremtett a VOSZ számára is. Azonban fontos látnunk azt is, hogy a rendezvény kereskedelem-élénkítő szándéka nem igazán illeszkedett a szövetség profiljához, és némileg megtépázták a hírnevet az expo-t övező korrupciós botrányok is. Mindez nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a régi vezetőség helyére Demján Sándort, a Skála Áruházlánc alapítójaként és a TriGránit vezérigazgatójaként már ismert üzletembert kérték fel a VOSZ elnöki pozíciójának betöltésére. A 100 leggazdagabb magyar listáján rendszerint első helyen szereplő Demján mellett az ügyvezető elnökség tagja lett többek között Beck György, Csányi Sándor és Zwack Péter is. [199]

Harmadik szakasz

A szövetség belső válságából – a második történeti korszakából – kilábalva 1998-tól megkezdődött a szervezeti megújulás, amely nemcsak az új tagok toborzását, de egy teljesen új alapszabály megalkotását is magában foglalta.

Érdekképviseletét a belső átalakulást követően valamennyi vállalkozásra – jogi státusukra tekintet nélkül – kiterjesztette, és ekkor vette fel az új „Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége" nevet is. Munkájában a fő hangsúlyt az országos lobbifeladat mellett a tagság szolgáltatási igényeit kielégítő tevékenységre, a regionális (megyei, helyi) és szakmai szekciók működtetésére helyezte át.

A máig tartó „felívelő" szakaszban vált új feladattá 2003-tól a Prima Primissima díj odaítélése, és 2002 óta a Széchenyi Kártya konstrukciójának működtetése is.

SZERVEZETI FELÉPÍTÉS

Az 1998-ban megreformált alapszabály szerint a szövetség tagságának négyféle formája létezik: a szervezethez rendes tagként, társult tagként, pártoló tagként valamint szűkített szolgáltatást igénybe vevő tagként lehet csatlakozni. Társult tagok lehetnek azok a vállalkozói érdekképviseletek, amelyek a VOSZ tagjaival koordináltan kívánnak fellépni – őket kérelemtől függően a rendes tagok jogai és kötelezettségei illetik meg. A

[199] A Napi Gazdaság gondozásában megjelenő rangsor szerint (http://www.a100leggazdagabb.hu) 2010-ben Demján Sándor 150 milliárd forintos vagyonnal áll a leggazdagabbak élén, őt Csányi Sándor követi 120 milliárd forintos vagyonával.

pártoló tagok a szövetség céljaival egyetértő és azt támogató szervezetek, illetve magánszemélyek; a szűkített szolgáltatást igénybe vevő tagok pedig az éves szűkített tagdíj megfizetését vállalják.

Az új alapszabály a VOSZ szervezeti struktúráját is átalakította. A Szövetség legfelsőbb szerveként a közgyűlés funkcionál, melyen szavazati joggal a rendes tagok vesznek részt és a szervezetet érintő valamennyi kérdésben jogosultak dönteni. A közgyűléssel azonos hatáskörrel küldöttgyűlés hívható össze, amelynek tagjai az Ügyvezető Elnökség tagjai, az Ellenőrző Bizottság elnöke, alelnöke és tagjai , a megyei, regionális szervezeti elnökök, legfeljebb 20 országos szekcióelnök, valamint a megyei szervezetek, illetve az országos szekció által delegált szervezetenként három fő.

A küldöttgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik egyebek mellett:

(1) a szövetség alapszabályának elfogadása és módosítása;
(2) a szövetség fontosabb tisztségviselőinek megválasztása és visszahívása;
(3) döntés a szövetség vagyoni ügyeiben, a tagdíjfizetés rendjének és mértékének megállapítása;
(4) a szövetség más szervezettel való egyesülésének, szétválásának, más szervezethez való csatlakozásának elhatározása, vagy megszüntetésének kimondása;
(5) a szövetség nemzetközi szervezeti tagsága tárgyában hozott döntés.

Az ügyvezető elnökség a VOSZ megyei szervezetinek, valamint az országos szekciók elnökeiből áll. A szervezet elnökét az Ügyvezető Elnökség tagjai választják meg.

Az Ellenőrző Bizottság feladata, hogy figyelemmel kísérje és ellenőrizze:

(1) a szövetség alapszabályszerű munkáját, működését,
(2) a küldöttgyűlés, az elnökség, az ügyvezető elnökség működésének és határozatainak jogszerűségét,
(3) illetve ellenőrzi a költségvetés végrehajtását, a szövetség pénzügyeit, gazdálkodását.

A szövetség kiadásainak fedezésére a pályázati források mellett elsősorban a tagdíjbevételek szolgálnak. Ennek mértéke a számviteli nettó árbevételtől függően minimum évi 18 ezer forint – a vállalati árbevétel növekedésével a befizetendő tagdíj mértéke is sávosan emelkedik.[200]

[200] Az alapszabály szerint a belépés vagy megszűnés időpontjára tekintet nélkül a tagdíj mértéke a tárgyévben nem lehet kevesebb: 10 millió Ft számviteli nettó árbevételig 18 ezer Ft-nál; 10 millió Ft-ot meghaladó számviteli nettó árbevételtől 30 millió Ft számviteli nettó árbevételig 24 ezer Ft-nál; 30 millió Ft-ot meghaladó számviteli nettó árbevételtől 50 millió Ft számviteli nettó árbevételig 50 ezer Ft-nál; 50 millió Ft-ot meghaladó számviteli nettó árbevételtől 250 millió Ft számviteli nettó árbevételig 100 ezer Ft-nál; évi 2 millió Ft-ot elérő vagy meghaladó tagdíjfizetés esetén – az ügyvezető elnökséggel történt megállapodás alapján – külön szolgáltatás (elismerés) igénybevételére jogosultságot ad a tagnak.

Átalakulásának következménye, hogy míg az első tíz éves fennállása alatt inkább a kis- és közepes méretű társas magáncégeket tömörítette, a belső reformok után tagjai között túlnyomó többségbe kerültek a közepes- és nagyvállalkozások. Jelenleg ágazati szempontból a legtöbb tagja a feldolgozó iparban, a kereskedelemben-járműjavításban, illetve az építőiparban folytatja tevékenységét. A szövetségnek jelenleg kb. 13 ezer közvetlen tagja van[201], emellett pedig a közös tagelismerést vállaló 46 partnerszervezete révén kb. 38 ezer vállalkozásnak ad még tagsági jogviszonyt.

TAGSÁGI SZOLGÁLTATÁSOK

Tagságának bővítése érdekében a VOSZ számos szolgáltatással próbálja népszerűsíteni szervezetét. Ebben nagy segítségére volt a ma is legnagyobb sikerének számító Széchenyi Kártya konstrukciója. A kedvezményes hitel mellett egyéb tevékenységeivel is tagjainak működéséhez igyekszik segítséget nyújtani.

Széchenyi kártya

A Széchenyi hitelkártyát a VOSZ még 2002-ben a Magyar Kereskedelmi és Iparkamarával (MKIK) összefogva hozta létre – szolgáltatáshoz kapcsolódó gyakorlati feladatok ellátására pedig megalapították a KA-VOSZ részvénytársaságot.

A szolgáltatás lényege, hogy a mikro-, kis- és középvállalkozások egyszerűsített módon kedvezményes kamatozású hitelhez juthatnak likviditási problémáik kezeléséhez.[202] A kezdeményezést az állam is felkarolta, és a Hitelgarancia Rt.–n keresztül állami garanciát biztosít. A Széchenyi Kártyához kapcsolódó hitelkeret ügyfélminősítés alapján 500 ezer Ft-tól maximum 25 millió Ft-ig határozható meg; a Hitelgarancia Rt. készfizető kezességvállalása a hitelkeret és járulékainak 80%-áig terjed. A kedvezményes kamatozás mellett a konstrukció előnye, hogy a szokásos kártya- és hitelkondíciók jelentős része nem kerül felszámításra.

Amennyiben az igénylést benyújtó vállalkozás tagja valamely területi kamarának vagy a VOSZ-nak (vagy a kártya igénylésekor belép valamelyik tagságába), nem kell regisztrációs díjat fizetnie. A konstrukcióhoz társult érdekképviseleti szervezetek tagjainak 8 500 Ft-ba kerül a regisztráció; azok pedig, akik nem tagjai egyik előbb

[201] Pontosan 13 728 tag van. (forrás: VOSZ Hírek Különszáma)

[202] A hitelkeret minden, a vállalkozás érdekében felmerülő és – az adó és számviteli jogszabályok szerint – elszámolható kiadásra felhasználható, akár vásárlás, akár készpénzfelvétel, akár átutalás, akár inkasszó útján, vagy egyéb módon. A Széchenyi Kártyához kapcsolódó hitelkeretet nem lehet igénybe venni exportálandó mennyiséghez kapcsolódó tevékenység, disztribúciós hálózat létrehozása és működtetése, illetve az export-tevékenységgel összefüggő költség finanszírozása céljából.

említett szervezetnek sem, 17 000 Ft regisztrációs díj megfizetése esetén adhatják be igénylésüket.

A 2004. évi XXXIV. kis- és középvállalkozásokról szóló törvény szerint a hitelt olyan egyéni vállalkozók és társas vállalkozások (közkereseti társaság, betéti társaságok, korlátolt felelősségű társaságok, és részvénytársaságok) igényelhetik, akik:

- legalább 1 éve működnek és nincs 30 napot meghaladó köztartozásuk,
- árbevételük és a foglalkoztatottak létszáma alapján legfeljebb középvállalkozások (teljes munkaidőben maximum 250 főt foglalkoztatnak),
- rendelkeznek a tevékenységük végzéséhez szükséges engedélyekkel,
- nem folytatnak fegyver- és lőszergyártási, szerencsejáték és fogadási vagy pénzügyi tevékenységet.

A jogszabály szerint a hiteligénylést elutasíthatják egyebek mellet akkor, ha:

- a vállalkozás foglalkoztatottainak létszáma több mint 249 fő;
- a vállalkozás éves nettó árbevétele a kártyaigénylés benyújtásának időpontjában vagy az azt megelőző évben nagyobb mint 50 millió euró, vagy mérlegfőösszege meghaladja a 43 millió eurót;
- az állam vagy az önkormányzat közvetlen vagy közvetett tulajdoni részesedése a kártyaigénylő vállalkozásban – tőke vagy szavazati jog alapján – külön-külön vagy együttesen meghaladja a 25%-ot;
- a vállalkozásnak lejárt köztartozása van;
- a vállalkozás vagy társas vállalkozás ellen csőd-, felszámolási- vagy végelszámolási eljárás folyik;
- a vállalkozás nem rendelkezik a tevékenység folytatásához előírt hatósági engedélyekkel;
- a társas vállalkozást a cégnyilvántartásba nem jegyezték be vagy onnan törölték;
- a vállalkozásnak, illetve a hitelt kérő egyéni vállalkozónak és az ügylet mögötti magánszemély készfizető kezesnek természetes személyként lejárt, hitel-, kölcsönszerződésből vagy bankgarancia szerződésből eredő tartozása áll fenn;
- a VOSZ vagy valamelyik területi kamara etikai eljárást folytatott és elmarasztaló határozatot hozott a vállalkozás ellen, és az elmarasztalt állapotot vagy tevékenységet a vállalkozás nem korrigálta;
- a vállalkozás főtevékenységként fegyver- és lőszergyártással, katonai harcjármű gyártással, szerencsejátékkal, fogadással, növénytermesztéssel, állattenyésztéssel, vadgazdálkodással, erdőgazdálkodással, illetve halászattal, olaj gyártással, szőlőbor termeléssel, valamint szénbányászattal foglalkozik;
- a vállalkozás vezető tisztségviselő, ügyvezetői posztjában el nem bírált változás van.

A kedvezményes hiteligénylés lehetősége mellett a kártyával rendelkező vállalkozók egymás között a tisztességes munkavégzést és fizetést is szavatolják – a bankok csak a VOSZ megyei szervezetének ajánlásával rendelkező vállalatokkal köti meg a

hitelszerződést. A hitelbírálat során a bankok figyelembe veszik a kapcsolt vállalkozásokkal[203] kapcsolatos korábbi tapasztalataikat, a rendelkezésükre álló információkat, illetve a Bankközi Hitelinformációs Rendszerből elérhető adatokat, melynek alapján a hitelkérelmet elutasíthatják.[204]

A konstrukció üzemeltetésének segítéséhez a VOSZ 2007 óta 70 takarékszövetkezet 120 fiókjában úgynevezett VOSZ Pontokat hozott létre, ahol a hiteligénylések helyben történő befogadása mellett a vállalkozások kezdeményezhetik a VOSZ tagságuk létesítését is.

2005 óta működik a Széchenyi Kártya Klub is, amely – a KA-VOSZ tájékoztatása szerint – lehetővé teszi, hogy annak tagjai a nagyvállalatok egyedi, kifejezetten a klubtagok számára összeállított kedvező ajánlatok között válogathassanak. A Széchenyi kártya tulajdonosok – akik az igényléskor hozzájárultak ehhez – automatikusan klubtaggá válnak, a kártya 1 éves futamideje után pedig a klubtagság is lejár. A KA-VOSZ arra ösztönzi a klubtagokat, hogy egy újabb Széchenyi kártyát igényelve hosszabbítsák meg klubtagságukat is.

A hitelkonstrukció eredményei a következő – 2010. júniusi [205] – adatok segítségével jól felvázolhatjuk:

- 2002 óta 172 ezer Széchenyi Kártya-igénylés történt,
- jelenleg 128 ezer vállalkozás használja a kártyát és 130 milliárd forintnyi hitel van kihelyezve,
- megalakulása óta eltelt 9 év alatt 748 milliárd Ft folyószámlahitelt kaptak a kártyatulajdonosok,
- a kártyát közel 300 helyen, illetve online is lehet igényelni,
- a bedőlések aránya a válság ideje alatt sem érte el az 5%-ot,
- a KA-VOSZ adatai szerint 2002 és 2009 között a kihelyezett hitel 38%-át az 500 ezer Ft és 4 millió Ft közötti kerettel rendelkező Széchenyi kártyával vették fel; a hitelek 27%-át az 5 millió Ft-os, 20%-ot a 10 millió Ft-os, 9%-ot a 6-9 millió Ft-os, 6%-ot a 11-25 millió Ft-os kártyával vették fel,

---

[203] A konstrukcióban résztvevő szervezetek a vállalkozással kapcsolt vállalkozásnak tekintik a hiteligénylő vállalkozás közvetlen tulajdonosait; azt a harmadik vállalkozást, amelyben a hiteligénylő vállalkozás 50%-nál nagyobb részesedéssel rendelkező tulajdonosa szintén többségi irányítást biztosító befolyással rendelkezik; azt a gazdasági társaságot vagy szövetkezetet, amelyben a vállalkozás rendelkezik többségi irányítást biztosító befolyással.

[204] Az eddigi tapasztalatok alapján az elutasítás elkerülésénél fontos szerepe van többek között annak, hogy a vállalkozás ne legyen tartósan veszteséges és a saját tőkéje ne legyen negatív. Lényeges az is, hogy a vállalkozás gazdasági adatai alapján eldönthető legyen, hogy képes teljesíteni a (rövid lejáratú) kötelezettségeit, illetve képes lesz a hitelt a futamidő végén visszafizetni.

[205] Forrás: Jolly joker lehet a Szécehnyi Kártya
http://www.fn.hu/cegek/20100604/jolly_joker_lehet_szechenyi; (letöltés ideje: 2010-07-10)

- az igényelhető keret folyamatos növekedésével egyre inkább a magasabb összegű hitelek felvétele felé mozdult el az arány, 2008 és 2009 első féléve között már 14%-ot képvisel a 11-25 millió Ft-os kártyával igényelt hitel aránya.

Jórészt a Széchenyi kártya eddigi sikerének köszönhető, hogy szolgáltatásainak köre folyamatosan bővül.

Egyéb szolgáltatások

A tagsági szolgáltatások fontos része az

- üzleti partnerközvetítés (hazai és nemzetközi szinten üzletember találkozók szervezése – kiemelten a FÁK országokkal való kapcsolattartás segítése),
- az információk átadása (jövőbeni programokról, pályázati és egyéb lehetőségekről, jogszabályi változásokról, adózással kapcsolatos hírekről stb.),
- a pályázatkészítésben való együttműködés (a szövetség Közép-magyarországi Regionális Szervezetének vállalatán keresztül például vállalja hazai és uniós pályázatok megírását, illetve a megnyert pályázatok előfinanszírozását, pályázati tanácsadást),
- a VOSZ Havilap és különszámok kiadása, hírlevelek szerkesztése,
- képzési területen folytatott tevékenység (oktatási bizottságokban való részvétel mellett oktatásszervezés, vizsgáztatás, szakképzési hozzájárulás és a K+F járulék vállalkozásközeli felhasználásra egyedi konstrukciók kidolgozása).
- szakmai konferenciák, nyilvános vállalkozói fórumok

A VOSZ-nak saját képzési folyamata nincsen, de rendszeresen szerveznek konferenciákat és különféle tájékoztatókat a változásokról, lehetőségekről a téma keretein belül. Közreműködik továbbá a Magyar Kereskedelmi Iparkamara (MKIK) által végzett felmérésben arra vonatkozóan, hogy a vállalkozóknak milyen szakemberekre, mely szakmákban végzettekre lenne szükségük. A felmérés a Regionális Fejlesztési és Képzési Bizottság (RFKB) munkáját segíti, mivel annak 2008 óta törvény szerinti joga, hogy a térségi integrált szakképző központokra (TISZK-ek) vonatkozó beiskolázási arányt meghatározza. A bizottságnak minden régióban 26 tagja van – a VOSZ régiónként egy választott tisztségviselőjét delegálja.

A fentieken kívül szükséges megemlíteni, hogy a VOSZ tájékoztatást nyújt tagjainak a Széchenyi Kártya melletti mikrohitel szolgáltatásokkal kapcsolatban, kedvező díjazású élet- és balesetbiztosítást ajánl fel a vállalkozások és munkavállalóik részére, valamint partnerein keresztül vagyonvédelmi szolgáltatást is biztosít.

VOSZ GAZDASÁGPOLITIKAI JAVASLATAI

Tevékenységét illetően a VOSZ szorgalmazza, hogy stabil, hosszú távon átlátható, leegyszerűsített szabályozási, adózási és üzleti környezetet alakítsanak ki minden termelő, kereskedő és szolgáltató vállalakozás számára. A szövetség szerint az adó és járulékrendszer területén átfogó reformot szükséges végrehajtani az adók számának és arányának csökkentésével, így a versenyképesség megteremtésével. A szövetség szerint a kibontakozás kulcsa itthon a foglalkoztatottság növelése. Fontosnak tekintik a szigorúbb hatósági ellenőrzések bevezetését az illegálisan vagy szürkegazdaságban tevékenykedők visszaszorítására, ezzel egyidejűleg a legálisan működő kis-és középvállalkozások számára a hatósági ellenőrzések tekintetében elsődleges feladatnak tartják, hogy azok célja a jogkövető magatartás elősegítése és ne a büntetés legyen.

Javaslatuk szerint a multinacionális cégek támogatásának alapfeltételévé kellene tenni, hogy bevonják a magyar KKV-kat a beszállítói, fejlesztési, kivitelezési, egyéb szolgáltatási munkákba. A VOSZ úgy véli, hogy szükség van továbbá a gazdaság/vállalkozásfejlesztési intézményrendszer teljes átgondolására, és szükséges annak szakmai konszenzussal történő megerősítése. Hangsúlyozzák az intézményharmonizáció fontosságát is, amelynek segítségével a KKV fejlesztési infrastruktúráját lehetne összehangolni.

Programjában a VOSZ emellett kiemeli: a kamarák a vállalkozásfejlesztési központok és az érdekképviseletek eltérő feladataira és sajátosságaira építve ezen intézmények felesleges versenyeztetésének megszüntetésével érdemivé kell tenni együttműködésüket.

Rendszeres és transzparens társadalmi párbeszédeket sürgetnek a KKV szektor szereplői, a gazdaságpolitikai döntéshozók és a nem gazdasági közösségek között.

További javaslatuk szerint az állami intézményrendszerben és környezetében létrehozott profitorientált intézmények, gazdasági társaságok megszüntetésével erőforrásokat szükséges teremteni a vállalkozásfejlesztési programok hatékony működtetéséhez; a jelenlegi párhuzamosságok megszüntetésével a mikro-vállalkozásokat és KKV-kat célzó alapszintű vállalkozásfejlesztési programok közvetítésével és végrehajtásával a HVK hálózatot kell megbízni.

A VOSZ fontosnak tartja ezen kívül, hogy a hazai és uniós fejlesztési források lényegesen nagyobb hányadát fordítsák konkrét vállalkozásfejlesztési programokra, azon belül a KKV-k fejlesztésére, hogy ilyenformán a multinacionális cégekkel és a nagyvállalatokkal szembeni versenyhátrányok megszűnjenek. A több forrásból rendelkezésre álló KKV-támogatási pénzeszközöket a szervezet szerint célszerű koncentráltabban és összehangoltabban felhasználni, és a korlátozott számú, de jól működő intézményeken keresztül kell eljuttatni a vállalkozásokhoz.

A szövetség legfőbb céljai közé tartozik, hogy tovább erősítse a termelő szakmákban a vizsga-bizottságokban betöltött szerepét, folytatva a kereslet-vezérelt szakképzés

kialakításáért elkezdett munkát, az új kormánytól pedig elvárja, hogy tűzze ki célul a KKV szektorban a vállalkozói készség és ismeretek oktatását, a vállalkozói kultúra népszerűsítését és elfogadtatását. A mikrovállalkozások támogatásában a fő hangsúlyt a vállalkozók ismereteinek fejlesztésére és forrásellátottságuk, valamint piaci kapcsolataik javítására kell szerintük helyezni.

A szövetség programja szerint támogatja mindazokat a kezdeményezéseket, amelyek a vállalkozói és lakossági jövedelmek decentralizálását célozzák, és amelyek az állami és önkormányzati kiadások érdemi mérséklését szolgálják.

Ezért szükségesnek tartják:

- a költségvetési szférában – teljesítményhez kötött és normatív jellegű - bértömeg-gazdálkodás bevezetését,
- a feketegazdaság szereplőinek kiszorítását a piaci szférából,
- a közös teherviselésből részt vállaló munkaadók és munkavállalók megvédését,
- a takarékszövetkezeti szektorral való stratégiai megállapodás fenntartását és továbbfejlesztését, a vállalkozók számára új szolgáltatások és előnyök elérését,
- a kis- és középvállalkozások adminisztratív terheinek érzékelhető csökkentését,
- a vállalkozói lét stabilizálását és az értékes, magyar vállalkozási hagyományok továbbvitelének támogatását,

a vagyoni betét öröklési illetékének eltörlését**.**

PIACI KÖRNYEZET

A már említett RFKB-n kívül a VOSZ számos szervezetnek tagja. Jelen van az OÉT Szakképzési Bizottságában, ahol joga van minden képzési formára vonatkozóan a törvény előkészítési és véleményezési folyamatokban részt vennie; tagja továbbá a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Tanácsnak (NSZFT), amely a Munkaerőpiaci Alap forrásainak egy részről dönt; az OKJ Bizottságnak, amely az OKJ képzésrendszerrel kapcsolatos változtatásokról dönt, valamint az Országos Képzési Keretrendszer Bizottságnak (OKKR) is, amely az uniós előírásoknak való megfelelést intézi és felügyeli. A VOSZ tagdelegálási joggal rendelkezik 5 szakképesítő vizsgabizottságba is[206], ezt a lehetőséget általában a tagok között hirdetik meg.

[206] Kőműves, hegesztő, CNC forgácsoló, szabó, szerszámkészítő.

Kezdeti célkitűzését a VOSZ annak tekintetében kétségtelenül elérte, hogy nem pusztán az Országos Érdekegyeztető Tanácsnak (OÉT), mint a legfelsőbb hazai érdekegyeztető fórumnak lett a tagja, hanem számos nemzetközi szervezet tagjaként is megjelenik.

Részt vesz a Munkaadók Nemzetközi Szervezetének munkájában (IOE – International Organization of Employers), tagja az OECD Üzleti és Ipari Tanácsadó Tanácsának (BIAC), az Európai Kereskedelmi és Munkaadói Szervezetnek (Euro Commerce), valamint delegálási joga van jelenleg az Unió Biztonságos Munkakörnyezet Bizottságának tagjára, illetve a Szakképzési Tanácsadó Bizottság póttagjára vonatkozóan (az uniós bizottságokba történő delegálási jogról az OÉT dönt). Ezek mindegyikében viszonylag nagy, kb. 10 ezer euró az éves tagdíj. Az IOE-ben, illetve a BIAC-ban is az Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetségével (MGYOSZ) párhuzamosan delegálja tagját. Elviekben mindkét szervezetbe országonként csak egy tag küldhető, ám a magyar szabályozás miatt még néhány más ország mellett kivételt tettek.

Itt szükséges megjegyeznünk, hogy a VOSZ és az MGYOSZ számos párhuzamos tevékenységet végez, és rendkívül hasonló szervezetté váltak. Régebben még léteztek olyan határmezsgyék, amelyek mentén tagságuk és tevékenységük jól elhatárolható volt, azonban ezek mára szinte teljesen eltűntek. Az MGYOSZ eredetileg ernyőszervezetként funkcionált, mivel közvetlen tagsággal nem rendelkezett, csak más szövetségeket fogott össze. Idővel az MGYOSZ a jogszabályi környezet miatt megkezdte a vállalkozások közvetlen toborzását is, és ugyanígy a VOSZ is rendelkezik már szövetségként működő tagokkal a közvetlen tagsága mellett. A mára kialakult struktúra szerint elmondható, hogy az MGYOSZ tagsága főleg ipari tevékenységet folytat, a VOSZ-nak pedig tagja az összes fuvaros – alapvetően azonban mindkét szervezet tagsága a vállalkozások méretének és ágazati tevékenységük szempontjából is vegyes.

A VOSZ egy általunk megkérdezett munkatársa szerint az OÉT-ben az egyik legnagyobb problémát az adja, hogy túl sok szereplővel kell operálnia: a munkavállalói oldalon hat, a munkaadói oldalon kilenc szereplő van. Ezek között a szervezetek között (az MGYOSZ és a VOSZ hasonlóságain túl) nagyon sok az átfedés; a 2009. június óta hatályban lévő új OÉT törvény szerint pedig az OÉT munkájában részt vehet az a szövetség, amelynek tagsága minimum 1000 fő, tagságával legalább két népgazdasági ágban és hat alágban jelen van, illetve tagja valamely nemzetközi szervezetnek – ennek a módosításnak a hatására könnyen elképzelhető, hogy a munkaadói oldalon rövid időn belül sokkal több szereplő jelentkezik. Ugyanúgy, ahogyan az érdekképviseletek számának növekedését állami szabályozásokkal érhetik el, a kevesebb szövetséget is az állam által szabályozott szigorú feltételrendszer fogja előidézni – az általunk megkérdezett VOSZ-képviselő szerint a kilenc OÉT tag önmagától nem fog egyesülni.

Ennek fényében a VOSZ továbbra is törekszik arra, hogy befolyásos nemzetközi szervezeteknek tagja legyen. A honlapján található információk szerint a VOSZ képviselőivel rendszeresen részt vesz a távolkeleti országokba irányuló kormánydelegációkban, és üzleti együttműködést sikerült létrehozni a szlovák, szlovén, román, ukrán gazdasági érdekképviseleteivel.

A szervezet törekszik továbbá arra, hogy az önkormányzatok gazdaságot megjelenítő szervezeteiben a vállalkozók véleményét tükröző szerepeket elfoglalja (bizottsági helyek megszerzése, véleménynyújtás, javaslattétel stb.).

SIKEREK ÉS KUDARCOK

A VOSZ sikerei között első helyen szerepel a már korábban említett Széchenyi Kártya. A szolgáltatás sikerét jól mutatja, hogy 8 év alatt 700 milliárd Ft-nyi pénzügyi forrást tudtak biztosítani 120-125 ezer vállalkozásnak.

A szervezet hírnevét tovább növelte, hogy a Demján Sándor alapította Prima Primissima Díj odaítélésének lebonyolítása is feladatai közé került. A VOSZ mostani költségvetésének nagyjából fele a díjból fakadóan átfolyó tételként jelenik meg. A Prima Primissima Díj mellett minden évben kiosztják az Év Vállalkozója díjat is, amit azok a munkáltatók nyerhetnek el pályázat útján, akik a VOSZ tagjai, legalább öt év vezetnek sikeres vállalkozást, akik ellen büntetőeljárás nem indult, a közterheket maradéktalanul megfizették, akik a szakmában elismert vállalakozók, valamint köztiszteletben álló személyiségek.

A VOSZ emellett rendszeresen szervez vállalkozói fórumokat – 2009 őszén hat megyeszékhelyen tartották meg a nagyszabású „Hallatjuk a hangunkat" elnevezésű konferenciát. Ezen és más rendezvényeken[207] szakmapolitikai kérdésekkel kapcsolatban tájékoztatják a hallgatóságot a VOSZ álláspontjáról és közvetlenül ismereteket szereznek a vállalkozók által legsürgetőbbnek ítélt változtatási igényekről.

Nagy sikerként értékelték a 2010 márciusában megtartott „Vállalkozói Gazdaságpolitikai fórumot", amelyen Orbán Viktor is részt vett. A Fidesz elnöke ígéretet tett arra, hogy a VOSZ által javasolt hat pont közül – az euró kérdéskörét leszámítva – ötöt beemel a párt programjába. [208]

[207] A VOSZ immár 7 éve szervezi regionális jelleggel gyakorlatorientált konferencia sorozatát változó tematikával. Az érintett témák között szerepel az adózás, a munkaügyi kérdések, különös tekintettel a foglalkoztatás kérdéseire, a vállalkozások finanszírozását elősegítő lehetőségek, ezen belül is a hazai és EU-s pályázatok, stb.

[208] A javasolt hat pont:

- Versenyképes adókat!: A vállalkozások adóterhelését 4 év alatt, a lakosságét 6 év alatt régiós versenytársaink átlaga alá kell csökkenteni.
- Társulj és fogj össze magyar!: Szakmai és regionális tőketársaságok létrehozása 2011-ig, tőke- és kamattámogatással.
- A termelés prioritása!: A társadalom foglalkoztatás-szerkezetének átalakítása 10 év alatt. Legalább 1 millió munkahely létesítésére van szükség, döntő mértékben a termelő szférában.
- Piacot a magyarországi vállalkozásoknak!: 2012-re a hazai közbeszerzésekben a többségi magyar tulajdonban lévő vállalkozások ugyanolyan arányban legyenek nyertesek, mint a német- és francia többségi tulajdonban lévő cégek saját hazájukban.
- Kis- és középvállalkozások fellendítése!: A gazdasági fejlesztésre fordítandó EU forrásokat a jelenlegihez képest háromszorosára kell emelni úgy, hogy ebből a hazai termelő kis- és középvállalkozások legalább 50 %-ban részesedjenek.

A szervezet belföldi eredményeit két alkotmánybírósági beadvány is illusztrálja: első beadványukat a taláros testület elfogadta, így meg tudták akadályozni az elvárt adó bevezetését.[209] Második beadványuk sorsa még nem dőlt el – ebben azt ellenzik, hogy az alkalmazottak országos átlagbére után kelljen a munkaadói járulékokat befizetni, mint ahogyan azt a közteherviselés átalakítását célzó módosítás javasolja.[210]

A szervezet legnagyobb problémáját a tagtoborzás nehézségei adják, a „potyautas" effektus miatt. A legtöbb vállalkozó ugyanis úgy gondolja, hogy a munkaadói szövetségek anélkül is képviselni fogják érdekeiket, hogy ők belépnének a szervezethez, így nem tartják fontosnak, hogy megfizessék a tagdíjat. A szövetség ezért egyre inkább a szolgáltatói tevékenységét erősíti, hogy így csábítsa tagságába az egyes cégeket. Ennek mentén a tájékoztatási funkciók bővítése és a honlap fejlesztése egyaránt fontos feladattá vált. Ezen felül a VOSZ megyei elnökeit is érdekeltté tették a taglétszám bővítésében, ugyanis a megyei szervezetek részére elkülönített költségvetési keret megállapításakor a taglétszámot is figyelembe veszik.

- Euró, nem minden áron!: Ameddig a magyar gazdaság teljesítménye nem éri el az Európai Unió átlagának 80 %-át, addig nem kell lemondani az önálló árfolyam- és kamatpolitika előnyeiről az exportorientált gazdaságfejlődés érdekében.
(forrás: Saját pontjait írta alá a VOSZ-nál Orbán; http://www.origo.hu/uzletinegyed/hirek/20100308-egymasra-talaltak-a-vallalkozok-es-a-fidesz.html; letöltés ideje: 2010-07-10)

[209] A VOSZ álláspontja szerint elfogadhatatlan az a feltételezés, hogy a magyar vállalkozások döntő többsége eltitkolja tevékenységének eredményét, és erre hivatkozva a végrehajtó hatalom adóelvonási gyakorlatot érvényesít. A szervezet szerint igazságtalan és jogtalan évközben radikálisan beavatkozni az adórendszerbe, mert emiatt visszamenőlegesen éri hátrány a vállalkozásokat.
(forrás: Alkotmánybírósághoz fordul a VOSZ és az adótanácsadók egyesülete; http://www.mno.hu/portal/365240; letöltés ideje: 2010-07-10)

[210] A közteherviselés rendszerének átalakítását célzó törvénycsomag kapcsán a VOSZ kifogásolta, hogy a társadalombiztosítási járulékot nem a ténylegesen kifizetett jövedelem, hanem a munkakör, illetve a tevékenység piaci értéke után kellene megfizetni. A szervezet véleménye szerint nem definiált a törvényben a "tevékenység piaci értéke", és arra az illetékes miniszter sem kapott felhatalmazást. Így nem tudható, hogy milyen előírások és iránymutatások alapján lehet és kell a járulékalapot meghatározni. Az APEH vagy más hatóság által készített, a jövőben kiadásra kerülő útmutató, körlevél vagy leirat nem minősülhet jogforrásnak, így alkalmazásuk elfogadhatatlan a szövetség szerint.
(forrás: Alkotmánybíróság előtt a 2010-es adótörvények
http://index.hu/gazdasag/magyar/2009/09/11/alkotmanybirosag_elott_a_2010-es_adotorvenyek/; letöltés ideje: 2010-07-10)

HIVATKOZÁSOK JEGYZÉKE

VOSZ Hírek [2010 március]; VOSZ kiadvány

VOSZ Hírek Különszám [2010]; VOSZ kiadvány

Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetségnek honlapján található információk; http://www.vosz.hu; letöltés ideje: 2010-07-28

Széchenyi Kártya Klub honlapjának információ
http://www.szkartyaklub.hu/; leöltés ideje: 2010-07-20

KA-VOSZ Zrt. honlapjának információi
http://www.szkartya.hu/index.php?id=1&cid=146; letöltés ideje: 2010-07-20

A 100 leggazdagabb
http://www.a100leggazdagabb.hu; letöltés ideje: 2010-07-05

Alkotmánybírósághoz fordul a VOSZ és az adótanácsadók egyesülete
http://www.mno.hu/portal/365240; letöltés ideje: 2010-07-10

Alkotmánybíróság előtt a 2010-es adótörvények
http://index.hu/gazdasag/magyar/2009/09/11/alkotmanybirosag_elott_a_2010-es_adotorvenyek/; letöltés ideje: 2010-07-10

Saját pontjait írta alá a VOSZ-nál Orbán
http://www.origo.hu/uzletinegyed/hirek/20100308-egymasra-talaltak-a-vallalkozok-es-a-fidesz.html; letöltés ideje: 2010-07-10

Egyre népszerűbb a Széchenyi Kártya
http://www.fn.hu/vallalkozas/20090802/egyre_nepszerubb_szechenyi_kartya/; letöltés ideje: 2010-07-10

Három új Széchenyi Kártya konstrukció indul
http://www.vallalkozoinegyed.hu/20100708/szechenyi-kartya-harom-uj-hitelkonstrukcio-indul; letöltés ideje: 2010-07-10

Jolly joker lehet a Széchenyi Kártya
http://www.fn.hu/cegek/20100604/jolly_joker_lehet_szechenyi/; letöltés ideje: 2010-07-10

ZALA MEGYEI VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNY (ZMVA)

Kabai Gergely

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

1. A Nyugat-Dunántúli Régióban jelenleg közel 30 vállalkozás-, és gazdaságfejlesztéssel foglalkozó állami, illetve magán kezdeményezésű szervezet működik. A Zala Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány (ZMVA) a nagy konkurencia ellenére a térségben vezető szerepet tud betölteni.

2. A Magyarországon működő vállalkozásfejlesztési alapítványok nagy részétől eltérően a Zala megyei szervezetet a Zala Megyei Önkormányzat egyedül hozta létre 1992-ben és egyedüli alapítója. Ez a fajta nagymértékű helyi beágyazottság hozzájárul a ZMVA sikerességéhez.

3. A szervezet Zala megye minden térségében képviseletet működtet, ami segíti a KKV-kal történő kapcsolattartást, ami szintén a ZMVA egyik előnyeként emelhető ki.

4. Az alapítvány sikerének egyik kulcsa, hogy több ezer vállalkozással van állandó kapcsolatban. A szervezet működését és tevékenységét folyamatosan a vállalkozói igényekhez, elvárásokhoz és elképzelésekhez igyekeznek igazítani. Ez a fajta intenzív kapcsolattartás a jól alkalmazott modern marketing módszerek nélkül elképzelhetetlen lenne.

5. A ZMVA fő tevékenysége a kkv szektor számára történő mikrohitelezés. A kihelyezett pénzösszeget tekintve ebben az alapítvány országosan is élen jár. A hitelezési sikeresség oka a vállalkozókkal való személyes kapcsolattartás, a partnerségre való törekvés és az egyedi elbírálás.

6. Az alapítvány a hitelezésen kívül rendkívül széleskörű tevékenységet folytat, amelyek egymást erősítve fejlesztik tovább a rendszert. A főbb tevékenységi körök: szaktanácsadás, innováció, projektmenedzselés, pályázatírás, területfejlesztés.

7. Az alapítvány nagy előnye, hogy nem kell szembenéznie a „potyautas problémával”, mivel a szolgáltatásai nem váltak közjószággá, hanem egy jelentős része magánjószág (hitelek, stb.); a hálózatépítés és klaszterekben nyújtott tevékenysége viszont klubjószág, amelynek előnyeiből a hálózaton kívüliek nem (vagy csak elhanyagolható mértékben) részesülnek. Mivel az alapítvány alig állít elő közjószágot, ez jelentős

előnyt biztosít számára más vállalkozás-fejlesztéssel foglalkozó szervezetekkel szemben.

8. Az alapítvány sikeressége nagyban gyökerezik széles körű együttműködéseiben is, amely közül az egyik legfontosabb a nemzetközi Enterprise Europe Network szervezetben történő részvétele. A hálózat révén komoly segítséget tud nyújtani a hozzá forduló vállalkozásoknak a nemzetközi piacon történő boldoguláshoz. Két klaszter menedzselési feladatainak ellátása tovább bővíti az alapítvány tevékenységeit.

BEVEZETÉS

Az 1990-es évek elején az Európai Unió Phare programja és a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány által elindított vállalkozásfejlesztési program keretében Magyarország minden megyéjében létrejött az adott térség vállalkozásainak támogatását, a vállalkozói kultúra fejlesztését szolgáló helyi vállalkozói központ. A vállalkozásfejlesztési alapítványok ugyanakkor nem alkotnak hierarchikus rendszert, mindegyik önálló szervezet, saját gazdálkodással, eltérő tevékenységekkel. A szervezetek együttműködése jelenleg konzorciumi formában történik

A különálló megyei vállalkozásfejlesztési alapítványok között az alapítói kör tekintetében vannak a legnagyobb eltérések, amik adott esetben a működésbeli eltéréseket is eredményezhetik. Az alapítványok nagy többségénél több alapító volt, egyrészt sok szervezetnél maga a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány is, illetve az állam, önkormányzatok, esetleg magánvállalatok. Az a jelenség, hogy az alapítványnak csak egy alapítója volt, kevés esetben fordult elő; ilyen kivételnek számít a Zala Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány is (ZMVA).

A megyei vállalkozásfejlesztési alapítványok és más hasonló célból működő szervezetek közül országos viszonylatban is a Zala megyei tekinthető az egyik legsikeresebbnek. Jelen tanulmány az alapítvány szervezetének, tevékenységeinek és együttműködésekben történő részvételeinek rövid bemutatása révén igyekszik azokra a jelenségekre rámutatni, ami a szervezet sikerességének és a versenytársakkal szembeni eredményességnek zálogai lehetnek.

Magyarország 2004-es Európai Uniós csatlakozását követően és a 2008-ban kezdődő gazdasági és pénzügyi recesszió miatt jelentős változások kezdődtek meg a gazdaságban a kis- és középvállalkozások piacain és a finanszírozási körülményekben. Ennek következtében szükséges volt a ZMVA stratégiáját némiképp megváltoztatni: már nem az európai integráció az egyik alapcél, hanem az Európai Unió tagjaként az Unió céljainak megvalósításában való közreműködés, valamint ennek európai harmonizációja. Az alapítvány fő célja továbbra is a kkv-k támogatása és segítése maradt, olyan módon, hogy igyekszik a vele kapcsolatban álló vállalkozásokat a hazai és európai uniós piaci folyamatokba, innovációba, együttműködésbe, klaszter és más hálózati formákba a lehető legteljesebb módon bevonni és finanszírozásukat elősegíteni.

MÓDSZERTAN

Jelen tanulmány megírása egy rövid, két pilléren nyugvó kutatáson alapult. Egyrészt a ZMVA két munkatársával személyes interjú készült: egyikük az alapítvány ügyvezetőjeként a szervezet működéséről és kapcsolatrendszeréről szolgált kiemelt információkkal. A másik interjút az alapítvány egyik kuratóriumi tagjával folytattuk, aki pénzügyi szakemberekéként a vállalkozások számára nyújtott mikrohitelezés gyakorlatáról és módszertanáról tudott bővebben beszámolni. Az interjúalanyok megkeresése a kuratóriumi tag esetében személyes ismertség útján történt, az ügyvezető személyét az ő közvetítésével kerestük fel. Az interjúk egyeztetése nem ütközött akadályba, a partnerek fogadókészsége és közreműködésük maximális volt.

A tanulmány alapjául szolgáló információk másik része a világhálón megtalálható adatok és dokumentumok elemezése segítségével zajlott. Ebben az esetben főként a ZMVA honlapján rendelkezésre álló, jól átlátható információk jelentettek nagy segítséget, amit kiegészített pl. a partnerszervezetekről és a mikrohitelezésről szóló anyagok összegyűjtése is.

RÖVID BEMUTATÁS

Zala megyében 1992-ben került sor a Zala Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány megalapítására a Zala Megyei Önkormányzat, mint egyedüli alapító közreműködésével. Az eltelt 18 évben a szervezet célkitűzései, megvalósítandó feladatai lényegében nem változtak, továbbra is kizárólag a mikro- és kisvállalkozások támogatása, fennmaradásuk elősegítése és a régió gazdaságának fejlesztése a fő célja.

Az Alapító Okiratban kerültek meghatározásra az alapítvány részletesen kifejtett céljai, amit érdemes hosszabban is idézni, mivel bemutatja a széles tevékenységi kört, amit a szervezet felvállalt:

„1. Nevelés, oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés

- hozzájárul az üzleti ismeretek és készségek javításához. Segíti az oktatók képzését, kísérleti tanfolyamokat indít, szabadon hozzáférhető oktatási anyagot készít üzletemberek részére esetleg társoktató szervekkel közösen,
- gazdasági és oktatási fórumokat rendez. Beilleszkedik a munkanélkülieknek nyújtott oktatási rendszerekbe. Szorgalmazza és ösztönzi a helyi oktatási intézményekben az információtechnikai, programozási ismereteket és nyelvismeret elterjedését, képzését,
- támogatja és orientálja a szakmai képzést, nagy figyelmet fordítva a hiányszakmák felszámolására, az általános szakképzés ösztönzésére,
- adatbázisok összeállításával információt nyújt a képzési formák választékáról, az oktatókról, az oktatási épületekről és oktatási segédeszközökről,
- gondoskodik a management- képzés megindításáról,

- a helyi munkaerő készségeinek, szakmai és vállalkozói ismereteinek fejlesztése, a szükségletekhez való igazítása,
- nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés az alapítvány céljai érdekében,
- felbecsüli, áttekinti a régióban meglévő képességeket és szakismeretet,
- gondoskodik a szakemberek részére a megfelelő szakismeret folyamatos biztosításáról.

2. Munkaerőpiacon hátrányos helyzetű rétegek képzésének, foglalkoztatásának elősegítése és a kapcsolódó szolgáltatások

- a kis és közepes méretű vállalkozások létrejöttének, illetve működésének elősegítése,
- új munkalehetőségek teremtése vállalkozások szervezése útján,
- segítségnyújtás a települési önkormányzatok vállalkozási programjának kialakításához,
- munkaerőpiacon a hátrányos helyzetű rétegek képzésének, foglalkoztatásának elősegítése, az ehhez kapcsolódó szolgáltatások nyújtása.
-

3. Euroatlanti integráció elősegítése

- kedvező feltételek teremtése a vállalkozások tőkeerejének növeléséhez, a lakossági magánbefektetések ösztönzéséhez, valamint a működő tőke idevonzásához,
- a privatizációs folyamat elősegítése,
- az alapítványi célra rendelkezésre álló hazai és külföldi pénzügyi források feltárása és kezelésükhöz szabályozott keret biztosítása,
- fokozatosan kidolgozza és részletesen bevezeti az ún. mikrohitel rendszert,
- gazdaságfejlesztési, vállalkozásfejlesztési, településfejlesztési, idegenforgalmi és foglalkozásfejlesztési koncepciók, tervek és programok készítése, menedzselése és tanácsadása,
- megszervezi az induló vállalkozások tanácsadási és konzultációs támogatását, specifikus és kistérségi tanácsadó központokat állít fel a megyében,
- megindítja egy üzleti központ működését, ahol a vállalkozók különböző szolgáltatásokat vehetnek igénybe, inkubátorház vagy rendszer kiépítésével,
- szakértői-, üzleti tanácsadás biztosítása különböző témakörökben,
- a vállalkozások termékeiről, szolgáltatásairól, a vállalkozásba vonható ingatlanokról, valamint a szakértői állományról szóló adatbázis összeállítása, ill. annak összekapcsolása a MVA adatbázisával és a hasonló jellegű nemzetközi információs rendszerekkel,
- azon erőforrások nyilvántartása, melyeket a vállalkozók igényelhetnek helyi, országos és nemzetközi anyagi forrásokból,
- a vállalkozások reklám- és propagandaanyagokkal történő támogatása,
- a helyi üzleti lehetőségek feltárása.
- hitelgarancia alapot hoz létre és működtet megyei, illetve regionális szinten.
- több nyelvű marketing és reklámanyagokat, filmeket készíttet a régió általános és speciális bemutatása céljából.
- reklámtevékenységet indít és folytat a piaci lehetőségek bemutatásával. Koordinál a többi hasonló típusú vállalkozási szervezettel.

- különböző szolgáltatások nyújtásával felkészül a befektetők fogadására,
- az euroatlanti integráció elősegítése,
- hazai és külföldi üzletember találkozók, vásárok és kiállítások szervezése és támogatása
- közreműködik a termékfejlesztés elősegítésében,
- segíti a magas színvonalú technológiát alkalmazó vállalkozások alkalmas épületekhez, munkaterületekhez való jutását.
- a Pannon Fa- és Bútoripari Klaszter regionális és helyi megszervezése, működtetése és fejlesztése.
- a „West Pannon Európai Információs Központ (EIC Zalaegerszeg HU 734)" regionális és helyi megszervezése és működtetése a kis-és középvállalkozások részére."

Az alapítvány non-profit alapon működik. Működését több szerv felügyeli: az alapítvány kuratóriuma, a felügyelő bizottság; a megyegyűlés (mint alapító) irányába is éves elszámolással tartoznak. A szervezet gyakorlati irányítását az ügyvezető igazgató látja el, a nagyobb döntéshozatal, a működési stratégia kialakítása a 11 tagú kuratórium kezében van, amely negyedévente ülésezik. A megyei önkormányzat által 4 évre választott tagjai zömében vállalkozók, de más intézmények, érdekképviseleti szervek képviselői is helyet kapnak benne. Az alapítvány jelenleg 20 fő nagyrészt pénzügyi-közgazdasági végzettségű alkalmazottat foglalkoztat.

A SZERVEZET MŰKÖDÉSE

Annak ellenére, hogy a szervezet eredeti célkitűzése alapján főként Zala megye területén fejti ki tevékenységét, ma már sokkal inkább régiós szerepe van, sőt az együttműködések révén az egész Dunántúlra, illetve a szomszédos országok határ menti területeire is kiterjed a „hatóköre". Jelenleg a ZMVA több ezer vállalkozással van kapcsolatban. Szakmai kapcsolataik révén, felsőoktatási intézményeken keresztül valószínűleg még ennél is többel. Képviseletei Zala megye minden térségében jelen vannak: a zalaegerszegi központ mellett Keszthelyen, Zalaszentgróton, Nagykanizsán és Lentiben is működtet képviseletet, amely segítségével közvetlen kapcsolatot tudott kiépíteni a helyi vállalkozókkal.

Az alapítvány alapvetően a mikro-, kis- és középvállalkozások segítését és fejlesztését tekinti feladatának. Az Alapító Okirat szerint az alapítvány célja szempontjából kis- és közepes méretű vállalkozásnak tekintendő minden olyan egyéni és társas, jogi és nem jogi személyiségű vállalkozás, amelynek létszáma (a vállalkozással munkaviszonyban lévő fő- és mellékfoglalkozású tagok és alkalmazottak) kisvállalkozás esetében az 50 főt, közepes méretű vállalkozásnál a 250 főt éves átlagban nem haladja meg.

Az ZMVA-val kapcsolatban lévő több ezer vállalkozás ágazatilag vegyes képet mutat. Esetleg a hitelt felvevők arányából kaphatunk egy kissé árnyaltabb képet: 80% szolgáltatói szektor, közel 20% termelői szektor és a mezőgazdaságot csak minimális vállalkozás képviseli.

Az alapítvány kiemelt figyelmet fordít a modern internetes megjelenésre, kihasználva annak előnyeit. A vállalkozókkal történő kapcsolattartás nem csak a térségi irodák és a

gyakran szervezett szakmai napok, konferenciák keretei között zajlik; az ZMVA 10 honlapon van jelen, illetve működtet részben vagy egészben; valamint sikeres hírlevél rendszert is fenntart. A modern szolgáltatások irányában történő nyitás folyamatos: a közeljövőben az internetes hitelügyintézés bevezetését tervezik. A szervezet jól kidolgozott marketing stratégiával rendelkezik, amelyet időről-időre felülbírálnak, az új követelményekhez igazítanak. Mindezek biztosítják a partnerekkel történő folyamatos párbeszédet, amelyre nagy hangsúlyt fektet a szervezet, sőt tudatosan gyűjti az információkat. A párbeszéd eredményei az alapítvány működésére hatással vannak; a tevékenységeket igyekeznek a vállalkozói igényekhez szabni, azokat nyomon követni.

A szervezet költségvetése évről-évre változik. Árbevétele nagyrészt a szolgáltatások díjából származik, amely 200-250 millió forint között szokott mozogni. Ennek jelentős része a működési költségeket fedezi, a többi fejlesztésekre, illetve az alaptevékenységek finanszírozására szolgál. A szolgáltatások díjából származó bevételeket a különböző pályázati források egészítik ki, de ezek esetlegesek és időszakonként teljesen változóak. A költségvetés alapjának 200-250 millió forint bevételt tekinthetjük.

AZ ALAPÍTVÁNY SZOLGÁLTATÁSAI ÉS TEVÉKENYSÉGEI

A ZMVA Alapító Okiratában leszögezett feladatok alapján széleskörű tevékenységet folytat. Ezek közül kiemelendő a kkv szektor részére nyújtott mikrohitelezés. Ezen kívül az alapítvány még számos, a vállalkozás- és gazdaságfejlesztés minden ágára kiterjedő feladatot is végez (pl. szaktanácsadás, innovációs tevékenység, stb.). Az alapítványhoz forduló bármely vállalkozás számára térítésmentes szaktanácsadást nyújt csaknem minden szóba jöhető témában. Az ügyfelek számára a vállalkozások indításával és működtetésével kapcsolatos információnyújtás és tanácsadás általában a ZMVA zalaegerszegi és vidéki irodáiban történik, de esetenként akár a vállalkozás telephelyére is kilátogatnak az alapítvány munkatársai. A vállalkozók információt, tanácsot kaphatnak a pénzügyi, adózási, számviteli, vállalkozásindítási, marketing, közbeszerzési, képzési, pályázati és egyéb forrásszerzési, valamint akár jogi ügyekben is.

A szervezet nagyon nagy hangsúlyt helyez a Nyugat-Dunántúli Régióban betöltött innovációs tevékenységére. Az innováció megvalósításával fejlődik a vállalkozások termelékenysége, versenyképessége, a régióban innovációbarát környezet alakulhat ki. A tudás eredményeinek alkalmazása fejleszti a régió iparát, a kapcsolódó gazdasági ágazatokat, a régió szolgáltatásait, humánerőforrásának együttműködési képességét és szakmai ismereteit is. Innováció tekintetében a KKV-k számára az alapítvány az alábbi szolgáltatásokat nyújtja:

- K+F szolgáltatás
- projektmenedzselési szolgáltatás
- innovációs marketing szolgáltatás
- az innovációs projekt továbbfejlesztését elősegítő tanácsadás
- piackutatás, piacfelmérés
- marketing tanácsadás
- ipar- és szerzői jogvédelmi tanácsadás

- vállalkozási menedzsment tanácsadás
- finanszírozás
- forrásszervezés
- K+F+I pályázati tanácsadás

Az alapítvány fontos tevékenysége az inkubátorház hálózat fenntartása is. A Zala megyében 1995-ben indított vállalkozói inkubátorház program a kezdő, főleg tőkeszegény kis- és középvállalkozókat segíti kedvezményes ingatlanbérlet és egyéb kapcsolódó szolgáltatások biztosításával. Először Zalaegerszegen 4 iroda került kialakításra inkubátorház céljából, Lentiben 16 vállalkozás számára van elhelyezési lehetőség. Zalaszentgróton 5 vállalkozás számára biztosított a kedvezményes bérlemény, a szükséges infrastruktúrával felszerelve. A közeljövőben valószínűleg Keszthelyen is kialakításra kerül egy inkubátor ház, jelenleg a pályázat előkészítése zajlik.
Szintén a ZMVA tevékenységei közé tartozik a turizmus-, terület- és vidékfejlesztés, illetve az e témákban végzett szaktanácsadás is. Az alapítvány részt vesz a megyei területfejlesztési tanács munkájában is. Mivel a területfejlesztés és gazdaságfejlesztés komplex feladatait az önkormányzatok nem minden tekintetben tudják ellátni, így sok esetben a különböző projektekben, tervezetekben, határozathozatalokban a szakmai hátteret a ZMVA és munkatársai biztosítják.

A turizmusfejlesztés kapcsán érdemes megemlíteni, hogy a ZMVA az egyik üzemeltetője a Marco Polo turisztikai rendszernek is, amelyet szaktanácsadással egészít ki. A Marco Polo vendégváró turisztikai rendszer (E-turizmus rendszer) kialakítása a 2003. évben kezdődött. Már működő, egymással együttműködni kívánó, kis- és középvállalkozói kategóriájú turisztikai szolgáltatások bevonásával tematikus túraajánlatokat kínál. A résztvevő kkv-nak megfelelő marketing színteret is biztosít.

A turisztikai rendszer azokra az alapvető folyamatokra épül, hogy a turisták számára egyre fontosabb lesz a saját személyiségük fejlesztése és kiteljesítése, ami miatt a pihenésre szánt idejüket minél gazdagabb élmények megszerzésével akarják eltölteni. Az interneten keresztül zajló utazásszervezésnek köszönhetően választását legjobban a felkínált programlehetőségek, vonzerők, az élményszerzés befolyásolja, és nem a szálláshely vagy a vendéglátóhelyek kínálata. A rendszer fontos jellemzője továbbá, hogy a már meglévő turisztikai kapacitásokat használja ki, tehát nem versenytársa a már működő szolgáltatásoknak és vállalkozásoknak. A rendszer szereplői lehetnek természetes személyek vagy jogi személyiséggel rendelkező szervezetek, de a számlaképesség alapvető feltétele a rendszerhez való csatlakozásnak. Az együttműködéseket a rendszeren belül megállapodások, szerződések szabályozzák. A rendszertulajdonos mindig szerződést köt az adott túrára vonatkozóan a túra tulajdonosával, a túratulajdonos pedig az adott túra szolgáltatóival.

Kisebb jelentőségű szolgáltatásként érdemes megemlíteni az üzleti partnerkeresés lehetőségét. A nemzetközi és hazai kiterjedt kapcsolatai révén az alapítvány bármely hozzá forduló vállalkozás számára segítséget tud nyújtani. Kevés vállalatvezető érzi azonban úgy, hogy segítséget kellene kérnie üzleti kapcsolatai bővítéséhez.

Az alapítvány Alapító Okiratának megfelelően oktatással és oktatás-szervezéssel is foglalkozik. A konkrét tanfolyamszervezéseken túl a vele kapcsolatban állóknak az alapítvány részben online felületen saját tanfolyamokat is kínál a partnereinek és KKV-nak az alábbi témakörökben:

A. Időgazdálkodás tanfolyam, amelynek főbb témái: Az időgazdálkodás alapjai; Célkitűzés; Tervezés; Hogyan rangsoroljuk feladatainkat; Időnyerési módszerek: Hol vesznek el perceink, óráink?; A halogatás; Delegálás - feladat átruházás; Pontosság; A nyitott ajtó; Hogyan mondjunk nemet; Időtervezők használata.

B. Kommunikáció tanfolyam: A kommunikáció általában; Az emberi kommunikáció fajtái; A non-verbális kommunikáció fajtái; A tér, a térhasználat a non-verbális kommunikáció eszköze; Hogyan szerezzünk barátokat és befolyásoljuk az embereket?; A kimondott szavaink csak kommunikációnk 7 százalékát teszik ki! Érdemes beszélni a maradék 93 százalékról?; A kommunikáció piaci szemszögből; Hirdetés; DM kampány; Hírlevél; Értékesítés ösztönzés; A telefon és a kommunikáció; Kábelkényszer; Kábel helyett rádióhullámok; A kommunikációs képlet újraírása; Telefon és szabadság; Funkcionális disszonancia stb.

C. Marketing tanfolyam: A marketing fogalma; Termelés- vagy piac irányultság; Ki a vásárlóm?; Piackutatás; Piac szegmentáció; Pozicionálás; A termék; Életgörbe elemzések; Ár; Elosztás; Ajánlás; A reklám 8 legfontosabb eleme, gyakorlati szempontból; Marketing terv; Kisvállalkozók által gyakran elkövetett marketing hibák.

D. Üzleti tárgyalás: A jó megjelenés - Helyes testtartás; Törekedjünk az ízléses öltözködésre; A tárgyalások előkészítése; A tárgyalóhelyiséggel szemben támasztott követelmények; A tárgyalás első percei: a kedvező légkör megteremtése; Ki irányítja a tárgyalást?; Hogyan tárgyalunk?

E. Üzleti terv tanfolyam: Tervezési eljárások fajtái; A tervezés eszközei; Stratégiai tervezés; Akciótervezés; Az Üzleti terv tartalma; Pénzügyi terv.

Kiegészítő szolgáltatásként a ZMVA saját felhasználásra, kkv-k számára és szerződés alapján megbízásként különböző témákban tanulmányokat készít. A tanulmányok a ZMVA célcsoportja számára közvetlenül vagy közvetett módon használhatók faipar, innováció, hitelezés, marketing, turisztika, stb. témakörökben egyaránt. Hasonló kiegészítő szolgáltatás a kiadványszerkesztés is, a kiadványok tervezését, szerkesztését, nyomdai előkészítését vállalja az alapítvány, a nyomdai munkát alvállalkozóval végezteti el.

A ZMVA egyéb szolgáltatásai megvalósítása érdekében és szerződés alapján megbízásként rendezvényszervezést is végez. A rendezvények lehetnek néhány órásak, illetve akár több naposak is. A rendezvényszervezés szolgáltatás magában foglalja a szakmai szervezést és a résztvevők szervezését is.

Végezetül az alapítvány még egy nagy fontosságú tevékenységéről-szolgáltatásáról szükséges szólni. A szervezet kiemelt nagyprojektek menedzselését is végzi a hazai és a nemzetközi színtéren egyaránt. Jelenleg mintegy 15 uniós, illetve hazai finanszírozású nagyprojekten dolgozik, így például a következőkön:

A. From Army to Enterpreneurship – F.A.T.E „Hadseregtől a vállalkozókig.”: A nemzetközi projekt célja a volt katonai barnamezős területek (elsősorban laktanyák) gazdasági céljaira való kihasználása, ezen belül is üzleti támogató központok létrehozása, amelyek új cégek, új szolgáltatások fejlesztését segítik

elő. A ZMVA számos dél-kelet-európai partnerével közösen hajtja végre a projektet.

B. Energiaoptimalizált építészethez kapcsolódó képzés, továbbképzés és szakképzés erősítése egy határon átnyúló képzési hálózat létrehozásával. A projekt osztrák-magyar együttműködésben zajlik.

C. Új Magyarország Mikrohitel Program (A későbbiekben a hiteltevékenység kapcsán erről bővebben lesz szó.)

D. Spin-off cégek megalakulásának és fejlődésének segítése a Nyugat-dunántúli Régió középső és déli területein: A projekt célja a kutatószervezetek, egyetemi, főiskolai karok, klaszterek felmérése, az itt potenciálisan fellelhető és megalakulóban lévő spin-off cégek megalakulásának előkészítése, illetve segítése.

E. Az innováció térnyerésének elősegítése a Nyugat-dunántúli régióban. Innovációs kampány: A projekt célja a Nyugat-dunántúli régió innovációs képességeinek javítása, az innováció iránti figyelem felkeltése, az innováció életminőségben betöltött szerepének megismertetése, az innovációs fejlesztések elősegítése.

F. Határmenti demonstrációs és oktató központ az energetikai állandóságért. A szlovén-magyar együttműködést erősítő program célja egy oktató központ kialakítása.

G. „INNOSTEP – Egy lépéssel a hálózati innováció előtt a Pannon Fa- és Bútoripari Klaszterrel. A klaszterrel együttműködve 23, itt nem részletezendő, feladat megvalósítása került a projekt keretein belül kiírásra.

H. Interregionális Innovációs Rendszer: Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében megvalósuló projekt célja a határrégióban rejlő innovatív vonatkozású növekedési potenciálok támogatása.

I. Vállalkozási kedv erősítése a Mura-Dráva régióban: A horvát-magyar konzorcium minden tagja a gazdasági élet fejlesztésével és a KKV-k támogatásával foglalkozó szervezet és a határmenti régióban tevékenykedik. A projektben tervezett tevékenységek a határ két oldalán működő vállalkozások üzleti kapcsolatainak kialakítását, fejlesztését szolgálják. A partnerek a működési területükön felmérik a működő vállalkozásokat, internetes megjelenést és üzleti partnerkeresési lehetőséget biztosítanak számukra, ehhez adatbázist és honlapok fejlesztését végzik el.

A ZMVA széleskörű tevékenységének rendszerbefoglalhatóságának érdekében szükséges kitérni a magánjószág-közjószág-klubjószág problémakörre is. Elöljáróban szükséges leszögezni, hogy a ZMVA tevékenységi köréből kifolyólag nem kell, hogy a „potyautas problémával” szembesüljön. Ennek elsősorban az az oka, hogy érdekképviseletet közvetlen módon nem lát el, a többi szolgáltatása viszont csak az igénybevevőknek, regisztráltaknak szól. A klasztermenedzselési tevékenysége (amelyről a későbbiekben még lesz szó) során sincs jelen a potyautas-vállalkozások problémája, mivel csak a klaszterben résztvevők részesülnek a szolgáltatások előnyeiből.

Az alapítvány szolgáltatásai szinte kivétel nélkül magánjószágként és klubjószágként vannak jelen. Piaci szolgáltatásai tekintetében, ahol az igénybevevő ellenértéket fizet, teljes mértékben magánjószágokat közvetít: pl. hitelek, oktatás, tanulmánykészítés. Még az alapítványnál igénybe vehető ingyenes szolgáltatásokat is magánjószág jellegű javaknak tarthatjuk, mivel elsősorban az egyedi felhasználó igényeit szolgálják, másrészt annak hasznából csak az igénybevevő részesül. Az alapítvány többi szolgáltatása lényegében klubjószág, aminek előnyeit a hálózatban, együttműködésekben résztvevő vállalkozások érzékelik; a hálózaton kívüli vállalkozások nem részesülnek a hasznából. A klubjószágok körébe a ZMVA esetében leginkább a klaszterek menedzselését és egyéb hálózatépítő tevékenységét (pl. turisztikai rendszer) sorolhatjuk.

Egyetlen olyan tevékenységi köre van az alapítványnak, amely közjószágként is értelmezhető: a projektmenedzselés. Természetesen a projektek alapvetően klubjószágként jelennek meg; a kedvezményezettek köre, a konzorciumokban résztvevők élvezik annak előnyeit. Közjószágként abban az esetben működnek, ha valami olyan fejlesztést visznek véghez, amely mindenki számára elérhető. A ZMVA jelenlegi projektjei közül esetleg a „Vállalkozási kedv erősítése a Mura-Dráva Régióban” címűt tarthatjuk ilyennek, amely KKV szektor közvetlen fejlesztését szolgálja. A legtöbb esetben a közjószág jelleg gyakorlatilag elhanyagolható.

Az a jelenség, hogy ZMVA-nak, és valószínűleg a többi megyei alapítványnak sem kell a „potyautas problémával” szembenézniük, nagy előnyt jelent számukra. Ez az előnyük egyrészt abból származik, hogy nem érdekképviseleti szervek, hanem csak szolgáltatásokat nyújtanak, amik kizárólag magánjószág és klubjószág jellegűek. Így, ha egy vállalkozás igénybe szeretné venni a szolgáltatásait, akkor ténylegesen az alapítványhoz kell fordulnia, esetleg fizetnie az ellenszolgáltatásért. A minőségi szolgáltatások nyújtásával párosítva ez nagy piaci előnyt jelent a ZMVA számára: nagyban ennek köszönheti a régióban betöltött szerepét.

Hitelezés

A ZMVA széleskörű tevékenységei közül a legfontosabb és a legnagyobb volumenű a mikro- és kisvállalkozások kedvező konstrukciójú hitellel történő ellátása. A szervezet jelenleg több mikrohitel program lebonyolításában is részt vesz, aktívan igyekszik elérni a vállalkozásokat, fejleszteni hitelpiacait. Érdemes ezt a tevékenységi kört bővebben bemutatni.

A magyarországi vállalkozói mikrohitelezés dinamikusan fejlődik, 2009-ben az uniós országok közül a hitelezés mértékében a 3. volt, viszont a fejlesztés tekintetében első helyet ért el. A tavalyi évben mintegy 12 milliárd forint mikrohitel került a vállalkozásokhoz, ezen összeg 6-7%-át a ZMVA bocsátotta a hozzáfordulók részére. (Az önmagában is tekintélyes arány annak fényében még figyelemre méltóbb, hogy az összeg kb. 80%-t különböző állami szerveken keresztül vették fel.)

Az alapítvány nem saját tőkéből, hanem részben pályázati, illetve vásárolt forrásokból szerzi meg a hitelezéshez szükséges tőkét. Ezek részben hazai, részben uniós keretekből származnak. A rendelkezésre álló hitellehetőségeket főként beruházásra és forgóeszközként használhatják fel az ügyfelek, a kereskedelmi bankokénál lényegesen jobb feltételekkel.

A ZMVA jelenleg 3 közvetlen, saját döntési hatáskörébe tartozó forrásból, valamint 1 közvetett forrásból képes ellátni a vállalkozók igényeit. Ezek a következők:

- Országos Mikrohitel Alap (OMA): Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány által meghatározott feltételrendszer.
- Helyi Mikrohitel Alap (HMA): A ZMVA által meghatározott feltételrendszer.
- Új Magyarország (GOP 4) Mikrohitel: MV Zrt által meghatározott feltételek.
- Mikrohitel Plusz Program: az MFB által meghatározott feltételrendszer. Az alapítvány a Reginet Kft. ügynökeként továbbítja a hitelt.

A Zala Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány által nyújtott mikrohitelek közül az Új Magyarország Mikrohitel Program és az Országos Mikrohitel Program a legnagyobb volumenű, ráadásul nagyon hasonló paraméterekkel is rendelkeznek.(Az alábbiakban közölt információk, főként Országos Mikrohitel Alap hiteleire vonatkoznak, az Új Magyarország Alapról rövidebben lesz szó.)

A program előzményei 1993-ben kezdődtek, ekkor kezdte el a ZMVA működtetni kezdte az EU Phare és a Magyar Kormány által finanszírozott Mikrohitel Programot. A program kezdetekor még csak a kezdő kisvállalkozások vehették fel a hitelt 300 ezer Ft felső összeghatárral, 22 %-os kamatra, kizárólag beruházásra és tárgyi eszköz-vásárlásra. Fedezetként csak a hitelből megvásárolt eszköz szolgálhatott. Az évek során nőtt a felső összeghatár, a kormányzati és Phare támogatásnak köszönhetően új források kerültek bevonásra, és 2002 tavaszán a kérhető hitel felső határa elérte a 6 millió Ft-ot. A hitelből ezután már forgóeszköz-igény is finanszírozható volt. A kamat a mindenkori jegybanki alapkamat mértéke. A program szektorsemleges volt és maradt, de a hitelt odaítélő zalai mikrohitel bizottság preferenciarendszert állíthatott fel. Ennek elsődleges jelentősége a kezdetekkor volt, mert a korlátozott források miatt közel kétszeres volt a túljelentkezés. Preferált területek Zalában a mezőgazdaság, a termelő tevékenységek és az ellátatlan körzetekben a szolgáltató és kereskedelmi tevékenység támogatása.

2000-ben megváltozott a program országos működtetése. A új program elsősorban a már működő mikrovállalkozások támogatását, megerősödését tűzte ki célul. Zala megyében nagy az érdeklődés a mikrohitel iránt, és a kedvező változásoknak köszönhetően minden megalapozott, megfelelő fedezettel rendelkező, a Mikrohitel Program egyéb követelményeit kielégítő vállalkozás számára elérhető ez a fejlesztési forrás.

A Mikrohitel Program (MHP) célja a kisvállalkozások támogatása pénzügyi segítségnyújtással és tanácsadással, elsősorban azon speciális területen, ahol a kisvállalkozások igényeit a kereskedelmi bankok jelenleg nem tudják kielégíteni. A program másik célja, hogy a támogatás eredményeként ezek a vállalkozások mihamarabb a kereskedelmi bankok ügyfeleivé váljanak.

A Mikrohitel Program pénzügyi segítségét igénylő vállalkozó és vállalkozása meg kell feleljen bizonyos követelményeknek. Ezek közül a legfontosabbak:

- nem lehet kifizetetlen tartozása, és tiszta kölcsönfelvevői múlttal kell rendelkeznie;
- rendelkeznie kell az üzletvitelhez szükséges valamennyi készséggel és képesítéssel;
- rendelkeznie kell az igényelt hitelösszeg legalább húsz százalékát kitevő saját erővel.

A meglévő vagy tervezett vállalkozás formájától és tevékenységi területétől függetlenül teljesítheti az alkalmasság feltételeit. A Helyi Vállalkozói Központ (jelen esetben a ZMVA) időről időre meghatározza azokat a tevékenységi területeket, melyek előnyt élveznek a pénzügyi segítségnyújtás elnyerésében. Egy vállalkozásnak, amikor mikrohitelért folyamodik, többek között pl. a következő feltételeknek kell megfelelnie:

- a vállalkozás által foglalkoztatott alkalmazottak száma nem haladhatja meg a kilenc főt – a vállalkozás éves forgalma legfeljebb 200 millió Ft lehet;
- a vállalkozás magyarországi székhelyű, a külföldi tulajdonosi részarány nem haladhatja meg a 25 %-ot;
- a vállalkozás mind az állam, mind az önkormányzat felé teljesíti adófizetési kötelezettségét, nincs sem illeték, sem tb-járulék tartozása;
- a vállalkozásnak más bank felé nem lehet lejárt hiteltartozása;
- a cég nem áll sem csőd, sem felszámolás, sem végelszámolás alatt.

A konstrukció keretei között felvett hitelösszeg nem haladhatja meg a 7 millió Ft-ot. A hitel futamideje hat hónaptól nyolc évig terjedhet, forgóeszköz-hitel esetén legfeljebb 3 év lehet. Az alkalmasság feltétele, hogy a hitelfelvevő saját forrásaiból is hozzájáruljon a befektetéshez. A hozzájárulás nem lehet kevesebb, mint az igényelt hitel összegének 20%-a. A hitelt a hiteligénylés jóváhagyásától számított két hónapon belül kell felhasználni. Ellenkező esetben a hitel megszűnik, de az időtartamot a Helyi Vállalkozói Központ írásbeli kérésre meghosszabbíthatja. A törlesztés megkezdése előtti türelmi idő nem lehet több hat hónapnál. A kamattörlesztésre nem adható türelmi idő. A tőkerészleteket a türelmi idő lejárta után havonta kell fizetni. A hitel biztosíték ellenében kerül folyósításra. A hitelt nyújtó szervezet által végzett értékelést követően a biztosítéknak legalább a hitelösszeg 200 %-át kell fedeznie. A hitel kamata jelenleg fix 8%, ami teljes futamidő során változatlan. Késedelmes fizetés esetén késedelmi kamat kerül alkalmazásra.

Ugyanaz a vállalkozás legfeljebb háromszor kaphat hitelt a Mikrohitel Program keretében. A második és harmadik hitel csak akkor hagyható jóvá, ha a vállalkozás továbbra is megfelel a pályázati feltételeknek, és az első tőketörlesztés óta legalább egy év eltelt. Továbbá a vállalkozásnak meg kell felelnie az előző hitel szerződéses feltételeinek. Ugyanannak a pályázónak nem lehet kettőnél több fennálló hiteltartozása. Ha a korábbi hitel összege nem érte el a mikrohitel aktuális maximumát, akkor az első törlesztés óta eltelt 12 hónapon belül is folyósítható újabb hitel, amennyiben az eredetileg folyósított és a jelen pályázattal elnyerhető hitelek együttes összege nem haladja meg a meghatározott maximálisan folyósítható összeget.

Fontos kitétel, hogy egyazon vállalkozás nem részesülhet egyidejűleg az Országos Mikrohitel Program (OMHP) illetve a Regionális Mikrohitel Program (RMHP) keretében nyújtott támogatásban.

Az Új Magyarország Mikrohitel Program (GOP) keretei között a mikrohitel-konstrukció elsősorban olyan vállalkozók számára jelent felzárkózási, versenyképességi és fenntarthatósági lehetőséget, akik ez idáig nem férhettek hozzá banki finanszírozáshoz. A vállalkozások a hiteleket gépek, berendezések, tárgyi eszközözök beszerzésére, beruházások finanszírozására fordíthatják, valamint meglévő üzleti tulajdonuk vagy bérelt infrastruktúrájuk fejlesztésére. Emellett tevékenységük bővítéséhez, forgóeszközök és szolgáltatások beszerzéséhez is igénybe vehetik ezt a forrást.

A mikrovállalkozásnak a beruházási hitel folyósításához önerővel kell rendelkeznie, ami a teljes költségének legalább 20%-a. Forgóeszköz-hitel esetében azonban nincs önerőre vonatkozó elvárás. A hitel maximális összege beruházásra 10 millió forint, forgóeszközre 6 millió forint lehet, a kihelyezett hitel maximális futamideje forgóeszköz-kölcsönnél 12 hónap, beruházási hitelnél maximum 60 hónap.

2009-ben a különböző forrásokból az alábbi összegek kerültek a vállalkozókhoz a ZMVA folyósításban. A Helyi Mikrohitel Alapból (HMA) 45 millió 268 ezer Ft került kihelyezésre, a 2008-ban új projektként induló az Új Magyarország Mikrohitel Program (GOP4) keretében összesen 413 millió 534 ezer Ft jutott el a vállalkozókhoz. Az Országos Mikrohitel Program (OMA) forrásaiból kihelyezett állomány 2009-ben 126 millió 850 ezer Ft volt. Az alábbi táblázatról a 2009-ben kihelyezett hitelek mennyisége is leolvasható.

1. táblázat: A ZMVA 2009-ben kihelyezett hiteleinek száma és hitelek összege[211]

Mikrohitel típusa	Kihelyezett hitelek száma	Összeg Ft.
OMA	25	126 850 000
HMA	12	45 268 000
GOP	75	413 534 000
Összesen	**112**	**585 652 000**

A Zala Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány korábban folytatott mikrohitelezési tevékenységéről az alábbi adatokból nyerhetünk képet, amelyek egyértelművé teszik, hogy a szervezet korábban is jelentős forrásokat nyújtott a vállalkozások számára.

1993 és 2000 év közepe között 265,296 millió Ft-nyi állami támogatást és mintegy 687 millió Ft mikrohitelt juttatott ki az alapítvány pontosan 1133 vállalkozókhoz. Ekkor a maximálisan adható összeg, 1,3 millió Ft volt.

2. táblázat: 1993–2000 között az első mikrohitel program során a ZMVA által nyújtott hitelek száma és a hitel összege[212]

Folyósítás ideje	A folyósított hitelek száma	A kihelyezett hitelek összege Ft.
1993. IV. negyedév	9	3 100 000
1994.	160	50 655 000
1995.	214	82 725 000
1996.	216	104 670 000
1997.	154	91 850 000

[211] www.zmva.hu Közgyűlési beszámoló a ZMVA működéséről, 2009.

212 Zala megye és kistérségei értékelése. Készítette: Pylon Építési és Kereskedelmi amerikai-magyar Kft. 2003. http://kanizsaterseg.nagykar.hu/ekonyvek/5645/43238/reszletek.html letöltve: 2010. július 21.

Folyósítás ideje	A folyósított hitelek száma	A kihelyezett hitelek összege Ft.
1998.	128	99 770 000
1999.	149	133 190 000
2000. 1. félév	103	121 097 000
Összesen	**1133**	**687 057 000**

2000-tól változtak a mikrohitelezés körülményei, ekkortól az ún. „új típusú" hitelek a 6 millió Ft felső határt is elérhették. 2000 és 2003 májusa között 440 kérelmezőnek összesen 1,317 milliárd Ft mikrohitelt folyósított a ZMVA. 2003-ig összesen mintegy 1573 kérelmezőt támogattak mintegy 2 milliárd Ft-nyi hitelösszeggel. Mint láthatjuk, 2003 tavaszáig a hitelkihelyezés továbbra is fejlődött.

3. táblázat: 2000 és 2003 májusa között a ZMVA által folyósított hitelek száma és a hitel összege[213]

Folyósítás ideje	A folyósított hitelek száma	A kihelyezett hitel összege Ft
2000. III. negyedév	60	132 110 000
2001. I. negyedév	35	80 098 000
2001. II. negyedév	67	156 807 000
2001. III. negyedév	46	123 664 000
2001. IV. negyedév	62	148 719 000
2002. I. negyedév	59	198 690 000
2002. II. negyedév	39	151 690 900
2002. III. negyedév	42	175 761 100
2002. IV. negyedév	7	63 260 000
2003. I. negyedév	16	54 722 000
2003. április–május	7	34 080 000
Összesen	**440**	**1 317 602 000**

Mint láthattuk, a 2009-ben kihelyezett 112 hitel az elmúlt évek összehasonlításban jó vagy átlagos aránynak tartható, a kihelyezett hitel összegében viszont az összes általunk ismert évet felülmúlja. Ez egyrészt a megváltozott hitelkonstrukciók és számos más tényező eredménye lehet, de mutatja mikrohitelezés piacának fejlődését is.

A ZMVA a kereskedelmi bankokénál jóval jobb konstrukciókat kínál a hozzá forduló vállalkozásoknak. Ennek ellenére még a kedvező hitelekben is számos olyan megkötés

[213] Zala megye és kistérségei értékelése. Készítette: Pylon Építési és Kereskedelmi amerikai-magyar Kft. 2003. http://kanizsaterseg.nagykar.hu/ekonyvek/5645/43238/reszletek.html letöltve: 2010. július 21

van, amely sokak számára nem teszi lehetővé a felvételüket. Sokakat a szigorúan megkövetelt üzleti terv és egyéb bürokratikus megkötések megírása tart vissza a hitelalapoktól, sokan a már meglévő hiteleik miatt nem juthatnak a forrásokhoz. Annak ellenére, hogy a kedvező hitellehetőségek számos vállalkozás számára vonzóak lehetnének, a mikrohitelek ismertsége még rendkívül csekély, a becslések szerint a kkv szektor 50%-a nem tud e lehetőségekről. Ezt ellensúlyozandó, az alapítvány reklámtevékenysége során nagy hangsúlyt fektet a kedvezményes hitellehetőségek megismertetésére.

A szervezethez hitelért fordulókat legtöbbször a saját vagy közvetlen kapcsolataik során szerzett jó tapasztalataik motiválják. Az alapítvány nagy előnye a rugalmasság: minden esetet egyediként kezelnek, és nagy hangsúlyt helyeznek a személyes kapcsolattartásra. Ezek, valamint az, hogy a hitelbírálatról minden esetben a helyszínen döntenek, vonzóvá teszi az ZMVA-t a hozzá fordulók szemében.

A megyei vállalkozásfejlesztési alapítványok nem területi alapon fejtik ki hitelezési tevékenységüket, így a ZMVA sem. Természetesen zömében a saját megye vállalkozásai számára hiteleznek. De pl. a ZMVA az elmúlt évben jelentős számú Vas megyei ügyfél számára is nyújtott hitelt, aminek oka egész egyszerűen az is volt, hogy a Vas megyei vállalkozásfejlesztési alapítványnál elfogyott a hitelre fordítható keret.

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK

A Zala Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány több hazai és nemzetközi együttműködés munkájában is részt vesz. A ZMVA tagja Európa egyik legnagyobb vállalkozói, gazdaságfejlesztési együttműködésnek az Enterprise Europe Networknek. Az Európai Bizottság Vállalkozási és Ipari Főigazgatóság által létrehozott vállalkozásfejlesztési hálózat a mikro-, kis- és középvállalkozások üzletfejlesztési törekvéseit szolgálja főként az Unión belül.

Az Enterprise Europe Network (EEN) hálózatot közel hatszáz szervezet alkotja. Az egyes országokban működő kereskedelmi kamarák, regionális fejlesztési ügynökségek és egyetemi technológia központok hálózatának mintegy négyezer szakértője áll a vállalkozások rendelkezésére. A szervezetnek 45 országban van érdekeltsége Európában, és azon kívül is.

Az EEN hálózat magyarországi együttműködését 9 szervezet képviseli. Magyarországon a hálózatot működtető konzorcium koordinátora az ITD Hungary (Magyar Befektetési és Kereskedelemfejlesztési Ügynökség,), tagjai kereskedelmi- és iparkamarák (Győr, Pécs, Székesfehérvár, Debrecen, Szeged), a Magyar Vállalkozásfejlesztési Hálózat konzorcium két megyei szervezete (Zalaegerszeg, Nyíregyháza), valamint az INNOSTART Alapítvány.

Az EEN széleskörű szolgáltatásokat vállalt fel a vállalkozói szektor segítésére, ami a hazai ügyfelek részére is rendelkezésre áll. A hálózat támogatja a kisvállalkozások uniós piacra lépését. A KKV-k uniós piacon való aktív részvételét információs rendezvények, cégre szabott tanácsadások, belföldi és külföldi üzletember találkozók szervezése révén

látja el. Ezen kívül a hálózat segítséget nyújt az új potenciális kereskedelmi partnerek felkutatásában, az új piacokon való megjelenésben is.

Az EEN feladatai közé tartozik a technológia-transzfer támogatása is. A technológia-transzfert, az innovációt, és ezen belül a KKV-k versenyképességének növelését célzóan az alábbi szolgáltatásokat kínálják: innovációs konferenciák, technológia-transzfer rendezvények; tanácsadás a szellemi tulajdonjoggal, szabványokkal és az innovációhoz kapcsolódó más uniós szabályozásokkal kapcsolatban.

A szervezet harmadik felvállalt fő feladata az EU kutatás fejlesztési programjaiban való részvétel támogatása. Részt vesz az Európai Unió kutatás-fejlesztési keretprogramjában, az FP7-es pályázatokban való részvételt támogató szolgáltatások nyújtásával: nemzetközi partnerkeresés biztosítása, pályázatíró rendezvények szervezésével. A hálózat – egyedülálló módon – kétoldalú kommunikációt biztosít a vállalkozások és az Európai Unió döntéshozói között, biztosítja a mindkét irányból történő nézetcserét.

Mindezeket a feladatokat a hazai színtéren a ZMVA és partnerszervezetei is felvállalják, eredeti tevékenységükhöz jól illeszkedik ez a nemzetközi együttműködés. A hálózat kapcsolatain keresztül komoly segítséget tudnak nyújtani a nemzetközi színtérre kilépni kívánó, partnereket kereső, hozzájuk forduló KKV-nak.

A ZMVA két klaszter munkájában is részt vesz. Mindkét esetben a szervezetek menedzselési feladatait látja el. A klaszterek feladatai a fejlesztési pénzügyi konstrukciók megismertetése, együttműködési projektek kialakítása, információszolgáltatás és kommunikáció, képzések, oktatás, rendezvény-szervezés, természeti erőforrások kihasználásának elősegítése, minőségügyi tevékenységek fejlesztése, közös marketing és PR tevékenység, a nemzetközi megjelenés elősegítése.

2001-ben a Nyugat-Dunántúli Régió legjelentősebb fa- és bútoripari vállalkozásainak, regionális fejlesztési szervezeteinek, oktatási intézményeinek, szakmai szövetségeinek részvételével, valamint a Gazdasági Minisztérium támogatásával jött létre a Pannon Fa- és Bútoripari Klaszter, amelynek munkájába a ZMVA is bekapcsolódott, annak gyakorlatilag munkaszervezetét alkotja. Klaszter jelenleg már 137 tagvállalkozás együttműködését segíti elő az egész Dunántúl területén.

A szervezet létrehozását indokolta, hogy a Nyugat-Dunántúli Régió a faipar területén jelentős hagyományokkal rendelkezik. Magyarország élő fakészletének egyötöde ebben a térségben található, az évente kitermelt bruttó fatérfogat átlagosan 1,5 millió m3. A térségben közel ezer erdészeti, fa- és bútoripari vállalkozás tevékenykedik, a hazai bútorgyártás több mint harmada, a kárpitos ülőgarnitúrák gyártásának több mint a fele ebben a régióban koncentrálódik. A 2000-es évek elején a romló gazdasági mutatók arra késztették az ágazatban résztvevőket, hogy önmagukat klaszterbe szervezve elősegítsék érdekeik érvényesítésének lehetőségeit.

A faipari klaszteren kívül a ZMVA 2009 óta ellátja a Nyugat-dunántúli Felnőttképzési Klaszter menedzselési feladatait is. A felnőttképzési klaszter és a már működő regionális klaszterek – pl. az imént említett fa- és bútoripar – között. A „hagyományos” klaszterek a területükön az ellátási lánc összes szereplőjét (nemcsak a termelők, hanem a beszállítók és a közvetítők) összegyűjtik a rendszerben.

A felnőttképzési klasztert viszont csak egy adott szolgáltatás szereplői alapították meg, akik sok esetben egymás versenytársai a regionális piacokon. Az alapítóknak alapvetően az a céljuk, hogy kihasználják a hálózati együttműködés előnyeit. Ez a hálózati

együttműködés értelmezhető a saját klaszterükön belül, és más hálózatokkal való közös munkában is. Az alapító 15 felnőttképző szervezet Győr-Moson-Sopron, Vas és Zala megyében rendelkezik székhellyel, az alapítók között mind az 5 régiós megyei jogú város képviselteti magát. A Nyugat-dunántúli Felnőttképzési Klaszter tagjai a Nyugat-Dunántúlon székhellyel, vagy telephellyel rendelkező akkreditált felnőttképző intézmények lehetnek.

A Nyugat-dunántúli Felnőttképzési Klaszter céljai között számos megvalósítandó cél szerepel, amelynek jelentős része a ZMVA bizonyos tevékenységével és célkitűzéseivel megegyezik, így szinte kézenfekvő volt az együttműködésük.

A klaszter fő céljai az alábbiak:

- a régióban több évtizede eredményesen működő felnőttképzési ágazat hálózatszerű fejlesztése;
- a nyugat-dunántúli régió felnőttképzése tartalmi és módszertani minőségének javítása;
- az előző célokon keresztül közvetve a regionális vállalkozások versenyképességének, alkalmazkodóképességének, a munkavállalók foglalkoztathatóságának növelése.;
- a térségi vállalkozások innovációs tevékenységének a fokozása;
- szolgáltatások közös innovatív fejlesztése.

A klaszterekben történő együttműködésekben a ZMVA szintén az élen jár. Más megyei vállalkozásfejlesztési alapítványok is felvállaltak hasonló menedzselési feladatokat, s noha jelenleg ez még nem túl elterjedt, a közeljövőben valószínűleg gyakoribbá válik.

A Zala Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány több helyi vállalkozói együttműködéssel intenzív kapcsolatot ápol. A Zala Megyei Kereskedelmi és Iparkamarával folyamatosan egyeztetik programjaikat, az oktatásszervezés területén intenzív közös munkát folytatnak. A VOSZ zalaegerszegi szervezetével a kapcsolat még intenzívebb, ami nem kis mértékben annak köszönhető, hogy az alapítvány kuratóriumának elnöke egyben a VOSZ helyi vezetője is.

SIKEREK

A ZMVA elmúlt 20 éve sikertörténet. A térségben működő vállalkozókkal nagyon hamar intenzív és jó kapcsolatot sikerült a szervezetnek kialakítani, ami a mai napig is töretlenül folyik; ez nagy mértékben annak köszönhető, hogy az alapítvány szolgáltatásai folyamatosan az elvárásokhoz igazodnak.

A hitelezés tekintetében az a tény, hogy országosan is kiemelkedő mennyiségben juttat forrásokat a vállalkozásoknak az alapítvány, önmagában is jelentős siker. A mikrohitelezési piac fokozatos bővülésével a ZMVA valószínűleg még jelentősebb szereplővé válik.

Az Unióhoz történő csatlakozást követően a legnagyobb sikernek talán az tartható, hogy – mint ahogy láttuk – hazai és nemzetközi nagyprojektek menedzselésben igazán magas szintre emelkedett az alapítvány. A menedzseléshez szükséges intézményrendszer és

szakértelem biztosítása nagy kihívások elé állítja az alapítványt, amelyeket sikeresen teljesít. Jelenleg több olyan projekt is pályázati szakaszban van, amit a későbbiek során az alapítvány fog lebonyolítani. Valószínűleg az ilyen irányú tevékenysége a közeljövőben még jelentősen bővül.

Mindenképpen a sikerek között kell megemlíteni, hogy a ZMVA jelentős munkát fejtett ki a klaszter kultúra hazai elterjesztésben azzal, hogy két ilyen hálózat menedzselési feladatait is felvállalta. Végezetül meg kell említenünk azt a tényt, hogy az alapítvány számos konkurens szervezet között érte el sikereit, és lett a régió egyik vezető gazdaságfejlesztő szervezete.

HIVATKOZÁSOK JEGYZÉKE

A Zala Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány honlapjának anyagai
http://www.zmva.hu; letöltés ideje: 2010-07-21

A Pannon Fa- és Bútoripari Klaszter honlapjának információi
http://www.panfa.hu; letöltés ideje: 2010-7-21

Marco Polo vendégváró turisztikai rendszer rövid bemutatása
http://www.eturizmus-eu.hu/site/page_ossz.php?nyelv_tipus=hu; letöltés ideje: 2010-07-20

Zala megye és kistérségei értékelése. Pylon Építési és Kereskedelmi amerikai-magyar Kft., 2003
http://kanizsaterseg.nagykar.hu/ekonyvek/5645/43238/reszletek.html, letöltés ideje: 2010-07-20

A GAZDASÁGI KAMARÁKTÓL A TDM-IG VÁLLALKOZÓI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK A BALATONNÁL

Kabai Gergő

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

1. A jelen tanulmány három „szerveződés” (Balatoni Gazdasági Kamara, Balatoni Gazdasági Fórum és turisztikai desztináció menedzsment-rendszer) bemutatása révén a balatoni régió elmúlt 20 évének vállalkozói együttműködéseinek történetét kívánja feldolgozni. A dokumentumelemzés és interjúzás módszerével készült vizsgálat fő problémafelvetése, hogy a különböző szervezeti keretek között a korábbiakban mi volt, és jelenleg mi a gátja egy Balaton térségben működő régiós vállalkozói kooperációnak.

2. Az 1990-es években önállóan szerveződött és sikeres lobbitevékenységet folytató, főként a balatoni turisztikai vállalkozásokat tömörítő Balatoni Gazdasági Kamara (BGK) számára nagy kihívást jelentett az 1994-ben bevezetett kötelező kamarai tagság, amely 1998-ban a megszűnéshez vezetett. A megszűnés fő oka többek között az volt, hogy a résztvevő vállalkozások nem tudták két hasonló funkciójú szervezetben (a BGK-ban és megyei kereskedelmi és iparkamarákban) fenntartani a tagságukat.

3. A későbbiekben a kötelező kamarai tagság 1999-es megszűntetése megakadályozta, hogy a három balatoni megye kamaráján belül összefogás bontakozhasson ki a tó körzetében tevékenykedő vállalkozások érdekében, mivel a kilépéseket követően a megyei kamarák kisebb erőforrásokkal kellett, hogy működjenek.

4. A 2005-ben a Balatoni Partnerségi Program során a régió gazdaságának élénkítésére elindított Balatoni Gazdasági Fórum nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. A vállalkozói kapcsolattartást és szakmai párbeszédet szolgáló kezdeményezés nem vált működő szervezetté, a programban résztvevők között nem volt igény az együttműködésre. Feltételezhető, hogy az együttműködést motiváló tényező hiánya, a közös balatoni vállalkozói identitás meg nem léte és az összefogásra való képtelenség egyaránt közrejátszhatott a fórum kudarcában. A felülről indított és irányított szerveződések kevés sikerrel valósíthatóak meg, ha nem előzi meg azokat a tényleges helyzet feltérképezése és igényfelmérés.

5. A települési turisztikai egyesületek létrehozásán és működtetésén alapuló desztináció menedzsment-rendszer (TDM) egy sikeresen induló balatoni vállalkozói együttműködési lehetőség. A működő helyi egyesületek (pl. Gyenesdiás, Balatonfüred, Siófok) jó példával szolgálnak a többi település számára. A modell azonban nem tudott elterjedni, aminek legfőbb gátja jelenleg az önkormányzatok hozzáállása (a

hatalommegosztástól történő elzárkózás) és a forráshiány (működési költségek). Így egyelőre nincs realitása annak az elképzelésnek, hogy egy TDM alapú régiós vállalkozói együttműködés jöjjön létre.

6. Más vállalkozói együttműködésekhez hasonlóan a turisztikai egyesületek esetén is nagy probléma a potyautas jelenség, amelynek hatására a szerveződés hozadékaiból klubjószág helyett közjószág lesz. Ha ez nem kerül megfelelő módon ellensúlyozásra, az a rendszer működésében zavarokat okoz, terjedésének gátja lehet. A potyautas jelenség közrejátszhat abban is, hogy nincs igény régiós balatoni vállalkozói együttműködésre, ami abból következhet, hogy a települési, megyei, ágazati szerveződések megfelelően látják el feladataikat.

BEVEZETÉS

Jelen tanulmány célja, hogy bemutassa a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet (BKÜ) területéhez kötődő vállalkozói együttműködések, kezdeményezések elmúlt 20 éves történetét, és a napjainkban tapasztalható helyzetet. A térségben egykor jelenlévő vagy jelenleg is működő szervezetek és kezdeményezések jellegzetességeinek ismertetésén túl az alábbi sorok azokra a kérdésekre is keresik a választ, hogy az egykor sikeresen működő szerveződések miért voltak kénytelenek beszűntetni a tevékenységüket, valamint hogy a közelmúltban elindított programok eredményei miért nem váltak fenntarthatóvá; és egyáltalán lehet-e, van-e létjogosultsága bármilyen balatoni régiós vállalkozói szerveződésnek?

A tanulmány megírása során a legfőbb szempont a régiós elv volt, tehát csak azok a szerveződések kerültek feldolgozásra, amelyek a Balaton egész térségét érintették vagy érinthették volna. Természetesen Közép-Európa legnagyobb tavának vidékén is működnek a kisebb-nagyobb vállalkozói szervezetek helyi csoportjai, illetve a közvetlenül érintett megyei kereskedelmi- és iparkamarák is működtetnek balatoni munkacsoportot, azonban jelen tanulmányban ezek a szervezetek nem szerepelnek, vagy csak olyan mértékben, ahogy azt a téma igényli. A fent említett régiós elvre való tekintettel a szintén jelen lévő kisebb hatókörű ágazati együttműködések (pl. borászat, szállodaipar) sem lettek e tanulmány keretei között feldolgozva.

A következőkben a régió és a helyi vállalkozások általános ismertetését követően a címben szereplő témának megfelelően három kezdeményezésről lesz bővebben szó. Az egykori Balatoni Gazdasági Kamara történetének bemutatását a Balatoni Partnerségi Program során létrehozott Gazdasági Fórum ismertetése követi, amit a tanulmány lezárásaként a balatoni TDM rendszer mint vállalkozói együttműködés leírása egészít ki.

A KUTATÁS MÓDSZERTANA

A balatoni vállalkozói együttműködések feldolgozása során két kutatási eszközt alkalmaztunk. A tanulmány Balatoni Gazdasági Kamaráról szóló részének alapját a korábban hasonló témában készített (részben kiadatlan) szakirodalom biztosította, amely a világháló segítségével gyűjtöttük össze. Ez egészült ki a Balatoni Integrációs Ügynökség munkatársai által átadott a TDM rendszerre és a Gazdasági Fórumra vonatkozó dokumentumok, kiadványok elemzésével és feldolgozásával. A fenti eszközöket több interjú egészítette ki. A Balatoni Integrációs Ügynökség dolgozói számos értékes közlésükkel gazdagították a dokumentumokból kibontakozó képet. A TDM modell hazai meghonosítójával folytatott beszélgetés a turisztikai egyesületek elterjedésnek lehetőségeiről és gátjairól, a modell eredményeiről és problémáiról szolgált bővebb információkkal. Szükséges megemlíteni, hogy a balatoni vállalkozók körében végzett két korábbi vizsgálat rendelkezésre álló anyagát is feldolgoztuk.

A BKÜ ÉS A BALATONI VÁLLALKOZÁSOK

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzetet 2008-ig Somogy, Veszprém és Zala megye 164 települése jelentette, amelyet a 2000. évi CXII. Törvény (ún. Balaton törvény) határozott meg. A balatoni régió fogalma is gyakorlatilag megegyező területet foglal magában.[214]2008 óta a BKÜ-t 179 település alkotja.[215]A 179 település állandó lakosainak száma 2008 év végén 233.778 fő volt.[216]

A BKÜ helyi társadalmát az állandó népességen túl kb. (ingatlanonként 3-4 fővel számolva) negyedmillió üdülőtulajdonos kerekíti félmilliósra. A régióban kb. 100 ezer lakóingatlan található, amely mellett a 70 ezer üdülőingatlan egy része is folyamatosan lakott. Sajátos jelenség, hogy a Balaton-régió az alapadatai alapján sokkal inkább egy hagyományos megyére hasonlít, mint önálló régióra.

A Balaton-vidék önálló régióvá válásnak és fejlesztésének egyik nagy problémája, hogy közigazgatásilag széttagolt. A 2008-ig a 164 településnyi turisztikai régió területén 18 önkormányzati területfejlesztési társulás osztozott. A BKÜ területén különböző területaránnyal 13 KSH kistérség volt jelen, teljes területével azonban csupán három (balatonalmádi, balatonfüredi, fonyódi). A helyzetet tovább bonyolítja, hogy

[214] Balaton-régiót az alábbiakban a BKÜ-vel megegyező értelemben használjuk.

[215] A BKÜ területi változásait jelen tanulmányban felhasznált adatok nem minden esetben követik. Az adatok mellett feltüntetett évszám, vagy megjegyzés minden esetben utal arra, hogy az a régi vagy az új területre vonatkozik, reményeink szerint nem okozva ezzel ellentmondást.

[216] KSH – T-STAR

mindhárom balatoni megye más-más tervezési-statisztikai régióhoz tartozik, tovább nehezítve a BKÜ egységes fejlesztési koncepciójának kialakítását.[217]

Fontos megemlíteni, hogy a Balaton vidéke Budapest után az ország második legjelentősebb turisztikai vonzereje. Az adatok alapján Magyarországon a 2008-as évben összesen kb. 20 millió kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakából a BKÜ területére közel 4,5 millió esett.[218] Mindez jelentős bevételi forrást biztosít a helyieknek és az államnak egyaránt.

A Balatoni Kiemelt Üdülőkörzet településein 2008-végén 46899 regisztrált vállalkozás működött, beleértve az átalakulás, felszámolás, vagy megszűnés alatt állókat is. Ezek közül csaknem 40 ezer egyéni vállalkozás volt.[219]A régióban regisztrált vállalkozás közül a becslések szerint csak mintegy 20-25 ezer működhet ténylegesen és állandó jelleggel. A nyári turisztikai szezonban a vállalkozások száma kis mértékben emelkedik a régió területén kívülről érkezettekkel.

A 2000-es évek elején a régión belüli vállalkozások ágazatonkénti megoszlása változatos képet mutatott. Az építőipari vállalkozások aránya viszonylag magas volt, főként a háttértelepüléseken. Átlagos volt a mezőgazdasággal, erdőgazdálkodással, halászattal, valamint a szállítással foglalkozó vállalkozás, és az országosnál kissé alacsonyabb volt az ipari vállalkozások részaránya.[220]

Témánk szempontjából nagyon fontos kitérni arra a jelenségre, hogy a 2000-es évek elején országos viszonylatban valamelyest (csaknem 3 %-kal) nőtt a hazai vállalkozások száma, a Balatonnál viszont kismértékű, 1,6 %-os csökkenés volt tapasztalható. A Balatont leginkább érintő tevékenységek (szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás) esetében az országos átlagot jóval meghaladó mértékű csökkenést lehetett tapasztalni: Míg 2000-ben 4769 idegenforgalmi vállalkozó működött a térségben, addig 2006 szeptemberében már csak 1948 volt a számuk, ami 59,2%-os visszaesést jelentett.[221]

Az akkor tapasztalható jelentős visszaesés külön említése azért indokolt, mivel ez döbbentette rá az egykori Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség Kht. munkatársait és a kérdésben érintetteket, hogy a régió vállalkozóinak segítésére valamilyen lépést kell tenni, ami jelen tanulmányban lentebb ismertetett kezdeményezések elindításhoz is hozzájárult.[222]

A Balaton-régió vállalkozóinak 2000-es évek eleji állapotáról és kapcsolataik jellegzetességeiről készített kutatás eredményei szerint, hogy a Balaton környéke gazdaságilag nem tekinthető koherens egységnek, amely legfőképpen abban jelentkezik, hogy a háttértelepülések nem részesülnek olyan mértékben az idegenforgalomból, mint

[217] Oláh Miklós: Egy rendhagyó régió
http://www.balatonregion.hu/files/_bft/download_files/639/rregio.zip letöltve: 2010. június 29. 17:33
[218] KSH – T-STAR
[219] KSH – T-STAR
[220] A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Hosszú Távú Területfejlesztési Koncepciója 2007–2020
[221] A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Hosszú Távú Területfejlesztési Koncepciója 2007-2020
[222] A kép teljességéhez hozzátartozik, hogy a legújabb KSH adatok alapján az idegenforgalomban érdekelt vállalkozások számának csökkenése közel sem volt olyan mértékű, mint azt a 2006-os adatok mutatták. Ezek alapján 2000-ben 2475 ilyen típusú vállalkozás működött, 2004-ben viszont 2327, 2007-ben 2129. Így a visszaesés mindössze kb. 14%, ami meg sem közelíti az akkor mért 59%-ot. (KSH-T-STAR)

a partmentiek. Az együttműködések tekintetében a régió vállalkozásai elsősorban kisvállalati partnereikhez kötődnek nagyobb számban, kisebb számú, de fontosabb és állandóbb a közép- és nagyvállalati partnerekkel folytatott kapcsolatuk.[223] Társadalmi beágyazottság és kapcsolatok tekintetében a vizsgálat bizonyította, hogy a Balatonnak mint földrajzi egységnek a közösségszervező ereje nem jelentős. A vállalkozók között nem volt nyoma közös balatoni identitásnak és lokálpatriotizmusnak sem. Ha feltételezzük, hogy a területi alapokon szerveződő vállalkozói együttműködések egyik alapfeltétele a közös térségi identitás, akkor ez a vizsgálati eredmény témánk szempontjából nagy jelentőségű. E jelenségből kiindulva a balatoni régiós együttműködések megszűnésének vagy meg nem valósulásának egyik fontos közvetett oka lehetett a közös balatoni identitás hiánya. Ugyanakkor a régió vállalkozóinak többsége erősen kötődött lakóhelyéhez, amelyből következhet a helyi együttműködések esetleges jobb működőképessége.[224]

A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem kutatói 2001-ben végzett vizsgálatuk eredményeként azt állapították meg, hogy a vállalkozások együttműködéseit hordozó szervezetek teljes mértékben hiányoznak a Balaton térségében, a meglévő szervezetek pedig nem ölelik fel a teljes vállalkozói szféra regionális képviseletét. Különösen jellemzőek a „hordozó szervezetek" települési szintű képviseletének hiányosságai. Véleményük szerint a széles körű vállalkozói képviseleti rendszer szükségességének felismertetése és kiépítése elengedhetetlen lenne a térségben. Feltételezhető, hogy a már helyi szinten is meglévő hiányosságok nagyban hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a nagytérségi együttműködés sem tud megvalósulni.[225]

[223] Kalmár Koppány: A kis- és középvállalkozói szektor és a regionális vállalkozásfejlesztés lehetőségei a Balaton környékén. http://www.balatonregion.hu/files/_bft/download_files/636/kiseskozepvallrovid.doc letöltve: 2010. június 30. 10:41

[224] Kalmár Koppány: A kis- és középvállalkozói szektor és a regionális vállalkozásfejlesztés lehetőségei a Balaton környékén. 2001.
http://www.balatonregion.hu/files/_bft/download_files/636/kiseskozepvallrovid.doc letöltve: 2010. június 30. 10:41

[225] Répássy Helga et alii: A Balaton-régió mint funkcionális régió szervezet- és intézményrendszere. (Konferencia-anyag) Szeged, 2001.
http://geography.hu/mfk2001/cikkek/RepassySzaboPaulikSalamin.pdf letöltve: 2010. június 30. 13:39

A BALATONI GAZDASÁGI KAMARA

A legelső általunk tárgyalt szervezetet, a Balatoni Gazdasági Kamarát (BGK) Szász Sándor veszprémi vállalatvezető kezdeményezésre hozta létre mintegy 100 (egy-két kivételtől eltekintve) az idegenforgalmi ágazatban tevékenykedő Balaton környéki (ekkor még nagyrészt állami tulajdonú) vállalat 1990-ben. A szervezet alakulásának idején – a rendszerváltást követően – a nagy balatoni idegenforgalmi vállalatok komoly problémákkal küszködtek: beindult egy koncentrációs folyamat (sok vállalat egyesült), az állam hirtelen kiszállt az ágazat támogatásából, mindez párosult a romló forgalmi mutatókkal is. Mindezek együttesen nagy motivációt jelentettek ahhoz, hogy a térség idegenforgalmi vállalkozásai szövetkezzenek és együttesen igyekezzenek megoldásokat keresni a problémákra.

A BGK szervezeti felépítése, céljai és működése

Mivel a kamarai törvény az 1990-es évek elején még nem létezett, a BGK társadalmi szervezetként, egyesületként jött létre, amelyet az alapszabályában megfogalmazottak szerint a Balaton-parti kereskedelem, vendéglátás, idegenforgalom lebonyolításában részt vevő gazdálkodó szervezetek, intézetek, intézmények, egyéni cégek önkéntesen hoztak létre.

Annak ellenére, hogy a szervezet jogilag nem kamaraként létezett, a gyakorlatban szinte teljes mértékben a szerint működött, amint az az alapítók szándéka volt. A működési keretek lefektetését követően intenzív kapcsolatokat építettek ki nyugat-európai, főként osztrák régiós kamarákkal.

A BGK céljai között jelölte meg a tagjait érintő érdekképviseleti, érdekegyeztetési, érdekközvetítő teendők mellett az etikai normák kialakítását és betartatását is. Feladatának tekintette a térség gazdaságpolitikai koncepciójának kidolgozásában, a decentralizált pénzalapok elbírálásában való részvételt, a nemzetközi kapcsolatok ápolását, a külföldi tőke beáramlásának elősegítését, ezzel is a balatoni kereskedelem, vendéglátás, idegenforgalom színvonalának elősegítését; a közvélemény tájékoztatását, az önkormányzatokkal, környezetvédelmi, egyéb társadalmi és érdekképviseleti szervezetekkel való kapcsolattartást. A nyújtandó szolgáltatások sorában a tanácsadást, gazdasági információkkal való tájékoztatást, a bel- és külföldi kapcsolatépítés elősegítését, helyi vásárok, árubemutatók kezdeményezését, és a külföldi rendezvényeken történő részvétel segítését említették.

A BGK a tagdíjakból és más bevételekből a társadalmi szervezetekre vonatkozó jogszabályok szerint gazdálkodott.[226]

[226] Javaslat a Balatoni Gazdasági Fórum létrehozásáról (tájékoztató anyag). http://www.balatonregion.hu/balatoni_gazdasagi_forum/ufiles/dok/553/3/1/Javaslat_BGF_letrehozasarol.doc letöltve: 2010. június 30. 11:43

Szervezeti felépítése alapján a BGK-nak közgyűlése (beszámoló évente, tisztújítás 5 évente), elnöksége (5 belső és 2 külső taggal) és 3 fős felügyelő bizottsága volt. Tisztségviselői a védnökök, az elnök és az irodavezető voltak.[227]

1994-ben az ún. kamarai törvény (1994:XVI.) megszületését követően a BGK-nak nagy problémákkal kellett szembenéznie. Egyrészt nem viselhette tovább a kamara nevet, melynek következtében a Balatoni Gazdasági Kör elnevezést vette fel. A nagyobb gondot az okozta, hogy a létrejövő megyei kamarákban kötelező volt a tagság, így a résztvevő vállalkozóknak gyakorlatilag két azonos célú szervezet munkájában kellett tevékenykednie.

E nehézségek ellenére a BGK tovább folytatta munkáját. Tagdíjakból, rendezvények bevételeiből tekintélyes vagyona volt, ebből végezte munkáját. Negyedévenként ülésező elnökségük jogszabálytervezeteket véleményezett, szezonnyitó értekezleteket tartott, kiadták a Vendégváró nevű kézikönyvet, rendszeresen (2-3 havonta) jelentették meg hírlevelüket.

A BGK megszűnésének okai

Minden igyekezet ellenére 1998 elején a BGK kénytelen volt megszűntetni tevékenységét. Ekkor már csak 22 vállalkozás vett részt a munkájában. A megszűnés több okra is visszavezethető. Egyrészt az 1990-es évek közepén a Balaton híre jelentősen csökkent (lásd pl. angolnapusztulás), ami az idegenforgalmi bevételek visszaesésével párosult, ennek eredményeként a BGK tagságának nagy része nem tudta finanszírozni a (két szervezetben történő) tagságát. A tevékenység megszűnéshez az a fent már említett ok is vezetett, hogy kötelező megyei kamarai tagság miatt a szervezet lényegében tér nélkül maradt. Az 1990-es évek elején lezajló privatizáció szintén nagyban hozzájárult az egykor sikeresen működő szervezet feloszláshoz.

Bár közel 15 éves távlatból nem lehetséges pontosan megállapítani, de az egykori Gazdasági Kamara térvesztéséhez az is hozzájárulhatott, hogy érdekképviseleti szervezetként a szolgáltatásai nem váltak valódi klubjósággá. Igazán nagy tagsággal sem rendelkezett, az alapításkori közel 100 tag a későbbiekben némiképp bővült, de nem jelentősen; a hanyatlás időszakában viszont rohamosan csökkent a létszám. Ez azt mutathatja, hogy a szolgáltatások klubjósság jellegét soha nem sikerült biztosítani, a vállalkozások többsége számára valószínűleg nem jelentett semmilyen többletet a szervezethez tartozni. Mivel a BGK lobbitevékenysége a többi balatoni vállalkozó érdekeit is szolgálta, tevékenységének sokkal inkább lehetett közjósság, mint klubjósság jellege. Ez a jelenség a többi problémával kiegészülve nagyban hozzájárulhatott a Balatoni Gazdasági Kamara hanyatlásához.

A BGK térvesztése idején, 1995-96-ban jogilag létrejött egy regionális marketing feladatok ellátására aspiráló szervezet, a Balatoni Marketing Kht., amely esetleg kiválthatta volna a BGK egyes feladatait. E szervezet állami forrás híján végül nem válthatta be a hozzá fűzött reményeket. Sokat elárul a szervezet nagyra hivatottságról,

[227] Oláh Miklós: Balatoni Gazdasági Fórum (kézirat) http://www.balatonregion.hu/balatoni_gazdasagi_forum/ufiles/dok/553/2/1/Olah_Balatoni_Gazdasagi_Forum.doc letöltve: 2010. július 3. 15:41

hogy tagja volt a 3 balatoni megye kamarája, a három megye, és a meghatározó tóparti városok (Balatonfüred, Keszthely, Siófok) önkormányzatai is.[228]

A 1994-es kötelező kamarai tagságból logikusan következhetett volna, hogy a három balatoni megye kamarája egy idő után létrehozza a maga balatoni együttműködését. Voltak is ilyen irányú kezdeményezések, de mielőtt ezek megvalósulhattak volna, 1999-ben megszűnt a kötelező tagság. Ekkor az egyes megyei kamaráknak már voltak balatoni munkacsoportjai, melyek a későbbi régiós együttműködés alapját szolgálhatták volna. 1999-ben rengetegen kiléptek a kamarákból, a szervezetek gazdasági kapacitása csökkent, ennek következtében az intézményhálózatot is le kellett építeni. Ez azt eredményezte, hogy a kereskedelmi- és iparkamarák gyakorlatilag nem tudtak külön a Balatonra koncentrálni. Ennek eredményeként egy balatoni régiós gazdasági együttműködés terve egy időre lekerült a napirendről.

A BALATONI GAZDASÁGI FÓRUM

A 2000-es évek elejétől a Balaton-régió gazdasági adatai folyamatos csökkenést mutattak, aminek következtében az akkori Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség Kht. munkatársai egy gazdaság- és turizmusélénkítő program kidolgozásába kezdtek. A program céljai között volt a vállalkozói együttműködés segítése, javítása is.

A Balatoni Partnerségi program és a Gazdasági Fórum megszervezése

A Balatoni Partnerségi Program 2005–2007 című projekt a Regionális Operatív Program (ROP 3.1.3) keretében a Magyar Állam és az Európai Unió társfinanszírozásával került megvalósításra.

A program során öt nagy témakörben zajlottak műhelyfoglalkozások, képzések: 1. kommunikáció, 2. környezetvédelem, 3. turisztikai együttműködések, 4. nemzetközi együttműködések és 5. régiófejlesztés. A partnerségi programban gyakorlatilag minden érintett balatoni szereplő részt vehetett, így sok más szervezet mellett önkormányzatok, hivatalok, kamarák, civilek, és nem utolsó sorban a térségben működő kis- és közepes vállalkozások is.

A kommunikáció projektelem azt a célt szolgálta, hogy a résztvevők hatékonyabb marketing tevékenységet fejthessenek ki, amely megfelelő arculat kialakítással a turisztikai fogadóképesség javítását szolgálhatja.

A környezetvédelmi együttműködések kialakítása című projektelem főként a fenntartható fejlődés témája köré épült fel. Ezen kívül nagy hangsúlyt kapott a

[228] Javaslat a Balatoni Gazdasági Fórum létrehozásáról (tájékoztató anyag) http://www.balatonregion.hu/balatoni_gazdasagi_forum/ufiles/dok/553/3/1/Javaslat_BGF_letrehozasarol.doc letöltve: 2010. június 30. 11:43

vízminőség-védelem, a térségi környezetvédelmi infrastruktúra, és a horgászturizmus fejlesztése is.

A harmadik nagy programelem a turisztikai együttműködések kialakítása volt. A negyedik projektelem a nemzetközi együttműködéseket szolgálta.

E tanulmány témája szempontjából főként a régiófejlesztést szolgáló témakör volt a legfontosabb, amely magában foglalta a Balatoni Gazdasági Fórum létrehozását.

A Partnerségi Program keretei között megszervezett Balatoni Gazdasági Fórum célja az volt, hogy az egykori Balatoni Gazdasági Kamara hagyományaira építkezve egy olyan színteret biztosítson a helyi gazdasági szereplőknek, külön kiemelve a térség vállalkozásait, amelynek segítségével üzleti kapcsolataik sikerességét jelentősen tudják növelni. Ennek következtében jelentős szerepet kapott az információellátás biztosítása, így a program során egy internetes felület is kiépítésre került.

A szerveződés az alábbiak szerint fogalmazta meg saját célkitűzését:

> *„A gazdasági fejlődésben és fejlesztésben a legfontosabb az információ-áramlás biztosítása. Egy térség vállalkozásainak fejlődését meghatározza a munkaerő, a fejlesztési források rendelkezésre állása, a térség kutatás-fejlesztési potenciálja, illetve a közszféra (állam, régiók, önkormányzatok) fejlesztési elképzelései. Az információk hatékony hasznosulása feltételezi az intenzív, sokirányú kommunikáció meglétét, a gazdasági fejlődésben és fejlesztésben érdekelt szervezetek közötti kapcsolatok és hálózatok kiépülését, bővülését és elmélyülését, különösen egy társadalmi-gazdasági szempontból egységes térségben.”*[229]

A Balatoni Gazdasági Fórum működése

A partnerségi projekt ideje alatt a kis- és közepes vállalkozások mellett a fórum munkájában részt vett több civil szervezet, vállalkozásfejlesztési alapítványok, munkaerő-piaci intézmények, szakképző szervezetek, felsőoktatási intézmények, gazdasági szervezetek érdekképviseletei, és a kistérségek is. A régió csaknem minden gazdaságilag érintett szereplőjének meghívása révén a kezdeményezés egy valóban ígéretes programként indult.

A fórum nyitókonferenciáján lefektetésre kerültek azok a főbb témakörök, amelyekben a résztvevők szükségét látták a későbbi együttműködésnek. Ennek tekintetében a projekt során 2005 és 2007 között az alábbi témákban zajlottak 2-3 napos műhelyfoglalkozások a résztvevőknek. Mint látni fogjuk, mindegyik a térség egyes égető problémáira vagy potenciális fejlesztési lehetőségeire igyekezett választ adni.

1.”*Meddig ér a víz? A Balaton vízszintjének alakulása; a vízszint-ingadozás okai, hatásai; alkalmazkodási lehetőségek*”

[229] http://www.balatonregion.hu/balatoni_gazdasagi_forum/public/menu.php?m=231 letöltve: 2010. június 30. 11:33

2. „*A Balaton térségrendezési és fejlesztési lehetőségei, feladatai. Örökségvédelem és/vagy fejlesztés? Hol a határ?*” A területfejlesztési konferencia eredményeként egy ajánlás született, amely minden érintett önkormányzathoz eljutatásra került.

3. „*A kultúra jelene és jövője a Balaton térségben.*”

4. „*A Balaton térség terhelhetősége*” A környezetvédelem témakörében megszervezett workshop a vállalkozók szerepére is kitért, megpróbálva meghatározni azt a határt, amely a gazdasági fejlődés és a környezet terhelhetősége között húzódik.

5. „*Befektetési és fejlesztési lehetőségek a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben*” A vállalkozói szféra számára talán legfontosabb konferencia célja „*a hatékony fejlesztés megvalósítása során az önkormányzati, vállalkozói és a civil szféra együttműködési lehetőségeinek, feladatainak meghatározása, a fejlesztések megtérülésnek direkt és indirekt (közvetett) megtérülésnek bemutatása volt*”.[230]

6. „*Hátrányos helyzetűek foglalkoztatásának és társadalmi beilleszkedésének elősegítése*” A műhelyfoglalkozás arra kereste a választ, hogy a BKÜ területén miként lehet a térség munkanélküliségi helyzetén változtatni. Ennek elősegítésére egy, a résztvevők által kidolgozott cselekvési terv került megfogalmazásra.

7. Szakképzés a BKÜ területén c. témakörben szervezett foglakozások a térség megfelelően képzett szakemberekkel történő ellátásának problémáit járta körül. Ez a kezdeményezés rövid időn belül teret vesztett, mivel állami iránymutatás szerint a szakképzés szervezése csak a tervezési-statisztika régiókban valósulhat meg.

8. Innovációs lehetőségek a régióban: A térség gazdaságának megújítása érdekében több olyan ágazat is áttekintésre került, amely új kitörési pontot jelenthetne a helyi vállalkozásoknak. Pl.: agrárium, erdő-, vad-, nád- és biogazdálkodás, valamint a szőlészet és borászat átalakítása.

9. Vidékfejlesztés a BKÜ területén: E programsorozat keretei között főként a helyi LEADER és egyéb vidékfejlesztési programok összehangolására került sor.

10. „*Régészeti leletek bemutatása a Balaton térségében*” – A nagyon ígéretes kezdeményezésnek induló program fő megállapítása az volt, hogy a térség régészeti leletanyaga kiváló marketingeszközként szolgálhat. Így a bemutatása nem csak közgyűjtemények keretei között lenne indokolt, hanem akár az egyes szállásadóhelyek, vendéglátó-ipari egységek, művelődési házak, iskolák falai között is, amely a vállalkozói szféra számára komoly segítséget jelenthetne. A kezdeményezést az állam is üdvözölte, örvendetes kezdeményezésnek értékelte.

11. „*Az együttműködés lehetőségei a strandi animáció területén a BKÜ-ben*” – A turizmus fejlesztése céljából a körzetben nagy igény mutatkozott az animáció szolgáltatásának elterjesztésére a szálláshelyeken és a strandokon egyaránt. A konferencia nagy hatást gyakorolt arra, hogy a modern turizmus eszközeként ma már az egész régióban elterjedt az animáció.

[230] Balatoni Partnerségi Program 2005–2007. (projekt-összefoglaló) Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség Kht., 2007. 13.

12. A balatoni szolgáltatások és termékek minőségi fejlesztése: A foglalkozás eredménye egy lehetséges balatoni védjegycsalád kidolgozása volt, amely a régió minőségi szolgáltatásainak marketingértékét kívánja szolgálni.[231]

A fenti említett két évig tartó konferencia-sorozattal párhuzamosan létrejött a Gazdasági Fórum internetes oldala is. Itt könnyen kezelhető felületen érhető el számtalan olyan tanulmány, amely a térség gazdasági szereplőinek munkáját segítené elő. A weboldalhoz egy virtuális fórum is csatlakozott, amely a kapcsolatépítést, a konstruktív vitát, az információáramlást szolgálta volna. A szervezők által elindított fórumtémák ellenére nagyon minimális aktivitás volt tapasztalható a regisztrált helyi vállalkozók között. Az online felület harmadik szolgáltatása egy hírlevél-rendszer volt. Gyakorlatilag ez tekinthető az egyetlen hosszú távon is jól működő, fenntartható programelemnek. A feliratkozott tagok rendszeresen megkapták a Balaton-régió vállalkozóit érintő híreket, szabályozási változásokat, gazdasági információkat.

A Balatoni Gazdasági Fórum kudarca

A Balatoni Gazdasági Fórumot megszervező BIFÜ elképzelése az volt, hogy a Partnerségi Projekt befejeztével a szerveződés a saját lábára fog állni, és egy sikeres együttműködés válik belőle. A projekt két éves ideje alatti számtalan jó tapasztalat ellenére a BGF mégsem lett fenntartható. Ennek valós oka jelen pillanatban még a szervezők előtt is kétséges, lassan három éves távlatból is csak feltételezéseik vannak ezzel kapcsolatban.

A BIFÜ megkérdezett munkatársainak véleménye szerint az alábbi (feltételezhető) okok miatt nem vált önállóvá a BGF: Egyrészt a régiós gazdasági szereplők számtalan esetben képtelenek voltak a közös munkára, sokszor volt tapasztalható a csak a saját érdekekhez történő ragaszkodás. Másik fontos ok lehet a már fentebb említett feltételezés, miszerint a régiós identitás hiánya komoly gátja az együttműködésnek.

Mindenképpen szólnunk kell egy harmadik feltételezésről is, amely szintén akadálya lehet a szerveződéseknek. Valószínűsíthetjük, hogy csak azok a kezdeményezések válhatnak hosszú távon is fenntarthatóvá, ahol valamilyen objektív kényszerítő erő is szerepet játszik: pl. kötelező tagság, pénzügyi támogatás. Tehát vagy kötelező a tagság, vagy a konkrét pénzre váltható előnyök tarthatnak fenn hosszútávon egy nagy vállalkozói szervezetet.

A BGF esetében sem az együttműködés szándéka, sem az összekötő közös identitás, valamint a külső tényező sem volt jelen, így a projektet követően egy önálló (formális vagy informális) szervezet sem jöhetett létre.

A BGF megvalósult programja mégsem lett eredmény nélküli. Az internetes hírlevél szolgáltatás a BIFÜ üzemeltetésben jelenleg is működik. Ahányan a hírlevélről az elmúlt években leiratkoztak, legalább ugyanannyian csatlakoztak is hozzá, ők időről-időre kézhez kapják a régió gazdaságával kapcsolatos híreket, amelyeket vállalkozásukban tudnak hasznosítani. Fontos eredmény az is, hogy a

[231] Balatoni Partnerségi Program 2005–2007. (projekt-összefoglaló) Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség Kht., 2007. 11-15.

minőségbiztosítási műhelymunkák eredményeképpen mára több balatoni szolgáltatás minőségi rendszere részletes kidolgozásra került (pl. kerékpáros közlekedés, kulturális szolgáltatások), amelyek jelenleg csak a forráshiány miatt nem kerültek bevezetésre. A fórum közös munkájának eredményeként több szakmai tanulmány is született, melyek támpontot jelentenek a térség fejlesztése során: a vízszabályozás, az animáció, a régészeti leletek kiállíthatósága témákban. A gazdasági fórum és a Partnerségi Program együttesen nagy befolyást gyakorolt a Balaton-régió fejlesztésének további menetére.

A BGF-program egy közvetett eredménnyel is járt. A három érintett megye kereskedelmi- és iparkamarájának figyelme a szerveződés hatására a balatoni térség irányába fordult. Ebben közrejátszhatott az, hogy a kamarák rivális kezdeményezést láthattak a gazdasági fórumban, aminek következtében felismerték annak szükségességét, hogy a balatoni vállalkozókra közös figyelmet kell fordítaniuk.

A BALATONI TDM MODELL

A TDM-ről általában

A tanulmány második felében, a nagy szerveződések tárgyalását követően, a helyi-települési együttműködésekből építkező, akár az egész Balaton-régióra kiterjeszthető, a turizmusban érdekelt vállalkozások alkotta TDM rendszerről lesz szó.

Az önkormányzatok és vállalkozók összefogásából építkező települési turisztikai egyesületek létrehozása csaknem 10 éves hazai múltra tekint vissza. A külföldi példák alapján meghonosított együttműködés már korábban megjelent a Balatonnál, de széleskörű elterjedése (elterjesztése) a fentebb már érintett 2005–2007 közötti Partnerségi Program keretei között zajlott.

A Turisztikai Desztináció Menedzsment (TDM) a szakszerű megfogalmazás szerint azon tevékenységek összessége, amelyek egy turisztikai célterület (adott település, mikrotérség, régió) számára ahhoz szükségesek, hogy oda látogatókat vonzzon, olyan módon, hogy az a fogadó terület közösségének (önkormányzat, vállalkozások, civilek) rövid, illetve hosszú távon is a lehető legteljesebb formájában előnyös legyen. A Turisztikai Desztináció Menedzsment feladata a turisztikai szolgáltatások megtervezése, fejlesztése, marketingje, képzése és adminisztrációja az érintett szereplők együtt gondolkodásával. A TDM célja, hogy a fogadótérségben fenntartható és versenyképes turizmusrendszert alakítson ki és működtessen, amely a helyi vállalkozók és az összes érintett szereplő együttműködésén nyugszik.

A TDM működtetéshez szükséges feladatokat egy arra alkalmas szervezetnek kell ellátnia, amely a legtöbb esetben egy helyi turisztikai egyesület. A TDM szervezet működésének alapelvei a következők:

- *Alulról építkezés:* A TDM szervezeti rendszert nem lehet felülről létrehozni, viszont szükséges onnan ösztönözni. A kiépítést alulról kell kezdeni, ahol közvetlen a szereplők (vállalkozó, önkormányzat) részvétele. A további szintek (térségi, régiós stb.) ezen szereplők érdekei és képviselete alapján alapozhatók meg.
- *Partnerség*: A szervezet csak több partner összefogásával hozható létre.

- *Pénz és kompetencia*: A működéshez szükséges jogi és alapvető gazdasági/pénzügyi környezetet biztosítani kell a szervezetek számára.
- *Szakértelem*: A rendszer működtetése csak megfelelő szintű szakértelem jelenléte esetén lehetséges. Ehhez a folyamatos oktatás és szemléletformálás nélkülözhetetlen.[232]

Helyi turisztikai egyesületek elterjedése a Balatonnál

A TDM rendszer előzményei a Nyugat-Balaton térségébe nyúlnak vissza. Az 1990-es évek végén Keszthely és Hévíz térségében a települések vezetői és helyi vállalkozók között aktív párbeszéd indult arról, miként lehetne a vidék turizmusát egy szervezet segítségével élénkíteni. Hosszú idő elteltével, több érintett önkormányzat ellenállását leküzdve, sok próbálkozás után, a 2000-es évek elején megszületett a Nyugat-Balatoni Térségmarketing Kht.[233]A jelenleg is működő szervezet a partner önkormányzatok és tagvállalkozások számára is fontos szolgáltatásokat kínál. Ez a szervezet a keszthelyi kistérség desztináció menedzsment feladatit látja el.

A nagy nyugat-európai múltra visszatekintő TDM rendszeren alapuló együttműködés először Gyenesdiáson született meg, ahol 2003-ban 100 taggal megalapították a helyi turisztikai egyesületet. Az önkormányzat mellett főként helyi vállalkozók (szállásadók, szolgáltatók, vendéglátósok) léptek be a szervezetbe. Az egyesülési jog alapján működő civil szervezet célja a település turisztikai vonzerejének fokozása volt. A szervezet finanszírozására is újszerű, külföldről adoptált megoldást alkalmaztak, amelyet később a hazai TDM rendszer is jórészt átvett. A szervezet fő bevételi forrása kezdetben az önkormányzat által átadott helyi idegenforgalmi adó állam által kiegészített részének 10%-a, valamint a tagdíjak voltak. A tagdíjszámítás az egyes vállalkozók tevékenységi körének megfelelően, az abból származó bevétellel volt arányos.[234]

A TDM alapú együttműködés balatoni elterjedése (elterjesztése) legfőképpen a Balatoni Partnerségi Programnak köszönhető. A sikeres hazai és a nemzetközi példákon felbuzdulva a projekt keretében szakmai és anyagi támogatás is rendelkezésére állt a kezdeményezés iránt érdeklődőknek.

A balatoni TDM rendszer kiépítésének segítése több lépcsőben valósult meg. Első lépcsőként az érdeklődő önkormányzatokkal és a helyi vállalkozókkal megismertetésre került a modell a gyenesdiási példán keresztül. Mindezek után került sor a rendszer tényleges létrehozására, szervezetfejlesztésre. Meghatározása kerültek az egyes turisztikai térségek területei, és egy minőségi kritériumrendszer is napvilágot látott.

Kezdetben mindössze csak 5 települési és 1 mikrotérségi TDM került kialakításra, amelyek a rendszer működésének tanulmányozását szolgálták. A projekt utolsó szakaszában került sor a regionális TDM rendszer feltételeinek megalapozására, amit számos települési szervezet létrejötte előzött meg. A modell hatékony működésnek és

---

[232] A TDM-ről http://desztinaciomenedzsment.hu/newsite/index.php/miatdm/a-tdm-rl?view=idoblog&layout=specarticle&blog_id=48 letöltve: 2010. július 8. 16:56.

[233] Szalóky Jenő szíves közlése alapján

[234] OLÁH MIKLÓS: TELEPÜLÉS- ÉS KISTÉRSÉG-FEJLESZTÉS – MÁSKÉNT. KÉZIRAT. É.N.

fenntarthatóságának biztosítására a Partnerségi Program keretében desztinációs menedzserek képzésére is sor került.[235]

A Partnerségi Program ideje alatt, 2007 végéig összesen 20 turisztikai egyesület, TDM szervezet jött létre a BKÜ területén. A program sikereit követően 2007 óta a hálózat nem bővült jelentősen, mindössze 4 új szervezet jött létre. A szervezők által megálmodott kistérségi és – valójában nagy eredmények elérésre képes – régiós modell kialakítása jelenleg még távoli cél. Napjainkban csak a Keszthely térségében fekvő nyugat-balatoni települések és a Balaton Riviéra (Alsóőrs, Felsőőrs, Csopak, Lovas, Paloznak) szervezetei működnek együtt kistérségi TDM-ként.

Nagy problémát jelent a rendszer szempontjából, hogy a Balatoni szervezetek szétszórtan helyezkednek el. A 25 TDM közül 20 az északi parton, és mindössze csak 4 helyezkedik el déli oldalon. Fontos megemlíteni azt is, hogy a helyi turisztikai egyesületek egy része mögött nincs tényleges vállalkozói összefogás, és így nem fejtenek ki érdemi tevékenységet.

TDM modell terjedésének gátjai, a rendszer problémái

Az, hogy ez a sikeresen működő TDM rendszer nem vált igazán elterjedtté a Balatonnál (bár országos viszonylatban itt a legelterjedtebb), több okra vezethető vissza. Elsőként érdemes megemlíteni azt a szempontot, hogy a TDM rendszer azon az alapelven nyugszik, hogy a helyi közhatalom bizonyos jogairól lemond a vállalkozók és civilek javára. Ennek a hatalommegosztási módszernek nincs nagy hagyománya a hazai politikai kultúrában. Így a hasonló kezdeményezések legfőbb gátjának ma a helyi önkormányzatokat tarthatjuk. Az a településvezető, aki nem ismeri fel az együttműködésben rejlő lehetőségeket, nyilván nem fogja decentralizálni a jogait, így a helyi turisztikai szervezet sem jöhet létre. Ha ilyen körülmények között az együttműködés létre is jön, az akkor sem lesz sikeres, mivel tényleges döntésátruházás nem nyugszik mögötte.

A TDM szerveződés másik visszatartó okának az anyagiakat tarthatjuk. Minden egyes szervezet minimális esetben is igényel munkatársakat, munkaszervezetet, de a szervezet működtetése, vagy akár programok megvalósítása ennél sokkal jelentősebb kiadásokkal jár. Egy kisebb település számára (főként, ahol alacsonyak az idegenforgalmi adóból befolyó bevételek, vagy kevés vállalkozás található) gyakorlatilag nem finanszírozható a rendszer, mivel a minimális kiadásokat sem fedeznék a bevételek. Működési pályázatok hiányában nem valószínűsíthető, hogy az egyes települések helyi vállalkozói ki tudnak annyit termelni, hogy egy szerényebb anyagi helyzetben lévő balatoni kistelepülésen is megjelenjen a TDM modell.

Nagyon fontos okként kell megemlíteni, hogy a TDM alapesetben egy alulról szerveződő rendszer. A partnerségi projekt keretében lényegében felülről irányuló kezdeményezésként zajlott a megszervezésük, de valószínűleg csak ott tudott megfelelő fogadtatásra találni, ahol már amúgy is megvolt az együttműködés szándéka. Ahol nincs meg a helyi vállalkozókban az összefogás akarata, vagy az önkormányzat nem pártolja a szerveződésüket, ott a TDM nem tud meghonosodni.

---

[235] Balatoni Partnerségi Program 2005-2007. (projekt-összefoglaló) Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség KHT, 2007. 9-10.

A TDM rendszer elterjedésének kapcsán az állam szerepéről is szólni kell. A 2005-ben elfogadott turizmusfejlesztési törvény kiemelt figyelmet fordított a helyi turizmus erősítésére, a desztináció menedzsment elterjesztésére, a többszintű döntéshozatali rendszer kiépítésére. A TDM rendszer elterjesztését 2007-re tűzte ki az állam. Számos, itt nem részletezendő ok miatt a hazai turizmus ilyen irányú átváltozása nem következett be, aminek következtében a helyi kezdeményezések sem kaptak támogatást, valamint az állam a szemléletváltás elősegítésére sem helyezett nagy hangsúlyt.

Az egyenlőtlen területi eloszlás és a működő szervezetek alacsony létszáma fontos hátráltatója annak, hogy nem alakul, alakulhat ki több kistérségi, majd egy az egész Balaton-régióra kiterjedő turisztikai együttműködés. Az egész térség vendéglátásban érdekelt vállalkozóinak és önkormányzatainak turisztikai érdekeit képviselni tudó szervezet óriási marketing lehetőségekkel bírna, amelynek segítségével megfelelő anyagi és szakmai háttár birtokában a belföldi és a külföldi piacokon is megfelelő megjelenést kaphatna a régió. A balatoni gazdaságban minden érintett szereplő szükségét látja a tó folyamatos marketingjének, azonban anyagiakkal nyílván sokkal kevesebben támogatják ennek megvalósulását. Amíg több nagy marketing szerv (pl. Magyar Turizmus Zrt.) foglalkozik a térség reklámozásával, addig kisebb helyi vállalkozók (mintegy potyautasként) nem érdekeltek abban, hogy erőforrásaikkal elősegítsék ennek megvalósulást; ami szintén a TDM terjedésének gátja lehet.

A TDM modell kapcsán még egy problémára szükséges kitérni. A helyi turisztikai egyesületek bizonyos szolgáltatásai közgazdasági kifejezést használva alapvetően közjószágok, tehát nem csak a munkájában résztvevők részesülnek a belőle származó haszonból, hanem potyautasként minden más helyi szereplő is. Ennek a legszemléletesebb esete, hogy a helyi turisztikai egyesületek nagy hangsúlyt fektetnek a település marketingre, amelyre jelentős összegeket költenek. A reklám következtében a növekvő vendégforgalomból származó haszonból nem csak az együttműködésben résztvevők, hanem minden helyi vállalkozó részesül

Az itt ismertetett ellentmondás jelentős problémákat okozhat a modellben, annak működésben és elterjedésében egyaránt. A már megszervezett helyi egyesületek működését gátolhatja a probléma, hiszen fölmerül a kérdés: a vállalkozó miért legyen tag, ha a szervezeten kívül is részesül annak hasznából? Ennek ellensúlyozására olyan tevékenységek folytatása szükséges, amely a közjószágokon túl klubjószág szolgáltatásokat is tudnak nyújtani a tagságnak. Ilyen jó példák lehetnek a különböző kedvezménykártyák, árukapcsolások, közös akciók, aminek csak a résztvevők látják előnyeit. Természetesen a helyi turisztikai egyesületek alaptevékenységei (marketing) minden esetben közjószágok is maradnak (arról az elméleti eshetőségről nem is beszélve, hogy minden helyi szereplő taggá válik), de ezt figyelembe véve arra kell törekedni, hogy a szolgáltatások klubjószág jellege a lehető legteljesebb legyen.

Az itt vázolt problémák ellenére a balatoni TDM rendszer eddigi története hangsúlyozottan siker. A meglévő 25 helyi turisztikai egyesület jelentős része jól működik, nagy sikereket érnek el a saját településük idegenforgalmának élénkítésében, amely leginkább annak köszönhető, hogy az önkormányzatok képesek voltak arra, hogy bizonyos döntési jogosultságukat teljes mértékben átadjanak a helyi vállalkozásoknak.

A balatoni TDM más tekintetben is sikeres: a Partnerségi Program során a működtetésük, szervezésük, összefogásuk módszertana teljes egészében kidolgozásra került, gyakorlatilag a rendszer bármikor egyszerűen bővíthető, tovább építhető. Végezetül meg kell említeni, hogy az itt kidolgozott rendszer jó példaként is szolgál. Az

országban számos TDM alakult az elmúlt években, amelyek megvalósítása során a balatoni helyi turisztikai egyesületek és a már működő modell jelentette a kiindulópontot.

HIVATKOZÁSOK JEGYZÉKE

A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Hosszú Távú Területfejlesztési Koncepciója 2007-2020 Helyzetelemzés (munkaanyag). Készítette: Dombi Gábor, Egerszegi Zita, Oláh Miklós, Retz Tamás. Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség Kht., 2007.10.31.

A TDM-ről; http://desztinaciomenedzsment.hu/newsite/index.php/miatdm/a-tdm-rl?view=idoblog&layout=specarticle&blog_id=48 letöltés ideje: 2010-07-20

Balatoni Partnerségi Program 2005-2007. (projekt-összefoglaló) Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség KHT, 2007.

Beszélgetés Szalóky Jenővel, Gyenesdiás egykori polgármesterével, a TDM balatoni meghonosítójával

Interjú a Balatoni Integrációs Közhasznú Nonprofit Kft. két munkatársával.

KALMÁR Koppány: A kis- és középvállalkozói szektor és a regionális vállalkozásfejlesztés lehetőségei a Balaton környékén. 2001. Készítette a Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség Kht. Társadalomtudományi Kutatócsoportja megrendelésére a VoXinfo Kft. http://www.balatonregion.hu/files/_bft/download_files/636/kiseskozepvallrovid.doc; letöltés ideje: 2010-06-30

NEMES NAGY József és tsi: A Balaton-régió gazdasági fejlettsége a GDP térségi becslése tükrében (Kutatási jelentés) Budapest, 2003. http://www.balatonregion.hu/files/_bft/download_files/628/balatongdp.doc; letöltés ideje: 2010-06-30

OLÁH Miklós: A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Magyarországon belüli gazdasági pozíciói és részesedése a fejlesztési forrásokból. Balatonfüred, 2007. http://www.balatonregion.hu/balatoni_gazdasagi_forum/ufiles/dok/553/1/1/A_BKU_gazdasagi_pozicioi.doc; letöltés ideje: 2010-06-30

OLÁH Miklós: Balatoni Gazdasági Fórum (kézirat). http://www.balatonregion.hu/balatoni_gazdasagi_forum/ufiles/dok/553/2/1/Olah_Balatoni_Gazdasagi_Forum.doc letöltés ideje: 2010-06-30

OLÁH Miklós: Egy rendhagyó régió – A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet mint kiemelt turisztikai térség strukturális problémáiról röviden a legújabb kutatások eredményeinek tükrében. Balatonfüred, 2003. http://www.balatonregion.hu/files/_bft/download_files/639/rregio.zip; letöltés ideje: 2010-06-29

OLÁH Miklós: Település- és kistérség-fejlesztés – másként. Kézirat. é.n.

OLÁH Miklós; SZEDMÁKNÉ LUKÁCS Zsófia: Javaslat a Balatoni Gazdasági Fórum létrehozásáról. (tájékozató anyag a BFT 2007. március 28-i ülésére) http://www.balatonregion.hu/balatoni_gazdasagi_forum/ufiles/dok/553/3/1/Javaslat_BGF_letrehozasarol.doc letöltés ideje: 2010-06-30

RÉPÁSSY Helga et alii: A Balaton-régió mint funkcionális régió szervezet- és intézményrendszere. (Konferencia-anyag) Szeged, 2001.; http://geography.hu/mfk2001/cikkek/RepassySzaboPaulikSalamin.pdf; letöltés ideje: 2010-06-30

VÁLLALKOZÓI SZERVEZETEK VESZPRÉMBEN

Bognár Fruzsina

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

1. Az esettanulmányban azt vizsgáltuk meg, hogy milyen típusú vállalkozásokat képviselő szervezetek működnek Veszprémben, miként működnek, milyen hasonlóságok, párhuzamosságok találhatóak a különböző szervezetek között, illetve hogyan formálják a város és a megye gazdaságpolitikáját.

2. A veszprémi vállalkozók együttműködéseinek feltárását öt interjúra alapozva négy szervezet részletesebb vizsgálatával készítettük el. A négy szervezetet alapvetően két részre osztottuk: az egyik csoportba az országos képviselettel rendelkező érdekegyeztető szervezetek megyei képviseletei tartoznak, a másikba a helyi vállalkozói csoportosulások. Az előbbi csoportból a Kereskedők és Vendéglátók Országos Szövetségének Veszprém Megyei Képviseletének (KISOSZ), illetve a Veszprém Megyei Kereskedelmi és Iparkamarát (VKIK), míg az egyesületek közül a Veszprémi Turisztikai Egyesület (VTE) és a Veszprémi Rotary Club (Rotary) tevékenységét és működését vizsgáltuk.

3. A két csoport között jelentős eltéréseket találtunk. A tagszám rendkívül nagy eltérést mutat: a KISOSZ 3500, a VKIK 1000, míg a VTE 40, a Rotary pedig 20 taggal rendelkezik. Ennek ellenére az utóbbi két szervezetnek nem célja a tagszám növelése, míg a KISOSZ és a VKIK is kiemelt célként fogalmazta meg további tagok toborzását, hogy ezzel érdekérvényesítő erejüket növeljék.

4. A VTE-ben és a Rotary-ban kiemelt jelentőséggel bír a tagok közti információáramlás, amelynek formális kereteket is igyekeznek biztosítani. Ezzel szemben a VKIK és a KISOSZ tagjai között ez kevésbé jellemző. Mindkét csoportban jelentőséggel bír a szervezet részéről az üzletmenetet segítő információk nyújtása, leginkább hírlevelek formájában.

5. Az érdekképviseletet a VKIK leginkább csoportos érdekképviseletként értelmezi, míg a KISOSZ az egyéni érdekképviseletet tartja a szervezet elsődleges profiljának, amelyben bevallása szerint jóval sikeresebbnek bizonyul. Célja, hogy a tagvállalatok elégedettek legyenek ezzel a szolgáltatással. A KISOSZ menedzserszerű vezetése

valószínűleg annak köszönhető, hogy itt a munkaszervezet és az elnökség vezetése nem válik ketté.

6. Az érdekegyeztetésben a Turisztikai Egyesület – bár viszonylag kevés tagja van és „fiatalabb" a többi szervezetnél – jóval sikeresebbnek bizonyult az első csoport szervezeteinél. Ez abból fakad, hogy a turisztika az Európai Unió Fejlesztési Alapjainak egy kiemelt prioritása, így bizonyos projektek kapcsán kötelezően egyeztet az önkormányzat a civil szférával. Emellett az Egyesület tagja valamennyi jelentősebb Veszprémben tevékenykedő, az idegenforgalommal kapcsolatban lévő vállalkozás.

7. Azt látjuk, hogy a sikeres érdekegyeztetés az önkormányzattal akkor jön létre, ha valamilyen szabályozás előírja a szervezetekkel való együttműködést, és a szervezetnek nem csak véleményező, hanem tényleges döntési vagy vétó joga van az általa képviselt kérdésekben. Ha ez a joga nincs meg, akkor az egyeztetés inkább formálissá válik, illetve a befolyásosabb vállalatok vezetőin keresztül informális csatornákon keresztül valósul meg.

8. Mivel az első csoport tagjai kevésbé bizonyultak sikeresnek a városi önkormányzattal való egyeztetésben, a szolgáltatások fejlesztésével, bővítésével próbálják a taglétszámot megtartani, illetve növelni. A legtöbb területen azonban versenyben vannak mind egymással, mind más piaci szolgáltató cégekkel.

MÓDSZERTAN

Az esettanulmányban azt vizsgáltuk meg, hogy milyen típusú vállalkozásokat képviselő szervezetek működnek Veszprémben, miként működnek, milyen hasonlóságok, párhuzamosságok találhatóak a különböző szervezetek között, illetve hogyan formálják a város és a megye gazdaságpolitikáját. A vizsgálatba bevontunk két országos szervezet helyi képviseletét (ezek a Kereskedelmi és Iparkamara, illetve az Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekképviseleti Szövetsége), illetve két civil kezdeményezésből induló szervezetet, a Rotary Veszprémet és a Veszprémi Turisztikai Egyesületet. A szervezeteket interjúkra támaszkodva ismertük meg, ahol a szervezetek vezetőivel, alkalmazottjával, illetve tagjaival beszélgettünk. Emellett egy háttérinterjú során, egy helyi képviselővel folytatott háttérbeszélgetésben ismertük meg a város gazdasági-társadalmi működését. Az elemzést az online sajtó, illetve a szervezetek által rendelkezésünkre bocsátott kiadványok elemzésével egészítettük ki.

GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI HELYZETKÉP

Veszprém megye Komárom-Esztergom és Fejér megyével együtt alkotja a Közép-Dunántúli Régiót. Ez a régió ipari termelését tekintve kiemelkedő: 2003 kivételével általában a Közép-Magyarországi Régió – amely Pest megyét és Budapestet foglalja magában – felett teljesít. (1. ábra).

Veszprém megyében a rendszerváltás előtt a vegyipar volt a kiemelkedő, az akkori Veszprémi Egyetemnek ez az egy kara volt, amely azonban országos szinten is kiemelkedően jónak számított. A vegyipar a 1990-es évek elején azonban nem csak hazánkban, hanem az egész világon válságba került, ezért az ipari termelés jelentősen csökkent a megyében, szerkezetileg nagyon átalakult, a nehézipar (vegyipar, bányászat) háttérbe szorult noha Az iparnak a megyében továbbra is meghatározó szerep jut. Jelenleg a húzóágazatot inkább az azóta betelepült feldolgozóipari cégek adják. Ebbe elektronikai, gépipari, műanyagipari, élelmiszeripari vállalatok tartoznak. A különböző ágazatokat általában egy-egy nagyobb cég képviseli. Ilyen a Valeo Auto-Electric Hungary Kft., amely a kapcsolókat és különböző szenzorokat gyárt; az MTD Hungária Kft., amely kertészeti gépek gyártásával foglalkozik; vagy a Contitnental-Teves Magyarország Kft., amely autóalkatrészeket gyárt.

A vállalatok betelepülését – ahogy azt Hartmann Ferenc önkormányzati képviselő is hangsúlyozta – továbbra is segíti az egykori Veszprémi, ma Pannon Egyetem, amely több karúvá vált. A legerősebb kara a Műszaki Informatikai Kar, amely vonzó a nagy cégek számára, hiszen jelentősen egyszerűsíti a kvalifikált munkaerő-keresést.

Ezzel el is jutottunk a képviselő által Veszprém megye, és ezen belül Veszprém elsődlegesnek tartott erősségéhez: a középiskoláknak és az egyetemnek köszönhetően a jól képzett munkaerőhöz[236]. A Népszabadság 2003-ban összeállított összehasonlítása alapján a megyei jogú városok közül jólét szempontjából Veszprém a második helyezést érte el[237]. Azonban ahogy azt az interjú során kiemelte a képviselő, a megye, illetve a város az utóbbi években romló mutatókkal rendelkezik ezen a területen is.

Veszprém megye a régió megyéi közül ipari termelését tekintve a legelmaradottabb, jóval Komárom-Esztergom, illetve Fejér megye mögött teljesít mind az ipari tevékenység értékét, mind pedig volumenindexét tekintve. (3. és 4. ábra). Láthatjuk, hogy míg a másik két megye dinamikus növekedést produkált az 1999–2008-as időszakot tekintve, Veszprém ipara gyakorlatilag alig növekedett, inkább stagnált.

---

[236] Integrál Városfejlesztési Koncepció. (Letöltve 2010. június 14.) http://www.veszprem.hu/veszpremieknek/gazdasag-tudomany/34-gazdasagi-program/31-teszt-veszprem-gazdasagi-programja

[237] Daniss Győző (2003): Hol jobb élni Magyarországon? Népszabadság, 2003. június 28.

Ez elsődlegesen Veszprém megye egyik gyengeségéből, a közlekedésben tapasztalható hátrányokból fakadhat.[238]

Veszprém megyében az M7-es 10 kilométeres szakaszát leszámítva nincs autópálya, holott a kelet-nyugati forgalom egyik fő ága lehetne a térségben. A már régóta tervezett M8-as autópálya Dunántúlra rendeletben már elfogadott terve érintené Veszprémet. Egy, a Veszprém Megyei Kereskedelmi és Iparkamara (VKIK) által idézett tanulmány[239] szerint 100 kilométer út mentén mintegy 90 milliárd forintos GDP többlet termelődne. – ennek ellenére az építkezés elkezdése évek óta húzódik.

Ugyanígy több kormányzati ciklus óta napirenden van a Veszprémet Budapesttel összekötő vasútvonal villamosítása, illetve 160 km/h sebesség elérésére való alkalmassá tétele. Ezzel Budapest Veszprémből 40 perc alatt elérhetővé válna.

A harmadik, egyelőre tervezett beruházás a Veszprémtől 4 kilométerre levő Szentkirályszabadján létesítendő kereskedelmi reptér. A szükséges területet az önkormányzat 2005-ben kapta az államtól, amikor a szentkirályszabadjai katonai bázis elköltözött. Ezt a város a reptér fejlesztésére, illetve kereskedelmi és ipari park építésére tovább értékesítette egy külföldi befektetőnek, azonban a beruházás azóta sem kezdődött meg.

Veszprém megyében a Balaton miatt a turizmus is kiemelkedő gazdasági ágazat, a régióban e tekintetben meghatározó szerepe van (5. ábra).

A Közép-Dunántúli Régió gazdasági teljesítményéről összességében elmondhatjuk, hogy az élvonalban van, amely az egy főre jutó GDP alakulásából is látszik: A Közép-Magyarországi Régió kiugró teljesítménye mellet a Nyugat-Dunántúli Régióval közel egy szinten található. (6. ábra)

Azonban a régiót tekintve Veszprém megyében tartósan alacsonyabb az egy főre jutó GDP, amely 2000 után kezdett látványosan elmaradni a többi megyétől. (7. ábra)

Az átlagkeresetek az országos, illetve a régiós átlagtól is elmaradnak a megyében. Veszprém megyében 2010-ben az átlagos havi kereset mintegy 30 ezer forinttal kevesebb, mint Fejér vagy Komárom-Esztergom megyében.

A megye gazdaságáról tehát elmondható, hogy országos viszonylatban jól teljesít, az ipar versenyképes ágazatai vannak jelen a megyében, emellett húzóágazattá vált a kereskedelem-szolgáltatás és a vendéglátás, szálláshely-szolgáltatás. Az országban egyik legfejlettebb régiójában, Veszprém megye azonban gazdasági mutatóit tekintve

---

[238] Veszprém településfejlesztési koncepció. (Letöltve: 2010. július 6.) http://www.google.com/url?sa=t&source=web&cd=1&ved=0CBcQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.veszprem.hu%2Fletoltesek%2Fdoc_download%2F268-veszprem-telepuelesfejlesztesi-koncepcioja&ei=n0AzTJDVL-SjOKry5YQC&usg=AFQjCNH42XsdN4GFQ3BUhwn7j19plhYM7Q&sig2=MlXBNJhC_L3o60kjfnRHZw

[239] Tremmer Tamás (2008): Csak a burkolat erősödik…in TOP100, Veszprém megye gazdasága 2007-ben.

leszakadóban van az utóbbi évtizedben. Ez az önkormányzati képviselő, illetve a VKIK szerint is leginkább a közlekedés hiányosságaira vezethető vissza.[240]

ORSZÁGOS SZERVEZETEK VESZPRÉMI KÉPVISELETEIRŐL

Veszprémben, illetve a megyében a hagyományos, vállalkozókat képviselő országos szervezetek valamennyien jelen vannak. Ezek a következők:

- Veszprém Megyei Kereskedelmi és Iparkamara (VKIK)
- Veszprém Megyei ipartestületek Szövetsége (OKISZ)
- Veszprémi Ipartestület (OKISZ)
- Magyar Agrárkamara Veszprém megyei képviselete
- Vállalkozók Országos Szövetsége Veszprém megyei képviselete
- Kereskedők és Vállalkozók Veszprém megyei képviselete (KISOSZ)
- Veszprém Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
- Veszprém Megyei Iparszövetség (IPOSZ)

Veszprém Megyei Kereskedelmi és Iparkamara

A Veszprém Megyei Kereskedelmi és Iparkamara (VKIK) részletesebb működését Gazdaságfejlesztési Irodájának egy munkatársával folytatott interjú során, illetve dokumentumelemzés alapján ismertük meg.

A Kamara az 1994-es kamarai törvény alapján jött létre. A területi kamarának a Magyar Kereskedelmi és Iparkamarával (MKIK) leginkább a szakképzésen keresztül van kapcsolata. A többi tevékenységében nem tekintik felettes szervnek, mivel az MKIK-t a területi kamarák hozták létre, azok alkotják. Azonban amennyire látható, a MKIK igyekszik egyre inkább a központi szerep betölteni, ez azonban még nem alakult ki. Ebből is fakad, hogy a kamarák az egyes megyékben más-más jellegűek lehetnek.

A VKIK nem szakmai kamara, több ágazatot fog össze, így a tagság viszonylag heterogén. Tagjaik száma az összes gazdálkodó szervezetet tekintve alacsony, körülbelül 950-1000 vállalkozás a tagja a megyében működő, kb. 25 ezer vállalkozásból. Ezzel együtt ezek a cégek a megye gazdaságának mintegy 70 százalékát képviselik[241]. A tagok között a mikro-vállalkozásoktól a nagyvállalkozásokig találhatóak cégek. A nagyvállalkozások között például megtalálható az MTD Hungária Kft., a Valeo Auto-Elektric Magyarország Kft. vagy a Continental-Teves Magyarország Ipari Kft.

[240] Tremmer Tamás (2009): Várpalota vár elkerülőre – Lassan fejelsztik a 8-ast. (letöltve: 2010. július 6.) http://www.naplo-online.hu/fooldal-nap_temai/20091006_palota_var_az_elkerulore___lassan_fejlesz

[241] A kamara sikere a tagok sikere. In Top 100 – Veszprém megye gazdasága 2006-ban.

A VKIK fő feladata a gazdasági érdekegyeztetés városi, illetve megyei és országos szinten. A Veszprémi önkormányzattal azonban nem jellemző az együttműködés, első sorban a politikai akarat híján, ahogy a képviselő mondta. A Kamarának a vállalatokat érintő jogalkotásban véleményezési joga van, azonban észrevételeiket az önkormányzat jellemzően nem veszi figyelembe – jelentette ki a VKIK munkatársa a képviselővel egyetértve. A Kamara a Veszprém Megyei Önkormányzattal szorosabb együttműködést tudott kialakítani, azonban a megyei önkormányzatok hatásköre a vállalatokat közvetlenül érintő kérdésekben (pl.: helyi adók) jóval kisebb, mint a városé. Ezért az együttműködés leginkább a közös események szervezésében, illetve ezek finanszírozásában ölt testet (pl. a Minőség klub működtetése és a Minőség-díj védnöki tábla kiosztása).

Emellett azonban kiemelt helyet kapnak a tagoknak nyújtott, egyéb vállalkozásokat segítő szolgáltatások. A pályázati tájékoztatás fontos szerepet tölt be. Ezt nem kizárólag csak tagok vehetik igénybe hiszen, ha valaki felhívja telefonon a tanácsadó vonalat, hogy információkat kérjen egy pályázatról, akkor a nem tagoknak is adnak tájékoztatást. Az aktuális pályázatokról ezen kívül a honlapon és hírlevélen keresztül értesítik a tagokat.

Partnerkereső rendszert is működtetnek. Ha valaki üzleti partnert keres, leírhatja, milyen szolgáltatásra/mikor stb. van szüksége, tehát a kívánt együttműködés főbb paramétereit. Ezt felteszik a honlapra, megjelentetik újságban, illetve hírlevélben kiküldik.

A partnerkereső rendszer azonban nem túl hatékony. A VKIK munkatársa szerint a tagok nem keresik egymás partnerségét. Ahogy kiemelte, alapvető probléma, hogy a vállalkozók nem akarnak együttműködni egymással. Nem keresnek új partnereket, inkább konkurenciának tekintik egymást. Szerinte mindez abból is fakad, hogy túlterheltek a vállalkozások vezetői. Nehéz a túlélés, főleg a gazdasági válság okozta visszaesés miatt, amely Veszprém megyét az országosnál is jobban sújtotta, az ipari termelés 36,5 százalékkal esett vissza[242]. A vállalkozók rossz helyzetének a javítására a legfőbb megoldás a vállalkozásokat terhelő adók csökkentése lenne – jelentette ki a Kamara munkatársa.

A szolgáltatások harmadik fontos köre a jogi és iparjogi tanácsadás. Ennek legfontosabb eleme, hogy tájékoztatják a vállalkozókat, ha egy terméküket vagy újításukat bemutatják például egy szakmai kiállításon, milyen lépéseket kell tenniük termékük jogvédelme érdekében.

A VKIK harmadik funkciója a tájékoztatás, közösségszervezés. Szakmai tájékoztató fórumokat szervez, általában a mindennapi működéshez köthető témakörökben (pl. az adószabályok változásáról, a minőségbiztosítástól vagy szezonfelkészítő fórum teremtése a vendéglátással foglalkozó cégeknek). Ezeken az eseményeken a vállalkozások képviselői a téma szakértőit, például adószakértőket, jogászokat

[242] Veszprém megye gazdasága 2009 első félévében. In: Top 100 – Veszprém megye gazdasága 2008 és 2009 I. félév

kérdezhetnek közvetlenül. A legtöbb eseményen nem csak tagok vehetnek részt, hanem más vállalkozások is, noha tagoknak a részvétel olcsóbb vagy ingyenes.

A VKIK egy-egy iparágra koncentrálva a tagoknak és egyéb érdeklődőknek vásárokat, konferenciákat szervez. A külföldi vásárokat, bemutatókat már legtöbbször nem a megyei kamarák, hanem az ITD Hungary szervezi.

A VKIK olyan egyedi igényeket is kielégítő eseményeket is szervez, mint például Voralberg munkaügyi központjával együttműködve megvalósított munkaerő-közvetítő fórum. A nyári szezon lecsengésével nálunk felszabaduló munkaerő egy részét a téli hónapokban a síszezon miatt fel tudja venni Ausztria, ezért az ottani betöltetlen pozíciókra a környékről is kerestek munkavállalókat. A szolgáltatás híre a helyi vendéglátóipari és szállodaipari vállalkozókon keresztül jut el munkavállalókhoz. A helyi vállalkozó érdeke is, hogy a jó munkaerő a szezonon kívüli hónapokban is jövedelemhez jusson, és ne keressen más, állandó munkahelyet. Az eseményt a Kamara hirdette meg és a helyszínt is biztosította az interjúkhoz.A Kamara felépítése nagyjából hasonló, mint a legtöbb területi kamaráé. A tagok egyéni és társas vállalkozások, a tagság 2000 előtt kötelező volt, azóta önkéntes. A tagok a tagozatokon keresztül megválasztják a küldötteket, ők alkotják a küldöttgyűlést. Legfontosabb feladatai:

- a Kamara alapszabályának elfogadása és módosítása;
- a Kamara elnökének (alelnökeinek), az elnökség, valamint az ellenőrző és etikai bizottság tagjainak, a testületek póttagjainak a megválasztása és visszahívása, e tisztségviselők díjazásának megállapítása;
- a Kamara éves költségvetésének meghatározása és az éves beszámoló elfogadása;
- a tagdíj mértékének megállapítása.

A tagok tagozatokat alkotnak. A tagozatokat a hasonló, a többiektől azonban elkülönült érdekekkel rendelkező tagok alkotják. A VKIK-ban jelenleg három tagozat működik: az ipari, a kereskedelmi és szolgáltató, valamint a kézműves tagozat. A tagozatokat alelnökök vezetik.

Az elnökséget, a kamara legfőbb irányító és döntéshozó szervét, tehát a küldöttgyűlés választja meg 4 évre. Az elnökség 16 főből áll: egy elnök, három tagozati alelnökök, valamint a különböző tagozatok képviselői alkotják. Az elnökség két küldöttgyűlés között irányítja a kamarát. Évente többször, de legalább négyszer ülésezik.

A jelenlegi elnök dr. Markovszky György, aki 2006-ig volt a Csopak Zrt. vezérigazgatója, majd létrehozta a Markovszky Ingatlanhasznosító Zrt tulajdonosa. A 2005-ben összeállított leggazdagabb emberek listáján Markovszky a 117. helyen állt[243]. E mellett az Országos Kereskedelmi Szövetségben is alelnöki posztot tölt be.

[243] MTI - Távozik a mol vezérigazgatója (letöltve 2010. június 25.)
http://www.mfor.hu/cikkek/Tavozik_a_Csopak_Zrt__vezerigazgatoja.html

Az elnökség további tagjai is a Veszprém gazdasági életében fontos vállalatok képviselői (pl.: a Valeo igazgatója, Fonyódi Levente; a Bakony Volán Zrt vezérigazgatója, Bebesi István.)

A VKIK 9, a küldöttgyűlés által választott országos küldöttet delegál az MKIK-ba, így rajtuk keresztül az országos szintű képviseletben, illetve döntéshozatalban vesznek részt.

A Kamara ezeken a szerveken kívül a vállalkozások együttműködésének egyéb módjait is igyekszik megvalósítani. A kamara 2007-ben, illetve 2008-ban hozta létre a Turisztikai és az Innovációs Klasztert. Egyelőre az utóbbi mondható inkább eredményesnek. Itt a Pannon Egyetemmel kötött együttműködési megállapodáson keresztül a vállalatok kutatásfejlesztési projektek generálását, az innovatív technikák megismerését tűzte ki célul. Ez által azt szeretnék elérni, hogy a klaszter vállalatainak, illetve a térségnek a versenypozícióit javítsák. A szervezethez 17 cég csatlakozott és tagja a Magyar Innovációs Szövetségnek is.

A klaszter kiállításokat és konferenciákat szervez, valamint különböző pályázatokon szerepel sikeresen az Egyetemmel együttműködve. A klaszter alapító tagja és egyben menedzsment szervezete a VKIK, amin keresztül a szervezet jelenleg is egy nagyobb költségvetésű projektben vesz részt.

A VKIK tagdíjból (minimum 14 ezer forint éves tagdíj) származó bevétele egyrészt a válság, másrészt a csökkenő tagszám miatt egyre kevesebb, azonban a pályázás során egyre több bevételre tesznek szert, amelyeket ugyan kijelölt feladatokra adják, de a működés bizonyos költségei is elszámolhatóak belőle. Emellett ingatlan hasznosításból és a rendezvényekből, kiadványokból származó összegek révén is származik jövedelmük.

Az M8-as autópálya

A megye elhelyezkedése közlekedési szempontból nagyon előnyös: Ausztria, Szlovákia, Szlovénia és Horvátország is 120-150 kilométeren belül megközelíthető. Ennek ellenére, tekintve hogy az M7-es 10 kilométeres megyei szakaszán kívül nincsen a megyében autópálya, a helyzet korántsem kedvező. Ennek orvoslása lehetne az M8-as autópálya.

A 8-as főút Magyarország úthálózatában azért egyedülálló, mert Budapestet elkerülve kelet-nyugati irányú tengelyű összeköttetést biztosít szomszédjainkkal. Három megyeszékhelyet is érint: Székesfehérvárt, Veszprémet és Szombathelyet. Emellett Rábafüzesnél érinti az osztrák határt, így kapcsolódik az európai utak hálózatába, E66-os jelzéssel. Így nem csak Magyarország, hanem Közép-Európának is fontos közlekedési tengelye, ennek megfelelően rendkívül túlterhelt útvonal.

Bár a 2044/2003. számú kormányhatározat 2015-ig terjedő hosszú távú fejlesztési programjában szerepel az M8-as autóút, amely Rábafüzestől Dunaújvárosig, illetve Dunavecsétől Szolnokig vezetne, ahol az M4-es Biharkeresztesig terjedő szakaszával

Romániához csatlakozna. Azonban ma már látszik, a kitűzött időpontig mindez nem fog megvalósulni.

A 8-as Főút Térségi Fejlesztési Tanács 1998-ban azért jött létre Veszprémben, hogy a mindenkori kormányzat felé az ügy fontosságát képviseljék. A tanács munkája egyrészt az M8-as autópálya nyomvonalnak véglegesítése érdekében a kormányzattal, illetve az érintett települések önkormányzatával való egyeztetés, másrészt az M8-as megvalósulásáig a 8-as főút fejlesztéséhez kapcsolódóan a szakmai munka segítése és koordinálása.

A TFT-nek három megyei elnöke van: Veszprém, Vas és Fejér megyéből. Emellett tagjai a kistérségi fejlesztési tanácsoknak a képviselői. Ez mutatja, hogy a tanácsnak nem csak a 8-as főút fejlesztéséhez kapcsolódó, hanem a korridoron belüli térségi és településfejlesztési munkák összehangolása is feladata. Emellett az alapító tagok között van a Közép-Dunántúli-, illetve a Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács.

A Veszprém Megyei Kereskedelmi Kamara a 8-as Főút Fejlesztési Tanács munkáját konferenciák szervezésével támogatja, ahol Dr. Markovszky György, a VKIK elnöke rendszeres felszólaló. A konferenciákon egyebek mellett elhangzott az út fontossága a térség gazdasági fejlődése szempontjából: a 100 kilométer út megépítése körülbelül 90 milliárdos többlet GDP-t, illetve közvetett hatásokkal, akár 30 százalékos GDP-többletet is jelenthet a térségben.

A VKIK az ügyben bizonyítja, hogy a Kamara, a megyei önkormányzat, illetve a Közép-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács közös levélben kereste meg a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. és a megfelelő szaktárcák vezetőit, amelyben a 2009. január 27-ei tanácskozás eredményeit, az egyeztetett útvonaltervet osztották meg. Ebben rögzítik, hogy a 8-as út fejlesztése a régi nyomvonalon történjék, adott szakaszon 11,5 tonnás járművek közlekedésére is alkalmas megerősítéssel, 2x2 sávon, elválasztó falakkal, elkerülőkkel, külön szintű csomópontokkal valósuljon meg, s ezzel párhuzamosan az M8-as gyorsforgalmi út tervezése is folytatódjék. A megyei önkormányzat a VKIK-val és KDRFT-vel egyeztetve és közösen fellépve lobbizzanak a főút fejlesztése mellett.

Az útvonalon KÖZOP keretében 2013-ig több fejlesztés is megvalósult, a 8-as főút több kilométeres szakaszán is a burkolatot 11,5 tonnás gépjárművek bírására alkalmassá tették, egyes szakaszokon 2x2 sávosra bővítették és csomópontokat építettek ki. Ezeknek a munkálatoknak egy része jelenleg is folyik. Az együttműködés kiemelt célja, hogy az M8-as autópályára vonatkozó fejlesztési projektek előkészületei 2013-ra, amikor újabb európai uniós fejlesztési kereteket nyitnak meg, készen álljanak.

Kereskedők és Vállalkozók Veszprém Megyei Képviselete

A KISOSZ szintén elsősorban érdekképviseleti céllal jött létre. 1947-ben alakult meg országosan, 1990-től egyesületi formában működik a 1989. évi egyesülési törvény alapján. Tagjai lehetnek kereskedelmi, kereskedelmi szolgáltatatói, vendéglátás és turizmus területén működő egyéni és családi jellegű, valamint társas vállalkozási formában működő mikro-, kis- és középvállalkozók.

Az országos szervezetnek 19 megyei és 1 fővárosi képviselete van. A területi egyesületek az Országos Tanácsba tagokat delegálnak, amely negyedévente ülésezik.

A tagok összessége alkotja a Közgyűlést, amely legalább 5 évente ülésezik, és az Elnökség, illetve a tagok egyötödének a kezdeményezésére ül össze. Elnöksége 12 főből áll, amelyet a Közgyűlés választ. Az elnök az Egyesület képviselője és központi ügyintéző szerve. Tehát a veszprémi KISOSZ-ban nincs külön munkaszervezet, ahogy azt a VKIK-nál megfigyeltük. A jelenlegi elnök Vágó Péter, aki 1990 óta vezeti az Egyesületet. Vezetésével egy menedzser típusú irányítás valósul meg az Egyesületben, egyszemélyes aláírási joggal rendelkezik a szervezet működésével kapcsolatban.

Az elnök, ahogy nyilatkozta, az elsődleges eredményének a szervezet fennmaradását tekinti. A kötelező kamarai tagság bevezetése után jelentősen visszaeső tagszámot mára 3500-ra növelte. A megyében lévő 16 000 kereskedelmi és vendéglátóipari vállalkozáshoz képest azonban fontos cél marad a tagság növelése. Szeretnék elérni, hogy kizárólag a tagdíjakból eltartva magukat, az érdekképviseletnek sokkal nagyobb szerep jusson a tevékenységekben.

Az interjú során az elnök kihangsúlyozta, a legfontosabb lenne a nem tagvállalkozásokhoz való eljutás. Ez nehézkes, mert főleg az új vállalkozások nem hallanak a KISOSZ-ról. Ennek megváltoztatására hozták létre a honlapot (a megyei szervezetek közül elsőként), amely sok információt tartalmaz a nem tagvállalkozások számára is, illetve a tagok számára a zárolt hírek között.

A kommunikáció másik eszköze a (nyomtatott) hírlevelek, illetve a Kereskedelmi Élet. A kapcsolattartás ilyen hagyományosabb formáira azért van szükség, mert a tagság egy része – az idősebbek – nem használják az internetes kommunikációt. Ennek fejlesztésére tervezik, hogy a tagok számára egy napos ingyenes tanfolyamot tartanak a számítógép felhasználói ismereteiből. Így hosszú távon csökkenthetnék a tagokkal való kapcsolattartás költségét, és növelhetnék a hatékonyságát.

Az állandó információnyújtás mellett a tagok számára hangsúlyozottan fontos szerepet kap az egyéni érdekképviselet. Ez azt jelenti, hogy a különböző ellenőrző hatóságokkal szemben a tagok az Egyesületen belül hatékony védelmet és tanácsadást kapnak.

A szervezet preventív tájékoztató előadásokat szervez a különböző hatóságok által vizsgált üzletmenettel kapcsolatos témakörökben. Ezeken a fórumokon a tagok értesülhetnek róla, hogy milyen vizsgálatokat folytatnak le a hatóságok, és hogyan tudnak erre felkészülni.

Természetesen fontos szerepe van az ágazati érdekek védelmének is, amely azonban leginkább az országos központon keresztül zajlik.

A KISOSZ az érdekegyeztetés mellett egyéb szolgáltatásokat nyújt a tagok számára:

- vállalkozói mikrohitel folyósításában segítséget nyújt;
- Üdülési csekk elfogadóhely megszerzésében segédkezik;
- Új pálya – ingyenes képzéseket szervez a létszámleépítések miatt munkanélkülivé válók számára;
- Egyéb felnőtt és továbbképzési szolgáltatásokat nyújt;

- Adótanácsadást biztosít;
- Vállalkozói Hírlevél és a Kereskedelmi Élet című folyóiratot szerkeszti és adja ki.

A tagok az egyes szolgáltatásokat jelentős kedvezményekkel kapják, azonban nem tagok is igénybe vehetik a szervezet szolgáltatásait.

Az elnök a KISOSZ legfontosabb céljának is a regisztrált tagvállalkozók számának növelését, illetve a meglévő tagok megtartását tartja – ezt saját céljának is tekinti. Az új tagok toborzásához elengedhetetlen lenne, hogy minél közelebb jussanak a vállalkozóhoz. Ebben valamilyen együttműködést is el tudna képzelni a megyei KISOSZ és a helyi vállalkozói egyesületek között. Ennek egyik formája a KISOSZ elnöke szerint bizonyos privilégiumok átadása lenne ezeknek a szervezeteknek, például a helyi városi önkormányzatokkal való egyeztetésre. A probléma, amiért ez még nem történt meg, hogy az önkormányzatok csak az OÉT tagokkal vannak egyeztetésre kötelezve, illetve a helyi vállalkozói egyesületekkel való kapcsolat sem alakult még ki.

HELYI VÁLLALKOZÓI EGYESÜLETEK

A vizsgálat során két helyi vállalkozói egyesületet elemeztünk, a veszprémi Rotary Club-ot és a Veszprémi Turisztikai Egyesületet. A Turisztikai Egyesületet azért választottuk, mert az idegenforgalom a térség egyik fontos ágazata, a Balaton közelségéből fakadóan is. A másik egyesület a Veszprémi Rotary Club, amelynek tagjai nem is vállalkozások, hanem üzletemberek, szakemberek. A két szervezetben közös, hogy személyes ismeretségeken alapszik, ellentétben a VKIK-val, vagy a KISOSZ-szal.

Veszprémi Rotary Club

A Veszprémi Rotary Club a Rotary Club-ok[244] nemzetközi hálózatának a tagja, ebből a szempontból hasonló a VKIK-hoz. A klubok tagjai üzletemberek, befolyásos szakemberek, elsődleges célja a jótékonykodás. Így a hasonló céllal létrejött Lions, illetve Zonta Club-okhoz hasonlóan a világ több országában jelen van. A Rotary Clubok munkájába a magyarországi hálózaton keresztül kapcsolódik. Mindhárom szervezet országosan több városban működik. A szervezetek lazán kapcsolódnak egymáshoz.

[244] Az első Rotary Club-ot Chicagóban hozták létre 1905-ben. Az 1920-as évekre a klubok már minden kontinensen jelen voltak. Az 1906-ban készült alkotmányuk többszöri módosítás után négy elsődleges célt tűzött ki a szervezetek számára: a tagok szolgálatát az üzleti és a társadalmi életükben, a jó barátság elősegítését, a magas etikai alapelvek érvényesítését az üzleti és a magánéletben, és végül a nemzetközi megértés és a béke előmozdítását. Magyarországon 1925-ben alapították az első Rotary Club-ot, majd a második világháború után 1988-ban indult újra tevékenységük. Jelenleg országszerte 30 klub működik, 900 taggal. A veszprémi klub 1999-ben alakult újjá jelenleg 14 tagjuk van. A tagok között vezető gazdasági szakemberek, egyetemi tanárok, orvosok, ügyvédek vannak.

Tevékenységük a helyi társadalmi életre koncentrálódik. Kiállításokat, kulturális eseményeket szerveznek, illetve helyi művészeket és diákokat támogatnak. A szervezetek Veszprémben egymással is aktív kapcsolatot ápolnak, eljárnak egymás rendezvényeire.

Az egyik taggal folytatott interjú során megtudtuk, hogy a veszprémi klub tagszáma más megyeszékhelyekkel összehasonlítva viszonylag alacsony. Vannak olyan városok, például Győr, Szeged vagy Debrecen, ahol több Rotary Club is működik 50-100 körüli taglétszámmal. Az alacsony tagság a klubtag szerint abból fakad, hogy Veszprémben kevesebb módos ember él, azonban fontos kiemelni az a tényezőt is, hogy a klub élete megköveteli az aktív tagságot, a tagok ugyanis hetente találkoznak egy vacsora keretében, ahonnan igazolt hiányzással lehet csak távol maradni. Elengedhetetlen, hogy legyenek olyan tagok, aki aktívan szervezik a klub életét, hiszen elsősorban a társadalmi élet előrelendítése a klub célja.

Ebből is látszik, hogy a klub nagy hangsúlyt fektet az üzletemberek, szakemberek közti aktív kapcsolatok kiépítésére. Golfklubot szerveznek, ahol a többi Rotary Club tagjaival is találkoznak. Emellett mégis a jótékonykodásé a főszerep: művészeti és diákösztöndíjakat osztanak ki, illetve egyéb karitatív tevékenységeket is végeznek (például ruhaadományok gyűjtése a hajléktalanoknak vagy szegény gyerekek üdültetése).

Bár a klub alacsony tagszámú, az általuk szervezett események jelentőséggel bírnak a városban, például a 10 éves évfordulójukon többek között Debreczeni János polgármester is köszöntötte a klubot.

A Veszprémi Turisztikai Egyesület

A Veszprémi Turisztikai Egyesület munkáját az Egyesület alelnökével, Neubauer Edittel folytatott beszélgetés során ismertük meg. Neubauer Edit a Villa Medici Étterem és Szálloda igazgatója, emellett a VKIK-ban a kereskedelmi és szolgáltató tagozat tagja, országos küldött.

Az Egyesület 2005-ben jött létre 14 taggal. A tagvállalkozások vezetői látták, hogy közös érdekeik képviseletét együtt eredményesebben tudják megoldani, ezért hozták létre az Egyesületet, amelynek ma már körülbelül 40 tagja van. Az Egyesület tagságát ma már nem csak a vendéglátó- és szállodaiparban működő vállalkozások alkotják, hanem olyan cégek is, amelyek közvetetten érdekeltek Veszprém turisztikai vonzerejének fellendítésében. Ilyen például a Kittenberger Kálmán Növény és Vadaspark, a Veszprémi Ünnepi Játékok szervező iroda, színházak, veszprémi Városi Művelődési Központ, vagy a Kuszi kerékpár, ami már kölcsönzéssel is foglalkozik.

A tagok között, van konkurencia, de megértették, hogy együtt eredményesebben tudják alakítani az önkormányzat gazdaságpolitikáját, illetve ez egyéb gazdasági előnyökhöz is vezethet. Utóbbira említette példaként a Veszprémi Turisztikai Egyesület tagja két hotel együttműködését a városban. Mindkét üzlet 4 csillagos szálloda, gyakorlatilag 100 méterre működnek egymástól, azonban ha nagyobb konferencia, találkozó van, amelyet

a konferencia-terem elbír, de a szállodába már nem férnének be a vendégek, akkor a foglalást együtt végzik.

Az Egyesületnek az érdekegyeztetés területén két kiemelkedő sikere van. 2006-tól az Egyesület szavazati jog nélkül ugyan, de részt vehet a város Turisztikai Bizottságának az ülésein, így hamarabb, első kézből értesülnek az őket is érintő önkormányzati döntésekről.

A Turisztikai Desztináció Menedzsment rendszer kiépítése a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiában országosan hangsúlyozott szervezet- és rendszerfejlesztési feladat, amely a magyarországi turizmus versenyképességének növelését segíti.

A turisztikai desztináció fogalma[245] azt a turisztikai attrakciókkal, intézményekkel, szolgáltatásokkal bíró helyet jelöli, amit a turista meglátogat, és amit a turisztikai kínálati oldal piacra visz, értékesít. A turisztikai desztináció menedzsment célja, hogy folyamatorinentált, a keresletre reagáló együttműködést építsen ki, és a szereplők közös stratégiát határozzanak meg az üzleti területre. Lényege, hogy az érintett ágazatok a desztinációt a valós piaci igényekre reagálva, az állam/önkormányzat bevonásával, amely a térség közösségi érdekeit hivatott képviselni az együttműködésben, alakítsák. Fontos szerepet tölt be az alulról építkezés elve, amelyet a civil szféra, a vállalkozók együttműködésének a bevonása jelent és amely a felülről jövő támogatást a közös „márkaépítésre” használja.

A TDM 4 tagjából az Egyesület képviseli a civil szférát. Cél, hogy az önkormányzat mellet a szakma is egyenlő súllyal jelenjen meg az együttműködésben. A TDM-ben 4 partner kooperációja valósul meg a városi önkormányzat, az Egyesület, a Kittenberger Kálmán Növény és Vadaspark, valamint a Veszprém Aréna együttműködésével. A város turizmusával foglalkozó együttműködésben a tagok mindegyikének vétó joga van, amely a TDM rendszer egyik alapeleme, így az Egyesületen keresztül a tagvállalkozások sokkal közvetlenebbül tudják befolyásolni az önkormányzati döntéseket, a közös érdekek kialakítását.

A TDM pályázatok során 2010-ben mintegy 48 millió frontot nyertek, amelyből online információs és szállásfoglalási rendszer kiépítését, információs központ működtetését, illetve városi turisztikai információs iroda fenntartását, és egyéb, a várost promotáló tevékenységeket kívánnak megvalósítani.

Az Egyesület nem csak a TDM-en belül épít kapcsolatokat. A környező – például a balatonfüredi – turisztikai egyesületekkel is összehangolják tevékenységüket. Egyes idegenforgalmat segítő programok szervezésekor egyeztetnek, hogy ne essenek egybe a különböző rendezvények.

Az Egyesület elsődleges célja a vendégéjszakák számának növelése a városban. Ahogy azt a képviselő, illetve a VTE alelnöke is kiemelte, a szálláshely kapacitás már adott a

[245] World Tourism Organization (WTO) (1993): Sustainable Tourism Development: Guideline for Local Planners, Madrid

városban. Ezért azok a pályázatok, amelyek új szálláshelyek kiépítését szorgalmazzák, nem hasznosak, hiszen inkább a szálláshelyek fejlesztését lenne érdemes támogatni. Mindemellett Veszprémben az épített környezet (vár, állatkert) nem alkalmas több napos programra, ezért a különböző rendezvények azok, amelyek növelhetik az idegenforgalmat. Ezen az úton már elindult a város, többek között a vállalkozók együttműködésének köszönhetően, de nagy szükség lenne a város egységes marketingjére, amely egyelőre még nem valósult meg.

Az Egyesület tagjai között rendkívül fontos szerepe van az információáramlásnak. A különböző szabályozásokról, újításokról gyorsabban értesülnek az egyesületi találkozókon és az egymás között meglévő informális csatornákon keresztül. Szakmai fórumokat szerveznek, az egyik legsikeresebb például az energetikai szakemberek előadása az épületek energiafelhasználásának és beszerzésének a racionalizálására.

Az Egyesület alelnöke a VKIK-n keresztül az Turisztikai Kollégium tagja is, ahol a legfontosabb eredményként a higiéniai minimum vizsgának a reformját tartja, amely jelentősen csökkentette a vendéglátó helyek adminisztratív kiadásait.

Az Egyesület alelnöke, bár sikeresnek tartja az Egyesület munkáját és az elért eredményeit, úgy látja, hogy az önkormányzattal folytatott egyeztetés mégis nehézkes, a másik fél részéről nem mutatkozik hajlandóság az együttműködésre. A TDM-en belül elért sikerek annak is köszönhetőek, hogy maga a pályázási rendszer is előírja az egyeztetést az együttműködő pályázók között.

Tevékenységek és szolgáltatások összefoglalva

3. táblázat

Megnevezés	**VKIK**	**KISOSZ**	**Rotary**	**VTE**
Egyéni érdekképviselet		X		
Országos érdekképviselet	X	X		
Helyi érdekképviselet				X
Tájékoztatás a gazdaságpolitikáról	X	X		
Okmányok kiadása	X	X		
Képzés	X	X		
Cégek működésének segítése	X	X		X
Rendezvények szervezése	X	X	X	X

Megnevezés	VKIK	KISOSZ	Rotary	VTE
Tagok kapcsolatépítése	X		X	X
Karitatív tevékenység			X	

SIKEREK ÉS KUDARCOK

Veszprém, illetve Veszprém megye gazdasági teljesítménye országos összehasonlításban az élvonalban van, a régión belüli három megye közül azonban a legelmaradottabb. A városban húzóágazat a kereskedelem-szolgáltatás és az ipar, de emellett a Balaton közelsége miatt a turizmus is kiemelt szerepet játszik.

A városban a vállalkozók országos érdekképviseleti szervezetek közül szinte mindegyik tart fenn megyei vagy városi képviseletet. Ezek közül a szervezetek közül a Veszprém Megyei Kereskedelmi és Iparkamarát, illetve a Kereskedők és Vállalkozók Veszprém megyei Képviseletét ismertük meg részletesebben az interjúk során.

Mind a szervezetekkel, mind az önkormányzattal folytatott háttérbeszélgetések során azt láttuk, hogy a vállalkozókkal való érdekegyeztetés nem a szervezeteken keresztül valósul meg. Bár a gazdaságilag kiemelt fontosságú vállalatok tagjai a VKIK-nak, érdekérvényesítő befolyásukat nem a szervezeten keresztül érvényesítik: Ezek olyan nagy cégek, amelyek a szervezet nélkül is elég befolyással bírnak a város gazdaságára, így az önkormányzatra is.

A VKIK és a KISOSZ inkább a szolgáltató tevékenységeikre fordítják a hangsúlyt az utóbbi időben. A szakképzésen kívül pályázati, jogi, iparjogi tanácsadást nyújtanak. Emellett a VKIK igyekszik a gazdaságszervező tevékenységét a hasonló célokkal rendelkező cégeket tömörítő klaszterek menedzselésén keresztül megvalósítani. A VKIK egyik legfontosabb partnere a Veszprém Megyei Önkormányzat. Ennek az együttműködésnek kiemelt terepe az 8-as főútvonal fejlesztésére irányuló szakmai együttműködés kialakítása, illetve az M8-as autópálya mellett való lobbi tevékenység.

A vállalkozások együttműködését ezen kívül rendezvények, konferenciák szervezésén keresztül, illetve partnerkereső rendszer fenntartásán keresztül igyekeznek elősegíteni. Azonban ezeken a területeken sem egyértelműen sikeresek a szervezetek, mivel a vállalkozásokhoz nehezen jutnak el ezek a szolgáltatások. A szervezetek nem csak egymással, hanem a hasonló szolgáltatásokat nyújtó piaci szereplőkkel is versenyben vannak. A helyzetet ráadásul rontja, hogy ezeknek a szervezeteknek rendkívül rossz a marketingje. Ezért a tagok száma folyamatosan csökken, és nem igazán tudnak eljutni a nem tagvállalkozásokhoz. Nehezen toboroznak új tagokat.

A tagok száma egyre csökken ezzel együtt a tagdíjbevételekből származó bevételek is. A pályázatokból származó bevétel azonban növekszik, ez kezd a fő bevételi forrássá

válni. Emellett bizonyos saját bevételek származnak az okmányok kiállításából (például építőipari vállalatok kötelező regisztrációja, származási bizonyítvány).

A további két általunk vizsgált egyesület civil kezdeményezésre jött létre. A Rotary Club egy nemzetközi, befolyásos embereket összefogó társadalmi szervezet, amelynek alapvető célja a tagok közti kapcsolatépítés és karitatív tevékenység. Ennek megfelelően működik a Rotary Veszprém is, amelynek tagszáma ugyan alacsony, de tevékenységük állandó, és a klub alapja a tagok közti állandó kapcsolattartás.

A Veszprémi Turisztikai Egyesület a legsikeresebbnek mondható szervezet a vizsgált szervezetek közül. 2005-höz képest, amikor 14 tagjuk volt, ma már körülbelül 40 tagja van, és sikeresen lép fel az önkormányzattal szemben érdekeik érvényesítésében. Céljukat, hogy a vendégéjszakák számát növeljék a városban, egyrészt pályázati pénzekből valósítják meg, ugyanakkor a vállalkozások készek együttműködni egymással a közös cél érdekében. Az Egyesület adja ki ezres példányszámban több nyelven a Veszprémi Kalauzt, amelyet az Egyesület a tagvállalkozások hozzájárulásából finanszírozott.

A sikeres fellépés oka azonban nem csak a vállalkozók közvetlenebb együttműködése. Az Új Magyarország Fejlesztési Program egyik kiemelt prioritása az idegenforgalom fejlesztése, a legtöbb pályázat pedig előírja, hogy a helyi önkormányzatoknak együtt kell működnie a civil szervezetekkel. Ezt használja ki az Egyesület, amely így sikeresen szerez forrásokat céljai megvalósításához, illetve az önkormányzat gazdaságpolitikájának befolyásolásához.

Azt látjuk tehát, hogy sikeres érdekegyeztetés az önkormányzattal akkor jön létre, ha valamilyen szabályozás előírja a szervezetekkel való együttműködést, és a szervezetnek nem csak véleményező, hanem tényleges döntési vagy vétó joga van az általa képviselt kérdésekben. Ha ez a joga nincs meg, akkor az egyeztetés formálissá válik, illetve a befolyásosabb vállalatok vezetőin keresztül informális csatornákon keresztül valósul meg.

Az érdekegyeztetés háttérbe szorulásával az országos szervezetek megyei képviseletei a tagvállalkozásoknak nyújtott egyéb szolgáltatásokkal igyekeznek fennmaradni, ezen a területen azonban versenyhelyzetben vannak más szolgáltató szervezetekkel szemben, és nehezen promotálják ezeket a tevékenységeket mind a tagvállalkozások, mind a nem tagok felé.

Ebből következően a tagok száma csökken, így a tagdíjból származó bevételeket jellemzően pályázati pénzekből kompenzálják. Ahogy a VKIK munkatársa fogalmazott, az elsődleges célja a szervezetnek a létszám növelése, hogy ezzel a befolyásuk is növekedjen, azonban a szolgáltatások nem elég vonzóak a vállalkozások számára, illetve a marketingjük rossz a piaci szereplőkhöz képest, így nehezen győzik meg vállalkozások vezetőit a szervezethez való csatlakozásról.

HIVATKOZÁSOK JEGYZÉKE

VESZPRÉM MJV [2008]: Integrál Városfejlesztési Koncepció. http://www.veszprem.hu/veszpremieknek/gazdasag-tudomany/34-gazdasagi-program/31-teszt-veszprem-gazdasagi-programja. (Letöltve 2010. június 14.)

DANNIS GYŐZŐ [2003]: Hol jobb élni Magyarországon? Népszabadság, 2003. június 28.

VESZPRÉM MJV[2000]: Veszprém településfejlesztési koncepció. http://www.google.com/url?sa=t&source=web&cd=1&ved=0CBcQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.veszprem.hu%2Fletoltesek%2Fdoc_download%2F268-veszprem-telepuelesfejlesztesi-koncepcioja&ei=n0AzTJDVL-SjOKry5YQC&usg=AFQjCNH42XsdN4GFQ3BUhwn7j19plhYM7Q&sig2=MlXBNJhC_L3o60kjfnRHZw. (Letöltve: 2010. július 6.)

TREMMER TAMÁS [2008]: Csak a burkolat erősödik…in TOP100, Veszprém megye gazdasága 2007-ben.

TREMMER TAMÁS [2009]: Várpalota vár elkerülőre – Lassan fejlesztik a 8-ast. http://www.naplo-online.hu/fooldal-nap_temai/20091006_palota_var_az_elkerulore___lassan_fejlesz. (letöltve: 2010. július 6.)

TOP 100 [2007]: A kamara sikere a tagok sikere. In Top 100 – Veszprém megye gazdasága 2006-ban.

TOP 100 [2009]: Veszprém megye gazdasága 2009 első félévében. In: Top 100 – Veszprém megye gazdasága 2008 és 2009 I. félév

MTI [2006]: Távozik a Csopak Zrt. vezérigazgatója http://www.mfor.hu/cikkek/Tavozik_a_Csopak_Zrt__vezerigazgatoja.html. (letöltve 2010. június 25.)

WORLD TOURISM ORGANIZATION (WTO) [1993]: Sustainable Tourism Development: Guideline for Local Planners, Madrid

EGYÜTTMŰKÖDÉSEK ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉS-KEZDEMÉNYEK AZ EGRI BORÁGAZATBAN

Polyák Pálma

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Az esettanulmány az egri borász ágazatban működő és formálódó együttműködéseket vizsgálja. A borászat általánosságban, és az egri borvidék specifikusan számos olyan problémával küzd (pl. a méretgazdaságosság problémaköre, Egerben az Egervin Zrt. csődje miatti piackiesés), amelyek indokolttá tennék az együttműködést. Számos pozitív vagy negatív ösztönző sorolható fel, amelyek az érdekeket összehangoló, a termelési, értékesítési tevékenységét koordináló szervezetek létrejöttét előlegezik.

Az érdekegyeztetésre, minőségbiztosításra, szőlészeti és borászati tevékenység összehangolására törvényben létrehozott köztestület a hegyközségi rendszer. A hegyközség kötelező tagságra épül, és a szőlőtermelőket, felvásárlókat, feldolgozókat, forgalmazókat – az ágazat összes árutermelőtevékenységet folytató szereplőjét – tömöríti. Hatósági, közigazgatási, adminisztratív feladatkörei azonban részben a független hatósági mivolta, részben a felsorolt tevékenységekből következő erőforráshiány miatt nem teszik lehetővé, hogy a hegyközség keretén belül a szakmai együttműködések mellett üzleti együttműködések is formálódjanak. A versenyképesség érdekében pedig számos üzleti jellegű funkcióra lenne igény (pl. közös marketing stratégia kidolgozása, kereskedelem összehangolása).

Épp erre a piaci résre számos olyan szervezet, egyesület jön létre helyi, borvidéki és országos szinten egyaránt, amely egyes feladatokat a hegyközséggel párhuzamosan lát el (ilyen az érdekképviselet, a minőségbiztosítás). Az egyes részérdekek köré fragmentáltan szerveződő együttműködések klubjószág kategóriába sorolható szolgáltatásokat nyújtanak a tagoknak.

Az Egerben működő hasonló szakmai-érdekvédelmi szervezetek közül talán leghíresebb az Egri Bormíves Céh egyesület, amelyet 10 éve az egri borok minőségvédelmére, a borvidék hírnevének helyreállítására hozott létre 9 neves egri borász. A Bormíves Céh ma 16 tagot számlál, és jellemzően az országos hírű, magas minőségi színvonalon kis mennyiséget előállító borászokat tömöríti. A középkori céhes analógia alapján az egyesületbe nem önkéntes alapon, hanem a tagok meghívására lehet csatlakozni. Az informális, tagok közti „networking”, a szakmai véleményezés, az információcsere, a

szakmai véleménycsere mint szolgáltatások mellett a Bormíves Céh tagjai között formálódnak üzleti együttműködések is – közös beszerzések, közös marketing.

A szőlőtermelőké a borász ágazat legnagyobb nehézségekkel küzdő szegmense, általánosságban és az egri borvidéken egyaránt. A ráfordítás-igényes munka leggyakrabban nehezen vagy egyáltalán nem térül meg, ennek okai pl. a túltermelés miatti nyomott árak és a szűkülő piac, illetve az alacsony fizetési morál miatti eladási nehézségek. A szőlősgazdák kiszolgáltatott helyzetben vannak, mindez hatványozottan igaz az Eger környékiekre; az egri borágazatot, piacot alapvetően átalakító környezeti változás – a legnagyobb felvásárló Egervin Zrt. összeomlása, botrányos körülmények közti csődeljárása után. A szőlőtermelőket épp a tarthatatlan helyzet „kényszerítette" összefogásra, és a sérelmeik elleni közös fellépésre létrehozták az Egri Borvidék Szőlőtermelői Értékesítő Kft.-t, melynek keretein belül közös pályázatokra, közös piackeresésre van lehetőségük. Szintén a szőlőtermelőkkel való összefogásra példa az integrált együttműködés szőlőtermelők és borászok között – amikor a borász magasabb felvásárlási áron veszi meg a szőlőt, cserébe szerződésben foglalt minőséget vár el.

A részérdekek köré szerveződő, kis létszámú összefogások egyelőre versengve, fragmentáltan vannak jelen, és a legtöbb szereplő kihagyásával valósulnak meg. De az együttműködési hajlandóságra, az egymás közti bizalomra pozitív hatással lehetnek a sikeres szövetségek, illetve az ágazat egyes szegmenseiben létrejövő integráció, akár külső segítséggel; így egy nagyvállalat vagy a politikai szféra nyomására továbbterjedhet („túlcsordulhat") a többi szegmensre is, és közösen felismert érdekek mentén az ágazat problémáira megoldást adó összefogásokká, klaszter típusú szerveződésekké formálódhat.

MÓDSZERTAN

Az esettanulmány az egri borász ágazatban létező, illetve kialakuló szakmai és üzleti alapú együttműködéseket – gazdaságszervező, vállalkozásokat összefogó, érdekeiket képviselő szerveződéseket vizsgálja. Elsősorban arra a kérdésre keresi a választ, hogy a borászatban, ezen belül az egri borvidéken mi indokolja a hasonló együttműködések létrejöttét, ezeknek milyen formái léteznek jelenleg, a működő szervezetek milyen feladatokat látnak el, milyen szolgáltatásokat nyújtanak a tagoknak. Szintén fontos kérdés, hogy a borász ágazat legtöbb szereplőjét integráló, egyebek mellett minőségbiztosítási, érdekvédelmi funkciókat is betöltő köztestület, a hegyközség képes-e az együttműködés elsődleges tereként működni, vagy némely feladatokat hatékonyabban el tudnak látni a piaci igényre a hegyközséggel párhuzamosan létrejövő, az ágazat egy-egy különböző érdekcsoportja köré szerveződő szakmai-érdekvédelmi társulások.

Az esettanulmány alapvetően két szervezetre építve tesz általános állításokat az együttműködés természetéről és Egerben megvalósuló formáiról (tartalmi korlátai miatt e kutatás keretében az ágazat problémáinak vagy a létező szervezeteknek teljes körű elemzésére sajnos nincs mód). Módszertana az Egri Hegyközség hegybírójával, illetve az Egri Bormíves Céh titkárával készült interjúkra, dokumentumelemzésre (pl. hegyközségi törvény), sajtóelemzésre (elsősorban helyi sajtótermékek) és

szakmabeliekkel folytatott beszélgetésekre épül. A helyzet komplexitását kitűnően szemlélteti, hogy amíg a neves borászok érdekeit sikeresen képviselő, 10 éve működő Egri Bormíves Céh egyesület vezetője pozitívnak ítéli az együttműködési hajlandóságot és az ágazati együttműködés jövőjét, a hegyközség több különböző, egymásnak feszülő érdekcsoportjai között közvetítő hegybíró (aki épp ezen funkciójából adódóan képviseli többek közt a nehéz helyzetben levő szőlőtermelők igényeit, érdekeit is) már sokkal borúlátóbb az összefogás lehetőségeit tekintve.

AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS ÖSZTÖNZŐI A BORÁSZATBAN

Az ágazat általános problémái

A borászati ágazat sajátossága, hogy a szőlőtermesztéstől a palackok eladásáig hosszú, költséges és összetett termelési folyamat vezet. A szőlőműveléshez, borkészítéshez szükséges vegyi anyagok vagy munkagépek biztosítása, a tartályok, hordók, majd a palackok, címkék, csomagolóanyagok beszerzése, és végül a reklám, marketing tevékenység megszervezése – mindezen folyamatok, szervezeti egységek kölcsönös függőségi viszonya különösen fontossá teszi az együttműködést, „hálózatépítést", a vertikális termelési folyamatok összehangolását, mely nélkül egy kisebb vállalkozás (pl. egy tradicionális családi pincészet) esetében kikerülhetetlenné válik a méretgazdaságosság problémaköre.

A hazai borász ágazat emellett számos nehézséggel küzd, melyekre szintén a kooperáció jelenthetné a hosszú távú megoldási stratégiát.

Horváth Csaba, a Hegyközségek Nemzeti Tanácsának (HNT) elnöke az ágazat legaktuálisabb problémái közül kiemelte a számla nélküli borkereskedelmet, mely a legutóbbi adatok szerint az összes kereskedelem 45%-át teszi ki, illetve a külföldi, gyakran ellenőrizetlen borimport káros hatásait. A hipermarketek polcain egyre nagyobb mennyiségben megjelenő import borokra megvan a fogyasztói igény. Magyarországon az átlagos éves borfogyasztás mintegy 30 liter bor fejenként, ez 3 millió hektoliter körüli éves fogyasztást jelent. Évente az itthon megtermelt szőlőből 3,0-3,5 millió hektoliter bort állítanak elő – tehát alig többet, mint a hazai kereslet – a megtermelt mennyiségből azonban évente átlagosan mintegy 600-700 ezer hektolitert kivisznek az országból, és az export aránya növekvő tendenciát mutat.[246] A nagy hírnévnek, nemzetközi sikereknek örvendő magyar (köztük egri) borászatok kifejezetten a kis mennyiség – magas minőség irányvonalat követik, viszont a magyar borok külföldi ismertsége szempontjából problémát okoz, hogy kis mennyiségben jelennek meg a piacon.

A HNT adatai szerint Magyarországon 193 ezer hektár alkalmas első osztályú szőlőültetvény telepítésre, országszerte azonban jelenleg csak 82 ezer hektár

[246] A borágazatban 45 százalék a számlázatlan forgalom, MTI, 2010. 07. 13, http://www.eu-info.hu/cikk.asp?db=hirek&id=17329

szőlőültetvényt tartanak nyilván.[247] A szőlősgazdák egyre nehezebb helyzetben vannak, a leszüretelt szőlő eladási nehézségei (a legtöbb borász ugyanis, ha teheti, szívesebben dolgozik saját termelésű szőlőből), a túltermelés miatt egyre nyomottabb felvásárlási ár, a kifizetések bizonytalansága, az alkalmi munkavállalással, környezetvédelmi termékdíjjal kapcsolatos problémák mind hozzájárulnak a termelés csökkenéséhez. Az egri borvidéken a helyzet odáig fajult, hogy a túltermelést elkerülendő a szőlőtermelőket ültetvényeik irtására ösztönzik.

A termelési folyamat másik végén található marketing problémáit szintén hosszasan lehetne sorolni. 2007 tavaszán a módosított bortörvény alapján a hazai árutermelő borászatok által befizetett forgalomba hozatali járulék 60 százaléka, évente mintegy 750 millió forint fordítható közösségi bormarketingre (bár ez pl. a sörmarketinggel összehasonlítva minimális összeg), és elkészült a közösségi bormarketing stratégia.[248] A források felhasználása azonban nem hatékony, az országos bormarketinggel foglalkozó szervezetek, elsősorban a 2 éve működő, közösségi bormarketinget végző Magyar Bormarketing Nonprofit Kft. működését átláthatatlannak tartják, az országos és borvidéki szintű kampányok finanszírozását szolgáló pályázati rendszerek kaotikus működése a szakma szinte összes szegmensének ellenérzését kiváltotta már. Olyan alapvető marketing stratégiai lépéseket nem sikerül meglépni, mint a – Tarsoly József egri hegybíró által említett – imázs-egységesítés, egységes palackok vagy címkék használata.

Világszerte megfigyelhető tendencia a borfogyasztás általános csökkenése. A 2009-re vonatkozó adatok szerint a világ borfogyasztása mintegy 236,6 millió hektoliter volt, ami a 2008-as évhez képest 6,8 millió hektoliter csökkenést jelent. A fogyasztás csökkenése kapcsolatban áll a gazdasági válsággal, de a folyamat az Európai Unióban különösen szembeötlő volt.[249]

Az egri borvidék helyspecifikus problémái

Az egri történelmi borvidéken, a Bikavér és Leányka hazájában a szőlőhöz, borhoz fűződő tradíciók a Honfoglalás utáni időszakig visszanyúlnak. A bortermelés a város hagyományainak talán legmeghatározóbb része, szervesen kapcsolódik a helyiek életéhez és megélhetéséhez – a kultúrához, az idegenforgalmi szektorhoz, a gazdasági termeléshez, exporthoz. A borvidék 18 településéhez tartozó terület teljes nagysága 22 ezer hektár körülire tehető, ebből kb. 6000 hektáron terem szőlő. Az Egri Borvidék Hegyközségi Tanácsa (a 3 szintű hegyközségi rendszer középső szintje) ezt a 6000 hektárnyi területet, és az ezen belül működő 11 hegyközséget foglalja magába. Ebből az esettanulmányban vizsgált Egri Hegyközségé 1400 hektár, és kb. 1400 az Egri Hegyközség tagjainak száma is.

Az egri borágazatot helyspecifikus és általános problémák sora sújtja. A helyi szőlősgazdák az addigi legnagyobb borászati vállalat, az Egervin Zrt. csődje miatt

[247] Ibid.

[248] Kinek kell három és fél millió hektó magyar bor?, hvg.hu 2009. 05. 27, http://hvg.hu/gazdasag/20090526_bor_marketing_strategia

[249] Vidékfejlesztési Minisztérium, www.gov.fvm.hu

kerültek nagyon nehéz helyzetbe. A mostani legnagyobb felvásárló cégek (a Varga pincészet vagy az Egri Csillagok Zrt.) is csak 30-40 mázsát vásárolnak évente, míg az Egervinnél ez a szám 2007-ben 70 ezer mázsa, 2006-ban 100 ezer mázsa volt. A hatalmas piackiesést tehát nem sikerült kompenzálni. Egerben is jelen van az országszerte jellemző túlkínálati, túltermelési válság. Nehezen körvonalazható problémakör, de Egerben köztudott, hogy a termelők és borászok többsége hatalmas adósságállománnyal küzd. Ehhez jönnek még a marketing és értékesítés körüli anomáliák, illetve a közelmúlt botrányai, melyek közül a legismertebb a 2009-es, szintetikus glicerin használatával történt borhamisításokhoz kapcsolódik.[250]

A problémák kisebb része tekinthető azonban környezeti adottságok, nemzetközi tendenciák egyenes következményének. Igen jelentős részben a nehézségek azzal magyarázhatók, hogy nincs megoldva a termelési folyamatok összehangolása vagy a méretgazdaságosság problémaköre, nincsenek érdekegyeztető, érdekaggregáló fórumok, kockázatközösségek, vagy – ahogy az egri hegybíró fogalmazott –, „véd- és dacszövetségek". Éppen ezért fontos kérdéskör az egri borász ágazatban létrejött, illetve létrejövő összefogások vizsgálata, a működő szervezetek struktúrájának, funkcióinak bemutatása, a kitörési pontok felismerése, az együttműködések sikeres formáinak azonosítása, amelyek, externális vagy túlcsordulási hatásaik révén esetleg továbbfejleszthetők, kiterjeszthetők lehetnek a jövőben.[251] Szintén fontos megvizsgálni az ágazat szereplőit tömörítő állami struktúra, a hegyközségi rendszer által betöltött funkciókat, mivel a hegyközség hatósági és adminisztratív feladatain túl érdekvédelmi képviseletként, és minőségbiztosítóként is működik.

A következőkben néhány, az egri borvidéken tevékenykedő szakmai és gazdasági érdekvédelmi szervezet példáján keresztül kísérlem meg bemutatni, hogy az ágazati kooperáció milyen formái vannak jelen a térségben, és ezek milyen feladatokat végeznek, milyen funkciókat töltenek be sikeresen és kevésbé sikeresen.

---

[250] Hamis bikavér: több borászat is vétkes lehet, Index.hu, 2009. október 2. http://index.hu/gazdasag/magyar/2009/10/02/hamis_bikaver_tobb_boraszat_is_vetkes_lehet/

[251] Externális hatás lehet pl. az együttműködés egy-egy kisebb létszámú, de jól működő példájának ösztönző hatása a szövetkezési hajlandóságra. A spillover (túlcsordulási) hatás ez esetben az ágazat egy-egy szegmensében létrejövő együttműködés „átterjedése" más szegmensekre.

A HEGYKÖZSÉGI RENDSZER

Magyarországon a borász ágazat érdekvédelmi és minőségbiztosítási feladataira szervezett hivatalos intézményi struktúra a hegyközségi rendszer, amely komoly történelmi hagyományokra tekint vissza. Az első törvény 1894-ben született, a hegyközségek mostani működését az 1994. december 27-én elfogadott, többször módosított Hegyközségi törvény (1994. évi CII.) szabályozza. A magyar hegyközségi rendszer 3 szintű. A megközelítőleg 180 jelenleg létező hegyközség[252] 22 Hegyközségi Tanácsot alkot. Az országos hatáskörű Hegyközségek Nemzeti Tanácsa 1996. március 28. óta létezik.[253]

1. ábra: a hegyközségi rendszer[254]

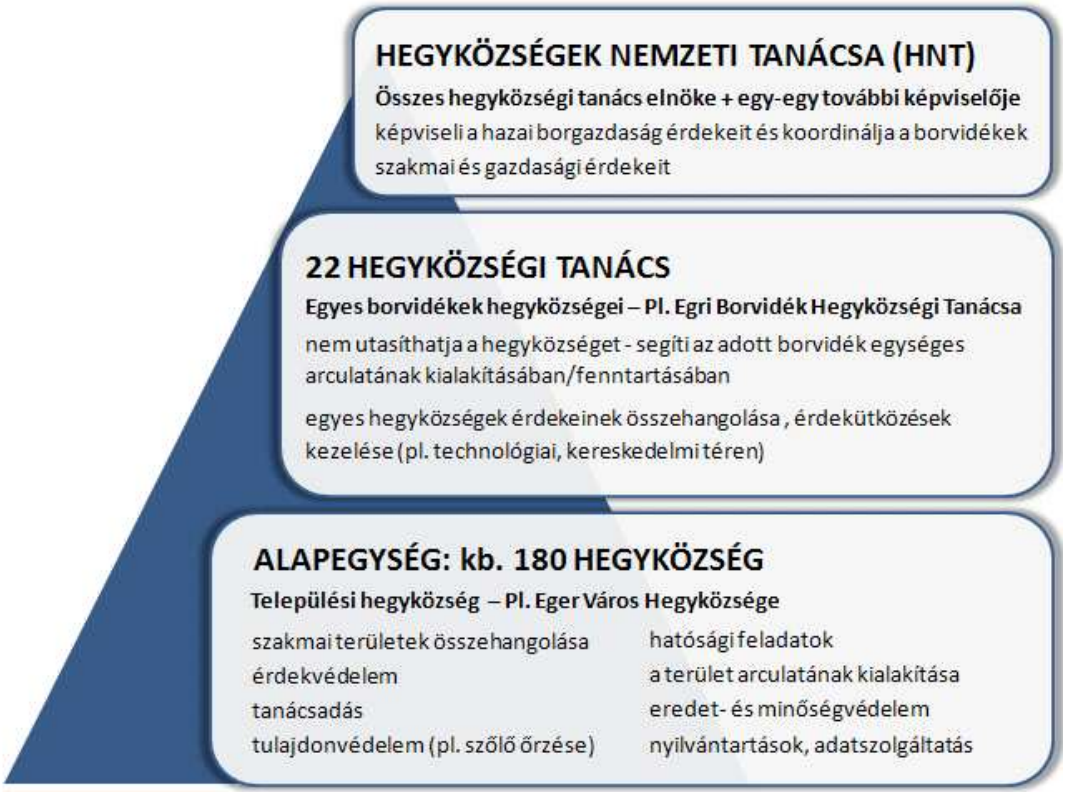

A borászati együttműködési szervezetek vizsgálatakor kikerülhetetlen a hegyközségi rendszer bemutatása. Ugyan mára bebizonyosodott, hogy a 600 éves alapstruktúrára épülő Hegyközségek hatósági, adminisztratív feladataik mellett nem tudnak az üzleti típusú együttműködés elsődleges tereként funkcionálni, olyan új igényeknek megfelelni, mint a marketing vagy a kereskedelem szervezése. Ez azonban egy alapvetően szakmai érdekképviseleti szervezetnek nem célja, az egri hegybíró szerint egy köztestületnek,

[252] Adat a 2007-es törvénymódosítás alapján
Kormányszóvivő: a hegyközségekről, borgazdálkodásról szóló törvény módosítása, MTI 2007.10. 1.
http://www.jogiforum.hu/hirek/16689#axzz0uz7OM425

[253] Hegyközségek Nemzeti Tanácsa – A magyar hegyközségi rendszer (www.hnt.hu)

[254] Forrás: saját ábra, szöveg: Hegyközségek Nemzeti Tanácsa (www.hnt.hu)

hivatalnak ez nem is *lehet* célja. Az ágazatban piaci igényre a hegyközséggel párhuzamosan sok olyan szerveződés jön létre (országos és regionális szinten is), amelynek keretében üzleti jellegű együttműködés is megvalósulhat. A hegyközség azonban betölt számos olyan funkciót, amelyek átfedésben vannak ezen egyesületek tevékenységével. Éppen ezért mindenképpen a hegyközség által végzett, törvényben szabályozott feladatok felsorolása és elemzése után vizsgálhatók további, akár párhuzamosan, akár versenytársként létrejövő, helyettesítő vagy kiegészítő szolgáltatásokat nyújtó szervezetek.

A HEGYKÖZSÉG SZERVEZETI STRUKTÚRÁJA

A törvényben szereplő definíció szerint a hegyközség státuszát és célját tekintve: „egy vagy több település termelői és felvásárlói által e tevékenységükhöz fűződő közös érdekeik előmozdítására, valamint az általuk előállított termékek származás-, minőség- és eredetvédelmére létrehozott köztestület” (1994. évi CII. 3. § 3. bek.). Autonóm önkormányzati testületet alkot. A hegybíró megfogalmazása szerint a hegyközség célja, a tagok közös érdeke, hogy a szőlőtermés el legyen adva, és a szőlőből minél több bor készüljön az Egri Hegyközség területén. A hegyközségi rendszer önellátó, finanszírozási forrásai elsődlegesen a tagok befizetései – közigazgatási, hatósági feladatok elvégzésére állami forrásokban is részesül.

A köztestület jellegből következik, hogy a tagság az adott település (vagy települések) ültetvényeinek szőlészei, borászai és borkereskedői számára kötelező.

> „A hegyközség tagja – lakóhelyétől (telephelyétől, székhelyétől) függetlenül – az a termelő, aki tevékenységét a hegyközség működési területén végzi, valamint az a felvásárló, aki egy naptári éven belül a hegyközség működési területén szőlőt, mustot, bort vásárol.” (1994. évi CII. 26. § 1. bek.)

Fontos ismérv tehát, hogy a Hegyközség az ágazat minden szegmensének szereplőit integrálja a szőlőtermelőtől a borászon át a felvásárlóig, tehát feladata lenne az ágazatban jelen levő összes érdek aggregálása, demokratikus működés esetén a határozatokat, szabályozásokat az összes jelenlevő érdek figyelembe vételével kellene meghoznia. A hegyközségi rendszer azonban demokratikus deficitek teljes sorával küzd – a hegyközségi tagok között minimális létszámban jelen levő borászok például túlsúlyban vannak a döntéshozatalban, rend szerint ők a „leglátható bbak”, a legaktívabbak a hegyközségben. Egerben a Választmány tagjai között átlagosan 8-9 borász van, és legfeljebb 2 szőlőtermelő.

A hegyközség legfelsőbb önkormányzati testülete a közgyűlés, melynek legfontosabb feladatai az alapszabály és hegyközségi rendtartás megalkotása, a költségvetésének megállapítása és elfogadása, a tisztségviselők megválasztása, döntés egyesülés, szétválás, csatlakozás esetében, illetve a hegyközségi járulék mértékének meghatározása (1994. évi CII. 13. §). A közgyűlés nem tud az érdekegyeztetés fórumaként funkcionálni, ennek oka és elsődleges megnyilvánulási formája is az a tény, hogy a részvétel minimális (az alacsony részvétel szintén a demokratikus deficit egy példája) – a legutóbbi hegyközségi közgyűlésen pl. az 1400 tagból 60 volt jelen (5 és fél éve, Tarsoly József hegybíró megválasztásakor rekordjelenlét volt – 160 fő). Évi egy közgyűlést tartanak Egerben, ennél többre nincsen erőforrás, hiszen csak a meghívók kiküldése, a rendezvény megszervezése jelentős összegbe, kb. fél millió forintba kerül.

A választmány a közgyűlés határozatai szerint irányítja a hegyközség működését. A választmány képviseli az Egri hegyközség érdekeit a Hegyközségi Tanács szintjén. A választmányt a hegyközség megválasztott elnöke vezeti. Az elnök képviseli a hegyközséget harmadik személyekkel, illetve a hatóságokkal szemben.

A hegyközség operatív vezetője a hegybíró. Törvényben kikötött feladatai többek között a munkáltatói jogok gyakorlása a hegyközség alkalmazottai felett, az ülések előkészítése, az adminisztráció, ő felel a közgyűlés és a választmány határozatainak a végrehajtásáért, illetve ő jár el közigazgatási ügyekben. A hegyközség többi tisztviselőjéhez hasonlóan a hegybírót is a közgyűlés választja, megbízatása határozatlan időre szól. Ahogy Tarsoly József is elmondta, egy hivatal esetében fontos a kiszámíthatóság, ezért van jelentősége az „életfogytig" tartó megbízatásnak. A hegybíró nem köztisztviselő, bár a rendkívül szigorú megválasztási feltételek közé tartozik a közigazgatási versenyvizsga letétele is. A törvényi rendelkezés szerint hegybíró csak olyan büntetlen előéletű magyar állampolgár lehet, aki „a szőlészet és borászat területén szakmai felkészültséggel és gyakorlati jártassággal rendelkezik".

A hegyközség tevékenysége

A hegyközség törvényben lefektetett feladatkörei a következők:

- a minőségvédelem érdekében összehangolja tagjai szőlészeti és borászati szakmai tevékenységét;
- gondoskodik – a helyi önkormányzattal együttműködve – a működési területéhez tartozó szőlők őrzéséről;
- a számítógépes nyilvántartásában foglalt adatokat rendszerezi és összegezi, s azokat – egyedileg nem azonosítható módon – a hegyközségi tanácshoz továbbítja;
- a szőlőtermesztésről és a borgazdálkodásról szóló törvényben feltüntetett közigazgatási szervek, valamint a borgazdálkodás körébe tartozó ellenőrzéseket végző szervezetek számára megkeresésre adatot szolgáltat;
- szolgáltatásokkal és szaktanácsadással segíti tagjai gazdálkodását;
- a szőlőtermelőnek a szőlőterületére, szőlőfajtáira, a tárgyévi termésmennyiségére és a szőlőfelhasználására vonatkozó adatokat egyedileg azonosítható módon, jövedéki ellenőrzés elősegítése céljára mágneses adathordozón vagy elektronikus úton továbbítja a vámhatóságnak;
- védi a hegyközség termelőinek érdekeit és tájékoztatást ad a tagok tevékenységét segítő, közérdekű információkról;
- eljár a származásvédelmet sértő esetekben;
- ellenőrzi – szükség esetén helyszíni ellenőrzéssel – tagjainál a hegyközség feladatkörét érintő jogszabályok és a rendtartási előírások betartását és az ellenőrzésről jegyzőkönyvet készít;
- rendezvényeket, borversenyeket szervez.

A hegyközség feladatköreinek felsorolásakor a szőlővel, borászattal foglalkozóknak is először a hatósági, adminisztratív funkciók jutnak eszükbe. A hegyközség az a hatóság, amely betartatja a szabályozásokat – a szőlő és bortermeléshez hagyományosan sokrétű, szigorú szabályozási rendszer társul. Minőségellenőrként működik, maga is alkot szabályozásokat, adminisztratív feladatokat lát el, illetve meghatározza a szőlő felvásárlási árát. „A terület arculatának kialakítása" szintén hegyközségi feladat.

Az érdekvédelmi, érdekképviseleti munkához kapcsolódó konkrét tevékenységi körök is levezethetők a köztestületi funkciókból. A hegyközség nevében a hegybíró fellépett pl. munkaügyi ellenőrzések során történő zaklatások, hatósági túlkapások ellen. Emellett a hegyközségi tagok egymással szembeni érdekképviselete is hegyközségi feladatkör, ilyenkor igazságot kell tenni – innen jön egyébként a hagyományos hegybíróság, hegybíró elnevezés. A hegybíró hozzátette, gazdasági jellegű sérelmek, pl. nem fizetések esetén persze nem sok mozgásterük van.

A köztestület – állami szervekre jellemző módon – elsősorban erőforrás-hiánnyal küzd, bár az egri az ország öt legnagyobb hegyközsége közé tartozik (a kisebbeknél valószínűleg még súlyosabb anyagi gondok jellemzők). Az erőforrásokról, költségvetésről az egri hegybíró következőképp vélekedett: „a hegyközségünknek nagyon kicsi a mozgástere, inkább az életben maradás a cél." Ugyan kevés pénzből gazdálkodnak, de költöttek pl. arra, hogy néhány katasztrofális állapotban levő kültelki utat rendbe tegyenek – ezek az utak jellemzően annyira le vannak romolva, hogy a gazdáknak nehézséget okoz megközelíteni a szőlőjüket.

A hegyközség keretein belül működik az Egri Borbíráló Bizottság, amely a minőségbiztosítás legfőbb szervezete: borminősítéssel foglalkozik. Hegyközségi feladat az egész borvidék jó hírét, presztízsét növelő felső kategóriás borok minősítése (ezeket a borokat az OEM, „oltalom alatt álló" titulus illeti meg, az Egri Borvidéken a bikavér és a debrői hárslevelű borok tartozhatnak ide). A hegyközség írja elő pl., hogy adott bor milyen szőlőből készüljön, milyen technológiával. A borász szakma és a hegyközség közös érdeke, hogy minél több OEM bora is legyen a borvidéknek.

Bár kevés rá az erőforrás, a hegyközség végez marketing tevékenységet is. A borászok palackonként forgalomba hozatali járadékot fizetnek, minőségi kategóriától függően 10, illetve 5 Ft-ot, amely rendezvényekre, promóciókra fordítható (az Egri Hegyközség részt vesz pl. a Bikavérünnep, az Egri Bormajális, a Borkirálynő választás megszervezésében). Emellett a hegyközség működtet egy nonprofit kft.-t, amely szintén pályázhat marketingre fordítható pénzekre. A hegybíró, illetve a hegyközség elnöke országszerte különböző fórumokon képviseli a hegyközségét, ennek promóció szempontjából szintén van jelentősége. Az összehangolt marketing stratégiára való igény régóta aktuális, ezen a területen azonban szintén akadozik az együttműködés. Tarsoly József, aki az EBHT[255] Marketing Bizottságának elnöki posztját is betöltötte, éppen a negatív tapasztalatok miatt döntött úgy, hogy lemond erről a pozíciójáról. Ahogy elmondta, addig az alapvető lépésig sem sikerült eljutniuk, hogy egyenpalackokat vezessenek be, egységesítsék pl. a bikavér arculatát, ami pedig a reklám szempontjából fontos lenne.

Az Egri Hegyközség vezetői, az általuk képviselt legfontosabb ügyek

Simon József, elnök

A Simon pincészet tulajdonosa és borásza 2008-as újraválasztása után a második ciklusát tölti hegyközségi elnökként. Az Egri Hegyközség általa képviselt kiemelt

[255] Egri Borvidék Hegyközségi Tanácsa, röv.

prioritása évek óta a borok minőségvédelme, különös tekintettel az Egri Bikavérre (melynek szerinte kultuszborrá, az egri borvidék hírvivőjévé kell válnia). Ahogy fogalmazott: „a lényeg, hogy a bort, és ne magát a hegyközséget helyezzük előtérbe”.[256] A borvidékkel (elsősorban az Egri Hegyközségi Tanáccsal) együttműködve az országban egyedülálló módon sikerült létrehozni az Egri Bikavér Eredetvédelmi Szabályzatot, és Védett Eredetű Borrá nyilvánítani a bikavért. Simon József a helyben palackozás kötelezővé tétele mellett foglalt állást annak érdekében, hogy a bikavér készítésének teljes termelési folyamatát helyben szabályozhassák.[257] A szigorú Eredetvédelmi Szabályzat szerint “a forgalomba hozatalt megelőzően a kötelező érzékszervi bírálatot az Egri Borvidék Borminősítő Bizottsága végzi, melynek eredményétől függően a bor előállítójának telephelye szerint illetékes hegybíró adja ki a bor származási bizonyítványát”.[258] A bikavér sikeres minőségvédelme mellett egy 2003 decemberében meghozott miniszteri rendelet értelmében Egri Bikavér Superior, illetve a Debrői Hárslevelű is hasonlóan csak Védett Eredetű Bor minősítés alatt kerülhet a polcokra.

Tarsoly József, hegybíró

Tarsoly József hegybíró 2004-es megválasztása óta rendkívül aktív közéleti szerepet vállal Egerben, a hegyközség tagjainak érdekvédelme az ő tevékenységén keresztül is megvalósul. A hegyközség nevében többször megnyilvánult az Egervin Zrt. felszámolása körüli kaotikus, szakmabeliek elmondása szerint durva törvénysértéseket sem mellőző időszakban.[259] A csődeljárás károsultjait képviselve tárgyalt az Egervin Zrt. jogutódjainak képviselőivel, fórumokat, egyeztetéseket hozott tető alá, támogatta a károsult szőlősgazdák összefogásaként létrejött Egri Borvidék Szőlőtermelői Értékesítő Kft. megalakulását.[260] Többek közt nyílt levélben emelte fel szavát a szüret idején a hatóságok által végzett zaklatások, félelemkeltések, az „agyon-ellenőrzés”, a szőlőtermelőkre rótt túlzott adminisztratív terhek ellen, legutóbb pedig az önkormányzattal konfrontálódott – azzal vádolta meg a városvezetést, hogy nem tesznek eleget az egri szőlő- és borkultúra népszerűsítéséért.

A hegybíró saját bevallása szerint jelenlegi pozíciójában nincsenek meg az eszközei arra, hogy együttműködésre késztessen különböző egymással harcoló érdekcsoportokat – amely pedig az ágazat (és ugyanezen logika szerint a város) problémáinak megoldásához nélkülözhetetlen lépés. Bár a borászat mindenki számára nyilvánvaló nehézségei indokolttá tennék, hogy közös érdekek mentén létrejöjjenek pl. az üzleti tevékenységet koordináló szerveződések a szakmához kapcsolódó érdekcsoportok

[256] Hol tart az Egri Borvidék 2006-ban? Márkus György beszélgetése Simon Józseffel és Vincze Bélával in: Egri Borvidékért – magazin az egri bor szelleméről, I. évf./1., 2006. 07
[257] Boros Károly: Arckép – Simon József borász, Demokrata, 2008. február 13., http://www.demokrata.hu/heti-hir/simon-jozsef-borasz
[258] Az Egri Bikavér Védett Eredetű Bor szabályzata, http://www.ektf.hu/user/csilla/wwwroot/borok/egriborok/vedett2a.html
[259] Eger megveheti a volt Egervint, MTI 2009.09.15., http://www.vallalkozoinegyed.hu/20090915/eger_megvenne_a_volt_egervint
[260] Összefognának egymással az Egervin károsultjai, heol.hu, 2009. március 6. http://www.heol.hu/heves/gazdasag/osszefognanak-egymassal-az-egervin-karosultjai-217291

között – ahogy elmondta, nem lát esélyt rá, hogy ez magától bekövetkezik: „a bizalomhiány, és számos más tényező miatt maguktól nem fognak összefogni, kell egy „magasabb erő", amely erre készteti őket, és én ezt a városvezetésben látom." A hegybíró megbízatása ugyan a szabályok szerint határozatlan időre szól, Tarsoly József nem gondolja, hogy hosszú távon megfelelő motiváltsággal tudná folytatni a hegybírói munkát. Ahogy ő fogalmazott – „tudni kell, mikor kell felállni, nem jó, ha az ember egy idő után már csak rutinból végzi a feladatait."

A párhuzamos rendszer jellemzői

A hegyközségek gazdasági érdekvédelmi tevékenységének legkomolyabb kritikája, hogy országszerte, így Egerben is, sorra jönnek létre a hegyközségek funkcióit részben átfedő, párhuzamos érdekképviseleti szervezetek helyi hegyközségi, borvidéki, regionális és országos szinten egyaránt. Ez felveti azt a fontos kérdést, hogy milyen jövő előtt áll a hegyközségi rendszer, képes-e a megújulásra, átalakulásra, új szerepek betöltésére.

A Hegyközségek Nemzeti Tanácsának hivatalos közleménye szerint az európai uniós elvárásoknak megfelelő szakmaközi érdekvédelmi csúcsszervezet pl. csak a hegyközségi rendszer átalakításával képzelhető el, ezt a következő okokkal magyarázzák:

- A hegyközségi szervezet reprezentatív szervezet: mind a szőlőtermelők, mind a felvásárlók/feldolgozók/forgalmazók tagjai a szervezetnek. Az ágazat árutermelő tevékenységet folytató szereplőit teljes mértékben lefedik.
- A hegyközségi szervezet önigazgatáson alapuló szervezet.
- A hegyközségi szervezet 15 éve ellátja azoknak a feladatoknak a jelentős részét, amit az EU szabályozás (479/2008/EK rendelet 65. cikke) lehetőségként felsorol a szakmaközi szervezet feladati között – pl. termelés és piaci ismeret, átláthatóság javítása, forgalomba hozatal koordinációja.
- A hegyközségi szervezet 12 éve terméktanács.
- A hegyközségi szervezet 15 éve alakítja ki és képviseli az ágazati véleményt a szőlészeti-borászati hazai és közösségi (EU) jogalkotás során.[261]

Más vélemények szerint egy kötelező tagságon alapuló, törvény által létrehozott köztestület alkalmatlan egy hasonló szakmaközi szervezet szerepének betöltésére, mivel nem lehet klaszterszerűen belefoglalni a termelési folyamat összes részfolyamatát, részegységét.

Az újonnan létrejövő egyesületek rendszerére jellemző a nagyfokú fragmentáltság. Helyi, regionális és országos szinten is számos szervezetet találunk, amely érdekvédelmi, minőségbiztosítási, vagy akár marketing vagy értékesítési célokra jött létre. Jellemző a szakma különböző szereplőinek széttöredezése is – pl. a termelési folyamatban elfoglalt helyük szerint (szőlőtermelők, borászok, felvásárlók, forgalmazók stb.), vagy épp üzemnagyság szerint (nagyvállalatok, kis mennyiségben minőségi bort termelő pincészetek).

A borászat specifikus szakmai tudást igénylő ágazat, ezért kiemeli a saját szakmai szerveződéseit pl. minőségbiztosítás céljára. Az üzleti típusú összefogások szintén

[261] www.hnt.hu

indokoltak az ágazat szereplői között. Az egyes, gyakran informális kapcsolatokra épülő szervezetek kiegészítő jelleggel számos szolgáltatást nyújtanak a tagoknak (egy pincészet gyakran 3-4 hasonló szervezetnek is tagja), működik az információcsere, a networking, a szakmai tapasztalatcsere, üzleti megállapodások is köttetnek. A rendszer hatékony működését lehetetlenné teszi viszont, hogy nincs egy, az egész ágazat hosszú távú érdekeit (ez az egyes csoportok részérdekeinek aggregátuma, legkisebb közös többszöröse) szem előtt tartó ernyőszervezet-szerű együttműködés. Ez éppen azért lenne indokolt, mert az egyes érdekcsoportokra jellemző, hogy rövid távon maximalizálják a hasznukat.

Az egri hegybíró szerint az egyes csoportok, pl. a borászok szűk köre által létrehozott szövetségek lehetnek eredményesek az együttműködés szempontjából, de csak részérdekeket képviselnek, az egész ágazat szempontjából nézve minimális szegmens az övék. Érdekérvényesítő képességük viszont – többek közt a Hegyközségben is – aránytalanul nagy. „Az ő részükről is fontos lenne, hogy akár anyagi áldozatok árán is, de segítsenek leküzdeni az ágazat problémáit, mert az ilyen erős önérdekkövetés zsákutca.” Ez egy fontos vitapont az ágazati együttműködés kérdéskörében.

A továbbiakban részletesen bemutatok egy helyi szakmai szervezetet, a neves egri borászokat tömörítő Egri Bormíves Céh Egyesületet, amely egy specifikus részérdek képviseletét látja el sikeresen, illetve kitérek az ágazati együttműködés Egerben létező néhány további példájára. A szervezetek, szerveződések által betöltött funkciók leírásából következtetni lehet arra, hogy mennyiben versenytársai, mennyiben partnerei a bemutatott szervezetek a hegyközségi struktúrának, kiegészítőként vagy helyettesítőként jelennek-e meg a piacon, illetve hogy ezekből a részérdekek, illetve szűkebb csoportok köré felépülő szervezetek vagy informális összefogások hol tartanak az átfogó horizontális ágazati együttműködés (klaszteresedés) felé vezető úton.

EGRI BORMÍVES CÉH EGYESÜLET

Az Egri Bormíves Céh státuszát tekintve szakmai, gazdasági érdekképviseleti tevékenységet végző egyesület. Egyfajta „krédót” képviselnek, saját megfogalmazásuk szerint „a Céh nem csupán érdekvédelmi szervezet, hanem erkölcsi alapokat biztosítva otthont és segítséget nyújt az igazán minőségi borászoknak. Az eltelt évek alatt elérte, hogy nem lehet megkerülni és hatása van a borvidék szereplőire. A tagok által felállított magasabb mércét minden borászat számára követendő feladatnak szánják. Az Egri Bormíves Céh nem belső klikk, hanem olyan egyesület, amelyben a résztvevők nevüket adják egy közös akarathoz, amelynek segítségével magasabb lépcsőfokra kívánnak lépni a minőségi borászatba.”[262]

Az egyesületet 2000-ben, a néhai Gál Tibor javaslatára hozta létre a borvidék 9 neves borásza; közös céljuk az volt, hogy „Magyarországon, Európában, a világon a helyére tegyék az egri bor nevét”. Simkó Zoltán, az Egyesület titkára elmondta, az összefogás

[262] Az Egri Bormíves Céh Egyesület honlapja, http://www.egribormives.hu/ceh.html

előzménye annak a közös problémának a felismerése volt, hogy a rendszerváltás után nagyvállalatok, újonnan alakult magáncégek rossz minőségű borokkal árasztották el a piacokat, és „egri borokként" hibás, gyakran silány minőségű, alacsony árkategóriás borok szerepeltek a magyar és külföldi boltok polcain. A céhet megalapító borászok azonosították azt a közös érdeket, hogy a hazai és külföldi piacokon értékesített, az „egri" nevet viselő, viszont minőségével a borvidéket lejáratő borok ellen együttesen kell fellépniük, mivel a borvidék hírneve, presztízse konkrét üzleti haszonná formálható érték. Az egri borvidék jó híre ez esetben tekinthető közjószágnak – a piacon egri borral megjelenő minden borász, rivalizálás és kizárás nélkül profitál belőle.

A Céh által a tagoknak nyújtott szolgáltatások tipikusan a klubjószág kategóriájába esnek. Az egyesület szervezeti struktúráját tekintve 16 tagból áll (elnök, alelnök és titkár irányítja), és az új tagok felvétele nem önkéntes belépésen alapul, hanem a középkori céhek analógiáját használva a tagságot „ki kell érdemelni". A Céh tagjai nem csak szakmai, minőségbeli kritériumokat, hanem emberi, erkölcsi feltételeket is mérlegelnek akkor, amikor új tag felvételéről döntenek. Ahhoz, hogy „kiérdemelje" a tagságot, fontos, hogy az illető tett-e valamit a borvidékért.

A szervezet tevékenysége, szolgáltatások

Az Egyesület érdekvédelmi tevékenysége szorosan összekapcsolódik a minőségbiztosítással, szakmai fejlődéssel (a közös érdek épp a minél magasabb minőségi színvonal). Havonta egyszer tartanak céhes ülést (minden hónap első keddjén), ez az érdekegyeztetésre, informális kapcsolatépítésre, kapcsolatápolásra is teret biztosít, illetve a tagok egymás borait kóstolják, kritizálják, értékelik. „A következő céhes ülésen például Olaszrizlinget kóstolunk." – számolt be Simkó Zoltán. Szintén elmondta, hogy az őszinte véleményezés a kezdeti időszakban nehezen működött, nem szólt a kritika, a vezetőség viszont arra bíztatta a tagokat, hogy kritizáljanak is, hiszen abból lehet tanulni.

Mindez különleges szolgáltatást jelent a borászok számára. A szakma egyik jellegzetessége, hogy egy magas szintű borkultúrával, hagyományokkal rendelkező országban is általános jellemző az alacsony fogyasztói hozzáértés, egy laikus legtöbbször nem tud különbséget tenni pl. minőségi kategóriák között (ez a tény egyébként szintén a bormarketing jelentőségét húzza alá – a fogyasztó sokszor az arculat és az ár alapján ítél jó minőségűnek egy bort). Éppen ezért a folyamatos szakértői visszajelzések, a kollégáktól jövő vélemények igen nagy értéket képviselnek a borászok tevékenységében.

Az együttműködés kiterjed a marketing terültére is. Ez nem közös marketing stratégiát jelent, de az Egyesületben a kezdetektől jellemzők a közös megjelenések, előfordul, hogy kiállításokra, rendezvényekre pl. Egri Bormíves Céhként mennek el, és a jelenlevők képviselik a nem jelenlevő tagok borait.

A kereskedelem összehangolására, az értékesítés területén létrejövő szövetkezésre szintén van próbálkozás. Simkó Zoltán elmondta, a Céh tagjai fontosnak tartják, aktívan tervezik a közös egri kereskedőház létrehozását, „de ez nagy kihívás, főleg a jövedéki törvény miatt, és jó pár hónapba beletelik még, amire konkrét javaslattal állhatunk elő ez ügyben." A közös kereskedőház ötlete (víziója, ahogy ő fogalmazott) a borász ágazatban eddig jellemző szakmai, informálisabb síkon létező együttműködés mellett egy üzleti, gazdasági típusú szerveződést előlegez meg.

Az üzleti jellegű együttműködésre a szervezeten belül léteznek működő példák. A tagok között elterjedőben van pl. az összevont megrendelések leadása. Ez a kérdés a méretgazdaságosság problémakörébe tartozik, nagy tételben rendelni természetesen olcsóbb. Az Egyesület titkára által említett konkrét eseten keresztül bemutatva: a dugók beszerzésekor egy borász 44 Ft-ot fizet darabonként. Ha 10 borász együtt rendel, akkor 2 Ft-tal olcsóbban kaphatják meg, ez egy százezres tétel esetében jelentős különbség. Ilyen formán elképzelhető még nyáron a növényvédőszerek (bár az egyes ültetvények mikroklímája miatt ezekből nem mindig egységesíthetőek az igények), ősszel a borászati segédanyagok, vagy a palackok, kapszulák közös beszerzése.

Partnerek, versenytársak

Az Egri Bormíves Céh mint szervezet partnerkapcsolatban áll pl. a FESZT (Fiatal Egri Szőlő- és Bortermelők Társasága) egyesülettel. A Magyar Független Szőlő- és Bortermelők Országos Szövetségével szintén – ők az Unión belüli magyar érdekeket próbálják előmozdítani a minisztérium felé irányuló lobbitevékenységgel, szakértői véleményekkel, amelyek arról szólnak, hogy mi a magyar bor érdeke, mit közvetítsenek Brüsszel felé. Partnerük még a Pannon Bormíves Céh is, amely egy velük párhuzamosan működő országos szervezet, és amelyben 4 borászat az Egri Céhből is jelen van. Végső soron mindegyik egyesület azért dolgozik, hogy a helyi és országos érdekek érvényesüljenek a szabályozásban, eljusson az információ, koordinálni lehessen a munkát. A jó személyes kapcsolatok révén működnek együtt. Simkó Zoltán büszkén említette a tagok között általánosan jellemző, többnyire emailben megvalósuló gondolat-, tapasztalat- és információcserét.

A szervezet a Hegyközséggel párhuzamosan működik, illetve természetesen vannak összefonódások. Az Egri Hegyközség Választmányában 8-9 választmányi tagot ad az Egri Bormíves Céh, illetve Simon József jelenlegi hegyközségi elnök a Céh alapító tagja.

Néhány funkciót a Bormíves Céh a hegyközséggel párhuzamosan lát el. A hegyközség végez a Borbíráló Bizottságon keresztül minőségvédelmi tevékenységet, illetve az ő feladatuk pl. annak az eldöntése, milyen szőlőfajták vagy mely dűlők alkalmasak borászati felhasználásra (szintén problémát okoz, hogy korábban, a szocialista termelőszövetkezetek idején sok olyan területet is bevontak, amelyek nem voltak alkalmasak, ennek eldöntését is szakértőknek kell végezniük). A Céh hegyközségi tagként, szakmabeliként részt vesz a hasonló bizottságok munkájában.

Sikerek és kudarcok

Mivel a Bormíves Céh alapvetően öntevékenységre, a tagok elhivatottságára épülő nonprofit szervezet, az egyesületi munka során ők is találkoztak a nonprofit szektor általános problémáival. Volt, hogy elkényelmesedtek a tagok – Simkó Zoltán elmondása szerint volt pl. egy évük, amikor szemmel láthatóan leült az Egyesület. Ez a lejtmenet azonban mára csak növeli a siker nagyságát és értékét, a borvidék életében immár megkerülhetetlenné vált az Egyesület. Szabályozási kérdésekben mindig kikérik a véleményüket – ezek szakmai, szakértői vélemények.

Az egyesület érdekvédelmi munkája már csak azért is sikeresnek mondható, mert a Hegyközség Választmányában ott van a Céh tagsága. Mindez azért fontos, mert a

hegyközségi elnök, a hegybíró a Hegyközségi Tanács szintjén is a Választmány által meghatározott irányvonalakat képviseli.

A szőlőtermelők által létrehozott együttműködések

Az együttműködés ösztönzői[263]

Ahogy dr. Lékó László, az egri Eszterházy Károly Főiskola docense, és az Egri Borlabor vezetője a szőlőtermelők problémáinak részletes bemutatása során kifejtette, a komoly gazdasági erővel nem rendelkező kistermelő szőlősgazdák helyzete a legnehezebb. Paradox módon a legkomolyabb gazdasági nehézségekkel épp a borvidék legnagyobb szőlőbirtokát művelő, a rendszerváltás után legnagyobb területet szerzett mezőgazdasági vállalkozó néz szembe napjainkra. A szőlő művelése ráfordítás-igényes ágazat. A talaj-előkészítéstől a szőlő gondozásán, munkagépek és növényvédő vegyszerek megvásárlásán át a napszámosok dolgoztatásáig jelentős költségekkel jár. Ugyan nincs ez másként a borászatok esetében sem, viszont náluk – főként a palackozott borok értékesítése révén – biztosabb a megtérülés. A fent már említett méretgazdaságossági, illetve minőségi problémakörök miatt a bortermelés során az van a legkedvezőbb helyzetben, aki a termelési folyamat vertikumának minél több egységét integrálni tudja, vagyis saját termelésű szőlőből készít bort, saját palackozót, kereskedelmi egységet tart fenn.

A szőlőtermesztés, azaz a termelők súlyos helyzetét elsősorban a felvásárlás bizonytalansága okozza. Hiába vannak előzetesen megkötött szerződéseik, a szőlősgazdák nem lehetnek bizonyosak, hogy megtermelt szőlőjüket a borászatok jó áron átveszik. Sőt a túltermelés miatt egyre nyomottabb az ár, még ha meg is kapják a pénzüket.

A jó ideje súlyos helyzetet tovább rontotta a korábbi egyeduralkodó borászat, az Egervin összeomlása. Az állami tulajdonú borkombinát felszámolása kevéssel a rendszerváltás után elkezdődött, és a mai napig nem zárult le, miközben a helyzet egyre átláthatatlanabbá vált. Az állami borkombinátból több kis kft. alakult, melyek az egyetlen palackozó üzem kivételével csupán veszteséget termeltek. Az itt készült bor minősége folyamatosan romlott. Jó ideje az Egervin palackozó kft.-je más borászatoktól vásárolt, nem saját borokat töltött palackba.

A zűrzavaros helyzet ellenére jó ideig folytatták a termelőtevékenységet. Megmaradt dolgozóikat pár hónapja eresztették szélnek. Újabb felszámolási eljárás kezdődött, a vállalatot és felhalmozott borkészletét a felszámoló eladásra hirdette meg. Ennek kimenetele még bizonytalanabb, mint az elsőként elindított felszámolási folyamaté. Aki most venné meg a valamikori borkombinát romjait és indítaná újra a termelést, annak piacot is kellene teremteni hozzá.

A Zrt. felszámolása körüli bizonytalan helyzetben létrejött többek között az Egervin által kényszerhelyzetbe hozott szőlőtermelők társulása.[264] A fő problémák dr. Lékó

[263] A teljes bekezdés forrásául a Mellékletben csatolt, dr. Lékó Lászlóval folytatott beszélgetés szolgált.

[264] Tagokat toboroz a termelői összefogás, heol.hu, 2010. január 21.; http://www.heol.hu/heves/gazdasag/tagokat-toboroz-a-termeloi-osszefogas-282497

László elmondása szerint ott kezdődtek, hogy a szőlő „felvásárlása" után nem került sor annak kifizetésére. Több gazda követelése milliókra rúgott, az áldatlan helyzet éveken át húzódott. Az Egervin felajánlotta az adósság borban történő kiegyenlítését. Borainak árát egyoldalúan 300 forint/liter körül állapította meg. Utóbb ezek a borok silány minőségűnek bizonyultak, amelyekért literenként 70 forintnál többet nem volt méltányos felszámolni.

Az ötlet többek közt azért váltott ki nagy felháborodást az érintettek körében, mert a szőlőtermelők nem rendelkeznek adóraktárral, ahová a kompenzációként felajánlott bort elraktározhatták volna, sem értékesítési jogosítványokkal, hogy azt pénzzé tegyék. A megvalósíthatatlan feltételekkel szembesített kistermelők demonstrációkat tartottak, minden lehetséges módon tiltakoztak. Hiába próbált a város vezetése az Egri Hegyközséggel karöltve, a földművelésügyi miniszter segítségét is kérve közbeavatkozni, intervenciójuk nem járt sikerrel.[265]

EGRI BORVIDÉK SZŐLŐTERMELŐI ÉRTÉKESÍTŐ KFT.[266]

A fentiek ismeretében érthető, hogy a szőlőtermelők körében sokkal erősebb társulási szándék figyelhető meg, mint a náluk jobb helyzetben lévő borászok közt. Ugyan kényszer szülte összefogás, Tarsoly József egri hegybíró szerint példaértékűnek számít a szőlészek által a közelmúltban létrehozott Egri Borvidék Szőlőtermelői Értékesítő Kft.

A kft. 50 tagot számlál, 200 hektárnyi szőlőjük van összesen, és épp a piacvesztéssel kialakuló súlyos válsághelyzet miatt együttesen külföldi piacokat keresnek, közösen pályáznak stb. Szabályban fektették le, hogy a szőlőt eladhatják bárhol, de a felvásárlási tranzakciónak mindig a Kft-n kell átmennie. Lehetőségük van az együttműködés kibővítésére is, pl. szabad gépkapacitás kihasználására a tagok között, vagy szövetkezhetnek növényvédő szerek beszerzésére. Feldolgozásban a kft. tagjai nem gondolkodnak, meg kívánnak maradni a szőlőművelésnél.

A Hegyközség támogatta a Kft. létrejöttét, kifizette a megalakulás költségeit, illetve a várostól is kaptak 2 millió forintot.

A tagok nagy többségének a 2007. évi tartozás fejében az Integrált Borgazdaság Zrt. (az Egervin jogutódja) pincéjében több ezer hektoliter, ma már nyilvánvalóan eladhatatlan borkészlete van. A társaság a tagjai részére a pályázat elkészítését, a borkészlet lepárló üzembe való elszállítását vállalja, s felvásárlási árként kifizeti a támogatást valamint a lepárló üzem által fizetett literenkénti térítési díjat. Így a bor felvásárlásával a 2007 évi tartozásból a szőlőtermelőknek valami megtérül.[267]

---

[265] Ultimátumra demonstráció - botrány a borvidéken, heol.hu, 2009. február 26. http://www.heol.hu/heves/kozelet/ultimatumra-demonstracio-botrany-a-borvideken-215028

[266] A bekezdés elsődleges forrása a Mellékletben csatolt interjú Tarsoly József egri hegybíróval

[267] Tagokat toboroz a termelői összefogás, heol.hu 2010. 01. 21., http://www.heol.hu/heves/gazdasag/tagokat-toboroz-a-termeloi-osszefogas-282497

Integrált együttműködés szőlőtermelők és borászatok között[268]

Általában az jellemző, hogy a legjelentősebb borászatok saját szőlőt művelnek – ha megtehetik, persze az a legjobb, ha maguk végzik a terhelést, növényvédelmet, stb. Az integrációs együttműködés esetében megegyezéses alapon működik az alapanyag-termelés, a borász többet fizet a szőlőért, viszont kiköti, hogy a pénzéért bizonyos minőségű termést vár el. Egerben a Juhász testvérek borászata dolgozik együtt integrációs együttműködésben szőlőtermelőkkel. Az ehhez hasonló termelői szerződések persze mindkét fél együttműködési készségén múlnak. De a szőlőtermelői oldalon az elaprózott birtokszerkezet, illetve a jelenlegi 30 Ft/kg körüli felvásárlási ár miatti súlyos nehézségek, a borászoknál, különösen mikroborászatok esetében pedig a méretgazdaságosság problémája ösztönözhetné őket arra, hogy hasonló együttműködéseket kössenek. Az egri hegybíró véleménye szerint ez nagyon hasznos kezdeményezésnek tűnik, jó lenne, ha elterjedne. Tarsoly József idézte a népi mondást, mely szerint a termésből származó árbevétel egy része menjen a bankba, egy zsebbe, a maradék pedig az idei éves működésre. „Ettől a szőlőtermelők ma nagyon messze vannak. De azt kellene felismerni, hogyha ők tönkremennek, és kivágják a szőlőtőkéiket, mert nem éri meg tovább művelni, akkor hosszú távon mindenki rosszul jár.”

Klaszterek

A borászok közötti ágazati, régión belüli együttműködés egyik jól működő formája a kaliforniai példán keresztül híressé vált borklaszter – ez nevezhető az ágazaton belüli best practice-nek. A klaszter Porter definíciója szerint a "kölcsönösen együttműködő cégek, szakosodott beszállítók, szolgáltatók, kapcsolódó iparágak cégeinek és velük kapcsolatban álló intézmények (egyetemek, állami szervezetek, ügynökségek, szakmai egyesületek, kereskedelmi szövetségek) földrajzi koncentrációja, melyeket egy adott témában/területen hasonlóságaik és egymást kiegészítő jellemzőik kapcsolnak össze."[269] Az, hogy a beszállítók, a pincészetek, az oktató és kutatóintézetek vagy az állami, jogalkotói szféra egyaránt részét képezi egy kölcsönös munkamegosztást, érdekaggregációt, közös stratégiaalkotást lehetővé tevő hálózatnak, számos (a magyar borágazatban fokozottan jelen levő) problémára megoldást kínálhat. Ezek a problémák pl. a termelésben a méretgazdaságosság kérdése, amelyet az elaprózódottság (22 borvidék, sok kis termelő) vet fel, vagy épp az átfogó (egy teljes borvidék, régió érdekeit szem előtt tartó) marketing stratégia hiánya.

A versenyképesség javításának érdekében tehát a kooperáció előbb felvázolt iránya látszik a leghatékonyabbnak. Ehhez azonban közösen felismert érdekekre, kölcsönös bizalomra, és olyan kulturális sajátosságokra van szükség, amelyek a szocialista termelőszövetkezeti rendszer miatt a szövetkezéstől idegenkedő magyar szőlészek és borászok számára koránt sem természetesek.

---

[268] A bekezdés forrása a Mellékletben csatolt interjú Tarsoly József egri hegybíróval

[269] Porter, Michael E. (2000). Clusters and the New Economics of Competition. Economic Development Quarterly 14, no. 1, , 15-34., fordítás: hu.wikipedia.org

A klaszter szó mára a gazdasági szféra egyik legnépszerűbb hívószavává vált, klaszter létrehozására állami támogatások, pályázati pénzek igényelhetők (többek között a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség Pólus Programján keresztül). Fontos azonban, hogy ezeknek a horizontális együttműködéseknek nem feltétlenül kell formalizált, szerződésben szabályozott szervezetnek lenniük, az igazán lényeges az, hogy valódi együttműködést takarjon, tehát egy szerves, organikus fejlődési folyamat végeredménye legyen.

Simkó Zoltán, a Bormíves Céh titkára elmondta, régóta gondolkodnak már egy klaszter létrehozásáról, és ezt a hegyközséggel együttműködve képzelik el (mivel a hegyközség az érdekvédelmi funkciója mellett hatóságként működik, betartatja a törvényi szabályozásokat). „Itt azonban jelentős múltból eredő problémák vannak, a régi TSZ-ek negatív emléke miatt a szövetkezetekkel szembeni ellenérzések. Ez viszont remélhetőleg lassan „bekerül a sarokba", és fel lehet építeni egy valódi klaszterjellegű együttműködési rendszert. A kutatói oldalon pl. az egri főiskolával már kialakult a jó kapcsolat, az igényt a szerveződésre a partnerek oldaláról is érezzük. A klaszter létrehozásánál fontosnak tartjuk, hogy egy külső ember vezetése alatt szerveződjön, aki nem tartozik egyik egyesülethez sem, nem áll céges befolyásoltság alatt."

Ígéretes klaszter-kezdemény pl. az Avasi Bormúzeumban 2009. november 27-én huszonnégy meghatározó borászat képviseletében alakult szervezet az Észak-Magyarországi Borklaszter.[270] A szervezet sajátossága, hogy az alapító borászok mellett van egy az együttműködést koordináló külső szereplő, klasztermenedzser – egy nonprofit kft. személyében. A klasztert alapítók megfogalmazása szerint „Az Észak-magyarországi régió négy borvidékének (bükki, egri, mátrai és tokaji) borászatai felismerték, hogy a jelenlegi borpiaci helyzetben versenyképességük további javítása érdekében az eddigi, borvidékenkénti stratégiával szemben átfogóbb gondolkodásra, komolyabb összefogásra van szükség. Együttműködésük első eredménye a miskolci kezdeményezésű, regionális kiterjedésű Észak-Magyarországi Bor Klaszter megalapítása." Simkó Zoltán (aki az Egri Bormíves Céh titkári pozíciója mellett a Kőporos pincészet tulajdonosa és borásza) elmondta, az ebbe való belépésben egyelőre nem gondolkodnak, bár látnak benne perspektívát – a Céh több borásza pl. tagja az együttműködésnek. „Vannak olyan nyitott kérdések, amikre eddig nem kaptunk őszinte választ. A cél a valós, hosszú távú együttműködés, azért nem akarunk plusz egy szervezetet létrehozni, hogy 4-5 embernek havi fizetése legyen. Az általunk tervezett klaszter az egri borvidéket fogná össze, és én nem látom komoly akadályát, hogy pár hónapon belül esetleg egy alapszabály-tervezet is elkészüljön."

[270] Megalakult az Észak-Magyarországi Bor Klaszter, BORIGO, http://www.borigo.hu/index.php?cmd=cikk&id=00191

KONKLÚZIÓ

A borász ágazat általános problémája, hogy nincs egy átfogó, szakmai és üzleti együttműködésre is teret biztosító szervezet helyi, borvidéki vagy országos szinten, amely az igen összetett, sokszereplős termelési folyamat érdekeltjeit összefogná, munkájukat koordinálná. A köztestületként működő hegyközségi rendszer épp hatósági jellege miatt nem tud hatékonyan betölteni olyan új, a modern, versengő vállalkozásokhoz idomuló funkciókat, mint a marketing tevékenység szervezése vagy az értékesítés, kereskedelem összehangolása. A piaci rést betöltendő, és az új típusú igények kielégítésére országszerte – így az esettanulmányban vizsgált egri borvidéken is – sorra jönnek létre érdekvédelmi, minőségbiztosítási funkciókat betöltő, emellett az üzleti együttműködésre, információcserére, networkingre is teret biztosító új szervezetek. Az együttműködés ezen formái közül néhány jelen van Egerben is. Az Egervin Zrt. csődje – a piacot, és az ágazat helyzetét alapjaiban megváltoztató környezeti változás – által kényszerhelyzetbe hozott szőlőtermelők közös értékesítésre, piackeresésre, és sérelmeik elleni együttes fellépésre hoztak létre egy szövetkezetet. 10 éve sikeresen működő borász szakmai-érdekvédelmi szövetségbe tömörülnek a legkiválóbb egri pincészetek, emellett létrehozták saját szervezetüket pl. a fiatal egri borászok is (FESZT). A részérdekek köré szerveződő, kis létszámú összefogások egyelőre versengve, fragmentáltan vannak jelen, és a legtöbb szereplő kihagyásával valósulnak meg. De az együttműködési hajlandóságra, egymás közti bizalomra pozitív hatással lehetnek a sikeres szövetségek, illetve az ágazat egyes szegmenseiben létrejövő integráció akár külső segítséggel (egy nagyvállalat vagy a politikai szféra nyomására) továbbterjedhet a többi szegmensre is, és közösen felismert érdekek mentén az ágazat problémáira megoldást adó összefogásokká formálódhatnak.

HIVATKOZÁSOK JEGYZÉKE

Egri Bormíves Céh Egyesület honlapjának információ; http://www.egribormives.hu/ceh.html; letöltés ideje: 2010-08-10

Hegyközségek Nemzeti Tanácsának honlapjának információ; www.hnt.hu; letöltés ideje: 2010-07-30

Vidékfejlesztési Minisztérium honlapjának információ, www.gov.fvm.hu; letöltés ideje: 2010-08-30

Tagokat toboroz a termelői összefogás, 2010. január 21.; http://www.heol.hu/heves/gazdasag/tagokat-toboroz-a-termeloi-osszefogas-282497; letöltés ideje: 2010-07-30

Ultimátumra demonstráció - botrány a borvidéke, 2009. február 26.; http://www.heol.hu/heves/kozelet/ultimatumra-demonstracio-botrany-a-borvideken-215028, letöltés ideje: 2010-07-30

Kinek kell három és fél millió hektó magyar bor?, 2009. 05. 27; http://hvg.hu/gazdasag/20090526_bor_marketing_strategia; letöltés ideje: 2010-07-30

Hamis bikavér: több borászat is vétkes lehet, 2009. október 2.; http://index.hu/gazdasag/magyar/2009/10/02/hamis_bikaver_tobb_boraszat_is_vetkes_lehet/; letöltés ideje: 2010-07-30

A borágazatban 45 százalék a számlázatlan forgalom, http://www.eu-info.hu/cikk.asp?db=hirek&id=17329; letöltés ideje 2010-07-13

Eger megveheti a volt Egervint, MTI 2009.09.15, http://www.vallalkozoinegyed.hu/20090915/eger_megvenne_a_volt_egervint; letöltés ideje: 2010-07-20

Kormányszóvivő: a hegyközségekről, borgazdálkodásról szóló törvény módosítása, MTI 2007.10. 1. http://www.jogiforum.hu/hirek/16689#axzz0uz7OM425; letöltés ideje: 2010-07-20

Az Egri Bikavér Védett Eredetű Bor szabályzata, http://www.ektf.hu/user/csilla/wwwroot/borok/egriborok/vedett2a.html, letöltés ideje: 2010-07-25

BOROS Károly: Arckép – Simon József borász, Demokrata, 2008. február 13, http://www.demokrata.hu/heti-hir/simon-jozsef-borasz, letöltés ideje: 2010-08-20

PORTER, Michael E. [2000]. Clusters and the New Economics of Competition. Economic Development Quarterly 14, no. 1, , 15-34

Hol tart az Egri Borvidék 2006-ban? Márkus György beszélgetése Simon Józseffel és Vincze Bélával in: Egri Borvidékért – magazin az egri bor szelleméről, I. évf./1., 2006. 07

ÁRVAY Angelika: Borágazati hálózatok és a borklaszter, Miskolci Egyetem Vezetéstudományi Intézet, előadás http://www.uni-miskolc.hu/vrgi/klaszterhonlap/files/arvayangelika_6.pdf; letöltés ideje: 2010-07-22

SIDLOVITS Diána: Vertikális koordináció a szőlő- és borágazatban, Budapesti Corvinus Egyetem, Doktori értekezés http://phd.lib.uni-corvinus.hu/295/1/sidlovits_diana.pdf; letöltés ideje. 2010-07-22